Shri Dadasaheb Gawai Charitable Trust Amravati's

Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur

Affiliated to Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Website –www.rmvdar.ac.in

1.3.1	Institution integrates crosscutting issues relevant to professional ethics, Gender, Human Values, Environment and Sustainability in transacting the Curriculum. 1. Women Cell 2019-20 to 2023-24 2. English Department Personality Development 3. Gandhi Jayanti 4. Constitution Day 5. Human Rights Day 6. Blood Donation 7. Cultural Activity 8. Green Campus 9. National Yoga Day

Shri Dadasaheb Gawai Charitable Trust (Regd. No. E-275/Amt.) Amravati's
RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA
Darapur, Tq. Daryapur, Dist. Amravati.- 444 814 (MAHARASHTRA)
Ph. : (07224) 275231, Fax : (07224) 275231, (0721) 2382249
NAAC Accredited with 'B' Grade
- President -
Hon'ble Kirtitai R. Arjun
- Principal -
Dr. Mallu A. Padaval
Mob. 9518782210, 9423425319
Website : www.rmvdar.co.in
E-mail : rmvdar@gmail.com

IQAC/RMD
06/09/2024

DECLARATION

This is to declare that the information, reports, true copies and all other data submitted in this file as supporting documents is verified by IQAC and found correct.

Dr. S.A. Tayade
IQAC- Coordinator
Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur

IQAC Co-ordinator
Ramkrushna Mahavidyalaya
DARAPUR, Tq. Daryapur

Dr. M.A.Padaval
Principal
Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

Sant Gadge Baba Amravati University,Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System Session – 2022-2023
Faculty : Humanities
Programme : B.A
Subject/Course : Co-operation

PART A

Pos : 1] The learner who completes three yearsof the under graduate programme with the subject co-operation would develop the ability to be co-operative or co-operative worker among the students.

2] On the completion of Degree level programme student will be able to demonstrate their skill and may involve in co-operative business, behavioral, and social and academic competencies.

3] Co-operative leadership will be developed among the students.

PSOs : 1] Skill and aptitude to led and manage the co-operative organization will develop.

2] Students will able to discuss, debateand communicate effectively on any issueConcerning co-operative movement it's governance and leadership.

3] Student will able to contribute, developed, formulate a new policy to resolve various problem in co-operative movement.

Employability Potential of the Programme

Explain in detail in about three to four pages

Co-operation is an interdisciplinary theoretical and practice oriented academic program which needs to developed general and specialized knowledge and skills among the students to engaged themselves in co-operative sectors and its related activities.

In today's changing world, organization are going through rapid changes in every other sphere. The rate of change has increased to the limits of our all endurance. Individual employees all over the world are constantly confronted to new and more complex working environmental forces, demanding new level of knowledge, improved skillsand better understanding.

Education and learning have been valued in India since the dawn of civilization. Co-operative education has been considered as an integral part of Co-operative activity.Co-operation is an interdisciplinary the rooted and practice oriented academic programme with needs to developed general knowledge, specialized knowledge and skills among the graduate to engage themselves in co-operative governance and it's related activities. In recent years, advances in information and communication technology, Liberalization,Privatization and globalization. Growing role of co-operatives is required and the market have changed the role of state and it's agencies phenomenally. The concerns for good governance in co-operative institution and member centric governance how become ranking objectives in addition to traditional overall narratives of efficiency, economy and effectiveness. Policy process and performance have acquired the central theme of intellectual debate and discourse. Co-operative education means dissemination of knowledge of principles of co-operation among the masses and inculcating in them spirit of co-operation and ability to work together. Education plays a significant role in sound working of co-operatives. The need of the hour is to educate the co-operatives even before establishing co-operatives institute. The co-operatives playing important role in social and

economist development of the nation. Co-operation is old as human kind. Progress of Co-operatives is also important to balance between libralization and control edeconomy. Therefore involvement of student in the movement was which thrives on quality leadership is an essential pre-requisite for it's success. If a given meaningful and purposeful direction they can bring about the betterment of the society in general and co-operatives in particular. It is necessary to educate students both in rural and urban areas in principles and practice of co-operation.

Careers in co-operative administration:

The modern competitive world has given rise to huge a requirement of specialized, educated co-operatives. There are a number of jobs and career prospects.

The co-operative enterprises become among the most viable organization to promote employment for youth.

Globalization's every deepening reach into India's rural areas generating a lot of growth and few careers are as suited to riding this wave as a co-operative management careers. Jobs abound in both the public and private sector.

2) Consultant

Employability in various Institution for Co-operation

1) Co-operative Banks

- Managers
- Dy. Manager
- Administrative offices
- Loan recovery officer
- Clerical Staff

2)Other Co-operatives

- Manager
- DyManager
- Administrative staff

3) Co-operative societies

- Administrative staff
- Director
- Members

Part B

Syllabus Prescribed for 2022-23-Year UG Programme

Programme: B.A.

Subject : Co-operation

Semester I

Code of the Course / Subject	Title of Total Course / Subject	Total Number of period
1027 co-operation	An Outline of co-operation and Co-operative movement	75

COS

- Students will be able to understand meaning & definition of cooperation.
- Students will be able toevaluate the functions of Co-operative societies and also objectives of co-operativesocieties.
- Students will understand principles&values of co-operation.
- Students will get the knowledge about other business organizations& Co-operative Organizations
- Students will study Co-operative movement in India & Maharashtra

Unit	
Unit I	• Meaning & definition of Co-operation • Characteristics of Co-operation • Importance of co-operation • Need of co-operation
Unit II	• Meaning &Defination of Co-operative principles • Basic principles of co-operation • General principles of Co-operation • Values of co-operation
Unit III	• Various forms of Business Organizations such as Sole Trader partnership firm, joint stock Companies and co-operative societies. • Difference between private firms and co-operative Societies
Unit IV	• Brief history of Co-operative movement in India • Progress of co-operative movement • Advantages of Co-operative movement • Difficulties in the Development of Co-operative movement • Measures to overcome the difficulties of cooperative movement
Unit V	• Brief history of Co-operative movement in Maharashtra • Progress of co-operative movement in Maharashtra • Problems of co-operative movement in Maharashtra • Measures to overcome the difficulties of co-operative • Movement -27 Advantage of co-operative movement in Maharashtra.

Semester **CO's**	• Students will get the practical knowledge of formulation of operative society, registration& procedure. • The skill of field Survey in research will be developed among the students.
Activities	• Students will be forming Co-operative groups • Group will visit to the Co-operative Societies/ store • Students will be used techniques of field Survey (Questionnaire & interaction with employees and members of co-operative societies.

Course material/Learning Co-operative society Learning resources.

Books recommended

1) सहकार : तkÉ´Ïä आणि व्यवहार- प्रा. ए. आर. रायखेलकर व प्रा. अशोक डांगे.

2) आधुनिक व्यापार संघटन - डॉ. कापर्डेकर आणि शेर्लेकर

3) सहकार - डॉ. बिरादार

४) भारतातील सहकारी चळवळ तkÉ´Ïä व व्यवहार - प्रा. जगदिश किल्लोड, प्रा. अरविंद बोहे, प्रो.+ÊxÉ±É भावसार, सहकार - प्रा. मोहन सराफ

Syllabus Prescribed for 2022-23-Year UG Programme

Programme: B.A.

Subject : Co-operation

Semester II

Code of the Course / Subject	Title of Total Course / Subject	Total Number of period
1027 co-operation	Co-operativemovement in foreign countries	75

CO's

- Students will get the knowledge of co-operative movement in foreign countries.
- Students will acquire thetheoretical Knowledge and understand the evolution and growthof co-operative movement in the world.
- Students will gain the insight about Composition, resources, role, function of Co-operative Institutesin England, Germany, Russia, Denmakr, China, Israel and Italy
- Students will become aware about movementHistory of Co-operative
- Students will understand worldwide scope of Co-operation.

UNIT

UNIT 1	• Industrial Revolution and it's effects • Robert owen and communities colonies. Dr. Willam King,RoochadaleEquatable pioneers Society, consumer's Retail Stores, co-operative Farming.
UNIT II	• **GERMANY -** Development of Co-operative Credit Raiffeisen and SchuizzeDelitzchModel, Comparative Study of Raiffeisen and Schulzze Societies. Urban and rural Societies, Housing Co-operative Societies, Consumer's Co-operative Societies.
UNIT III	• **RUSSIA -** Collective Farming, labourArtels, Consumer's Co-operative society Societies, Centrosoyus. • **JAPAN** o a) Industrial Co-operative o MultipurposeCo-operative Societies o Central Co-operative Bank o Consumer Co-operativemovement.
UNIT IV	• **DENMARK -** Development of Co-operative movement relating to production of co-operative Dairy, poultry, Cattle Breeding societies, co-operative Bacon Society

	• **CHINA -** Industrial co-operative Societies. Agricultural Co-operative societies and it's Types of Organization.
UNIT V	• **ISRAEL** - Co-operative Farming - Kibbutz, MoshavOvidadMoshavOlim and MoshavShituti, Causes ofSuccess • **ITALY -** Credit Co-operative Societies, Luzati andpopular Banks, Agricultural and Laboural co-operative Societies.

-
- SEM
- CO'S
  - Students will get the detailed knowledge of Co-operative movement in foreign Countries.
  - The skill of Researchall will developed among the students.

ACTIVITIES

1. Students will bedivided in the groups.
2. Group discussion On Co-operative movement in Foreign Countries
3. Visits will organized to co-operative credit societies and student will prepare visit report on the basis of these Visits.

COURSE MATERIAL / LEARNING

Books recommended: Recourses

1) सहकार तkÉfiá आणि व्यवहार- प्रा. ए. आर. रायखेलकर,प्रा. अशोकडांगे

2) सहकार तkÉfiá आणि व्यवहार - प्रा. मधुकर गावंडे, डॉ. विजय कुमार एस भांगडीया, प्रा. प्रकाश जैन.

3) सहकार, सहकाराची मुलतत्वे भारतातील सहकार - डॉ. गंगाधर कायदे पाटील

4) सहकार तkÉfiá व्यवहार आणि व्यवस्थापन,डॉ. गो. स.कामत

5) सहकाराची मूल तkÉfiá भाग -१, प्रा. व्ही. टी. चौगुले,प्रा. के. जी. पठाण

6) https://onlinecoiirses.swavam2.ac.in/cec2 I hs06/preview

7) Weblink to Equivalent Virtual Lab if relevant: www.maliarnshlra.eov.in

8) Any pertinent media (recorded lectures. YouTube, etc.) if relevant:

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System

Session – 2024-2025

Faculty : Humanities

Programme : B.A

Subject/Course : Co-operation

PART A

Pos - 1] The learner who completes three years of the under graduate programme with the subject co-operation would develop the ability to be co-operative or co-operative worker among the students.

2] On the completion of Degree level programme student will be able to demonstrate their skill and may involve in co-operative business, behavioral, and social and academic competencies.

3] Co-operative leadership will be developed among the students.

PSOs - 1] Skill and aptitude to led and manage the co-operative organization will develop.

2] Students will able to discuss, debate and communicate effectively on any issue Concerning co-operative movement it's governance and leadership.

3] Student will able to contribute, developed, formulate a new policy to resolve various problem in co-operative movement.

Employability Potential of the Programme

Co-operation is an interdisciplinary theoretical and practice oriented academic program which needs to developed general and specialized knowledge and skills among the students to engaged themselves in co-operative sectors and its related activities.

In today’s changing world, organization are going through rapid changes in every other sphere. The rate of change has increased to the limits of our all endurance.

Individual employees all over the world are constantly confronted to new and more complex working environmental forces, demanding new level of knowledge, improved skills and better understanding.

Education and learning have been valued in India since the dawn of civilization. Co-operative education has been considered as an integral part of Co-operative activity. Co- operation is an interdisciplinary the rooted and practice oriented academic programme with needs to developed general knowledge, specialized knowledge and skills among the graduate to engage themselves in co-operative governance and it's related activities. In recent years, advances in information and communication technology, Liberalization, Privatization and globalization. Growing role of co-operatives is required and the market have changed the role of state and it's agencies phenomenally. The concerns for good governance in co-operative institution and member centric governance how become ranking objectives in addition to traditional overall narratives of efficiency, economy and effectiveness. Policy process and performance have acquired the central theme of intellectual debate and discourse. Co-operative education means dissemination of knowledge of principles of co-operation among the masses and inculcating in them spirit of co-operation and ability to work together. Education plays a significant role in sound working of co-operatives. The need of the hour is to educate the co-operatives even before establishing co-operatives institute. The co-operatives playing important role in social and economist development of the nation. Co-operation is old as human kind. Progress of Co-operatives is also important to balance between libralization and control economy. Therefore involvement of student in the movement was which thrives on quality leadership is an essential pre-requisite for it's success. If a given meaningful and purposeful direction they can bring about the betterment of the society in general and co-operatives in particular. It is necessary to educate students both in rural and urban areas in principles and practice of co-operation.

Careers in co-operative administration:

The modern competitive world has given rise to huge a requirement of specialized, educated co-operatives. There are a number of jobs and career prospects.

The co-operative enterprises become among the most viable organization to promote employment for youth.

Globalization's every deepening reach into India's rural areas generating a lot of growth and few careers are as suited to riding this wave as a co-operative management careers. Jobs abound in both the public and private sector.

2) Consultant

Employability in various Institution for Co-operation

1) Co-operative Banks
    - Managers
    - Dy. Manager
    - Administrative offices
    - Loan recovery officer
    - Clerical Staff
2) Other Co-operatives
    - Manager
    - Dy. Manager
    - Administrative staff
3) Co-operative societies
    - Administrative staff
    - Director
    - Members

Part B

Syllabus Prescribed for 2024-25 Year UG Programme

Programme: B.A.

Subject : Co-operation

SEMESTER V

Code of the Course / Subject	Title of Total Course / Subject	Total Number of period
1027 / co-operation	Co-operative Laws, book and keeping and accountancy	75

COS

- Students will be able to understand various types of co-operative membership
- Students will be able to evaluate the functions of Co-operative societies and also objectives of co-operative societies.
- Students will understand difference between functions of various membership.
- Students will get the knowledge about scope of co-operative accounting
- Students will study Co-operative movement in India & Maharashtra

UNIT I : Brief History of Co-operative Legislations in India.

i) Indian Co-operative Act 1904 : Main Provisions of Indian Co-operative Act 1904. etc.

ii) New Indian Co-operative ict-I9J2 : Main Provisions of Indian Co-operative Act 1912 etc.

UNIT II : Maharashtra State Co-operative Act-1960
Rules and Regulations their Under Registration of Co-operative Societies. Bye Laws. Membership. Types of Member
Salient features of Multi State Co-operative Societies Act 2002

UNIT III : Co-operative Accounting

t) Introduction of Book Keeping and Accountancy Meaning and Definition. Objectives. Importance and Utility.

ii) Methods of Book Keeping Indian System. Single Entry System. Double Entry System.

UNIT IV : Maintenance of Accounts

i) Journal Meaning. Importance. Functions. Objectives,

ii) Journalizing Preparation of Journal

UNIT V :

i) Subsidiary Books Meaning, Advantages, Objectives. Kinds of Subsidiary Books. Maintenance of Accounts 6

ii) Cash Book Meaning. Importance. Kinds of Cash Book.

SEM CO'S : Students will get the practical knowledge of working methods and objectives of various co-operative societies.

The skill of field Survey in research will be developed among the students.

ACTIVITIES : Students will be prepare project report on "co-operative accounting of specific co-operative society.

Students will be used techniques of field Survey (Questionnaire & interaction with employees and members of co-operative societies.

Course material/Learning Co-operative society Learning resources.

BOOKS RECOMMENDED

1)	Co-operative in India	Memorial C. B. and R. D. Seksena
2)	Theory and practice of co-operative in India and abroad Vol. I, II and III	Pro. K. R. Kulkarni
3)	सहकाराचा विकास	प्रा. मोहन सराफ, डॉ. रुपा शहा
4)	सहकार	प्रा. मोहन सराफ, ना. मा. आचार्य
5)	सहकार	प्रा. मोहन सराफ, रमेश दापके
6)	सहकाराचा विकास	प्रा. सी. जे. जोशी
7)	सहकाराची रुपरेषा	वनमाली सरोदे
8)	सहकार : तत्वे आणि व्यवहार	डॉ. गोस. स. कामत, डॉ. सी. बी. मेमोरीया
9)	सहकार	प्रा. डॉ. रुपा शहा, डॉ. बी. एच. दामजी
10)	सहकार परिचय	डॉ. कापर्डेकर, जोशी

Syllabus Prescribed for 2024-25 Year

UG Programme

Programme: B.A.

SUBJECT : CO-OPERATION

Semester VI

Code of the Course / Subject	Title of Total Course / Subject	Total Number of period
1027 co-operation	Co-operative Accounting and Audi	75

CO's

- Students will get the knowledge of co-operative accounting and audit
- Students will acquire the theoretical Knowledge and understand the evolution accounting system and co-operative society,
- Students will gain the insight knowledge about co-operative society meeting.
- Students will become aware about role of co-operative meeting day to day management of co-operative society
- Students will understand role of NABARD and previous role

Note : The Examination in Co-operation will comprise One Theory Paper. Theory Paper shall be Hours duration and shall carry 80 Marks and 20 Marks for Internal Assessment to be given subject Teacher. The Following syllabus is prescribed on the basis of Five Lectures per week

UNIT I : Maharashtra State Co-operative Societies Act - 1960 6 Rules and Regulations. Under Meeting of Co-operative Societies 6 Statutory Meeting. Amravati Special General Meeting, Last General Meeting and Directors Quorum. Minutes and Methods of Resolution.

UNIT II : Maintenance of Accounts —
i) Ledger 6 Meaning. Need. Importance. Objectives and Advantages it) Bank Reconciliation Statement 6 Meaning. Need. Importance. Ban Reconciliation Statement.

UNIT III : Trial Balance -
i) Meaning. Definition. Purpose. Advantages.
ii) Types of Trial Balance
iii) Preparation of Trial Balance.

UNIT IV : Final Accounts -
Trading Accounts. Profit and Los Ac cunts and Balance Sheet d M Objectives. Importance, Advantages.
(ii) Preparation Trading Account. Profit and Loss Account. Prof and Balance Sheet.

UNIT V : Co-operative Audit -
i) Meaning. Definition. Objectives and Importance of Audit. Various Types of Cooperative Audit - Statutory Audit. Continuous Audit. Internal Audit. Audit Class. Audit Certificate.
ii) Powers Duties And Responsibilities of Co-operative A' _

SEM CO'S : Students will get the Laws and Accounting knowledge of co-operative banking in India.
The skill of field Survey in research will be developed among the students.

ACTIVITIES : Students will be visited co-operative Credit societies and banks.
Students will be prepare project basis on field visited co-operative Credit societies and banks an accounting system.
Students will be used techniques of field Survey (Questionnaire & interaction with employees and members of co-operative banks)
OR
Internship in Co-operative bank for five working days

BOOKS RECOMMENDED

1)	Co-operation in India	Memoria C.B. and R.D. Seksena
2)	Maharashtra Co-operative Societies Act-1960	G.M. Divekar (Vol. I and II)
3)	सहकारी कायदा	सौ. विद्या घाणेकर
4)	सहकारी कायदा मार्ग मित्र	सौ. रजनी गोखले
5)	महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० व त्या खालील नियम १९६१ –	ॲड. प्रताप चव्हाण
6)	बहुराज्यीय सहकारी संस्थांचा कायदा २००२	य.श. जोशी
7)	The Multi 6 State Co-operative Societies Act 6 2002.	Prof. K. L. Fale.
8)	जमाखर्चाचे विवरण	लांजेवार, उखळकर.
9)	पुस्तपालन व लेखाकर्म	जिभकाटे आणि आष्टीकर

Part-A

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System 2024-25

Faculty: Humanities

Programme : UG (B.A. Economics)

Pos:

1. Critical Thinking: Take informed actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, and looking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different perspectives.

2. Effective Communication: Speak, read, write and listen clearly person and through electronic media in English and in one Indian in language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.

3. Social Interaction: Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.

4. Effective Citizenship: Demonstrate empathetic social concern and equity centered national development, and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.

5. Ethics : Recognize different value systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.

6. Environment and Sustainability: Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.

7. Self-directed and Life-long Learning: Acquire the ability to engage in independent and life-long learning in the broadest context socio-technological changes

PSOs:

- Problem analysis: recognize formulate and study the problems of various sectors of the Indian economy, regional economy and the global economy with the help of the economic ways of thinking, theories, concepts and laws.
- Apply the knowledge of economic concepts, laws and theories, for a better economic environment for the society at large.
- Communicate effectively on the economic activities with the community and the society through the acquiring knowledge of the national and the global economy.
- To build on these concepts to develop deeper understanding of Economy in the future.
- Explain the basic concepts, laws and theories related to the economic behavior of the human being.
- Graduates from our department are effectively taught and explained the cause with the help of visual aids like white board and PowerPoint Presentation.
- They will be able to visualize the real world situation and enhance them to initiate the programmers for pursuing studies and be alert with the importance of entrepreneurial skills for their self- employment, to improve the general attitudes and living conditions of the masses.

Employability Potential of the Programme

An economics degree will boost your employability in many areas, regardless of the industry you work in. There is strong demand for highly numerate graduates throughout the global labor market, and the widely transferable analytical and problem-solving skills developed by economics students means that careers in economics are extremely wide ranging and diverse.

Below are a range of popular economics careers, with details on what to expect and the skills you'll need.

While some choose to continue to study economics at graduate level, this is not a necessity to find a good graduate job. This shouldn't deter you from further study if you're aiming at highly specialized roles (such as becoming a professional economist), but it's useful to know that economics careers in finance and other sectors are widely available to those with just a bachelor's degree. See below for more common careers in economics.

Economists and economics experts are at the heart of the business world and financial consulting. Economics graduates may find positions in large and medium-sized organizations where economic research is required. The role of an economic researcher requires in-depth knowledge of economic theories and models, thorough analytical and problem-solving skills and mathematical ability. Financial consultants in the area of economics would fill similar roles but may work for multiple clients instead of just one organization, producing reports and advising on business strategy. Up-to-date industry knowledge and awareness of corporate finance is essential in these roles.

Best career scope in Competitive Exam in Economics. Like UPSC, MPSC, Banking, etc. Reserve Bank of India recruits economists in the banking sector through their own different recruiting examinations. Economists will have a depth of market knowledge. They will quickly understand the market trends and profitable sectors of business. Hence by creating their own business, they can soon achieve exponential growth. So a large number of job opportunities can be created this way. It will also be helpful to reduce the unemployment issue in the country.

Part – B

Syllabus Prescribed for 2024-25 (CBCS Pattern) UG Programme

Programme: B.A. Part-III (Semester-V)

Credit : 04 **Marks : 100**

Note : University Examination 80 Marks and Internal 20 Marks

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1022/Economics	**Indian Economy**	**75 Periods**

Course Outcomes:
The students will be able to:

1. Apply knowledge and skill in the field of Indian Economy.
2. Students will be able to understand economic planning in Indian context as well as how planning can develop an economy.
3. To understand Role of Agriculture in Economic Development and the barriers to Agricultural growth.
4. To understand the role of small scale Industries in the Development of Indian economy.
5. To understand the Industrial dispute and the functions of trade unions.
6. To understand Composition and Direction of Foreign Trade in India.
7. To assess the causes and measures of poverty and unemployment.
8. To understand the basic concept of environment and the causes and effects of various kinds of environmental pollutions like Air, Water and Land.
9. To get awareness regarding different Factors impacting global warming.

		Periods
Unit I	**Indian Economy and Planning:**	12 L
1.1	Basic Feature of Indian Economy	
1.2	Economic Planning: Objectives, Types	
1.3.	New Economic Reforms: - Liberalization, Privatization, Globalization	
Unit II	**Agriculture**	12 L
2.1	Importance of Agriculture in Indian Economy:	
2.2	Productivity of land: - Causes of Low Productivity and Remedies to increase productivity.	
2.3	Agricultural Marketing: Difficulties and Remedies in Agricultural Marketing	
Unit III	**Industry**	12 L
3.1	Industrial Policy-1991	
3.2	Small Scale Industries: Importance, Problems & Remedies	
3.3	Trade Unions : Functions, Industrial Disputes: Causes and Remedies	
Unit IV	**External Sector an Important Areas of Concern**	12 L
4.1	India's Foreign Trade: Direction & Composition	
4.2	Poverty: Causes and Remedies	
4.3	Unemployment: Causes, Types & Remedies	
Unit V	**Environment and Pollution**	12 L
5.1	Environment: Meaning and Types	
5.2	Natural Resources: Land, water, Forest, Causes and Remedies of Air, Water and Land Pollution	
5.3	Global Warming.	
Skill Enhancement Module(SEM): Small Scale Industries		15 L
Cos	1. To get awareness about Small Scale Industries 2. To develop the ability to become an Entrepreneur.	
Contents	1. Meaning and types of small scale industries. 2. Skills required for Small Scale Industries	

	3. Schemes for Small Scale Industries Provided by Government of India.	
Activities	1. Visit to small scale industries, Farming.	
	2. Assignment	
	3. Viva-Voce	

Books Recommended

1) Rudra Datta & K.P.M. Sundaram, Indian Economy, S. Chand & company New Delhi.
2) Five Year Plan, Govt. of India.
3) Jalan Bimal, Indian Economic Policy, preparing for the 21" Century, Viking, New Delhi.
4) मिश्र, पुरी, भारतीय अर्थव्यवस्था, हिमालय पब्लिकेशन, दिल्ली
5) रुद्र दत्त व सुंदरम् के.पी.एम. भारतीय अर्थव्यवस्था एस. चंद पब्लिकेशन, दिल्ली
6) डॉ. गव्हाळे राजेंद्र आर, आर्थिक विकास व पर्यावरणाचे अर्थशास्त्र ज्योतीचंद्र पब्लिकेशन, लातूर.
7) डॉ. राजपूत करमसिंग, भारतीय अर्थव्यवस्था, साई ज्योती पब्लिकेशन, नागपूर. (प्र. आ. जुलै २०१९)
8) डॉ. झामरे ग.ना., भारतीय अर्थव्यवस्था व विकास व पर्यावरण, अर्थशास्त्र पिंपळापुरे प्रकाशन, नागपूर.

***

Syllabus on Choice Based Credit System

Prescribed for 2024-25 Year UG Programme

Programme: B.A. Part-III Semester- V

University Exam: 80 Marks
Internal Assessment: 20 Marks

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1022 / (DSE-I*)	**Financial Literacy**	**75 Periods**

***Student shall opt any one elective course out of the given basket other than DSC-1 & DSC-2 (Languages).**

Course Objectives (CObs):
1. To develop the basic concept of financial planning and financial Services.
2. To identify and explain Insurance related Products
3. To understand the information of Financial Markets

Course Outcomes (COts):
The student will be able to understand the importance of financial planning and financial Services Also he / she will describe the importance of insurance services as social measures. The student will be able to understand Financial Markets practice.

Unit	Contents	Periods
Unit I	**Introduction to Financial Literacy**	**12L**
1.1	Meaning, Importance and Components of Financial Literacy	
1.2	Role of financial literacy in achieving financial well-being, benefits of Financial Literacy	
1.3	Financial Institutions: Banking and Non-Banking Financial Institutions	
1.4	Savings and Investments: Meaning & Types	
Unit II	**Banking and Digital Payments**	**12L**
2.1	Meaning and Types of Banks	
2.2	Bank Services: Bank Accounts, Formalities to open various bank accounts, KYC norms.	
2.3	Various types of Loans: Short-term, Medium term and Long term loans.	
2.4	Digital banking- (e-banking, Debit and Credit cards, UPI, digital wallets, NEFT, RTGS), Merits and Demerits of Digital Payments	
Unit III	**Financial Planning and Financial Services**	**12L**
3.1	Importance and Role of Financial Planning.	

3.2	Post office Schemes: Savings account, Recurring deposit, Term Deposit, Monthly Income Scheme, Kissan Vikas Patra, NSC, PPF, Senior Citizen Savings Scheme, Sukanya Samriddhi Yojana	
3.3	Indian Post Payments Bank	
3.4	Financial Planning and Budgets: Concept of Family, Business and National Budget.	
Unit IV	**Financial Markets**	**12L**
4.1	Concept of Capital and Money Market: Components,	
4.2	Mutual Funds, Types of Mutual Funds, Brokers, sub-brokers	
4.3	Terms used in stock market, SENSEX, NIFTY, IPO-DEMAT	
4.4	Role of SEBI in Market	
Unit V	**Risk Management and Financial Inclusion**	**12L**
5.1	Meaning, types and Role of risk management	
5.2	Insurance as risk management tool – Objectives and benefits	
5.3	Various types of Insurance: Life Insurance, Term Insurance, Endowment Policies, Health Insurance, Regulatory role of IRDAI	
5.4	Financial Inclusion: Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana, Pradhan Mantri Suraksha Bima Yojana, Pradhan Mantri Jeevan Jyoti Bima Yojana, Atal Pension Yojana, MUDRA Loans.	

Skill Enhancement Module (SEM): - Internet Banking **15L**

1. **Introduction to Internet Banking**
2. **Internet Banking Platforms and Features**
3. **Navigating Internet Banking Interfaces**

***Activities**

1. Assignment
2. Group Discussion
3. Viva-Voce

Reference Books:

1. Introduction to Financial Planning (4th Edition 2017)-Indian Institute of Banking & Finance.
2. Sinha, Madhu. Financial Planning: A Ready Reckoner July 2017, McGraw Hill.
3. Halan, Monika, Lets Talk Money: You've Worked Hard for It, Now Make It Work for You, July 2018 Harper Business.
4. Pandit, Amar. The Only Financial Planning Book that You Will Ever Need, Network 18 Publications Ltd.
5. T.R.Jain and R.L.Sharma, (2012) Indian financial System, VK Global Publisher
6. T.R. Jain and R.K. Kaundal, (2014) Money and Banking,VK Global Publisher
7. Kothari, R. (2010) Financial Services in India Concept and Application. New Delhi: Sage Publications India Pvt.Ltd
8. Zokaityte, A.(2017) Financial Literacy Education.London: Palgrave Macmillan. 9. Avadhani, V.A.(2019) Investment Management.Mumbai: Himalaya Publishing House Pvt. Ltd.
9. Bhole L. M. (2004), Financial Institutions and Markets Structure, Growth and Innovations, 11. Tata McGraw Hill Publishing Company Ltd. New Delhi
10. Bhasin, Niti (2006), Banking Developments in India 1947 to 2007" New Century Publications
11. Datt & Sundaram (2018) Indian economy, S, Chand publication, New Delhi
12. (कोलते .एम.एस. २०१४, प्रणाली बँकिंग भारतीय, पब्लिकेशन प्रशांत, जळगाव
13. पाटील ज. २०१० फडके फा अर्थकारण सार्वजनिक कोल्हापूर प्रकाशन
14. चव्हाण.एल.एन,२०१४ , आधुनिक बँकिंग आणि भारतीय वित्तीय बाजार, बुक प्रशांत हाउस, जळगाव
15. एन एल चव्हाण, आणि २०१४, कार्यपद्धती आणि मुलतत्वे बँकिंग, पब्लिकेशन्स अर्थव,, जळगाव

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System 2024-25

Faculty: Humanities

Programme : UG (B.A. Economics)

Pos:

1. Critical Thinking: Take informed actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, and looking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different perspectives.

2. Effective Communication: Speak, read, write and listen clearly person and through electronic media in English and in one Indian in language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.

3. Social Interaction: Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.

4. Effective Citizenship: Demonstrate empathetic social concern and equity centered national development, and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.

5. Ethics : Recognize different value systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.

6. Environment and Sustainability: Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.

7. Self-directed and Life-long Learning: Acquire the ability to engage in independent and life-long learning in the broadest context socio-technological changes

PSOs:

- Problem analysis: recognize formulate and study the problems of various sectors of the Indian economy, regional economy and the global economy with the help of the economic ways of thinking, theories, concepts and laws.
- Apply the knowledge of economic concepts, laws and theories, for a better economic environment for the society at large.
- Communicate effectively on the economic activities with the community and the society through the acquiring knowledge of the national and the global economy.
- To build on these concepts to develop deeper understanding of Economy in the future.
- Explain the basic concepts, laws and theories related to the economic behavior of the human being.
- Graduates from our department are effectively taught and explained the cause with the help of visual aids like white board and PowerPoint Presentation.
- They will be able to visualize the real world situation and enhance them to initiate the programmers for pursuing studies and be alert with the importance of entrepreneurial skills for their self- employment, to improve the general attitudes and living conditions of the masses.

Employability Potential of the Programme

An economics degree will boost your employability in many areas, regardless of the industry you work in. There is strong demand for highly numerate graduates throughout the global labor market, and the widely transferable analytical and problem-solving skills developed by economics students means that careers in economics are extremely wide ranging and diverse.

Below are a range of popular economics careers, with details on what to expect and the skills you'll need.

While some choose to continue to study economics at graduate level, this is not a necessity to find a good graduate job. This shouldn't deter you from further study if you're aiming at highly specialized roles (such as becoming a professional economist), but it's useful to know that economics careers in finance and other sectors are widely available to those with just a bachelor's degree. See below for more common careers in economics.

Economists and economics experts are at the heart of the business world and financial consulting. Economics graduates may find positions in large and medium-sized organizations where economic research is required. The role of an economic researcher requires in-depth knowledge of economic theories and models, thorough analytical and problem-solving skills and mathematical ability. Financial consultants in the area of economics would fill similar roles but may work for multiple clients instead of just one organization, producing reports and advising on business strategy. Up-to-date industry knowledge and awareness of corporate finance is essential in these roles.

Best career scope in Competitive Exam in Economics. Like UPSC, MPSC, Banking, etc. Reserve Bank of India recruits economists in the banking sector through their own different recruiting examinations. Economists will have a depth of market knowledge. They will quickly understand the market trends and profitable sectors of business. Hence by creating their own business, they can soon achieve exponential growth. So a large number of job opportunities can be created this way. It will also be helpful to reduce the unemployment issue in the country.

Part - B

Syllabus Prescribed for 2024-25 (CBCS Pattern) UG Programme

Programme: B.A. Part-III (Semester-VI)

Credit : 04 **Marks : 100**

Note : University Examination 80 Marks and Internal 20 Marks

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1022/Economics	**Demography**	**75 Periods**

Course Outcomes:

The student will be able to:

1. To understand the basic concepts of demography.
2. To understand the established theories of population.
3. To understand the core social demographic variables (fertility, mortality), and how these variables influence on population growth, composition, and structure of population in India.
4. To understand how to critically analyze the concept of Migration of population.
5. To understand the Urbanization of population and pattern of urbanization in India.
6. To understand the population and human development issues.
7. To understand the evolution of population policy in India.
8. To understand the family planning strategies and their outcomes.

		Periods
Unit I	**Introduction to Demography**	12 L
1.1	Meaning and Scope of Demography	
1.2	Theories of Population : Malthusian Theory, Optimum Population Theory and Theory of Demographic Transition	
1.3	Population Explosion	
Unit II	**Fertility and Mortality**	12 L
2.1	Importance of the study of fertility	
2.2	Fertility: Factors affecting and causes	
2.3	Mortality: death rate, birth and infant mortality rate, factors for decline in mortality in recent years.	
Unit III	**Migration of Population**	12 L
3.1	Concept and Types : Temporary, Internal and International Migration	
3.2	Effects of Migration on Population	
3.3	Affecting Factors of Migration.	
Unit IV	**Urbanization of Population**	12 L
4.1	Meaning and Causes of Urbanization	
4.2	Nature of Urbanization in India	
4.3	Effects & Remedies to Urbanization	
Unit V	**Population and Development**	12 L
5.1	Population and Human Development Issues	
5.2	Evaluation of Population Policy in India : family welfare Program and women empowerment.	
5.3	Family Planning Strategies and their outcomes, The New Population Policy – 2000	
Skill Enhancement Module (SEM): Family Planning Counseling		15 L
Cos	1. To understand the importance of family planning 2. To develop the ability for counseling family planning	
Contents	1. Meaning and importance of Family Planning 2. Various means for family planning 3. Advantages of Family Planning	

Activities	1. One Day Seminar on Importance of Family Planning Visit to PHC & RH	
	2. Assignment	
	3. Viva-Voce	

Recommended Books:

1) Agrawal S.N., 'Indian Population Problems', Tata McGraw Hill Com., Bombay, 1972.
2) Boque D.J., Principles of Demography, John Willey New York, 1971.
3) Srinivasan K. and A. Shariff, India, Towards Population and Demographic Goals, Oxford University Press, New Delhi, 1998.
4) Srinivasan K., Basic Demographic Techniques and Applications, Sage, Publication, New Delhi, 1998.
5) बघेल डी. एस., जनांकिकी विवेक प्रकाशन, दिल्ली, २००५.
6) श्रीवास्तव एस. एम., 'जनांकिकीय अध्ययन के प्रारूप' हिमालया पब्लीशिंग हाऊस, मुंबई, १९९९.
7) तिवारी विजयकुमार, भारत का जनसंख्या भूगोल भाग - २ हिमालया पब्लीशिंग हाऊस, मुंबई, १९९७.
8) डॉ. राजपूत करमसिंग, लोकसंख्याशास्त्र, साई ज्योती पब्लिकेशन, नागपूर, प्र. आ. जाने. २०२०.

***

Syllabus for Three Years Under Graduate (UG) Programme (C.B.C.S.)

B.A.III Semester –VI

Economics

(Th - DSE-II)

Code of the Course /Subject	Title of the Course /Subject	Total number of Credits	Total Number of Periods
RD	**Rural Development**	**04**	**75 Periods**

University Exam. : 80 Marks.
Internal Assessment : 20 Marks.

Course Outcomes:

After Completion of the course, the students will be able to :

1) To understand the basic concepts, objectives and importance of Rural Development.
2) To understand role and responsibilities of the People's Participation in Rural Development
3) To understand the problems in relation of Rural Development.
4) Learners will come to know what rural development various schemes have initiated by the governments to overcome the problems of Rural Development.
5) To understand the role of rural entrepreneurship and marketing in the rural development.

Module	Course Contents	Total Hours / Lectures (L)
1	**Introduction to Rural Development &Approaches** **1.1** Rural Development :Meaning, Nature and Scope **1.2** Objectives of Rural Development **1.3 Approaches to Rural Development - I** i) Community Development Programmes in India: Essential Elements, Objectives and Causes of failure of Community Development Programmes. ii) Micro Level Planning under Rural Development. Concept, Objectives, Characteristics of Good Micro Level Planning and Affecting Factors on Micro Level Planning .	**12L**
2	**Approaches to Rural Development - II** **2.1** Intensive Agriculture District Programmes i) Objectives of Agriculture District Programmes . ii) Criterion of Selection of District. **2.2** Gandhian Approach to Rural Development **2.3** People's Participation in Rural Development i)Important Agencies for People's Participation in Rural Development. ii)Objectives and Importance of People's Participation. iii)Problems and Measures to Strengthen People's Participation. iv)Remedies for Problems in People's Participation.	**12L**

3	**Basic Needs of Rural Development** **3.1 Education:** i) Affecting factors on Education in Rural Area. ii) Problems Faces in Rural Education. iii) How to improve Rural education System and Standards? **3.2**.Water Supply: i) Role of Government to Water Supply in Rural Areas. ii) Role & Responsibility of State and Central Government. **3.3** Rural Roads: i) Government Policy about Rural Road Development. ii) Problems of Rural Road Development. **3.4** Rural Housing: Problems and Remedial Plans to solve the problems of Rural Housing.	**12L**
4	**Rural Entrepreneurship and Marketing:** **4.1** Rural Entrepreneurship : Meaning, Types and Merits of Rural Entrepreneurship. Planning of Rural Entrepreneur **4.2** Rural Marketing **:**Meaning , Characteristics, Objectives and Importance of Rural Marketing. **4.3** Limitations of Rural Marketing, Difficulties in Rural Marketing and Remedies to solve Rural Marketing Problems.	**12L**
5	**Various Schemes of Rural Developments in Recent Years:** **5.1** Antodaya Anna Yojana **5.2** Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act.(MGNAREGA) **5.3** National Food for Work Programme (NFWP) **5.4** Sampoorna Grameen Rojgar Yojana (SGRY) **5.5** Pradhanmantri Gram Sadak Yojana (PGSY)	**12L**
6	**Skill Enhancement Module (SEM) :(Internal)** Programmes of Rural Development in India	**15L**
Cos	1.To apply knowledge and skill in the field of Rural Developments Programmes.	
	2.To know the role of Rural Artisans in the Rural Development.	
Contents	1.Pradhan Mantri Awas Yojana – Grameen (PMAY(G)) 2.Deen Dayal Upadhaya Grameen Kaushalya Yojana. 3.Rural Artisans .	
Activities	1. Assignment 2.Seminar presentation of any contents of SEM. 3. Writing reports on study visits to Rural Artisans or stakeholders of Pradhan Mantri Awas Yojana – Grameen (PMAY(G)),Deen Dayal Upadhaya Grameen Kaushalya Yojana which is arranged by the institutes.	
	Total Periods	**75 L**

Reference Books :

1. Cowan, Tadlock.(2007): Rural Development, Novinka Books, New York.
2. Desai,Vasant.(1968): Rural Development, Himalaya Publications House, Bombay.
3. Kaushik,P.D.(2005): Rural Development: Through Rural Markets, Bazaar Chintan, New Delhi.
4. Pain,Adam, and Kjel Hansen.(2019):Rural Development, Abingdon, Oxon; New York, NY: Rout ledge.
5. Paliwal,B.L.(1985): Rural Development and rural electrification, Chug Publications, Allahabad.
6. Tripathi,S.N.(2000): Rural Development, Discovery Publications House, New Delhi.
7. आगलावे प्रदीप .(2000) :ग्रामीण आणि नागरी समाजशास्त्र ,साईनाथ प्रकाशन,नागपूर.
8. कानेटकर मेधा व रुईकर वैशाली .(2015): सहकार आणि ग्रामीण विकास ,साईनाथ प्रकाशन,नागपूर.
9. जनक सिंह मीना. (2010): ग्रामीण विकास के विविध आयाम ,ज्ञान पब्लिशिंग हाऊस.

****

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2024-25

Faculty : Humanities

Programme: B.A. (Geography)

Part B

Syllabus prescribed Under choice based credit system 2024-25

U G Programme: B. A. (Geography)

Semester V

Code Of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of periods	Total Marks
1111 GEOGRAPHY	**Geography Of India**	**75 Periods**	**60**

Cos

1) Analyze the concept of unity within diversity and how it has shaped India's national identity.
2) Identify and describe the major physical divisions of India.
3) Differentiate between the major river systems of India including the Himalayan and Peninsular rivers.
4) Describe the characteristics and causes of the Indian monsoon and its seasonal variations.
5) Identify and classify the major soil types found in India including alluvial, black, red, laterite, and desert soils.
6) Map the spatial distribution of major crops like wheat, rice, cotton, and sugarcane across different regions of India.
7) Analyze the patterns and factors affecting the spatial distribution and density of population in India.
8) Analyze the economic importance of these minerals and their role in industrial development.
9) Identify the major coal and mineral oil producing regions in India.
10) Analyze the factors contributing to the growth of these industrial regions

Unit	Content
Unit I	India in the context of world. India a Land of Diversities & Unity within diversities, physical Division of India. (15 Periods)
Unit II	Drainage system of India. Indian Climate: The Monsoon, Western Disturbance, Norwesters. (15 Periods)
Unit III	Types of Soil in India, their distribution & Characteristics Major crops in India: Wheat, Rice, Cotton, Sugarcane. (15 Periods)

Unit IV	Spatial distribution of population and density, Population Explosion, Urbanization & Sex ratio in India (15 Periods)
Unit V	Distribution & Conservation of Minerals: Iron, Copper, Bauxite Power Resources : Coal and Mineral Oil, Industrial region of India. (15 Periods)

Course Material/Learning Resources

1) Deshpande C. D.: India A Regional Interpretation, northern Bok Center, New Delhi 1992.
2) Sing R. L. Regnol Geography National Geography Society India Varanasi 1995.
3) Wadia D. N. Geology of india Macmillan & Co. Calcutta.
4) Khullar D. R.- India – A Comprehensive Geography, Kalyani Publishers 2011.
5) अहिरराव, अलीशहा, धापते, धरात : भारताचा भूगोल निराली प्रकाशन पुणे.
6) सारंग सुभाषचंद्र: भारताचा भूगोल विद्या प्रकाशन नागपूर.
7) **घारपुरे** विठ्ठल : भारत भौगोलीक विश्लेषण पिंपळापुरे प्रकाशन नागपुर
8) **घारपुरे** विठ्ठल : भारताचा भूगोल पिंपळापुरे प्रकाशन नागपुर
9) **घारपुरे** विठ्ठल : भारताचा भूगोल पिंपळापुरे प्रकाशन नागपुर
10) चातुभुज मामोरीया: प्रात्यक्षिक भूगोल सुमेरु प्रकाशन डोंबिंवली पूव १९९८

Skill Enhancement Module **Practical Surveying: Prismatic Compass**	**Total Marks -20**	**Total Number of Periods 15**

COs:

1) Identify and describe the various components of the prismatic compass
2) Understand and explain the working principles of the prismatic compass
3) Demonstrate proficiency in setting up and using the prismatic compass for preliminary surveys, including leveling the instrument and ensuring accurate readings.
4) Analyze and interpret compass readings to create accurate maps and determine the direction of lines and features on the ground.
5) Conduct practical fieldwork using the prismatic compass, including navigating a predefined course and performing comprehensive surveys of designated areas.

Activities	Content
1) Identify and mark the starting point (station A) and subsequent stations 2) Read the bearing directly from the compass card reflected in the prism. 3) Measure the horizontal distance between stations using a chain or tape. 4) Record the distances accurately in the field book. 5) Use the recorded bearings and distances to plot the survey lines on a map or chart. 6) Create a detailed map showing all surveyed points and lines.	1) Components of the Prismatic Compass 2) Working Principles of the Prismatic Compass 3)Practical Applications in Surveying 4) Hands-On Practice and Fieldwork 5) Project Work and Assessments

Course Material/Learning Resources

1) Sing R. L. : Elements of Practical Geography ManavBooks
2) चतुर्भुज मामोरीया : मानचित्र एवम प्रायोगीक भूगोल साहित्य भवन पब्लिकेशन मेरठ.२०१५
3) चतुर्भुज मामोरीया: प्रात्यक्षिक भूगोल सुमेरु प्रकाशन डोंबिवली पूव १९९८
4) डॉ.मगर प्राकृतिक भूगोल भाग १,२,व ३
5) रामलोचनसिंग व दत्ता पी.के.प्रयोगात्मक भूगोल
6) डॉ.व्ही.टी.घारपुरे व प्रा.व्ही. के. पवार:प्रात्यक्षिक भूगोल (नकाशाशास्त्रीय पद्धती)

Syllabus Prescribed for B. A.
U. G. Programme B. A.
Semester:- V
Practical

Code of the course/ Subject	Titale of the course/ Subject Practical	No. Of Periods/ Week	Total Marks
V/Geography Practical	Map Projection	2 Periods/ Week	20

COs:
1) Understand the principles and mathematical basis of zenithal projections, specifically the equal-distant projection.

2) Explain the characteristics and properties of the zenithal equal-area projection in the polar case.
3) Identify the characteristics and uses of the simple cylindrical projection, including its representation of meridians and parallels.
4) Construct a cylindrical equal-area projection and apply it to maps where area preservation is essential.

List of practical / Laboratory Experiments / Activities etc.

Sr. No.	Construction of Scale	Marks
1	**Map Projection** I)Zenithal equi-distant projection: Polar case II)Zenithal equal,area projection: Polar case	10 marks
2	Practical Record	5 marks
3	Viva Voce	5 marks

Course Material/Learning Resources

1)Sing R. L. : Elements of Practical Geography ManavBooks
2)चतुर्भुज मामोरीया : मानचित्र एवम प्रायोगीक भूगोल साहित्य भवन पब्लिकेशन मेरठ.२०१५
3)चतुर्भुज मामोरीया: प्रात्यक्षिक भूगोल सुमेरु प्रकाशन डोंबिंवली पूव १९९८
4)डॉ.मगर प्राकृतिक भूगोल भाग १,२,व ३
5)रामलोचनसिंग व दत्ता पी.के.प्रयोगात्मक भूगोल
6)डॉ.व्ही.टी.घारपुरे व प्रा.व्ही. के. पवार:प्रात्यक्षिक भूगोल (नकाशाशास्त्रीय पद्धती)

Part B

Syllabus Prescribed for B.A. Second year UG Programme

Programme: B.A.(Geography)

Semester VI

Code of Course/ Subject	Title of the course/ Subject	(Total Number of Periods)	**Total Marks**
1111 GEOGRAPHY	**Geography of Maharashtra**	**75**	**60**

COs

1. Students will gain a comprehensive understanding of Maharashtra.
2. Students will be able to identify and describe the physical divisions of Maharashtra.
3. Students will analyze the distribution of rainfall across different regions of Maharashtra.
4. Students will identify various soil types found in Maharashtra.
5. Students will learn about traditional and modern agricultural practices used for cultivating these major crops.
6. Students will gain knowledge about the key mineral resources found in Maharashtra.
7. Students will understand the importance of coal as a power resource in Maharashtra and its role in the state's energy production Identify.
8. Students will evaluate the major industries in Maharashtra
   Students will identify and describe major geographical tourist places in Maharashtra

Unit	Content
Unit I	Maharashtra in the context of India, Physical division of Maharashtra, Drainage System of Maharashtra **(15 periods)**
Unit II	Climate: Distribution of rainfall, Soil Types, Vegetation
Unit III	Major Crops in Maharashtra: Wheat, Rice, Jawar, Cotton & Sugarcane. **(15 periods)**
Unit IV	Maharashtra: Minerals : Manganese, Bauxite and iron ore, Power Resource : Coal, **(15 periods)** Hydro-electricity,Major Industries : Cotton Industry & Sugar Industry. **(15 periods)**
Unit V	Population: Distribution of Population and density, Population Migration. Geographical Tourist Places. **(15 periods)**

Books Recommended :-

1) Arunachalam B. : Geography of Maharashtra.
2) Deshapande C.D. : Geography of Maharashtra, Northern Book Centre, New Delhi.
3) Sawadi&Keche : Maharashtra.
4) Deshpande : Economy of Maharashtra.
5) Dixshit K. R. : Maharashtra in Maps.
DidderJaymala :Geography of Maharashtra, Rawat publication. 2002
7) Censes Atlas : Govt. of Maharashtra.
8) Sing R. L. : Elements of Practical Geography, Manav Books. 2015
9) फुले सुरेश : महाराष्ट्राचा भूगोल औरंगपुरा, औरंगाबाद .२००९
10) केचे पांडुरंग : महाराष्ट्राचा भूगोल.
11) पाटील टी. पी. : महाराष्ट्राचा भूगोल.
12) सवदी ए. बी. : महाराष्ट्राचा भूगोल निराली प्रकाशन, पुणे.
13) सावंत प्रकाश : महाराष्ट्राचा भूगोल फडके प्रकाशन २००२
14) घारपुरे विठ्ठल : महाराष्ट्राचा भूगोल पिंपळापुरे ,प्रकाशन, नागपूर २०१८.
15) मगर जयकुमार : महाराष्ट्राचा भूगोल, नागपूर.१९९०
16) पाटील व्ही.जे. : महाराष्ट्राचा भूगोल भूगोल, प्रशांत प्रकाशन २०१०
17) कार्लेकर श्रीकांत व सागळे शैलजा : महाराष्ट्राचा भूगोल, डायमंड प्रकाशन पुणे २००९

Skill Enhancement Module Dumpy Level Surveying	Total Marks -20	Total Number of Periods- 15

COs: Upon successful completion of the Dumpy Level Surveying module, students will be able to:

1. Clearly identify and describe the various components of the Dumpy Level
2. Accurately focus the telescope on the leveling staff and correctly read the measurements, ensuring precise data collection.
3. Use the height of instrument (HI) method and the rise and fall method to calculate elevations accurately, applying these calculations to various surveying tasks.
4. Analyze and interpret survey data to create detailed reports and contour maps, demonstrating the ability to visualize and present survey results effectively.

** Activities	**Contents**
1) Get students familiar with the Dumpy Level and its components. 2) Brief overview of the Dumpy Level and its importance in surveying. 3) Assemble the Dumpy Level and tripod in small groups. 4) Practice proper setup and leveling of the Dumpy Level. Direct distance Area. 5) Set up the Dumpy Level at a designated benchmark. 6) Calculate the height of the new point using the readings. 7) Mark grid points on the survey area. 8) Plot elevations on graph paper. 9) Group discussion on the impact of errors and the importance of accuracy in surveying.	1. Introduction 2. Components of a Dumpy Level 3. Setting Up a Dumpy Level 4. Operating the Dumpy Level 5. Conducting a Leveling Survey 6. Advantages and Limitations of Using a Dumpy Level

Course Material/Learning Resources

1) Sing R. L. : Elements of Practical Geography ManavBooks
2) चतुर्भुज मामोरीया : मानचित्र एवम प्रायोगीक भूगोल साहित्य भवन पब्लिकेशन मेरठ.२०१५
3) चतुर्भुज मामोरीया: प्रात्यक्षिक भूगोल सुमेरु प्रकाशन डोंबिंवली पूव १९९८
4) डॉ.मगर प्राकृतिक भूगोल भाग १,२,व ३
5) रामलोचनसिंग व दत्ता पी.के.प्रयोगात्मक भूगोल
6) डॉ.व्ही.टी.घारपुरे व प्रा.व्ही. के. पवार:प्रात्यक्षिक भूगोल (नकाशाशास्त्रीय पद्धती)

Syllabus Prescribed for B. A.
U. G. Programme B. A.
Semester:- VI
Practical

Code of the course/ Subject	Titale of the course/ Subject Practical	No. Of Periods/ Week	Total Marks
VI/Geography Practical	**Map Projection & Study Tour**	**2 Periods/ Week**	**20**

COs:

1) Understand the principles and mathematical basis of zenithal projections, specifically the equal-distant projection.
2) Explain the characteristics and properties of the zenithal equal-area projection in the polar case.
3) Identify the characteristics and uses of the simple cylindrical projection, including its representation of meridians and parallels.
4) Construct a cylindrical equal-area projection and apply it to maps where area preservation is essential.

1111/ Geography	**Map Projection & Study Tour**	2 Periods/Week/Batch
1	**Map Projection** I) Simple Cylindrical projection II) Cylindrical Equal aria projection	(5 Marks)
2	Study Tour or Socio-Economic Survey	(5 Marks)
3	Practical Record	(5 Marks)
4	Viva-Voce	(5 Marks)

CERTIFICATE

DEPARMENT OF GEOGRAPHY

Name of college _____

This is certify that this practical is the records is bonafide Practical work of

Shri Ku. _____ during the Academic year_____ Semester _____

Dated :-

1._____

2. _____

3. _____

Signature of the teacher

Head of the Department

Note : In absence of Practical record book, examinee will not be allowed to appear for the Practical examination.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2024-25

Faculty : Humanities

Programme: B.A.

Part B

Syllabus Prescribed for B.A. Third year UG Programme

Programme: (Geography DSE I)

Semester V

Code Of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of periods	Total Marks
DSE- I GEOGRAPHY	**Disaster Management**	**75 Periods**	**80**

Course Outcomes:

After the completion of course, the students will have ability to:

1. Gain a perspective of disasters and various dimensions of disaster management
2. Have comprehensive knowledge of various natural and manmade disasters in India
3. Examine the response and mitigation measures of disasters

Unit	Content
Unit I	Disasters: Definition and Concepts; Risk and Vulnerability; Classification (Period 15)
Unit II	Disasters in India: Flood: Causes, Impact, Distribution and Mapping; Landslide: Causes, Impact, Distribution and Mapping; Drought: Causes, Impact, Distribution and Mapping (Period 15)
Unit III	Disasters in India: Earthquake and Tsunami: Causes, Impact, Distribution and Mapping; (Period 15)
Unit IV	Disasters in India: Cyclone: Causes, Impact, Distribution and Mapping. (Period 15)
Unit V	Response and Mitigation to Disasters: Mitigation and Preparedness, NDMA and NIDM; (Period 15)

Course Material/Learning Resources

1. Government of India, (2008): *Vulnerability Atlas of India*. New Delhi, Building Materials & Technology Promotion Council, Ministry of Urban Development, Government of India.

2. Govt. of India, (2011): *Disaster Management in India*, Ministry of Home Affairs, New Delhi.

3. Kapur, Anu., (2010): *Vulnerable India: A Geographical Study of Disasters*, Sage Publication, New Delhi.

4. Modh, S., (2010): Mana*ging Natural Disaster: Hydrological, Marine and Geological Disasters*, Macmillan, Delhi.

5. Singh, Jagbir., (2007): "*Disaster Management Future Challenges and Opportunities*", 2007.

Skill Enhancement Module REPORT WRITING (Natural and Man-Made Disaster	**Total Marks -20**	**Total Number of Periods- 15**
COs: 1. Identify appropriate sources of information and data for disaster reports. 2. Develop a clear and logical structure for disaster reports, including introduction, background, methodology, findings, conclusions, and recommendations. 3. Evaluate the effectiveness of disaster management strategies and suggest improvements based on report findings.		

** Activities	**Contents**
REPORT WRITING (Natural and Man-Made Disaster	Student will choose any topic related to any types of disaster (Natural and Man-Made) at International, National, Regional and Local level occurred during last 10 years and students have to submit a report relevant to disaster management in a particular any topic and at any level.

Course Material/Learning Resources

1. Disaster Management Guidelines, GOI-UND Disaster Risk Program (2009-2012) 2

2. Damon, P. Copola, (2006) Introduction to International Disaster Management, Butterworth

Heineman.

3. Gupta A.K., Niar S.S and Chatterjee S. (2013) Disaster management and Risk Reduction, Role

of Environmental Knowledge, Narosa Publishing House, Delhi.

4. Murthy D.B.N. (2012) Disaster Management, Deep and Deep Publication PVT. Ltd. New Delhi.

5. Modh S. (2010) Managing Natural Disasters, Mac Millan publishers India LTD.

6. Carter, W. Nick (1991), Disaster Management: A Disaster Manager's Handbook, Asian Development Bank, Manila

7. Green Stephen.1980. International Disaster Relief: Towards A Responsive system, Mc Graw Hill Book Company, New York.

8. Prakash, Indu (1995), Disaster Management, Rashtra Prahari Prakashan, Gaziaba

9. Talwar, Arun Kumar, Juneja and Satish (2008): Encyclopedia of Disaster Management (10 volumes)- saujanya books, Delhi

10. Damon P. Coppola (2006) : Introduction to International Disaster Management.

11. Smith K and Petley DN. (2009): Environmental Hazards: Assessing risk and reducing disaster. 5th edition, Routledge: New York.

Part B

Syllabus Prescribed for B.A. Third year UG Programme

Programme: (Geography DSE II)

Semester VI

Code of Course/ Subject	Title of the course/ Subject	(Total Number of Periods)	**Total Marks**
DSE- II GEOGRAPHY	**Geography of Tourism and Pilgrimage**	**75**	**80**

Cos

1. Equip with a basic understanding of nature and scope, trends and patterns of various types of tourisms.
2. Have sound knowledge on geographical, environmental and socio-cultural aspects of tourism in India.
3. Apply the principles of Geo-tourism and analyse the prospects and problems associated with pilgrimage tourism.

Unit	Content
Unit I	Scope and Nature: Concepts and Issues of Tourism, **(15 periods)**
Unit II	Trends and Patterns: Nature Tourism, Cultural Tourism, Medical Tourism, Pilgrimage, Geo-tourism. **(15 periods)**
Unit III	Impact of Tourism: Economy; Environment; Society **(15 periods)**
Unit IV	Tourism in India: Tourism Infrastructure; National Tourism Policy **(15 periods)**
Unit V	Population: Distribution of Population and density, Population Migration. Geographical Tourist Places. **(15 periods)**

Books Recommended :-

Alan, A. Lew, (2017): *New Research Paradigms in Tourism Geography*, Routledge,.

2. Dhar, P.N., (2006): *International Tourism: Emerging Challenges and Future Prospects,*Kanishka, New Delhi.

3. Hall, M., and Stephen, P., (2006): *Geography of Tourism and Recreation – Environment, Place and Space*, Routledge, London.

4. Kamra, K. K., and Chand, M., (2007): *Basics of Tourism: Theory, Operation and Practise*, Kanishka Publishers, Pune.

5. Milton, D.,(1993): *Geography of World Tourism,* Prentice. Hall, New York,.

6. Nelson, V., (2017): *An Introduction to the Geography of Tourism*, Rowman &Littlefield,.

Skill Enhancement Module **Case Studies: Chikhaldara, Lonar lake, Ajanta Ellora caves.Shegaon,Shirdi**	**Total Marks -20**	**Total Number of Periods- 15**
COs: 1. Analyze the cultural and historical significance of key tourism and pilgrimage destinations. 2. Assess the environmental impacts of tourism and pilgrimage on natural and built environments. 3. Analyze the social and cultural impacts of tourism and pilgrimage on host communities. 4. Evaluate the role of destination management and planning in the development of tourism and pilgrimage sites.		

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Choice Based Credit System (CBCS)

Syllabus for Session 2024-25

Board of Study : History

Faculty : Humanities

Programme : B. A.

Course Name : History

B.A. III Semester V & VI Syllabus (DSC)

Part A

POs:

PO1. Critical Thinking: Take informed actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, andlooking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different Perspectives.

PO2. Effective Communication: Speak, read, write and listen clearly in person and through electronic media in English and in one Indian language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.

PO3. Social Interaction: Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.

PO4. Effective Citizenship: Demonstrate empathetic social concern and equity centered national development, and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.

PO5. Ethics: Recognize different value systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.

PO6. Environment and Sustainability: Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.

PO7. Self-directed and Life-long Learning: Acquire the ability to engage in independent and life long learning in the broadest context socio-technological changes Sample POs of PG programmes

PSOs: of B.A. History

PSO1: Analyze the Socio-Political and Cultural background of the world History.

PSO2: Examine various perspectives of history and historiography of modern world.

PSO3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.

PSO4: Compare various concepts in Social Studies through the history of Modern World.

PSO5: Describe the developments of mankind.

Employability Potential of the Programme:

B.A. (CBCS)

The following employment is available from this course

1) Competitive Examination: - Today is the age of competition. In this age of competition, competitive examination is of paramount importance. This course is Central Public Service Commission. Maharashtra State Public Service Commission. It will be very useful for railway recruitment, various selection boards, staff selection etc.

2) Tourism Guide: - The course covers the history of Modern World. Most of the tourist destinations in world are based on Medieval and Modern architecture. France, Austria, Spain, Britain, Ireland, Netherland, Italy, America, Russia, Germany etc. is the top most famous country for tourism places. it can provide employment opportunities to a large number of students as a tourist guide.

3) Industry and Business:- These were the international markets of the industry. During the course of this course, these markets and the place of the center would be able to create industries from the point of view of tourists as well as businesses could be established.

5) Development of Art and Architecture: -The country of this course has been a huge development of sculpture and architecture. It will be of great help in development in terms of art- architecture.

7) Creation of an interpreter: -The script and language that existed in medieval and modern times are not known to the masses. Since the study is in this course, the students will become aware of the language skills. This will enable many researchers and scholars to get acquainted with the prevailing period inscriptions, copperplates, column inscriptions, contemporary texts, Persian letters, Sanskrit, English, Latin, French, Russian, Japanese and Arabic letters, etc. from this interpreter so that a large number of jobs will be available for the students.

8) **Historian:-**Historians are academics, and researchers rolled into one. They mainly deal with studying the events of the past. Historians' research, analyzes, and interprets historical

events and writes their inferences about them. They collect data from libraries, archives, and artifacts, determining the authenticity and importance of historical data, translate historical documents into human languages, preserve artifacts and documents in museums, and publish their writings in academic journals.

9) **Archivist:-**Archivists are primarily responsible for acquiring and managing a permanent collection of documents, artifacts, other materials of historical and cultural importance. Their archive generally includes historic books, papers, maps, photographs, prints, films, videotapes, and computer-generated records. In essence, Archivists preserve the past for the present and future generations of learners, researchers, and the general public. Apart from this, Archivists liaise with donors and depositors of archives and maintain computer-aided search systems.

10) **Curator**:- Curators take on a managerial role in museums, art galleries, or heritage centers. They develop collections of valuable exhibits such as artworks, paintings, sculptures, scriptures, etc. Curators organize events like exhibitions, conferences, and audio-visual presentations to display their collections. They buy exhibits, negotiate the prices of objects, arrange for restoration of artifacts, maintain records and catalog acquisitions, and raise funds and grants for museums/art galleries.

11) Archeologist:-Archaeologists study human civilizations to find out how they impacted the present world. They inspect and examining historical artifacts, ranging from prehistoric tools and objects to monuments and buildings. Their prime duty is to recover and analyze the remains extracted from excavation sites. Archaeologists' job demands that they travel extensively within the country and globally to find pieces of historical significance. According to their specialization, they can also settle for tenured academic positions like lecturers, professors, conservators, and museum curators.

12) History Teacher / Professor:-While History Teachers work in schools, Professors teach at colleges and universities. School teachers are responsible for imparting foundational History knowledge to students. They teach students about the important historical events in brevity, prepare lesson plans, grade papers, develop class activities schedule, and accompany students on field trips to historical sites. History Professors teach specialized and advanced history courses to students in their under graduate/postgraduate degree programs. They offer lectures on different historical periods, events, theories, etc., and write detailed research papers, articles, and books.

Part B

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Choice Based Credit System (CBCS)

Faculty : Humanities

Syllabus for Session 2024-25

Board of Study : History

B.A. III Semester V

Subject : History

Department Specific Core (DSC)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Periods	No. of Credits
History	**History of Modern World (From-1780 to 1920 AD)**	**75 Periods**	**04**

Course Assessment : End Term Exam Marks: 80 (University level Exam)

SEM (Skill Enhancement Module) : 20 Marks (College level evaluation)

Course Outcome

CO1: Introduction to landmark events in world history.

CO2: Understand policy of imperialism and changes in world political order.

CO3: Emergence of state of Germany and its diplomatic policy.

CO4: Critically analysis background of first world and international peacemaking attempts that followed.

On successful completion of the Course the students will be able to:

CSO1: Learn the socio-political and cultural background of the Modern World History.

CSO2: To learn the history of various countries in Modern world.

CSO3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.

CSO4: To help the understand various concepts in Social Studies through the history of Modern World.

CSO5: Learn developments of mankind, respect to great world leader, philosopher and researcher.

Module –I **No. of Lecture: 12**

1. Causes, Progress and Effect of French Revaluation
2. The rise Nepolian Bonapart, his Achievements and Decline.
3. Congress of Vienna -1815

Module –II **No. of Lecture: 12**

1. Unification of Italy and Germany.
2. Foreign Policy of Germany under Bismark.
3. Foreign Policy of Germany under Kaiser Willium -II.

Module –III **No. of Lecture: 12**

1. Triple Entente – 1907 A.D.
2. Ruso –Japanese War -1904-05.
3. First World War –Causes and Effects.

Module –IV **No. of Lecture: 12**

1. The Fourteen Points of President Wilson.
2. The Entry of the U.S.A. into First word war.
3. The Russian Revolution (1917 A. D.): Causes and Effects.

Module–V **No. of Lecture: 12**

1. Paris Peace Conference
2. Versailles Treaty – Sent Germane Treaty, Newlie Treaty, Trinon Treaty and Sevres Treaty.
3. The League of Nation's : Aims, Objectives, Structure, Achievements and Failure

---

Module –VI : Skill Enhancement Module **No. of Lecture: 15**

Tourism in Modern World

CO's:

CO1: Study of Tourism in Modern World Art & Architecture.

CO2: Students are aware and able to describe tourist and world famous places.

CO3: Prepare the students for employability.

Module –VI : Tourism in Modern World

1. Rise, history and types of international tourism.
2. Government guidelines for international tourism, Railway, Air plane, Bus &Hotel reservation system.

1. **World Famous Tourism Places:** 1) Great wall of China 2) Statue of Liberty, White House, Times Square (USA) 3) Palace of Varailles, Eiffel Tower, Museum in Paris(France) 4) Big Ben, British Musem, National Gallery of London (United Kingdom)5) Leaning Tower of Pisa, Colosseum (Italy)6) Sagrada Faimilia, Bilbao Fine Arts Museum(Spain)7) Reichstag (Germany) 8)Rijks Museum (Netherlands) 9) The Kremlin, Winter Palace (Russia) 10) Trivoli Garden (Denmark) 11) Santorino (Greece) 12) Angkor wat (Kolambia), 12) Victoria Falls (Zambia)

- **Any Two Activities:**

To the Internal Evaluation - Any historical place Project OR Seminar OR Assignment activities related to Module –VI

- **Reference Books:**

1) Bury. J.P.T.(Ed.), The New Cambridge Modern History: Vol. 10: The Zenith of European Power 1830-70, 1964
2) Cameron, Rondo, France and the Economics Development of Europe, 1800-1914: Conquest of Peace and Seeds of War (1961), a Wide –ranging Economic and Business History.
3) Crawley, C.W, Ed. The New Cambridge Modern History, Vol. 14: Altas, 1972
4) Evans, Richard j The Pursuit of Power Europe 1815-1914, 2015
5) Gildea, Robert Barricades and Boders, Europe 1800-1914 (3rd Ed. 2003) Gooch, G.P History of Modern Europe 1878-1919, 1923
6) Grab, Alexander, Napolean and the Transformation of Europe, 2003
7) Hayes C.J.H., A Political and Cultural History of Europe, 1830-1839.
8) Herring, George C, Years of Peril and Ambition U.S foreign Relations. 1776-1921, 2017
9) Hinsley F.H. (Ed), The New Cambridge Modern History Vol. 11 Material Progress and World Wide Problems 1870-1898, 1979
10) Kennedy, Paul, The Rise and Fall of the Great Powers Economic Change and Military Conflict from 1500-2000 (1987), Stress on Economic and Military Factors.
11) Langer, William, European Alliances and Alignments 1870-1890 (1950) Advanced History.
12) आचार्य धनंजय, विसाव्या शतकातील जग, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर, 2011

13) आठवले सदाशिव, आधुनिक जगाचा इतिहास, ओरिएंट लाँगमन, मुंबई, 1974

14) कुलकर्णी, देशपांडे प्र. न., देशपांडे अ. म., आधुनिक जगाचा इतिहास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

15) कोलारकर श. गो., आधुनिक युरोप, मंगेश प्रकाशन, नागपूर

16) कोलारकर श. गो., आधुनिक जग, मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1988

17) कदम य. ना., व्दितीय महायुध्दानंतरचे जग, मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1997

18) कोंडेकर कांबळे, जागतिक घडामोडीचा इतिहास, अरूणा प्रकाशन, लातूर.

19) जोशी पी. जी., महासत्ता अमेरिकेचा इतिहास, विद्या बुक्स, औरंगाबाद, 2011

20) वैद्य सुमन, आधुनिक जग भाग-1, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर, 2002

21) मोरवंचीकर रा, श्री., आधुनिक अमेरिका,पिंपळापूरे पब्लिशर्स, नागपूर, 1992

22) राजदरेकर, गर्गे, आधुनिक जगाचा इतिहास, विद्या प्रकाशन, नागपूर, 1996

23) पाटील मधुकर, पाटील संजय, आधुनिक जगाचा इतिहास, अथर्व पब्लिकेशन, धुळे, 2015

24) गायकवाड, कदम, थोरात, आधुनिक जगाचा इतिहास, मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1998

25) गायकवाड, कदम, थोरात, आधुनिक जगाचा इतिहास, मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 2008

26) गाठाळ एस.एस., आधुनिक जागतिक इतिहासातील स्थित्यंतरे, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद, 2011

27) खुराणा के. एल., आधुनिक एशिया का इतिहास, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आगरा, 2011

28) खुराणा एवं शर्मा, विश्व का इतिहास, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आगरा

29) मेहता ब्र. न., आधुनिक युरोप, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आगरा

30) सातभाई डॉ. श्रीनिवास, आधुनिक जगाचा इतिहास, (इ.स.1776 ते 2000), विद्या बुक्स पब्लिशर्स औरंगपुरा, औरंगाबाद, 2021

31) कोठे डॉ. प्रशांत, आधुनिक जगाचा इतिहास (1780 ते 1919), प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव

32) देवतळे माधुरी नितीन, आधुनिक जगाचा इतिहास(1780 ते 1920), साई ज्योती पब्लिकेशन्स, नागपूर, 2019

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY: HUMANITIES

Programme B. A.

Subject : History

Semester-V

Department Specific Elective (DSE)

DSE-I : History of Social Reformers in Modern Maharashtra

Code of the Course Subject	Title of the Course Subject	Total Number of Periods	No of Credits
Departmental Specific Elective (DSE)	**History of Social Reformers in Modern Maharashtra**	**75**	**04**

Course Assessment: End Term Exam : 80 Marks

SEM (Skill Enhancement Module) : 20 Marks

Course Outcomes: By the end of this course, students will be able to:

1 Analyze the historical, social, and political conditions in Maharashtra during the 19th and early 20th centuries that necessitated social reform.
2 Critically assess the lives, ideologies, and contributions of major social reformers such as Mahatma Jyotirao Fule, Savitribai Fule, Dr. B.R. Ambedkar, and Rajarshi Shahu Maharaj.
3 Understand the significant role played by these reformers in addressing issues such as caste discrimination, gender inequality, and the need for educational reforms.
4 Evaluate the long-term impact of the reforms initiated by these figures on modern Indian society, particularly in Maharashtra.
5 Investigate the contributions of later social reformers such as Vinoba Bhave, Pandita Ramabai, and Medha Patkar.
6 Analyze the continuity and change in social reform movements from the historical to the contemporary period.
7 Participate in informed and critical discussions about the nature and success of social reforms in Maharashtra.
8 Cultivate a deeper commitment to principles of social justice, equality, and human rights.

Unit 1: Introduction to Social Reform in Maharashtra (12 Period)

1. Historical Context:
   1.1 Overview of pre-modern Maharashtra,
   1.1. Social and political conditions in the 19th century
2. Need for Social Reform
   2.1. Major social issues: caste discrimination, gender inequality and education.
   2.2. Emergence of social reform movements.
3. Early Reform Efforts:
   3.1. Initial efforts and challenges faced by early reformers.
   3.2. Influence of British rule on social reforms
4. Key Concepts and Definitions:
   4.1. Understanding social reform
   4.2. Distinction between social reform and social change.

Unit 2: Mahatma Jyotirao Fule and Savitribai Fule (12 Period)

1. Mahatma Jyotirao Fule:
   1.1. Life and background
   1.2. Contributions to education and anti-caste movement
   1.3. Founding of Satyashodhak Samaj.
2. Savitribai Fule
   2.1.Life and background
   2.2.Role in women's education and emancipation
3. Fule's Writings and Ideology:
   3.1.Key works and their impact.
   3.2.Ideological underpinnings of Fule'sreforms.
4. Legancy and Impact:
   4.1.Long-term effects of Fule's reforms.
   4.2.Comparison with other contemporary reformers.

Unit 3: Rajarshi Shahu Maharaj (12 Period)

1. Life and Times:
   1.1.Early life and accession to the throne of Kolhapur.
   1.2.Progressive policies and governance.
2. Educational Reforms
   2.1.Establishment of educational institutions.

2.2.Policies for promoting education among backward classes.

3.Social and Economic Reforms:

3.1.Measures to eradicate caste discrimination.

3.2.Economic policies for social upliftment.

4. Patronage of Reform Movements:

4.1.Support to Fule and Ambedkar's movements.

4.2.Shahu Maharaj's role in the broader social reform landscape.

Unit 4: Dr. B. R. Ambedkar (12 Period)

1.Early Life and Education

1.1 Ambedkar's early life and educational journey.

1.2 Challenges faced as a Dalit scholar.

2.Fight Against Untouchability:

2.1. Major campaigns and movements led by Ambedkar.

2.2. Mahad Satyagraha and the temple entry movement.

3.Political and Constitutional Contributions:

3.1. Role in drafting the Indian Constitution

3.2. Views on democracy and social justice

4. Dr. B. R. Ambedkar's Legacy:

4.1. Influence on Dalit movements.

4.2. Contemporary relevance of Ambedkar's ideas.

Unit 5: Later Reformers and Contemporary Perspectives (12 Period)

1. Vinoba Bhave and the Bhoodan Movement:

1.1.Life of Vinoba Bhave.

1.2.Concept and execution of the Bhoodan(land donation) movement.

2.Pandita Ramabai:

2.1. Early life and conversion to Christianity.

2.3.Contributions to women's education and social reforms.

3. Medha Patkar and Environmental Justice.

3.1.Early life and education.

3.2.Narmada Bachao Andolan and activism for tribal rights.

4. Contemporary Social reform Movements:

4.1.Analysis of ongoing social issues in Maharashtra.

4.2.Role of Modern social activists and NGOs.

Unit –VI : Skill Enhancement Module (15 Period)

(Any two activities)

1. **Written Assignments**: Essays and reflections on the contributions and impact of individual reformers.

   Explain the influence of Satyashodhak ideology in the development of Farmer movement in Varhad.

   Evaluate the Ambedkari movement in Vidarbha.

   Conversion movement in Chandrapur district.

2. **Presentations**: Group presentations on specific social issues and reformers.
3. **Class Discussions**: Interactive sessions to discuss the relevance of historical reforms in contemporary society.
4. **Class Seminar**: Class seminar to related assignments.

Reference Books:

1) Ambedkar B.R. - The Untouchables: Who Were they and Why they Became Untouchables,
2) Chaudhari K.K. - Maharashtra State Gazetteers, History of Mumbai, Modern Period, Gazetteers Department, Government of Maharashtra, Mumbai, 1987.
3) Ganachari A. G. - Nationalism and Social Reform in a Colonial Situation, Kalpaze, Publication, New Delhi, 2005.
4) Grover Verinder (ed.) - Bhimrao Raoji Ambedkar, Deep and Deep Publications, New Delhi, 1998.
5) Heimsath Charles - Indian Nationalism and Hindu social reform, Princeton University Press, 1964.
6) Jones K. W. - Socio Religious Reform Movements in British India, Orient Longman, New Delhi, 1989.
7) Keer Dhananjay - Dr. Ambedkar : Life and Mission, Popular Prakashan, Mumbai, 1954.
8) Keer Dhananjaya - Mahatma Jotirao Phule: Father of our Social Revolution, Popular
9) Khade V. K. - British Rule and Dr. B.R. Ambedkar: The Movement for the Upliftment of the Downtrodden, Kaushalya Prakashan Aurangabad 2011.
10) Lederle Mathew - Philosophical Trends in Modern Maharashtra, Popular Prakashan, Bombay, 1976.
11) Phadke Y. D. - Social Reformers of Maharashtra, Maharashtra Information Centre, New Delhi, 1975.
12) Sunthankar B. R. - History of Maharashtra – Vol. I and II, Popular Prakashan, Mumbai, 1993.
13) Sunthankar B.R. - Nineteenth Century History of Maharashtra-1818-1857, Popular Book Depot, Mumbai, 1988.
14) बगाडे, उमेश-महाराष्ट्रतील प्रबोधन आणि वर्गजातिप्रभुत्व, सुगावा प्रकाशन, पुणे,2006

15) भिडे जी एल., पाटील एन.डी. -महाराष्ट्रातील समाजसुधारणेचा इतिहास, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर,1993
16) ऑमव्हेट गेल, दिघे पी.डी.(भाषांतर)- वसाहतिक समाजातील सांस्कृतिक बंड, सुगावा प्रकाशन, पुणे,1995
17) जावडेकर एसडी.. - आधुनिक भारत, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९७९
18) कठारेअनिल-आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास)1818-1960), विद्या पुस्तके, औरंगाबाद, 2015.
19) कीर धनंजय-डॉबाबासाहेब आंबेडकर ., पॉप्युलर प्रकाशन, (आठवे पुनर्मुद्रण) 2013
20) कीरधनंजय-महात्मा जोतिराव फुलेक्रांतीचे जनक आजच्या समाज-, पॉप्युलर प्रकाशन,1966.
21) कीरधनंजय-राजर्षी शाहू महाराज , पॉप्युलर प्रकाशन,2011 .
22) पवार जयसिंगराव ,1,2,3- खंड ,पंच खंडात्मक स्मारक ग्रंथ ,राजर्षी शाहू महाराज ,पवार मंजूषा , 2019- जानेवारी ,कोल्हापूर ,अरुंधती प्रकाशन
23) पवार जयसिंगराव ,4,5- खंड ,पंच खंडात्मक स्मारक ग्रंथ ,राजर्षी शाहू महाराज ,पवार मंजूषा , 2019 -मार्च ,कोल्हापूर ,अरुंधती प्रकाशन
24) सोनटक्के प्रा. कुसमेंद्र -महात्मा फुले यांची स्त्रीमुक्ती चळवळ, देवयानी प्रकाशन मुंबई 2009
25) सोनटक्के, प्रा. कुसमेंद्र- महात्मा फुले यांच्या विचारातील नव समाज, देवयानी प्रकाशन मुंबई 2010
26) खरात शंकरराव2006,पुणे ,इंद्रायणी साहित्य ,सामाजिक चळवळीचा इतिहास ,
27) ढाले डॉ. नामदेव, डांगे डॉ. मनोज - पंढरीनाथ पाटील राजकीय व सामाजिक कार्य ,प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव, 2017
28) डोंगरे डॉ. वसंत - डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर आणि इतिहास मीमांसा, देवयानी प्रकाशन, मुंबई, 2014
29) टालेडॉ. प्रफुल्ल अशोकराव - महाराष्ट्रातील समाजसुधारक,साई ज्योती प्रकाशन, नागपूर2018,
30) टालेडॉ. प्रफुल्ल अशोकराव - आधुनिक महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळींचा इतिहास,साई ज्योती प्रकाशन, नागपूर 2018 ,
31) म्हस्के डॉ.बी. आर. - विदर्भातील दलित चळवळीचाइतिहास, नभ प्रकाशन, अमरावती, 2012
32) ढोले प्रदीप - आंबेडकरी चळवळीचा इतिहास, बहुजन साहित्य प्रसार केंद्र,नागपूर,2017
33) बनसोड डॉ. संतोष, वानखडे डॉ,.किशोर - पश्चिम विदर्भातील सामाजिक चळवळी,आधार प्रकाशन, अमरावती,2021
34) बनसोड डॉ. संतोष, वानखडे डॉ,. किशोर - पश्चिम विदर्भातील सामाजिक चळवळीचे शिलेदार, भाग एक,आधार प्रकाशन, अमरावती,2021
35) बनसोड डॉ. संतोष, वानखडेडॉ,. किशोर- पश्चिम विदर्भातील सामाजिक चळवळीचे शिलेदार, भाग दोन,आधार प्रकाशन, अमरावती,2021
36) बनसोड डॉ. संतोष, वानखडेडॉ,. किशोर - पश्चिम विदर्भातील सामाजिक चळवळीचे शिलेदार, भाग तीन,आधार प्रकाशन, अमरावती,2021
37) बडोदेकर डॉ. रेखा- भारतीय इतिहास मे महिलाए, ओम पब्लिशींग कंपनी, दिल्ली, 2022

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Choice Based Credit System (CBCS)

Faculty : Humanities

Syllabus for Session 2024-25

Board of Study : History

B.A. III Semester VI

Subject : History

Department Specific Core (DSC)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Periods	No. of Credits
History	**History of Modern World (From-1921 to 1965 AD)**	**75 Periods**	**04**

Course Assessment: End Term Exam Marks: 80 (University level Exam)

SEM (Skill Enhancement Module): 20 Marks (College level evaluation)

Course Outcome:

CO1: Analyze causes for the rise of dictatorship in Europe.

CO2: Understand international crisis, inter world war period politics and events leading to Second World War and its aftermath.

CO3: Understand world politics after world and attempts to restore world peace.

CO3:Students will get to know how the world became polarized.

CO4:Students became introduction to politics shifts in west Asia.

On successful completion of the Course the students will be able to:

CSO1: Learn the socio-political and cultural background of the Modern World History.

CSO2: Learn various Modern world History Tourist places and Guide Tourist.

CSO3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.

CSO4: Understand various concepts in Social Studies through the Modern World History.

CSO5: Learn developments of mankind, respect to great world leader, philosopher and researcher.

Module –I **No. of Lecture: 12**

1. Rise of Facism in Italy Causes-Musolini and his internal and Foreign Policies
2. Rise of Nazism in Germany- Hitler and his Internal and foreign Policie
3. Causes and Effect of the Great Economic Depression(1929 A.D.)

Module –II **No. of Lecture: 12**

1. Causes and Effect of the Second World War
2. Entry of USA into the Second World War
3. Diplomatic Conferences during the Second World War Period -1939 to 1945

Module -III **No. of Lecture: 12**

1. United Nations Organization ; Aims, Structure, Achievement and failure
2. The Emergence of the U.S.A. as World Power -Causes and Effects.
3. The Emergence of the U. S. S. R. as World Power - Causes and Effects.

Module -IV **No. of Lecture: 12**

1. The Cold War –Origins and Meaning,Causes and Effect.
2. Truman Doctrine,The MartialPlan andCauses of Arab –Israel Conflict.
3. Military Alliances -The NATO and Warsa Pact and The SEATO.

Module-V **No. of Lecture: 12**

1. The Suez Crisis , European Common Market and The Common wealth of Nations,
2. The Berlin Crisis of 1958 and Quba Crisis.
3. Non Alignment Movement: Causes of Origin, Development and its Impacts of World.

Skill Enhancement Module: **No. of Lecture:15CO's:**

CO1: Study of Tourism in Modern World Art & Architecture.

CO2: Students are aware and able to describe tourist and world famous places.

CO3: Prepare the students for employability.

Module -VI: Tourism in Modern World.

2. Essential factors for the international tourism industry.
3. Importance of international tourism.

- **World famous tourism places:** 1) Empire state of Building, Hollywood Sign, Pentagon (USA)2) Tower (London) Bridge (UK) 3) Tokyo Tower, Hiroshima and Nagasaki (Japan) 4) Museum Picasso (Spain) 5) Berlin Wall (Germany) 6)Burj Khalifa (UAE), 7) Petronas Tower (Malaysia) 8) CN Tower (Canada) 9) Sydney Harber Bridge, Sydney opera House (Australia).
- **Any Two Activities:**

  The Internal Evaluation -Any historical placeProject OR Seminar OR Assignment activities related to Module – VI

- **Reference Books:**

1. Bury, J.P.T, (Ed.) The new Cambridge Modern History: Vol. 10: The Zenith of European Power 1830-70, 1964
2. Cameron, Rondo, France and the Economics Development of Europe, 1800-1914: Conquest of Peace and Seeds of War (1961), a Wide –ranging Economic and Business History.
3. Evans, Richard, The Pursuit of Power Europe 1815-1914, 2015
4. Gildea, Robert Barricades and Borders, Europe 1800-1914 (3rd Ed. 2003) Gooch, G.P History of Modern Europe 1878-1919, 1923
5. Hayes C.J.H., A Political and Cultural History of Europe, 1830-1839.
6. Herring, George C, Years of Peril and Ambition U.S Foreign Relations. 1776-1921, 2017
7. Hinsley F.H, Ed the New Cambridge Modern History Vol. 11 Material Progress and World Wide Problems 1870-1898, 1979
8. Kennedy, Paul, The Rise and fallof the Great Powers Economic Change and Military Conflict from 1500-2000 (1987), Stress on Economic and Military Factors.
9. हेंडवे डॉ. जगदीश द., आधुनिक जगाचा इतिहास, (इ. स.1921 तेइ. स. 1965) साईज्योती पब्लिकेशन्स, नागपूर, 2022
10. सातभाईडॉ. श्रीनिवास, आधुनिक जगाचा इतिहास, (इ.स.1776 ते 2000), विद्या बुक्स पब्लिशर्स औरंगपुरा, औरंगाबाद, 2021
11. देवतळे माधुरी नितीन, आधुनिक जगाचा इतिहास, (इ.स.1921पासूनते 1965पर्यंत), साई ज्योती पब्लिकेशन्स, नागपूर, 2020

12. आचार्य धनंजय, विसाव्या शतकातील जग, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर, 2011

13. आठवले सदाशिव, आधुनिक जगाचा इतिहास, ओरिएंट लाँगमन, मुंबई, 1974

14. कुलकर्णी, देशपांडे प्र. न., देशपांडे अ. म., आधुनिक जगाचा इतिहास,स्नेहवर्धनप्रकाशन, पुणे.

15. कोलारकर श. गो., आधुनिक युरोप, मंगेश प्रकाशन, नागपूर

16. कोलारकर श. गो., आधुनिक जग, मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1988

17. कदम य. ना., व्दितीय महायुध्दानंतरचे जग, मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1997

18. कोंडेकर कांबळे, जागतिक घडामोडीचा इतिहास, अरूणाप्रकाशन, लातूर.

19. जोशी पी. जी., महासत्ता अमेरिकेचा इतिहास, विद्याबुक्स, औरंगाबाद, 2011

20. वैद्य सुमन, आधुनिक जग भाग-1, साईनाथप्रकाशन, नागपूर, 2002

21. मोरवंचीकर रा, श्री., आधुनिक अमेरिका,पिंपळापूरेपब्लिशर्स, नागपूर, 1992

22. राजदरेकर, गर्गे, आधुनिक जगाचा इतिहास, विद्या प्रकाशन, नागपूर, 1996

23. पाटील मधुकर, पाटीलसंजय, आधुनिकजगाचाइतिहास, अथर्वपब्लिकेशन, धुळे, 2015

24. गायकवाड, कदम, थोरात, आधुनिक जगाचा इतिहास, मंगेशप्रकाशन, नागपूर, 1998

25. गायकवाड, कदम, थोरात, आधुनिक जगाचा इतिहास, मंगेशप्रकाशन, नागपूर, 2008

26. गाठाळ एस.एस., आधुनिक जागतिक इतिहासातील स्थित्यंतरे, कैलासपब्लिकेशन, औरंगाबाद, 2011

27. खुराणा के. एल., आधुनिक एशिया का इतिहास, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आगरा, 2011

28. खुराणा एवं शर्मा, विश्व का इतिहास, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आगरा

29. मेहता ब्र. न., आधुनिक युरोप, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आगरा

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY: HUMANITIES

Programme B. A.

Subject : History

Semester-VI

Departmental Specific Elective (DSE)

DSE-II : History of Farmers' Movements in Modern Maharashtra

Code of the Course Subject	Title of the Course Subject	Total Number of Periods	No of Credits
Departmental Specific Elective-2 (DSE)	History of Farmers' Movements in Modern Maharashtra	75	04

Course Assessment: End Term Exam : 80 Marks:

SEM (Skill Enhancement Module): 20 Marks

Course Outcomes: By the end of this course, students will be able to

1. Analyze the historical, social, and political conditions that led to the emergence of farmers' movements in Maharashtra.
2. Critically assess the development, strategies, and outcomes of major farmers' movements from 1900 to 2000.
3. Evaluate the long-term impact of farmers' movements on Maharashtra's agriculture and society.
4. Cultivate a deeper commitment to principles of social justice, equality, and human rights.

Unit 1 : Introduction to Farmers' Movements (12 Period)

1. Defining Farmers' Movement:

1.1.Characteristics and types of farmers' movements.

1.2.Theoretical perspectives on agrarian movements.

2. Historical Context:

2.1. Social, economic, and political landscape of Maharashtra in the early 20th Century.

2.2. Early signs of agrarian discontent and the need for movements.

3. Colonial Agrarian Policies:

3.1.Impact of British colonial policies on agriculture and farmers.

3.2.Early agrarian unrest and resistance.

4. Framework for Analysis:

4.1. Tools and methods for studying farmers' movements.

4.2. Importance of farmers' movements in societal change.

Unit 2: Farmers' Movements in the Early 20th Century (1900-1950) (12 Period)

1. Peasant Movements and Revolts:

1.1.Key peasant uprisings in early 20th-century Maharashtra.

1.2.Role of organizations like the Kisan Sabha.

2. Impact of Gandhian Movements:

2.1.Influence of Gandhi's ideas and movements on farmers.

2.2.Participation of farmers in the Non-Cooperation and Civil Disobedience Movements.

3. Formation of Kisan Sabha:

3.1. Establishment and objectives of the Kisan Sabha.

3.2. Major activities and campaigns of the Kisan Sabha.

4. **Post-Independence Agrarian Issues:**

4.1. Changes in agrarian policies after1947.

4.2. Continued struggles and demands of farmers in early post-independence India.

Unit 3 Major Farmers' Movements (1950-1980) (12 Period)

1. Formation of Shetkari Sanghatana:

1.1. Establishment, objectives, and key leaders like Sharad Joshi.

1.2. Major campaigns and strategies of the Shetkari Sanghatana.

2. Land Reforms and Green Revolution:

2.1. Analysis of land reform policies in Maharashtra.

2.2. Impact of the Green Revolution on farmers and agriculture.

3. Farmers' Protests and Strikes:

3.1. Major protests and strikes by farmers in the 1960s and 1970s

3.2. Government responses and policy changes.

4. Regional Variations in Agrarian Movements:

4.1. Differences in farmers' movements across various regions of Maharashtra.

4.2. Case studies of regional agrarian movements.

Unit 4: Farmer's Movements in the Late 20th Century (1980-2000) (12 Period)

1. Vidarbha Farmers' Crisis:

1.1. Causes and consequences of the agrarian crisis in Vidarbha.

1.2. Movements and advocacy for addressing farmer suicides and compensation.

2. Influence of Globalization and Liberalization:

2.1. Impact of economic liberalization on agriculture and farmers in Maharashtra.

2.2. Farmer's movements against globalization policies.

3. Contemporary Farmers' Movements:

3.1. Analysis of major farmers' protests and movements in the 1990s.
3.2. Role of NGOs and grassroots organizations in supporting farmers.

4. Successes and Challenges:

4.1. Achievements of the farmers' movements.
4.2. Ongoing challenges and unresolved issues faced by farmers.

Unit 5: Key Figures and Legacy of Farmers' Movements (12 Period)

1. Prominent Leaders and Their Contributions:

1.1. Detailed study of key leaders of the farmers' movements, including Sharad Joshi.
1.2. Their ideologies, strategies, and impact on the movements

2. Role of Women in Farmers' Movements:

2.1. Contributions of women to the farmers' movements.
2.2. Case studies of prominent women leaders and activists.

3. Cultural Impact of Farmers' Movements:

3.1. Influence of farmers' movements on literature, art, and culture in Maharashtra.
3.2. Representation of farmers' issues in media and popular culture.

4. Long-Term Impact and Contemporary Relevance:

4.1. Evaluation of the long-term impact of farmers' movements on Maharashtra's society and economy.
4.2. Current relevance of historical farmers' movements in today's agrarian struggles.

Unit –VI - Skill Enhancement Module (15 Period)

(Any two activities)

5. **Written Assignments**: Essays and reflections on the contributions and impact of Farmers' Movementin modern Maharashtra.
   - Evaluate the Farmer movement in Vidarbha.
6. Presentations**: Group presentations on specific social issues and reformers.**
7. **Class Discussions**: Interactive sessions to discuss the relevance of historical reforms in contemporary society.
8. **Class Seminar**: Class seminar to related assignments.

Reference books:

1. Boden Powell, B. H. Land System of British India, 3vol. Orientakl Publishers, Delhi, 1975
2.Mahajan V. D. , Modern Indian History, S. chand & Co. Delhi.

3.Keer Dhananjay, The Peasant Movement in Maharashtra

3.Kothari Rajni, Grassroots Movements and Social Change

4.Gupta D., Farmers' movements in Contemporary India. In G. Shah (Ed.), Social Movements and State. New Delhi: Sage Publications, 2011.

5. Hardgrave, R.L, Jr., The Mappilla Rebellion, 1921: Peasant Revolt in Malabar. Modern Asian Studies, 2012.

6. Mukherji P.N., Naxalbari Movement and the Peasant Revolt in North Bengal. In M. S. A. Rao (Ed.), Social Movements in India: Studies in Peasants, Backward Classes, Sectarian, Tribal and Women's Movements. New Delhi: Manohar Publishers and Distributers, 2014.

7.Pandey G., Peasant Revolt and Indian Nationalism: The Peasant Movements in Awadh, 1919-22. In Ranajit G. (Ed.), Subaltern Studies 1st. New Delhi: Oxford University Press, 2011.

8. जोशी शरद,बळींचे राज्य येणार , जनशक्ती वाचक चळवळ,औरंगाबाद.

9. जोशी शरद,बळींचे जग बदलणारी पुस्तके, जनशक्ती वाचक चळवळ,औरंगाबाद.

10. म्हात्रे प्रा. सुरेशचंद्र, शेतकरी संघटना विचार आणि कार्य पद्धती

जनशक्ती वाचक चळवळ, औरंगाबाद.

11. मोहिते शेषराव, शेती व्यवसायातील अरिस्ट, जनशक्ती वाचक चळवळ, औरंगाबाद.

12. नरदे अति, शेतकरी संघटना राजकीय भूमिका आंदोलांनापासून स्वांतंत्र पक्षापर्यन्त,१९९४

13.परळकर विजय ,योद्धा शेतकरी, जनशक्ती वाचक चळवळ,औरंगाबाद २०१०.

14. जोशी शरद-भाग ,प्रचलित अर्थव्यवस्थानवा प्रकाश , 2 ,शेतकरी प्रकाशनअलिबाग ,

15.जोशी शरद कार्यपद्धती शेतकरी संघटना विचार आणि ,, शेतकरी प्रकाशन ,अलिबाग ,1988

16. शेट्टी राजू ,शीवर ते संसद , अरुण जाखडे,2013

17. जोशी शरद,पोशिंद्याची लोकशाही , जनशक्ती वाचक चळवळ,औरंगाबाद.२०१०

18.भानू काळे, अंगार वाटा उर्मि प्रकाशन

19. जीते य.रा ., लढा भूमीपुत्रांचा ,औरंगाबाद ,कैलास पब्लीकेशन्स ,1993

20. कठारे अनिल-आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास)1818-1960), विद्या पुस्तके, औरंगाबाद, 2015.

21. बडोदेकर डॉ. रेखा-किसान आंदोलन ऐतिहासिक दृष्टी से, ज्ञान गीता प्रकाशन नई दिल्ली,2021

22.फडके य.दि ., महात्मा ज्योतीराव फुले ,मुंबई ,राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ महाराष्ट्र .समग्र वाङ्मय , 1988 .

23.डॉ,हिंदुस्थानच्या चळवळीचा इतिहास ,पवार जयसिंगराव . फडके प्रकाशन.कोल्हापूर ,

24. ठक्कर के.एच., भारतीय अर्थशास्त्र ,कोल्हापूर ,फडके प्रकाशन ,1992

SantGadge Baba Amravati University, Amravati

Choice Based Credit System (CBCS)

Syllabus For -2024-2025

Board Of Study – Home Economics

UG Programme – B.A.

B.A. Part III- SEMV& VI

Syllabus:Part III - SEM V &VI

Subject- Optional: Home Economics (DSC)

Sr.No	Board Of Study – Home-Economics
1.	Prof.Dr.Sujata B. Sabane **(**Zade**)Chairman** Shri Shivaji Arts and Commerce College, Amravati.
2.	Prof.Dr.Neena S. Chaware Late N.A.D. Arts and Commerce College, Chandur Bazar, Dist.Amravati.
3.	Prof.Dr.Sandhya A. kale ShankarlalKhandelwal Arts, Scienceand Commerce College, Akola.
4.	Prof.Dr.KalpanaP.Korde B.B. Shivshakti MV, Babhulgaon,DistYavatmal.
5.	Prof.Dr.LeenaKandalkar IndirabaiMegheMahila MV, Amravati.
6.	Prof.Dr.RadhaSawjiyani R.D.G. College for Women, Akola.
7.	Prof.Dr.Chanda M. Kantale K.G.Mahila MV, Daryapur.
8.	Dr.SwapnaDeshmukh V.N.Mahila M, Pusad, DistYavatmal.
9.	Dr.Rashmi P. Gajare N.W. Arts College, Yavatmal.
10.	Prof.Dr.KiranR.Belurkar M.J.F Commerce, Science and V. R. Arts College, Bhatkuli, Dist. Amravati
11.	Prof.Dr.SunitaBalapure Late D.P. Arts College, NandgaonPethDist. Amravati.
12.	Prof.Dr.Manjiri C. Pande (Chepe) N.R.MV,Badnera, Dist. Amravati.

SantGadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Syllabus For 2024-2025
Board Of Study – Home Economics
B.A. Part III SEM V and VI
Subject Optional: Home Economics (DSC)

Part – A

POs :

1. **Critical thinking**: look the situation and take actions after identifying the problems that structure our thinking and checking.Explore the fact accurate and valid, and looking at our ideas and decisions intellectually from different viewpoints.
2. **Effective Function**: write and describe clearly by relating students' ideas through books, media and information technology.
3. **Human Relations and Interaction**: Elicit views of others and help to preserve the all-round development of human being.
4. **Contribute values and Principles of development**: Demonstrate Principles of development whichwill helps to balance the physique. Understood the human values, ethics for positive thinking towards family members and community
5. **Learn Developmental task and Behaviour systems**:Studying the Developmental tasks, students will try to understand their duties and responsibilities in every stage in development.
6. **Identity. Study and Life Learning:**Develop abilities to participate in self-determining and lifelong learning in the widest context personal- socio-technological changes.

PSOs:

PSO1. Describe how individuals develop and change from womb to tomb.
PSO2. Relate the principles of human development with self, family and society.
PSO3. HD gives us a prospective guidelines for growth and development from prenatal stages
PSO4. Appraise and identify life situations in need of referral services.
PSO5. Inculcate a humanist attitude and manage life crisis at every stage of life span.
PSO6.The specific program is useful for enhancing knowledge of students concerning behaviour problems, handicappedProblems, andCounsellingand guidance.

Employability potential of the specific course- program

The UG curriculum is designed considering the needs of day and age. The curriculum provides Platform to networks knowledge in various interdisciplinary subjects which relates at local, regional, national and international levels as well as has a great potential in respect of employability of students Human Development provide students with a strong background in development a cross the life span with a variety of contexts including the family, community and Society Human Development graduates are ready for carriers in public and private human service agencies ,local, state and federal government

- **Day Care assistant** - A day care assistant Works with a child care teacher to provide a safe environment for children they take daily attendance and maintain reports about children in their care
- **Early childhood teacher** – An early childhood teacher instructs young children in Social, Motor and adaptive skills to help them thrive later in life.
- **Child care centre director** – A child care centre director supervises teachers and other team members to ensure a positive environment for students child care.
- **Early childhood education** consultant provides information on educational and child care programs they collaborate with management to recommend resources and tools that address the needs of student.
- **Child Psychologist -** A child Psychologist is mental health specialist who guides and conduct Psychological tests with several types of therapies for teenagers and adults.
- **Family Counsellors**
- **Geriatric care takers** in hospitals in old age homes etc.
- Child caretaker/Counsellor
- Child development training coordinator
- Become a Pre-school teacher.
- Become a Director of a Childcare Center
- Providing Care in Homes
- Child care Centers.Day care Centers and Crèches

- Parent guidance and Counseling CentersRemedies on Behavioral Problems

Part B

SantGadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Syllabus For -2024-2025
Board Of Study – Home Economics
B.A. Part III SEM V
Subject Optional: Home Economics (DSC)

Code of the course / subject	Title of the course/ subject	Total number of periods
1113	**Home Economics** (HUMAN DEVELOPMENT)	75 periods 60 (Theo) + 15(SEM) = 75

Objectives-

- To introduce the concept of human development.
- To know the factors affecting on human development.
- To define the terms regarding growth and development
- To understand the areas of development

After successfully completion the course students should be able to-

CO1.Explain the concept of human development.
CO2.Describe the factors affecting on human development.
CO3.Apply the acquired knowledge for balancing growth and development.
CO4. Realize the areas of human development

Course Content

Unit	Content	Total 60 periods
Unit I Introduction of human development	1.1 Meaning and Definition of human development. 1.2 Stages of Pre-natal Development- 1.3 Stages of post natal development. 1.4 Factor affecting on growth and development.	12 periods
Unit II Reproduction system	2.1 Female reproduction system 2.2 Male reproduction system 2.3 Sex determination. 2.4 Principles of human development.	12 periods
Unit III Motor development	3.1 Motor development- Meaning and skills 3.2 Causes of delay motor development 3.3 Physical development and changes 3.4 Factor affecting physical development	12 periods
Unit IV Intellectual and Speech Development	4,1.Classification of Intelligence. 4.2 Factor affecting on intellectual development 4.3 Stages of speech development and speech defect 4.4 Discipline – types, merits and demerits	12 periods
Unit V Play and play therapy	5.1 Play- Importance and types 5.2 Play therapy – Concept, Meaning and Definition. 5.3 Types of play therapy 5.4 Techniques of play therapy	12. periods

SEM(Module) **Play therapy**(For Pre School Children)		**Total 15 periods**
Objectives- •To explain the importance of play in child development. •To understand the concept of play and play therapy. **COs-** After successfully completion of module course students should be able to- CO 1- Apply obtained knowledge for physical development of child CO 2- Use play therapy techniques in intellectual, social and emotional development of child.		
Activities	1. Create play technique material for play therapy (Group activity)	5 periods
	2. Visit pre-primary school and apply the techniques of play therapy uponchildren (Group Activity)	5 Periods
	3. Study of Pre-primary school and know the techniques of play therapy use by teachers while teaching.	5 Periods
Assessment	**Total 20 Marks** 1. Create model using play technique material. 10 Marks 2. Visit Report 10 Marks	

References:

1. Hurlock Elizabeth- Child development
2. Swaminathan M.B. &Bharghave R.K.- Our Food
3. Hurlock Elizabeth- Child growth and Development
4. Fontana Devind- Personality and Education
5. Gender D. Bruce – Development of early childhood
6. जुनूनकरकुसुम – मातृकला
7. चांदवस्करनलिनी – मातृकलाआणिबाळ संगोपन, पिंपळापुरेप्रकाशनप्रा. कं. नागपूर
8. काळेप्रेमला -बालमानसशास्त्र
9. जुनूनकरकुसुम- बालविकासवखेळणे
10. जुनूनकरकुसुम- मातृकलाआणिबालसंगोपनपिंपळापुरेअँडपब्लीशर्स , महलनागपूर
11. वऱ्हाडपांडेनलिनी – बालविकास
12. कांडलकरलिना – मानवविकास, विद्याप्रकाशन, नागपूर
13. गणोरकरमीना – बालविकासआणिसंबंधितक्षेत्रम. वि. ग्र. नी . पुणे
14. जवंजाळडॉ. संगीता , बेलूरकरडॉ. किरण -मानवीविकास, श्री. साईनाथप्रकाशननागपूर.
15. सबानेडॉ. सुजाता, कांबळेप्रिया, भुईभारडॉ.सीमा- मानवीविकास. साईज्योतीपब्लिकेशन. नागपूर
16. काळेलेडॉ. मिना–मानवविकासभाग 2, पिंपळापुरेअँडपब्लीशर्स. महलनागपूर.
17. फरकाडेत्रिवेणी. गौंगेसुलभा–मातृत्वआणिबालविकासशास्त्रभाग 1. पिंपळापुरेअँडपब्लीशर्स. महलनागपूर.
18. Google Links-
19. http://www.corewellceu.com
20. http://www.verywellmind.com
21. http://www.a4pt.org

22. https://en.wikipedia.org

SantGadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Syllabus For -2024-2025
Board Of Study – Home Economics
B.A. Part III SEM V
Subject Optional: Home Economics (DSC)

Code of the course / subject	Title of the Course/ Subject (Laboratory/Practical/practicum/hands- on/Activity)	Total number of the practical
1113	HUMAN DEVELOPMENT	(15 Practical) 2 periods =1 practical) 1 Practical/ Week/ Batch

Objectives-

- To know about foods used in various stages.
- To draft the diet plan for various stages.
- To practice preparation of given Nutritious dishes.

COs-

After successfully completion of practical course students will be able to-

CO1. Decide proper foods recipes for respective stages.
CO2. Design the diet plan for pregnant, Lactating women and Baby during weaning period.
CO 2. Apply practical Knowledge while making dishes.

Sr. No.	Practical course / activities (2 Periods /Week/batch) Cooking, Diet planning and Preparation of following recipes
1	For pregnant women- 1. Veg Paratha 2. Veg Paneer 3. Fruit chat
2	For Lactating Women- 1. Veg cutlet 2. Gum Ladoo3. Bhagar
3	Baby during weaning period – 1. Khir 2. Soft khichadi 3.Tomato soup

Distribution of practical Marks. **Total Marks -20**

Practical work	Marks	Evaluation Mode	Total Marks
Activity report	07	Internal	10
Record Book	03		
Preparation Of dish	05	External	10
Menu planning	02		
Viva	03		

SantGadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Syllabus For -2024-2025
Board Of Study – Home Economics
B.A. Part III SEM VI
Subject Optional: Home Economics (DSC)

Code of the course / subject	Title of the course/ subject	Total number of periods
1113	HUMAN DEVELOPMENT	75 periods 60 (Theo) + 15(SEM) = 75

Objectives:

1. To aware the role of heredity & Environment in human development.
2. To learn the role of parent & teacher in child development.
3. To introduce the behaviourproblems of child.
4. To encourage the students forcommunity-based activity.
5. To utilize the course material for increasing employability of graduate students.

COs –
After successfully completion of course student should be able to-
CO1. Describe therole of heredity & Environment in human development.
CO2. Illuminate the role of parent & teacher in child development.
CO3. Identify the behavior problems among child and talk remedies.
CO4. Give choices for community-based activity for social work.
CO5. Do carrier though counselling and guidance centers.

Course Content

Unit	Content	Total 60 Periods
Unit - IHeredity &Environment	1.1 Heredity- Meaning and Definition 1.2 Role of Heredity in development of child. 1.3 Role of Environment in development of child. 1.4 Role of family in development of child (Nuclear & Joint)	**12 periods**
Unit - IIPersonality & Self-concept	2.1. Personality - Concept and Types. 2.2. Defense Mechanism. 2.3. Self-Concept- Types (Positive & Negative) 2.4. Role of Self-Concept in Personality Development.	**12 periods**
Unit- III Leadership & Behavioral problems	3.1 Leadership- Concept and Types 3.2. Childhood behavioral problems- Thumb sucking, Stealing and lying. (Causes & Remedies) 3.3. Handicapped child- Types. 3.4. Need and importance of Sex education.	**12 periods**
Unit - IV Adolescence	4.1. Adolescence- Developmental task. 4.2. Physical and emotional changes in adolescence. 4.3. Adolescence habits and its effect on their life. (juvenile delinquency, Drugs & Alcoholic) 4.4. Role of parents in developing positive attitude towards life.	**12 periods**
Unit – V Parenting	5.1 Parenting- Importance & Types. 5.2 Parent- Child relationship. 5.3 Methods of child rearing Practices 5.4 Parental challenges- (Junk food, Television, Watching and social media)	**12 periods**

SEM (Module) **Parenting and Child Rearing Practices.**		**Total 15periods**
Objectives- • To make aware the knowledge of parenting. • To realize the parent and child relationship. • To know about child rearing practices. **COs-** **After successfully completion of module course students should be able to-** **CO 1**. Develop positive attitude towards parenting. **CO 2.** Preserve parent-child relationship. CO 3. Grip the knowledge of child rearing practices for inculcate better habits among children		
Activities	1 Assignment and reading-Parent-child relationship/ Child Rearing Practices	5 periods
	2 Survey - Parent to face the challenges.	5 periods
	3 Guest lecture on junk food.	5 periods
Assessment-	**Total: 20 Marks** 1. Survey report. 10 marks 2. Guest lecture report. 10 marks	

References:

1. Hurlock Elizabeth- Child development
2. Swaminathan M.B. &Bharghave R.K.- Our Food
3. Hurlock Elizabeth- Child growth and Development
4. Fontana Devind- Personality and Education
5. Gender D. Bruce – Development of early childhood
6. जुनूनकरकुसुम – मातृकला
7. चांदवस्करनलिनी – मातृकलाआणिबाळसंगोपन, पिंपळापुरेप्रकाशनप्रा. कं. नागपूर
8. काळेप्रेमला -बालमानसशास्त्र
9. जुनूनकरकुसुम- बालविकासवखेळणे
10. जुनूनकरकुसुम- मातृकलाआणिबालसंगोपनपिंपळापुरेॲंडपब्लीशर्स ,महलनागपूर
11. वऱ्हाडपांडेनलिनी – बालविकास
12. कांडलकरलिना – मानवविकास, विद्याप्रकाशन, नागपूर
13. गणोरकरमीना – बालविकासआणिसंबंधितक्षेत्रम. वि. ग. नी .पुणे
14. जवंजाळडॉ. संगीता ,बेलूरकरडॉ. किरण -मानवीविकास, श्री. साईनाथप्रकाशननागपूर.
15. सबानेडॉ. सुजाता, कांबळेप्रिया, भुईभारडॉ. सीमा- मानवीविकास ,साईज्योतीपब्लिकेशन, नागपूर
16. काळेलेडॉ. मिना – मानवविकासभाग 2, पिंपळापुरेॲंडपब्लीशर्स , महलनागपूर.
17. फरकाडेत्रिवेणी , गॉंगेसुलभा – मातृत्वआणिबालविकासशास्त्रभाग 1, पिंपळापुरेॲंडपब्लीशर्स , महलनागपूर.
18. Google Links-
19. http://www.corewellceu.com
20. http://www.verywellmind.com
21. http://www.a4pt.org
22. https://en.wikipedia.org

SantGadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Syllabus For -2024-2025
Board Of Study – Home Economics
B.A. Part III SEM VI
Subject Optional: Home Economics (DSC)

Code of the course / subject	Title of the Course/ Subject Practical course / activities	Total number of the practical
1113	HUMAN DEVELOPMENT	(15 Practical) (2 periods =1 practical) 1 Practical/ Week/ Batch

Objectives-

- To know the food used in various stages.
- To adopt skill of diet plan for various stages.
- To prepare various Nutritious dishes.

COs-

After successfully completion of practical course students will be able to-

CO1. Demonstrate Nutritious dishesfor various stages.

CO2. Draft the diet plan for Pre-school children, School going and Adolescence stage

CO3. Apply the knowledge of practical theory.

Practical course / activities

Sr. No.	Practical course / activities (2 Periods /Week/batch) Cooking- Diet planning and Preparation of following recipes
1	Pre-school children- 1. Sandwich 2. Mix Ladoo 3. Veg puri
2	School going child- 1. Appe& Chutney2. Mix Dal Wada3. Chirvante
3	Adolescence -1. Dhokla2. Halwa 3. Pavbhaji

Distribution of practical Marks. Total Marks -20

Practical work	Marks	Evaluation Mode	Total Marks 20
Activity report	07	Internal	10
Record Book	03		
Preparation Of dish	05	External	10
Menu planning	02		
Viva	03		

Schemeofteaching,learning& Examination
leadingtotheDegreeBachelorofArts(B.A.)(ThreeYears-SixSemestersDegreeProgramme-C.B.C.S)(B.A.Part-III)Semester V & VI

Home-Economics(Human Development)
Examination and question pattern of B.A. Degree Programme: (Semester V & VI)

1) Examinations shall be conducted in Offline mode in accordance with Ordinance No. 9. However, under special circumstances and in specific cases, those can be conducted in online mode on the recommendations of Board of Examination & Evaluation and approval by the Academic Council.

2) An examinations shall be held at the end of each semester.

3) Question paper of examination shall be in English, Marathi and Hindi as applicable.

4) The question bank for theory/subject/paper (MCQ, Long answer, short answer, problems or numerical, computations, design as applicable) except case study should be prepared along with memorandum and solutions of problem.

5) Syllabi of respective papers have been divided in to five units for each paper/subject.

6) Weightage shall be equal for each unit of the respective paper/subject.

7) All questions in the question paper shall be compulsory.

Notes :

1) Distribution of Marks of Theory & Practical

For Practical Subjects: (Home-Economics)

a) 20 Marks for Multiple Choice Questions (M.C.Q. 4 x 5)

b) 40 Marks for Descriptive Type Questions. 8x5

c) 20 Marks for Skill Enhancement Module.

d) 20 Marks for Practical (Practical Internal 10+Practical External 10)

Evaluation System

Marks	Internal	External		
Total 100	20	Theory 60	Practical 20	
			Internal	External
	Skill Enhanced Module	1.Multiple Choice Questions 1x20=20 (Ask on All units) 1st Question 2.Essay type Answer - 2 questions 2x8=16 (8 marks each) 3. Short Answer - 3 questions 3x8=24 Internal choice (2 marks each)	10	10
100	20	60	20	

BOS in Home Economics

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Choice Based Credit System (CBCS)

Faculty: Humanities

Syllabus For -2024-2025

Board Of Study – Home-Economics

B.A. Part III SEMV and VI

Subject-Home-Economics: DSE I and DSE II

SEM V: DSE I:Child Psychology and Behaviour Problems

SEM VI: DSE II:Textile and India's Traditional Costumes

Sr.No	Board Of Study – Home-Economics
1.	Prof. Dr. Sujata B. Sabane (Zade)**Chairman** Shri Shivaji Arts and Commerce College, Amravati.
2.	Prof. Dr. Neena S. Chaware Late N.A.D. Arts and Commerce College, Chandur Bazar, Dist.Amravati.
3.	Prof. Dr. Sandhya A. kale Shankarlal Khandelwal Arts, Scienceand Commerce College, Akola.
4.	Prof. Dr. Kalpana P.Korde B.B. Shivshakti MV, Babhulgaon, Dist Yavatmal.
5.	Prof. Dr. Leena Kandalkar Indirabai Meghe Mahila MV, Amravati.
6.	Prof. Dr. Radha Sawjiyani R.D.G. College for Women, Akola.
7.	Prof. Dr. Chanda M. Kantale K.G.Mahila MV, Daryapur .
8.	Dr. Swapna Deshmukh V.N.Mahila M, Pusad, Dist Yavatmal.
9.	Dr. Rashmi P. Gajare N.W. Arts College, Yavatmal.
10.	Prof. Dr. Kiran R.Belurkar M.J.F Commerce, Science and V. R. Arts College, Bhatkuli, Dist. Amravati
11.	Prof. Dr. Sunita Balapure Late D.P. Arts College, Nandgaon Peth Dist. Amravati.
12.	Prof. Dr. Manjiri C. Pande (Chepe) N.R.MV,Badnera, Dist. Amravati.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Faculty: Humanities
Syllabus For -2024-2025
Board Of Study – Home-Economics
B.A. Part III SEM V and VI
Subject- Home-Economics: DSE I and DSE II
Part – A

Employability potential of the specific course- program

The UG curriculum is designed considering the needs of day and age. The curriculum provides Platform to networks knowledge in various interdisciplinary subjects which relates at local, regional, national and international levels as well as has a great potential in respect of employability of students

The scope of child psychology in India is wide and includes working with children and adolescents in a variety of settings, such as schools, hospitals, clinics, and private practice. Some of the places where a child psychologist can practice in Schools. Hospitals both private and government. Behaviour problems can result from temporary stressors in the child's life, or they might represent more enduring disorders. Behaviour is a response to things that are happening: internally - thoughts and feelings. Externally - the environment, including other people.

Clothing in India varies with the different ethnicities, geography, climate, and cultural traditions of the people of each region of India. Historically, clothing has evolved from simple garments like kaupina, langota, achkan, lungi, sari, to rituals and dance performances. The history of Indian dress dates back to the 5th millennium BC, with the Indus Valley civilization that **used to spin, weave and dye cotton**. The cotton and silk industry was extremely advanced, and some of the techniques used in the past still survive today. In ancient times – and still today – silk and cotton were woven into various designs peculiar to each different region. Textiles have always been an important part of Indian trading. India used to trade with China, Southeast Asia, the Roman Empire, the Arabs, and, during the 17th century, also Europe, in a lucrative exchange of spices and clothing.

Textile cottage industry in India has been an integral part of our country's economy. A great example of a cottage industry in India is manufacturing cotton products. In India, Textile cottage industries are a major source of employment and livelihood. These industries are also the **backbone of the Indian economy.** The cottage industry is an industry that is small-scale and informal. This business idea among other small business ideas is typically a family business and the owner of the business lives on the premises. Weaving, Silverware, Bamboo, silk mark, and many more cottage industries are manufacturing companies that perform the majority of their labour by hand. India is renowned and well-known for its varied culture.

The export potential of Indian cottage industries is significant, driven by the global demand for unique, handcrafted products, sustainable practices, and traditional expertise. Handmade textiles, and regional specialties hold particular appeal in international markets. Government support, e-commerce platforms, and a growing awareness of ethical and sustainable production further enhance export opportunities.

Part B

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Faculty: Humanities
Syllabus For -2024-2025
Board Of Study –Home-Economics
B.A. Part III SEM V
Subject- Home-Economics: DSE I
Title: Child Psychology and Behaviour Problems

Code of the course / subject	Title of the course/ subject	Total number of periods	Credit	Total marks 100
1113 DSE I	Theory Child Psychology and Behaviour Problems	75 periods 60 (Theory) 15(SEM)	4	80 Theory External 20 Skill Enhanced Module (Internal)

Objectives

1. To determine social as well as environmental aspects for developing Child psychology.
2. To explains in what ways environmental factors influence a child's personality.
3. To recognize the children's Behavior Problems and kind of treatment they might need.
4. To identifythe causes of children's Behavior Problems.

COS

After successfully completion of course students should be able to –

CO1 Find out environmental aspects for developing Child psychology.

CO2.. Gain knowledge of psychological problems and counseling

CO3. Think about environmental factors which will influence on child's personality.

CO4. Explore thechildren's Behavior Problems using learned methods and remedies on.

Course Content

Unit System	Contents	Workload Allotted	Incorporation of Pedagogies
Unit I Introduction of Psychology	1.1. Definition and nature of ChildPsychology 1.2. Branches of Psychology: (Educational. Counselling and Clinical) 1.3. Factors influences on child psychology 1.4. Concept of Health	**12 Hours**	• **Classroom Lecture** • **Self-Study** • **Experiential learning** • **Assignment** • **Participative learning** • **Guest Lectures**
Unit II Intelligence	2.1- Meaning and Definition of intelligence 2.2- Types of intelligence 2.3- Intelligence quotient 2.4- Factors affecting on intelligence	**12 Hours**	
Unit III Emotions	3.1.Meaning and Definition of Emotions 3.2- Important of emotions in child life 3.3- Characteristic of Child emotions 3.4- Types of emotions	**12 Hours**	
Unit IV Behavior Problem	4.1 lying - Causes and Remedies 4.2- Stealing - Causes and Remedies 4.3- Nail Biting-Causes and Remedies 4.4-Phobia - Causes and Remedies	**12 Hours**	
Unit V Personality	5.1. Meaning and Definition of personality 5.2- Types of Personality. 5.3- Factor affecting on personality. 5.4- Allport'stheory of personality	**12 Hours**	

SEM (Module) Measurement of Personality		Total 15 periods
Objectives- • To Know the measuring techniques of personality. • To acquire skill to measure personality traits through tests **COs-** After successfully completion of module course students should be able to- CO 1- Acquire knowledge measuring techniques of personality CO 2- Apply learn skill techniques whilemeasuring personality traits among child.		
Activities	1. Administration of Personality test	5 periods
	i. Minnesota multiphasic personality Inventory.	5 Periods
	ii. Projective techniques methods	5 Periods
	iii. Sentence Completion Test.	
Assessment (Internal)	Administration, Observation and Report (Any Two out of three activities) **20 marks**	

References:

1. Bond, T. (1997) Standards and Ethics for counsellors in action, New Delhi: Sage
2. Felthman, C., & Horton, I. (2000) (Ed), Handbook of Counselling and Psychotherapy, New Delhi: Sage
3. Robert, G. L., & Marianne, M.H. (2003), Introduction to Counselling and Guidance, Pearson education, Inc
4. Sharma, R .N.,& Sharma,R. (2004), Guidance and Counselling in India.
5. Counselling and Psychotherapy in an International Context, Routledge, New York.
6- fu'kk eq`anMk vkf.k ''kf'kdkar[kykus ¼2013½ ekul'kkL=kph ewyrRos vFkoZ çdk'ku-
7- fgjos vkf.k rljs ¼2006½ lkekU; ekul'kkL=] QMds çdk'ku] dksYgkiqj-
8- bZukenkj] xkMsdj vkf.k ikVhy ¼2006½ vk/kqfud lkekU; ekul'kkL=] Mk;eaM çdk'ku] iq.ks-
9- iafMr] dqGd.khZ vkf.k xksjs ¼1999½ lkekU; ekul'kkL= fiaijkGs çdk'ku ukxiwj-
10- cMxqtj] cPNko vf.k f'kans ¼2006½ lkekU; ekul'kkL=] fo|kçdk'ku] vkSjaxkckn-
11- ik/;s Ogh- ,l- ¼2015½ vk/kqfud lkekU; ekul'kkL=] fo|k çdk'ku] vkSjaxkckn-
12- cks#Ms vkj- vkj- ¼2002½ ckS/nhd ekul'kkL=] Nk;k çdk'ku] vkSjaxkckn-
13- fuckGdj] ds-ih- ¼2016½ ekul'kkL=h; ç;ksx vkf.k ifj{k.k lk;dks LdWu o/kkZ-
14- ns'keq[k] ,u- ,e- ¼2007½ vH;kl dks'kY;] osneqæk çdk'ku] vejkorh-
15- निंबाळकर के. पी. मानसशास्त्रीय प्रयोग व परीक्षण
16- कतरणी स्फूर्ती, मानसशास्त्र विचार विषय व उपयोजन, प्रकाशन नागपूर
17- आळंदीकर ज. ग, अभिनव शैक्षणिक मानसशास्त्र, लेखन वाचन भांडार पुणे
18- देशमुख एल. जी. शैक्षणिक मानसशास्त्र, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
19- पंडित र. वी. शैक्षणिक मानसशास्त्र, विद्या प्रकाशन नागपूर
20- **बालमनोविज्ञान; डॉजिग्नेशटापरिया, डॉ. आरकेचोचारावतप्रकाशन , नईदिल्ली. २०१३**

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Faculty: Humanities
Syllabus For -2024-2025
Board Of Study – Home-Economics
B.A. Part III SEM VI
Subject- Home-Economics: DSE II
Title: Textile and India's Traditional Costumes

Code of the course / subject	Title of the course/ subject	Total number of periods	Credit	Total marks 100
1113 DSE II	Textile and India's Traditional Costumes	75 periods 60 (Theory) 15(SEM)	4	80 Theory External 20 Skill Enhanced Module

Objectives

1. Toaware about the basic textile requisites.
2. To know the India's renowned and well-known Cottage industries.
3. To preserve the cultural richness and artisanal skills
4. To understand the potential of cottage industries that is significant driven by the global demand.
5. To support, e-commerce platforms, and a growing awareness of ethical and sustainable production

COS

After successfully completion of course students should be able to –

CO 1.Identify the basic textile fundamentals for cotton industries.

CO2. Familiar with the India's renowned and well-known Cottage industries.

CO 3. Understand the cultural richness and artisanal skills

CO 4. Exhibit the Regional costumes and artisans skills

CO 5. Arrange provision for e-commerce platforms, and a growing awareness ofsustainable production.

Course Content

Unit System	Contents	Workload Allotted	Incorporation of Pedagogies
Unit I Introduction of textile	1.1 Classification of textile 1.2- Properties of textile 1.3- Types of fibers (Natural and Man-made) 1.4Classification of yarns	**12 Hours**	• **Classroom Lecture** • **Demonstration** • **Self-Study** • **Experiential learning** • **Assignment** • **Participative learning** • **Guest Lectures**
Unit IIIntroduction of Traditional Textile	2.1. Pitambar, Paithani and Chanderi 2.2. Patola, and Maheshwari 2.3. Dhaka Mulmal and Banarasi 2.4. Irkal-Italkaranji	**12 Hours**	
Unit III Regional Costumes of Male and Female	3.1.Maharashtra 3.2.Gujarat 3.3.Bengal 3.4.Manipur	**12 Hours**	
Unit IV	4.1. Karnataka	**12 Hours**	

Regional Costumes of Male and Female	4.2. Andhra Pradesh. 4.3 Rajasthan 4.4. Panjab		
Unit V Printing Types(Intro and History)	5.1. Block printing 5.2. Batik and Tie and Dye 5.3. Stencil printing 5.4 Marble printing	**12 Hours**	

SEM (Module) **Printing Art (Skill)**		**Total 15 periods**
Objectives- • To Know the importance of Indian Printing Art (Skill) • To understand the printing technology of printing types. **COs-** After successfully completion of module course students should be able to- CO 1- Apply obtained knowledge for designing printing art. CO 2- Use learntechniques. forIndian Printing Art		
Activities	2. Block printing Art	5 periods
	3. Marble printing Art	5 Periods
	4. Tie and Dye	5 Periods
Assessment	**Total 20 Marks** 1. Printing samples10 Marks 2. Assignment/ /Project on 10 Marks	

References:

1. Boucher Francois, A History of Costume in the West, Thames andHudson.
2. Turner Wilcox, The Dictionaryof costume, B.T. Bats Ford Ltd
3. .Allynne Bans: Creative Clothing Construction
4. Crawforn C.A. - The Art of Fashion Draping, Fair Child Publication,New York..
5. Nikolus Drake: Fashion Illustration Today
6. Moncrief R.W, (1980) Manmade Fibres, John Willey and Sons, New York 9.
7. अढाऊ विमल :वस्त्रशास्त्रम. वि. ग्रंथनिर्मितीमंडळ, नागपूर
8. वैरागडे उज्वला, अग्रवाल अन्विता: वस्त्रशास्त्राची संकल्पना व फॅशन डिझाइनिंग
9. अढाऊ विमल: वस्त्रविज्ञान श्रीकांत प्रकाशन अमरावती
10. पुरबप्रभावती- भरतकलामॅजेस्टिकबुकडेपो, मुंबई. कोकडअ. वि. -अभिनवभरतकला।
11. Textile text book of board

SantGadgeBabaAmravatiUniversity,Amravati AppendixB

Schemeofteaching,learning& Examination leadingtotheDegreeBachelorofArts(B.A.)(ThreeYears-SixSemestersDegreeProgramme-C.B.C.S)(B.A.Part-III)Semester V and VI

Home-Economics

DSE I and II

Examination and question pattern of B.A. Degree Programme: (Semester VI)

1) Examinations shall be conducted in Offline mode in accordance with Ordinance No. 9. However, under special circumstances and in specific cases, those can be conducted in online mode on the recommendations of Board of Examination & Evaluation and approval by the Academic Council.

2) An examinations shall be held at the end of each semester.

3) Question paper of examination shall be in English, Marathi and Hindi as applicable.

4) The question bank for theory/subject/paper (MCQ, Long answer, short answer, problems or numerical, computations, design as applicable) except case study should be prepared along with memorandum and solutions of problem.

5) Syllabi of respective papers have been divided in to five units for each paper/subject.

6) Weightage shall be equal for each unit of the respective paper/subject.

7) All questions in the question paper shall be compulsory.

Notes :

1) Distribution of Marks

Subjects: (Home-Economics)

a) 20 Marks for Multiple Choice Questions (M.C.Q. 4 x 5)

b) 60 Marks for Descriptive Type Questions. 12x5

c) 20 Marks for Skill Enhancement Module.(Internal)

Evaluation System

Marks	Internal	
Total 100	20	External Theory 80
	Skill Enhanced Module	**1.Multiple Choice Questions 1x20=20** **(Ask on All units)** **1st Question** 2.**Essay type Answer - 2 questions 2x12=24** (12 marks each) **3. Short Answer - 3 questions 3 x12=36** Internal choice (4 marks each) (Solve any 3 out of 5)
100	20	80

Chairman of the BOS in Home Economics:

Members of the BOS in Home Economics:

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus for CBCS Pattern B.A. (Library & Information Science)
Paper Patterns for all Six Semesters (Sem 1 to Sem VI)

Theory: 80 Marks
Int. Ass: 20 Marks

Instructions:

i. All questions are Compulsory
ii. All questions carry equal marks (Each question SIXTEEN Marks)

1. Students will have to solve TWO long questions from any two of the five units. Each of these long questions carries SIXTEEN Marks. (Internal Choice is available)

2X16=32

2. Students will have to solve EIGHT Short Questions in all choosing four questions from each of the two units out of the total five. Each short question carries four Marks.

8X4=32

3. Student will have to solve EIGHT Multiple Choice Type questions from any one of the five units. Each of these questions carries Two Marks.

8X2=16

Total=80

Internal Examination: 20 marks

1. Viva Voice : 10 marks
2. Assignments: 10 Marks

Structure of Course:

Semester- I To VI

Semester	Paper No./Code	Title of the Paper	Marks		Total Marks
			External	Internal	
I	BA-I-101	Foundation of Library and Information Science	80	20	100
II	BA-I-201	Librarianship Profession, Legislation and Role of Government	80	20	100
III	BA-II-301	Library Organization	80	20	100
IV	BA-II-401	Management of Library Operations	80	20	100
V	BA-III-501	Reference service	80	20	100
VI	BA-III-601	Information Sources and Services	80	20	100
				Total Marks	**600**

SCHEME OF TEACHING AND EXAMINATION FOR SEMESTER AND CREDIT PATTERN FOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE IN BACHELOR OF ARTS

SEMESTER- I To VI										
Paper No./Code	Title of the Paper	Teaching Scheme			Examination Scheme					Total Marks
		Theory	Pract./ Internal	Total Credits	Theory			Pract./Internal		
		Credits	Credits		Dur.	Max. Mar.	Min. Passing Marks	Max. Mar.	Min. Passing Marks	
BA-I-101	Foundation of Library and Information Science	3	1	4	3 Hr.	80	32	20	8	100
BA-I-201	Librarianship Profession, Legislation and Role of Government	3	1	4	3 Hr	80	32	20	8	100
BA-II-301	Library Organization	3	1	4	3 Hr	80	32	20	8	100
BA-II-401	Management of Library Operations	3	1	4	3 Hr	80	32	20	8	100
BA-III-501	Reference service	3	1	4	3 Hr	80	32	20	8	100
BA-III-601	Information Sources and Services	3	1	4	3 Hr	80	32	20	8	100
		18	**6**	**24**		**480**	**192**	**120**	**48**	**600**

Syllabi of B.A. Final Semester-V

BA-III-501-REFERENCE SERVICE

Unit	Total Number of Credits = 03
Unit-I	**Sources of Information :** Primary, Secondary and Tertiary Sources of Information Nature, Characteristics of Reference Books Documentary Information Sources : Print and Non Print, Electronic Nature Non Documentary Information Sources : Human and Institutional : Nature, Characteristics and Utility
Unit-II	**Reference Sources :**Concepts, Types and Utility Dictionary, Yearbook, Encyclopaedia, Almanacs, Gazetteer, Atlas, Annual Reports, Research Reports, Biographies & Bibliographies. Need and Criteria for Evaluation of Reference Books. Evaluation of Selected Reference Books.
Unit-III	**Reference Service :** Definition Need, Nature, Scope of Reference Service. Types of Reference Service-Ready and Long Range Reference Service. Anticipatory and Responsive Service.
Unit-IV	**Steps in Reference Service :** Reference Questions, Reference Interviews, Secondary Information. Reference Service in Public, Academic and Special Libraries.
Unit-V	User Education, Organizational Aspects of Reference Service. User Education : Objectives and Techniques. User Education in Public, Academic and Special Libraries. Organization of Reference department/Reference Service. Qualities of a Reference Service.

Syllabi of B.A. Final Semester-VI

BA-III-601-INFORMATION SOURCES AND SERVICES

Unit	Total Number of Credits = 03
Unit-I	**Library Services :** Lending Services Reprographic Services Current Awareness Services News Paper Clippings Bibliographic Services
Unit-II	**Information Services:** Information Services: Concepts, Definition, Need and Trends. Information Alert Services (CAS & SDI) Need, Techniques and Evaluation. Bibliographic, Abstract, Referral, Document Delivery and Translation Services.
Unit-III	**Information:** Information: Concept, Need and Importance Characteristics of Information Information Literacy
Unit-IV	**Information Users and their Information Needs:** Types of User Approaches and Need of Users User Studies: Purpose and Techniques. Information Seeking Behaviour.
Unit-V	**Trends in Reference and Information Services:** Internet as a Source of Information Information Centres and Systems National Information Centres and Systems. (NISCAIR, NASSDOC, DESIDOC) Objectives, Functions and Services.

Recommended Books:

1. Ranganathan, S. R. Five Laws of Library Science. Madras: Madras Library Association, 1967.
2. Vishwanathan, C. G. Introduction of Public Library with special reference to India. 2nd Ed. Bombay: Asia Publishing House 1961..
3. Khanna, I. K. Fundamentals of Library organization. Delhi: EssEss Publication 1984.
4. Krishna Kumar. Organisation. New Delhi: Vikas Publishing.
5. Mittal Library Administration: Theory and practice. 5th ed. New Delhi: Metropolitan Book Co.. 1987.
6. Guha, B. Information and Documentation. Calcutta: World Press, 1983.
7. Ranganathan. SR. Classified Catloguing Code. Madras. UBSPD.1988
8. Ranganathan. SR. Colon Classification. 6th ed. Bangalore: SaradaRanganathan Endowment for Library Science. 1960
9. Ranganathan. SR. Library Catalogue: Fundamentals and Procedures. Madras. LA. 1950
10. Ranganathan. SR. Prolegomena to Library Classification. Ed2.London. LS 1957 & 1965
11. Sengupta. Benoyendra. Cataloguing: Its theory and practice. Edn3. Calcutta. World Press. 1980
12. Vishwanathan. C.G. Cataloguing: Theory and Practice. Edn.4 New Delhi. Today and Tommorow. 1980.
13. Atherton, Pauline. Handbook for information systems and service, Paries: Unesco, 1977 14.

Atherton, P. Handbook for information systems and service, 1977

15. Burch, J.C. and Stretev, F.R. Information Systems: Theory and Practice, 1974.
16. BALDWIN (V A). Information Literacy in Science & Technology Disciplines. Library Conference Presentation and Speech. (2005). University of Nebraska, LincoIn.http://digitalcommons.unl.edu/library talks/11

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2024-25
Faculty: Humanities
Programme: B.A. (Political Science)

Part A

POs:

1: Understanding of constitution, government institutions, electoral processes and policies.

2: Knowledge of some of the philosophical underpinnings of modern politics and government.

3: Develop the ability to make logical inferences about social and political issues on the basis of comparative and historical knowledge.

4: Knowledge of key theories and concepts, political thoughts, organization, and modern issues in international relations.

5: Develop the analytical abilities, observational skills and decision making abilities of the students so that they will be able to face different challenges of life.

6: Equip students with the concepts, principles, theories and processes studied in Political Science, so as to facilitate their career choices and employment.

7: Aim at shaping the students' perception and outlook on social, economic and political environment of India and beyond.

PSOs:

Student of B.A. program studying Political Science as an optional subject is expected to:

1: To understand the basic structure of Indian political system

2: To Inculcate interest in political field

3: To create the leadership qualities in students

4: To understand Indian governing system

Employability Potential of the Program-

Political Science students have the advantage of learning and knowing about government policies, rules and regulations - knowledge that is increasingly important in today's business world. Political science graduates have even chosen careers in different sector like political parties survey, media exit-pol survey, political analytical agency, personnel, marketing, advising, banking, finance, and public relations. With some work experience, you may also find yourself able to work in both the private and public sectors.

One thing you should keep in mind is that your future employer will likely be looking for people who can do the following:

- communicate clearly, present ideas persuasively (orally or in writing)
- argue and debate constructively and respectfully
- negotiate and mediate conflicts successfully
- plan, make decisions and implement them effectively
- provide effective leadership

The study of political science can equip you with all these skills.

Obtaining a Bachelor degree there are many career opportunities. Not only does it enable you to understand the nuances of local and National politics, but you also develop analytical and critical thinking skills.

Equipped with these skills, you can find employment opportunities in central, state, or local government agencies, enter into politics, law, social services, or academia, pursue political journalism, or aim to become a civil servant/political advisor.

Political Science is a versatile and fortuitous liberal arts stream. As mentioned earlier, B.A. degree with political science opens up new career possibilities before you. Below are three reasons why you should enroll in a graduate program with Political Science:

- You develop skills like negotiation & communication skills, writing skills, generic and analytical reasoning, and public response management.
- It equips you to choose from many promising careers such as law, education, journalism, politics, civil services, etc.
- It prepares you to enter the national/international political scene as you will be well-versed with historical and current affairs

B.A. in Political Science: Employment Opportunities

As a Political Science graduate, you will have access to some of the most respectable career options, such as:

1. **Teaching**

A career in academia is perfect for people who are passionate about teaching and grooming students on matters related to Political Science, Politics, and Polity. You can either be a school teacher While teaching at the school level demands a B.Ed.

2. **Journalism**

Since a substantial portion of modern journalism covers politics and political matters, journalism is an excellent field for Political Science graduates. Having a thorough understanding of politics, political systems, and the national/international political environment makes Political Science graduates ideal candidates for roles like Political Journalist/Editor or Political Correspondents.

3. **Law**

While pursuing an B.A. course in Political Science, candidates develop and hone analytical, critical thinking, and decision-making skills. These skills are immensely valued in Law. However, to enter into Law, you need to complete a 3-year LLB course and clear the All India Bar examination administered by the Bar Council of India.

4. **Politics**

Politics makes up a crucial aspect of every nation, and it is an obvious choice for Political Science students. After getting an B.A. degree in Political Science, you can start working under a political leader or directly begin your political journey as a Politician/Political Analyst/Political Advisor.

Usually, Political leaders receive monthly along with numerous other benefits.

5. Civil Services

The Indian Civil Services is undoubtedly the most prestigious and respectable career choice for young aspirants. As for Political Science graduates, IAS (Indian Administrative Service) and IFS (Indian Foreign Services) are the two most popular choices.

Since the general science paper of both the preliminary and main exams of Civil Services contain several Political Science questions, Political Science students certainly have the edge over candidates from other streams.

1. Government Affairs Director

As the name suggests, Government Affairs Directors supervise and direct public relations team and manage policies related to local, state, and central government matters. They build and maintain beneficial relationships with relevant government agencies, committees, and legislative bodies.

They design corporate policies, strategies, and plans as per government laws and regulations. They examine how the new and updated government regulations affect businesses and offer befitting suggestions to help the company navigate through the changes.

2. Political Consultant

Political Consultants have extensive knowledge of the political process. Their primary responsibility is to devise effective political strategies and campaigns for electoral candidates to influence voters and gain support from the majority.

Political Consultants also create favorable stories about political candidates to paint them in a positive light and influence their media image. Sometimes, they also conduct surveys to understand the inclinations and reactions of voters towards political candidates.

3. Public Relations Specialist

Public Relations Specialists handle the responsibility for maintaining and improving the reputation of a company or an organization. Their job is mainly media-centric. Thus, they work closely with media agencies and journalists to place favorable news and stories about their clients before the common mass.

Public Relations Specialists draft press releases, write blog posts, manage social media accounts, and organize press conferences and other events to attract media attention and promote their client. They are master negotiators and orators who are always up to date with the industry's current affairs, policies, and laws.

4. Political Analyst

Political Scientists focus on studying the origin, development, and operation of political systems around the world. They also learn and research political ideas and policies, political trends, and analyze governments. Their research usually pertains to the four core areas – political theory, national politics, comparative politics, and international relations.

While Political Scientists use qualitative methods to gather information from disparate sources, they use different quantitative methods to develop political theories. Political Scientists may sometimes don the role of a Policy Analyst for organizations with labor unions and political groups.

5. Intelligence Analyst

Intelligence Analysts are employed by high-level government intelligence agencies like the Central Bureau of Investigation (CBI), Department of Criminal Intelligence, Directorate of Military Intelligence, Defense Intelligence Agency, Indian Political Intelligence Office, and National Investigation Agency, to name a few.

They closely study the behavior and actions of particular groups that are considered security threats, analyze leadership patterns in such groups, and gather information from multiple sources.

Intelligence Analysts present their findings in detailed reports and brief to agency executive and political leaders.

6. **Policy Analyst**

Policy Analysts are primarily responsible for changing, adjusting, and implementing new public policies, laws, and regulations. They may either work under a government or for NGOs and for-profit companies.

Policy Analysts policy design a sound thesis and compelling draft arguments for/against adopting a particular policy or law. They may specialize in specific areas (corporate policy, public policy, energy policy, etc.), or they may focus on a government or organization's general political functions.

- **Academician:** - There is a wild scope for pursuing an academic career on India. Those who choose to pursue future education can in turn become lectures and professors.
- **Public Administrator: -** As a Public Administrator the political science post graduate with his knowledge can play an important role in decision – making and implementation of policies.
- **Political Content writer: -** Political Science post gradates can also become political content writer. His work is to write contemporary and historical issues.
- **Activist:** - A Political activist is responsible for assessing collecting, organizing, maintaining important records which process long term value.
- **Legislative Assistant:-**Most people are unaware of the fact that Members of Parliament and other elected representatives and officials often hire assistants who can help them with their legislative duties.

More on career opportunities....

Most students think that a Political Science degree means you want to be a politician, but it can also lead to many other exciting careers. Here are just a few:

- Journalist
- Senior bureaucrat, including Deputy Minister
- Researcher in private companies
- Member of India's diplomatic and foreign services
- Government worker, including customs officer and employment insurance officer
- City planner
- Non-government organizations (NGO's)
- Police officer
- Social worker
- Community activist
- Constituency office worker
- Project officer
- Communications officer with a government organization
- Election Campaigning Advisor

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus Prescribed under Choice based Credit System (CBCS)

2024-2025

Faculty: Humanities

Programme : B.A. III (Political Science)

Semester: V

Codeof the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Periods	Credits	Marks
DSC - POL	**Modern Concepts and Policy in Politics**	75	4	Th. 80 + Int.20 = 100
DSE I – POL	**Panchayat Raj System in Maharashtra**	75	4	Th. 80 + Int.20 = 100
Internship/ Fild work **SEM- V**	**Note:** Department / College choose Any one Topic for This Internship/ Fild work/Work Experience and Project according to Political Science Course Or Regarding to semester V vacations	150 hours Vacations (120 hours mandatory 4 credit)	5 (120) hours mandatory 4 credit)	-

Semester: VI

Codeof the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Periods	Credits	Marks
DSC - POL	**Political Concepts and Philosophy**	75	4	Th. 80 + Int.20 = 100
ELECTIVE SEM VI				
DSE II – POL	**Political Party system in India**	75	4	Th. 80 + Int.20 = 100
Internship/ Fild work **SEM- VI**	**Note:** Department / College choose Any one Topic for This Internship/ Fild work/Work Experience and Project according to Political Science Course Or Regarding to semester VI vacations	150 hours Vacations (120 hours mandatory 4 credit)	5 (120 hours mandatory 4 credit)	-

Syllabus Prescribed for 2024-25 Year UG Programme

Programme: B.A. (Political-Science)

Semester V

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)	Credit
Political Science	**1. Modern Concepts and Policy in Politics**	**60 +15 = 75**	**4**
	2. Internship/Field Work/Work Experience/Project related to syllabus	**150** (in vacations)	**5**

Semester V (B.A. III)

Subject: Political Science

Modern Concepts and Policy in Politics

Theory marks : 80
Internal Ass. Marks : 20

Total marks: 100

COs

At the end of the course the students should be able to:

1. Understand the various political concepts and evaluate how they can be helpful in analyzing crucial political issues.
2. Discuss how these concepts and debates enrich political life and issues surrounding it.
3. Explain meaning, factors and role of leadership.
4. Understand meaning and nature of Indian reservation policy.
5. Discuss reservation in Indian parliament.
6. Analyze reservation and politics in India.
7. Critically analyze meaning, role and present status of communalism.
8. Explain meaning, definition, the acts for prevention of terrorism in India.
9. Identify and discussing kinds of terrorism
10. Describe meaning, nature, factors of nationalism.
11. Evaluate present status of Indian nationalism.

Unit	Contents	Periods
Unit-I	**Leadership:** a) Meaning of Leadership. b) Factors of Leadership. c) Role of Leadership	**12 Hr/ Periods**
Unit-II	**Reservation:** a) Meaning and Nature of Indian – Reservation Policy. b) Reservation in Indian Parliament. c) Reservation and Politics in India.	**12 Hr/ Periods**

Unit-III	**Nationalism:** a) Meaning and Nature of Nationalism. b) Factors of Nationalism c) Present Status of Indian Nationalism.	**12 Hr/ Periods**
Unit-IV	**Communalism:** a) Meaning of Communalism. b) Role of Communalism in Indian Politics. c) Present Status of Communalism in India.	**12 Hr/ Periods**
Unit-V	**Terrorism:** a) Meaning and Definition of Terrorism. b) Kinds of Terrorism c) The Acts for Prevention of Terrorism in India.	**12 Hr/ Periods**
Unit VI if applicable	**---------- (periods)**	
***SEM**		
COs: **1**: To improve knowledge and communication and presentation skill of the students. **2:** To develop Social and National responsibility.		
Activities	i) **Group Discussion** Related to Syllabus…..... 10 Marks ii) **Paper Presentation OR P.P.T Presentation** Related to Syllabus …..... 10 Marks	**15 Hr/ Periods**

Books Recommended:

१) पवार, प्रकाश - भारतीय राजकारण आणि नेतृत्वाची वाटचाल, डायमंड पब्लीकेशन, नारायण पेठ, पुणे, जानेवारी-2014

२) देशमुख, सुधाकर - राष्ट्र आणि राष्ट्रवाद (संकल्पना आणि विकास), पद्मगंधा प्रकाशन, एरंडवन पुणे, मार्च – 2009.

३) डॉ.पळशीकर, सुहास - समकालीन भारतीय राजकारण (काग्रेस वर्चस्व ते हिंदू जमातवाद)

५)डॉ प्रशांत विघे,डॉ. धर्मेंद्र तेलगोटे, डॉ सचिन जयस्वाल: आधुनिक राजकीय संकल्पना आणि धोरण ,श्री साईनाथ प्रकाशन धरमपेठ नागपूर

६)डॉ प्रतिभा टावरी, डॉ संगीता भांगडिया(मालानी), डॉअनंत आवटी:- राजकारणातील आधुनिक संकल्पना आणि धोरण अथर्व पब्लिकेशन धुळे, प्रथम आवृत्ती,२६ जानेवारी २०२३

७) डॉ. गायकवाड विनोद, भारतीय संविधान आणि राज्यकारणातील स्थित्यंतरे, श्री साईनाथ प्रकाशन नागपूर मार्च 2017

८) मोदी, महावीरप्रसाद व डॉ. सरोज मोदी - भारतीय राजनीती की प्रकृतियॉ (Trends of Indian Politics), कॉलेज बुक डेपो प्रकाशन, जयपूर, 1999.

९) डॉ.जैन, पुखराज व डॉ. फडीया, बी.एल. – भारतीय शासन एवं राजनीती, साहित्य भवन प्रकाशन, 2012.

१०) त्रिपाठी, विपीनकुमार - जनमुखी राष्ट्रवाद, पद्मभाव मिशन प्रकाशन, नई दिल्ली, जूलाई- 2002

११) डॉ.शर्मा, हरिओम - ग्रामिण नेतृत्व के उभरते परिमान, अर्जून पब्लीशिंग हाऊस, दरियागंज, नई, दिल्ली, प्रथम संस्करण – 2004.

१२) डॉ. भोळे, भास्कर लक्ष्मण - भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण, पिंपळापूरे अ□ड□कं. पब्लीशर्स, नागपूर, 2003.

१३) आंबेडकर, बाबासाहेब - पाकिस्तान अर्थात भारताची फाळणी, रघुवंशी प्रकाशन, पुणे.

१४) चव्हाण, प्रविण व दिवाकर, वैशाली - भारतीय राष्ट्रवाद : सिध्दांत आणि व्यवहार, प्रविण चव्हाण प्रकाशन, पुणे, 2000.

१५) काणे, पा.वा. - धर्मशास्त्राचा □□तिहास, सारांश ग्रंथ, महाराष्ट्र साहित्य मंडळ, मुंबई.

१६) डॉ.सुभाष गवई, डॉ. आर.एन. फुलारी, प्रा.विनय कोडापे - दहशतवादाचे विविध आयाम, वेदमुद्रा प्रकाशन, अमरावती.

१७) डॉ. के.एच.वासनिक (संपादक) - आंतकवाद के विविध आयाम, गायत्री प्रकाशन, रिवा (मध्यप्रदेश), 26 जानेवारी, 2011.

१८) सार्वभौमत्वापुढेचे आव्हान : नक्षलवाद , डॉ.पी.एच.सूर्यवंशी, डॉ. व्ही.बी.चांद जकर

१९) Dr. Hegde, M.D. - Backward Class Movements in india, Jawahar Publishers, New Delhi, First Edition- 2013.

२०) Dr. Sharma, Harish - Future Tense in Naxal Fight, Aarti Prakashan, New Delhi, 2011.

२१) Dr. Suryavanshi, P.H. - Recent Trends in Indian Politics, Gaurav Publication, Kanpur-2016.

२२) Asirvadam, E. - Political Theory, The Uper India Pub. House, Lucknow, 1961.

२३) Johari, J.C. - Principles of Modern Political Science, Sterling Pub., New Delhi-1989

२४) Dr. Shriram Yerankar - Secularism in India, Theory and Practice, Adhyayan Pub., Delhi. 2006

DSE -I

Sant Gadge Baba University Amravati

Syllabus Prescribed under Choice based Credit System (CBCS)

2024-2025

Faculty: Humanities

Programme : B.A. III (Political science)

SEMESTER: V

Subject- Political science

DSE I

Panchayat Raj System in Maharashtra

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Credits	(Total Number of Periods)
POL101 / Political science	Panchayat Raj System in Maharashtra	4	60 +15 = 75

Cours Objective

1 To introduce the Importance of Local Self Government
2 To give the Historical information of Panchayat Raj System in India
3 To give the Knowledge of Panchayat Raj System

Cos:

1 Develop a rural local leadership.
2. Awareness of the basic governing system as well as development measures.
3. It will provide knowledge of Three tier system of Panchayati Raj in Maharashtra state.
4. Understand the role of Panchayat Raj Institutes as the main instrument of State to achieve its Rural developmental goals.

Unit	Content	Periods

Unit I	Panchayat Raj System and Local Self Institution 1Meaning, 2 Features 3 Importance	**12 Hr/ Periods**
Unit II	1 Historical Development of Panchayat Raj Institutions 2 Balwant Rai Mehta Committee 3 Panchayat Raj System in Parliament 4 73rd Constitutional Amendment Act	**12 Hr/ Periods**
Unit III	Panchayat Raj System and Local Self Institution in Maharashtra 1 Vasantrao Naik Committee 2 Mumbai Gram panchayat Act 1958 3 Maharashtra Zilha Parishad and Panchayat samiti act 1961 4Changes in Maharashtra Panchayat Raj system as per 73rd Constitutional Amendment Act	**12 Hr/ Periods**
Unit IV	Panchayati Raj Institutions in Maharashtra 1.ZilaParishad – composition, functions, role & Finance 2.Panchayat Samiti– composition, functions, role & Finance	**12 Hr/ Periods**
Unit V	Panchayati Raj Institutions (with special reference to Maharashtra): 1.Gram Panchayat– composition, functions and role; 2.Gram Sabha– composition, functions and role;	**12 Hr/ Periods**
SEM	-	
COs: 1 To improve the knowledge of Panchayat Raj Institutions 2 To develop the Communication skill with political party leader Panchayat Raj Institutions 3 To aware the function of political Panchayat Raj Institutions		
***SEM- SEM (any one activity as per HOD)** 1 to write report on Aims and objects Panchayat Raj Institutions in India 2 To conduct interviews and face to face interaction between party workers and party leader in Panchayat Raj Institutions 3 To visits on a local level Panchayat Raj Institutions and report writing and its performance		
**Activities	1.Seminar 2. Project	**15 Hr/ Periods**

Recommended Books:

1. G. Palanithurai, Dynamics of New panchayat Raj system in India, Concept Publishing Company New Delhi

2. B.S. Bhargava, Panchayatraj system & Political Parties, Ashish Publishing House New Delhi

3. D.Y.Raghava Rao :Panchayat and Rural Development, Ashish Publishing House New Delhi

4. Ikbal Narayan, Panchayat raj Administration in Maharashtra

5.. Amal Mandal, Women in Panchayati raj Institutions Kanishka Publishers, New Delhi

6. M. Aslam, Panchayati Raj in India, National Book Trust India, New Delhi

7. S. Dharmaraj, Panchayati Raj System in India, Abhijeet Publications, Delhi

8. M. Mary, Women Leadership in Panchayat raj Administration, The Associated Publishers, Ambala Cant.

9. शिरसाठ, बैनाडे भारतातील स्थानिक स्वराज्य संस्था, विद्या बुक्स औरंगाबाद - २००६

10. प्रा. गोविंद यमलवाड -स्थानिक स्वराज्य संस्था, विद्या कल्पना प्रकाशन, नांदेड- १९९८

11. डॉक्टर निलेश व निंबाळकर भारतीय पंचायत राज व्यवस्था महाराष्ट्र, कुमुद पब्लिकेशन ,जळगाव फेब्रुवारी 2020 ISBN:- 978-93-88834-94-0

12. डॉक्टर सुनील चकवे डॉक्टर जयवंत डुकरे भारतीय राजकीय व्यवस्था आणि स्थानिक स्वशासन साई ज्योती पब्लिकेशन नागपूरISBN:- 978-93-95008-90-7

13 डॉ प्रशांत विघे, भारतीय संविधानातील तरतुदी आणि स्थानिक स्वशासन भाग 1 श्री साईनाथ प्रकाशन, धरमपेठ नागपूर, प्रथम आवृत्ती 2017 ISBN No: 978 -93- 84 64 2- 67

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.
Syllabus on Choice Based Credit System
Syllabus Prescribed for 2024-25 Year
UG Programme
Programme: B.A. III (Political Science)
Semester V
Subject: Political Science
Internship/Field Work / Work Experience and Project
150 Hours cumulatively during vacations of Semester - V

Total-150 Hours (05 Credits)

Objective:

The objective of the field visit for students is to reinforce experimental and contextual learning. Field visit are a way of enhancing classroom learning by making real world connections.

Learning Outcomes:

After completion of the course, student will be able to:

1) Communicate with political leaders, bureaucrats and other officials in day to day life.
2) Student can observe the democratic institutions and learn about them.
3) Students can learn and observe political leaders in local self-government.
4) The field-based learning/project will attempt to provide opportunities for students to understand the different socio-economic contexts.

Project on anyone of the Internship/Field Work/ Work Experience and Project.

A) Field Work and Field Project Writing (Visit to any one place from the following)

a) Visit to Parliament (at New Delhi)
b) Visit to State Legislature (Summer & Monsoon Session Mumbai & Nagpur Winter Session)
c) Visit to Local Self-Government (urban and rural).
d) Visit to Gandhian & Various Patriotic Place Social Harmony Place (Sewagram, Wardha, Pawnar Ashram)
e) Visit to Administrative offices.
f) Visit to Dharna Agitation for Various demands.

B) Interaction with Political Leaders and Local administrators and Project Writing

a) Ministers of Centre and State Govt.
b) Member of Parliament.
c) Member of State Legislature
d) Members of local self-Institution (Rural and urban)
e) Bureaucrats of Local Self Govt. (Rural and Urban)
f) Women Self Help Groups and NGO and Civil societies Groups g) Co-operative Societies & Bank and Electoral Literacy Club

C) **Press internship and Project Writing:**

To work with the communications team and assist with monitoring the news and drafting written materials, including press releases and social media.

D) A Case Study and Project Writing:

Students shall visit to various study centre related to western and Indian political thinkers. After completion to the visit, students shall submit project reports on handwritten mode in concern topic **or** on any socio-political relevant topic of the time eg. Analysis of any Election in India.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.
Syllabus on Choice Based Credit System
Syllabus Prescribed

Year 2024-25

UG Programme

Programme: B.A. III (Political Science)

Semester VI

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political Science	**Political Concepts and Philosophy**	**60+15=75**

Semester VI (B.A. III)

Subject: Political Science

Political Concepts and Philosophy

Theory marks : 80
Internal Ass. marks: 20

Total marks: 100

COs

At the end of the course the students should be able to:

1. Compare and contrast positions of leading political thinkers on issues those are constitutive of modern India.

2. Explain the relevance of political thought of modern India in understanding contemporary politics.
3. Comprehend and explain classification of state according to Aristotle.
4. Discuss the concept of Ramrajya of M.K. Gandhi.
5. Reconcile concept and practice in relation to democracy.
6. Understand Concept of Democracy of Walter Bagehot, Abraham Lincoln and Dr. B.R. Ambedkar.
7. Explain the concept of Nationalism of Niccolo Machiavelli, Swami Vivekananda and V.D. Sawarkar.
8. Evaluate concept of socialism of Karl Marx, Pt. Jawaharlal Nehru and Ram Manohar Lohiya.
9. Critically analyze Concept of Behaviorism of David Eston and Gabrial Almond - Concepts of Post Behaviorism.

Unit	Contents	Periods
Unit-I	**Concept of State:** a) Aristotle - Classification of State. b) M.K. Gandhi - Concept of Ramrajya.	**12 Hr/ Periods**
Unit-II	**Concept of Democracy:** a) Walter Bagehot - Concept of Democracy b) Dr. B.R. Ambedkar - Parliamentary Democracy.	**12 Hr/ Periods**
Unit-III	**Concept of Nationalism:** a) Niccolo Machiavelli - Concept of Nationalism b) Swami Vivekananda - Concept of Nationalism c) V.D. Sawarkar - Concept of Nationalism	**12 Hr/ Periods**
Unit-IV	**Socialism:** a) Karl Marx - Concept of Socialism b) Pt. Jawaharlal Nehru - Concept of Socialism c) Ram Manohar Lohiya - Concept of Socialism	**12 Hr/ Periods**
Unit-V	**Behaviorism and Sovereignty:** a) David Eston - Concept of Behaviourism b) Concept of Sovereignty - Meaning and nature c) Theory of Sovereignty - Austin's Theory	**12 Hr/ Periods**
Unit VI if applicable	**----------(periods)**	
***SEM**		
COs: **1**: To improve knowledge and communication and presentation skill of the students. **2:** To develop Social and National responsibility.		
Activities	i) **Bibliography** Related to Syllabus Related to Syllabus.10 Marks ii) **Seminar** (Any One) Related to Syllabus …..10 Marks	**15 Hr/ Periods**

Books Recommended:

1) Francis W. Coker - Recent Political Thought, The World Press Pvt. Ltd.

2) George H. Sabne - A History of Political theory, George G. Harrap & Company Ltd. London.

3) C.L. Wayper - Political Thought, S.T. Pausl, Honce Warwick Lane London, Ec,4.

4) V.D.Mahajan & R.R.Seth - Recent Political Thought, Premier Publishing Co. Delhi.

5) Radhey Sham Chourasia - History of Western Political Thought – Volume I & II

6) Suda, J.P. - History of Political Thought.

7) Prof. Danning - History of Political Thought.

8) Raghukul Tilak - Indian Political Thought

9) Verma, S.P. - Modern Political Theory, Vikas Pub., House, New Delhi – 19753

10) काणे, प्रा. प.सी., - काही प्रमुख राज्यशास्त्रज्ञ, विद्या प्रकाशन, नागपूर.

11) पाटील, वा.भा. - आधुनिक भारतीय राजकीय विचारवंत, प्रशांत पब्लीकेशन्स, जळगांव.

12) भोळे, डॉ.भास्कर लक्ष्मण - भारतीय आणि पाश्चिमात्य राजकीय विचार, पिंपळापूरे अॅन्ड के.पब्लीशर्स, नागपूर.

13) लोटे रा.ज. पश्चिमात्य आणि भारतीय विचारवंतांच्या संकल्पना पिंपळापुरे अँड कंपनी पब्लिशर्स नागपूर

14) प्रा.घांगरेकर, सी.जी. - पाश्चात्य आणि भारतीय विचारवंत

15) विघे प्रशांत, धर्मेंद्र तेलगोटे ,पाश्चिमात्य विचारवंत ,साईनाथ प्रकाशन नागपूर 2022

16) डॉ. एस.एस सिंह - भारतीय राजकीय चिंतन का इतिहास

17) ओमप्रकाश गाबा - पाश्चात्य आणि भारतीय राजनीतिक चिंतन का इतिहास.

18) श्रृंगारपूरे, प्रा. अरविंद - पाश्चिमात्य राजकीय विचारवंत, श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर

19) भोळे, डॉ. भास्कर लक्ष्मण - भारतीय आणि पाश्चिमात्य राजकीय विचार, पिंपळापूरे अॅन्ड के.पब्लीशर्स, नागपूर.

20) रघुनंदनलाल व-हाडपूरकर - पाश्चात्य आणि भारतीय विचारवंत

21) डॉ.जैन, पुखराज व - डॉ. फडीया, बी.एल., पाश्चात्य राजनितीक चिंतन का इतिहास

22) कृ.दि. बोराळकर - पाश्चिमात्य व भारतीय राजकीय विचारवंत.

23) येरणकर, श्रीराम आणि डॉ. देवगांवकर, एस.जी., - राजकीय सिध्दांत आणि राजकीय विचार, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.

24) पाटील, वा.भा. - पाश्चिमात्य राजकीय विचारक, श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर

DSE- II

Sant Gadge Baba University Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System (CBCS)
2024-2025
Faculty: Humanities
Programme : B.A. III (Political science)
SEMESTER: VI
Subject- Political science
DSE - II
Political Party system in India

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Credits	(Total Number of Periods)
POL101 / political science	Political Party system in India	4	60 +15= 75

Cos:

1. student aware about role of political party in India

2. Students know importance of political parties in democratic system

3. To know about role of political parties on process off Government through agenda declare by political parties

4. to know the national and regional political parties in India

5. To know about impact off political agenda regarding decision making process on the floor of Legislation

Unit	Content	Periods
Unit I	Political Party: - Meaning, Definition and Importance	**12 Hr/ Periods**
Unit II	**Types of Political Party** **1)** National Political Party **2)** Regional Political Party	**12 Hr/ Periods**
Unit III	1. Name and symbol of national Political Parties in India 2. Criteria to recognize as a National Political Parties in India	**12 Hr/ Periods**
Unit IV	1.Criteria to Recognize as a Regional Political Parties in India 2. Name and symbol of Regional Political Parties in Maharashtra	**12 Hr/ Periods**
Unit V	1. Role of Political Parties in process of Democratization. 2. Importance of Political Parties	**12 Hr/ Periods**
SEM	**-**	
COs: 1 To improve the knowledge of Indian Political Party System. 2 To develop the Communication skill with Political Party leaders. 3 To aware the function of Political Party System.		
***SEM** 1 To write report on Aims and objects and policy of national and regional Political Parties in India (anyone political party) 2 To conduct interviews and face to face interaction between party workers and Party leader. 3 To visits on a local level political party office and report writing and its performance		
**Activities	1.Seminar 2. Project	**15 Hr/ Periods**

Recommended Books:

1 Chatterjee Parth (ed), State and politics in India. NEW delhi, OUP.1997

2 Kashyap, S.C. Politics in India, Mumbai OPU 1999

3 Park,R.L. and Tinker ,Leadership and Political Institution in India

4 अरुण शौरी, द पार्लमेंटरी सिस्टीम, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मार्च 2012

5 डॉ भोळे भास्कर लक्ष्मण, भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण, पिंपळापुरे बुक डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर. जुलै 2015

6 बाळ, प्रकाश व किशोर बेडकीहाळ (सपा), भारतीय राजकीय व्यवस्था प्रक्रिया आणि स्वरूप.

7 डॉ. व्ही. एस. इंगळे ,भारतीय राजकारणाचे दिशाहीन स्वरूप ,विश्वभारती रिसर्च सेंटर लातूर.२०१३, ISBN 978-81-91092-09-7

8 डॉ. व्ही.एस. इंगळे, महाराष्ट्रातील पक्षांतरे, गॅलेक्सी पब्लिकेशन प्रायव्हेट लिमिटेड, लातूर.२०१२, ISBN 978-81-927529-4

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY, AMRAVATI

National Education Policy- 2020 (NEP)

Syllabus for Academic year 2024-2025

Faculty: - Humanities

Four Year Eight Semester Bachelor's Degree Programme

Board of Study: - Political Science

Programme :- B.A. Political Science

Syllabus: B.A. Part III Sem V & VI (CBCS)

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23

Faculty : Humanities

Programme: B.A. (Political Science)

Part A

POs:
1: Understanding of constitution, government institutions, electoral processes and policies.

2: Knowledge of some of the philosophical underpinnings of modern politics and government.

3: Develop the ability to make logical inferences about social and political issues on the basis of comparative and historical knowledge.

4: Knowledge of key theories and concepts, political thoughts, organization, and modern issues in international relations.

5: Develop the analytical abilities, observational skills and decision making abilities of the students so that they will be able to face different challenges of life.

6: Equip students with the concepts, principles, theories and processes studied in Political Science, so as to facilitate their career choices and employment.

7: Aim at shaping the students' perception and outlook on social, economic and political environment of India and beyond.

PSOs:
Student of B.A.program studying Political Science as an optional subject is expected to:

1: To understand the basic structure of Indian political system

2: To Inculcate interest in political field

3: To create the leadership qualities in students

4: To understand Indian governing system

Employability Potential of the Program–

Political Science students have the advantage of learning and knowing about government policies, rules and regulations - knowledge that is increasingly important in today's business world. Political science graduates have even chosen careers in different sector like political parties survey, media exit-pol survey, political analytical agency, personnel, marketing, advising, banking, finance, and public relations. With some work experience, you may also find yourself able to work in both the private and public sectors.

One thing you should keep in mind is that your future employer will likely be looking for people who can do the following:

- communicate clearly, present ideas persuasively (orally or in writing)
- argue and debate constructively and respectfully
- negotiate and mediate conflicts successfully
- plan, make decisions and implement them effectively
- provide effective leadership

The study of political science can equip you with all these skills.

Obtaining a Bachelor degree there are many career opportunities. Not only does it enable you to understand the nuances of local and National politics, but you also develop analytical and critical thinking skills.

Equipped with these skills, you can find employment opportunities in central, state, or local government agencies, enter into politics, law, social services, or academia, pursue political journalism, or aim to become a civil servant/political advisor.

Political Science is a versatile and fortuitous liberal arts stream. As mentioned earlier, B.A. degree with political science opens up new career possibilities before you. Below are three reasons why you should enroll in a graduate program with Political Science:

- You develop skills like negotiation & communication skills, writing skills, generic and analytical reasoning, and public response management.
- It equips you to choose from many promising careers such as law, education, journalism, politics, civil services, etc.
- It prepares you to enter the national/international political scene as you will be well-versed with historical and current affairs

B.A. in Political Science: Employment Opportunities

As a Political Science graduate, you will have access to some of the most respectable career options, such as:

1. Teaching

A career in academia is perfect for people who are passionate about teaching and grooming students on matters related to Political Science, Politics, and Polity. You can either be a school teacher While teaching at the school level demands a B.Ed.

2. Journalism

Since a substantial portion of modern journalism covers politics and political matters, journalism is an excellent field for Political Science graduates. Having a thorough understanding of politics, political systems, and the national/international political environment makes Political Science graduates ideal candidates for roles like Political Journalist/Editor or Political Correspondents.

3. Law

While pursuing an B.A. course in Political Science, candidates develop and hone analytical, critical thinking, and decision-making skills. These skills are immensely valued in Law. However, to enter into Law, you need to complete a 3-year LLB course and clear the All India Bar examination administered by the Bar Council of India.

4. Politics

Politics makes up a crucial aspect of every nation, and it is an obvious choice for Political Science students. After getting an B.A. degree in Political Science, you can start working under a Political leader or directly begin your political journey as a Politician/Political Analyst/Political Advisor.

Usually, Political leaders receive monthly along with numerous other benefits.

5. Civil Services

The Indian Civil Services is undoubtedly the most prestigious and respectable career choice for young aspirants. As for Political Science graduates, IAS (Indian Administrative Service) and IFS (Indian Foreign Services) are the two most popular choices.

Since the general science paper of both the preliminary and main exams of Civil Services contain several Political Science questions, Political Science students certainly have the edge over candidates from other streams.

.

1. Government Affairs Director

As the name suggests, Government Affairs Directors supervise and direct public relations team and manage policies related to local, state, and central government matters. They build and maintain beneficial relationships with relevant government agencies, committees, and legislative bodies.

They design corporate policies, strategies, and plans as per government laws and regulations. They examine how the new and updated government regulations affect businesses and offer befitting suggestions to help the company navigate through the changes.

2. Political Consultant

Political Consultants have extensive knowledge of the political process. Their primary responsibility is to devise effective political strategies and campaigns for electoral candidates to influence voters and gain support from the majority.

Political Consultants also create favorable stories about political candidates to paint them in a positive light and influence their media image. Sometimes, they also conduct surveys to understand the inclinations and reactions of voters towards political candidates.

3. Public Relations Specialist

Public Relations Specialists handle the responsibility for maintaining and improving the reputation of a company or an organization. Their job is mainly media-centric. Thus, they work closely with media agencies and journalists to place favorable news and stories about their clients before the common mass.

Public Relations Specialists draft press releases, write blog posts, manage social media accounts, and organize press conferences and other events to attract media attention and promote their client. They are master negotiators and orators who are always up to date with the industry's current affairs, policies, and laws.

4. Political Anyalist

Political Scientists focus on studying the origin, development, and operation of political systems around the world. They also learn and research political ideas and policies, political trends, and analyze governments. Their research usually pertains to the four core areas – political theory, national politics, comparative politics, and international relations.

While Political Scientists use qualitative methods to gather information from disparate sources, they use different quantitative methods to develop political theories. Political Scientists may sometimes don the role of a Policy Analyst for organizations with labor unions and political groups.

5. Intelligence Analyst

Intelligence Analysts are employed by high-level government intelligence agencies like the Central Bureau of Investigation (CBI), Department of Criminal Intelligence, Directorate of Military Intelligence, Defence Intelligence Agency, Indian Political Intelligence Office, and National Investigation Agency, to name a few.

They closely study the behavior and actions of particular groups that are considered security threats, analyze leadership patterns in such groups, and gather information from multiple sources. Intelligence Analysts present their findings in detailed reports and brief to agency executive and political leaders.

6. Policy Analyst

Policy Analysts are primarily responsible for changing, adjusting, and implementing new public policies, laws, and regulations. They may either work under a government or for NGOs and for-profit companies.

Policy Analysts policy design a sound thesis and compelling draft arguments for/against adopting a particular policy or law. They may specialize in specific areas (corporate policy, public policy, energy policy, etc.), or they may focus on a government or organization's general political functions.

- **Academician:-** There is a wild scope for pursuing an academic career on India. Those who choose to pursue future education can in turn become lectures and professors.
- **Public Administrator:**- As a Public Administrator the political science post graduate with his knowledge can play an important role in decision – making and implementation of policies.
- **Political Content Writer:**- Political Science post gradates can also become political content writer. His work is to write contemporary and historical issues.
- **Archivist:-** A Political archivist is responsible for assessing collecting, organizing, maintaining important records which process long term value.
- **Legislative Assistant:**-Most people are unaware of the fact that Members of Parliament and other elected representatives and officials often hire assistants who can help them with their legislative duties.

More on career opportunities....

Most students think that a Political Science degree means you want to be a politician, but it can also lead to many other exciting careers. Here are just a few:

- Journalist
- Senior bureaucrat, including Deputy Minister
- Researcher in private companies
- Member of India's diplomatic and foreign services
- Government worker, including customs officer and employment insurance officer
- City planner
- Non-government organizations (NGO's)
- Police officer
- Social worker
- Community activist
- Constituency office worker
- Project officer
- Communications officer with a government organization
- Election Campaigning Advisor

Syllabus Prescribed for 2022-23-Year UG Programme

Programme: B.A. (Political-Science)

Semester 1

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political-Science	**Indian Political System**	**65**

COs

At the end of the course the students should be able to:

1: Understand and explain the significance of Indian constitution as the fundamental law of the land.

2: To know the making process of the constitution and salient features of Indian constitution.

3: Exercise the fundamental rights in proper sense at the same time identifies his responsibilities in national building.

4: Analyze the Indian Political System, the powers and functions of the Union, State Government in detail.

5: Critically analyzing the important institutions of Indian Union: The Executive: President, Vice-President, Prime Minister, Council of Ministers, State Executive: Governor, Chief Minister, Council of Ministers, The Legislature: Rajya Sabha, LokSabha, State Legislature, The Judiciary: Supreme Court and High Court: Composition and jurisdictions.

6: To make conscious of the social, cultural, economic and political environment that affects politics in India, at the national as well as regional levels.

Unit	Content
Unit I	1. Making of Indian Constitution: Constituent Assembly and its work. 2. Salient features of Indian Constitution 3.Preamble: Text and significance **(periods:15)**
Unit II	Fundamental Rights and its Importance 2. Fundamental Duties.. 3.Directive Principles of State Policy- **(periods:14)**
Unit III	1. President of India: Election process, Qualifications, Emoluments, Term, Powers & Functions, Constitutional position. 2. Vice-President: Election, Qualifications, Powers and functions. -**(periods:13)**
Unit IV	1. Prime Minister: Appointment, Powers & functions, Role. Council of Ministers. 2.Council of Ministers: Formation, Role and function **(periods:11)**
Unit V	1.Parliament: RajyaSabha and LokSabha- Composition, Powers & functions 2.Judiciary: Supreme Court- Structure, Jurisdiction, Independent judiciary **(periods:12)**
Unit VI if applicable	----------**(periods)**
***SEM**	
COs: **1**: To improve knowledge and communication and presentation skill of the students. **2:** To encourage the students to explore new areas relevant to the topic.	
**Activities	1. 1 Seminar -Marks -10 2. Assignment - Marks -10 **(periods)**

Course Material/Learning Resources

Text books:

1. टोपे, टी.के.: भारतीय राज्यघटना, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, पुणे,१९८३
2. दिवेकर ,एम.के :.भारतीय संविधान ,मुकुंद प्रकाशन ठाणे ,२०११
3. देवगावकर, एस,जी.: भारतीय राजकीय व्यवस्था, साईनाथ प्रकाशननागपूर ,२०१२
4. देवगावकर एस. जी.,येरणकर, श्रीराम: भारतीय राजकीय व्यवस्था, साईनाथ प्रकाशन,नागपूर ,२००१
5. देशमुख, बी.टी.: भारतीय संविधान, पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर, २०००
6. फडके, य.दि.: संसद: तेंव्हा आणि आता, अक्षर प्रकाशन,मुंबई,२००६,
7. भोळे, भा.ल. : भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण,पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर,२००३
8. शौरी, अरुण : द पार्लमेंटरी सिस्टीम, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे,२०१०
9. येरणकर, श्रीराम: भारतीय संविधान आणि स्थानिक स्वराज्य शासन, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर,२०१७,ISBN-978-93-84642-65-5.
10. राठी, शुभांगी : भारताचे संविधान, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव, २०१७, ISBN:978-9382*79546-9.
11. चव्हाण शांताराम, भारतीय संविधान आणि शासन व्यवस्था, वेदमुद्रा पब्लिकेशन अमरावती2010.
12. चव्हाण शांताराम, भारतीय राजकीय व्यवस्थावेद मुद्रा पब्लिकेशन अमरावती 2011, ISBN: 978-81-909783-1-6.
13. चव्हाण शांताराम, भारतीय संविधानिक तरतुदी, वेद मुद्रा पब्लिकेशन अमरावती2011 ISBN-978-93-81733-33-2
14. चव्हाण शांताराम,गवई सुभाष,भारतीय संविधानिक तरतुदी आणि स्थानिक स्व शासन, प्रशांत पब्लिकेशन जळगाव, ISBN: 978-93-85021-06-0.
15. रा. ना. फुलारी. महाराष्ट्र विधिमंडळ कार्यभाग, नागपूर अधिवेशन. वेदमुद्रा प्रकाशन अमरावती. I. S. B. N. 978,93,81733,24,0.
16. गायकवाड विनोद भारतीय लोकशाहीतील स्थित्यंतर श्री साईनाथ प्रकाशन नागपूर ISBN - 978-93-80287-83-6

Reference Books:

1. Austin, Granville : The Indian Constitution Cornerstone of a Nation, Oxford University Press, 2013, ISBN-10:0-19-564959-1
2. Agarwala, B.R.: Our Judiciary, National Book Trust, New Delhi, 1989,ISBN978-81-237-0635-1
3. Basu, D.D.: Introduction to the Constitution of India, LexisNexis, Gurgaon,2013,ISBN 978-81-8038-918-4
4. Deogaonkar, S.G.: Parliamentary System in India, Concept Publication, New Delhi,1997, ISBN: 81-7022-651-1
5. Kashyap, Subhash: Our Constitution, National Book Trust, New Delhi,2011, ISBN: 978-81-237-0734-1
6. Khanna, H.R.: Making of India's Constitution, Eastern Book Company,Lucknow,2009,ISBN: 81-7012-188-4
7. Laxmikanth, M.: Indian Polity,McGraw Hill Education, Chennai,2017, ISBN:93-5260-363-X
8. Shiva Rao, B. : The Framing of India's Constitution, Select Documents, IIPA,Delhi, 1967
9. Yerankar, Shriram: Secularism in India: Theory & Practice, Adhyan Pub. Delhi,2006ISBN: 81-89161-63-6
10. Suryanshi,P.H.:New Trends in Indian Politics,Gaurav Books ,Kanpur 2019,ISBN-978-93.84139-5
11. Wasnik,K.H.:An Introduction to the Constitution,International Publication,Kanpur2022,ISBN:978-93-90-775-16-3

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM if relevant: 1)https://presidentofindia.nic.in
2)https://www.pmindia.gov.in
3)https://parliamentofindia.nic.in
4)main.sci.gov.in
Weblink to Equivalent Virtual Lab if relevant:
Any pertinent media (recorded lectures, YouTube, etc.) if relevant:

Programme: B.A. (Political-Science)

Semester 1I

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political Science	**Indian Political System**	**65**

COs

At the end of the course the students should be able to:

1: Understand and explain the significance of Election Commission of India

2: know the powers and role of Governor, Chief Minister & Council of Minister

3: Understand structure & powers of Legislative Assembly and Legislative Council

4: Explain the structure and jurisdiction of High Court and District Court

5: Know the Composition Function and Powers of Grampanchayat& Gram Sabha

Unit	Content
Unit I	1Election Commission:- Composition , powers and function 2 Election code of conducts **(periods:-10)**
Unit II	i) Governor: Appointment, Powers and Role ii) Chief Minister: Appointment, Role and functions. iii) Council of Ministers: Formation, Role and function **(periods:14)**
Unit III	1. State Legislature: a) Legislative Assembly b.) Legislative Council- Composition, Powers & functions 2**.** Power and duties of Speaker and Deputy Speaker **(periods:13)**
Unit IV	1.Judiciary: High Court- Structure and Jurisdiction 2 District court: Structure and Jurisdiction **(periods:13)**
Unit V	Local Self Institution: 1.Grampanchayat:_ composition, function and powers 2. Gramsabha:- composition powers and importance **(periods:15)**
Unit VI if applicable	----------**(periods)**
***SEM**	
COs: **1**: To understand actual working of Local Self Institution **2:** To realize the importance of team work	
**Activities	1. 1Group visit to Local self-institutions and submission of report -20 Marks

Course Material/Learning Resources

Text books:

1. टोपेपुणे ,महाराष्ट्रविद्यापीठग्रंथनिर्मितीमंडळ ,भारतीयराज्यघटना :.के.टी ,,१९८३
2. दिवेकर ,एम.के :.भारतीयसंविधान ,मुकुंद प्रकाशन ठाणे ,२०११
3. देवगावकरएस ,,जी२०१२, साईनाथप्रकाशननागपूर ,भारतीयराजकीयव्यवस्था :.
4. देवगावकरएस,.जी .येरणकरसाईनाथप्रकाशन ,भारतीयराजकीयव्यवस्था :श्रीराम ,,नागपूर २००१,
5. देशमुख २००० ,नागपूर ,पिंपळापुरे पब्लिशर्स ,भारतीय संविधान :.टी.बी ,
6. फडकेआ तैंव्हा आणि :संसद :.दि.य ,ताअक्षर प्रकाशन ,,मुंबई ,२००६,

7. भोळेनागपूर ,पिंपळापुरे पब्लिशर्स,भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण : .ल.भा ,,२००३
8. शौरी २०१०,पुणे ,मेहता पब्लिशिंग हाउस ,द पार्लमेंटरी सिस्टीम : अरुण ,
9. येरणकर स्वराज् भारतीय संविधान आणि स्थानिक :श्रीराम ,य शासनसाईनाथ प्रकाशन ,, नागपूर२०१७,,ISBN-978-93-84642-65-5
10. गवई ,भारतीय सविधानात्मक तरतुदी आणि शासन :सुभाष ,
11. राठी२०१७ ,जळगाव ,अथर्व पब्लिकेशन ,भारताचे संविधान : शुभांगी ,, ISBN:978-9382*79546-9
12. कडू अनिल रामचंद्र:- भारतीय चुनाव आयोग के वन चुनाव सुधार, चंद्रलोक प्रकाशन 2020,ISBN 978-93- 89837-14-8
13. कडू अनिल रामचंद्र: भारतीय निवडणूक आयोग- एक विश्लेषण, मेहेरबाबा पब्लिशर्स 2014 नागपूर ISBN 978-93-82962-38-30
14. निंबाळकर निलेशर., भारतीय पंचायत राजव्यवस्थेचा प्रवास, कुमुद पब्लिकेशन,852 जळगाव 2021,ISBN-978-93-88834-94-0
15. रा. ना. फुलारी. महाराष्ट्र विधि मंडळ कार्यभाग, नागपूर अधिवेशन. वेदमुद्रा प्रकाशन अमरावती. I. S. B. N. 978,93,81733,24,0
16. गायकवाड विनोद हा राष्ट्राच्या राजकारणातील स्थित्यंतरे (२०१४ते२०१७) ISBN 978-93-87129-16-

Reference Books:

1. .Austin, Granville :The Indian Constitution Cornerstone of a Nation, Oxford University Press, 2013, ISBN-10:0-19-564959-1
2. Agarwala, B.R.: Our Judiciary, National Book Trust, New Delhi, 1989,ISBN978-81-237-0635-1
3. Basu, D.D.: Introduction to the Constitution of India,LexisNexis, Gurgaon,2013,ISBN 978-81-8038-918-4
4. Deogaonkar, S.G.: Parliamentary System in India, Concept Publication, New Delhi,1997, ISBN: 81-7022-651-1
5. Kashyap, Subhash: Our Constitution, National Book Trust, New Delhi,2011, ISBN: 978-81-237-0734-1
6. Khanna,H.R.: Making of India's Constitution,Eastern Book Company,Lucknow,2009,ISBN: 81-7012-188-4
7. Laxmikanth, M.: Indian Polity,McGraw Hill Education, Chennai,2017, ISBN:93-5260-363-X
8. Shiva Rao, B. : The Framing of India's Constitution, Select Documents, IIPA,Delhi, 1967
9. Yerankar, Shriram: Secularism in India: Theory & Practice, Adhyan Pub. Delhi,2006ISBN: 81-89161-63-6
10. Suryanshi,P.H.:New Trends in Indian Politics,Gaurav Books ,Kanpur 2019,ISBN-978-93.84139-5
11. Wasnik,K.H.:An Introduction to the Constitution,International Publication,Kanpur2022,ISBN:

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM if relevant:1)https://presidentofindia.nic.in
2)https://www.pmindia.gov.in
3)https://parliamentofindia.nic.in
4)main.sci.gov.in
5)http://eci.gov.in
6) htttp://www.maharashtra.gov.in
7)http://bombayhighcourt.nic.in

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23

Faculty : Humanities

Programme: B.A. (Political Science)

Part A

POs:
1: Understanding of constitution, government institutions, electoral processes and policies.

2: Knowledge of some of the philosophical underpinnings of modern politics and government.

3: Develop the ability to make logical inferences about social and political issues on the basis of comparative and historical knowledge.

4: Knowledge of key theories and concepts, political thoughts, organization, and modern issues in international relations.

5: Develop the analytical abilities, observational skills and decision making abilities of the students so that they will be able to face different challenges of life.

6: Equip students with the concepts, principles, theories and processes studied in Political Science, so as to facilitate their career choices and employment.

7: Aim at shaping the students' perception and outlook on social, economic and political environment of India and beyond.

PSOs:
Student of B.A.program studying Political Science as an optional subject is expected to:

1: To understand the basic structure of Indian political system

2: To Inculcate interest in political field

3: To create the leadership qualities in students

4: To understand Indian governing system

Employability Potential of the Program–

Political Science students have the advantage of learning and knowing about government policies, rules and regulations - knowledge that is increasingly important in today's business world. Political science graduates have even chosen careers in different sector like political parties survey, media exit-pol survey, political analytical agency, personnel, marketing, advising, banking, finance, and public relations. With some work experience, you may also find yourself able to work in both the private and public sectors.

One thing you should keep in mind is that your future employer will likely be looking for people who can do the following:

- communicate clearly, present ideas persuasively (orally or in writing)
- argue and debate constructively and respectfully
- negotiate and mediate conflicts successfully
- plan, make decisions and implement them effectively
- provide effective leadership

The study of political science can equip you with all these skills.

Obtaining a Bachelor degree there are many career opportunities. Not only does it enable you to understand the nuances of local and National politics, but you also develop analytical and critical thinking skills.

Equipped with these skills, you can find employment opportunities in central, state, or local government agencies, enter into politics, law, social services, or academia, pursue political journalism, or aim to become a civil servant/political advisor.

Political Science is a versatile and fortuitous liberal arts stream. As mentioned earlier, B.A. degree with political science opens up new career possibilities before you. Below are three reasons why you should enroll in a graduate program with Political Science:

- You develop skills like negotiation & communication skills, writing skills, generic and analytical reasoning, and public response management.
- It equips you to choose from many promising careers such as law, education, journalism, politics, civil services, etc.
- It prepares you to enter the national/international political scene as you will be well-versed with historical and current affairs

B.A. in Political Science: Employment Opportunities

As a Political Science graduate, you will have access to some of the most respectable career options, such as:

1. Teaching

A career in academia is perfect for people who are passionate about teaching and grooming students on matters related to Political Science, Politics, and Polity. You can either be a school teacher While teaching at the school level demands a B.Ed.

2. Journalism

Since a substantial portion of modern journalism covers politics and political matters, journalism is an excellent field for Political Science graduates. Having a thorough understanding of politics, political systems, and the national/international political environment makes Political Science graduates ideal candidates for roles like Political Journalist/Editor or Political Correspondents.

3. Law

While pursuing an B.A. course in Political Science, candidates develop and hone analytical, critical thinking, and decision-making skills. These skills are immensely valued in Law. However, to enter into Law, you need to complete a 3-year LLB course and clear the All India Bar examination administered by the Bar Council of India.

4. Politics

Politics makes up a crucial aspect of every nation, and it is an obvious choice for Political Science students. After getting an B.A. degree in Political Science, you can start working under a Political leader or directly begin your political journey as a Politician/Political Analyst/Political Advisor.

Usually, Political leaders receive monthly along with numerous other benefits.

5. Civil Services

The Indian Civil Services is undoubtedly the most prestigious and respectable career choice for young aspirants. As for Political Science graduates, IAS (Indian Administrative Service) and IFS (Indian Foreign Services) are the two most popular choices.

Since the general science paper of both the preliminary and main exams of Civil Services contain several Political Science questions, Political Science students certainly have the edge over candidates from other streams.

.

1. Government Affairs Director

As the name suggests, Government Affairs Directors supervise and direct public relations team and manage policies related to local, state, and central government matters. They build and maintain beneficial relationships with relevant government agencies, committees, and legislative bodies.

They design corporate policies, strategies, and plans as per government laws and regulations. They examine how the new and updated government regulations affect businesses and offer befitting suggestions to help the company navigate through the changes.

2. Political Consultant

Political Consultants have extensive knowledge of the political process. Their primary responsibility is to devise effective political strategies and campaigns for electoral candidates to influence voters and gain support from the majority.

Political Consultants also create favorable stories about political candidates to paint them in a positive light and influence their media image. Sometimes, they also conduct surveys to understand the inclinations and reactions of voters towards political candidates.

3. Public Relations Specialist

Public Relations Specialists handle the responsibility for maintaining and improving the reputation of a company or an organization. Their job is mainly media-centric. Thus, they work closely with media agencies and journalists to place favorable news and stories about their clients before the common mass.

Public Relations Specialists draft press releases, write blog posts, manage social media accounts, and organize press conferences and other events to attract media attention and promote their client. They are master negotiators and orators who are always up to date with the industry's current affairs, policies, and laws.

4. Political Anyalist

Political Scientists focus on studying the origin, development, and operation of political systems around the world. They also learn and research political ideas and policies, political trends, and analyze governments. Their research usually pertains to the four core areas – political theory, national politics, comparative politics, and international relations.

While Political Scientists use qualitative methods to gather information from disparate sources, they use different quantitative methods to develop political theories. Political Scientists may sometimes don the role of a Policy Analyst for organizations with labor unions and political groups.

5. Intelligence Analyst

Intelligence Analysts are employed by high-level government intelligence agencies like the Central Bureau of Investigation (CBI), Department of Criminal Intelligence, Directorate of Military Intelligence, Defence Intelligence Agency, Indian Political Intelligence Office, and National Investigation Agency, to name a few.

They closely study the behavior and actions of particular groups that are considered security threats, analyze leadership patterns in such groups, and gather information from multiple sources. Intelligence Analysts present their findings in detailed reports and brief to agency executive and political leaders.

6. Policy Analyst

Policy Analysts are primarily responsible for changing, adjusting, and implementing new public policies, laws, and regulations. They may either work under a government or for NGOs and for-profit companies.

Policy Analysts policy design a sound thesis and compelling draft arguments for/against adopting a particular policy or law. They may specialize in specific areas (corporate policy, public policy, energy policy, etc.), or they may focus on a government or organization's general political functions.

- **Academician:-** There is a wild scope for pursuing an academic career on India. Those who choose to pursue future education can in turn become lectures and professors.
- **Public Administrator:**- As a Public Administrator the political science post graduate with his knowledge can play an important role in decision – making and implementation of policies.
- **Political Content Writer:**- Political Science post gradates can also become political content writer. His work is to write contemporary and historical issues.
- **Archivist:-** A Political archivist is responsible for assessing collecting, organizing, maintaining important records which process long term value.
- **Legislative Assistant:**-Most people are unaware of the fact that Members of Parliament and other elected representatives and officials often hire assistants who can help them with their legislative duties.

More on career opportunities....

Most students think that a Political Science degree means you want to be a politician, but it can also lead to many other exciting careers. Here are just a few:

- Journalist
- Senior bureaucrat, including Deputy Minister
- Researcher in private companies
- Member of India's diplomatic and foreign services
- Government worker, including customs officer and employment insurance officer
- City planner
- Non-government organizations (NGO's)
- Police officer
- Social worker
- Community activist
- Constituency office worker
- Project officer
- Communications officer with a government organization
- Election Campaigning Advisor

Syllabus Prescribed for 2022-23-Year UG Programme

Programme: B.A. (Political-Science)

Semester 1

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political-Science	**Indian Political System**	**65**

COs

At the end of the course the students should be able to:

1: Understand and explain the significance of Indian constitution as the fundamental law of the land.

2: To know the making process of the constitution and salient features of Indian constitution.

3: Exercise the fundamental rights in proper sense at the same time identifies his responsibilities in national building.

4: Analyze the Indian Political System, the powers and functions of the Union, State Government in detail.

5: Critically analyzing the important institutions of Indian Union: The Executive: President, Vice-President, Prime Minister, Council of Ministers, State Executive: Governor, Chief Minister, Council of Ministers, The Legislature: Rajya Sabha, LokSabha, State Legislature, The Judiciary: Supreme Court and High Court: Composition and jurisdictions.

6: To make conscious of the social, cultural, economic and political environment that affects politics in India, at the national as well as regional levels.

Unit	Content
Unit I	1. Making of Indian Constitution: Constituent Assembly and its work. 2. Salient features of Indian Constitution 3.Preamble: Text and significance **(periods:15)**
Unit II	Fundamental Rights and its Importance 2. Fundamental Duties.. 3.Directive Principles of State Policy- **(periods:14)**
Unit III	1. President of India: Election process, Qualifications, Emoluments, Term, Powers & Functions, Constitutional position. 2. Vice-President: Election, Qualifications, Powers and functions. -**(periods:13)**
Unit IV	1. Prime Minister: Appointment, Powers & functions, Role. Council of Ministers. 2.Council of Ministers: Formation, Role and function **(periods:11)**
Unit V	1.Parliament: RajyaSabha and LokSabha- Composition, Powers & functions 2.Judiciary: Supreme Court- Structure, Jurisdiction, Independent judiciary **(periods:12)**
Unit VI if applicable	----------**(periods)**
***SEM**	
COs: **1**: To improve knowledge and communication and presentation skill of the students. **2:** To encourage the students to explore new areas relevant to the topic.	
**Activities	1. 1 Seminar -Marks -10 2. Assignment - Marks -10 **(periods)**

Course Material/Learning Resources

Text books:

1. टोपे, टी.के.: भारतीय राज्यघटना, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, पुणे,१९८३
2. दिवेकर ,एम.के :.भारतीय संविधान ,मुकुंद प्रकाशन ठाणे ,२०११
3. देवगावकर, एस,जी.: भारतीय राजकीय व्यवस्था, साईनाथ प्रकाशननागपूर ,२०१२
4. देवगावकर एस. जी.,येरणकर, श्रीराम: भारतीय राजकीय व्यवस्था, साईनाथ प्रकाशन,नागपूर ,२००१
5. देशमुख, बी.टी.: भारतीय संविधान, पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर, २०००
6. फडके, य.दि.: संसद: तेंव्हा आणि आता, अक्षर प्रकाशन,मुंबई,२००६,
7. भोळे, भा.ल. : भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण,पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर,२००३
8. शौरी, अरुण : द पार्लमेंटरी सिस्टीम, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे,२०१०
9. येरणकर, श्रीराम: भारतीय संविधान आणि स्थानिक स्वराज्य शासन, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर,२०१७,ISBN-978-93-84642-65-5.
10. राठी, शुभांगी : भारताचे संविधान, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव, २०१७, ISBN:978-9382*79546-9.
11. चव्हाण शांताराम, भारतीय संविधान आणि शासन व्यवस्था, वेदमुद्रा पब्लिकेशन अमरावती2010.
12. चव्हाण शांताराम, भारतीय राजकीय व्यवस्थावेद मुद्रा पब्लिकेशन अमरावती 2011, ISBN: 978-81-909783-1-6.
13. चव्हाण शांताराम, भारतीय संविधानिक तरतुदी, वेद मुद्रा पब्लिकेशन अमरावती2011 ISBN-978-93-81733-33-2
14. चव्हाण शांताराम,गवई सुभाष,भारतीय संविधानिक तरतुदी आणि स्थानिक स्व शासन, प्रशांत पब्लिकेशन जळगाव, ISBN: 978-93-85021-06-0.
15. रा. ना. फुलारी. महाराष्ट्र विधिमंडळ कार्यभाग, नागपूर अधिवेशन. वेदमुद्रा प्रकाशन अमरावती. I. S. B. N. 978,93,81733,24,0.
16. गायकवाड विनोद भारतीय लोकशाहीतील स्थित्यंतर श्री साईनाथ प्रकाशन नागपूर ISBN - 978-93-80287-83-6

Reference Books:

1. Austin, Granville : The Indian Constitution Cornerstone of a Nation, Oxford University Press, 2013, ISBN-10:0-19-564959-1
2. Agarwala, B.R.: Our Judiciary, National Book Trust, New Delhi, 1989,ISBN978-81-237-0635-1
3. Basu, D.D.: Introduction to the Constitution of India, LexisNexis, Gurgaon,2013,ISBN 978-81-8038-918-4
4. Deogaonkar, S.G.: Parliamentary System in India, Concept Publication, New Delhi,1997, ISBN: 81-7022-651-1
5. Kashyap, Subhash: Our Constitution, National Book Trust, New Delhi,2011, ISBN: 978-81-237-0734-1
6. Khanna, H.R.: Making of India's Constitution, Eastern Book Company,Lucknow,2009,ISBN: 81-7012-188-4
7. Laxmikanth, M.: Indian Polity,McGraw Hill Education, Chennai,2017, ISBN:93-5260-363-X
8. Shiva Rao, B. : The Framing of India's Constitution, Select Documents, IIPA,Delhi, 1967
9. Yerankar, Shriram: Secularism in India: Theory & Practice, Adhyan Pub. Delhi,2006ISBN: 81-89161-63-6
10. Suryanshi,P.H.:New Trends in Indian Politics,Gaurav Books ,Kanpur 2019,ISBN-978-93.84139-5
11. Wasnik,K.H.:An Introduction to the Constitution,International Publication,Kanpur2022,ISBN:978-93-90-775-16-3

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM if relevant: 1)https://presidentofindia.nic.in
2)https://www.pmindia.gov.in
3)https://parliamentofindia.nic.in
4)main.sci.gov.in
Weblink to Equivalent Virtual Lab if relevant:
Any pertinent media (recorded lectures, YouTube, etc.) if relevant:

Programme: B.A. (Political-Science)

Semester 1I

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political Science	**Indian Political System**	**65**

COs

At the end of the course the students should be able to:

1: Understand and explain the significance of Election Commission of India

2: know the powers and role of Governor, Chief Minister & Council of Minister

3: Understand structure & powers of Legislative Assembly and Legislative Council

4: Explain the structure and jurisdiction of High Court and District Court

5: Know the Composition Function and Powers of Grampanchayat& Gram Sabha

Unit	Content
Unit I	1Election Commission:- Composition , powers and function 2 Election code of conducts **(periods:-10)**
Unit II	i) Governor: Appointment, Powers and Role ii) Chief Minister: Appointment, Role and functions. iii) Council of Ministers: Formation, Role and function **(periods:14)**
Unit III	1. State Legislature: a) Legislative Assembly b.) Legislative Council- Composition, Powers & functions 2**.** Power and duties of Speaker and Deputy Speaker **(periods:13)**
Unit IV	1.Judiciary: High Court- Structure and Jurisdiction 2 District court: Structure and Jurisdiction **(periods:13)**
Unit V	Local Self Institution: 1.Grampanchayat:_ composition, function and powers 2. Gramsabha:- composition powers and importance **(periods:15)**
Unit VI if applicable	----------**(periods)**
***SEM**	
COs: **1**: To understand actual working of Local Self Institution **2:** To realize the importance of team work	
**Activities	1. 1Group visit to Local self-institutions and submission of report -20 Marks

Course Material/Learning Resources

Text books:

1. टोपेपुणे ,महाराष्ट्रविद्यापीठग्रंथनिर्मितीमंडळ ,भारतीयराज्यघटना :.के.टी ,,१९८३
2. दिवेकर ,एम.के :.भारतीयसंविधान ,मुकुंद प्रकाशन ठाणे ,२०११
3. देवगावकरएस ,,जी२०१२, साईनाथप्रकाशननागपूर ,भारतीयराजकीयव्यवस्था :.
4. देवगावकरएस,.जी .येरणकरसाईनाथप्रकाशन ,भारतीयराजकीयव्यवस्था :श्रीराम ,,नागपूर २००१,
5. देशमुख २००० ,नागपूर ,पिंपळापुरे पब्लिशर्स ,भारतीय संविधान :.टी.बी ,
6. फडकेआ तैंव्हा आणि :संसद :.दि.य ,ताअक्षर प्रकाशन ,,मुंबई ,२००६,

7. भोळेनागपूर ,पिंपळापुरे पब्लिशर्स,भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण : .ल.भा ,,२००३
8. शौरी २०१०,पुणे ,मेहता पब्लिशिंग हाउस ,द पार्लमेंटरी सिस्टीम : अरुण ,
9. येरणकर स्वराज् भारतीय संविधान आणि स्थानिक :श्रीराम ,य शासनसाईनाथ प्रकाशन ,, नागपूर२०१७,,ISBN-978-93-84642-65-5
10. गवई ,भारतीय सविधानात्मक तरतुदी आणि शासन :सुभाष ,
11. राठी२०१७ ,जळगाव ,अथर्व पब्लिकेशन ,भारताचे संविधान : शुभांगी ,, ISBN:978-9382*79546-9
12. कडू अनिल रामचंद्र:- भारतीय चुनाव आयोग के वन चुनाव सुधार, चंद्रलोक प्रकाशन 2020,ISBN 978-93- 89837-14-8
13. कडू अनिल रामचंद्र: भारतीय निवडणूक आयोग- एक विश्लेषण, मेहेरबाबा पब्लिशर्स 2014 नागपूर ISBN 978-93-82962-38-30
14. निंबाळकर निलेशर., भारतीय पंचायत राजव्यवस्थेचा प्रवास, कुमुद पब्लिकेशन,852 जळगाव 2021,ISBN-978-93-88834-94-0
15. रा. ना. फुलारी. महाराष्ट्र विधि मंडळ कार्यभाग, नागपूर अधिवेशन. वेदमुद्रा प्रकाशन अमरावती. I. S. B. N. 978,93,81733,24,0
16. गायकवाड विनोद हा राष्ट्राच्या राजकारणातील स्थित्यंतरे (२०१४ते२०१७) ISBN 978-93-87129-16-

Reference Books:

1. .Austin, Granville :The Indian Constitution Cornerstone of a Nation, Oxford University Press, 2013, ISBN-10:0-19-564959-1
2. Agarwala, B.R.: Our Judiciary, National Book Trust, New Delhi, 1989,ISBN978-81-237-0635-1
3. Basu, D.D.: Introduction to the Constitution of India,LexisNexis, Gurgaon,2013,ISBN 978-81-8038-918-4
4. Deogaonkar, S.G.: Parliamentary System in India, Concept Publication, New Delhi,1997, ISBN: 81-7022-651-1
5. Kashyap, Subhash: Our Constitution, National Book Trust, New Delhi,2011, ISBN: 978-81-237-0734-1
6. Khanna,H.R.: Making of India's Constitution,Eastern Book Company,Lucknow,2009,ISBN: 81-7012-188-4
7. Laxmikanth, M.: Indian Polity,McGraw Hill Education, Chennai,2017, ISBN:93-5260-363-X
8. Shiva Rao, B. : The Framing of India's Constitution, Select Documents, IIPA,Delhi, 1967
9. Yerankar, Shriram: Secularism in India: Theory & Practice, Adhyan Pub. Delhi,2006ISBN: 81-89161-63-6
10. Suryanshi,P.H.:New Trends in Indian Politics,Gaurav Books ,Kanpur 2019,ISBN-978-93.84139-5
11. Wasnik,K.H.:An Introduction to the Constitution,International Publication,Kanpur2022,ISBN:

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM if relevant:1)https://presidentofindia.nic.in
2)https://www.pmindia.gov.in
3)https://parliamentofindia.nic.in
4)main.sci.gov.in
5)http://eci.gov.in
6) htttp://www.maharashtra.gov.in
7)http://bombayhighcourt.nic.in

Sant Gadge Baba Amravati University, Amaravati

Faculty : Humanities

Syllabus Prescribed for –Third-Year UG Program

Programme : B.A.

Semester-V

Code of the Course /Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1031	**Rural Development**	**75 Periods.**

Course Objectives: After completing this course students will be able to:

1. To make the students understand rural problems
2. To familiarized students with structural problems and solutions
3. To sensitize students about family problems, women's issues and gender
4. To make the students aware of problems related to addiction, land issues and remedies
5. To make students realize about various developmental problems and interventions
6. To prepare students to work on rural development and its related issues

Course Outcome:

1. Students will be able to understand rural problems
2. Students will be familiarized with structural problems and solutions
3. Students will be sensitized about family problems, women's issues and gender
4. Students will be aware of problems related to addiction, land issues and remedies
5. Students will realize about various developmental problems and interventions
6. Student can join in Rural Development Organizations/ Institution
7. Students will sharpen their skills to work on rural development and its related issues

Unit	Content	Periods
Unit I	Education Issues 1.1.Education and Information Technology. 1.2 Need ,Role Scope, E learning and Challenges before Rural Education	15
Unit II	Health Issues 2.1 Health Sector 2.2 Aids Sickele cess, Leprocy, Tubeculaices, Nature, Features Causes & Measures	15
Unit III	Infrastucture Issues. Schemes 3.1 Pradhanmantri Awas Yojana 3.2 Swarna Jayanti Gram Swa-rojgar Yojana 3.3 Ujjawala Yojana 3.4.National Livelyhood Mission	15
Unit IV	Rural Administration 4.1 Panchayat Raj System 4.2 Working and Responsibilities 4.3 D.P.D.C(Sructure & Function)	15
Unit V	Agriculture a) Crop Insurance b) Sustainable Agriculture Development. c) Organic and Natural Farming. d) Agriculture Subsidies.	15

*SEM	1. Case study of any one family in rural area 2. Visit to. Rural Health Centre. 3. Visit to any one Gram panchayat 4. Case study of migrant or displaced family	

Internal Assessment: 20 Marks

- Field visit / field work activity/ Study of Rural or urban community/ community profile/ CBO Study / Study of Government Department or Project and the record book submission (Any 2)

Course Material / Learning Recourses

Books Recommended:

1. Rural Development -- Dr. Sundaram I. Satya - Himalaya Publishing House, Mumbai 2002.
2. Fundamental of Rural Development- Datt and Vasant, Rawat Publicatilon, New Delhi
3. Rural Development - Prasad, B.K., Surup & Sons, New Delhi.
4. Regional Planning in India – Chand Mahesh & V.K. Puri Alied Publisher, New Delhi.
5. Rural Development Administration – Durgesh Nandani
6. ग्रामिण व नागरी समाजशाश्त्र - डॉ. कन्हाडे बी.एम.. पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर,
7. भारतीय अर्थव्यवस्था: विकास म पर्यावरणात्मक अर्थशास्त्र,- डॉ.जी.एन. झामरे, पिंपळापूरे अ ड्ड कंपनी, नागपूर,
8. ग्रामविकास - प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक,
9. ग्रामिण भारताच्या समस्या - प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
10 पंचायत कार्य, कायदा च योजना - मनोज आवाडे
११. पंचायतराज एवं ग्रामिण विकास - डॉ. श्रीनाग / डॉ. मनोजकुमार सिंह
13. ग्रामीण विकारा- डॉ. श्रीनाग / डॉ. मनोजकुमार सिंह. ग्रामिण रोझ प्रकाशन, पुणे.
14. कृषि व ग्रामीण अर्थशास्त्र - कविमंडन, मंगेश प्रकाशन..
15. ग्रामीण विकास सिद्धांत नितीया एवंम प्रबंध- कटारसिंह, रावत पब्लीकेशन
16. समाज र्यातील ेत्र र्य, शिवाजी तुप्पे र, मानस पब्लि ेशन, अमरावती

*****

Sant Gadge Baba Amravati University, Amaravati

Faculty : Humanities

Syllabus Prescribed for –Third -Year UG Program

Programme : B.A.

Semester-VI

Code of the Course /Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1031	**Rural Development**	**75 Periods.**

Course Objectives

1. To provide opportunity to student to understand the Rural Administration
2. To familiarize student about Planning for Rural Development & machineries involved in it
3. To provide opportunity to student to understand the land its related issues
4. To provide learning opportunities about Rural Marketing and its related elements
5. To enable students about knowledge of Rural Finance and its related elements
6. To sensitize students about problems related to rural development and required interventions

Course Outcomes:

At the end of course students would be able to

1. Student would understand the Rural Administration
2. Student would understand the Planning for Rural Development & machineries involved in it
3. Student would understand the land its related issues
4. Student will learn Rural Marketing and its related elements
5. Student will learn Rural Finance and its related elements
6. Students will learn problems related to rural development and required interventions

Unit	Content	Periods
Unit I	Emerging Issues. -Rural Migration, Rural Unemployment, Human Trafficking and Child Lobour.	15
Unit II	Contribution in Rural Development: -Anna Hazare, Popairao Pawar, Dadasaheb Pere, Devaji Tofa, Subhash Palekar.	15
Unit III	Rural Resources: -Water Resource, Live Stock Resource, Forest Resource, Human Resource.	15
Unit IV	Rural Problems: Gender Issues, Inequality, Farmer Suicide, Soil Conservation, Soil Errosion.	15
Unit V	Various Schemes for Rural Development: -ICDS, NRHM, Rashtriya Peyajal Yojana, Pradhanmantri Gram Sadak Yojana and Ayushyaman Bharat Yojana.	15

***SEM**	1. Visit to Rural Farmer family & Understand their problem . 2. Visit to Self Help Group for understand their System. 3. Visit to any one Financial institution working for rural population and understand their role and functions – prepare a report 4. Create any one poster or booklet or prepare and perform a street play on any one social problem in rural area	

Internal Assessment: 20 Marks

- Field visit / field work activity/ Study of Rural or urban community/ community profile/ CBO Study / Study of Government Department or Project and the record book submission (Any 2)

Course Material / Learning Recourses

Books Recommended:

1. Rural Development -- Dr. Sundaram I. Satya - Himalaya Publishing House, Mumbai 2002.
2. Fundamental of Rural Development- Datt and Vasant, Rawat Publicatilon, New Delhi
3. Rural Development - Prasad, B.K., Surup & Sons, New Delhi.
4. Regional Planning in India – Chand Mahesh & V.K. Puri Alied Publisher, New Delhi.
5. Rural Development Administration – Durgesh Nandani,
6. ग्रामिण व नागरी समाजशाश्त्र - डॉ. कन्हाडे बी.एम.. पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर,
7. भारतीय अर्थव्यवस्था: विकास म पर्यावरणात्मक अर्थशास्त्र,- डॉ.जी.एन. झामरे, पिंपळापूरे अ ड्डि कंपनी, नागपूर,
8. ग्रामविकास - प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक,
9. ग्रामिण भारताच्या समस्या - प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
10 पंचायत कार्य, कायदा च योजना - मनोज आवाडे
११. पंचायतराज एवं ग्रामिण विकास - डॉ. श्रीनाग / डॉ. मनोजकुमार सिंह
13. ग्रामीण विकारा- डॉ. श्रीनाग / डॉ. मनोजकुमार सिंह. ग्रामिण रोझ प्रकाशन, पुणे.
14. कृषि व ग्रामीण अर्थशास्त्र - कविमंडन, मंगेश प्रकाशन..
15. ग्रामीण विकास सिद्धांत नितीया एवंम प्रबंध- कटारसिंह, रावत पब्लीकेशन
16. समाज ार्यातील ेत्र ार्य, शिवाजी तुप्पे र, मानस पब्लि ेशन, अमरावती

*****

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Faculty: Humanities

B.A-III

SEM – V & VI
Syllabus
Session – 2024-25

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Faculty: Humanities
Syllabus For-2024-2025
Board Of Study – Sociology, B.A. Part III SEM V Subject : Sociology (DSC-1)
DSC - Social Anthropology

Level	Semester	Course Code	Course Name	Credits	Teaching Hours	Exam Duration	Marx. Marks	Internal Marks	Total Marks
5.0	V	Social Anthropology		4	75	3 Hrs.	80	20	100

Course Objectives:
1) To Understand the Social Context of Indian Tribal.
2) To Understand Indian Tribal Culture.
3) To Understand of Tribal Dormitory system.
4) To Understand of Methods of Social Anthropology
5) To Understand Tribal Religious life
6) To Understand Tribal Economic

Course outcomes.
1) It Prove Knowledge Tribal Society
2) Students know about tribal religious and economic
3) Students know method of social anthropology

Unit I	**Introduction to Social Anthropology:** a) Meaning & Definition of Social Anthropology b) Why we Study Primitive Society c) Characteristics of Primitive Society d) Relation of Social Anthropology with other Social Science i) Sociology, ii) Economics, iii) History, iv) Psychology & v) Political Science. e) Importance of Social Anthropology in India
Unit II	**Methods of Social Anthropology:** a) Field Method: Importance of Field Method, Role of Researcher in Field Method. b) Historical Method. c) Comparative Method. d) Functional Method. e) Importance of Tribal in Social Anthropology. f) Historical background of Tribal Study.
Unit III	**Tribal Society in India:** a) Geographical Distribution of Indian tribes. b) Racial Classifications of Indian tribes. c) Linguistic Classification of India Tribe.
Unit IV	**Tribal Religion:** a) Meaning & Definition of Tribal Religion. b) Theories of the Origin of the Religion. c) Beliefs & Rituals. d) Definition of Magic, Type of Magic. e) Role of Shaman & Priests in Tribal Religion.
Unit V	**Tribal Economics:** a) Meaning & Characteristics of Tribal Economy. b) Classification of Tribal Economy. c) Economic Life in Indian Tribal.

Reference Books:

1) Mujumdar and Madan - Social Anthropology Development.
2) Beals and Hoijar - Introductions to Social Anthropology
३) मुखर्जी, रविंद्रनाथ - : सामाजिक मानवशास्त्र (हिंदी)
४) वैद्य, नि. स. - सामाजिक मानवशास्त्र (मराठी)
५) खडकी, डॉ. भा. की. - : सामाजिक मानवशास्त्र आदिवासीचे सामाजिक जीवन
६) संगवे, विलास - : सामाजिक मानवशास्त्र
७) प्रकाश बोबडे व लोटे - सामाजिक मानवशास्त्र
८) डॉ किर्दक, डॉ सुधा खडके, डॉ. दया पांडे - सामाजिक मानवशास्त्र प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव
9) चौहान, अ. धो. - सामाजिक मानव विज्ञान, सत्यम पब्लीसर, जयपूर

****

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Faculty: Humanities
Syllabus For-2024-2025
Board Of Study – Sociology, B.A. Part III SEM V Subject : Sociology (DSE-1)
Rural Society in India

Level	Semester	Course Code	Course Name	Credits	Teaching Hours	Exam Duration	Marx. Marks	Internal Marks	Total Marks
	V		**Rural Society in India**	4	75	3 Hrs.	80	20	100

It provides advanced knowledge on various rural society structures and it helps to resolve various problems in rural society.

Unit I	**Introduction of Rural Society:** a) Meaning and Nature of Rural Society b) Basic Characteristics of Peasant and Agrarian Society c) Rural Social Life d) Rural-urbanization
Unit II	**Rural Social Structure and Social Change:** a) Jajmani System b) Rural Social Institution: Family, Caste and Religion c) Changing modes of Production in Indian Agriculture d) Co-operative movements in Maharashtra and its role in the Social Development.
Unit III	**Rural Social Problem and Issue :** a) Landless Labourer and Bonded Labourer b) Unorganized Labourer c) Rural poverty d) Farmers Suicide e) Problems of irrigation and low production
Unit IV	**Rural development and challenges:** a) Panchayat Raj System: After 73rd Amendment b) Process of change: Migration and mobility c) Empowerment of women in rural society SHGS, NGOS and Government Policies
Unit V	**Rural - Urban Development and Challenges:** a) Community Development Programme b) Impact of Globalization on Rural Society c) Rural Development Strategies: Management of Water & Irrigation in Agriculture
Unit VI	

Essential Readings:

1) A.R. Desai 1977: Rural Sociology in India, Popular Prakashan, Bombay

2) P.Radhakrishnan 1989:Peasant struggles: Land reforms and social change in Malabar 1836-1982, Sage Publications: New Delhi.

3) Daniel Thorner and Alic Thorner, 1962: Land and Labour in India, .Asia, Publications, Bombay. 4

4) Andre Beteille 1974: Six Essays in Comparitive sociology, Oxford University Press, New Delhi.

5) D.N.Dhanagare 1988: Peasant Movements in India, Oxford University Press New Delhi.

6) Ashish Nandy 1999: Ambiguous Journey to the city, New Delhi Oxford University, Press.

7) Berberogue Berch (ed) 1992: Class, state and Development in India New Delhi, Sage.

8) D.N. Majumdar- Caste and Communication in Indian Village, Asia Publication House, Bombay.

9) Nayak, K.B., 2008 - Rural Development and Underdevelopment, Sarup & Sons Publication, New Delhi.

10) A.E.Punit- Social Systems in Rural India, Starling Publishing Pvt. Ltd. New Delhi.

11) K.L.Sharma- The Changing Rural Stratification, Rawat Publications Jaipur & Delhi.

12) प्रा. पी. एन. खरे : ग्रामीण समाजशास्त्र, गयाप्रसाद ॲण्ड आग्रा.

13) डॉ. रामनाथ शर्मा : भारतीय ग्रामीण समाजशास्त्र.

14) डॉ. गुरूनाथ नाडगोंडे : ग्रामीण समाजशास्त्र.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Faculty: Humanities
Syllabus For-2024-2025
Board Of Study – Sociology, B.A. Part III, SEM VI Subject : Sociology (DSC-1)
DSC – Social Anthropology

Level	Semester	Course Code	Course Name	Credits	Teaching Hours	Exam Duration	Marx. Marks	Internal Marks	Total Marks
	VI		Social Anthropology	4	75	3 Hrs.	80	20	100

Course Objectives:
1) To Understand the Tribal Social life.
2) To Understand Tribal Dormitory System.
3) To Understand Tribal Development approaches.
4) To Understand Tribal Problem.

Course outcomes.
1) It provides to knowledge about tribal social life
2) students understand to tribal totemism and dormitory system
3) Its guides them how to resolve bribal problems.

Unit I	Tribal Social Life: a) Marriage : (i) Meaning & Characteristics of Marriage (ii) Origin and Type of Marriage. (iii) Ways of Acquiring Mates in Tribal Society.
Unit II	a) **Family** : i) Definition, Elements & Characteristics of Family. ii) Theories of Origin of Family iii)Type of Family. b) **Clan** : i) Meaning & Type of Clan. ii) Characteristics of Clan. iii) Functions of Clan.
Unit III	a) **Totem**ism : i) Meaning & Characteristics of Totemism. ii) Theories of Origin of Totem. iii) Importance of Totem. b) **Dormitory System** : i) Daily life of Dormitory. ii) Function of Dormitory. iii) Origin of Dormitory. iv) Present Position of Dormitory.
Unit IV	Tribal Problems : a) Poverty & Indebtedness. b) Land Alienation& Agrarian Issues. c) Illiteracy & Exploitation.
Unit V	Tribal Development: a) Tribal Development Approaches : Isolation, Assimilation, Integration. b) Tribal Development policies: Land, Education & Health. c) Obstacles to the Tribal Development.

Reference Books :
1) Mujumdar and Madan – Social Anthropology Development.
2) Beals and Hoijar – Introductions to Social Anthropology
३) मुखर्जी, रविंद्रनाथ – : सामाजिक मानवशास्त्र (हिंदी)

४) वैद्य, नि. स. - : सामाजिक मानवशास्त्र (मराठी)
५) खडकी, डॉ. भा. की. - : सामाजिक मानवशास्त्र
६) संगवे, विलास - : आदिवासींचे सामाजिक जीवन
७) प्रकाश बोबडे व लोटे - : सामाजिक मानवशास्त्र
८) लोटे रा. ज. व चौहाण ए. डी. - : सामाजिक मानवशास्त्र
९) डॉ किर्दक, डॉ सुधा खडके, डॉ. दया पांडे - सामाजिक मानवशास्त्र प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव
१०) चौहान, अ. धो. - सामाजिक मानव विज्ञान, सत्यम पब्लीशर, जयपूर

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Choice Based Credit System (CBCS)
Faculty: Humanities
Syllabus For-2024-2025
Board Of Study – Sociology, B.A. Part III SEM VI Subject : Sociology (DSE-1)
DSE – **Urban Society in India**

Cos. Its help students to understand urban social students and problems. Its guides them how to resolve urban problems.

Level	Semester	Course Code	Course Name	Credits	Teaching Hours	Exam Duration	Marx. Marks	Internal Marks	Total Marks
			Urban Society in India	4	75	3 Hrs.	80	20	100

Unit I	**Basic Concept of Urban Sociology:** a) Meaning and Nature of Urban Sociology b) Urban Ecology c) Urban Community d) Urbanization: Meaning and Factors
Unit II	**Theories of Urban Development:** a) Concentric Zone Theory: Ernest Burgess b) Urbanism: Lowise Worth c) Metropolis: George Simmel
Unit III	**Urban Community and Spatial Dimensions :** a) Park Burgers and Mckenzie b) Redfield and Urbanism Rural Urban continuum as a cultural form.
Unit IV	**Contemporary Urban Issues :** a) Population, Growth and Migration b)Slums and Housing Problems c) Health Problems d) Urban Crime and white Collar Crime e) Violence against women f) Meaning & Problems of Child Labour
Unit V	**Urban Development and Challenges :** a) Urban Planning: Garden City, Metropolitan Planning b) Social Planning c) Urban Economy d) Urban Management e) Concept of Green City
Unit VI	

Books Recommended:

1. William. G. Flanagan - Urban sociology images and Structure. Allyn and Bacon Baston,
2. J.R. Mellor - Urban Sociology in an unurbanised society. Routledge & Kegan Paul -London.
3. N.JayaBalan - Urban Sociology, Atlantic Publishers and distributors - Delhi
4. Odeyas. D. Heggade - Urban Development in India, Mohit publishers and distributors -Delhi
5. Ram Ahuja - Social problems in India, Rawat Publications, New Delhi
6. Rajendra K. Sharma - Urban Sociology, Atlantic Publishers and Distributors, New Delhi

7-आगलावे डॉ. प्रदिप, नागरी समाजशास्त्र, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर

8-लोटे रा. ज., चव्हाण डॉ. ए. डी., ग्रामीण नागरी समाजशास्त्र, पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर

9. राउत डॉ. किशोर, नागरी समाजिक समस्या, जनपथ पब्लिकेशन, अमरावती

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty : Humanities
Programme: B.A. (English)

Part A
Semester – I

Compulsory English

(Course Code DSC ENG 1.1)

PSOs:

After completion of this course students will be able to:

1. Comprehend various forms of literature like Prose, Poetry, Drama and Fiction
2. Develop the knowledge of grammatical system
3. Develop four language skills LSRW
4. Widen scope of employability and Entrepreneurship viz Teaching, Civil Services and Creative Writing

Employability Potential of B.A. Programme

The job market today, is dynamic and challenging place for young people graduating from our educational institutions. While the number of job seekers is on rise, so are the employment opportunities available to them. However, many employers say that they are unable to find suitable candidates for the jobs they have. Of the candidates who appear for interviews every year, only about thirty percent are selected for the employment. This does not mean that students are poorly equipped with knowledge. On the contrary, many are adequately qualified in this area. The problem is that they lack proficiency in English and the soft skills necessary for professionals today. The need to equip graduating students with skills essential for work place has become an urgent concern. Keeping this in mind the board of studies in English designed the curriculum of English Compulsory, English Literature, Supplementary English, Functional English, Ability Enhancement Course in Communication Skills in English and General Interest Course in Soft Skills.

All living beings communicate. To communicate is a sign of life. In fact, communication is essential to survival, to co-existence and is a natural instinct. In order to improve communication skills of students many topics on communication have been incorporated in the curriculum.

After completion of this course students can make career in creative writing, translation, journalism, content writing and tourism industry. Making career through competitive examinations is a dream of many arts graduates. The present curriculum is immensely helpful for students, who desire to prepare for competitive examinations.

Part B

Programme: B.A. (English)

Semester – I

Compulsory English

(Course Code DSC ENG 1.1)

Cos:-

After completion of this course students will be able to:

1. Understand the basic knowledge of English language and literature
2. Understand the relation between literature and real life.
3. Understand and interpret the prose, poem, short stories
4. Write the News Report, Letter, Essay, Paragraph etc.
5. Avail the pleasure of literary forms such as Novel, Poem, Play etc.
6. Develop interview technique, Reading Skills, Writing Skills and Speaking Skills.
7. Enhance the interest in English Language.

UNIT-I PROSE (15 PERIODS)

I) Address at the Parliament of the World's Religions- Swami Vivekananda
II) Education Provides a Solid Foundation- APJ Abdul Kalam
III) The Dispenser of Holy Water - Guy de Maupassant
IV)The Happy Prince- Oscar Wilde

UNIT-II POETRY (15 PERIODS)

I) The Quality of Mercy- William Shakespeare
II) Indian Weavers - Sarojini Naidu
III) The Lotus- Toru Dutt
IV) Success is Counted Sweetest- Emily Dickinson

UNIT-III- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

I) Articles
II) Prepositions
III) Conjunctions

UNIT – IV- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

I)Verb- Auxiliary Verbs and Modal Auxiliaries
II) Subject – Verb Agreement

UNIT- V- COMMUNICATION SKILLS (15 PERIODS)

I) Meeting People, Exchanging Greetings and Taking Leave
II) Introducing Yourself

III) Introducing People to others
IV) Making Inquires on Phone

Unit- VI - Skill Enhancement Module (For Internal Assessment)
Reading Skills: Comprehension

Cos:

After completion of this module students will be able to:

1. Read speedily and fluently.
2. Develop understanding of the passage
3. Enrich their vocabulary.
4. Summarise a paragraph

I) Assignment: Comprehension (Unseen Passages)

II) Class Test: Reading of Passage from the prescribed text.

Prescribed Textbook : Inspirations by Board of Editors & published by Orient Blackswan

Ability Enhancement Course

(Communication Skills in English)

(Course Code AEC ENG 1.7)

Semester – I

Textbook prescribed **"Spoken English"** edited by V. Sasikumar and P. V. Dhamija published **by Tata MacGraw-Hill**

COs :

After completion of this course students will be able to:

i) Communicate effectively in different real life situations.

ii) Register complaints, make enquiries and give opinions.

iii) Make proper self introduction.

iv) Respond well to questions at an interview.

Unit- I

i) Greetings and Salutations in English

ii) Exclamations in English

iii) Sentences of order

iv) Conversation at the Doctor's Clinic

Unit- II

i) Communicating – apologizing

ii) Making polite request

iii) Conversation at the market

Unit- III

i) Communicating – expressing necessity/ obligation

ii) Grammar and Usage – using helping verbs

iii) Conversation in the Library

Unit- IV

i) Communicating – asking for information

ii) Grammar and Usage – using indirect question

iii) Interview techniques

Programme: B.A. (English)

Compulsory English

(Course Code DSC ENG 1.1)

Semester – II

PSOs:

After completion of this course students will be able to:

1. Comprehend various forms of literature like Prose, Poetry, Drama and Fiction
2. Develop the knowledge of grammatical system
3. Develop four language skills LSRW
4. Widen scope of employability and Entrepreneurship viz Teaching, Civil Services and Creative Writing

Compulsory English

(Course Code DSC ENG 1.1)

Semester – II

Cos:-

After completion of this course students will be able to:

1. Understand the basic knowledge of English language and literature
2. Understand the relation between literature and real life.
3. Understand and interpret the prose, poem, short stories
4. Write the News Report, Letter, Essay, Paragraph etc.
5. Avail the pleasure of literary forms such as Novel, Poem, Play etc.
6. Develop interview technique, Reading Skills, Writing Skills and Speaking Skills.
7. Enhance the interest in English Language.

UNIT-I –PROSE (15 PERIODS)

I) The Responsibilities Young Citizens -Lal Bahadur Shastri
II) A Career – R.K. Narayan
III) A Simple Philosophy – Seathl
IV) In Sahyadri Hills- A Lesson in Humility- Sudha Murty

UNIT- II POETRY (15 PERIODS)

I) A psalm of Life- H.W. Longfellow
II) On his Blindness- John Milton
III) Daffodils- William Wordsworth
IV)Leave this Chanting and Singing- Rabindranath Tagore

UNIT-III - BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

I) Degrees of Comparison

II) Simple, Complex and Compound Sentences

UNIT-IV- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (15 PERIODS)

I) Types of Sentence: Assertive, Interrogative, Imperative, Exclamatory

II) Transformation of Assertive into Exclamatory Sentences

III) Transformation of Exclamatory into Assertive Sentences

IV) Framing Questions with helping verbs and WH words

UNIT-V - COMMUNICATION SKILLS (15 PERIODS)

I) Thanking Someone and Responding to Thanks

II) Inviting, Accepting and Refusing Invitations

III) Apologising and Responding to Apology

Unit- VI - Skill Enhancement Module (For Internal Assessment)

Writing Skills: Writing an Application

Cos:

After completion of this module students will be able to:

1. Understand various types of application.
2. Understand the structure of application.
3. Write various applications.

I) Assignment: Application for Bonafide Certificate, Character Certificate , T.C., leave

II) Class Test on Application Writing.

BA PART-I EXAMINATION

Compulsory English

SEMESTER – I

(Distribution of Marks)

TIME :3HOURS

MAXMARKS THEORY:80MARKS **MINPASSING MARKS :32MARKS**

MAXMARKS INTERNALASSESSMENT:20MARKS **MINPASSINGMARKS: 08MARKS**

Unit - I

A) Prose i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - II

B) Poetry i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - III

Basics of Communication Skills in English

I) Articles **4 Marks**

II) Prepositions **4 Marks**

III) Conjunctions **4 Marks**

Unit - IV

Basics of Communication Skills in English

I)Verb- Auxiliary Verbs and Modal Auxiliaries **8 Marks**

II) Subject – Verb Agreement **4 Marks**

Unit - V

Communication Skills

I) Meeting People, Exchanging Greetings and Taking Leave **3 Marks**

II) Introducing Yourself **3 Marks**

III) Introducing People to others **3 Marks**

IV) Making Inquires on Phone **3 Marks**

Multiple Choice Questions

The Student will have to answer 10 MCQs based on Unit I, II, III, IV and V (each MCQ carries 2 Marks) **20 Marks**

Internal Assessment

I) Assignment **10 Marks**

II) Class Test **10 Marks**

BA PART-I EXAMINATION

Compulsory English

SEMESTER – II

(Distribution of Marks)

TIME :3HOURS

MAXMARKS THEORY:80MARKS **MINPASSING MARKS :32MARKS**

MAXMARKS INTERNALASSESSMENT:20MARKS **MINPASSINGMARKS: 08MARKS**

Unit - I

A) Prose-

i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. 6Marks

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. 6Marks

Unit - II

B) Poetry i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. 6Marks

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks each. 6Marks

Unit - III

Basics of Communication Skills in English

I) Degrees of Comparison **6 Marks**

II) Simple, Complex and Compound Sentences **6 Marks**

Unit - IV

Basics of Communication Skills in English

I) Types of Sentence: Assertive, Interrogative, Imperative, Exclamatory **3 Marks**

II) Transformation of Assertive into Exclamatory Sentences **3 Marks**

III) Transformation of Exclamatory into Assertive Sentences **3 Marks**

IV) Framing Questions with helping verbs and Wh words **3 Marks**

Unit - V

Communication Skills

I) Thanking Someone and Responding to Thanks **4 Marks**

II) Inviting, Accepting and Refusing Invitations **4 Marks**

III) Apologising and Responding to Apology **4 Marks**

Multiple Choice Questions

The Students will have to answer 10 MCQs based on Unit I, II, III, IV and V (each MCQ carries 2 Marks) **20 Marks**

Internal Assessment

I) Assignment **10 Marks**

II) Class Test **10 Marks**

Ability Enhancement Course

(Communication Skills in English)

Semester – II

Textbook prescribed **"Spoken English"** edited by V. Sasikumar and P. V. Dhamija published **by Tata Mac Graw-Hill**

Unit- I
i) Communicating – giving opinions
ii) Grammar and Usage – pronouns
iii) Conversation at the Bookseller's

Unit- II
i) Communicating – hesitating, attracting attention etc.
ii) Grammar and Usage – using question tags.
iii) Conversation at the Restaurant

Unit- III
i) Communicating – agreeing and disagreeing
ii) Grammar and Usage – the passage
iii) Conversation at the Bank

Unit- IV
i) Communicating – Expressing intentions
ii) Grammar and Usage – adverbials
iii) Giving Introduction

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-I
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Literature

Part- A

PREMBLE

१) पालिही विश्वातील अतिशय प्राचिन व समृध्य भाषा आहे.
२) व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने पालि भाषा अध्ययनाचा उपयोग अनेक उपदेशातून तथागत बुध्दांनी केला.
३) वैज्ञानिक दृष्टीकोणातुन पालि साहित्य अतिशय महत्वाचे आहे.
४) आधुनिक संगणकाच्या युगामध्ये जागतिक पातळीवर पालि भाषेच्या अध्ययनात अत्यंत वाढ झालेली आहे.
५) याचा समाजातील सामान्य वर्ग व विद्यार्थ्यांना देखील पालिच्या ज्ञानसंग्रहाचा लाभ व्हावा या दृष्टीने पालि भाषेचे अध्ययन करण्याच्या दृष्टाने अत्यंत उपयुक्त आहे.

Programme outcomes (POs)

१) गद्य पाठाचा उतार्‍यांचा अनुवाद करता येईल.
२) गद्य पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात सादर करता येईल.
३) पद्य पाठातील गाथांचा अनुवाद करता येईल.
४) पद्य पाठाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करुन सादर करता येईल.
५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे सविस्तर अध्ययन करुन वस्तुनिष्ठ प्रश्नांचे उत्तर देता येईल.
६) कौशल्यावर आधारित अभ्यासक्रमाची कौशल्य प्राप्त करता येईल.

Programme specific Objectives (PSOs)

१) पालि भाषेचे अध्ययन व अध्यापन करुन भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे
२) पालि भाषेतील गद्य व पद्य आणि भगवान बुध्दानी उपदेशीलेल्या वचनांचा तसेच विविध पैलूचा विद्यार्थ्यांना परिचय करुन देणे.
३) आधुनिक काळात संगणकात पालिचा उपयोग करणे.
४) पालि भाषा संभाषणासाठी संभाषण, संवाद कौशल्य विद्यार्थ्यांमध्ये रुजविणे.
५) पालि ही केवळ प्राचिन भाषा नसून सध्याच्या काळात देखील भारतातच नाही तर जगामध्ये पालि साहित्याचा अभ्यास होत आहे.

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

१) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुध्दा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
२) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयामध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्याच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
५) बौध्द संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
६) आकाशवाणी दुरदर्शनवर उद्‌बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथाच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
१०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
१२) युट्युब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करुन संधी प्राप्त होतील.
१३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
१४) विहार विहारामध्ये बुध्दाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
१५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
१६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
१७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
१८) प्रेरक वक्ता – प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
१९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ठ आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
२०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्व जन सामान्य लोंकाना सागंता येईल.
२१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिध्द वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तीवर नैसर्गीक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
२२) भगवान बुध्दांनी कृषी व आर्थीक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापार्‍याच्या क्षेत्रामध्ये जाणार्‍या विद्यार्थ्यांनां मार्गदर्शन मिळू शकते.
२३) टेलीग्राम व युट्यबच्या माध्यमातुन सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
२४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौध्द तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते

Part- B

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System

Session - 2022-2023 Semester-I

Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Literature

Course Title	B.A.Part-I Semester-I
Course Title	Pali Prakrit Literature
Course Code	1055
Course Category	Discipline specific Core (DSC)
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 04
No. of Lectures	Theory-05
Course Assessment	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks

अभ्यासक्रम

पालि प्राकृत वाड.मय सेमिस्टर-१

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	१) पालि भाषा व्याकरणाची आवश्यकता व महत्व २) भारतीय भाषेत पालि भाषा व साहित्याचा विकास ३) पालि भाषेचा इतर भाषेशी सबंध	१५
2	Module-II	**१) मज्झिमनिकाय ग्रंथाचे स्वरुप व महत्व** **२) मखादेव सुत्त** **३) वासेट्ठ सुत्त**	१५
3	Module-III	**१) धम्मपद या ग्रथांचे स्वरुप व महत्व** **२) बुध्दवग्ग** **३) तण्णावग्ग** **४) जरावग्ग**	१५
4	Module-IV	**अंगुलीमालसुत्त , सुनितथेर, आनंदथेर**	०५
		Skill Enhancement Module	
5	Module-V	**१) पालि भाषा संभाषण, संवाद कौशल्य आत्मसात करणे** **२) दैनदिन जिवनात धम्मपदातील गाथांचा अभ्यास करुन पठन कौशल्य लेखन कौशल्य वाचन कौशल्य आत्मसात करणे.** **३) आधुनिक काळात संगणकाचा उपयोग करणे.**	१०

संदर्भ ग्रंथ

१) पालि साहित्य का इतिहास, भरतसिंह उपाध्याय, मोतीलाल बनारसीदास, नवी दिल्ली.

२) पालि भाषा और साहित्य , इंद्रजित शास्त्री , हिंदी माध्यम कार्यान्वय, निर्देशालय दिल्ली विश्वविद्यालय, दर्यागंज नवी दिल्ली १९८७

३) मज्झिमनिकाय पालि : नालंदा महाविहार, विहार

४) मज्झिमनिकाय हिन्दी, अनु. : राहुल सांस्कृत्यायन

५) मज्झिमनिकाय अनु. : डॉ.विमलकीर्ती, प्रकाशन प्रगतिवादी प्रकाशन, २९, नागपूर.

६) धम्मपद , नालंदा संस्करण इगतपुरी

७) धम्मपद डॉ.आर.जे.वानखडे, सुगम प्रकाशन, अमरावती.

८) व्याकरण – भिख्खू धर्मरक्षित

९) व्याकरण – डॉ.विमलकिर्ती

१०) निवडक गद्य पद्य

११) थेरगाथा पाली - स.ना.गोयंका विपस्यना विशोधन विन्यास, इंगतपूरी १९९५

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-I

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून

बी.ए.भाग-१, सत्र-१

पाली आणि प्राकृत (ऐच्छिक) भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाष कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

व्यक्तित्त्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट २) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन) ३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५

१) अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण

२) घटक चाचणी - १ - १० गुण
३) गृहपाठ - - १० गुण
४) चर्चासत्र - - ०५ गुण

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-II
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Literature

Part- A

PREMBLE

१) पालिही विश्वातील अतिशय प्राचिन व समृध्य भाषा आहे.
२) व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने पालि भाषा अध्ययनाचा उपयोग अनेक उपदेशातून तथागत बुध्दांनी केला.
३) वैज्ञानिक दृष्टीकोणातुन पालि साहित्य अतिशय महत्वाचे आहे.
४) आधुनिक संगणकाच्या युगामध्ये जागतिक पातळीवर पालि भाषेच्या अध्ययनात अत्यंत वाढ झालेली आहे.
५) याचा समाजातील सामान्य वर्ग व विद्यार्थ्यांना देखील पालिच्या ज्ञानसंग्रहाचा लाभ व्हावा या दृष्टीने पालि भाषेचे अध्ययन करण्याच्या दृष्टाने अत्यंत उपयुक्त आहे.

Programme outcomes (POs)

१) गद्य पाठाचा उतार्‍यांचा अनुवाद करता येईल.
२) गद्य पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात सादर करता येईल.
३) पद्य पाठातील गाथांचा अनुवाद करता येईल.
४) पद्य पाठाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करुन सादर करता येईल.
५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे सविस्तर अध्ययन करुन वस्तुनिष्ठ प्रश्नांचे उत्तर देता येईल.
६) कौशल्यावर आधारित अभ्यासक्रमाची कौशल्य प्राप्त करता येईल.

Programme specific Objectives (PSOs)

१) पालि भाषेचे अध्ययन व अध्यापन करुन भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे
२) पालि भाषेतील गद्य व पद्य आणि भगवान बुध्दानी उपदेशीलेल्या वचनांचा तसेच विविध पैलूचा विद्यार्थ्यांना परिचय करुन देणे.
३) आधुनिक काळात संगणकात पालिचा उपयोग करणे.
४) पालि भाषा संभाषणासाठी संभाषण, संवाद कौशल्य विद्यार्थ्यांमध्ये रुजविणे.
५) पालि ही केवळ प्राचिन भाषा नसून सध्याच्या काळात देखील भारतातच नाही तर जगामध्ये पालि साहित्याचा अभ्यास होत आहे.

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

१) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुध्दा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
२) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयामध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्याच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
५) बौध्द संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
६) आकाशवाणी दुरदर्शनवर उद्‌बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथाच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
१०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
१२) युट्युब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करुन संधी प्राप्त होतील.
१३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
१४) विहार विहारामध्ये बुध्दाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
१५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
१६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
१७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
१८) प्रेरक वक्ता – प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
१९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ठ आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
२०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्व जन सामान्य लोंकाना सागंता येईल.
२१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिध्द वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तीवर नैसर्गीक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
२२) भगवान बुध्दांनी कृषी व आर्थीक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापाऱ्याच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांनां मार्गदर्शन मिळू शकते.
२३) टेलीग्राम व युट्यबच्या माध्यमातुन सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
२४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौध्द तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते.

Part- B

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-II
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Literature

Course Title	Suttnipat
Course Title	Pali Prakrit Literature
Course Code	1055
Course Category	Discipline specific Core (DSC)
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 04
No. of Lectures	Theory-05
Course Assessment	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks

अभ्यासक्रम
पालि प्राकृत वाड.मय सेमिस्टर-२

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	१) सुत्तनिपात ग्रंथातील सुत्ताचा परिचय २) सुत्तनिपात ग्रंथातील सुत्ताचा परिचय ३) सुत्तनिपात ग्रंथातील तथागताचे महत्व	१५
2	Module-II	**१)** धनियसुत्त (उरगसुत्त) २) कसिभाद्वाज सुत्त **३)** पराभव सुत्त	१५
3	Module-III	**१) रतनसुत्त** **२) महामंगलसुत्त** **धम्मचरियसुत्त**	१५
4	Module-IV	**अनिच्च, दुक्ख, अनत्त (तिलख्खन) प्रतित्य समूत्पाद, आर्यअष्टांगिक मार्ग**	०५
		Skill Enhancement Module	
5	Module-V	**कौशल्यावर आधारित उपक्रम पालि गाथा अनुवाद कौशल्य पालि मधील घोषणा, लेखन कौशल्य**	१०

संदर्भ ग्रंथ

१) संपादित तथा अनुवादक डॉ.भिथक धर्मरक्षीत, सुत्तनिपात, मोतीलाल बनारशीदास पाषर्नशर्स प्राईवेट लिमीटेड, दिल्ली.
२) धर्मानंद कोसंबी , सुत्तनिपात
३) अनु.प्रा.मदना एम.सत्यपाक प्रा. भिमराव गायकवाड , सुत्तनिपात, प्रकाशन भारतीय बौध्द ज्ञान आलेकार शिक्षण संस्था, मुळावा. जि.यवतमाळ.
४) संपादित डॉ.द्वारकादास शास्त्री सुत्तनिपातपालि, खुदकपाठपालि बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणशी
५) सुत्तनिपात, डॉ.विमलकीर्ती, सम्यक प्रकाशन, दिल्ली
६) सुत्तनिपात , इसारा प्रकाशन नवी दिल्ली. २०२१

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-II

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून

बी.ए.भाग-१, सत्र-२

पाली आणि प्राकृत (ऐच्छिक) भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाष कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

व्यक्तित्त्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट २) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन) ३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५

१) अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण

२)	घटक चाचणी	- १	- १० गुण
३)	गृहपाठ	-	- १० गुण
४)	चर्चासत्र	-	- ०५ गुण

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-I
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory

Part- A

प्रस्तावना :- पालिभाषा ही भारतातील अत्यंत प्राचीन भाषा आहे. बुध्दाचे तत्वज्ञान जाणून घेण्यासंबंधीचे महत्वाचे साहित्य पालि भाषेत आहे. भगवान बुध्दाचे जीवन, त्यांची जीवनचर्या, त्यांचे आदर्श जीवन, त्यांची बुध्दत्व प्राप्ती, त्यांनी केलेले धम्मचक्र प्रवर्तन, भिख्कू संघाची स्थापना, भिख्कूनी संघाची स्थापना, जातक कथाच्या माध्यमातुन बोधीसत्वाच्या कथा मनोरंजनासह, ज्ञानरंजनासह, सर्वांगीन व्यक्तीमत्व विकासाच्या दृष्टीने मानवीमूल्य जोपासण्याच्या दृष्टीने नैतिक मूल्यावर आधारित पालिभाषेच्या अध्ययनाचा विविधांगी उपयोग आहे. मनोवैज्ञानिक, समाजशास्त्रीय आणि आधुनिक विज्ञानाच्या दृष्टीने देखील ही भाषा समृध्द आहे. सध्याच्या संगणकीय युगात जागतिक पातळीवर पालिभाषेच्या अध्ययन अध्यापनात वाढत असलेली रुची पाहता आपल्या विद्यापीठांना देखील ज्या अफाट ज्ञान संग्रहाचा लाभा व्हावा, या दृष्टीने पाली भाषेचे अध्ययन अत्यंत उपयुक्त आहे.

Course Outcomes (POs)

१) **गद्य पाठाच्या उतार्‍यांचा अनुवाद करता येईल**
२) **गद्य पाठांचा सारांश स्वतःच्या शब्दात लिहणे शक्य होईल.**
३) **पद्य पाठातील गाथांचे संदर्भासह भाषांतर व स्पष्टीकरण करता येईल.**
४) **पद्य पाठातील गाथांना अभ्यासून सारांश सादर करता येईल.**
५) **संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे चिकित्सक अभ्यासकरुन वस्तुनिष्ठ व टिपणात्मक प्रश्नांची उत्तरे देता येईल.**
६) **कौशल्य आधारित अभ्यासक्रमांची कौशल्य प्राप्त होतील.**
७) **गद्य व पद्य पाठाच्या अध्ययनामुळे वैज्ञानिक दृष्टी प्राप्त होईल.**

Programme Specific Objective (PSOs)

१) **पालि भाषेचे अध्ययन करुन त्या भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे.**
२) **पालि भाषेतील तत्वज्ञान गद्य व पद्य अशा विविध पैलूंचा विद्यार्थ्यांना परिचय करुन देणे.**
३) **पालि भाषेतील उच्चतम नैतिकमूल्य, स्त्री व पुरुष समानता , संगणकीय पालि अशा आधुनिक विषयावर जाणीव करुन देणे.**
४) **पालि भाषा ही प्राचीन भाषा असली तरी सुध्दा आजच्या काळात त्याभाषेत विविध अंगाने साहित्य निर्मीती होत आहे. त्यावर आधारित पाठाच्या माध्यमातुन अधोरेखित करणे या अभ्यासक्रमाचे एक महत्व पूर्ण उद्दीष्ठ आहे.**

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

१) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुध्दा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
२) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयामध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्याच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
५) बौध्द संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
६) आकाशवाणी दुरदर्शनवर उद्‌बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथाच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
१०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
१२) युट्युब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करुन संधी प्राप्त होतील.
१३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
१४) विहार विहारामध्ये बुध्दाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
१५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
१६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
१७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
१८) प्रेरक वक्ता – प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
१९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ठ आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
२०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्व जन सामान्य लोंकाना सागंता येईल.
२१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिध्द वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तीवर नैसर्गीक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
२२) भगवान बुध्दांनी कृषी व आर्थीक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापाऱ्याच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळू शकते.
२३) टेलीग्राम व युट्यबच्या माध्यमातुन सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
२४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौध्द तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते.

Part-B

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-I
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory

Faculty	Humanities
Programme	Pali & Prakrit (Compulsory)
Course Code	1016
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 3
Course Assessment B.A.Part-I Sem.I	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks
No. of Lectures	Theory-04
Course Title Sem-I	जातक कथा व धम्मपद

अभ्यासक्रम
पालि प्राकृत आवश्यक सेमिस्टर-१

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	अ) पालि भाषा परिचय १) पालि शब्दाची उत्पत्ती व अर्थ २) पाली शब्दाचा व पाली भाषेचा विकास ३) पालि भाषेचा उगम ४) पाली भाषा अध्ययनाचे महत्व	१४
2	Module-II	**ब) जातक कथा** **१) जातक ग्रंथाचे स्वरुप व महत्व** **२) कुरंगमिग जातक** **३) सिलविमंसण जातक** **४) बक जातक**	१४
3	Module-III	**क) खुद्दकपाठ** **१) खुद्दकपाठ व ग्रंथाचे स्वरुप व महत्व** **२) सरणत्तय** **३) दससिक्खापद** **४) महामंगलसुत्त**	१४
4	Module-IV	**अकीप्ती चरिया, शिवीराज चरिया, मातंगचरिया.**	०५
		Skill Enhancement Module	
5	Module-V	**कौशल्यावर आधारित उपक्रम – १) पालि भाषेत माध्यम भाषेचा अनुवाद करता येईल २) बहुभाषा परिचय करण्याची जिज्ञासा निर्माण होईल ३) पालि त्रिपिटक साहित्यातील भावार्थ समजून घेता येईल ४) जातक पालि कथन कौशल्य व लेखन. ५) गाथा पठन कौशल्य.**	०५

संदर्भ ग्रंथ

१) पालि साहित्याचा इतिहास- डॉ.भरतसिंह उपाध्याय, हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग, २०००
२) पालि साहित्याचा इतिहास - राहुल सांस्कृत्यायन , हिन्दी साहित्य सम्मेलन, उत्तर प्रदेश लखनऊ २००३
३) पालि साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास- डॉ.बालाजी गवाळे, शौर्य प्रकाशन, नागपूर.
४) पालि व्याकरण – डॉ.विमलकीर्ती प्रगतीवादी प्रकाशन, नागपूर.
५) पालि जातक कथा – नव नालंदा महाविहार नालंदा.
६) पाली जातक कथा हिंदी अनुवाद- डॉ.भदंत आंनद कौसल्यायन
७) खुद्दकपाठ पालि - नव नालंदा महाविहार नालंदा.
८) खुद्दकपाठ पालि हिंदी – द्वारिकादास शास्त्री, बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणशी
9) पालि भाषा कौशल्य – डॉ.बालाजी गव्हाळे, सारनाथ प्रकाशन, परभणी २०१७
10) पालि आवश्यक - श्रीकृपा प्रिटंर्स ॲन्ड स्टेशनर्स पब्लिकेशन, अमरावती.
11) चरियापिटक पालि - स्वामी द्वारिकादास शास्त्री बौध्द भारती आकार ग्रंथमाला , दिल्ली.
12) सुत्तनिपात पालि - स.ना.गोयंका विपस्यना विशोधन, विन्यास, इंगतपूरी , नाशिक

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-I

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून

बी.ए.भाग-१, सत्र-१

पाली आणि प्राकृत (ऐच्छिक) भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाष कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

व्यक्तित्त्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट २) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन) ३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५

५) अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण

६) घटक चाचणी - १ - १० गुण
७) गृहपाठ - - १० गुण
८) चर्चासत्र - - ०५ गुण

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-II
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory
Part- A

प्रस्तावना :- पालिभाषा ही भारतातील अत्यंत प्राचीन भाषा आहे. बुध्दाचे तत्वज्ञान जाणून घेण्यासंबंधीचे महत्वाचे साहित्य पालि भाषेत आहे. भगवान बुध्दाचे जीवन, त्यांची जीवनचर्या, त्यांचे आदर्श जीवन, त्यांची बुध्दत्व प्राप्ती, त्यांनी केलेले धम्मचक्र प्रवर्तन, भिख्कू संघाची स्थापना, भिख्कूनी संघाची स्थापना, जातक कथाच्या माध्यमातुन बोधीसत्वाच्या कथा मनोरंजनासह, ज्ञानरंजनासह, सर्वांगीन व्यक्तीमत्व विकासाच्या दृष्टीने मानवीमूल्य जोपासण्याच्या दृष्टीने नैतिक मूल्यावर आधारित पालिभाषेच्या अध्ययनाचा विविधांगी उपयोग आहे. मनोवैज्ञानिक, समाजशास्त्रीय आणि आधुनिक विज्ञानाच्या दृष्टीने देखील ही भाषा समृध्द आहे. सध्याच्या संगणकीय युगात जागतिक पातळीवर पालिभाषेच्या अध्यायन अध्यापनात वाढत असलेली रुची पाहता आपल्या विद्यापीठांना देखील ज्या अफाट ज्ञान संग्रहाचा लाभा व्हावा, या दृष्टीने पाली भाषेचे अध्ययन अत्यंत उपयुक्त आहे.

Course Outcomes (POs)

१) **गद्य पाठाच्या उतार्‍यांचा अनुवाद करता येईल**
२) **गद्य पाठांचा सारांश स्वतःच्या शब्दात लिहणे शक्य होईल.**
३) **पद्य पाठातील गाथांचे संदर्भासह भाषांतर व स्पष्टीकरण करता येईल.**
४) **पद्य पाठातील गाथांना अभ्यासून सारांश सादर करता येईल.**
५) **संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे चिकित्सक अभ्यासकरुन वस्तुनिष्ठ व टिपणात्मक प्रश्नांची उत्तरे देता येईल.**
६) **कौशल्य आधारित अभ्यासक्रमांची कौशल्य प्राप्त होतील.**
७) **गद्य व पद्य पाठाच्या अध्ययनामुळे वैज्ञानिक दृष्टी प्राप्त होईल.**

Programme Specific Objective (PSOs)

१) **पालि भाषेचे अध्ययन करुन त्या भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे.**
२) **पालि भाषेतील तत्वज्ञान गद्य व पद्य अशा विविध पैलूंचा विद्यार्थ्यांना परिचय करुन देणे.**
३) **पालि भाषेतील उच्चतम नैतिकमूल्य, स्त्री व पुरुष समानता , संगणकीय पालि अशा आधुनिक विषयावर जाणीव करुन देणे.**
४) **पालि भाषा ही प्राचीन भाषा असली तरी सुध्दा आजच्या काळात त्याभाषेत विविध अंगाने साहित्य निर्मीती होत आहे. त्यावर आधारित पाठाच्या माध्यमातुन अधोरेखित करणे या अभ्यासक्रमाचे एक महत्व पूर्ण उद्दीष्ठ आहे.**

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

१) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुध्दा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
२) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयामध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणुन संधी आहे.
४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्याच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
५) बौध्द संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
६) आकाशवाणी दुरदर्शनवर उद्‌बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथाच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
१०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
१२) युट्युब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करुन संधी प्राप्त होतील.
१३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
१४) विहार विहारामध्ये बुध्दाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
१५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
१६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
१७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
१८) प्रेरक वक्ता – प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
१९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ठ आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
२०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्व जन सामान्य लोकाना सागंता येईल.
२१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिध्द वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तीवर नैसर्गीक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
२२) भगवान बुध्दांनी कृषी व आर्थीक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापाऱ्याच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळू शकते.
२३) टेलीग्राम व युट्यबच्या माध्यमातुन सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
२४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौध्द तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते.

Part-B

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-II
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory

Faculty	Humanities
Programme	Pali & Prakrit (Compulsory)
Course Code	1016
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 03
Course Assessment B.A.Part-I Sem.I	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks
No. of Lectures	Theory-04
Course Title Sem-II	जातक कथा व धम्मपद

अभ्यासक्रम
पालि प्राकृत आवश्यक सेमिस्टर-२

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	अ) पालि वर्णमाला १) पालि भाषा वर्णमाला २) व्यंजन ३) स्वर परिवर्तनाचे नियम ४) व्यंजन परिवर्तनाचे नियम	१४
2	Module-II	ब) जातक कथा १) सिंहचम्म जातक २) सुसुमार जातक ३) मनीघोर जातक ४) उलुक जातक	१४
3	Module-III	क) धम्मपद १) धम्मपद ग्रंथाचे महत्व व स्वरुप २) यमकवग्ग ३) चित्तवग्ग ४) अप्पमादवग्ग	१४
4	Module-IV	महामंगलसुत्त, कशीभारद्वाजसुत्त , धनियसुत्त -	०३
		Skill Enhancement Module	
5	Module-V	कौशल्यावर आधारित उपक्रम – १) भाषा कौशल्य लेखन २) वर्ण विज्ञान (स्वर व व्यंजन) ३) पालि संवाद कौशल्य) ४) पालि लेखन कौशल्य ५) पालि वाचन कौशल्य	०३

संदर्भ ग्रंथ

१) पालि साहित्याचा इतिहास- डॉ.भरतसिंह उपाध्याय, हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग, २०००
२) पालि साहित्याचा इतिहास - राहुल सांस्कृत्यायन , हिन्दी साहित्य सम्मेलन, उत्तर प्रदेश लखनऊ २००३
३) पालि साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास- डॉ.बालाजी गव्हाळे, शौर्य प्रकाशन, नागपूर.
४) पालि भाषेची ओळख- बालाजी गवाळे , शौर्य प्रकाशन, लातुर
५) पालि व्याकरण – डॉ.विमलकीर्ती प्रगतीवादी प्रकाशन, नागपूर. २०११
६) पालि जातक कथा – नव नालंदा महाविहार नालंदा.
७) पाली जातक कथा हिंदी अनुवाद- डॉ.भदंत आंनद कौशल्यायन
8) Pali Grammer Part-2 in Dr.Babasaheb Ambedkar Writing & speeches Vol.no.16 Published by Govt. of India
9) धम्मपद पालि मराठी, डॉ.विमलकीर्ती, दिक्षाभूमी संदेश, समता प्रकाशन, लष्करीबाग, नागपूर. २०१३
10) धम्मपद अनुवाद- डॉ.आर.जे.वानखडे, सुगम प्रकाशन, अमरावती.
11) पालि भाषा कौशल्य – डॉ.बालाजी गव्हाळे, सारनाथ प्रकाशन, परभणी २०१७
12) पालि आवश्यक - श्रीकृपा प्रिंटर्स ॲन्ड स्टेशनर्स पब्लिकेशन, अमरावती
13) सुत्तनिपात पालि- स.ना.गोयंका विपस्यना विशोधन, विन्यास, इगतपुरी, नाशिक

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-II

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून
बी.ए.भाग-१, सत्र-२
पाली आणि प्राकृत भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाष कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. पाली भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

'व्यक्तित्त्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -
संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट २) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन) ३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५
अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण

घटक चाचणी	- १	- १० गुण
गृहपाठ	-	- १० गुण
चर्चासत्र	-	- ०५ गुण

SantGadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty – Humanities
Programme – BA Sociology
First Year - (Semester – I)

Part - A

POs :

1 : Critical thinking : Take inform actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, and looking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different perspectives.

2 : Effective Communication : Speak, read, write and listen clearly in person and through electronic media in \English and in one Indian Language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.

3 : Social Interaction : Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.

4 : Effective Citizenship : Demonstrate empathetic social concern and equity centred national development and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.

5 : Ethics Recognize different values systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.

6 : Environment and Sustainability : Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.

7 : Self –directed and Life –long Learning : Acquire the ability to engage in independent and life-long learning in the broadest context socio-technological changes.

PSOs :

1 : Sociology has great potential for the development of society.

2 : The program is useful in inculcating a sociological view of society.

3 : Student will know about Applied Sociology.

4 : Student will understanding and explain basic concepts of Sociology.

5 : This course provides students with the necessary information regarding Government and Non-Government job opportunities..

6 : This programme seeks to inculcate a humanist attitude among the students.

7 : This program helps students to do their duties towards family, society and country.

EmployabilityPotentialoftheProgramme:

The UG syllabus in Sociology is designed as per the needs of academics and the guidelines given by UGC and for various other competitive examinations. The curriculum provides a common platform to accumulate knowledge in various interdisciplinary subjects which has tremendous relevance at local, regional, national and international levels. The UG syllabus in Sociology is mainly concerned with imparting both theoretical and field work knowledge to students in the subject. The programme has a great potential in respect of employability of students in terms of following points.

i) By imparting qualitatively knowledge in the subject at B.A (UG) level.

ii) By equipping the students with the sociological knowledge, research aptitudes and skills.

iii) By providing opportModuleies and encouraging students for carrying on research works in different research centers and undertake research projects sponsored by different agencies at state, national and international levels.

iv) By giving training to the students for various competitive examinations i.e MPSC \ UPSC SSC and other examinations.

v) By encouraging our students for various extracurricular and extension activities at different levels.

vi) By providing guidance to students for various social work oriented projects or programmes in GOs for instance as Surveyor, as Family Councilor, as Teacher, Researcher and Extension Worker.

vii) By encouraging students to carry on works in NGOs, for example in Child Help Line, JalSandharan, PanlotVikashKshetra etc.

viii) By enabling students to perform better in their respective jobs related to Sociology.

ix) The syllabus is also concerned with Literature available in different languages. Students who study this subject, can effectively develop their communication skills which are quite relevant in terms of employability, personality development and sustainability in society.

x) Sociology is also concerned with ICT which helps students to develop knowledge and skill as essential for employability.

Part- B

Programme : UG - B.A.
Course/ Subject :BA – I (Sociology)
Semester – I

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
Sociology	Introduction to Sociology	75

Unit	Content	Periods
Unit I	**Nature of Sociology**	**12 L.**
1.1	Meaning of Sociology, Nature & Scope of Sociology	
1.2	Subject matter of sociology	
1.3	Relationship of Sociology with other Social Sciences (History, Political Science, Economics, Anthropology)	
Unit II	**Sociological as a applied science**	**12 L**
2.1	Nature of Applied Sociology	
2.2	Sociology & Social Problem	
2.3	Sociology & Social Policy	
2.2	Sociology & Development	
2.2	Sociology & Profession	
Unit III	**Basic Concept of Sociology**	**12 L**
3.1	Society : Meaning & Characteristics	
3.2	Community : Meaning & Characteristic	
3.3	Social Group : Meaning & Types	
Unit IV	**Basic Concept of Sociology**	**12 L**
4.1	Status & Role	
4.2	Social Institution : Meaning & Characteristic	
4.3	Social Norms & Values : Meaning & Importance	
Unit V	**Social Control**	**12 L**
5.1	Social Control : Meaning & Types	
5.2	Agencies of Social Control	
5.3		
Unit VI	**Skill Enhancement Module (SEM)**	**15**
	"Personality Development"	
COs	To develop innovative personality	
	To develop Social and National responsibility	
Activities	1. Field Work	
	2. Group discussion	
	3. Seminar	
	4. Viva- voice	

Course Material/Learning Resources

Reference Books :

1. Harlampos M. – Sociology : Themes & Perspective, New Delhi, Oxford University Press. 1998
2. Johnson Harry M. – 1995 Sociology : A Systematic Introduction, New Delhi , Allied Publisher.
3. Vidyabhushan& D. R. Sachadeo – Introduction to Sociology\
4. Kingsley Davis : Human Society

५. समाजशास्त्र परिचय :रा. ज. लोटे, ए. डी, चौहाण, पिंपळापुरे ॲण्ड पब्लिशर्स, नागपूर

६. समाजशास्त्राची मूलतत्वे: प्रा. भाउ दायदार, अंशुल प्रकाशन, नागपूर

७. समाजशास्त्र :डॉ. प्रदीप आगलावे, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर

८. समाजशास्त्र परिचय :डॉ. डि. एस. मनवर, अरुणा प्रकाशन, लातुर

९. भारतीय सामाजिक संस्था :डॉ. जिताग्ड

10. समाजशास्त्र : विलास संगवे

Programme : UG - B.A.
Course/ Subject :BA – I (Sociology)

Semester – II

Unit	Content	Periods
Unit I	**Individual and Society**	**12 L.**
1.1	Culture : Meaning, Characteristics, Elements	
1.2	Socialization : Meaning, Stages and Agencies	
Unit II	**Social Institutions**	**12 L**
2.1	Family : Meaning, Characteristics and Functions	
2.2	Marriage : Meaning, Characteristics, Changing Nature of Marriage	
Unit III	**Social Institutions**	**12 L**
3.1	Religion : Meaning, Functions and Origin of Religion	
3.2	Political System : Meaning, Characteristics, Concept of Domination	
Unit IV	**Social Movement**	**12 L**
4.1	Meaning and Characteristics of Social Movement	
4.2	Types of Social Movement	
Unit V	**Social Stratification & Social Change**	**12 L**
5.1	Meaning of Social Stratification, Functions & Significance	
5.2	Social Change : Meaning, Factors and Types	
Unit VI	**Skill Enhancement Module (SEM)**	**15 L**
	"Women Empowerment"	
COs	Increase to participate in women empowerment programme	
	To contribute to social welfare	
Activities	5. Field Work	
	6. Group discussion	
	7. Seminar	
	8. Viva- voice	

Course Material/Learning Resources :

Reference Books :

11. Harlampos M. – Sociology : Themes & Perspective, New Delhi, Oxford University Press. 1998
12. Johnson Harry M. – 1995 Sociology : A Systematic Introduction, New Delhi , Allied Publisher.
13. Vidyabhushan& D. R. Sachadeo – Introduction to Sociology\
14. Kingsley Davis : Human Society

१५. समाजशास्त्र परिचय :रा. ज. लोटे, ए. डी, चौहाण, पिंपळापुरे ॲण्ड पब्लिशर्स, नागपूर

१६. समाजशास्त्राची मूलतत्वे: प्रा. भाउ दायदार, अंशुल प्रकाशन, नागपूर

१७. समाजशास्त्र :डॉ. प्रदीप आगलावे, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर

१८. समाजशास्त्र परिचय :डॉ. डि. एस. मनवर, अरुणा प्रकाशन, लातुर

१९. भारतीय सामाजिक संस्था :डॉ. जिताऱ्ड

20. समाजशास्त्र : विलास संगवे

SantGadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty – Humanities
Programme – BA Sociology
First Year - (Semester – I)

Part - A

POs :

1 : Critical thinking : Take inform actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, and looking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different perspectives.

2 : Effective Communication : Speak, read, write and listen clearly in person and through electronic media in \English and in one Indian Language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.

3 : Social Interaction : Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.

4 : Effective Citizenship : Demonstrate empathetic social concern and equity centred national development and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.

5 : Ethics Recognize different values systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.

6 : Environment and Sustainability : Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.

7 : Self –directed and Life –long Learning : Acquire the ability to engage in independent and life-long learning in the broadest context socio-technological changes.

PSOs :

1 : Sociology has great potential for the development of society.

2 : The program is useful in inculcating a sociological view of society.

3 : Student will know about Applied Sociology.

4 : Student will understanding and explain basic concepts of Sociology.

5 : This course provides students with the necessary information regarding Government and Non-Government job opportunities..

6 : This programme seeks to inculcate a humanist attitude among the students.

7 : This program helps students to do their duties towards family, society and country.

EmployabilityPotentialoftheProgramme:

The UG syllabus in Sociology is designed as per the needs of academics and the guidelines given by UGC and for various other competitive examinations. The curriculum provides a common platform to accumulate knowledge in various interdisciplinary subjects which has tremendous relevance at local, regional, national and international levels. The UG syllabus in Sociology is mainly concerned with imparting both theoretical and field work knowledge to students in the subject. The programme has a great potential in respect of employability of students in terms of following points.

i) By imparting qualitatively knowledge in the subject at B.A (UG) level.

ii) By equipping the students with the sociological knowledge, research aptitudes and skills.

iii) By providing opportModuleies and encouraging students for carrying on research works in different research centers and undertake research projects sponsored by different agencies at state, national and international levels.

iv) By giving training to the students for various competitive examinations i.e MPSC \ UPSC SSC and other examinations.

v) By encouraging our students for various extracurricular and extension activities at different levels.

vi) By providing guidance to students for various social work oriented projects or programmes in GOs for instance as Surveyor, as Family Councilor, as Teacher, Researcher and Extension Worker.

vii) By encouraging students to carry on works in NGOs, for example in Child Help Line, JalSandharan, PanlotVikashKshetra etc.

viii) By enabling students to perform better in their respective jobs related to Sociology.

ix) The syllabus is also concerned with Literature available in different languages. Students who study this subject, can effectively develop their communication skills which are quite relevant in terms of employability, personality development and sustainability in society.

x) Sociology is also concerned with ICT which helps students to develop knowledge and skill as essential for employability.

Part- B

Programme : UG - B.A.
Course/ Subject :BA – I (Sociology)
Semester – I

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
Sociology	Introduction to Sociology	75

Unit	Content	Periods
Unit I	**Nature of Sociology**	**12 L.**
1.1	Meaning of Sociology, Nature & Scope of Sociology	
1.2	Subject matter of sociology	
1.3	Relationship of Sociology with other Social Sciences (History, Political Science, Economics, Anthropology)	
Unit II	**Sociological as a applied science**	**12 L**
2.1	Nature of Applied Sociology	
2.2	Sociology & Social Problem	
2.3	Sociology & Social Policy	
2.2	Sociology & Development	
2.2	Sociology & Profession	
Unit III	**Basic Concept of Sociology**	**12 L**
3.1	Society : Meaning & Characteristics	
3.2	Community : Meaning & Characteristic	
3.3	Social Group : Meaning & Types	
Unit IV	**Basic Concept of Sociology**	**12 L**
4.1	Status & Role	
4.2	Social Institution : Meaning & Characteristic	
4.3	Social Norms & Values : Meaning & Importance	
Unit V	**Social Control**	**12 L**
5.1	Social Control : Meaning & Types	
5.2	Agencies of Social Control	
5.3		
Unit VI	**Skill Enhancement Module (SEM)**	**15**
	"Personality Development"	
COs	To develop innovative personality	
	To develop Social and National responsibility	
Activities	1. Field Work	
	2. Group discussion	
	3. Seminar	
	4. Viva- voice	

Course Material/Learning Resources

Reference Books :

1. Harlampos M. – Sociology : Themes & Perspective, New Delhi, Oxford University Press. 1998
2. Johnson Harry M. – 1995 Sociology : A Systematic Introduction, New Delhi , Allied Publisher.
3. Vidyabhushan& D. R. Sachadeo – Introduction to Sociology\
4. Kingsley Davis : Human Society

५. समाजशास्त्र परिचय :रा. ज. लोटे, ए. डी, चौहाण, पिंपळापुरे ॲण्ड पब्लिशर्स, नागपूर

६. समाजशास्त्राची मूलतत्वे: प्रा. भाउ दायदार, अंशुल प्रकाशन, नागपूर

७. समाजशास्त्र :डॉ. प्रदीप आगलावे, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर

८. समाजशास्त्र परिचय :डॉ. डि. एस. मनवर, अरुणा प्रकाशन, लातुर

९. भारतीय सामाजिक संस्था :डॉ. जिताग्ड

10. समाजशास्त्र : विलास संगवे

Programme : UG - B.A.
Course/ Subject :BA – I (Sociology)

Semester – II

Unit	Content	Periods
Unit I	**Individual and Society**	**12 L.**
1.1	Culture : Meaning, Characteristics, Elements	
1.2	Socialization : Meaning, Stages and Agencies	
Unit II	**Social Institutions**	**12 L**
2.1	Family : Meaning, Characteristics and Functions	
2.2	Marriage : Meaning, Characteristics, Changing Nature of Marriage	
Unit III	**Social Institutions**	**12 L**
3.1	Religion : Meaning, Functions and Origin of Religion	
3.2	Political System : Meaning, Characteristics, Concept of Domination	
Unit IV	**Social Movement**	**12 L**
4.1	Meaning and Characteristics of Social Movement	
4.2	Types of Social Movement	
Unit V	**Social Stratification & Social Change**	**12 L**
5.1	Meaning of Social Stratification, Functions & Significance	
5.2	Social Change : Meaning, Factors and Types	
Unit VI	**Skill Enhancement Module (SEM)**	**15 L**
	"Women Empowerment"	
COs	Increase to participate in women empowerment programme	
	To contribute to social welfare	
Activities	5. Field Work	
	6. Group discussion	
	7. Seminar	
	8. Viva- voice	

Course Material/Learning Resources :

Reference Books :

11. Harlampos M. – Sociology : Themes & Perspective, New Delhi, Oxford University Press. 1998
12. Johnson Harry M. – 1995 Sociology : A Systematic Introduction, New Delhi , Allied Publisher.
13. Vidyabhushan& D. R. Sachadeo – Introduction to Sociology\
14. Kingsley Davis : Human Society

१५. समाजशास्त्र परिचय :रा. ज. लोटे, ए. डी, चौहाण, पिंपळापुरे ॲण्ड पब्लिशर्स, नागपूर

१६. समाजशास्त्राची मूलतत्वे: प्रा. भाउ दायदार, अंशुल प्रकाशन, नागपूर

१७. समाजशास्त्र :डॉ. प्रदीप आगलावे, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर

१८. समाजशास्त्र परिचय :डॉ. डि. एस. मनवर, अरुणा प्रकाशन, लातुर

१९. भारतीय सामाजिक संस्था :डॉ. जिताऱ्ड

20. समाजशास्त्र : विलास संगवे

Sant Gadge Baba Amravati University

175-Ramkrushna mahavidyalaya, darapur

SUBJECT WISE WINTER 2023

B.COM. PART-I(SEMESTER-I) (CBCS) WINTER 2023

GOEC02 - 0 Persnality Development & Soft Skill

Max. Marks : 50

SNo	Roll No.	Student Name	Marks
1	23AC112807	Abhishek Sunilrao Kale	46
2	23AC112808	Akash Suresh Tayade	42
3	23AC112809	Apurva Narayanrao Tayde	46
4	23AC112810	Ayush Pradip Chandurkar	48
5	23AC112811	Bhushan Anil Gawai	23
6	23AC112812	Chinmay Narayan Metange	46
7	23AC112813	Devanshu Gajanan Gulhane	48
8	23AC112814	Gayatri Nandu Wath	48
9	23AC112815	Gopal Jaykumar Thakare	48
10	23AC112816	Jay Gajanan Matkar	23
11	23AC112817	Krishna Manish Daterao	46
12	23AC112818	Mohit Rajesh Kale	43
13	23AC112819	Nikita Pravin Bijwe	22
14	23AC112820	Nishant Mahednra Dahikar	46
15	23AC112821	Om Bhimrao Gobare	48
16	23AC112822	Om Mahendra Mundane	48
17	23AC112823	Prachi Gajanan Belsare	46

SNo	Roll No.	Student Name	Marks
18	23AC112824	Pranav Santosh Wankhade	42
19	23AC112825	Pranit Sunil Mhala	46
20	23AC112826	Prathamesh Suresh Rajgure	42
21	23AC112827	Prem Kamalsing Bais	46
22	23AC112828	Renuka Sanjay Khalokar	43
23	23AC112829	Sahil Narendra Thakare	46
24	23AC112830	Sarthak Anil Zade	46
25	23AC112831	Shakshi Laxmi Narayan Chauhan	46
26	23AC112832	Shreya Ajayrao Ganorkar	48
27	23AC112833	Shreyash Rajendra Polade	43
28	23AC112834	Shubham Balasaheb Lende	48
29	23AC112835	Siddhika Umesh Ambadkar	43
30	23AC112836	Suhani Dinesh Belokar	46
31	23AC112837	Sushant Sukhdeorao Kavitkar	43
32	23AC112838	Tasneen Fatema Abdul Razique Razique	48
33	23AC112839	Vedant Rajendra Kale	43
34	23AC112840	Vedant Ramesh Madaghe	43

Note : If any Candidate's Name is missing in this list, Please indicate the same at the end and write a marks.

Sant Gadge Baba Amravati University

175-Ramkrushna mahavidyalaya, darapur

SUBJECT WISE WINTER 2023

B.COM. PART-I(SEMESTER-I) (CBCS) WINTER 2023

GOEC02 - 0 Persnality Development & Soft Skill

Max. Marks : 50

SNo	Roll No.	Student Name	Marks
35	23AC112841	Viraj Manoharrao Dhore	46
36	23AC112842	Vishal Anna Ingale	41
37	23AC112843	Yash Surendra Pawar	46

Note : If any Candidate's Name is missing in this list, Please indicate the same at the end and write a marks.

B.Com.-III (Accounting and Finance)

Semester V

Financial Accounting

Code of Course	Title of Course	Total No. of Periods
B. Com. (Accounting& Finance) BAF-41 (DSC)	Financial Accounting	75

Time: 3Hours Theory: 80 Marks

Course Outcomes:

Upon completion of the Financial Accounting course, students will:

1. Recognize and outline the defining characteristics of Joint Stock Companies, partnerships, and various company types.
2. Gain a comprehensive understanding of company capital, encompassing share classes, shareholder authorities, and capital composition.
3. Apply principles governing share issuance, forfeiture, and re-issuance in practical scenarios.
4. Analyze company final accounts, incorporating necessary adjustments for precise financial reporting.
5. Assess the impact of amalgamation, absorption, and pre-incorporation profit on company financial statements.
6. Integrate company accounting concepts to resolve intricate issues and make well-informed financial decisions.
7. Devise effective strategies for recording, analyzing, and reporting company financial data in alignment with legal stipulations.

Unit	Contents	No. of Period
Unit-1	Company account- Meaning of Joint Stock Company, Kinds of Company, difference between Company and Partnership, Classes of Shares, Powers of Shareholders, Capital Structure.	13
Unit-2	Issue, Forfeiture and Re-issue of shares.	13
Unit-3	Company Final Account, Adjustments.	13
Unit- 4	Amalgamation and Absorption of Company.	13
Unit-5	Profit Prior to Incorporation.	13
Unit-6	6.1 Visit to a corporate office to study accounting system of issue, forfeiture and re-issue of shares. 6.2 Collect trial balance of company and prepare Balance Sheet. 6.3 Identify the companies undergoing amalgamation and absorption process and write an observation report.	10

Books Recommended:

1. Gupta R.L., Radhaswamy M.: Company Accounts; Sultan Chand and Sons, New Delhi.

2. Monga J. R., Ahuja, Girish, and Sehgal Ashok: Financial Accounting; Mayur Paper Back, Noida.

3. Shukla M. C., Grewal T. S. and Gupta S. C.: Advanced Accounts; S. Chand & Co., New Delhi.

4. Moore C. L. and Jaedicke R. K. Managerial Accounting; South Western Publishing Cincinnati, Ohio..

5. Maheshwari S. N. : Corporate Accounting; Vikas Publishing House, New Delhi.

6. R.R. Gupta: Advanced Accountancy.

7. Dr. Medha Kanetkar Dr. D. R. Baheti: Corporate Accounting -Shri Sainath Prakashan, Nagpur

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester V

Cost Accounting

Code of Course	Title of Course	Total No. of Periods
B. Com. (Accounting& Finance) BAF-42 (DSC)	Cost Accounting	75

Time: 3 hours Theory: 80 Marks

Course Outcomes:

Upon completion of the Cost Accounting course, students will:

1. Implement uniform costing principles effectively in practical business settings.
2. Showcase proficiency in conducting inter-firm comparisons to evaluate performance.
3. Utilize suitable strategies to control labour costs efficiently.
4. Analyze and implement diverse piece rate systems to enhance labour productivity.
5. Grasp the fundamentals of activity-based costing and its significance in contemporary cost management approaches.
6. Apply a range of inventory valuation methods to ensure precise assessment of financial performance.
7. Acquire the expertise to calculate machine-hour rates for optimal resource allocation and accurate cost estimation.

Units	Contents	No. Of Periods
Unit I	Uniform Costing and Inter- Firm Comparison- Uniform Costing Meaning and need of uniform costing Essentials for success of uniform costing, Advantages and limitations of uniform costing Areas of Uniformity, Uniform cost manual Inter firm comparison- Pre requisites of inter firm comparison Advantages and limitations.	13
Unit II	Labour-Importance of Labour Cost Control, Types of Labour, Piece Rate System- Meaning Advantages and disadvantages. i) Taylor's Differential Piece Rate system. ii) Merrick's Multiple Piece Rate System.	13
Unit III	Activity based Costing.	13
Unit IV	Valuation of Inventory- Meaning and Methods, Practical problems on FIFO, LIFO and Weighted Average Method.	13
Unit V	Calculation of Machine-Hour-Rate.	13
Unit-VI	6.1 Get financial data and cost data of two firms and analyze the data to compare performance metrics such as cost per unit, profitability and efficiency ratios. 6.2 Visit to a Industry where different machines are used for work calculate their Machine Hour Rate	10

Books Recommended:

1. Lectures on costing by Swaminathan: - S. Chand& Company (P) Ltd., New Delhi.

2. Cost Accounting, C.S. Rayudu, Tata Mc Grow Hill & Co. Ltd.,Mumbai

3. Cost Accounting by Ravi M. Kishor, Taxmann Ltd., New Delhi.

4. Principles & practices of cost accounting by N.K. Prasad, Book Syndicate Pvt. Ltd, Calcutta.

5. Singhavi N.P., Dr. Gupta J.K., Dr. Darware P.D. & Nagpure N.K. : Cost Accounting, Himalaya Publishing House, New Delhi

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester V

BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK

Code of the Course/Subject	Titleofthe Course/Subject	Total Number of Periods
BAF-43(DSC)	Business Regulatory Framework	75

Objective:To help the students to understandtheconceptofbusinessLawsand it'sapplications in business regulation.

Unit	Content	No. of Periods
I	IndianContract Act,1872 **1.1** DefinitionandEssentialsofValid Contract. 1.2 ClassificationofContracts. 1.3 Communication,AcceptanceandRevocationofProposal. 1.4 VideandVoidableContract.Agreement. 1.5 ContingentandQuasiContract. 1.6 PerformanceofContract. ConsequencesandRemediesofBreachofContract	15
II	Special Contacts:- 2.1 Indemnity&Guarantee:- Meaning, Rights, ofIndemnityHolderandIndemnifier.Essentialand Kinds of Guarantee, distinction between Indemnity and Guarantee. 2.2 Bailment andPledge:- MeaningandElements;ClassificationDutiesandRightsofBailorandBailee, TerminationofBailment. Meaning and Essentials ofPledge, Rightsand DutiesofPledgeeand Pledger. 2.3 Agency:-Meaning,Essentials.Agent,Rules,Test andCreationofAgency. 2.4.AppointmentofAgent,Duties,RightsandPositionofPrincipalandAgent. 2.5 TerminationofAgency.	13
III	SalesofGoodsAct,1930andConsumerProtection Act,2019 : 3.1 GeneralPrinciples-MeaningEssentialsandformationofContractofSale. 3.2 ConditionsandWarranties:-MeaningDifference 3.3 TransferofOwnership-ImportanceandRulesRegardingtransferofOwnershipDutiesofSellerand Buyer,Unpaid Seller. 3.4 Introduction ofConsumerProtectionAct., Consumer & Consumer Disputes. 3.5 Consumer Protection Council,, Central Consumer Protection Authority, Consumer Disputes Redressal Commission, Mediation..	13

IV	NegotiableInstrumentAct,1881: 4.1 IntroductionandCharacteristicsofNegotiableInstrument 4.2 PromissoryNote, BillofExchange,ChequeandBankDraft andthereDefinitionsCharacteristics, Types of endorsements, Crossing of Cheque 4.3 Holder,Holderinduecourse,Dischargeofparties 4.4 Acceptance,DishonorandDischargeofNegotiableInstrument	12
V	GoodsandServicesTaxAct,2017: 5.1 DefinitionofGoods,Services,CGST, SGSTandIGST 5.2 InputTaxCredit,SupplyofGoodsorServicesorBoth 5.3 RateofGST. 5.4.BasicProceduresinGST. 5.1 PowersofGSTOfficer,Offences,PenaltiesandAppeals. Skill Module	12
VI	1. Visit to Deputy register office and write the "Contract note" of purchasing plot or Land,House property as per Indian Contract Act,1872. 2. Visit to "Notary office" and write a format of 'affidavit'. 3. If purchased Goods is not according to the given sample material, write a format of complaint in District consumer forum against seller. 4. If the Cheque got bounce then according to section 138 which action will u take? Write report.	10

BOOKSRECOMMENDED:

- AManualofBusinesslaw:Dr.S.N.MaheshwariandS.K.Maheshwari,HimalayaPublishinghouse,New Delhi
- Business Law for management Vol. I, K. R. Bulhandani, Himalaya Publishing House
- Mercantilelaw:MCShukla S.Chandandcompanylimited, NewDelhi
- Business Regulatory and Framework- Sai Jyoti Publication, Nagpur- Dr . Dr. S.R.Raghuwanshi, Dr. A.S.Khandekar
  Dr. V.W.Jaswante, Dr. R.O.Oza.
- BusinesslawP.C.TulsaniTataMc-grawHillPublishingCompanylimited,NewDelhi
- BusinessLaw:P.SarvanavelS.Senthil&S.Balakumar,HimalayapublishinghouseNewDelhi
- BusinessLaw:C.L.Bansal,Taxman'sNewDelhi
- GSTReadyReckonerV.S.Date,Taxman'sNewDelhi
- IndianContactAct.&Sales ofGoods Act:P.Sarvenavel,S.Sumathi,HimalayaPublishingHouse,NewDelhi.
- MercantileLaw:N.D.Kapoor,SultanChand&SonsEducationalPublishing.NewDelhi.
- Business Regulatory Framework: Dr. Ashish P. Mohata
- व्यवसाय नियमनविषयक कायधांचीरचना, डॉ. राधेशायम पी.चोधरी, प्रा. तुषार एम. कोटक

B.Com (Account & Finance) Semester- V (CBCS)
Event Management

Code Course	Title of Course	Total No. of Periods
BAF-44(DSC)	**Event Management**	**75**

Time: 3 Hours **Marks: 80**

UNIT 1:- CONCEPT OF EVENT MANAGEMENT

Definition of Event, Event management, Event Marketing, Event Designing, Relative importance of events as a Marketing communication tool, The diverse marketing needs addressed by events, Brand Building, Focusing the Target Market, Implementation of Plan, Relationship Building, Creating Opportunities for better deals with different media, Problems associated with traditional media.

UNIT 2 :- FACTS OF EVENT MANAGEMENT

Event Infrastructure, Set objectives for the Events, Negotiating contracts with Event organizers, Locating Interactions points, Banner, Displays etc. at the event, Preparing the Company's Staff for the Event, Post-event Follow-up.

Event Organisers:- Targeting Clients, Selecting Event Categories to Serve, Selecting and Contracting with Other Key Elements in Chosen Categories.

Venue : In-house Venue, External Venue.

UNIT 3 :- Marketing of Event

Concept of Market in Events, Revenue Generating Customers, Nonrevenue Generating Customers, Segmentation and Targeting of the Market for Events, Positioning events, Branding in Events- Event Property, Benefit Levels, Event Hierarchy, Variations of Events,

Categories of Events and their Characteristics, Competitive Events, Artistic Expression, Cultural Celebrations, Special Business Events, Retail Events, Reach-interaction Matrix, Concept of Pricing in Events, Risk Rating, Setting Pricing Objectives in Tune with Marketing and Business Strategies, Understanding Local Legislation and Tax Laws, Feedback from the Market, Skills Required for Negotiating the Best Price, Validation against Pricing Objectives.

UNIT 4:- Activities in Event Management

Networking Components, Print Media, Radio Television, The Internet, Cable Network, Outdoor Media, Direct Marketing, Sales Promotions, Audience Interaction, Public Relations, Merchandising, In-venue Publicity,

Activities in Event Management: Pre-event Activities, During-event Activities, Post-event Activities, Functions of Event management.

Personality Development: Effective Speaking, Team work Development, Body Language, presentation skill, Interview Techniques and Grooming.

UNIT 5:- EVENT PRODUCTION AND STAGE MANAGEMENT

Venue selection & management, Show production & Stage Management, Audio Visual, Lights & sounds management, Back stage management, Security management & Risk management,

Celebrities: Artist management & co-ordination, Supplier management & cost negotiation, Catering & hospitality management, Project control & Management information systems, Strategies of Event management.

Recommended Books:

1. Tallon, A.F. Fashion Marketing and Merchandising, 3rd ed., Sequoia Books, 1986.
2. Panwar, J.S. Marketing in the New Era, Sage Publications India Pvt. Ltd., 1998.
3. Avvich, Barry, Event and Entertainment Marketing Delhi, Vision Books 1994.
4. Berry, Isaac, The Business Growth Handbook, Marquis Books, USA, 1991

Group - A

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester V

Internet and world wide web

Programme: Bachelor of Commerce **Semester V**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BAF-45 (DSE)	**Internet and World Wide Web -I**	**60**

Course Outcomes:

The students will be able to –

1. Familiarizing yourself with the basic concepts of Network and Internet.
2. Ground rules of the Internet.
3. The Internet enabled various services.
4. How to access information from depositories in the world wide web.
5. Designing Webpages and websites.

Unit	Topic	No. of Periods
I	**: Network:** Meaning of Network, Types of Network Topologies: Bus Topology, Ring Topology, Star Topology, Mesh Topology, Tree Topology, Hybrid Topology **: Types of Networks:** Local Area Network (LAN), Metropolitan Area Network (MAN), Wide Area Network (WAN) **: Network Model:** Peer to Peer Network, Server based Network	12
II	**: Internet:** Concept & uses of Internet, essential components for internet, IP address, URL, ISP. **Internet Enabled Services:** Usenet & News group, File Transfer Protocol, Internet Relay Chat, frequently asked questions, Domain name system. **: The mechanism of the internet:** Internet protocol suite, TCP/IP protocol model.	12
III	**: Electronic Mail:** Procedure for creating new email ID, signing in to created email ID, sending email, meaning of BCC and CC, procedure to send attachment through email, deleting email. **: Gmail:** Uses and features of Gmail, components of Gmail. **: Password & Captcha:** meaning of password, how to create strong password, where password is use on internet. Meaning of Captcha, why and where Captcha is used, how Captcha is created. Difference between Password & Captcha.	12
IV	**: Web Browser & Browsing:** Meaning of web Browser & Browsing, History of web Browsers, Basic Functions of Web Browser **: Types of Web Browsers:** Text based Browser, Graphical Browser. **: Features of Graphical Browser:** Microsoft Edge, Google Chrome, Mozilla Fire Fox, Opera Mini.	12
V	**5.1 Designing Website/ Webpage:** HTML: Concepts & features, advantages, and limitations. 5.2 **HTML:** versions of HTML, Elements in HTML, Naming scheme for HTML document. **5.3: Structure of the home page**: Explanation of Structure of the home page, HTML Basic Tags, Formatting Tags, and Hyperlink tags, Table Tag, Image Tag, Forms Tags,	12

Books Recommendation:

1) AgarwalaKamlesh N. and AgrawalaDeeksha Bridge to theonline storeftont:Macmillon India, New Delhi

2) Phillips Lee Anne, Practical HTML 4, Prentice Hall New Delhi.

3) MinoliDeniel, Minoli Emma. Web Commerce Technology Hand book, Tata MC:Graw Hill, New Delhi.

4) Deitel Harvey M. and Deitel Paul J and Neita T.R. Complete Internet and World Wide Web programming Training

courses, Prentice Hall, New Delhi.

5) Internet and World Wide Web Prof. Uday Shrikrushna Kale, Shri SainathPrakashan, Dharmpeth Nagpur-10

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-	Internet and World Wide Web -**I**	**15**

Course Outcomes:
Students will be able to do at the end of practical's:

1) Searching and surfing the webpages and websites.
2) Opening an E-mail account.
3) Sending the E-mail with attachment.
4) Perform the deletion of E-mail.
5) Creation of webpage by using HTML tag in Note Pad/ Word Pad.
6) Perform the Creation of webpage with HTML Basic Tag.
8) Create a webpage Hyperlink tags, Table Tag, Image Tag, Forms Tags.

List of Practical's:

1. Opened an E-mail account in G-mail, Rediff-mail.
2. Send application, Resume, Timetable by e-mail with file attachment.
3. Searching the received E-mail through date & word.
4. Deletion of e-mail.
5. Searching and surfing the website of UGC., sgbau.ac.in
6. Searching the old question paper of B.Com. final years from www.sgbau.ac.in
7. Create a Home page of your own company with HTML Basic & formatting Tags with special effects of List& marquee Tags.
8. Naming scheme for HTML document.
9. Create a webpage of your institution with Image Tag, Forms Tags,
10. Create a Home page of "Sant Gadgebaba university" and create Hyperlink with "Result" webpage.
11. Create a webpage of Timetable using table tag.

Division of Marks for Practical's

Record Preparation	10 Marks
Practical Performance	10 Marks
Viva-Voce	10 Marks
Marks Description	10 Marks
Practical Total	**40 Mark**

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester V

E-Commerce -I

Code of the Course/Subject	*Title of the Course/Subject*	*Total Number of Periods*
BAF-46(DSE)	*E-commerce -I*	*75*

Objectives:

The students will be able to –

1. The objective of the course is to familiarize the students with the essentials of internet based.
2. e-commerce and to make them comprehend its practical aspects as well as growth potential of ecommercein India.

Unit	Topic	No. of Periods
I	Basics of e-commerce: Meaning of e-commerce, Essential components of e-commerce, four basic models/ concepts of ecommerce, Operational scheme of e-commerce, Benefits of e-commerce, Limitations of e-commerce and e-commerce v/s traditional commerce	14
II	e-commerce in India: History of Internet, Initiation of internet in India, Growth of internet users in India, Current scenario of ecommerce in India, Government FDI policy about e-commerce in India, Future of e-commerce in India	13
III	Retail e-commerce: Concepts of Business to Consumer (B2C), Consumer to Business (C2B) and Consumer to Consumer (C2C) e-commerce, Consumer's shopping procedure on internet, Disintermediation and re-intermediation in B2C, E-auction procedure and benefits	13
IV	B2B e-commerce: Meaning and characteristics of Business to Business (B2B) e-commerce, Key technologies for B2B ecommerce, E- Marketplace models of B2B- Supplier oriented marketplace, Buyer oriented marketplace and Intermediary oriented marketplace	**13**
V	e- Payment and e- Banking: Indian Payment Models, e-payments options: Electronic fund transfer (EFT), Credit cards and debit cards based payment, Use of mobile applications (apps) for e-payment, Meaning of electronic banking, online banking services, benefits of online banking, Future of online financial services in India	**12**
VI	**Skill module:** (any two) 1. Describe Online buying process of Amazon/ flip cart. 2. Create Home page of your own business/ Company use Html formating tab. 3. Create web page with Hyper link of online buying form of your company product.	**10**

Books Recommended

1. Agrawala Kamalesh N and Agrawal Deeksha : Bride to Online Storefront, Macmillon India, New Delhi.

2. Agarwala Kamalesh N. and Agrawal Deeksha: Business on the Net- Introduction toe- Commerce; Macmillon India, New Delhi

3. Agarwala Kamalesh N. and Agrawal Deeksha: Bulls, Bears and The Mouse-An Introduction to Online Stock Market Trading;MacmillillonIndia,New Delhi.

4. Tiwari Dr. Murli Dr.:Education and E-Governance; Macmillon India, New Delhi.

5. AfuahA.and Tucci C.:
Internet Business Models and Strategies; Mc Graw Hill, New York.

Internal Assessment Scheme

1. Theory paper will carry 60 marks and internal assessment 40 marks

2. Out of 40 internal marks 20 Marks will be based on continue evaluation of the student, assignment, class test, seminar, web-site visit /Industrial visit and project report and 20 marks for **Skill modules.**

3. Student will have to work under the guidance of the teacher and submit project report before fifteen days of the commencement of the theory examination.

Group- B

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester V

Indian Insurance system-I

Subject code	Title of the subject	Total No. of Periods
BAF-47 (DSE)	**Indian Insurance System I**	75

Course Outcomes:

1. To understand the Concepts of Insurance Business.
2. To understand the Scenario of Insurance company.
3. To understand the different Types of Insurance.
4. To understandthe Claim settlement process.

Unit	Content	Periods
Unit-1	**INTRODUCTION OF INSURANCE INDUSTRY** 1.1 Insurance: Concept and Objectives 1.2 Insurance: Nature, Scope and Role 1.3 Risk Premises: Concept and Kinds 1.4 Risk: Identification, Assessment& Transfer	13
Unit-2	**LIFE INSURANCE** 2.1 Meaning, Definition and Features, Scope and Coverage 2.2 Need and Assessment 2.3 Types of Plans 2.4 Claim settlement Procedure and Problems	13
Unit-3	**INSURANCE FOR INDUSTRY AND BUSINESS FIRE & MARINE** 3.1 Meaning, Definition and Features, Scope and Coverage 3.2 Need and Assessment 3.3 Types of Plans 3.4 Claim settlement Procedure and Problems	13
Unit-4	**INSURANCE FOR AGRICULTURE CROP &LIVESTOCK** 4.1 Meaning, Definition and Features, Scope and Coverage 4.2 Need and Assessment 4.3 Types of Plans 4.4 Claim settlement Procedure and Problems	12
Unit-5	**HEALTH AND ACCIDENT** 5.1 Meaning, Definition and Features, Scope and Coverage 5.2 Need and Assessment 5.3 Types of Plans 5.4 Claim settlement Procedure and Problems	12
Unit-6 (If Applic	**SKILL ENHANCEMENT MODULE:** 1 To visit Insurance Company office and write a Report on Claim Settlement Process.	12

able)	2 To visit Insurance Company office and write a Report on Problems in Insurance Sector. 3 Write a Survey report on Fire Insurance and Accident Insurance claims. **Activities: Group Discussion, Seminar, Field Visit, Field Work, Survey	

Reference Books:

1) Insurance, Dr. C.J.Joshi, PhadakePrakashan, Kolhapur

2) Insurance Principles and Practice, M.N.Mishra, S.Chand& Company, New Delhi

3) Principles and Practices of Insurance, Dr. P.Periasamy, Himalaa Publishing Houses

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester V

Indian Banking System -I

Code of Course: Subject	Title of Course: Subject	Total No. of Periods
BAF-48 (DSE)	Indian Banking System - I	75

Outcome:-

1) To provide insight into the various types of banks and their role in Indian economy.
2) To Understand the Scenario of Indian Banking
3) To develop the capability of students for knowing banking concepts and operations.
4) Students will understand the new concepts introduce in the Indian banking system.

Unit	Contents	No. of Periods
Unit-I	**Public Sector Banks & Commercial Bank** 1.1 Brief History of Public Sector Bank 1.2 Basic Concept, Features, Objectives, Functions , Scope and Importance, 1.3 Credit Creation by Commercial bank of India 1.4 Role of State Bank of India in Indian Economy. 1.5 Banking Regulation Act,1949 applicable to State Bank of India	15
Unit-II	**Indian Private Banks** 2.1 Concepts, Objectives, Functions and Importance of Private Banks 2.2 Benefits of Private Sector Banks in India 2.3 Origin and Role of ICICI Bank, HDFC Bank and Axis Bank in Indian Economy 2.4 Regulatory provision under Banking Regulation Act, 1949	13
Unit-III	**Co-operative Banks (Rural)** 3.1 Origin of Co-operative Bank 3.2 Basic Concept, Features, Objectives, Importance, Functions and Needs for Regulation Act, 1949 3.3 Three tier Finance Structure of Co-operative Bank & Role of District Co-operative Bank in Indian Economy	13
Unit-IV	**Development Bank (Regulated & Promote)** 4.1 Basic Concept, Features, Objective, Types, Financing Function & Development Function and Importance 4.2 Role of NABARD in Indian Economy 4.3 Regulatory Provision under Indian Banking Regulation Act,1949	14
Unit-V	**Non – Banking Financial Institutions & Non Performing Assets of Indian Banking** 5.1 Concept, Features and Objectives and Functions of NBFCs 5.2 Regulations and Types, Different between NBFC and Bank 5.3 Introduction, meaning in NPA Banking Sector , Type and Impact of Non Performing Assets 5.4 Difference Between Gross NPA and Net NPA	14
Unit-VI (If Applicable)	**Skill Enhancement Module:** 1 Visit to any Bank to learn the Banking Work and Submit the Visit Report	06

	2 To visit any bank and write a Report on Problem in Banking Sector. 3 Have a group discussion by Collecting any published Balance Sheet of Banking Company ** Activities: Group Discussion, Seminar, Field Visit , Field Work, survey	

Books Recommended:

1. Indian Banking System – Dr. Megha Kanetkar
2. Rural Banking in India –Manas Chakrabarti
3. Indian Banking Law & Practice – Dr. Gangadhar Kayande Patil
4. Indian Banking System – Dr. S.M. Kolte
5. Principles of Banking Business – Dr. S.M. Kulkarni, Dr. R. R. Berad, Dr. L. Kulkarni

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester VI

Financial Accounting

Code of Course	Title of Course	Total No. of Periods
BAF-51 (DSC)	Financial Accounting	75

Time: 3 hours Theory: 80 Marks

Course outcomes:

Upon completion of the Financial Accounting course, students will:

1. Understand the benefits of computerized accounting systems compared to manual processes.
2. Master the use of computerized accounting software for tasks like data entry, reporting, and analysis.
3. Differentiate between manual and computerized accounting, recognizing areas suitable for automation.
4. Apply valuation methods like DCF, market comparable, and asset-based approaches for goodwill and shares.
5. Analyze factors impacting valuation, such as financial performance and market conditions.
6. Interpret valuation reports for investment, merger, and acquisition decisions.
7. Understand regulatory requirements and accounting standards for electric, hotel, and holding companies.
8. Prepare tailored financial statements for electric, hotel, and holding companies.
9. Address specific accounting challenges for electric, hotel, and holding companies, like revenue recognition and financial statement consolidation.

Unit	Contents	No. of Periods
Unit- I	Accounting standards- concepts benefits procedure for issue of Accounting. Computerized Accounting - Meaning, Advantages, Features, terms used in Computerized accounting. Difference between Computerized and Manual Accounting and scope of Computerization.	13
Unit- II	Valuation of Goodwill and Shares.	13
Unit- III	Accounts for Electric Company.	13
Unit- IV	Accounts for Hotel Company.	13
Unit- V	Accounts for Holding Company.	13
Unit-VI	By using raw financial data prepare income statement, balance sheet by using ratio analysis, evaluate the company's financial health and performance.	10

Books Recommended:

1. Advanced Financial Accounting: By- R.L.Gupta.
2. Advanced Accounting: By- M.C.Shukla and T.S. Grewal. S. C. Gupta, S. Chand & Co. Ltd., New Delhi
3. Advanced Cost Accounting: By B.M.Lall Nigam & G L.Sharma. Shukla M. C
4. Financial Accounting A Managerial Perspective' By R.Narayanswamy
5. Maheshwari S. N.: Corporate Accounting, Vikas Publishing House, New Delhi.
6. Grewal T. S. and Gupta S. C.: Advanced Accounts; S. Chand & Co. New Delhi
7. Gupta R.L. &RadhaswamyM: Company Accounts; Sultan Chandand Sons, New Delhi.

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester VI

Cost Accounting

Code of Course	Title of Course	Total No. of Periods
BAF-51	Cost Accounting	75

Time: 3 hours Theory: 80 Marks

Course outcomes:

Upon completion of the Cost Accounting course, students will:

1. Gain in-depth knowledge of various costing methods across industries, enabling tailored application to industry needs.
2. Critically analyze the benefits and characteristics of different costing methods to support organizational decision-making.
3. Understand operating costing nuances, especially in service-oriented sectors, for effective cost management.
4. Develop expertise in contract costing, resolving practical issues related to contract accounts.
5. Acquire skills in calculating normal/abnormal losses, handling joint products/by-products, and preparing precise process accounts.
6. Efficiently prepare job cost sheets with acquired skills.
7. Differentiate between process and job costing methodologies to select the most appropriate approach for specific situations.

Unit	Contents	No.of Periods
Unit- I	Methods and Techniques of Costing - different Methods of costing, concept, advantages and features of different Methods of costing.	13
Unit- II	Operating Costing (Service Costing).	13
Unit- III	Contract Costing - meaning sand use, practical problems on contract account.	13
Unit- IV	Process Costing, normal and abnormal loss joint and by-product, preparation of process account.	13
Unit- V	Job Costing - meaning and use preparation of job cost sheet. Difference between Process Costing and Job Costing.	13
Unit- VI	6.1 Analyze the case studies to identify the types of costing method used and justify why this method is appropriate for the company. 6.2 Visit to a Building Contractors site and prepare Cost Sheet for Total Cost And Contract Profit. 6.3 Visit to a manufacturing Industry such as oil, Sugar & Dal Mill, prepare different process Costing accounts	10

Books Recommended:-

1. Swaminathan: Lectures on costing, S.Chand& Company (P) Ltd., New Delhi.

2. C.S. Rayudu: Cost Accounting,Tata Mc Grow Hill & Co. Ltd., Mumbai
3. Ravi M. Kishor : Cost Accounting, Taxmanne Ltd., New Delhi.
4. N.K. Prasad: Principles & practices of cost accounting ,Book Syndicate Pvt. Ltd. Calcutta
5. Singhavi N.P., Dr. Gupta J.K., Dr. Darware P.D. & Nagpure N.K. : Cost Accounting, Himalaya Publishing House, New Delhi

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester VI

Company Law

Code of the Course/Subject	*Title of the Course/Subject*	*Total Number of Periods*
BAF-53 (DSC)	*Company Law*	*75*

Course Outcomes:
The students will be able to –

1. Gain the required knowledge for the formation of a Company.
2. Understand the liability of the Promotor of the Company.
3. Acquire a basic understanding of the documents necessary for forming a Company.
4. Acquire knowledge about various types of companies and shares.
5. Understand the skills required for a Company Secretary

Unit	Topic	No. of Periods
I	1.1 Introduction Of Company, definition, and features of Company 1.2 Classification of Company 1.3 Formation and incorporation of a company 1.4 Role of promoters and liability of the promoter	14
II	2.1 Memorandum of Association – various clauses, the doctrine of ultra vires, and alteration of memorandum 2.2 Articles of Association – meaning, contents, and alteration 2.3 Prospectus – definition, contents, statement -in lieu of prospectus, shelf prospectus, Red Herring Prospectus 2.4 Mis-statements in Prospectus and their Consequences	14
III	3.1 Definition of shares and various types of shares and structure of share capital 3.2 Application, allotment, and forfeiture of shares 3.3Transfer and Transmission of shares 3.4 Share Certificate and dematerialization of shares	13
IV	4.1 appointment, qualification, and legal status of Company Secretary 4.2 Rights, duties, and responsibilities of Company Secretary 4.3 Remuneration of Company Secretary 4.4 Retirement of Company Secretary	**13**
V	5.1 Various Types of Meetings 5.2 Secretarial work related to various meetings, notices, Agenda, Minutes, and other formalities regarding the meetings. 5.3 Secretarial Standard [SS-2] on General Meetings 5.4 Quorum for meetings, Proxies, voting, and Poll	**13**
VI	**.Skill Modules** 6.1 According to your requirements decide which type of company you can set up and what is its registration procedure. 6.2 Procedure for application for the registration of a company 6.3 Procedure for opening a demat account.	**10**

	6.4 Draft Notice of the Annual General Meeting 6.5 Draft notice of statutory meeting 6.6 Draft Notice of Board Meeting 6.7 Draft minutes of the annual general meeting 6.8 Draft Minutes of Board Meeting	

BOOKS RECOMMENDED:

1. Company Law and Secretarial Practice – N. D. Kapoor, Sultan Chand & Sons, Educational Publishers, New Delhi.
2. Company Law and Secretarial Practice – Dr. S. M. Shukla, CS K. Jain, Sahitya Bhawan Publications, Agra
3. Companies Act, 2013 With rules – By Commercial Law Publishers (India) Pvt. Ltd.
4. Company Law (Volume – 1) Rakesh Bhargava: Taxmann's, New Delhi.
5. Company Law – Manoj Jagtap and Shaila Nibjiya, SaijyotiPublications, Nagpur
6. Principles of Company Law – M. C. Shukla, S. S. Gulshan, S Chand Company Ltd., New Delhi
7. A Textbook of Company Law – P. P. Gogna, Chand& Company, New Delhi
8. Company Law: Ashok K. Bagrial, Vikas Publishing HousePvt. Ltd. Bangalore
9. Company Law: H. K. Saharaya, Universal Law Publishing Co., New Delhi
10. Indian Company Law – AwatarSingh,Sultan Chand & Sons, New Delhi
11. Guide to Company Law: Procedures, M. C. Bhandari, Wadhwa& Company, Nagpur
12. Company Act- 2013 –Ravi Puliani, Mahesh Puliani, Bharat Law HousePvt. Ltd., New Delhi
13. कंपनी कायदा, करमचंद नेरकर, वर्षा ठाकरे, सी.एस. कांबळे, साई ज्योती पुब्लीकेशन, नागपूर .
14. कंपनी कायदा, डॉ. आर. एल. नौलखा , रमेश बुक डेपो, जयपूर.
15. कंपनी कायदा, डॉ. राधेशायम पी.चोधरी, प्रा. तुषार एम. कोटक,साई ज्योती पुब्लीकेशन, नागपूर .

B.Com. (Accounting & Finance) Semester- VI

PERSONAL FINANCIAL PLANNING

Subject Code :- BAF :- 54

Code Course	Title of Course	Total No. of Periods
BAF :- 54 (DSC)	PERSONAL FINANCIAL PLANNING	75

Time: 3 Hours **Marks: 80**

Objectives:

- To develop an understanding among the student about personal financial planning.
- To develop an understanding among the student about risk analysis & insurance planning.
- To develop an understanding among the student about investment planning.
- To develop an understanding among the student about retirement planning.
- To develop an understanding among the student about tax planning.

Unit 1: Personal Financial Planning

Introduction, Meaning & Concept of Personal Financial Planning; Need & Importance of Personal Financial Planning; Process of Personal Financial Planning; Financial Planner as a Profession

Unit 2: Insurance Planning

Risk management and insurance decision in personal financial planning, Various Insurance Policies and Strategies for General Insurance, Life Insurance, Motor Insurance, Medical (Health) Insurance.

Unit 3: Retirement Planning

Retirement needs, Development of retirement plan, Various retirement schemes such as Employees Provident Fund (EPF), Public Provident Fund (PPF), Superannuation Fund, Gratuity, Other Pension Plan and Post- retirement counseling

Unit 4: Investment Planning

Meaning, Need & Importance of Investment Planning, Mutual Fund, Capital Market, Asset Allocation, Investment strategies and Portfolio construction and portfolio management

Unit 5: Tax Planning

Income-tax computation for Individuals, Statutory provisions pertaining to Capital Gains and indexation, House Property, Deduction and Allowances, Non Resident Indian tax laws, and Tax Management Techniques.

Recommended Books :

1. Singhanar V.K: Students' Guide to Income Fax; Taxmann, Delhi.
2. Prasaci, Bhagwati: Income Tax Law & Practice: Wiley Publication, New Delhi,
3. Girish Ahuja and Ravi Gupta: Systematic approach to income tax: Sahitya Bhawan Publications, New Delhi.
4. Ranganathan and Madhumathi: Investment Analysis and Portfolio Management:Pearson, New Delhi
5. George Rejda: Principles of Risk Management and Insurance: Pearson, New Delhi.

Group-A

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester VI

Internet and World Wide web- II

CodeoftheCourse/Subject	TitleoftheCourse/Subject	TotalNumberofPeriods
BAF-55 (DSE)	**InternetandWorldWideWeb-II**	**60**

CourseOutcomes:

Thestudentswillbeableto–

1. Familiarizingyourselfwiththebasicconceptsofworldwideweb.
2. Conceptofhyperlink,typesofhyperlinks.
3. FeaturesofWebDirectory&searchengines.
4. Objectivesofsocialnetworkingwebsite&FeaturesofMobileApp.
5. GenerateUPIQRcode&methodsofpayment
6. GoogleenabledServices.

Unit	Topic	No. of Periods
I	**:worldwideweb:**History&Architectureofworldwideweb,exploringtheWWW **1:2:Website:**MeaningofWebsite,webpageandhomepage,featuresofwebpage,Meaningofportal, Concept of hyperlink, types of hyperlinks, Hypertext transfer protocol, Telnet.	12
II	**:WebDirectory:**MeaningofWebDirectory,FeaturesofWebDirectory,TypesofWebDirectory. **:SearchEngines:**MeaningofSearchengines,historyofsearchengines,guidelineforeffective searching, Features of Google, Bing, and Yahoo Search engine	12
III	**: Social Networking Websites:**Meaning of social networking website, Features of Social networkingwebsites,objectivesofsocialnetworkingwebsite.FeaturesofFacebook,Instagram,Tweeter Website. **:MobileApplications(App.):**MeaningofMobile App,FeaturesofMobileApp, FeatureofGoogle Play Store, Feature of What's App. Concept, history & features of BHIM App. UPI QR code concept, generate UPI QR code, methods of payment in BHIM, how to accept IPO mandate in BHIM.	12
IV	**:GoogleenabledServices:**MeaningofGoogleDrive,FeaturesandUsesofGoogleDrive. **: Google Forms:** Meaning of Google Forms, Features of Google Forms, Creating of Google Forms, sending link of Google forms. How to view responses for Google form in sheets and edit data in a Google sheet & chart.	12
V	**GoogleClassroom:**ConceptofGoogleClassroom,features,usesandlimitationsofGoogle Classroom, **:**HowtosignintoGoogleclassroom,CreationofGoogleClassroom**,**howtosignintoGoogle classroom as a student, send syllabus, add topic & class materials, class test and grade.	12

BooksRecommendation:

1) AgarwalaKamleshN.andAgrawalaDeekshaBridgetotheonlinestoreftont:MacmillonIndia,NewDelhi
2) PhillipsLeeAnne,PracticalHTML4,PrenticeHallNewDelhi.
3) MinoliDeniel,MinoliEmma.WebCommerceTechnologyHandbook,TataMC:GrawHill,NewDelhi.
4) DeitelHarveyM.andDeitelPaulJandNeitaT.R.CompleteInternetandWorldWideWebprogrammingTraining courses, Prentice Hall, New Delhi.
5) InternetandWorldWideWebProf.UdayShrikrushnaKale,ShriSainathPrakashan,DharmpethNagpur-10
6) InternetandWorldWideWebS.M.Kolte,Pimpalapure&Co.Publishers,Nagpur.

CodeoftheCourse/Subject	TitleoftheCourse/Subject	TotalNumberofPeriods
BC-	InternetandWorldWideWeb-**II**	**15**

CourseOutcomes:

Studentswillbeabletolearnattheendofpractical's:

1) Searchingandsurfingthewebpagesandwebsites onWWW.
2) GenerateUPIQRcodeandmethodsofpaymentinBHIM
3) HowtoacceptIPOmandateinBHIM
4) CreatingGoogleFormsinvarioustypesandSendinglinkofGoogleforms
5) EditingdatainaGooglesheet&chart.
6) CreationofGoogleClassroomandaddtopic&classmaterials,classtestandgrade

ListofPractical's:

1. Giveprocessforeffectivesearchingin GoogleSearchengine.
2. HowtodeletehistoryinBingSearchengine?
3. HowtogenerateUPIQRcodeinBHIMApp?
4. MethodsandProcedureofpaymentinBHIMApp.
5. HowtoacceptIPOmandateinBHIM?explaininbrief.
6. PrepareGoogleFormsforsurveyofCompanySalesgrowthordatacollectionorformanagingevent registrations and creating a quick opinion poll.
7. CreatequizzeswithmarksinGoogleforms.
8. BrieflydescribevarioustypesoflinkstobesentforGoogleforms.Explaintheprocedureofanyonemethod.
9. ExplaintheviewresponsestoaGoogleforminsheetsandeditdatainaGooglesheet&chart.
10. PrepareGoogleClassroom,
11. Describetheprocedureforsendingsyllabus,addingtopic&classmaterialsinGoogleClassroom.
12. Explaintheprocessfortakingclasstestandgradingsysteminclassroom.

DivisionofMarksforPractical's

RecordPreparation	10Marks
PracticalPerformance	10Marks
Viva-Voce	10Marks
MarksDescription	10Marks
PracticalTotal	**40Mark**

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester VI

E- Commerce-II

Code of the Course/Subject	*Title of the Course/Subject*	*Total Number of Periods*
BAF-56	*E-commerce -II*	*75*

Objectives:

The students will be able to –

1. The objective of the course is to acquaint the students with the internet- based e-commerce, business models, internet marketing and e-governance.
2. e-commerce and to make them comprehend its practical aspects as well as growth potential of ecommercein India.

Unit	Topic	No. of Periods
I	**Internet e-commerce Business Models:** Social media model, advertising model, retail model, hybrid model, merchant model, informational model, drop-shipping model and revenue model.	14
II	**B2C Internet Marketing:** Meaning of online marketing or internet marketing, online marketing strategies, marketing channels, internet branding, online publishing and advertising.	13
III	**B2B Online Marketing:** Use of internet based electronic data interchange (EDI), Benefits of online marketing in B2B ecommerce, procurement reengineering, just in time delivery, online marketing issues.	13
IV	**E-governance:** Meaning of e-governance and e-government, Objectives of E-governance, Private sector interface in E-Governance, Concepts of government to Business (G2B), Business to Government (B2G), Citizen to Government (C2G),	**13**
V	**E- Governance Models:** Application of Internet EDI in E-governance, E-governance in India, E-Governance Models, Comparative Analysis Model, Wider Dissemination Model, Critical Flow Model, E-advocacy Model	**12**
VI	**Skill modules:** **(Any Two)** **1**. Describe Online payment Transaction process of Debit/ credit card/ phone number pay. 2. Write process of online ticket booking of railway or airline with practical and attached print out. 3. Write process of e- tender. (How to fill-up e-tender from of Govt.) and attached print out.	**10**

Books Recommended

1. Agrawala Kamalesh N and Agrawal Deeksha :

Bride to Online Storefront, Macmillon India, New Delhi.

2. Agarwala Kamalesh N. and Agrawal Deeksha:

Business on the Net- Introduction to e- Commerce; Macmillon India, New Delhi

3. Agarwala Kamalesh N. and Agrawal Deeksha:

Bulls, Bears and The Mouse-An Introduction to Online Stock Market Trading;

MacmillillonIndia,New Delhi.

4. Tiwari Dr. Murli Dr.:Education and E-Governance; Macmillon India, New Delhi.

5. AfuahA.and Tucci C.:Internet Business Models and Strategies; Mc Graw Hill, New York.
6. Internet Business Models and Strategies; Mc Graw Hill, New York.

Internal Assessment Scheme

1. Theory paper will carry 60 marks and internal assessment 40 marks
2. Out of 40 internal marks 20 Marks will be based on continue evaluation of the student, assignment, class test, seminar, web-site visit /Industrial visit and project report and 20 marks for **Skill modules.**
3. Student will have to work under the guidance of the teacher and submit project report before fifteen days of the commencement of the theory eamination.

Group-B

B.Com. III (Accounting and Finance)

Semester VI

Indian Insurance -II

Subject code	Title of the subject	Total No. of Periods
BAF-57 (DSE)	**Indian Insurance System II**	75

Course Outcomes: To provide an insight in to the regulating and functioning of Insurance Business

Unit	Content	Periods
Unit-1	**Insurance corporations:** 1.1 LIC: Formation, Management &Functions 1.2 LIC: Role and Importance in Economic Development 1.3 New India Assurance Company: History, Management, Functions 1.4 New India Assurance Company: Role and Importance in Economic Development	13
Unit-2	**Insurance Regulations and Acts** 2.1 IRDA: History, Role and Limitations 2.2 IRDA Act 2002 2.3 Life Insurance Act 1956 2.4 General Insurance Business Act 1972	13
Unit-3	**Career in Insurance-Agent** 3.1 Definition, Meaning and Functions of an Agent 3.2 Procedure for obtaining an agency 3.3 Economic Reward of an agent 3.4 Suspension and Termination of an Agency	13
Unit-4	**Insurance Marketing** 4.1 Marketing Dimensions of Insurance Industry 4.2 Distribution Patterns and Channels 4.3 Pricing and Promotion of Insurance policies 4.4 Advertising and Branding of Insurance policies	12
Unit-5	**Current Scenario of Insurance Industry** 5.1 Information Technology and Insurance Procedure 5.2 Insurance and Social Security 5.3 PradhanmantriJeevanjyotiBimaYojana&PradhanmantriSurakshaBima Yojana 5.4 Ayushman Bharat-Pradhanmantri Jan AaroagYojana	12
Unit-6 (If Applicable)	**SKILL ENHANCEMENT MODULE:** 1 To visit Insurance office and collect Insurance Claim Form. 2 To visit Insurance Companyoffice and write a Report on Problems in Insurance Face by Insurance agent. 3 Write a report on any one yojana of above. **Activities: Group Discussion, Seminar, Field Visit, Field Work, Survey	12

Reference Books:

1) Insurance, Dr. C.J.Joshi, PhadakePrakashan, Kolhapur

2) Insurance Principles and Practice, M.N.Mishra, S.Chand& Company, New Delhi

3) Principles and Practices of Insurance, Dr. P.Periasamy, Himalaa Publishing Houses

4) Insurance Regulatory Development Act

5) Life Insurance Corporation Act 1965

B.Com. III (Accounting and Finance)
Semester VI
Indian Banking System -II

Code of Course: Subject	Title of Course: Subject	Total No. of Periods
BAF-58 (DSE)	Indian Banking System - II	75

Outcome:-

1) Students should understand the banking and financial Sector in detail.
2) Develop Skills carry banking transactions independently
3) To give thorough know knowledge of banking operations.
4) Students will understand the various types of bank lending and process forward by bank.
5) Students will Studies non-banking financial institutions and non performing assets with RBI guidelines.

Unit	Contents	No. of Periods
Unit-I	**Retail Banking in India** 1.1 Meaning, Objective, Type, Importance of retail banking 1.2 Difference between retail banking and branch Banking 1.3 Scope, Coverage and Role 1.4 Future of Retail Banking in India	13
Unit-II	**Procedure for opening and operating of deposit account** 2.1 Concept, Procedure for Opening Deposit Account(KYC) 2.2 Type of Deposits Account, Recurring deposits: Premature encashment and loan against recurring deposit. 2.3 Role and Importance 2.4 PMJDY: Concept, Objectives, Importance, Advantages	13
Unit-III	**Granting Loan and Advances Banking Purpose** 3.1 Concept, Procedure, Precautions, Role and Importance 3.2 Types of Loan and Advance and Foreign currency loans 3.3 PMMY : Concept, Objective and Importance	13
Unit-IV	**Agency Functions: Trusteeship** 4.1 Meaning, Role and Importance of Agency Function 4.2 Type of Agency Function 4.3 Agency Functions to word Government 4.4 Types of Banker Customer Relationship (Debtor and Creditor, Trustee and Beneficiary, Mortgagor and Mortgagee) 4.5 Trusteeship Services : Securities, Debenture, Executor	14
Unit-V	**Modern technology in Banking Sector (Online)** 1.1 Internet Banking and Mobile Banking : Concept, Importance, Procedure and Precautions 1.2 Mobile Payment Wallets: Concept, Procedure, Type and Precautions 1.3 Plastic Money: Concept, Type, Procedure and Precautions 1.4 Electronic Payment System: ECS, EFT, NEFT and RTGS	14
Unit-VI (If Applicable)	**Skill Enhancement Module:** 6.1 Visit to any Bank to learn the Modern Technology Banking Business and Submit the Visit Report 6.2 To Visit any bank and write a Report on **Modern technology in Banking Sector** 6.3 Develop skills to carry banking transactions independently ** Activities: Group Discussion, Seminar, Field Visit , Field Work, survey	08

Books Recommended:

1. Indian Banking System – Dr. Megha Kanetkar
2. Rural Banking in India –Manas Chakrabarti
3. Indian Banking Law & Practice – Dr. Gangadhar Kayande Patil
4. Indian Banking System – Dr. S.M. Kolte
5. Principles of Banking Business – Dr. S.M. Kulkarni, Dr. R. R. Berad, Dr. L. Kulkarni

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-21	**English**	60

COs:

1. Able to communicate skillfully in Business correspondence
2. Acquaint with the work culture in corporate world
3. The life of great personalities will motivate them to toil to be successful
4. Learn and gain fluency in the English language and conversation.
5. Become efficient in reading and writing skills.
6. The drafting skills of the learners will be honed through grammar and writing skills
7. Become proficient in the language and to eventually inculcate professional skills

Unit	Topic	No. of Periods
I	**PROSE** I) Sudha Murthy II) Devender Pal Singh III) Jadav Payeng IV) Spoken English and Broken English – G.B Shaw	**10**
II	**PROSE** 1. Why a Start-up Needs to Find its Customers First-Pranav Jain 2. Rahul Bajaj 3. Sreelakshmi Suresh 4. The Eyes Are Not Here by Ruskin Bond	**10**
III	**III Grammar** I) Tenses II) Voices III) Narration	**10**
IV	**Communication and writing skills** I) Notice II) Agenda III) Minutes	**10**
V	**Employability Skills** I) Goal Setting II) Presentation Skills III) Time Management	**10**
VI	**Skill Enhancement Module** Visit to Bank or Industry	**10**

Course Outcomes of Skill Enhancement Module :
The students will be able to:
1. Acquaint with work culture in Bank
2. Acquaint with the use of ICT in Finance sector
3. Acquaint with Management Skills in the industry

i) Assignment: A Report on Visit to Bank or Industry
ii) Class Test: Sharing experiences on visited Bank or Industry

Reference Books:
1. Intermediate English Grammar - Raymond Murphy (Cambridge University Press)
2. Advanced English Grammar - Martin Hewings (Cambridge University Press)
3. 'Expressions' by Dr. Uday Navalekar, Published by Pimpalapure Book Distributors
4. A Course in English Grammar - R.N Bakshi (Orient Blackswan)
Prescribed Textbook: 'Oasis' by Board of Editors & Published by Orient Blackswan

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-21	**English (Business Communication Skill in English) AEC**	15

COURSE MATERIAL : ENGLISH USAGE IN COMMUNICATION
i) Varieties of English
American and British English
Indian English
ii) Non- verbal Communication
iii) The Elevator Pitch
iv) ICT and the use of English

Unit - I

A) Prose

i) The students will have to answer **THREE** out of **FOUR** short answer questions of 2 marks each. = 6 Marks

ii) The students will have to answer **ONE** out of **THREE** long answer questions of 5 marks each. = 6 Marks

Unit - II

B) Prose

i) The students will have to answer **THREE** out of **FOUR** short answer questions of 2 marks each. = 6 Marks

ii) The students will have to answer **ONE** out of **THREE** long answer questions of 6 marks each. = 6 Marks

Unit - III

Grammar

I) Tenses **4 Marks**

II) Voices **4 Marks**

III) Narration **4 Marks**

Unit - IV

Communication and Writing Skills

I) Notice **4 Marks**

II) Agenda **4 Marks**

III) Minutes **4 Marks**

Unit - V

Employability Skills

I) Goal Setting **4 Marks**

II) Presentation Skills **4 Marks**

III) Time Management **4 Marks**

Multiple Choice Questions

The Student will have to answer 10 MCQs based on Unit I and II (each MCQ carries 2 Marks) **20 Marks**

Internal Assessment (SEM)

I) Assignment **10 Marks**

II) Class Test **10 Marks**

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-21	**Supplementary English**	60

COs

1. Able to communicate skillfully in Business correspondence
2. Acquaint with the work culture in corporate world
3. Learn and gain fluency in the English language and conversation.
4. Become efficient in reading and writing skills.
5. The drafting skills of the learners will be honed through grammar and writing skills
6. Become proficient in the language and to eventually inculcate professional skills

Unit	Topic	No. of Periods
I	**PROSE** I) The Selfish Giant- Oscar II) India, What it can it Teach us?- Max Muller III) Of Travell - Francis Bacon	**10**
II	**PROSE** I) The Double Aspect of Goodness- G.H. Palmer II) The Globe of Gold - Bankim Chandra Chattopadhyay III) The Money Box- Robert Lynd	**10**
III	**POETRY** I) Good bye Party to Miss Pushpa T.S. - Nissim Ezikel II) Mending Wall - Robert Frost III) After Death- Christina Rosetti	**10**
IV	**Writing Skills** I) Creative Writing : Short Story, Expansion of Idea, Poetry Writing, etc. II) Content Writing : For Website, Book Blurb, etc.	**10**
V	**GRAMMAR** 1. Subject – Verb Agreement 2. Some Problematic Verb Patterns 3. Question Tags 4. Short Responses	**10**
VI	**Skill Enhancement Module** Vocabulary Expansion a) Some common foreign words used in English b) Words with more than one grammatical function and mean in	**10**

Cos:

The students will be able to:

1. Develop Vocabulary
2. Develop Spelling sense

i) Assignment: Vocabulary Expansion ii) Class Test: Spelling Test

Reference Books:

1. 'Wren & Martin High School English Grammar and Composition Book, Revised By Rao N.D.V. Prasada Imprint by S Chand Publishing.
2. 'ESSENTIAL ENGLISH GRAMMER' by Raymond Murphy, Published By Cambridge University Press.
3. 'Practical English Usage' by Michael Swan's by Oxford University Press.

Prescribed Textbook :

4. **SINGING BIRD** by Board of Editors & Published by DnyanPath Publication, Amravati.

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-21	**Supplementary English (Business Communication Skill in Supplementary English) AEC**	15

Course Material : Creative Writing
Personal Essay
Memoir
Short Speech
Story Writing

Unit : I

A) Prose i) The students will have to answer **TWO** out of **THREE** short answer questions of 3marks each. =6Marks

ii) The students will have to answer **ONE** out of **THREE** long answer questions of 6 marks each. =6Marks

Unit : II

B) Prose i) The students will have to answer **TWO** out of **THREE** short answer questions of 3marks each. =6Marks

ii) The students will have to answer **ONE** out of **THREE** long answer questions of 6 marks each. =6Marks

Unit : III

C) Poetry i) The students will have to answer **TWO** out of **THREE** short answer questions of 3marks each. =6Marks

ii) The students will have to answer **ONE** out of **THREE** long answer questions of 6 marks each. =6Marks

Unit : IV

Writing Skills

I) Comprehension 6 Marks
II) Group Discussion 6 Marks

Unit : V

Grammar

1. Subject – Verb Agreement 3 Marks
2. Some Problematic Verb Patterns 3 Marks
3. Question Tags 3 Marks
4. Short Responses 3 Marks

Multiple Choice Questions

The Student will have to answer 10 MCQs based on Unit I, II and III (each MCQ carries 2 Marks) 20 Marks

Internal Assessment

I) Assignment 10 Marks
II) Class Test 10 Marks

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Marathi**	45

+¡ªÉ°ÉÆÉjÉÆÃSÁÐ ÉÆÃr¹ÉÆÃiÁÐ (COs) :

1. ¥ÁæªÀÄ±ÉÃPÀªÉÄ ºÉÆÃV¥ÁæªÀÄiÁ£ÀÄPÀ ¥ÀÄ¸ÀÄvÀÛªÉÄ, ºÉÆÃUÀÄªÀ£ÀÄß ¸ÀÆa¸ÀÄªÀ ¸ÀÆa¸ÉÃPÀªÁV ¥ÀæPÀÄ«£À ¸ÀÆa¸ÀÄªÀ£ÀÄß ¥ÀæPÀÄ«¤ßªÀÅ.
2. ªÀiÁ£ÀÄPÀªÁV ¸ÀÆa¸ÀÄ, ±ÉÃPÀqÉ, £ÀqÀÄªÉ ªÀÄÆ®PÀ ¸ÀÆa¸ÀÄªÀ ªÀÄÄRå¸ÀÆa¸ÀÄªÀ£ÀÄß ¸ÀÆa¸ÉÃPÀªÁV ¥ÀæPÀÄ«¤ßªÀÅ. ªÀÄÆ®PÀ ¸ÀÆa¸ÀÄªÀ£ÀÄß ¸ÀÆa¸ÉÃPÀªÁV ¥ÀæPÀÄ«¤ßªÀÅ. ¸ÀÆa¸ÀÄªÀ ¸ÀÄ¹Ì¸ÀÆa¸ÀÄªÀ£ÀÄß ¸ÀÆa¸ÉÃPÀªÁV ¥ÀæPÀÄ«¤ßªÀÅ.

3. ´ÍSÉÉÍ®ÉEo MÉt-ÉiÚÉ ¦ÉÉ´ÍSªÉÉ °ÉVÚÉ¶ÉÖ±É °ü¦ÉÉSÁ ÉÍt-ÉÍ ªÉÉÆÉ +ÉÉEo±ÉxÉ ½þã-Ç±É. iÉ°ÍSÉ SÉÉÍ®ÉjªÉÉ´ÉÍtªÉ +°É±É¤ªÉÉ ÍÉÉÍ®É ´ªÉHÚOSªÉÉ VÉÖ´ÉxÉ EoÉªÉÉÚÉÚÉ É´Ít-ÉÍ ªÉÉÆÉ |ÉÍ®ÉhÉÉ É´Í³É±É +ÉÉEhÉ °ÉÍEo]ÉÉ´Í®É ¨ÉÉiÉ Eo°ü¤É VÉÖ´ÉxÉÉiÉ ªÉ¶É°´ÉÖ ½þãÉÉ ªÉãÁã ½þÉ É´ÉSÉÉ®ÉüiªÉÉÆSªÉÉ ¨ÉxÉÖ °üVÉã±É.
4. ±ÉÉ±ÉiÉ Eo±ÉÉEoiÉÚOSªÉÉ ´ÉSÉxÉÉiÚÉ +ÉxÉãnü, ÷ÉãÉ, YÉÉxÉ <ªÉÉÉnÚOSÉÖ |ÉÉ{iÉÖ ½þã>ÚxÉ É´Ít-ÉÍ ªÉÉÆSªÉÉ VÉÖ´ÉxÉÉ´Í¶ªÉEo VÉÉÉhÉ´ÉÉ °É´ÍÃnü ½þãÉÖ±É.
5. ´ÍSÉÉÍ®ÉEoiÉÉ, iÉÉÌi´ÉEoiÉÉ, EoÉ´ªÉÉi´ÉEoiÉÉ, ¦ÉÉ´ÉxÉÉi´ÉEoiÉÉ, °ÉÉ´ÉÉxªÉ MÉÃ]ÚiÖ±É +°ÉÉ´ÉÉxªÉi´ÉÉSÁã nÚ¶ÚxÉ ªÉÉiÚÉ É´Ít-ÉÍ ªÉÉSÉÉ cú¨]ÚEoÃhÉ °¶ÚzÉ ½þã-Ç±É.
6. É´ÉÉ´ÉvÉ |ÉEoÉ®ÉSªÉÉ °ÉÉÉ½þªÉÉÉSÁã +ÉEo±ÉxÉ, ´ÉhÚÉ, +É°´ÉÉnÚÉ, É´É¶±ãÉhÉ +ÉÉhÉ ¨ÚÉ±ªÉ´ÉÉ{ÉxÉ Eo®thªÉÉSÉÖ IÉ´ÉiÉ ´ÉÉfÚÉ É´Ít-ÉÍ ªÉÉSÉÖ +É¦É°üSÉÖ É´ÉEoÉ°ÉiÉ ½þã-Ç±É.
7. ªÉÉ ´ÉÉbÁ´ÉªÉ |ÉEoÉ®ÉÉiÚÉ É´ÉÉ´ÉvÉ |ÉEoÉ®ÉSÁã xÚÉÉiÉ´ÚÉ±ªÁã, VÉÖ´ÉxÉ´ÚÉ±ªÁã, ªÉÆSÉÖ É¶ÉEo´ÉhÉ É´Ít-ÉÍ ªÉÉÆÉÉ É´Í³É±É, iªÉÉSÉÉ ={ÉªÉÆÚÉ =kÉ´ÉÉ®ÉÉiÚÉãÁ ÉVÉ´ÉxÉ VÚÉÉh ªÉÉ°ÉÉ`ÖÚ ½þã-Ç±É.
8. '={ÉªÉÆÉÉVÉiÉ' PÉ]ÚEoÉSªÉÉ ´ÉÉvªÉÉÍ®ÉiÚÉ É´ÉÉ´ÉvÉ |ÉEoÉ®ÉSÉÖ EoÉ¶É±ªÁã iªÉÆSªÉÉiÉ ÉxÉ´ÉÉhÉ ½þãÉÖ±É É iãÁ ®ÁÚÚÉ®ÉÚÉ´É ½þãÉÖ±É.
9. É´ÍSÉÉ®ÉÚÉ, ±ÉÚÉEo, Eo´ÉÖ ½þãhªÉÉ°ÉÉ`ÖÚ ½þ +vªÉªÉxÉ |ÉÉÚÉEo `ÖÚ±É, °É½ÉªÉ¦ÉÚÉ `ÖÚ±É. ªÉÉiÚÉ É´Ít-ÉÍ ÖÚ ¦ÉÉ´ÍSÉÉ °ÉVÚÉ¶ÉÖ±É ´ÉÉ{É®ÉÚ Eo°ÉÉ Eo®ÉÉ´ÉÉ ½þ °É´ÉVÚÉ PãiÉÖ±É É´É ÉÉ´ÉvÉ |ÉEoÉ®ÉÚiÉÖ±É °ÉÉÉ½þªÉ ÉxÉ´ÉiÉÖ Eo®ÚÖ±É. iÉ°ÍSÉ ´ªÉ½ÉÉ®ÉEo ={ÉªÉÆÚÉxÉ Eo°üxÉ ®ÁÚÚÉ®ÉÚÉ´É ½þãÉÖ±É.

+.Gò. Sr.No.	PÉ]ÚEo Topic	+vªÉÉÉxÉ iÉÉÉ°ÉEoÉ (Teaching Hours)
É´É¦ÉÉÍ®ÉÉ - +	´ÍSÉÉÍ®ÉEo	
1)	®ÉVÉ´ÉÖ ¶ÉÉ½þ : É°ÉÉ +ÉÉhÉ ÉÉ®ªÉÉ - MÉÉÉ´ÉnÚ {ÉÉxÉ°É®ª	12
2)	MÉÃÚOVÉÖ +ÉÉhÉ ®ÉÉ´ÉpxÉÉIÉ]ÚMÉÃª - °ÉÃª¶É uÉnÚ¶ÉÖ ÉÉ®ª	
3)	ªÉ¶ÉÉÃÍ®É´ÉÉ É SÉ´½þhÉÃSªÉÉ °É{xÉÉiÉ±ÉÉ ¨É½þ´ÉÉ]ã - VÉxÉÉnÚxÉ ´ÉÉPÉ´ÉÉª	
4)	É±ÉVVÉiÉSÖ ±ÉVVÉiÉ - VªÉÃÍÖ xÉÉ<ÉEo - |ÉEoÉ¶É É¤ÉªÉÉhÉÖ, °ÉÚÉhÉÚ, ¤ãÃbÉEo®ª	
É´É¦ÉÉÍ®ÉÉ - ¤É	±ÉÉ±ÉiÉ	
1)	½þãÉÃ¶É³ÉhÉÉ®ª ¨É´ÉiÉÉ - ÉªÉ¶É®ª ¨ãÁ,ÉÉ´É	11
2)	¨ÚÉ±ªÉ°ÉÉPÉEo®ª - ¶ÉÃÉ®É´É JÉÉÍbã	
3)	°É®É¶É ¨ÉÉ®ÉSÉÉ °ÉÉÚ,ÉÉÍ ¶ÉÉ°¡É - {ÚÚ¨ÚÉÍÍÃÉ´É ¤ÉÃÉÉÉEo®ª	
4)	+ÉãÁã PªÉÉ... +ÉãÁã - É´É´É±É ¦ÉÉ±ÉÃÉ´É	
É´É¦ÉÉÍ®ÉÉ - Eò	EoÉ´ÉiÉÉ	
1)	{ÉÉ½þ {É®ÉnÉ®ÉÉ VÉxÉÉxÉªÁã °É´ÉÉxÉ - °ÉÃÉ xÉÉ´ÉnÉ´É	11
2)	JÉÉ(ªÉÉ´ÉvÉÖ JÉÉ{ÉÉ - ¤É½þhÉÉ=ÉÉ<Ç SÉãÃÉ®ª	
3)	+É´ÍSÉÉ ÉÉ]É - ÉÉ´ÉxÉnÚnÉ EoÚbÉEo	
4)	{É®ÉvÉÖxÉ - xÉÖ±ÉÉEãºhÉ nÚ¶É{ÉÉÚã	
5)	BEoÉ´É°ÉÉ ãÁ ¶ÉiÉÉEo +ÉVÉSÁã iÉÉ®ÚJÉãÚÖPÉÉ®ª - +VÉªÉ JÉÉb>ºÁã	
6)	i ªÉÉ½þÖ{É±ÉÖOEoÚã VÉÉªÉSÉÉ +É½þ ¨É±ÉÉ ! -°ÉÃª¶É nÚÉ®ÉÉ´É ´ÉvÉ	
7)	+É´½þÖ ¨ÉxÉ®ÉÉ ¨ÉÉiÚÉSÁã - MÉVÉÉxÉxÉ ¨ÉiÁã	
É´É¦ÉÉÍ®ÉÉ - Ebx	={ÉªÉÆÉÉVÉiÉ ´É®ÉÉ®ÉÖ (Skill Enhancement Module)	
	1) VÉÉ½þÖ®ª ÉxÉ´ÉnÚxÉ	11
	2) ÉxÉÉ´ÉnÉ°ÚSÉxÉÉ ±ÉÚJÉxÉ	

°ÉÉnÚ¦É¦Ç°ÉÉÍÉ

1) ={ÉªÉÆÉÉVÉiÉ ´É®ÉÉ`ÖÚ - °É{ÉÉÉnÚEo bÁÉ.EãiÉÉEoÖ ´ÉÉb>Eo, °ÉÃÍÉÉÍÉ ¶ÉãhÉ<Ç, °ÚÖVÉÉiÉÉ ¶ÉãhÉ<Ç - {ÉnÁÉÃMÉÃÉÉ |ÉÉEoÉ¶ÉxÉ, {ÚãÁã
2) ±ÉÚJÉxÉ EoÉ¶É±ªÁã — |ÉÉiÉÍÉÉ MÉÃÉÉ´É iÉÉ±ÉÃÉEo®ª EoÚÉ±ÉÁã
3) °É{ÉÉÉnÚ ±ÉÚJÉxÉ - ®ÉVÉÉEÃÖ É®ª ±É´ÉÚhÉ®ÉÉ´É iÉÃÉÉEãª
4) VÉÉÉ½þ¶ÉiÉ ±ÉÚJÉxÉ — ®ÉÉ´É {É®ª
5) MÉÖiÉ ±ÉÚJÉxÉ — É´ÉxÉÉªÉEo {É®ª

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Marathi (Communication Skill in**	15

'¨ÉÆÃ¨ÁÌ ¦ÉÆÆ¹ÉÊo ÊvÉÆ¶É±ÉªÀ : ±ÁÙÉxÉ ÊvÉÆ¶É±ÉªÉ

=ÊqÀ¯ÁÖ¤à

1. Ê¨É£É¦ÉÎ ªÉÆÃSªÉÊ ¦ÉÆÆ¹ÉÊo ÎÉ¨ÉïÉÆÃSÉÊ ÊÉÊvÉ¤ÉªÉ ÊvÉ®ÌnÃ
2. °ÆÆÉ¹É ÊvÉÆ¶É±ÉªÀ ÊÉÊvÉ¤ÉªÉïÉ ÊvÉ®ÌnÃ
3. ¨É¨ÉÆÃ¨ÁÌ ¦ÉÉ¹ÉÃSÀ =ÁªÉÀÆÁVÉxÉ ±ÉÎÉÉïÉ PÉÌnÃ
4. Ê¨ÉÉ¨Éví ¨ÁÉ£°ÉÉªÉÉïÉiÉÖ±É °ÆÁVÖ ±ÉÎÉÉïÉ PÉÌnÃ
5. ¨É¨ÉÆÃ¨ÁÌ ¦ÉÉ¹ÉÃSªÉÊ ÆÆÉ¶É¹]õ¬ÃSÉÖ +Ã³ÀjÚÉ Êo°ÀxÉ PÉÌnÃ

=ÁªÉÆÆÁVÉïÉÊ

1. °ÆÆÉ¹É¹ÌnÉ ÊvÉÆ¶É±ÉªÉ Ê¨ÉÊvÉ¤ÉªÉ°ÉÊ±ÉÊ °É½ÁÉªÁªÉ ½ÃÃ¤Ç£É.
2. ¨É¨ÉÆÃ¨ÁÌ ¦ÉÉ¹ÉÊ ÎÉ¨ÉïÉÃSªÉÊ ¨ÉÊÖ°É ¨ÉrÖiÉ ½ÃÃ¤Ç£É.
3. °ÆÆÉ¹É¹ÌnÉ, ±ÁÙÉxÉ ÎÃgÉÊSÉÖ nÖ®Ì JÚÃÖ ½ÃÖÖ±É.
4. Ê¨ÉÉ¨Éví ¨ÁÉ£°ÉÉªÉ ÎÃgÉÊïÉ °ÆÁVÖ =Á±É¤vÉ ½ÃÃ¤Ç£É.

+¦ÁªÉÊ°É PÉ¯ÁÉÖ

'¨ÁÊÉHòk Ê¨ÉÊvÉ¤ÉªÉ°ÉÊ°ÉÀ : °ÆÆÉ¹É¹ÌnÉ ¨É ±ÁÙÉxÉ ÊvÉÆ¶É±ÉªÃ - (°ÆÊÉÆ¤ïÉÖ : bÁÉ.{ÞÌ ÊÖ®ÌÊVÉ ïÉÊ®Ì, bÁÉ.¶É±ÃkpÀ ±ÁÃÇà, bÁÉ.ÊÆ¤vÉÊ ¨É½ÁÉVÉxÉ), +ÎÉ¨Ç {ÉÎÞ±ÉÊÆ¶ÉxªÉ ½à °ÆÊÉÆ¤ïÉ {ÉÞïÉÊÉÖ ªÉÊ +¦ÁªÉ°ÉGö¨ÉÊ°ÉÀ xÃïÉ±ÃÃÃ +É½à

±ÁÙÉxÉ ÊvÉÆ¶É±ÉªÃ - BÊÃnÉ ïÉÊÊ°ÉÊ-15

1. ±ÁÙÉxÉ ÊvÉÆ¶É±ÉªÃ – |ÉÊïÉÎÎÉÊ MÉÃïÉ¨É ïÉÊ±ÉÆÊÉÖ®Ì ÖoÎÉ±ÃÃ
2. °ÆÊÉÆ¤ï ±ÁÙÉxÉ - ®ÌÊVÉÊÖ¨ÉÊ®Ì ±ÉÎ¨ÉnÊ®ÌÉ ¨É ïÉÆÆÉÊÃ
3. VÉÊÊ½à®ÌÉïÉ ±ÁÙÉxÉ – ®ÌÉ¨É {ÉÊÉ®Ì
4. MÖÖïÉ ±ÁÙÉxÉ – Ê¨ÉxÊÉªÉÊÖ {ÉÊÉ®Ì

Ê¨É¦ÉÆÆÉ	- +	¹ÃSÊÉÊ®ÌÊÖ	- 20 MÃnÉ
Ê¨É¦ÉÆÆÉ	- ¤É	±ÉÊ±ÉïÉ	- 20 MÃnÉ
Ê¨É¦ÉÆÆÉ	- Ëo	ÊÖ¨ÉïÉÊ	- 20 MÃnÉ
Ê¨É¦ÉÆÆÉ	- b¤	=ÁªÉÀÆÁVÉïÉ ¨É®Ì¨ÉÖ	- 20 MÃnÉ

|É¶ÉxÉ±ÉÆ¤É¨ÉªÉ MÃnÉÊÉ¦ÉÆÆÉnÖ :-

|É¶ÉxÉ 1	¹ÃSÊÉÊ®ÌÊÖ Ê¨É¦ÉÆÆÉ	:- nÖ®ÌÉÀk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	10 MÃnÉ
|É¶ÉxÉ 2	¹ÃSÊÉÊ®ÌÊÖ Ê¨É¦ÉÆÆÉ	:- ±ÉP®ÌÉk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	05 MÃnÉ
|É¶ÉxÉ 3	±ÉÊ±ÉïÉ Ê¨É¦ÉÆÆÉ	:- nÖ®ÌÉÀk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	10 MÃnÉ
|É¶ÉxÉ 4	±ÉÊ±ÉïÉ Ê¨É¦ÉÆÆÉ	:- ±ÉP®ÌÉk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	05 MÃnÉ
|É¶ÉxÉ 5	ÊvÉïÉÊ Ê¨É¦ÉÆÆÉ	:- nÖ®ÌÉÀk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	10 MÃnÉ
|É¶ÉxÉ 6	ÊvÉïÉÊ Ê¨É¦ÉÆÆÉ	:- ±ÉP®ÌÉk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	05 MÃnÉ
|É¶ÉxÉ 7	=ÁªÉÀÆÁVÉïÉ ¨É®Ì¨ÉÖ	:- nÖ®ÌÉÀk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	10 MÃnÉ
|É¶ÉxÉ 8	=ÁªÉÀÆÁVÉïÉ ¨É®Ì¨ÉÖ	:- ±ÉP®ÌÉk®Ì BEo	|É¶ÉxÉ	05 MÃnÉ

(Ê®Ì±É °É¨Ç, |É¶ÉxÉÆÉÊ +ÁÉÆÃMÖÇÉ {ÉªÉÆÇ°É ®Ì½à±ÉÖ±É.)

É°ïÉÆÃxÉ¹ÌÖ |É¶ÉxÉ - =ÁªÉÀÆÁHò +¦ÁªÉ°ÉGö¨ÉÊïÉÖ±É Ê¨É¦ÉÆÆÉ '+' É 'ÉÊ' ªÉÊÉ®Ì |Éï±ÉÆÉÊÖ 20 MÃnÉ

03 |É¶ÉxÉ +ÉÆÆÉ Ê¨É¦ÉÆÆÉ 'Ëo' É 'b¤' ªÉÊÉ®Ì |Éï±ÉÆÉÊÖ 02 |É¶ÉxÉ

É°ïÉÆÃxÉ¹ÌÖ °É¨ÉÆÉÊSÀ +°à BÊÃnÉ 10 ¤É½à®ÉÊÉÖ |É¶ÉxÉ ÊvÉÊÉÆÉÊ®Ì

VÉÊïÉÖ±É. |Éï±ÉÆÉÊo |É¶ÉxÉ°É 02 MÃnÉ ªÉÊ|É¨ÉÆÉÊnÃÊÉ |É¶ÉxÉ 20 MÃnÉÆÃSÉÊ +°à±É.

Ê¨É¦ÉÆÆÉ 'b¤' °ÉÊ¨Ö °ÉÆÉnÖ¡Ç, ÖÆÃÉ ¨ÉÀnÃÖ =ÁªÉÀÆÁVÉïÉ ¨É®Ì¨ÉÖ - °ÆÊÉÆ¤ïÉÖ bÁÉ.ÉÆÃïÉÆÉÖ ¨ÉÆÃb¤Ëo, °ÆÃÉÆÃÉ ¶ÉÀnÉ<Ç, °ÖVÉÊïÉÊ ¶ÉÀnÉ<Ç, - {ÉrÀnÃÖMÃÃÉÊ |ÉÊÉ¶ÉxÉ, {ÉÞÀnÃ ªÉÊ {ÉÞïÉÊÉÖ±É |ÉÊÆÉ¶ÉxÉ°É 6 ¹ÃÀ VÉÊÀÞ®Ì ÊxÉ®ÌÉrÀxÉ Ê |ÉÊÆÉ¶ÉxÉ 7 ¹ÃÀ - ÊxÉÊ®ÌÉrÀÉ °ÆÃSÉxÉÊ±ÉÆÃxÉ ªÉÊ |ÉÊÆÉ¶ÉxÉ°É 10 MÃnÉÆÃSÉÊ 01 nÖ®ÌÉÀk®Ì Ê É 05 MÃnÉÆÃSÉÊ 01 ±ÉP®ÌÉk®Ì |É¶ÉxÉ Ê®ÌSÉÊ®Ì±ÉªÉÊ VÉÊ<Ç±É.

ÊvÉÆ¶É±ÉªÉ Ê¨ÉÊvÉ¤ÉªÉ°ÉÊ®Ì +ÉvÉÊ®ÌnÉ +ÁÉÆÃMÖÇÉ ¨É±ÉªÉ Ê¨ÉÊvÉ¤ÉªÉ :- **- 20 MÃnÉ**

- MÃnÉ Ê¨É¦ÉÆÆÉnÖ

1) PÉ¯ÁÉÖ SÉÊSÉÊnÖ (Class Test)- 02 - 10 MÃnÉ
2) °ÉÊvªÉÊÉªÉ (Home Assignment)- 02 - 10 MÃnÉ

|É¶ÉxÉÊÉÆjÉÆÃSÀ |ÉÊ°ÀxÉ - BÊÃnÉ MÃnÉ 25

-AMMJE ¯Ê-ªÊÊEoxÉ AEC - 25 MÊhÉ
PÉ]ÆEo SÉÉSÉhÉÒ - 2 - 10 MÊhÉ
MÊ¼ÉÊ{ÉÉ`ö - - 10 MÊhÉ
SÉSÉÉ{ºÉfjÉ - - 05 MÊhÉ

(+¦ªÉÉºÉÉ{ÉÉjÉÊaÉiÉÒ±É ºÉÉ{É PÉ]ÆEoÉÉ¹ÉÉ |É¶xÉ ÉÊSÉÉ¹hªÉÉiÉ ªÉÉ¨ÉÒ±É)

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Hindi**	45

Unit	Syllabus	No. of Lectures
I	इकाई एक - गद्यखण्ड - (6 से12पाठोंसे) अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न् (एक) ब) लघुत्तरी प्रश्न् (तीन)	08
II	इकाई दो - पद्यखण्ड -(6से12कविताओंसे) - अ) दो कविताओं के केन्द्रीय भाव	08
III	अ) व्यावहारिक भाषा एवं व्याकरण १) पदनाम (कोई दो) २) पारिभाषीक प्रशासनिक शब्दावली (कोई दो) ३) मुहावरे (कोई दो) ४) वाक्यशुध्दी (कोई दो) आ) हिंदी अनुवाद - मराठी गद्यांश का हिंदी अनुवाद	08
IV	इकाई चार - अ) निबंध (एक) व्यावसायिक एवं पर्यावरण विषयो पर आधारित ब) ब्लॉग लेखन : प्रकार, सावधानियाँ	07
V	इकाई पाँच - संपूर्ण पाठयक्रम पर आधारीत वस्तुनिष्ठप्रश्न् (प्रत्येक प्रश्न्पर एक अंक)	07
VI	**Skill Enhancement Module** साक्षात्कार :-अ]साक्षात्कार के प्रकार एवं विशेषताएं आ]साक्षात्कार अपने परिसर के प्रतिष्ठित शिक्षक प्राध्यापक, प्राचार्य, खिलाड़ी, किसी विभाग विशेष के अधिकारी इत्यादि किसी भी एक का साक्षत्कार लेना	07

संदर्भ पुस्तक का नाम

पाठ्यपुस्तक -क्षितिज संपादक -डॉ. निभा उपाध्याय
डॉ. मनोज जोशी
डॉ.सुशांत ठोके
प्रकाशक- राघव पब्लिशर्स एंड डिस्ट्रीब्यूटर्स नागपुर
व्यवहारिक हिंदी व्याकरण लेखक श्याम चंद्र कपूर
हिंदी ज्ञान विकास लेखक डॉ हरी प्रसाद पांडे

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Hindi (Communication Skill in**	15

	Hindi) AEC	

***संभाषण कौशल्य**

१)संभाषण कौशल्य

२)सूत्रसंचालन

३)साक्षात्कार

४)वक्तृत्व, वाद-विवाद आदि

<u>पाठ्य पुस्तक का इकाइयों में अंक विभाजन एवं प्रश्नों का स्वरूप निम्नानुसार है</u>

इकाई एक - गद्यखण्ड - (प्रथम छह पाठों से)

अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न् (एक) (०६अंक)

ब) लघुत्तरी प्रश्न् (तीन) (१२अंक)

इकाई दो - पद्यखण्ड -(प्रथम छंह कविताओं से) -

अ) दो कविताओं के केन्द्रीय भाव (१४अंक)

इकाई तीन - अ) व्यावहारिक भाषा एवं व्याकरण

१) पदनाम (कोई दो) (०२अंक)

२) पारिभाषीक प्रशासनिक शब्दावली (कोई दो) (०२अंक)

३) मुहावरे (कोई दो) (०२अंक)

४) वाक्यशुध्दी (कोई दो) (०२अंक)

आ) हिंदी अनुवाद - मराठी गद्यांश का हिंदी अनुवाद (०६अंक)

इकाई चार - अ) निबंध (एक)

व्यावसायिक एवं पर्यावरण विषयो आधारीत (०८अंक)

ब) ब्लॉग लेखन : प्रकार, सावधानियाँ (०६अंक)

इकाई पाँच - संपूर्ण पाठयक्रम पर आधारीत वस्तुनिष्ठ प्रश्न् (२०अंक)
(प्रत्येक प्रश्न् पर एक अंक)

आंतरिक मुल्यांकन - (कौशल्य आधारीत मॉडयुल) (२०अंक)

१. साक्षात्कार-अपने परिसर के कलाकार,पत्रकार,साहित्यकार,शिक्षक, नेता, मजदुर,पत्रकार आदि मे से किसी भी एक का साक्षात्कार लेना (१०अंक)

२. गृहपाठ, इकाई परीक्षा, समुहचर्चा, प्रस्तुतीकरण आदि (१०अंक)

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Sanskrit**	45

Course Outcomes :

This course will help Students to –

- Study of Sanskrit has a wide scope in the field of Translation. So many Sanskrit manuscripts are there still untouched, which, if translated into other languages, would be a great serve to the mankind.
- Transliteration is one of specialties of Sanskrit Language. Sanskrit text can be transliterated into other foreign languages for a better understanding of Indian Culture and Heritage.
- Sanskrit Computational Linguistics helps human beings for a better Cognitive Understanding Skill.
- Machine Translation is a modern application of Sanskrit Language as Paninian grammar is having a great potential of transformation from Natural Language to Artificial language through Artificial Intelligence (AI).
- Voice Therapy and Voice Culture are best modern avenues of Sanskrit Scholars.

Unit	Content	No. of Periods
I	घटक 1 गद्यपाठ 1 तथा 2 वाणिज्यसुधा (भाग - 1), द्वितीय विभाग	09

II	घटक 2 गद्यपाठ 3 तथा 4 वाणिज्यसुधा (भाग - 1), द्वितीय विभाग	09
III	घटक 3 पद्यपाठ 1 तथा 2 वाणिज्यसुधा (भाग - 1), द्वितीय विभाग	09
IV	घटक 4 पद्यपाठ 3 तथा 4 वाणिज्यसुधा (भाग - 1), द्वितीय विभाग	09
V	**Skill Enhancement Module** गृहपाठ मौखिक परीक्षा	09

संदर्भ ग्रंथसूची -

1. वाणिज्यसुधा (भाग -1), अथर्व प्रकाशन, जळगाव
   (Text Book, Edited by Dr. B. N. Panda, Dr. R. V. Kavishwar, Dr. Jayshree Sakalkale)
2. Web links – उच्चारण स्थान - https://youtu.be/zW2vpCF3RyQ
   पठन कौशल्य https://youtu.be/ARJa2GbgiiQ
   विभक्ति परिचय - https://youtu.be/bY0sEHjtQLE
   https://youtu.be/sWikF2JvM3M
3. **Swayam** https://onlinecourses.nptel.ac.in/noc22_hs114/preview

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Sanskrit (Communication Skill in Sanskrit) AEC**	15

Course Material –

पठनकौशल्यम् (पाणिनीयशिक्षा)

विभक्तिपरिचय (द्वितीया ते पञ्चमी)

Question Paper Pattern

1. (a) Long answer question (one out of two)	: 10
(b) Reference to Context (one out of two)	: 05
2. (a) Long answer question (one out of two)	: 10
(b) Reference to Context (one out of two)	: 05
3. (a) Long answer question (one out of two)	: 10
(b) Reference to Context (one out of two)	: 05
4. (a) Long answer question (one out of two)	: 10
(b) Reference to Context (one out of two)	: 05
5. Multiple Choice Questions (Ten)	: 20
Internal marks (SEM)	
Total marks - 20	
6. Home Assignment	: 10
7. Oral Test	: 10

	100

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Pali and Prakrit**	45

Programme Outcomes -

1) MEqj {EE`ÓSEE ¡E¹EBIC©ni E°ÑiEE ªÞ¢Ç£É.
2) MÉ£t {EE`ÓSEE °EF¶E °£i£ÑSEE ¶£¬nEiE °£¹]o E°ÑiEE ªÞ¢Ç£É.
3) {£t {EE`£iÏÖ±É MÉEIEÑSEE +xÖEEni E°ÑiEE ªÞ¢Ç£É.

4) {£t. {ÉÉ`ŒSß ´ÉSÉxÉ Eò°ïxÉ °ÉÉ®ÉÉ¡ÉEi¨ÉEò °{É¹]ò Eò®ïÉÉ ªß<Ç±É.
5) °É{ÉÌhÍ, +¦ªÉÉ°ÉGò¨ÉÉSß °ÉÌ¨É +vªÉªÉxÉ Eò°ïxÉ ´É°ïÉÉxÉ¹`ò |É¶xÉßSÉÒ =kÉ®ï ríïÉÉ ªßíÒ±É.

Unit	Contents	No. of Periods
Unit-I **VÉÉiÉEò EòlÉÉ**	1) °ÉÍ{ÉÉÉ®ïEò VÉÉiÉEò 2) EÒ]ò ÉÉÉhÉV ªÉ VÉÉiÉEò	09
Unit-II **IÉ®ïMÉÉlÉÉ**	1) JßïÉÉlÉ®ï 2) ÉEò°ÉÉMÉßÉ´ÉÒ	09
Unit-III **vÉ¨ÉÉEnï**	1) ªÉÉ±É´ÉMÉ 2) {ÉÉÉb÷É´ÉMÉ	09
Unit-IV **vÉ¨ÉÉEnï**	1) {ÉÍ¡ò´ÉMÉ 2) +®ïÁ½xÉ´ÉMÉ	09
Unit - V	Skill Enhancement Module {ÉÉ±ÉÒ ¦ÉÉ¹ÉÉ ´É °ÉÉÉhÉEò	09

Course Outcomes of SEM

1. É¡jÉÉ{É]ÉEò °ÉÉÉ½ïªÉSÉÉ +¦ªÉÉ°É Eò®ïßå
2. vÉ¨É{ÉnÉ÷ÉÒ±É xÉÉ÷ÉEò É¶ÉEò´ÉÉ +¦ªÉÉ°É´ÉÉ

°É÷ÉÍ¡ÉÉÉÉ -

1) VÉÉiÉEò EòlÉÉ {ÉÉÉ±É - xÉÉ±ÉÍ÷É °ÉPEò®ïÉ, <ÍÉ÷É{ÉÍ®ï
2) IÉ®ïMÉÉlÉÉ - |ÉßÅ bß÷É. É´É¨É±ÉÉEòïÒ - °É¨ªÉEò |ÉEòÉ¶ÉxÉ - xÉ´ÉÒ É÷ï±ÉÒ
3) vÉ¨É{ÉnÏ - bß÷É. ¦É÷ïxïÉ +ÉxÍ÷ï EòÉ°É±ªÉxÉ
4) {ÉÉ±ÉÒ °ÉÉÉ½ïªÉSÉÉ <ÍïÉ½É°É - ¦É®ïÉÉ°É½ò =ÉÉ¥ªÉÉ°É
5) VÉÉiÉEò EòlÉÉ, vÉ¨ÉÉxÍ÷ï EòÉ®ïÉÉÒ, xÉß½É |ÉEòÉ¶ÉxÉ - xÉÍMÉ{ÉÍ®ï-2011
6) vÉ¨É{ÉnÏ, bß÷É. ®ïÉJÉÉ ´ÉÉxÉJÉÉbß, °ÉÌMÉ´É |ÉEòÉ¶ÉxÉ
7) vÉ¨É{ÉnÏ, MÉÉlÉÉ ´É EòlÉÉ, ±ßÉJÉÉEò, bß÷É. °ÉvïÉ®ïÍCJÉïÉÉ, |ÉEòÉ¶ÉEò, °É¨ªÉEò vÉ¨É{ÉnÍ]ÉP]ò, +¨É®ï´ÉïÉÒ-2019.
8) VÉÉiÉEò EòlÉÉ - vÉ¨ÉÉxÍ÷ï EòÉ®ïÉÉÒ, xÉß½É |ÉEòÉ¶ÉxÉ xÉÍMÉ{ÉÍ®ï-2011.
9) IÉ®ïMÉÉlÉÉ-+xÍ÷ÉÉnïEò |ÉÉ.bß÷É.¶ïÉ®ï°É¶É´É ¨ïßå,ÉÉ´É, |ÉEòÉ¶ÉEò- °ÉÉSÉ´É ¨É½É®ï¹]ß ®ïÉV ªÉ °ÉÉÉ½ïªÉ +ÉÉhÉ °ÉPEòïÒ ¨ïßò÷ïÒ, ¨ïßÉ<Ç,1993
10) {ÉÉ±ÉÒ ¦ÉÉ¹ÉÉ EòÉ®ïÉ±ªÉ- bß÷ÉÉ±ÉÉVÉÒ MÉ½É÷ï - °ÉÉ®ïxÉÉlÉ |ÉEòÉ¶ÉxÉ - {É®ï¶ÉhÉÒ - 2017.
11) Email Wikipedia, ebooks,Apps, News paper, Magazines, Paint Social Media, You Tube etc.

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-22	**Pali and Prakrit (Communication Skill in Pali and Parkrit) AEC**	15

É´ÉÉ¶ÉªÉxÉ É¶ÉÉ÷ÉÒï / +ÉxÉÉ´ÉÉxÉ É¶ÉÉ÷ÉÒï

ÉÉ¶ÉÉ¹]ò÷ä :

1) ´ÉÍVÉÉÉxÉEò ¤ïÌ¹]ò´ÉÉxÉ VÉÉhÍxÉ PÉßå
2) ÉxÉ¨ïÇ±É ÉSÉxÉ ½ßïªÉÉÉ´ÉÉ®ïÉÉ |É°ïixÉ Eò®ïßå
3) °É´ïiÉÉ´ÉÉï¤ïÌ¹]ò´ÉÉxÉ +¦ªÉ°É´ÉÉ
4) °¨ÍiÉÒ ¨ÉvªÉ |É°ÍÉÉÉ{ÉiÉ ½ßïªÉÉÉSß EòÉ¶ÉÉ±ªÉ ±ÉlÉÉiÉ PÉßå

={ªÉ°ÉÉÍMÉiÉÉ

1) {ÉÉ®ïÍ¨ÉiÍ¤ïÉ´ÉÉï½ßïªÉÉ°É °É½É®ïªÉ¦ÍÉ `ÖßÉ±É
2) ¨ÉÉxÉ´ÉÒ ¨ÍÉ±ªÉ VÉÉhÍxÉ PÉßÉÉ ªßíÒ±É
3) °É¨ÉvÉÉxÉÒ ´ÍÉ{É°É±ªÉÉ VÉÉ<Ç±É
4) ÉVÉ´ÉxÉ VÍMÉhªÉÉSÉÒ Eò±ÉÉ +´ÍMÉiÉ Eò®ïÉÉ ªß<Ç±É

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-23	**Financial Accounting**	75

Course outcome :

1 Rectification of Journal entry
2 Student acquire the knowledge of nonprofit organization
3 Prepare the all types of cooperative society account
4 Students should be acquired partnership farm accountancy
5 The bill of exchange contest and unconditional order to pay a create amount on as agree day.

Unit	Topic	No. of Periods
I	Final Account of individual, manufacturing Account, Trading Account, Profit & Loss Accounts, Balance Sheet with Adjustment entry.	13
II	Bill of Exchange	13
III	Accounts of Non-profit organization.	13
IV	Final Accounts of co-operative societies.	12
V	Final Accounts of partnership Firms, Basic Terminology, Method Capital.	12
VI	**Skill Enhancement Module :-** 1) Finalization of Accounts with the help of Tally 2) Visit to office of C.A. and submission of visit report.	12

Books recommended :

1) Financial Accounting : Dr.L.K.Karangale, Dr.W.D.Golait, Dr.Arun Yeole,Prashant Publication, Jalgaon
2) Financial Accounting : Dr.Sanjay P.Kale, Dr.Arun N.Dasode,Saijyoti Prakashan, Nagpur
3) Financial Accounting : Dr.Prof.Pradip Wath, Dr.Raju Jadhao, Dr.Rajendra Selukar
4) Financial Accounting : Ku.Jaiprabha Mahadev Bhagat, Aakash Anandrao Budhe
5) Advanced Accountancy : R.R.Gupta

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-24	**Business Economics**	75

Course Outcomes

1. Examine the difference between business and managerial economics.
2. Application of Discriminative nature of monopolist.
3. Application of monopolistic competition, oligopoly, and perfect competition
4. Application of demand and supply pattern of rent and wage.
5. Application of the theories of interest and profit.

Unit	Content	No. of Periods
I	**Business and Managerial Economics:** 1.1 Meaning and characteristics of Business Economics. 1.2 Meaning and characteristics of Managerial Economics. 1.3 Nature and Scope of Managerial Economics. 1.4 Objectives and Importance of Managerial Economics. 1.5 Relation of Managerial Economics with Business Economics	13
II	**Market Structure: Monopoly** 2.1 Meaning and classification of Markets. 2.2 Working of Price Mechanism. 2.3 Monopoly: Meaning and Characteristics. 2.4 Price determination under monopoly 2.5 Price discrimination under monopoly.	13
III	**MARKET STRUCTURE : Competitive Market** 3.1 Monopolistic competition: Meaning and Characteristics. 3.2 Price determination in monopolistic competition. 3.3 Oligopoly: Meaning and Characteristics. 3.4 Price determination under Oligopoly. 3.5 Perfect competition: Meaning, Characteristics and Price Determination.	13
IV	**FACTORS PRICING: LAND & LABOUR** 4.1 Factors Inputs: Nature, Demand &Supply 4.2 Marginal Productivity Theory. 4.3 RENT: Concept, Ricardian Theory, Quasi Rent. 4.4 WAGES: Meaning & Types. 4.5 Determination of wages.	12
V	**FACTORS PRICING: CAPITAL & ENTREPRENURSHIP** 5.1 INTEREST: Concept and time preference. 5.2 Loanable funds and Liquidity preference theory of Interest. 5.3 PROFIT: Meaning and Definition. 5.4 Dynamic & Risk bearing theory of Profit. 5.5 Innovation theory of Profit.	12
VI	**Skill Enhancement Module** Application of Price Determination for consumer products and services and factors of productions.	12

BOOKS RECOMMENDED

1. Ahuja H.L. : Business Economics : S. Chand & Co. New Delhi
2. Business Economics : Pimpalkar, Bapat, Joshi, Orient-Logmans
3. Koustsoyiani A Moden Micro Economics, Macmilan New Delhi
4. +IÇ¶EE°jEESa Ê°Ér¤ÆE — |EE. VÉÖ.BxÉ. ZÉÉ°Ê¶ä, ÉÉ{É¬}É{ÉÖ |ÉEöÉ¶ÉxÉ
5. ªÉÉ Ê°ÉÉÉªÉEö +IÇ¶EE°jÉ — bÉä. ªÉ.ªÉ.¨ÉÉ»ÉÖä, +ÆÖÉÉ {É¤±ÉÖÉa¶ÉxÉ, xÉÉMÉ{ÉÖn
6. +IÇ¶EE°jÉÉa Ê°Ér¤ÆE — VÉÉä¶ÉÖ, Ê°MÉ, ¸ÖÉ°ÉÉ°iÉÉ, VÉªÉ{ÉÖn
7. +ÉvÆÖxÉÉö °ÖÉ¨É+IÇ¶EE°jÉ — Éa.{ÖÉ.B¨É. °ÆnÖÉ.
8. ªÉÉ Ê°ÉÉÉªÉEö +IÇ¶EE°jÉ — |EE. BSÉ.+Ê¶ä ÉiÉÉ°ÉÉªÖÉ, bÉä. Éa.Éa. {ÉÉ}ö±É, bÉä. ¤ÖÉ.¤ÖÉ. iÉÉªÉ°ÉÉÉä +ÉÉhÉ ÉÉªÉ.{ÖÉ. Ê°MÉ - +uäÉ |ÉEöÉ¶ÉxÉ, +Éöä±ÉÉ
9. Business Economics : Dr. Sudhir Bodhankar, Dr. Medha Kanetkar, Shri Sainath Prakashan, Nagpur
10. Business Economics : Dr.(Mrs..) Pushpa T
11. Ayade-Shree Mangesh Prakashan, Ramdaspeth, Nagpur-10
12. Business Economics (English Edition) : Dr. G.N. Zamare-Pimpalpure & Co. Publishers, Nagpur
13. ªÉÉ Ê°ÉÉÉªÉEö +IÇ¶EE°jÉ (¨ÉªÉ¨ÉÖ +É¨ÉÆÖÉ) : bÉä. VÉÖ.BxÉ. ZÉÉ°Ê¶ä, Pimpalapure & Co. Publishers, Nagpur

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-25	**Principle of Business Organization**	60

COURSE OUTCOMES

The students will be able to:

1) To Familiar with business organization.
2) Understand the concepts related to Business policies.
3) Demonstrate the roles, skills and functions of management.
4) To diagnose and solve organizational problems and develop optimal managerial decisions.

Unit	Topic	No. of Periods
I	**Commerce and Industry** ❖ Commerce and Industry - Meaning, Scope and Evolution ❖ Industrial Revolution- Its Effects ❖ Emergence of Indian MNC ❖ Recent Trends in Business World ❖ Indian Business in New Millennium.	**10**
II	**Business** ❖ Business Sectors and Its Form ❖ Forms of Business Organization ❖ Unorganized Business- Peddlers and Hawkers, Market Traders and Street Traders ❖ E-Commerce - Concepts and Scope ❖ E- Tailers, Cashless Transaction and Its various modes1	**10**
III	**Entrepreneurship Development** ❖ Concepts: Function and Need ❖ Entrepreneurship: Characteristics and Competencies ❖ Process of Entrepreneurship Development ❖ Entrepreneurship Values: Attitudes and Motivation - Meaning and Concepts	**10**
IV	**New Enterprises** ❖ Decisions in Setting up Enterprises ❖ Opportunity and Idea Generation ❖ Role of Creativity and Innovation ❖ Feasibility Study and Business Plan ❖ Business Size and Location Decision	**10**
V	**Trade in India** ❖ Whole Sale and Retail Trade ❖ Malls, Super Markets, Hypermarket ❖ Stores-Speciality, Convenience, Departmental and Discount ❖ Transport, Insurance, Communication and Other Services ❖ Import E port Trade Procedure	**10**
VI	**Skills Enhancement Module (SEM)** ❖ Visit any local organization / local governing bodies (Panchayat Samittee Offices / Magarparishad / Municipal Corporation) and Prepared Report ❖ Gathered details about any ISO- 9000 certified organization	**10**

	❖ Gathered details on administrative audit report and methods adopted by any organization. ❖ Report on motivational tools for employees adopted by any organization. ❖ Report on contribution of any organization for conservation of environment, energy and heritage.	

BOOKS RECOMMENDED

1. Organization : Text, Cases and readings on the Management of Organizational Design and Change, J.P. Kotter, L.A. Schlesinger and V. Sathe
2. Business Organization & Management, Mr. Mahesh Chaudhary
3. Business Organization & Management, Kaul V (Pearson Education 2012)
4. Business Organization & Management, Tulsian P and Pandey V (Pearson Education 2011)
5. Business Environment, Cherunilam F. (Himalaya Publishing House 2010)
6. Business Sutra, Pattnaik D. (Aleph Book Company 2013)
7. Organizational Traps : Leadership, Culture, Organizational Design, Chris A (Oxford University, Press 2010)
8. World Class in India, Piramal G and Ghoshal S (Penguin India 2002)
9. Business Maharajas, Parimal G (Penguin India 2011)
10. On Becoming a Leader, Warren B. (Perseus Books Group 2009)

==========

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-26	**Computer Fundamental & Operating System II**	45

- **Course Outcome**

The students will be able to-

1. Get basic introduction of Computer and mobile operating systems
2. Know concept of windows versions.
3. Create and delete file in File Explorer.
4. Know concept of modern communication and network topologies.
5. Create e-mail account and compose e-mail massage.
6. Create table, utilizing existing Template provided by Microsoft and add customization on Template according to user needs.
7. Identify steps in the process and complete an activity to create a mail merge.
8. Develop the skill of power point programs.
9. Insert various graphical object on slide.
10. Add different Transition, Animation, Sound and Timing effect to Slide.
11. Run a presentation on computer screen.

Unit	Topic	No. of Periods
I	**Operating System (OS):** **Operating System Basics:**Introduction, Definition, Basic Functions. **Types of Operating Systems:** Batch OS, Single User, Multiuser, Time Sharing/Multitasking OS, Real Time OS, Distributed OS, Network OS and Mobile OS. **Concepts of Popular Operating Systems:** MS DOS, Microsoft Window, UNIX, LINUX, Apple iOS,Google Android, BlackBerry, Macintosh.	**09**
II	**MS-WINDOWS:** **Concept &Version of Windows:** Windows 1.0, Windows NT, Windows 95, Windows 98, Windows XP, Windows 7 and Windows 8 **Windows 10:**Introduction, Features,Screen Element of Window 10. Desktop: This PC, Icons, Recycle Bin, Microsoft Edge (Browser), Taskbar, Start Menu, Notification area. Manage Files and Folders with File Explorer:Creating, Deleting, Opening, Copying, Moving And Renaming Files and Folders. Microsoft Cortana; meaning and features.	**09**
III	**Modern Communications: (Concept 0nly)** Definition, Characteristics of Modern communication Technology. Communications Methods; SMS (Text Massaging), IM (Instant Massaging), Voice Calling, Video Chat, Blogging, Social Media and e-mail. Audio and Video Conferencing tools: concept and features of Zoom, Google Meet, Google Hangouts, Skype and YouTube. Networking: Concept, Topology. Network types:PAN, LAN, MAN and WAN. Communication Devices: Smart Phone, Bandwidth; Modem, Wi-Fi, Bluetooth	**09**
IV	**AdvancedTable, Graphics and Mail Merge: [MS-WORD 2013/2016]** **Working with Tables:**Creating, Inserting data, Aligning Data in a Table, inserting, Moving, Resizing Rows & Columns. Adding Border & Shading to Table, Convert Text to Table.	**09**

	Illustrations and Objects: Insert Pictures, SmartArt, Shapes, Screenshot, Hyperlink, Text Box, WordArt, Drop Cap and Symbol. **Document Designing:** Themes, Watermark, Page Color, Page Border. Mail Merge: Meaning and Advantages. Procedures of Mail merge; Create Main Document, Edit Recipient's list, Insert Merge fields, Preview Results and Finish & Merge documents.	
V	**PowerPoint Presentation: [2013/2016]** **Concept of Presentation:** MS-PowerPointScreen, Creatinga new Presentation Using a Template. **Inserting and Editing:** Text,Pictures, screenshot, Shapes, SmartArt, WordArt, Video and Audioeffects. **Formatting Slide:** Resizing and Scaling an Object, Slide Size, format background and Changing Slide layouts. Slide Effects; Adding Transition and Animation effect, Setting Slide Show Timings, Different Slide Views, Running a Slide Show, Saving, Sharing and Printing a presentation.	**09**

Books Recommended :

1. Computer Fundamentals, P. K. Sinha, V.K.Goyal
2. Computer Fundamentals-B.Ram (WE)
3. Fundamentals of Computers-V. Rajaraman(PHI)
4. Introduction to IBMPC & Applications-Taxali.
5. Computer Fundamentals & Operating System : Dr. Sanjay Kadu, Dr. Arun Harne
6. MS-OFFICE (PHI)
7. MS-OFFICE (BPB)
8. MS-OFFICE (TMH)
9. Yeats : SystemsAnalysis & Design ; Macmillan India, New Delhi.
10. Basics of Computer and Business Mathematics, By Dr. Rajiv Ashtikar, Dr. Santosh Sadar and Prof. Vilas Chopade : Payal Prakashan, Nagpur.
11. Computer Fundamentals & Operating System : Supriya Bhagade-Pimpalapure &Co. Pub.,Nagpur.
12. Principals of Computer, By Prof. S. M. Kolte, Pimpalapure & co. publisher, Nagpur.
13. Computer Fundamentals & Operating System, Dr. C. M. Tembhurnekar, Dr Sushant Jadhao
14. Computer Fundamentals & Operating System, Dr Sanjay Tidke, Aakash Bele
15. Computer Fundamentals & Operating System : Prof.Sunil Ishwarkar, Prof. Sharad Kulat

Part B

Syllabus prescribed for 1st Year Under Graduate Programme

Programme : Bachelor of Commerce **Semester II**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods
BC-26	**Computer Fundamental And Operating System-II (Practical)**	15

- **Course Outcome:**

Students will be able to do at the end of practical's:

1) Know how to organize files/folder in File Explorer
2) Understand different customization setting in windows 10.
3) Create windows login Account which is necessary for Windows 10
4) Create table, utilizing existing Template provided by Microsoft and add customization Template according to user needs.
5) Add header and footer to long list of pages which is crucial.
6) Complete Mail Merge process.
7) Change layout of pages
8) Create Presentation, designing slides and add different Transition and Animation effect to objects and Slide

- **List of Practical's:**

1) Create a new folder on desktop
2) Create, rename, delete, and restore File from Recycle Bin.
3) Change icon of Folder from Disk.
4) Open Control Panel or Setting in Windows 10 to customize and personalize.
5) Creating Windows Login User Account
6) Change Time Zone and Language of Keyboard.
7) Personalization your computer according to your need like changing theme, changing color, changing start menu app.
8) Create class time Table in table format, save file.
9) Open any existing Template and customize according to your need.
10) Create two column page, add border to page and add Picture /Text Watermark.
11) Create two pages with Header and Footer, add current date on Footer and your College name on Header.

12) Create main document (letter/Notice/Invitation etc,) along with Recipients' Address (minimum five) then insert merge field, merge document, Preview and save/print it.
13) Create Blank or New Existing Template, Add few Slides and Edit content on each slides.
14) Change Background color of each slides make sure each slides has different background.
15) Create a Presentation Title and Content slide layout. Add class name as a Title and add Exam Table (Sample) in table format in Content Section.
16) Create two Slides with Transition Effect on Each Slides
    I) Insert WordArt on First Slide and Animate it.
    II) Insert Picture on Second slide and Animate it with Sound.

Division of Marks for Practical's

Record Preparation	10 Marks
Practical Performance	10 Marks
Viva-Voce	10 Marks
Description	10 Marks
Practical Total	**40 Marks**

SantGadgeBabaAmravatiuniversity,Amravati
Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)
Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Compulsory English
B.Com.IISem.IV
Titleofthebook-**Pristine**

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	TotalnumberofPeriods
BC41	**English**	**36**

Unit1-Prose-
1) India'sMessagetotheWorld-SwamiVivekanand
2) OnForgetting–RobertLynd
3) IndraNooyi:ACorporateGiant

Unit2-Poetry-
1) theSoul'sPrayer–SarojiniNaidu
2) TheMountainandtheSquirrel-R.W.Emerson
3) Nature-W.H.Longfellow

Unit3-CommunicationandSoftSkills
1) Group Discussion
2) Advertisements
3) CreativeWriting:SituationalDialogues

Unit	Content	NumberofPeriods
1	**Prose** 1) India's Message to the World- Swami Vivekanand 2) OnForgetting–RobertLynd 3) IndraNooyi:ACorporateGiant	**14**
2	**Poetry** 1) TheSoul'sPrayer–SarojiniNaidu 2) The Mountain and the Squirrel- R.W. Emerson 3) Nature-W.H.Longfellow	**10**
3	**CommunicationandSoftSkills** 1) GroupDiscussion 2) Advertisements 3) CreativeWriting:SituationalDialogues	**12**

QuestionwiseDistributionofMarks

Prose-Q.1)A) Solve any One long questions out of Two. -5Marks h- 6 Marks

Poetry-Q.2)
A) SolveanyOnelongquestionoutofTwo. - 5Marks
B) SolveanyTwoshortquestionsoutofThree. -4Marks

MCQ- Q.3) Attempt all multiple choice questions based on prose and poetry- 10 Marks Communication and

Soft Skills-
Q.4) SolveanyTwoquestionsoutofThree. -10Marks

InternalAssessment

1)Assignment - 5Marks

2)ClassTest - 5Mark

Part B

Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)

Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Programme: Bachelor of Commerce **Semester: IV**

Code of the Subject	Title of the Course\Subject	Total Number of Periods
BC-42	Marathi	36

अभ्यासपत्रिकेची निष्पती (COs) :

१. नेमलेल्या साहित्यातून जीवनदर्शन, समकालीन व्यवहार जाणीवा यांची माहिती होईल.

२. वैचारिक, ललित, कविता या विविध वाड्.मय प्रकाराचे ज्ञान होईल. या वाड्.मय प्रकाराचे वेगळेपण जाणूनघेतील तथा यामधील साम्यभेदाचे आकलन होईल.

३. वैचारिक गद्यातून भाषेच्या सर्जनशीलरूपाचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. तसेच चारित्र्यविषय असलेल्या थोर व्यक्तींच्या जीवनकार्यातून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल आणि संकटावर मात करून जीवनात यशस्वीहोतायेते हा विचार त्यांच्या मनी रूजेल.

४. ललित कलाकृतीच्या वाचनातून आनंद, बोध, ज्ञान इत्यादींची प्राप्ती होऊन विद्यार्थ्यांच्या जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध होतील.

५. वैचारिकता, तात्विकता, काव्यात्मकता, भावनात्मकता, सामान्य गोष्टीतील असामान्यत्वाचे दर्शन यातून विद्यार्थ्यांचा दृष्टीकोण संपन्न होईल.

६ विविध प्रकारच्या साहित्याचे आकलन, वर्णन, आस्वादन, विश्लेषण आणि मूल्यमापन करण्याची क्षमता वाढून विद्यार्थ्यांची अभिरूची विकसित होईल.

७. या वाड्.मय प्रकारातून विविध प्रकारचे नीतिमूल्ये, जीवनमूल्ये, यांची शिकवण विद्यार्थ्यांना मिळेल, त्याचा उपयोग उत्तमरीतीने जिवन जगण्यासाठी होईल.

८ .'उपयोजित' घटकाच्या माध्यमातून विविध प्रकारची कौशल्ये त्यांच्यात निर्माण होतील व ते रोजगारक्षम होतील.

९ विचारवंत, लेखक, कवी होण्यासाठी हे अध्ययन प्रेरक ठरेल, सहाय्यभूत ठरेल. यातून विद्यार्थी भाषेचा सर्जनशील वापर कसा करावा हे समजून घेतील व विविध प्रकारातील साहित्य निर्मिती करतील. तसेच व्यावहारिक उपयोजन करून रोजगारक्षम होतील.

अ.क्र. Sr.No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)	श्रेयांक Credit
विभाग अ	**वैचारिक**	१०	२.०
१)	तरूणांनो! निर्भय बना, शूर बना - स्वामी विवेकानंद		
२)	गाडगे महाराज एका आगळ्या संतत्वाचा धनी-अण्णासाहेब वैद्य		
३)	'आलेम्बिक' उद्योगसमूह एक प्रेरणा - अनंत मराठे		
विभाग ब	**ललित**	१०	
१)	जोती: जीवनात आणि कवितेत - अरुणा ढेरे		
२)	मोयी - सतीश तराळ		
३)	कष्टाची भाकरी - सचिन वसंत पाटील		
विभाग क	**कविता**	१०	
१)	डोईचा पदर आला खांद्यावरी - जनाबाई		
२)	वनसुधा - वामन पंडित		
३)	दणकट दंडस्नायू जैसे- बा. सी. मर्ढेकर		
४)	सण - वा. ना. आंधळे		
५)	मीच कवितेचा बाप झालो - लक्ष्मण महाडिक		
६)	फगवा - गजानन देशमुख		
विभाग ड	**उपयोजित मराठी (Skill Enhancement Module)**	०६	
	१) टिपणी लेखन		
	२) प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन		
		36	२.०

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२३-२४

बी. कॉम. भाग- २ मराठी (द्वितीय भाषा)
सत्र ४ थे

गुण विभागणी

एकूण गुण ५०
लेखी परीक्षा गुण ४०
वेळ २ तास
कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन -१०

अभ्यासक्रमासाठी नेगलेले पाठ्यपुस्तक-

'**अक्षरलेणी** भाग-२ (सत्र-३ व सत्र-४) (संपादित)

प्रकाशकाचे नावः राघव पब्लिशर्स ॲण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

(विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' साठी)

'**उपयोजित मराठी**- संपादक डॉ. केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या पुस्तकातील

(विभाग 'ड' साठी)

प्रकरण १४ वे - टिपणी लेखन- डॉ. लतिका जाधव

प्रकरण १७ वे -प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन - संतोष शेणई

विभाग अ	वैचारिक	-	१२ गुण
विभाग ब	ललित	-	१० गुण
विभाग क	कविता	-	०९ गुण
विभाग ड	उपयोजित मराठी	-	०९ गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी:- **३० गुण**

प्रश्न १ वैचारिक विभाग	दीघोत्तरी एक प्रश्न	०६ गुण
प्रश्न २ वैचारिक विभाग	लघुत्तरी एक प्रश्न	०३ गुण
प्रश्न ३ ललित विभाग	दीर्घोत्तरी एक प्रश्न	०५ गुण
प्रश्न ४. ललित विभाग	लघुत्तरी एक प्रश्न	०२ गुण
प्रश्न ५ कविता विभाग	दीर्घोत्तरी एक प्रश्न	०५ गुण
प्रश्न ६ कविता विभाग	लघुत्तरी एक प्रश्न	०२ गुण
प्रश्न ७ उपयोजित मराठी	दीघोत्तरी एक प्रश्न	०५ गुण
प्रश्न ८ उपयोजित मराठी	लघुत्तरी एक प्रश्न	०२ गुण

(वरील सर्व प्रश्नांना अतर्गत पर्याय राहतील.)

वस्तुनिष्ठ प्रश्न - **१० गुण**

उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग अ व ब यावर प्रत्येकी ०३ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०२ प्रश्न वस्तुनिष्ठ स्वरुपाचे असे एकूण १० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील, प्रत्येक प्रश्नास ०१ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न १० गुणांचा असेल

विभाग 'ड'साठी संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोजित मराठी संपादक डॉ. केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या पुस्तकातील **प्रकरण १४ वे** टिपणी लेखन व **प्रकरण १७ वे** प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन या प्रकरणावर ०४ गुणांचा ०१ दीर्घोत्तरी व ०३ गुणांचा ०१ लघुत्तरी प्रश्न विचारल्या जाईल.

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन :- **१० गुण**

गुण विभागणी

१) घटक चाचणी (Class Test)- ०१ - ०५ गुण

२) स्वाध्याय (Home Assignment) - ०५ गुण

सूचना :-(१) महाविद्यालयातील सांस्कृतिक कार्यक्रमाची वृत्तपत्र, आकाशवाणी, दूरचित्रवाणीसाठी बातमी तयार करा

Part - B BCI : 43

Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)

Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Code of Subject	Title of Subject	Total no. of Period
BCI : 43	(DSC)Management Accounting	60

Course outcomes:

After the completion of the course, Student will:

1. Recognize the significance and extent of Management Accounting, particularly its influence on organizational decision-making.
2. Utilize variance analysis methods to interpret deviations from standard costs and propose appropriate corrective measures.
3. Calculate safety margins and identify critical factors to effectively manage risk and uncertainty in business operations.
4. Differentiate between fixed and flexible budgets and exhibit competence in crafting cash budgets and master budgets.
5. Apply various reconciliation techniques to ensure precision and alignment between cost and financial accounts.

Units	Contents	No. of Periods
Unit – I	**Basics of Management Accounting:** Meaning and definition of Management Accounting, Evolution of Management Accounting, Nature and Scope of Management Accounting ,Relationship of Management Accounting with Other Branches of Accounting.	12
Unit - II	**Standard costing** Meaning, Concepts and Objectives, Merits and Demerits of Standard costing, Prerequisite for establishment of standard costing, Efficiency and Activity Ratios, Variance Analysis and Control.	12
Unit - III	**Marginal costing** Definition, Assumptions and Uses, Marginal Costing Vs. Absorption Costing, CVP /BEP Analysis, Key factors and Safety Margin, Managerial Decision Making Areas – Product Mix, Make or Buy, Pricing Decisions.	12
Unit - IV	**Budgetary Control** Concepts and Objectives, Merits and Demerits of Budgetary Control, Fixed and Flexible Budget, Cash Budget and master Budget, Zero based Budgeting.	12
Unit – V	**Reconciliation of Cost and Financial Accounts** Need of reconciliation, Remodelling Financial Records, Reconciliation of Profits, Methods of Reconciliation.	12

Books Recommended:

1. Khan M.Y. and Jain P.K.: Management Accounting: Tata Mc-graw-Hill Publishing Co. Ltd., New Delhi.
2. Kaplan R.S. and Atkison A.A, Advanced Management Accounting: Prentice India International.
3. Gupta S.P.: Management Accounting, Sahitya Bhawan, Agra
4. Goyal Manmohan: Principles of Management Accounting, Sahitya Bhawan, Agra.
5. Singhavi N.P., Dr. Tated R.M., Dr. Chandak S.S. & Dahake R.R.: Management Accounting, Himalaya Publishing House, New Delhi.
6. Kishore Ravi M.: Cost & Management Accounting, Tax Mann's Publications (P) Ltd., New Delhi 7. M. C. Shukla, Dr. T.C. Grewal & M. P. Gupta: Cost Accounting, Sultan Chand & Sons, New Delhi
8. Prof. M. L. Agrawal & Dr. K. L. Gupta: Cost Accounting: By Sahitya Bhawan Publication, Agra

Part - B BCI : 44

Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)

Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Code of Subject	Title of Subject	Total no. of Period
BCI : 44	(DSC)COMMUNICATION AND DOCUMENTATION IN BUSINESS	60

Learning Outcomes:

After completion of the course, learners will be able to:

1. Realize the significance of effective communication in business;
2. Learn business vocabulary and understand varied ways/methods to present business plans;
3. Gain knowledge on drafting of official letters and documents;
4. Develop appropriate skills for report writing and different ways of documentation;
5. Explain the role of information technology for enabling business communication and documentation.

Units	Contents	No. of Periods
Unit - I	**Communication Roles and Flows in Organisations** Meaning, importance (costs & rewards) and process of communication (with reference to Mintzberg's managerial roles) and documentation in business	12
Unit - II	**Business Language and Presentation** Business, commercial and managerial vocabulary – terms used in trade, business plans/ proposals, presenting business plans, multimedia corporate presentations	12
Unit - III	**Business Correspondence** Inviting quotations, sending quotations, placing orders, Social and public relations correspondence; Reading and writing shorter business messages –invitations, thank you notes, greetings and congratulations.	12
Unit - IV	**Technology and Business Communication** Use of digital platforms in business communication; Handling online orders, complaints and other sales correspondence, use of social media tools for advertising, buying and selling; publicizing business ideas through blogs, web-pages etc.; online business communities; webinars and conference calls. Privacy and data security issues in business communication.	12
Unit - V	**Business Documentation** Drafting simple contracts and deeds (non-legal); Project on legal documentation for bank transactions; Property documentation; Contract of employment etc.; note-sheet,; Creating, storing/ archiving and retrieving folders/ documents. Document sharing and collaborative working; Privacy and data security issues in business documentation	12

Books Recommended:

1. Andrews, D. C., & Andrews, W. D. (2003). Management Communication: A Guide. Boston: Cengage Learning.
2. Locker, K., & Kaczmarek, S. (2009). Business Communication: Building Critical Skills. New York: McGraw Hill Education.
3. Newman, Amy. (2017). Business Communication: In Person, In Print, Online. Boston: Cengage Learning.
4. Shirley, T. (2005). Communication for Business. London: Pearson Education.
5. Smallwood, R. F., & Williams, R. F. (2013). Managing Electronic Records: Methods, Best Practices, and Technologies. New Jersey: John Wiley and Sons.
6. Wilson, K., & Wauson, J. (2011). The AMA Handbook of Business Documents: Guidelines and Sample Documents That Make Business Writing Easy. New York: AMACOM.

Part - B BCI : 45

Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)

Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Code of Subject	Title of Subject	Total no. of Period
BCI : 45	(DSC)Web Technology	60

Course Outcomes:

1. Implement and analyze behavior of web pages using HTML and CSS
2. Apply the client side technologies for web development
3. Analyze the concepts of Servlet and JSP
4. Analyze the Web services and frameworks
5. Apply the server side technologies for web development
6. Create the effective web applications for business functionalities using latest web development platforms

Units	Contents	No. of Periods
Unit - I	**Introduction to Web Development** The Internet, basic internet protocols, the world wide web, HTTP Request message, HTTP response message, web clients, web servers. HTML: Introduction, history and versions. HTML elements: headings, paragraphs, line break, colors and fonts, links, frames, lists, tables, images and forms, Difference between HTML and HTML5. CSS: Introduction to Style Sheet, CSS features, CSS core syntax, Style sheets and HTML, Style rule cascading and inheritance, text properties. Bootstrap.	12
Unit - II	**Client Side Technologies** JavaScript: Introduction to JavaScript, JavaScript in perspective, basic syntax, variables and data types, statements, operators, literals, functions, objects, arrays, built in objects, JavaScript debuggers. DOM: Introduction to Document Object Model, DOM history and levels, intrinsic event handling, modifying element style, the document tree, DOM event handling, jQuery, Overview of Angular JS.	12
Unit - III	**Java Servlets and XML** Servlet: Servlet architecture overview, A “Hello World” servlet, Servlets generating dynamic content, Servlet life cycle, parameter data, sessions, cookies, URL rewriting, other Servlet capabilities, data storage, Servlets concurrency, databases (MySQL) and Java Servlets. XML: XML documents and vocabularies, XML declaration, XML Namespaces, DOM based XML processing, transforming XML documents, DTD: Schema, elements, attributes. AJAX: Introduction, Working of AJAX.	12
Unit - IV	**JSP & Web Services** JSP: Introduction to Java Server Pages, JSP and Servlets, running JSP applications, Basic JSP, JavaBeans classes and JSP, Support for the Model-view-controller paradigm, JSP related technologies. Web Services: Web Service concepts, Writing a Java Web Service, Writing a Java web service client, Describing Web Services: WSDL, Communicating Object data: SOAP. Struts: Overview, architecture, configuration, actions, interceptors, result types, validations, localization, exception handling, annotations	12
Unit - V	**Server-Side Scripting Languages** PHP: Introduction to PHP, uses of PHP, general syntactic characteristics, Primitives, operations and expressions, output, control statements, arrays, functions, pattern matching, form handling, files, cookies, session tracking, using MySQL with PHP, WAP and WML. Introduction to ASP.NET: Overview of the .NET Framework, Overview of C#, Introduction to ASP.NET, ASP.NET Controls, Web Services. Overview of Node JS.	12

Reference Book:

1. Jeffrey C.Jackson, "Web Technologies: A Computer Science Perspective", Second Edition, Pearson Education, 2007, ISBN 978-0131856035
2. Robert W. Sebesta, “Programming the World Wide Web”, 4th Edition, Pearson education, 2008.
3. "HTML and CSS: Design and Build Websites" by Jon Duckett
4. "JavaScript and JQuery: Interactive Front-End Web Development" by Jon Duckett
5. "Learning PHP, MySQL & JavaScript: With jQuery, CSS & HTML5" by Robin Nixon

Part - B BCI : 46

Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)

Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Code of Subject	Title of Subject	Total no. of Period
BCI : 46	(DSC)Stock Exchange and Share Marketing	60

Learning Outcomes:

1. Understand the nature and role of financial structure in an economy.
2. Comprehend the concept and functions of the money market in the financial system.
3. Develop an overview of the Indian securities market, including its meaning, functions, and intermediaries.
4. Understand the meaning, nature, and functions of the secondary market.
5. Understand the concept, history, and functions of derivatives markets.

Units	Contents	No. of Periods
Unit - I	**FINANCIAL SYSTEM AND SERVICES :** Nature and role of financial structure - Financial system and financial markets - Financial system and economic development -Indian financial system: an overview; Investment alternatives and evaluation ; Reforms in financial system, Investment banking ; Credit Rating ; Factoring and Forfaiting ; Housing Finance	12
Unit - II	**FINANCIAL MARKETS :** Money market- meaning, constituents & function ; Money market instruments – call money, treasury bills, and certificate of deposits, Commercial bills, and trade bills, Acceptance Houses, Discount Houses ; Capital markets – primary and secondary market ; Government securities markets ; Role of SEBI - an overview and recent developments. Role of RBI,SEBI.DFHI,SHCI in Financial Markets.	12
Unit - III	**Capital Markets in India :** An overview of Indian Securities Market, Meaning, Functions, Intermediaries, Role of Primary Market – Methods of floatation of capital – Problems of New Issues Market – IPO's – Investor protection in primary market – Recent trends in primary market – SEBI measures for primary market.	12
Unit - IV	**Stock exchanges and its Functions :** Meaning, Nature, Functions of Secondary Market – Organisation and Regulatory framework for stock exchanges in India – SEBI : functions and measures for secondary market – Overview of major stock exchanges in India - Listing of Securities: Meaning – Merits and Demerits – Listing requirements, procedure, fee – Listing of rights issue, bonus issue, further issue – Listing conditions of BSE and NSE – Delisting	12
Unit - V	**Derivatives Markets :** Derivatives: Meaning, History & functions of derivatives market, participants in Derivative market, Legal framework of derivatives market in India with respect to equity, Currency and Commodity derivatives, Forwards and Futures contract, swaps.	12

Books Recommended:

1. Prasanna Chandra, "Investment Analysis and Portfolio management", Tata McGraw Hill, 3 rd Edn., 2008
2. Julian Walmsley, "New Financial Instruments", John Wiley & Sons, 2nd edition, Inc 1998.
3. Punithavathy Pandian, "Security Analysis and Portfolio Management", Vikas Publishing House Pvt. Ltd.
4. Prasanna Chandra, "Investment Analysis and Portfolio management", Tata McGraw Hill, 3 rd Edn., 2008
5. John C Hull, " Options, Futures, and Other Derivatives" , (7th Edition), , Pearson Higher Education (2010)

Part - B BCI : 47

Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)

Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Code of Subject	Title of Subject	Total no. of Period
BCI : 47	(DSC)Java Programming	45

COURSEOUTCOMES:

On successful completion of this course, the student should be able to:

1. Show competence in the use of the Java programming language in the development of small to medium-sized application programs that demonstrate professionally acceptable coding and performance standard
2. Understand the basic principles of the object-oriented programming
3. Demonstrate an introductory understanding of graphical user interfaces, multithreaded programming, and event-driven programming

Units	Contents	No. of Periods
Unit - I	**Introduction to Java :** Basics of Java programming, Data types, Variables, Operators, Control structures including selection, Looping, Java methods, Overloading, Math class, Arrays in java.	09
Unit - II	**Objects and Classes :** Basics of objects and classes in java, Constructors, Finalizer, Visibility modifiers, Methods and objects, Inbuilt classes like String, Character, StringBuffer, File, this reference.	09
Unit - III	**Inheritance and Polymorphism :** Inheritance in java, Super and sub class, Overriding, Object class, Polymorphism, Dynamic binding, Generic programming, Casting objects, Instance of operator, Abstract class, Interface in java, Package in java, UTIL package.	09
Unit - IV	**Event and GUI programming :** Event handling in java, Event types, Mouse and key events, GUI Basics, Panels, Frames, Layout Managers: Flow Layout, Border Layout, Grid Layout, GUI components like Buttons, Check Boxes, Radio Buttons, Labels, Text Fields, Text Areas, Combo Boxes, Lists, Scroll Bars, Sliders, Windows, Menus, Dialog Box, Applet and its life cycle, Introduction to swing.	09
Unit - V	**I/O programming and Multithreading :** Text and Binary I/O, Binary I/O classes, Object I/O, Random Access Files. Thread life cycle and methods, Runnable interface, Thread synchronization, Exception handling with try-catch-finally, Collections in java, Introduction to JavaBeans and Network Programming.	09

Reference Books :

1. "Head First Java" by Kathy Sierra and Bert Bates
2. "Java: A Beginner's Guide" by Herbert Schildt
3. "Effective Java" by Joshua Bloch
4. "Java: The Complete Reference" by Herbert Schildt
5. "Core Java Volume I: Fundamentals" by Cay S. Horstmann

Part - B BCI : 47 (Practical)

Syllabus Prescribed for 3 Years Under Graduate Programme (CBCS)

Programme: B.com. II (Information System Management) Semester - IV

Code of Subject	Title of Subject	Total no. of Period
BCI : 47	(DSC)Java Programming	30

Course Outcomes:

1. Understand the structure and syntax of basic Java programs.
2. Identify and apply different data types, variables, operators, arrays, and control structures in Java programming.
3. Define classes and constructors in Java, and demonstrate their usage effectively.
4. Implement classes, methods, and objects in Java, showcasing method overloading for improved code readability and reusability.
5. Demonstrate understanding of inheritance in Java and showcase method overriding for polymorphic behavior.

List of practical

1.	Program to define a structure of a basic JAVA program
2.	Program to define the data types, variable, operators, arrays and control structures.
3.	Program to define class and constructors. Demonstrate constructors.
4.	Program to define class, methods and objects. Demonstrate method overloading.
5.	Program to define inheritance and show method overriding.
6.	Program to demonstrate Exception Handling.
7.	Program to demonstrate Multithreading.
8.	Program to demonstrate I/O operations.
9.	Program to demonstrate Network Programming.
10.	Program to demonstrate Applet structure and event handling
11.	Program to demonstrate Layout managers

Practical Marks Distribution	
Record	10 Marks
Description	10 Marks
Practical	15 Marks
Viva	05 Marks
Total	**40 Marks**

Employability Potential of the Programme:

Generic Elective
DETAILED SYLLABUS
Discovery of Bharat

The following employment is available from this course

1) Competitive Examination: - Today is the age of competition. In this age of competition, competitive examination is of paramount importance. This course is Central Public Service Commission. Maharashtra State Public Service Commission. It will be very useful for railway recruitment, various selection boards, staff selection etc.

2) Tourism Guide: - The course covers the history of ancient India. Most of the tourist destinations in India are based on ancient architecture. Mehroli's Iron Pillar, as well as Universities at Nalanda, Sachi, Vallabhi, Takshashila, Ujjaini, Mathura, as well as Stupas, monasteries, caves, inscriptions, columns, copperplates, palaces, etc. from the Maurya period. More than 100 places where it is located can provide employment opportunities to a large number of students as a tourist, guide.

3) Industry and Business: - Ancient Buddhist, Maurya, Gupta, Vakataka. During the Satvahana period, industry and business flourished. These were the international markets of the industry. During the course of this course, these markets and the place of the center would be able to create industries from the point of view of tourists as well as businesses could be established.

4) Local Employment means Earn and Learn: - In the examination of SantGadge Baba Amravati University, there are many historical places in the subject period. All these places are crowded with tourists. These places include Regimal Heritage site - Bhon, Tal. Sangrampur, Dist. BuldanaLonar, Dist. BuldhanaTarapur, Dist. Buldhana, NarasimhaMurti, Mehkar, Dist. Buldhana, SharangdharBalaji, Mehkar, Dist. Buldhana, KanchanichaMahal, Mehkar, Dist. Buldhana, Washim, Dist. WashimNimba, Tal. Darvda, Dist. Yavatmal, Salbardi, Dist. Amravati, Muktagiri, Dist. Amravati, Ramtel, Dist. Nagpur, Nagardhan, Dist. Nagpur, AjinthaAurangabad,Eolra Aurangabad, Pitalkhore, Dist. Aurangabad, Pratishthan, Dist. Aurangabad, Kandhar, Dist. Nanded . By making them aware of these arts, they can get a large number of employment opportunities.

5) Development of Art and Architecture: -There has been a huge development of sculpture and architecture in the course.

6) Creation of Vipassana Center: - This course covers Buddhist period and Buddhist philosophy. Today, meditation is of paramount importance in terms of health. The importance of this meditation, its form and the creation of the center, etc., can be realized by the students. They can set up such centers.

7) Creation of business through social customs: -There are many customs and traditions that have been going on in India since ancient times. The skill of creating the

coordinator of this program is included in this course. So it can create a lot of jobs.

8) Production of Yoga Instructors: -In ancient times, a large number of yoga instruments were widely used. It is also a part of this program.

9) Creation of an interpreter: -The script and language that existed in ancient times are not known to the masses. Since the study is in this course, the students will become aware of the language skills. This will enable many researchers and scholars to get acquainted with the prevailing period inscriptions, copperplates, column inscriptions, bhujpatras, contemporary texts etc. from this interpreter so that a large number of jobs will be available for the students.

10) **Historian:**-Historians are academics, and researchers rolled into one. They mainly deal with studying the events of the past. Historians' research, analyzes, and interprets historical events and write their inferences about them.

They collect data from libraries, archives, and artifacts, determining the authenticity and importance of historical data, translate historical documents into human languages, preserve artifacts and documents in museums, and publish their writings in academic journals.

11) **Archivist:**-Archivists are primarily responsible for acquiring, curating, and managing a permanent collection of documents, artifacts, other materials of historical and cultural importance. Their archive generally includes historic books, papers, maps, photographs, prints, films, videotapes, and computer-generated records.

In essence, Archivists preserve the past for the present and future generations of learners, researchers, and the general public. Apart from this, Archivists liaise with donors and depositors of archives and maintain computer-aided search systems.

12) **Curator**:-Curators take on a managerial role in museums, art galleries, or heritage centers. They develop collections of valuable exhibits such as artworks, paintings, sculptures, scriptures, etc. Curators organize events like exhibitions, conferences, and audio-visual presentations to display their collections.

They buy exhibits, negotiate the prices of objects, arrange for restoration of artifacts, maintain records and catalog acquisitions, and raise funds and grants for museums/art galleries.

13) Archeologist: -Archaeologists study human civilizations to find out how they impacted the present world. They inspect and examining historical artifacts, ranging from prehistoric tools and objects to monuments and buildings. Their prime duty is to recover and analyze the remains extracted from excavation sites.

Archaeologists' job demands that they travel extensively within the country and globally to find pieces of historical significance. According to their specialization, they can also settle for tenured academic positions like lecturers, professors, conservators, and museum curators.

Generic Elective
DETAILED SYLLABUS
Discovery of Bharat

Course Outcome

CO1: Survey the sources of History of Ancient India.

CO2: Describe the social, economic, religious and institutional bases of Ancient India.

CO3: Analyze development of the concept of Nation- State background of political history.

CO4: Study ancient Indian Art & Architecture

CO5: Students will acquire knowledge regarding the primitive life and cultural status of the people of ancient India.

On successful completion of the Course the students will be able to:

CSO1: Learn the socio-political and cultural background of the Ancient Indian History.

CSO2: Learn various Ancient Indian History Tourist places and Guide Tourist.

CSO3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.

CSO4: Understand various concepts in Social Studies through the Ancient Indian History.

CSO5: Learn developments of mankind.

Generic Elective
DETAILED SYLLABUS
Discovery of Bharat

Module: I -Concept of Bharatvarsha

I. Understanding of Bharatvarsha
II. Eternity of synonyms Bharat- India, Hindustan
III. The glory of Indian Literature: Ved, Upanishads
Jain – Aagam,
Buddhist Literature- Tripitak,MilindPrashna, Divyavadan,
Dipvansh, Mahavansh, Jatak Katha Etc.

Module: II - Indian Knowledge Tradition, Art and Culture

I. Evolution of language and Script: Brahmi, Kharoshiti, Pali, Prakrit, Sanskrit, Tigaliri, etc
II. Salient features of Indian Art & Culture- Harrappa CivilizationVedic Age, Maurya Age, Gupta Age, Satavahan and Vakataka.
III. Indian educational system-Ashram System, TakshashilaUniversity , Mathura University, Vallabhi University, Nalanda University,

Module: III - Dharma, Philosophy and Development of Rural Culture

I. Indian perception of Dharma and Darshan- Vedic and Jainism
II. Buddhism and Expansion of Buddhism
III. The concept of Janpada& Gram Swarajya

Module: IV - Science, Environment and Medical science

I. Science and Technology in Ancient India
II. Environmental conservation: Indian View
III. Health consciousness of (Science of Life): Ayurveda, Yoga, Vippashana and Naturopathy

Module: V- Indian economic traditions and Astronomy

I. Indian numeral system and Mathematics
II. Indian economic thoughts, Industry, inland trade commerce, Maritime Trade
III. Concept of Astronomy

References:

1. Ghos, A- Ajantha murals, Arcological survey of India New Delhi 1978
2. Altekar, A. S. – The Rashtrakuts and Their Times, Orntial Book agency Pune
3. AlkaziRoshan, Ancient Indian costume, 1993, National Book Trust, India, A-5, Green park New Delhi, 110016
4. Alkazi, Roshen- Ancient India Costume First Edi, 1996
5. Gajbhiye, Ashwaveer W, The Constitutional Name of India From Earliest to Present, B. R. Publishing Corporation, Delhi, 2016
6. शमा, रामशरण, प्राचीन भारताचा इतिहास, अनुवाद – डॉ वि दा परांजपे
7. कळंबे चित्रलेखा, कळंबे शालिनी, प्राचीन भारताचा संक्षिप्त इतिहास आणि त्रयोदश शिलालेख अशोक भाग पहिला व दुसरा, विद्यम प्रकाशन एरोली नवी मुंबई,२०१७
8. बनसोड डॉ संतोष, जाधव डॉ सिद्धार्थ, भारताचा इतिहास (प्रारंभ ते १२०५) प्रथम साईनाथ प्रकाशन नागपूर, जुलै २०१७

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY, AMRAVATI

SYLLABUS

PRESCRIBED FOR

B.A - PART II EXAMINATION

Semester – III

Compulsory English

(To be implemented from the session 2023 - 24)

Total Periods : Theory + Tutorial = 75	Credit : 4

Prescribed Textbook : 'Aspirations' by Board of Editors & published by Orient Blackswan

UNIT-I- PROSE (12 MARKS)

I) The Way to Equal Distribution- M.K Gandhi

II) The Devoted Friend – Oscar Wilde

III) The Mother of a Traitor- Maxim Gorky

IV) Values in Life- Rudyard Kipling

UNIT –II POETRY (12 MARKS)

I) Love's Philosophy- P.B. Shelley

II) God's Grandeur- G.M. Hopkins

III) The Priest of Nature – Amar Nath Prasad

IV) The Toys - Coventry Patmore

UNIT-III- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (12 MARKS)

I) Noun

II) Pronoun

UNIT-IV- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (12 MARKS)

I) Tenses

II) Question Tag

UNIT- V - COMMUNICATION SKILLS (12 MARKS)

I) Answering the Telephone and asking for someone.

II) Taking and leaving messages.

III) Asking for Time and Date

UNIT- VI – SKILL ENHANCEMENT MODULE (FOR INTERNAL ASSESSMENT)

Situational Communication

BA PART-II EXAMINATION

Compulsory English

SEMESTER – III

(Distribution of Marks)

TIME : 3 HOURS

MAXMARKS THEORY:80 MARKS **MINPASSING MARKS :32 MARKS**

MAXMARKS INTERNALASSESSMENT:20MARKS **MINPASSINGMARKS: 08 MARKS**

Unit - I

A) Prose

i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - II

B) Poetry

i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - III

Basics of Communication Skills in English

I) Noun **6 Marks**

i) Students will have to answer 6 questions of 1 mark each on identification of various types of Noun

II) Pronoun **6 Marks**

i) Students will have to answer 6 questions of 1 mark each on identification of various types of Pronoun

Unit - IV

Basics of Communication Skills in English

I) Tenses **8 Marks**

i) Students will have to answer 4 questions of 1 mark each on identification of tense

ii) Students will have to answer 4 questions of 1 mark each on Conversion of tense

II) Question Tag

i) Students will have to answer 4 questions of 1 mark each on making Question Tag

Unit - V

Communication Skills

I) Answering the Telephone and asking for someone. **4 Marks**

II) Taking and leaving messages. **4 Marks**

III) Asking for Time and Date **4 Marks**

Multiple Choice Questions

The Student will have to answer 10 MCQs based on Unit I, II, III and IV
(each MCQ carries 2 Mark) **20 Marks**

Internal Assessment

I) Assignment **10 Marks**

II) Class Test **10 Marks**

SYLLABUS

PRESCRIBED FOR

B.A - PART II EXAMINATION

Semester – IV

Compulsory English

(To be implemented from the session 2023 - 24)

Total Periods : Theory + Tutorial = 75	Credit : 4

Prescribed Textbook : _____by Board of Editors & published by Orient Blackswan

UNIT-I- PROSE (12 MARKS)

I) India: What Can it Teach Us? - Max Müller

II) After Twenty Years - O. Henry

III) The Homecoming - Rabindranath Tagore

IV) The Story of an Hour- Kate Chopin

UNIT-II- POETRY (12 MARKS)

I) Gather Ye Rose Birds While Ye May – Robert Herrick

II) Leisure- W.H. Davies

III) Nature – H. W Longfellow

IV) The Village Song – Sarojini Naidu

UNIT-III- BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (12 MARKS)

I) Adverb

II) Adjective

III) Interjection

UNIT- IV BASICS OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH (12 MARKS)

I) Change the Voice

II) Reported Speech/ Narration

UNIT- V- COMMUNICATION SKILLS (12 MARKS)

I) Giving Personal Information

II) Describing daily routine

III) Talking about Current Activities

UNIT- VI – SKILL ENHANCEMENT MODULE (FOR INTERNAL ASSESSMENT)

Expansion of Idea

BA PART-II EXAMINATION

Compulsory English

SEMESTER – IV

(Distribution of Marks)

TIME :3 HOURS

MAXMARKS THEORY:80MARKS **MINPASSING MARKS :32MARKS**

MAXMARKS INTERNALASSESSMENT:20MARKS **MINPASSINGMARKS: 08MARKS**

Unit - I

A) Prose

i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - II

B) Poetry

i) The students will have to answer THREE out of FOUR short answer questions of 2 marks each. **6 Marks**

ii) The students will have to answer ONE out of THREE long answer questions of 6 marks. **6 Marks**

Unit - III

Basics of Communication Skills in English

12 Marks

I) Adverb

II) Adjective

III) Interjection

Students will have to answer 12 questions of 1 mark each on identification of Adverb, Adjective, Interjection

Unit - IV

Basics of Communication Skills in English

I) Change the Voice **6 Marks**

i) Students will have to answer 6 questions of 1 mark each on Change the Voice

II) Reported Speech/ Narration **6 Marks**

i) Students will have to answer 6 questions of 1 mark each on Narration

Unit - V

Communication Skills

I) Giving Personal Information **4 Marks**

II) Describing daily routine **4 Marks**

III) Talking about Current Activities **4 Marks**

Multiple Choice Questions

The Student will have to answer 10 MCQs based on Unit I, II, III and IV (each MCQ carries 2 Mark) **20 Marks**

Internal Assessment

I) Assignment **10 Marks**

II) Class Test **10 Marks**

NOTIFICATION

No. : 67/2019 **Date : 11 July, 2019**

Subject :Implementation of Syllabi of Various Course / Subjects as per Semester and Credit Grade System in the Faculty of Humanities from the Session 2019-2020and onwards.

It is notified for general information of all concerned that the authorities of the University has acceptedthe Syllabus of the following various courses / subjects as per Semester and Credit Grade Systemas mentioned in Column No.2 which are to be implemented from the session 2019-2020 and onwards with appendices which are attached herewith as shown in column No. 3 of the following table.

TABLE

Sr.No.	Course / Subjects	Appendices of the New Syllabi
	B.A. Semester-V &VI	
1.	History	The Syllabi prescribed for the subject History which is appended herewith as **Appendix – 'A'**
2.	Geography	The Syllabi prescribed for the subject Geography which is appended herewith as **Appendix – 'B'**
3.	Economics	The Syllabi prescribed for the subject Economics which is appended herewith as **Appendix – 'C'**
4.	Philosophy	The Syllabi prescribed for the subject Philosophy which is appended herewith as **Appendix – 'D'**
5.	Home Economics	The Syllabi prescribed for the subject Home Economics which is appended herewith as **Appendix – 'E'**
6.	Sociology	The Syllabi prescribed for the subject Sociology which is appended herewith as **Appendix – 'F'**
7.	Psychology	The Syllabi prescribed for the subject Psychology which is appended herewith as **Appendix – 'G'**
8.	Political Science	The Syllabi prescribed for the subject Political Science which is appended herewith as **Appendix – 'H'**
9.	Statistics	The Syllabi prescribed for the subject Statistics which is appended herewith as **Appendix – 'I'**
10.	Public Administration	The Syllabi prescribed for the subject Public Admn. which is appended herewith as **Appendix – 'J'**
11.	Community Development and Extension	The Syllabi prescribed for the subject Community Devp. andExtn. which is appended herewith as **Appendix – 'K'**
12.	Co-operation	The Syllabi prescribed for the subject Co-operation which is appended herewith as **Appendix – 'L'**
13.	Early Childhood Care and Education	The Syllabi prescribed for the subject Early Childhood Care and Education which is appended herewith as **Appendix – 'M'**
14.	RashtrasantTukdoji Thought	The Syllabi prescribed for the subject RashtrasantTukdoji Thought which is appended herewith as **Appendix – 'N'**
15.	Food and Technology	The Syllabi prescribed for the subject Food and Tech. which is appended herewith as **Appendix – 'O'**
16.	Apparel and Textile Designing	The Syllabi prescribed for the subject Apparel and Textile Designing which is appended herewith as **Appendix – 'P'**
17.	Human Rights	The Syllabi prescribed for the subject Human Rights which is appended herewith as **Appendix – 'Q'**
18.	Rural Development	The Syllabi prescribed for the subject Rural Development which is appended herewith as **Appendix – 'R'**
19.	Rural Handicraft	The Syllabi prescribed for the subject Rural Handicraft which is appended herewith as **Appendix – 'S'**

Sd/-
Registrar
SantGadge Baba Amravati University

Appendix-A

Syllabi of B.A. Final
Semester-V & VI
(Implemented from 2019-2020 Session)

Instructions for Both Semester V & VI of B.A. Final

(1) Students will have to Solve TWO (2) Long Questions from any Two of Five Units. Each of these Long Question carries SIXTEEN (16) Marks. Internal Choice is available from same unit.

(2) Students will have to Solve EIGHT (8) Short Questions in all choosing four questions from each of Two units out of Total Five Units. Each of these Short Question Carries FOUR (4) Marks. Internal Choice is available from same unit.

(3) Students will have to Solve SIXTEEN (16) Multiple Type Questions from all the Five Units. Each of these Short Question Carries ONE (1) Mark. No Internal Choice is available .

Distribution of Internal 20 Marks

(1) TEN (10) Marks to be awarded by the Teacher concerned on ASSIGMMENT submitted by the Student. ASSIGNMENT is based on the syllabus.

(2) TEN (10) Marks to be awarded by the Teacher concerned on student's performance in VIVA-VOCE which is based on the syllabus.

*****

Syllabi of B.A. Final
Semester-V
History of Modern World
(From 1780 to 1920 AD)

Time : 3 Hours) Marks : 80
Int.Ass. :20

Objectives –

The students should have an integrated view of the process of change in the Society, Economy and Civilization in the contest of Political Developments.

Notes : 1) One Question or a set of Questions from each unit will have to be answered.
2) Five Periods per week shall be provided for instructions.
3) Facilities of excursion tours to students are made available once a year, preferably in Diwali Vacation. The Financial Burden shall be borne by the students only.

Unit-I

1. **French Revolution** -Crisis of the ancient regime, Intellectual currents, Participation of Social Classes.
2. Emergence of NepoleanBonaporte - Expansion, Consolidation and downfall.
3. Congress of Vienna (1815 AD).

Unit-II

1. Making of the Nations - States of Italy and Germany.
2. Foreign Policy of Germany under Bismark.
3. Germany under Kaiser William II.

Unit-III

1. Triple Entente (1907 AD).
2. Russo – Japanese War (1904 – 05 AD)
3. First World War – Causes and Effects.
   A) The Fourteen Points of President Wilson.

Unit-IV

1. The Entry of the U.S.A. into First World War.
2. Concept of Communism, Capitalism, Socialism.
3. The Russian Revolution (1917 AD) – Causes and Effects

Unit-V

1. Paries Peace Conference
2. Versailles Treaty – (i) Sent Germane Treaty NewliePreaty, (ii) Trian on Treaty & (iii) Sevres Treaty.
3. The League of Nation's – Aims, Objectives, Structure, Achievement and Failure.

Books Recommended :-

1. Europe since Nepolean - Thomson David
2. Bismark - Robertson G.
3. From Bismark to the world war - Brandenhurg E.
4. The Struggle for Mastery of Europe 1848-1948 - Taylor A.J.P.
5. European History since 1870 - Benns
6. Contemporary Europe - Hughes H.S.
7. The first world war - Taylor A.J.P.
8. Europe M. 19th& 20thCentury(Hmdi also - Lipsons. E.
9. Europe since 1870 - Zable S.H.
10. The Rise of Modern Europe - Langer, William (ed)
11. History of the league of Nations - Walters F.P.
12. Europe between th World War - Carr. E.H.
13. Europe since 1919 - Langsam
14. International Relations (Between the two wars 1920-1939 - Carr. E.H.
15. Fascism M. gtaloy - Trannanbaum. E.
16. History of the United States - Current, W.
17. Origins of the cold war - Fleruing D.G.
18. Soviet Foreign Policy after Stalin - Dallm D.J.
19. International Politics - Schuman
20. International Politics - Paimer&Parkins.
21. Europe in Nineteenth Century - E. Lipson

२२.आधुनिक युरोप काइतिहास - गुच जी.पी.

२३.आधुनिक युरोप - साउथगेट जी.पी.

२४.आधुनिककालकाइतिहास - केटलबी.

२५.आधुनिककालकाइतिहास - शर्मा, डॉ.मथुरालाल

२६.आधुनिककालकाइतिहास - विद्यालंकार सत्यकेतु

२७.आधुनिक युरोप - शर्मा बी.एस.

२८.आधुनिक जगाचा इतिहास - ए.एस. अल्सेकर

२९.आधुनिक जगाचा इतिहास - कोलारकर, ज्ञ.गो.

३०.अर्वाचिन युरोप - केशट्टीवार

३१.अमेरिकेचाइतिहास - वक्काणी, डॉ. नि.आ.

३२.आधुनिक जगाचा इतिहास - गायकवाड, कदम आणिथोरात

३३.विश्व काइतिहास - खुराणीडॉ. के.एल.

३४.आधुनिक युरोप - मेहता, डॉ. बी.एन.

३५.आधुनिक युरोप काइतिहास - महाजन व्ही.डी.

३६.आधुनिक जग भाग १,२,३ - डॉ. सुमन वैद्य

३७.युद्धोत्तर जग - य.ना. कदम

३८.आधुनिक जग - पी.जी. जोशी

*****

Syllabi of B.A. Final
Semester-VI
History of Modern World
(From 1921 to 1965 AD)

Time : 3 Hours) Marks : 80
Int.Ass. : 20

Objectives –

The students should have an integrated view of the process of change in the Society, Economy and Civilization in the contest of Political Developments.

Notes : 1) One Question or a set of Questions from each unit will have to be answered.
2) Five Periods per week shall be provided for instructions.
3) Facilities of excursion tours to students are made available once a year, preferably in Diwali Vacation. The Financial Burden shall be borne by the students only.

Unit-I

1. Rise of Fascism in Italy –
   Musolini and his Internal & Foreign Policies.
2. Rise of Nazism in Germany –
   Hitler and his Internal & Foreign Policies
3. Rise of Stalin in Russia – Internal Policies of Stalin.
4. The Great Economic Depression (1929 A.D.) and its impact.

Unit-II

1. Causes and Result of the Second World War.
2. Entry of the U.S.A. into the Second World War.
3. Diplomatic Conferences during the War Period (1935-1945 A.D.)

Unit-III

1. United Nations Organization :- Aims, Structure, Achievement and Failure.
2. The Emergence of the U.S.A. as World Power, Causes and Effects.
3. The Emergence of the U.S.S.R. as World Power, Causes and Effects.

Unit-IV

1. Post War World - The Cold War – Causes and effect, Origins and Meaning
2. Truman Doctrine, The Marshal Plan, Point Four Programme.
3. Military Alliances – The NATO and Warsaw Pact, the SEATO, The CENTO.

Unit-IV

1. The Suez Crisis - The Eisenhower Doctrine,
2. European Unity and Disunity, European Common Market – The Common Wealth of Nations – The Berlin Crisis of 1958, Quba Crisis.

Books Recommended :-

1. Europe since Nepolean - Thomson David
2. Bismark - Robertson G.
3. From Bismark to the world war - Brandenhurg E.
4. The Struggle for Mastery of Europe 1848-1948 - Taylor A.J.P.
5. European History since 1870 - Benns
6. Contemporary Europe - Hughes H.S.
7. The first world war - Taylor A.J.P.
8. Europe M. 19th& 20th Century (Hmdi also - Lipsons. E.
9. Europe since 1870 - Zable S.H.
10. The Rise of Modern Europe - Langer, William (ed)
11. History of the league of Nations - Walters F.P.
12. Europe between th World War - Carr. E.H.
13. Europe since 1919 - Langsam
14. International Relations (Between the two wars 1920-1939 - Carr. E.H.

15. Fascism M. gtaloy - Trannanbaum. E.
16. History of the United States - Current, W.
17. Origins of the cold war - Fleruing D.G.
18. Soviet Foreign Policy after Stalin - Dallm D.J.
19. International Politics - Schuman
20. International Politics - Paimer&Parkins.
21. Europe in Nineteenth Century - E. Lipson
२२. आधुनिक युरोप काइतिहास - गुच जी.पी.
२३. आधुनिक युरोप - साउथगेट जी.पी.
२४. आधुनिककालकाइतिहास - केटलबी.
२५. आधुनिककालकाइतिहास - शर्मा, डॉ.मथुरालाल
२६. आधुनिककालकाइतिहास - विद्यालंकार सत्यकेतु
२७. आधुनिक युरोप - शर्मा बी.एस.
२८. आधुनिक जगाचा इतिहास - ए.एस. अल्सेकर
२९. आधुनिक जगाचा इतिहास - कोलारकर, ज्ञ.गो.
३०. अर्वाचिन युरोप - केशट्टीवार
३१. अमेरिकेचाइतिहास - वक्काणी, डॉ. नि.आ.
३२. आधुनिक जगाचा इतिहास - गायकवाड, कदम आणिथोरात
३३. विश्व काइतिहास - खुराणीडॉ. के.एल.
३४. आधुनिक युरोप - मेहता, डॉ. बी.एन.
३५. आधुनिक युरोप काइतिहास - महाजन व्ही.डी.
३६. आधुनिक जग भाग १,२,३ - डॉ. सुमन वैद्य
३७. युद्धोत्तर जग - य.ना. कदम
३८. आधुनिक जग - पी.जी. जोशी

*****

Appendix-B

B.A. Part-III (Semester-V)
Subject : Geography
Paper :Geography of India

The Examination in Geography will comprise of three head, One Theory paper, Internal Assessment and one Practical. The Theory paper shall be of Three Hours duration and shall carry 50 Marks, the Internal Assessment shall carry 20 Marks and the Practical Examination shall be of Three Hours duration and shall carry 30 Marks The following syllabus is prescribed on the basis of Five Lectures per week and one practical of Two Periods for each batch 16 students.

Theory

50 Marks
(10 Marks Per Unit)

Unit-I) India in the context of world, India a Land of Diversities & Unity within diversities, Physical Division of India.

Unit-II) Drainage System of India. Indian Climate: The Monsoon, Western Disturbance, Norwesters.

Unit-III) Soil Types of India, their distribution & Characteristic.
Major Crops in India: Wheat, Rice, Cotton& Sugarcane.

Unit-IV) Spatial distribution of Population and density, Population Explosion, Urbanization& Sex ratio in India.

Unit-V) Distribution & Conservation of Minerals: Iron, Copper, Bauxite & Power ResourceCoal and Mineral Oil, Industrial regions of India.

Practical

30 Marks

Unit-I Study of Map-projection. Drawing of following projection by Graphical Method with their properties and uses — 10 Marks

i) Zenithal equi-distant projection: Polar Case
ii)Zenithal equal-area projection: Polar Case
iii)Simple cylindrical projection
iv)Cylindrical equal -area projection

Unit-II Study of Indian Topographical maps of the following regions.
a) Mountain b) Plateau and c) Plain. — 10 Marks

Practical Record — 05 Marks
Viva — 05 Marks

Internal Marks Distribution (20 Marks)

1) Home Assignment — 10 Marks
2) Group Discussion /Seminar — 10 Marks

*****

DEPARTMENT OF GEOGRAPHY

C E R T I F I C A T E

Name of the College : _____

This is to Certify that, this Practical Records is the Bonafide Practical Work of Shri / Ku. _____ during the Academic Year _____.

Class :

Dated :

1. _____ Signature of theTeacher
2. _____ who taught the Examinee
3. _____

Head of the Department

Note : In absence of Certified Practical Record Book, Examinee will not be allowed to appear for the practical Examination.

Books Recommended :-

1) Deshapande C.D. : India A Regional Interpretation, northern Book Centre, New Delhi 1992.
2) Sing R. L. : India A Regional Geography National Geographical Society India Varanasi 1995
3) Wadia D.N. : Geology of India MacMillan & Co. Calcutta
4) Khullar D.R.– India
5) Khullar D.R.– India – A Comprehensive Geography, Kalyani publishers 2011
6) Sing Gopal : Geography of India
7) Majid Husain : Geography of India, McGraw Hill Education 2017
8) Sing R. L. : Elements of Practical Geography ManavBooks 2015
9) चतुभुज मामोरीया : भारत का भूगोल, साहि□य भवन प□लवेशन मेरठ.
10) च□हाण तेजसिंग : भारत का भूगोल, वि□ ान □ काशन जोधपुर
11) गिलबट□एवं मसिह एफ, : भारत का भूगोल, तुलसी □ काशन, पुणे.
12) अहिरराव, अलीशहा धापते व धरत : भारताचा भूगोल, निराली □ काशन, पुणे.
13) सारंग सुभाषचं□ : भारताचा भूगोल, वि□ I □ काशन नागपूर.
14) खतीब के .ए. : भारताचा वृषी भूगोल, मेहता प□लवेशन हाऊस पुणे.
15) घारपुरे वि□लः भारताचा भूगोल, पिंपळापुरे □ काशन, नागपूर २०१८
16) घारपुरे वि□ल : भारत भौगोलिक वि□ेषण, पिंपळापुरे □ काशन, नागपूर २०१८
17) स□ सेना उमेश किशोर. : मानचि□ वि□ ण एव □ योगा□मक भूगोल.
18) चतुभुज मामोरीया : मान चि□ ांकन एवं □ योगिक भूगोल, साहि□य भवन प□लवेशन मेरठ.२०१५
19) जे. पी. शमा□ □ योगिक भूगोल, र□ तोगी प□लवेशन , शिवाजी रोड मेरठ -२००२.
20) अजुन कुंभार : □ ा□यां□ क भूगोल, सुमे□ □ काशन ड□विवली पूव□१९९८.

*****

B.A. Part-III (Semester-VI)
Subject : Geography
Paper : Geography of Maharashtra

The Examination in Geography will comprise of three head, One Theory paper, Internal Assessment and one Practical. The theory paper shall be of Three Hours duration and shall carry 50 Marks, the Internal Assessment shall carry 20 marks and the practical examination shall be of Three Hours duration and shall carry 30 marks The following syllabus is prescribed on the basis of five lectures per week and one practical of two periods for each batch 16 students.

Theory

50 Marks
(10 Marks Per Unit)

Unit-I) Maharashtra in the context of India,
Physical division of Maharashtra, Drainage System of Maharashtra

Unit-II) Climate: Distribution of rainfall, Soil Types, Vegetation

Unit-III) Major Crops in Maharashtra: Wheat, Rice, Jawar, Cotton & Sugarcane.

Unit-IV) Maharashtra: Minerals : Manganese, Bauxite and iron ore, Power Resource : Coal, Hydro-electricity,Major Industries : Cotton Industry & Sugar Industry.

Unit-V) Population: Distribution of Population and density, Population Migration. Geographical Tourist Places.

Practical

	30 Marks
Unit- I Prismatic Compass Survey	10 Marks
Unit-II Study Tour or Socio-Economic Field Survey	10 Marks
Practical Record	05 Marks
Viva	05 Marks

Internal Marks Distribution (20 Marks)

1) Home Assignment	10 Marks
2) Group Discussion /Seminar	10 Marks

DEPARTMENT OF GEOGRAPHY

C E R T I F I C A T E

Name of the College :

_____

This is to Certify that, this Practical Records is the Bonafide Practical Work of Shri / Ku. _____ during the Academic Year _____.

Class :

Dated :

1. _____ Signature of theTeacher
2. _____ who taught the Examinee
3. _____

Head of the Department

Note : In absence of Certified Practical Record Book, Examinee will not be allowed to appear for the Practical Examination.

Books Recommended :-

1) Arunachalam B. : Geography of Maharashtra
2) Deshapande C.D. : Geography of Maharashtra, Northern Book Centre, New Delhi.
3) Sawadi&Keche : Maharashtra
4) Deshpande : Economy of Maharashtra
5) Dixshit K. R. : Maharashtra in Maps

6) DidderJaymala :Geography of Maharashtra, Rawat publication. 2002
7) Censes Atlas : Govt. of Maharashtra
8) Sing R. L. : Elements of Practical Geography ManavBooks 2015
9) फुले सुरेश : महारा□□ाचा भूगोल वि□ ा बु□ स प□िलशस□औरंगपुरा, औरंगाबाद २००९
10) दा□ताने संतोष : महारा□□
11) वेचे पांडुरंग :महारा□□ाचा भूगोल
12) पाटील टी. पी. : महारा□□ाचा भूगोल
13) सवदी ए. बी. : महारा□□ाचा भूगोल , निराली □ काशन, पुणे
14) सावंत □ काश : महारा□□ाचा भूगोल फडके □ काशन २००२
15) घारपुरे वि□ल : महारा□□ाचा भूगोल, पिंपळापुरे □ काशन, नागपूर २०१८
16) मगर जयकुमार : महारा□□ाचा भूगोल, वि□ ा □ काशन नागपूर.१९९०
17) पाटील □ही. जे. : महारा□□ाचा भूगोल, □ शांत प□िलवेशन २०१०
18) कालबर □ीकांत व सागळे शैलजा : महारा□□ाचा भूगोल, डायमंड प□िलवेशन पुणे २००९
19) स□ सेना उमेश किशोर. : मानचि□ चि□ ण एव □ योगा□मक भूगोल.
20) पु□िमया बी. सी. : सव□ ण एवं □े□ काय□ल□ मी प□िलवेशन , दि□ली.

*****

Appendix-C

Paper Pattern for All Six Semester
(Semester-I to Semester-VI) (Economics)

Theory : 80 Marks
Int.Ass. : 20 Marks

Instructions :

i. All Questions are Compulsory
ii. All question carry Equal Marks (Each Question SIXTEEN Marks)

1. Student will have to Solve TWO Long Question from Any Two of the Five Units. Each of these broad Question carry SIXTEEN Marks. (Internal Choice is Available) — 2 x 16 = 32

2. Student will have to Solve EIGHT Short Question in all choosing four Question from Each of the Two units out of the Total Five. Each Short Question Carries Four Marks (Internal Choice is Available) — 8 x 4 =32

3. Student will have to Solve EIGHT Multiple Choice Type Question from Any One of the five units. Each of these Questions Carries Two Marks. — 8 x 2 = 16

Total = 80

Internal Examination : 20 Marks

1. Viva- Voce - 10 Marks
2. Assignments - 10 Marks

*****

B.A. Final
Semester-V
Indian Economy
(To be Implemented from 2019-2020 Session)

Credit : 04

Marks : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I Indian Economy and Planning :

1.1 Basic Feature of Indian Economy
1.2 Economic Planning : Objectives, Types, Objective of 11th & 12th Five Year Plan.
1.3 New Economic Reforms :- Liberalization, Privatization, Globalization

Unit-II Agriculture :

2.1. Importance of Agriculture in Indian Economy :
2.2 Productivity :- Causes of Low Productivity and Remedies to increase productivity
2.3 Agricultural Marketing : Difficulties and Remedies of Agricultural Marketing
2.4 Subdivision and Fragmentation : Concept, Causes & Remedies.

Unit-III Industrial :

3.1 Industrial Policy – 1991
3.2 Small Scale Industry : Importance, Problem, Remedies
3.3 Industrial Disputes : Causes, Remedies
3.4 Trade Union : Characteristics and Functions

Unit – IV External Sector an Important Areas of Concern :

4.1 India's Foreign Trade :- Direction & Composition
4.2 Poverty :- Causes, Remedies
4.3 Unemployment : Causes, Types, Remedies
4.4 Self Help Group

Unit-V Environment and Pollution :

5.1 Environment : Meaning and Types
5.2 Natural Resources : Land, water, Forest, Causes and Remedies of Air, Water and Land Pollution
5.3 Global Warming.

Books Recommended :

1) Rudra Datta & K.P.M. Sundaram Indian Economy, S. Chand & company New Delhi
2) Five Year Plan, Govt. of India
3) Jalan Bimal :- Indian Economic Policy, preparing for the 21st Century, Viking, New Delhi
4) डॉ, ग.ना. झामरे : भारतीय अर्थव्यवस्था व विकास व पर्यावरण, अर्थशास्त्र, पिंपळापुरे प्रकाशन, नागपूर
5) मिश्र पुरी : भारतीय अर्थव्यवस्था, हिमालय पब्लिकेशन, दिल्ली
6) रुद्र दत्त व सुंदरम् के.पी.एम. : भारतीय अर्थव्यवस्था एस.चंद पब्लिकेशन, दिल्ली
7) डॉ. गव्हाळे राजेंद्र आर., : आर्थिक विकास व पर्यावरणाचे अर्थशास्त्र ज्योतीचंद्र पब्लिकेशन, लातूर.

*****

B.A. Final
Semester-VI
Demography

Credit : 04

Marks : 80
Int.Ass. : 20

Unit - I Introduction

1.1 Meaning and Scope of Demography
1.2 Theories of Population- Malthus, Optimum Population Theory, Theory of Demographic Transition
1.3 Population Explosion

Unit - II Fertility and Mortality

2.1 Importance of Study of Fertility
2.2 Factors affecting Fertility- Socio-Economic Factors, Economic Status, Health, Education, Nutrition, Caste, Religion, Race, Region, Rural-Urban and Status of Husband & Wife.
2.3 Mortality- Death Rate, Birth and Infant Mortality Rate, Factors for Decline in Mortality in Recent Years.

Unit - III Migration of Population

3.1 Concept and Types- Temporary, Internal and International Migration
3.2 Effects of Migration on Population
3.3 Factors affecting Migration.

Unit - IV Urbanization of Population

4.1 Meaning and Causes of Urbanization
4.2 Pattern of Urbanization in India
4.3 Effects & Remedies to Urbanization

Unit - V Population and Development

5.1 Population and Human Development Issues
5.2 Evaluation of Population Policy in India- The shift in Policy from Population Control to Family Welfare to Women Empowerment
5.3 Family Planning Strategic and their Outcomes, the New Population Policy, (2000)

Recommended Books :

1) श्रीवास्तव एस.एम. (१९९९) 'जनांकिकीय अध्ययन के प्रारूप', हिमालया पब्लीशिंग हाऊस, मुंबई.
2) विजयकुमार तिवारी (१९९७)भारत का जनसंख्या भूगोल भाग-२ हिमालया पब्लीशिंग हाऊस, मुंबई.
3) डी.एस.बघेल (२००५) जनांकिकी – विवेक प्रकाशन, दिल्ली.
4) Agrawal S.N. (1972) - 'Indian Population Problems', Tata McGraw Hill Com., Bombay.
5) Boque D.J. (1971) - Principles of Demography, John Willey New York.
6) Srinivasan K. and A. Shariff (1998) - India, Towards Population and Demographic Goals, Oxford - University Press, New Delhi.
7) Srinivasan K. (1998) - Basic Demographic Techniques and Applications, Sage, Publication, New Delhi.

*****

Appendix-D

Syllabi of B.A.Final
Semester-V
Paper : (A) Indian Philosophy (Part-I)
(Implemented from 2019-2020 Session)

Time : 3 Hrs. Total Marks : 100
Theory : 80
Int.Ass. : 20

INSTRUCTIONS : Each Paper will Carry 100 Marks, 80 Marks for Theory Paper having 3 Hrs. duration and 20 Marks for Internal Assessment. Minimum 32 Marks in Theory and 08 Marks in Internal Assessment for Passing. There shall be separate passing in Theory Paper and Internal Assessment. There shall be Long Answer Type Questions on Any Two Units, Short Answer Type Questions on Any Two Units and Multiple Choice Question on any One Unit out of Five Units. Internal Assessment Marks shall be allotted on the basis of Home Assignment, Classroom Work, Seminar, Paper Writing & Presentation, Participation in Activities, Viva-Voce and an observation of the subject teacher.

Unit-I Nature of Indian Philosophy, Plurality, as well as Common Concerns.

Unit-II 1) Vedic Philosophy – Theory of Karma, Concept of Varna and Concept of Ashram, Concept ofYadnya (Sacrifice).
2) UpnishadicPhilosophy : Concept of Brahma, Concept of Jivatma, Concept of Liberation.

Unit-III CharvakaDarshan – Materialism, Theory of Knowledge, Naturalism, Refutation of God& Self, Hedonism.

Unit-IV Jain Darshan – Classification of Knowledge, Syadvada, Nayvada, Jiva&Ajiva, Bondage & Liberation.

Unit-V BoudhdaDarshan - Four Nouble Truths, Theory of Causation, Momentariness, Theory of no self, Nihilism of Madhyamika, Vidnyavada of Yogachar, Bahyanumeyavada of Sautrantika, Bahyapratyakshavad of Vaisheshika.

Books Recommended :

1) Introduction of Philosophy - Datta& Chatterjee
2) Outline of Indian Philosophy - M. Hiriyanna
3) भारतीयदर्शनके मुलतत्व - रामनाथ शर्मा.
4) भारतीयतत्वज्ञान - श्री.ह.दिक्षित
5) भारतीयतत्वज्ञानाचाइतिहास - पी.डी.चौधरी
6) भारतीयतत्वज्ञानाचा बृहद इतिहास - श्री.ग.ना.जोशी
7) चार्वाकाचा देहात्मवाद - डॉ.बी.एम.ठाकरे

*****

Semester-V

Paper : (B) Logic (Part-I)

Time : 3 Hrs. Total Marks : 100
Theory : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I Introduction : Definition of Logic, Subject Matter of Logic, Definition of Argument, Kinds of Argument.

Unit-II Truth and Validity, Relation between Truth and Validity, Formal Truth and Material Truth, Sentence, Kinds of Sentences.

Unit-III Proposition : Simple and Compound Propositions, Truth Functional and Non-Truth Functional Propositions, Truth Values.

Unit-IV Terms : Kinds of Terms, Words and Name, Proposition and Judgement.

Unit-V Traditional Classification of Propositions, Modern Classifications of Judgement, Laws of Thoughts.

Books Recommended :

1) Symbolic Logic - I.M. Copi
2) Introduction to Logic - I.M. Copi
3) तर्कशास्त्र प्रवेश - हुल्याळकर व काळे
4) सांकेतिकतर्कशास्त्र व उद्‌गमन - दि.य. देशपांडे व देव
5) तर्कशास्त्र - बी.के. सावंगीकर
6) तर्कशास्त्र - डॉ.बी.एम.ठाकरे
7) आकारिकतर्कशास्त्र - मे.पु. रेगे

*****

Semester-VI

Paper : (C) Indian Philosophy (Part-II)

Time : 3 Hrs. Total Marks : 100
Theory : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I NyayaDarshan – Theory of Pramanas.

Unit-II VaisheshikaDarshan (a) SaptaPadartha (b) Atomism.

Unit-III SamkhyaDarshan and Yoga Darshan : A Stane Yoga.
(a) Satkaryavada (b) Nature of Prakriti and Purusa (c) Theory of Evolution

Unit-IV MimansaDarshan :Nature of Knowledge, Sources of Knowledge, Theories of Error (ख्यातीवाद)

Unit-V SankaraVedant : (a) Concept of Brahman and Atman (b) Theory of Causation (Vivartvada) (c) Concept of Maya (d) Nature of Moksa.

Books Recommended :

1) Introduction of Philosophy - Datta& Chatterjee
2) Outline of Indian Philosophy - M. Hiriyanna
3) भारतीयदर्शनके मुलतत्व - रामनाथ शर्मा.
4) भारतीयदर्शनकी रूपरेखा - डॉ.बद्रीनाथ सिंह, आशा प्रकाशन, वाराणशी
5) भारतीयतत्वज्ञान - श्री.ह.दिक्षित, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
6) भारतीयतत्वज्ञानाचाइतिहास - पी.डी.चौधरी, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
7) भारतीयतत्वज्ञानाचा बृहद इतिहास - श्री.ग.ना.जोशी Continental प्रकाशन, पुणे.

*****

Semester-VI

Paper :(D) Logic (Part-II)

Time : 3 Hrs. Total Marks : 100
Theory : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I Logical Connectives – not', 'and', 'or', if-then', if and only if then. 'Use of Symbols, Symbolization.

Unit-II Statement Forms – Tautologous, Contradictory, Contingent.
Decision Procedure – Truth Table Method, Shorter Truth Table Technique.

Unit-III Formal Proof of Validity, Nineteen Rules : Rules of Inference and Rules of Replacement, The Rules of Conditional Proof, the Rule of Indirect Proof..

Unit-IV Inference : Kinds of Inference, Definition & Description, Rules of Definition, Kinds of Definition, Logical Fallacies.

Unit-V Induction – Definition of Induction, Principle of Induction, Nature of Induction, Problem of Induction, Postulates of Induction, Whether it can be proved or not ? Mill's Method of Experimental Enquiry.

Books Recommended :

1) Symbolic Logic - I.M. Copi
2) Introduction to Logic - I.M. Copi
3) Formal Logic - Richard Joffery
4) Method of Logic - W.V.O. Quine
5) आकारिकतर्कशास्त्र - मे.पु. रेगे
6) तर्कशास्त्र - बी.के. सावंगीकर
7) तर्कशास्त्र - डॉ.बी.एम.ठाकरे
8) तर्कशास्त्र प्रवेश - हुल्याळकर व काळे

*****

Appendix-E

Semester System Syllabus
For
B.A. (Home Economics)
Semester wise Distribution of Marks

Sr.No.	Class	Semester	Theory	Internal Assessment	Practical	Total
01	B.A.Part I	I Semester	50	20	30	100
02	B.A.Part I	II Semester	50	20	30	100
03	B.A.Part II	III Semester	50	20	30	100
04	B.A.Part II	IV Semester	50	20	30	100
05	B.A.Part III	V Semester	50	20	30	100
06	B.A.Part III	VI Semester	50	20	30	100
			300	120	180	600

Pattern of Examination

Theory: Examination of one theory paper of 50 Marks each and of Three Hours duration will be conducted at the end of each semester.

Practical : i)One Practical Examination of 30 marks of Three Hours duration in each semester will be conducted at the end of the same semester.
ii) Practical examination in all six semesters will be conducted by internal and external examiners appointed by the University.

Internal Assessment :

Internal assessment of 20 Marks will be done in following manner.
Head of the department will carryout internal assessment of the students on the basis of evaluation report from the concerned teacher and will be done at the end of each semester.

Pattern of Question Paper
Examination: B.A. Sem-I to Sem-VI
Home Economics

Time- 3 Hours Full Marks -50

Instructions: i) All questions are compulsory
ii) All questions carry equal marks.

Question No. 1: Long answer question with internal choice from any unit of 10 Marks.
Question No. 2: Long answer question with internal choice from any unit of 10 Marks.
Question No. 3: Four Short Answer questions with internal choice from any unit of 2½ Marks each (2½ x 4= 10 Marks)
Question No. 4: Four Short Answer questions with internal choice from any unit of 2½ Marks each (2½ x 4= 10 Marks)
Question No. 5: Ten objective questions without internal choice. (1 x 10 = 10 Marks)

Note: i) *Twolong answer questions from any two unit.*
ii) Two short answer question from any two of the remaining units.
iii) Objective question should be based on remaining unit.

Rules and Regulations

1- There will be **five periods per week** for theory paper.
2- **For one practical** there will be **two periods per week per batch.**
3- The batch for practical will comprise of ***Sixteen students.***
4- Next (second) batch will be started when the number of students exceed 19. (i.e. when the number of students exceed 20% of the approved batch of 16 Students.)
5- The minimum passing marks of theory paper will be 20 (*i.e.40%*).
6- The minimum passing marks for practical will be 12 (*i.e.40%*)
7- The minimum passing marks for internal assessment will be 8 (*i.e.40%*)
8- Separate passing in theory, practical and internal assessment is necessary.
9- Marks will not be allotted to students if she is found absent for Practical and sessional.

Private Candidate :

1- With regard to the practical work the private candidate should be instructed to complete the practical prescribed in the college where she desires to appear for annual practical. The record book should be duly signed by the concerned head of the department.
2- Private candidate should write to the Principal concerned at the beginning of the session for permission to appear for the practical examination from the college.

Syllabi for B.A.Final

HOME ECONOMICS
Semester-V
HUMAN DEVELOPMENT
(Implemented from the 2019-2020 Session)

Periods of Instruction Per Week-5
Practical: 2 Periods Per Batch

Total Marks :100
Theory: 5 PeriodsTheory : 50
Practical:30
Int.Ass. :20

Objectives : 1.To Introduce the Concept of Human Development
2. To know the Factors affecting on Human Development
3. To study the definitions and Meaning Concerning the Concepts

UNIT-I
1.1 Meaning, Definitions and Importance of Human Development
1.2 Stages of Development & Developmental Tasks.
1.3 Principles &Factors affecting on Growth& Development
1.4 Stages of Prenatal Development.

Unit-II
2.1 Male and Female Reproduction System.
2.2 Sex determination & Twins & Premature Baby-Care & Causes
2.3 Advantages of Breast Feeding &Artificial Feeding.
2.4 Child Diseases -Diarrhea, Jaundice, Diphtheria, Whooping Cough & Immunization

Unit-III
3.1Motor Development : Meaning, Skills.
3.2Causes of Delayed Motor Development.
3.3 Physical development :Changes and Factors affecting Physical Development.
3.4 Play- Importance, Types & Social Adjustment.

Unit-IV
4.1 Intellectual Development : Classification of Intelligence. Intelligence Quotient (IQ)
4.2 Factor Affecting on Intellectual Development
4.3 Speech Development : Stages of Speech Development & Factors affecting on Speech Development
4.4 Speech Defects

Unit-V

5.1 Social Development ; Companion & Playmates.
5.2 Emotional Development – Characteristics, Types.
5.3 Moral Development ; Method& Factors for Moral Development
5.4 Discipline–Types &Merits & Demerits.

INTERNAL (Total 20 Marks)

1. Seminar on Related Topics	..	05
2.Case Study / Project (Group)	..	10
3.Educational tour/ visit (Report With Soft Copy)	..	05

CLASS WORK

1)	Celebration of Breast Feeding Week	..	04
2)	Preparation of Supplementary Food for Babyhood-Cerelac/Nachnisatwa/ Sajina – Ghehuna / as per Nutrients. (Any One) (Group)	..	05
3)	Poster Competition -Immunization Charts/ Female Foeticide / Personality / Intellectual.	..	05

PRACTICALS(30 Marks)

A) Cooking – Diet Planning and Preparations of Following Recipes
*For Pregnant Women – Mix Veg Paratha, Veg Upma , Dalia & Veg Paneer
*For Lactating Women – Gum Laddoo, VegDhirdi& Veg Cutlet &Halwa.
*Baby During Weaning Period – Khir, Tomato Soup, Sooji, Soft Khichidi

B) Preparation of Children's Play Materials Best Out of Waste

Distribution of Marks (30 Marks)

Preparation of Dish (Any One) With Presentation	- 08 Marks
1) Diet Plan (Any One)	- 05 Marks
2) Class Work/ RB	- 14 Marks
3) Viva	- 03 Marks

References :

1. Herlock Elizabeth - Child Development
2. Swaminathan M.B. and Bharghave, R.K. - Our Food.
3. HerlockElizabeths - Chilgrowth and Development
4. Fontana Davind - Personality and Education
5. Gardner, D. Bruce - Development of early childhood

६.जूननकरकुसुम - मातृकला
७. चंद्रावसकरनलिनी - मातृकला आणि बालसंगोपन पिंपळापुरे प्र.कं.नागपूर.
८. पुरम प्रभावती - शिवणकला, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४
९. काळे प्रेमला - बाल मानसशास्त्र
१०. आपटे, सारंगधर आणि पाठक - आ
११. काळे प्रभावती - लोकरीचे अभिनवविणकाम, नितीन प्रकाशन, पुणे-३०
१२. भिसे, पद्मावती - सोपे शवणकाम मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४
१३. योगेन्द्रजीत भाई - विकासात्मक मनोविज्ञान
१४. जुननकरकुसुम - बालकाचाविकास व खेळणे
१५. जुननकरकुसुम - मातृत्व आणि बालसंगोपन, पिंपळापुरेॲन्ड कं.पब्लीशर्स, महाल,नागपूर-२
१६. व-हाडपांडे नलिनी - बालविकास
१७. कांडलकर,लिना - मानवविकास, विद्या प्रकाशन, रुईकर रोड, नागपूर-०२
१८. गणोरकर, मीना - बालविकास आणि संबंधितक्षेत्र, म.वि.ग्रं.नि.पुणे-३०
१९. विंग, क्लाईव्ह, चौधरी शंकरनाडकर्णी सुरेश, - एच आय व्ही आणिएडस, कुटुंब मार्गदर्शिका पॉप्युलर - प्रकाशन मुबंई – ३४

*****

HOME ECONOMICS
Semester-VI
HUMAN DEVELOPMENT
(Implemented from the 2019-2020 Session)

Periods of Instruction Per Week-5 — Total Marks : 100
Theory: 5 Periods — Theory : 50
Practical: 2 Periods Per Batch — Practical : 30
Int.Ass. :20

Objectives: This Course Will Enable The Students

1. To aware the Role of Heredity & Environment in Development
2. To State the Role of Parent & Teacher in Child Development.
3. To Introduce the Problems of Child .
4. To Inspire the Students for Skill Based Activity.

Unit-I

1.1 Heredity- Meaning & Laws
1.2 Role of Heredity- in Development of Child
1.3 Role of Environment- in Development of Child
1.4 Role of Family in Development of Child (Nuclear & Joint)

Unit-II

2.1 Personality: Types& Factors Affecting on Personality Development.
2.2 Defense Mechanism
2.3 Self Concept- Types (Positive & Negative) .
2.4 Role of Self concept in Personality Development.

Unit-III

3.1 Leadership- Types & Qualities.
3.2 Childhood Behavioral Problems: Lying, Stealing, Nail Biting, Thumb Sucking. (Causes and Remedies)
3.3 Need& Importance of Sex Education
3.4 Handicapped Child- Types &Education & Learning Difficulties.

Unit-IV

4.1 Adolescence- Developmental Task
4.2 Physical & Emotional Changes in Adolescence .
4.3 Adolescence Habits & its effect on their life (Jwenile Delinquency. Drugs. & Alcoholic)
4.4 Role of Parents &Teacher in Developing Positive Attitudes Towards Life.

Unit-V

5.1 Parenting- Importance & Types
5.2Parent – Child Relationship &Importance,
5.3 Methods of Child Rearing Practices.
5.4 Parental Challenge – (Junk Food, Television Watching, Social Media)

INTERNAL (Total 20 Marks)

1) Seminar on related Topics - 10 Marks
2) Manage any Event Using Management Process - (Birthday / Tea Party/Any Program)(Report Writing with ICT- Soft Copy) - 10 Marks

CLASS WORK

1.Guest Lecture on women Awareness.
2. Workshop on personality development.

PRACTICALS (30 Marks)

A) Cooking – Diet Planning and Preparation of following Recipies
- Pre-school Children – Sandwiches, Groundnut Chikki, MixLadoo, VegPuri.
- School Going – Cake, Appe and Chutney, Chirvante, Mix Dal Wada
- Adolescence – Dhokla, Pannertikki, Pav-Bhaji, &Halwa

B) Drafting and Stiching Any One of the following
a) Kurti b) Nighty c) Gown d) Salwar

OR

C) Preparation of Children Play-Material (Games) for Self- Employment

Distribution of 30 Marks of Practical Examination

A) Preparation of Dish (Any One) With Presentation	- 08
B) Drafting / Play Material	- 06
C) Class Work / R.B	- 13
D) Viva	- **03**

References :

1. Herlock Elizabeth - Child Development
2. Swaminathan M.B. and Bharghave, R.K. - Our Food.
3. HerlockElizabeths - Chilgrowth and Development

4.जूननकरकुसुम - मातृकला

५. चंद्रावसकरनलिनी - मातृकला आणि बालसंगोपन पिंपळापुरे प्र.कं.नागपूर.

६. पुरम प्रभावती - शिवणकला, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४

७. काळे प्रेमला - बाल मानसशास्त्र

८. आपटे, सारंगधर आणि पाठक - आ

९. काळे प्रभावती - लोकरीचे अभिनवविणकाम, नितीन प्रकाशन, पुणे-३०

१०. भिसे, पद्मावती - सोपे शवणकाम मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४

११. योगेन्द्रजीत भाई - विकासात्मक मनोविज्ञान

१२. जुननकरकुसुम - बालकाचाविकास व खेळणे

१३. जुननकरकुसुम - मातृत्व आणि बालसंगोपन, पिंपळापुरेॲन्ड कं.पब्लीशर्स, महाल,नागपूर-२

१४. व-हाडपांडे नलिनी - बालविकास

१५. कांडलकर,लिना - मानवविकास, विद्या प्रकाशन, रुईकर रोड, नागपूर-०२

१६. गणोरकर, मीना - बालविकास आणि संबंधितक्षेत्र, म.वि.ग्रं.नि.पुणे-३०

१७. विंग, क्लाईव्ह, चौधरी शंकरनाडकर्णी सुरेश, - एच आय व्ही आणिएडस, कुटुंब मार्गदर्शिका पॉप्युलर - प्रकाशन मुबंई – ३४

*****

Appendix-F

Syllabi of B.A. Final (Sociology)
Semester-V
Social Anthropology
(Implemented from 2019-20)

Total Marks : 100
Theory :80
Int.Ass. : 20

Unit-I **Introduction to Social Anthropology:**

a) Meaning & Definition of Social Anthropology
b) Why we Study Primitive Society
c) Characteristics of Primitive Society
d) Relation of Social Anthropology with other Social Science i) Sociology, ii) Economics, iii)History, iv) Psychology & v) Political Science.
e) Importance of Sociology Anthropology in India

Unit-II **Methods of Social Anthropology :**

a) Field Method : Importance of Field Method Role of Researcher in Field Method
b) Historical Method, Comparative Method & Functional Method
c) Importance of Tribal in Social Anthropology
d) Historical background of Tribal Study

Unit-III **Tribal Society in India :**

a) Geographical Distribution of Indian tribes
b) Racial Classifications of Indian tribes
c) Linguistic Classification of India Tribe

Unite-IV **Tribal Religion:**
a) Meaning & Definition of Tribal Religion
b) Theories of the Origin of the Religion
c) Beliefs & Rituals
d) Definition of Magic, Type of Magic
e) Shaman & Priests

Unit-V **Tribal Economics :**
a) Classification of Tribal Economy
b) Meaning & Characteristics of Tribal Economy
c) Economic Life in Indian Tribal

*****

Reference Books :

1) Mujumdar and Madan - Social Anthropology Development.
2) Beals and Hoijar - Introductions to Social Anthropology
३) मुखर्जी, रविंद्रनाथ : सामाजिक मानवशास्त्र (हिंदी)
४) वैद्य, नि.स. : सामाजिक मानवशास्त्र (मराठी)
५) खडकी, डॉ.भा.की. : सामाजिक मानवशास्त्र
६) संगवे, विलास : आदिवासींचे सामाजिकजीवन
७) प्रकाश बोबडे व लोटे : सामाजिक मानवशास्त्र
८) लोटे रा.ज. व चौहाण ए.डी. : सामाजिक मानवशास्त्र
९) उंबरकरडॉ. डी.ई. : कोरकू आदिवासी सामाजिकविकास आणि शासकीयकल्याणकारी योजना
१०) चौहान, अ.धो. : सामाजिक मानवविज्ञान, सत्यम पब्लीशर, जयपूर

*****

Semester-VI
Social Anthropology
(Sociology)

Total Marks : 100
Theory :80
Int.Ass. : 20

Unit-I **Tribal Social Life :**
a) Marriage (i) Meaning & Characteristics of Marriage (ii) Origin of Marriage Type of Marriage (iii) Ways of Acquiring Mates in Tribal Society

Unit-II
a) Family (i) Definition, Elements & Characteristics of Family.
ii) Theories of Origin of Family Type of Family
b) Clan :(i) Meaning & Type of Clan (ii) Characteristics of Clan and Functions of Clan

Unit-III
a) Totemism:(i) Meaning & Characteristics of Totemism(ii) Theories of Origin of Totem (iii) Importance of Totem
b) Dormitory System :
i) Daily life of Dormitory
ii) Function of Dormitory
iii) Origin of Dormitory
iv) Present Position of Dormitory

Unit-IV **Tribal Problems :**
a) Poverty & Indebtedness
b) Land Alienation& Agrarian Issues
c) Illiteracy & Exploitation

Unit-V **Tribal Development :**
a) Tribal Development Approaches : Isolation, Assimilation, Integration
b) Tribal Development policies: Land, Education & Health.
c) Obstacles to the Tribal Development.

Reference Books :

1) Mujumdar and Madan - Social Anthropology Development.
2) Beals and Hoijar - Introductions to Social Anthropology
३) मुखर्जी, रविद्रनाथ : सामाजिक मानवशास्त्र (हिंदी)
४) वैद्य, नि.स. : सामाजिक मानवशास्त्र (मराठी)
५) खडकी, डॉ.भा.की. : सामाजिक मानवशास्त्र
६) संगवे, विलास : आदिवासींचे सामाजिकजीवन
७) प्रकाश बोबडे व लोटे : सामाजिक मानवशास्त्र
८) लोटे रा.ज. व चौहाण ए.डी. : सामाजिक मानवशास्त्र
९) उंबरकरडॉ. डी.ई. : कोरकू आदिवासी सामाजिकविकास आणि शासकीयकल्याणकारी योजना
१०) चौहान, अ.धो. : सामाजिक मानवविज्ञान, सत्यम पब्लीशर, जयपूर

*****

Appendix-G

General Instructions

The examination in Psychology will comprise of one Theory Paper and one Practical. The Maximum Marks for theory will be 50, for Practical 30 and Internal Assessment will comprise of 10 marks for Theory and Practical each.
Independent Passing in Theory and Practical is Mandatory. Minimum Passing Marks for Theory will be 20. Minimum Passing Marks for Practical will be 12 and for Internal Assessment, Minimum Marks will be 8.
There will be Five Theory Periods and Three Practical Periods in a week, per batch of 16 students.
Students will not be allowed to appear in the Practical examination without completed Practical Record book duly signed by the teacher and Head of the Department.

*****

CERTIFICATE
DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY

Name of the College ---------- ----------
This is to Certify that this Practical Record is Original Work done by Mr./Ms./Smt. ---------- ---------- Class ---------- Semester----------during the Academic Year----------.
He/She has submitted/not submitted the Home Assignment/Unit Test/Group Discussion Report/Seminar as prescribed by Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.

Signature of the Teacher Signature of the Head of the Department
Signature of the External Examiner

*****

Pattern of Question Paper
Examination U.G. Level
Psychology
Semester I, II, III, IV, V and VI

Time : Two Hours Total Marks : 50
Instructions : A) All Questions are Compulsory
B) All Questions carry Equal Marks

Notes:

1) Number of questions to be set in Each paper will be FIVE
2) One Multiple Choice Question with ten sub Questions will be set from all units.
3) Two long answer questions and two short answer questions to be set on four units.
4) For every question, long answer type or short answer type, there will be an alternate choice. However, there shall be no internal choice in the question.
5) In each short answer type question there will be three to five sub questions with no internal choice.
6) There will not be a question like 'Write short notes on'.

*****

Pattern of Examination

Theory : One Theory Paper in each Semester will of 50 Marks and Three Hours Duration.

Practicals : 1) One Practical Examination in each Semester of 30 Marks and three Hours Duration Practical examination in each semester will be conducted by Internal and External Examiners appointed by the University.

2) Distribution of Marks for Practical Examination

1)	Record Book	----	05
2)	Conduct of experiment	----	07
3)	Report of experiment	----	08
4)	Viva voce	----	10
	Total Marks	----	**30**

Internal Assessment of 20 Marks

1) Head of the Department will monitor Internal Assessment of the students on the basis of evaluation report from the concerned teacher/teachers, under the supervision of the Principal of the College and will be done at the end of each semester.

2) Distribution of 20 Marks for Internal Assessment is as under :

A)	i)	Home assignment OR Unit Test	...	10 Marks
	ii)	Group Discussion OR Seminar on relevant Topic ..		10 Marks
		OR		
B)		Study Visit and its Report	..	20 Marks

*****

Syllabi for B.A. Final
Semester-V
Applied Psychology
(To be Implemented From 2019-2020 Session)

Marks : Theory - 50
Practical .- 30
Int.Ass – 20

Objective :

- To introduce the basic concepts of the growing approach of **Applied Psychology** and understand its application in various domains.
- To make students understand importance of applications of Psychology in daily life.
- To acquaint the students with various psychological tools.

Unit-I Clinical Applications :

1.1 Definitions, Nature and Scope of Applied Psychology
1.2 Clinical Applications : Therapies
- 1.2.1 Meaning, Definitions and Goals of Therapies
- 1.2.2 Psychoanalysis
- 1.2.3 Behaviour Therapy
- 1.2.4 Client Centered Therapy
- 1.2.5 Rational Emotive Behaviour Therapy.

Unit-II Applications in Industries and Organizations :

2.1 Definitions, Nature and Fields of Industrial and Organizational Psychology
2.2 Performance Pressure, Recruitment and Training
2.3 Advertising and Consumer Psychology : Psychological Impact of Advertisements.
2.4 Methods used by Consumer Psychologist – Survey and Observation

Unit-III Forensic Psychology :

3.1 Definitions, Nature and Fields – Correlational and Investigative
3.2 Criminal Psychology : Cyber Crimes and Violence – (Meaning and Types)
3.3 Investigative Procedure and Role of Psychologist
3.4 Law : Contribution of Psychology of Law
3.5 Current Challenges : Reliability of Investigative Procedures – Polygraph, Eyewitness, Testimony, Identity Kit and Narco Analysis.

Unit-IV Statistics : Correlations : Rank Difference Correlation and Product Moment Correlation.

Practicals (Any Five) (30 Marks)

1. Self Confidence Scale
2. Job Satisfaction Scale
3. Aspiration Scale
4. Self Control Scale
5. Dimensional Personality Scale
6. Free Association Test
7. Aggression Scale
8. Emotional Competence Scale
9. Self Perception Scale.

20 Marks of Internal Assessment (As shown in above Instructions)

Recommended Books :

1. Advanced Applied Psychology - Ramnath Sharma, Atlantic Publisher, Vol. 2004.
2. Industrial Psychology - M.L. Blum, J.C. Naylor, CBC Publisher, 1984.
3. Psychology Applied to Modern Life - Weiten and LLoyd, Thompson, 2007.
4. उपयोजीत मानसशास्त्र - डॉ.म.न. पलसाने व डॉ. सविता नवरे, कॉन्टीनेंटल प्रकाशन, दुसरी आवृत्ती.
5. आधुनिक उपयोजीत मानसशास्त्र आणि मानवी जीवन - डॉ. कल्पना नागरे व प्रा.मानवेंद्र बो-हाडे, प्रशांत पब्लीकेशन, २०१६.
६. उपयोजीत मानसशास्त्र - प्रा.तडसरे व प्रा. तंबाके, फडके प्रकाशन, २०११.
७. उपयोजीत मानसशास्त्र - डॉ.मृनालिनी बारलिंगे, डॉ. कमलिनी लाटकर, साईनाथ प्रकाशन, २०००.
८. उपयोजीत मानसशास्त्र - पंडीत कुलकर्णी, गोरे, पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर-२०११.
९. चिकित्सा मानसशास्त्र - बी.एन.बर्वे, विद्या प्रकाशन, नागपूर, २०१५.
१०. औद्योगिक मानसशास्त्र - प्रा.र.वि. पंडीत व कुलकर्णी, पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर, २०१२.

*****

Semester-VI
Scientific Research and Psychological Testing

Marks : Theory - 50
Practical .- 30
Int.Ass – 20

Unit-I Scientific Research :

1.1 Developing Ideas for Research : Cultural Context, Personal Experience, Literature Context.
1.2 Characteristics of the Scientific Method
1.3 Goals of Research
1.4 Types of Scientific Research : Pure Vs Applied, Descriptive Vs Analytical, Quantitative Vs Qualitative, Conceptual Vs Empirical.
1.5 Research Approaches : Experimental, Inferential and Simulation

Unit-II Variables :

2.1 Meaning and Types
2.2 Research Problems : Sources and Types, Criteria of a Good Problem
2.3 Hypothesis : Meaning and Types
2.4 Sampling : Meaning and Types
2.5 Methods of Data Collection : Experimental, Interview, Survey and Case Study

Unit-III Introduction to Psychological Testing :

3.1 Definitions, Types, Characteristics and uses of Psychological Testing
3.2 Reliability : Definition and Types
3.3 Validity : Definition and Types
3.4 Norms : Definition and Types.

Unit-IV Statistics : Critical Ratio 't' (Small Sample) and Chi Square

Practicals (Conduct Five) (30 Marks)

1. Expectation from Life Partner Scale
2. Happiness Scale
3. Marriage Attitude Scale
4. Locus of Control
5. Type A, B Behavioural Pattern Scale
6. Deva's Social Adjustment Inventory
7. Interest Inventory
8. Normal Probability Curve

20 Marks of Internal Assessment (As shown in above Instructions)

Recommended Books :

1. Psychological Testing and Assessment - Ronals Jay Cohen, Mark E. Swerdlik 6th Edition, McGraw Hill, New Delhi – 2005..
2. Psychological Testing - Anne Anastasi, Susana Urbina, Pearson Education, 2005.
3. Psychological Testing - Frank S. Freeman 3rd Education, Oxford and IBH Publishing, New Delhi – 1965.
4. Psychological Testing - Kaplan and Saccuzzo, Wadsworth Thompson, 2001.
5. Research Methods - McBurney, Thompson, Indian Edition, 2000
6. Essentials of Research Methods in Psychology - Shaugknessy, Tata McGraw Hill, 2009.

७. मानसशास्त्रीय चाचण्या - अनिता पाटील, डायमंड पब्लीकेशन, पुणे – २००५
८. मानसशास्त्रीय संशोधन पद्धती - डॉ.बी.एन.बर्वे, विद्या प्रकाशन, नागपूर – २०१०
९. मनोमापन - डॉ.बी.एन.बर्वे, एच.जे. नरके, विद्या प्रकाशन, नागपूर - २००५.

*****

Appendix-H

Syllabi for B.A. Final
Semester-V
Modern Concepts and Policy in Politics
(Implemented From 2019-2020 Session)

Marks : Theory – 80
In.Ass - 20

Unit-I Leadership :

a) Meaning of Leadership.
b) Factors of Leadership.
c) Role of Leadership

Unit-II Reservation :

a) Meaning and Nature of Indian – Reservation Policy.
b) Reservation in Indian Parliament.
c) Reservation and Politics in India.

Unit-III Nationalism :

a) Meaning and Nature of Nationalism.
b) Factors of Nationalism
c) Present Status of Indian Nationalism.

Unit-IV Communalism :

a) Meaning of Communalism.
b) Role of Communalism in Indian Politics.
c) Present Status of Communalism in India.

Unit-V Terrorism :

a) Meaning and Definition of Terrorism.
b) Kinds of Terrorism
c) The Acts for Prevention of Terrorism in India.

Internal Assessment of Marks (20 Marks)

1) Group Discussion Related to Syllabus ... 10 Marks
2) Paper Presentation OR P.P.T Presentation Related to Syllabus ... 10 Marks

Books Recommended :

1) पवार, प्रकाश - भारतीय राजकारण आणि नेतृत्वाची वाटचाल, डायमंड पब्लीकेशन, नारायणपेठ, पुणे, जानेवारी-२०१४
२) देशमुख, सुधाकर - राष्ट्र आणि राष्ट्रवाद (संकल्पना आणि विकास), पद्मगंधा प्रकाशन, एरंडवन पुणे, मार्च – २००९.
३) डॉ.पळशीकर, सुहास - समकालीन भारतीय राजकारण (कॉंग्रेस वर्चस्व ते हिंदू जमातवाद)
४) मोदि, महावीरप्रसाद व डॉ. सरोज मोदि - भारतीय राजनीती की प्रकृतियॉ (Trends of Indian Politics) कॉलेज बुक डेपो प्रकाशन, जयपूर, १९९९.
५) डॉ.जैन, पुखराज व डॉ. पडीयार, बी.एल. - भारतीय शासन एवं राजनीती, साहित्य भवन प्रकाशन, २०१२.
६) त्रिपाठी, विपीनकुमार - जनमुखी राष्ट्रवाद, पद्भाव मिशन प्रकाशन, नई दिल्ली, जूलाई-२००२.
७) डॉ.शर्मा, हरिओम - ग्रामिण नेतृत्व के उभरते परिमान, अर्जून पब्लीशिंग हाऊस, दरियागंज, नई, दिल्ली, प्रथम संस्करण – २००४.
8) डॉ. भोळे, भास्कर लक्ष्मण - भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण, पिंपळापूरे ॲन्ड कं. पब्लीशर्स, नागपूर ,२००३.
९) आंबेडकर, बाबासाहेब - पाकिस्तान अर्थात भारताची फाळणी, रघुवंशी प्रकाशन, पुणे.
१०) चव्हाण, प्रविण व दिवाकर, वैशाली - भारतीय राष्ट्रवाद : सिध्दांत आणि व्यवहार, प्रविण चव्हाण प्रकाशन, पुणे २०००.
११) काणे, पा.वा. - धर्मशास्त्राचा इतिहास, सारांश ग्रंथ, महाराष्ट्र साहित्य मंडळ, मुंबई.
१२) डॉ.सुभाष गवई, डॉ. आर.एन. फुलारी, प्रा.विनय कोडापे - दहशतवादाचे विविध आयाम, वेदमुद्रा प्रकाशन, अमरावती.
१३) डॉ. के.एच.वासनिक (संपादक) - आंतकवाद के विविध आयाम, गायत्री प्रकाशन, रिवा (मध्यप्रदेश), २६ जानेवारी, २०११.

14) Dr. Hegde, M.D. - Backward Class Movements in india, Jawahar Publishers, New Delhi First Edition- 2013.
15) Dr. Sharma, Harish - Future Tense in Naxal Fight, Aarti Prakashan, New Delhi, 2011.
16) Dr. Suryavanshi, P.H. - Recent Trends in Indian Politics, Gaurav Publication, Kanpur-2016.
17) Asirvadam, E. - Political Theory, The Uper India Pub. House, Lucknow, 1961.
18) Johari, J.C. - Principles of Modern Political Science, Sterling Pub., New Delhi-1989.
19) Dr. Shriram Yerankar - Secularism in India, Theory and Practice, Adhyayan Pub., Delhi. 2006.

*****

Syllabi for B.A. Final
Semester-VI
Concepts of Western and Indian Thinkers

Marks : Theory – 80
In.Ass - 20

Unit-I Concept of State :
a) Aristotle - Classification of State.
b) M.K. Gandhi – Concept of Ramrajya.

Unit-II Concept of Democracy :
a) Walter Bagehot – Concept of Democracy
b) Abraham Lincoln – Concept of Democracy
c) Dr. B.R. Ambedkar – Parliamentary Democracy.

Unit-III Concept of Nationalism :
a) Niccolo Machiavelli – Concept of Nationalism
b) Swami Vivekananda – Concept of Nationalism
c) V.D. Sawarkar – Concept of Nationalism

Unit-IV Socialism :
a) Karl Marx - Concept of Socialism
b) Pt. Jawaharlal Nehru – Concept of Socialism
c) Ram Manohar Lohiya – Concept of Socialism

Unit-V Behaviouralism and Sovereignty :
a) David Eston - Concept of Behaviouralism
b) Gabrial Almond - Concepts of Post Behaviouralism
c) John Austin - Concept of Sovereignty.

Internal Assessment of Marks (20 Marks)

1) Bibliography Related to Syllabus ... 10 Marks
2) Home Assignment (Any One) ... 10 Marks
Related to Syllabus

Books Recommended :

1) Francis W. Coker - Recent Political Thought, The World Press Pvt. Ltd.
2) George H. Sabne - A History of Political theory, George G. Harrap & Company Ltd. London.
3) C.L. Wayper - Political Thought, S.T. Pausl, Honce Warwick Lane London, Ec,4.
4) V.D.Mahajan & R.R.Seth - Recent Political Thought, Premier Publishing Co. Delhi.
5) Radhey Sham Chourasia - History of Western Political Thought – Volume I & II
6) Suda, J.P. - History of Political Thought.
७) श्रृंगारपूरे, प्रा. अरविंद - पाश्चिमात्य राजकीय विचारवंत, श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर

८) भोळे, डॉ.भाष्कर लक्ष्मण - भारतीय आणि पाश्चिमात्य राजकीय विचार, पिंपळापूरे ॲन्ड के.पब्लीशर्स, नागपूर.
९) पाटील, वा.भा. - पाश्चिमात्य राजकीय विचारक, श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर
१०) काणे, प्रा. प.सी., - काही प्रमुख राज्यशास्त्रज्ञ, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
११) पाटील, वा.भा. - आधुनिक भारतीय राजकीय विचारवंत, प्रशांत पब्लीकेशन्स, जळगांव.
१२) भोळे, डॉ.भास्कर लक्ष्मण - भारतीय आणि पाश्चिमात्य राजकीय विचार, पिंपळापूरे ॲन्ड के.पब्लीशर्स, नागपूर.
१४) प्रा.घांगरेकर, सी.जी. - पाश्चात्य आणि भारतीय विचारवंत
१५) डॉ. एस.एस सिंह - भारतीय राजकीय चिंतन का इतिहास
१६) ओमप्रकाश गाबा - पाश्चात्य आणि भारतीय राजनीतिक चिंतन का इतिहास.
17) Prof. Danning - History of Political Thought.
18) Raghukul Tilak - Indian Political Thought
१९) रघुनंदनलाल व-हाडपूरकर - पाश्चात्य आणि भारतीय विचारवंत
२०) डॉ.जैन, पुखराज व डॉ. पडीयार, बी.एल. - पाश्चात्य राजनितीक चिंतनका इतिहास
२१) कृ.दि. बोराडकर - पाश्चिमात्य व भारतीय राजकीय विचारवंत.
२२) येरणकर, श्रीराम आणि डॉ.देवगांवकर, एस.जी. - राजकीय सिध्दांत आणि राजकीय विचार, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
23) Verma, S.P. - Modern Polilitical Theory, Vikas Pub., House, New Delhi – 1975.

*****

Appendix-I

Syllabi of B.A. Final
Semester-V
Subject: Statistics
(To be implemented from 2019-2020 Session)

The examination in Statistics in BA Part III Semester V and Semester VI will comprise of one theory paper each, Internal Assessment and practical examination .Theory paper will be of Three Hours duration and carry 50Marks. The Internal Assessment will be of 20 marks and practical examination will be of 30marks.

The Distribution of Marks will be as follows:

- Theory Examination : Multiple Choice Questions : 10 Marks
  Descriptive Type Questions : 40 Marks.
  Total : 50 Marks.
- Practical Examination : Practical record duly certified : 05Marks.
  Practical problems : 20 Marks.
  Viva voce : 05 Marks.
  Total : 30 Marks.
- Internal Assessment : Assignments
  (Home assignments/Field Survey) : 10 Marks.
  Viva Voce : 10 Marks.
  Total : 20 Marks.

The syllabus of statistics in Semester V and Semester VI is based on the basis of five theory periods per week and six practical periods (2 Practical of 3 Periods each)per batch per week.

*****

B.A. FINAL
SEMESTER-V
STATISTICS S-5

Time : Theory : 3 Hrs.
Practical : 3 Hrs./Batch

Total Marks: 100
Theory : 50
Practical : 30
Int.Ass. : 20

Unit-I Continuous Probability Distributions

1.1Normal distribution – definition, mean, variance, median, mode, area property (without derivation).
1.2 Moment generation function of normal distribution (without derivation), first four moments.
1.3Chief characteristics of normal curve, importance of normal distribution.
1.4Continuous uniform distribution- definition, mean, variance, moments and moment generation function.

Unit-II Statistical Quality Control

2.1 Definition, purpose and uses of SQC
2.2 Chance and assignable causes of variation, process and production control.
2.3 General theory of control charts and control limits, control charts for variables X bar and R charts, control charts for attributes p, d and c-chart.

Unit-III Demand Analysis

3.1 Necessities, luxuries, demand and supply Laws of demand and supply, equilibrium price.
3.3 Price elasticity of demand, general principles of elasticity, price elasticity of supply.
3.3 Engel's law and Engel's curve
3.4 Pareto's law of income distribution.

Unit-IV Analysis of Variance

4.1 Introduction, definition of ANOVA, assumptions in ANOVA
4.2 One way classification - layout, mathematical model, assumption, null hypothesis, least square estimates, degrees of freedom and ANOVA table.
4.3 Two way classification (with one observation per cell) – layout, mathematical model, assumption, null hypothesis, least square estimates, degrees of freedom and ANOVA table.

Unit-V Design of experiments

5.1 Introduction and terminology, treatments, experimental units, blocks, yield, experimental error, replication, precision, efficiency of design.
5.2 principles of DOE, replication, randomization, local control, size and shape of plots and blocks.
5.3Completely randomized design, its advantages disadvantages, application of CRD, null hypothesis, mathematical model & ANOVA table in CRD.
5.4 Randomized Block Design _ layout, advantages, disadvantages, null hypothesis, mathematical model & ANOVA table in RDB.
5.5 Latin square design – layout, advantages, disadvantages, null hypothesis, mathematical model & ANOVA table in LSD.

LIST OF PRACTICALS S-5 :

1. Construction of control charts for variables – X bar and R charts
2. Construction of control charts for attributes of p chart c chart.
3. Problems on demand and supply
4. Problems on one way classification
5. Problems on two way classification
6. Completely randomized design
7. Randomized block design
8. Latin square design.

LIST OF EQUIPMENTS :

1. Twelve digit desk model calculators.
2. Biometrics tables vol I, vol II
3. Logarithmic tables
4. Statistical posters and charts.

REFERENCES :

1. Fundamentals of mathematical statistics- S C Gupta and V K Kapoor.
2. Fundamentals of applied statistics- S C Gupta and V K Kapoor.
3. MulbhootSankhyiki – Ram Deshmukh
4. SankhyikiTantre – Kolte
4. Statistical Quality Control – E. L. Grant

*****

B.A. FINAL
SEMESTER-VI
STATISTICS S-6

Time : Theory : 3 Hrs.
Practical : 3 Hrs./Batch

Total Marks: 100
Theory : 50
Practical : 30
Int.Ass. : 20

Unit-I THEORY OF SAMPLE SURVEYS

1.1 Introduction parameter and statistic, population and sample, complete enumeration and sample surveys.
1.2 Principal steps in sample survey, sampling and non sampling errors.
1.3 Advantages of sampling over complete census, limitations of sampling.
1.4 types of sampling-subjective, probability and mixed sampling.

Unit-II SIMPLE RANDOM SAMPLING

2.1 SRS – definition, SRS with and without replacement basic theorems on SRS.
2.2 Selection of simple random sample- lottery method, random number method, mean and variance in SRSWOR.
2.3 Comparisons of SRWOR and SRSWR, merits and demerits of SRS.

Unit-IIISTRATIFIED RANDOM SAMPLING

3.1 Introduction, need and advantages of stratified random sampling, drawing a stratified sample, stratification factor.
3.2 Sample mean and variance of sample mean in stratified sampling.
3.2 Allocation of sample size proportional and optimum allocation, comparisons of SRS with proportional, Neyman with proportional and Neyman with SRS.

Unit-IVOPERATIONS RESEARCH AND LINEAR PROGRAMMING PROBLEM

4.1 Introduction to OR, definition of OR origin and development of OR, OR in India.
4.2 Advantages, applications, limitations and uses of operations research.
4.3 Linear programming problem –Introduction. Definitions of LPP, GLPP, objective function,
non negative restrictions, constraints, solution, feasible solution, optimum solution.
4.4 Canonical and standard form of LPP solution to LPP by graphical method.

Unit-VTRANSPORTATION PROBLEM

5.1 Introduction and LP formation, transportation table, loops in TP
5.2 Solution of transportation problem, initial basic feasible solution
5.3 Northwest corner room, row minima method, column minima method, matrix minima method, Vogel approximation method
5.4 Degeneracy in transportation problem, unbalanced transportation problem.

LIST OF PRACTICALS S-6 :

1. Drawing a random sample by random number method.
2. Estimation of population mean and variance using random sampling.
3. Estimation of population mean and variance using stratified random sampling.
4. Proportional allocation in stratified sampling.
5. Neyman allocation in stratified sampling.
6. Solution to LPP by graphical method.

LIST OFEQUIPMENTS :

1. Twelve digit desk model calculators.
2. Biometrics tables vol I, vol II
3. Logarithmic tables
4. Statistical posters and charts.

REFERENCES :

1. Fundamentals of mathematical statistics- S C Gupta and V K Kapoor.
2. Fundamentals of applied statistics- S C Gupta and V K Kapoor.
3. MulbhootSankhyiki – Ram Deshmukh
4. SankhyikiTantre – Kolte
5. Statistical Quality Control – E. L. Grant
6. Sample surveys: Methods and Appplication _B.V>Sukhatme.
7. Operations Research_ Kantiswaroop, P.K. Gupta, Man Mohan.

*****

Appendix-J

Syllabi of B.A. Final
Semester-V
Principles of Public Administration

Credits : 04

Total Marks : 100
Theory : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I Public Administration :- Meaning, Nature, Scope and Importance. 16 Marks

Unit-II Evolution of Public Administration Public Administration and Private Administration – Affinity and Difference. 16 Marks

Unit-III Important Concept -New Public Administration, New Public Management, Good Governance, E-Governance 16 Marks

Unit-IV **Organization :** 16 Marks
a] Meaning and Importance.
b] Forms of Organization – Formal & Informal.

Unit-V Principals of Organization-Hierarchy, Unity of Command, Span of Control, Authority and Responsibility,Centralization and De-centralization, Delegation 16 Marks

Distribution of Internal 20 Marks

1] Project … 20 Marks
OR
1] Visit to any Administrative Organization. 20 Marks

Recommended Books :

1. Awasthi&Maheshwari, -Public Administration, Laxminarain Agrawal, Agra.
2. A.R. Tyagi - Public Administration, Atma Ram & Sons, New Delhi.
3. BhambriC.P. - Public Administration in India, Vikas, New Delhi.
4. डॉ.कटारिया सुरेंद्र, - प्रशासनिकसिद्धांत एवं प्रबंन्ध, नॅशनल पब्लीशींग हाऊस, जयपूर.
5. डॉ.भाटीया बी.एल. - लोक प्रशासन, साहित्य भवन पब्लीकेशन, आग्रा.
6. पाटील बी.बी. - लोक प्रशासन, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
7. भोगले, शांताराम - लोक प्रशासनसिद्धांत एवं. कार्यपद्धती, कैलाश पब्लीकेशन, औरंगाबाद.
8. बोरा पारस व शिरसाठ शाम - लोक प्रशासन शास्त्र, ज्ञान समिधा पब्लीशींग वर्ल्ड, औरंगाबाद.
9. भुताळे व वडवळे - लोक प्रशासन, सह्याद्री प्रकाशन, नांदेड
10. डॉ.पंचशील एकंबेकर, - लोक प्रशासनातील नवप्रवाह, जी.कत्तुरवार प्रकाशन, नायगांव जि. नांदेड.
प्रा.दिपक वाघमारे, पार. विजय तरोडे
11. डॉ.कल्पनाघारगे (गव्हाणे) - कर्मचारी प्रशासन, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद,२०१४
डॉ.आशा अकोलकर–तांभारे
12. डॉ.पी.व्ही. भुताळे, डॉ.बी.सी. वडवळे - लोक-प्रशासन, परिचय व मुलतत्वेक्रिएटिव्ह पब्लीकेशन, नांदेड.
13. डॉ.बी.एस.पिंपळे, डॉ.पी.व्ही.भुताळे - कर्मचारी व वित्तीय प्रशासन, सह्याद्री पब्लीकेशन, नांदेड.
प्रा.बाजीराव वडवळे
14. डॉ.के.आर.बंग - कर्मचारी प्रशासन, विद्या बुक्स, पब्लीशर्स, औरंगाबाद.
15. डॉ.रामजाधव व प्रा.गोविंद येडले - प्रशासकीयविचारसरणी, सिरियल्स पब्लीकेशन, न्यु.दिल्ली..
16. प्रा. सुभाष भिंगे - कर्मचारी प्रशासन, अरूणा प्रकाशन, लातुर.
17. डॉ.ए.पी.अवस्थी - वित्त प्रशासन, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आग्रा.
18. प्रा.जे.के.भालेराव, प्रा.बी.जी.जगताप –प्रगत लोकप्रशासन, अनुराधा प्रकाशन, पैठन.
19. डॉ.प्रिती पोहेकर - लोकप्रशासनाची मुलतत्वे, अरूणा प्रकाशन लातुर.
20. डॉ.एन.पी. कुडकेकर - लोकप्रशासनाची मुलतत्वे, ज्योतीचंद्र प्रकाशन लातुर.
21. डॉ.बालाजी कत्तुरवार - २१ व्या शतकातील लोकप्रशासन ओम साई प्रकाशनदेगलूर.
22. डॉ.बी.आर.कत्तुरवार - लोकप्रशासन शास्त्र, अभंग प्रकाशननादेड.

****

Syllabi of B.A. Final
Semester-VI
Principles of Public Administration

Credits : 04

Total Marks : 100
Theory : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I Line and Staff Agencies : Meaning, Types and Functions, Differences 16 Marks

Unit-II Chief Executive : Types, Functions & Qualities of Chief Executive 16 Marks

Unit-III Management-Meaning and Functions, 16 Marks

Principles of Management-Planning, Leadership , Motivation, Decision-making, Communication , Co-ordination, Public-Relation

Unit-IV Personnel Administration-Recruitment, Training, Promotion, Retirement and Employee-Employer Relation 16 Marks

Unit-V Financial Administration-Budget-Meaning, Features of Good Budget, Budgetary Process 16 Marks

Distribution of Internal 20 Marks

1] Assignment .. 10 Marks
2] Seminar .. 10 Marks

Recommended Books :-

1. Awasthi&Maheshwari - Public Administration, Laxminarain Agrawal, Agra.
2. A.R. Tyagi - Public Administration, Atma Ram & Sons, New Delhi.
3. BhambriC.P. - Public Administration in India, Vikas, New Delhi.
4. डॉ.कटारिया सुरेंद्र, - प्रशासनिकसिद्धांत एवं प्रबंन्ध, नॅशनल पब्लीशींग हाऊस, जयपूर.
5. डॉ.भाटीया बी.एल. - लोक प्रशासन, साहित्य भवन पब्लीकेशन, आग्रा.
6. पाटील बी.बी. - लोक प्रशासन, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
7. भोगले, शांताराम - लोक प्रशासनसिद्धांत एवं. कार्यपद्धती, कैलाश पब्लीकेशन, औरंगाबाद.
8. बोरा पारस व शिरसाठ शाम - लोक प्रशासन शास्त्र, ज्ञान समिधा पब्लीशींग वर्ल्ड, औरंगाबाद.
9. भुताळे व वडवळे - लोक प्रशासन, सह्याद्री प्रकाशन, नांदेड
10. डॉ.पंचशील एकंबेकर, - लोक प्रशासनातील नवप्रवाह, जी.कत्तुरवार प्रकाशन, नायगांव जि. नांदेड.
    प्रा.दिपक वाघमारे, पार. विजय तरोडे
11. डॉ.कल्पनाघारगे (गव्हाणे)- कर्मचारी प्रशासन, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद,२०१४
    डॉ.आशा अकोलकर–तांभारे
12. डॉ.पी.व्ही. भुताळे, डॉ.बी.सी. वडवळे - लोक-प्रशासन, परिचय व मुलतत्वेक्रिएटिव्ह पब्लीकेशन, नांदेड.
13. डॉ.बी.एस.पिंपळे, डॉ.पी.व्ही.भुताळे - कर्मचारी व वित्तीयप्रशासन, सह्याद्री पब्लीकेशन, नांदेड.
    प्रा.बाजीराव वडवळे
14. डॉ.के.आर.बंग - कर्मचारी प्रशासन, विद्या बुक्स, पब्लीशर्स, औरंगाबाद.
15. डॉ.रामजाधव व प्रा.गोविंद येडले - प्रशासकीयविचारसरणी, सिरियल्स पब्लीकेशन, न्यु.दिल्ली..
16. प्रा. सुभाष भिंगे - कर्मचारीप्रशासन, अरूणा प्रकाशन, लातुर.
17. डॉ.ए.पी.अवस्थी - वित्त प्रशासन, लक्ष्मीनारायण अग्रवाल, आग्रा.
18. प्रा.जे.के.भालेराव, प्रा.बी.जी.जगताप –प्रगत लोकप्रशासन, अनुराधा प्रकाशन, पैठण.
19. डॉ.प्रिती पोहेकर - लोकप्रशासनाची मुलतत्वे, अरूणा प्रकाशन लातुर.
20. डॉ.एन.पी. कुडकेकर - लोकप्रशासनाची मुलतत्वे, ज्योतीचंद्रप्रकाशन लातुर.
21. डॉ.बालाजी कत्तुरवार - २१ व्या शतकातील लोकप्रशासन ओम साई प्रकाशनदेगलूर.
22. डॉ.बी.आर.कत्तुरवार - लोकप्रशासन शास्त्र, अभंग प्रकाशननांदेड.

*****

Appendix-K

Syllabi for B.A. Final
Semester-V
Community Development & Extension
(Implemented From 2019-2020 Session)

Time : Three Hours) (Theory : 50
Credits : ….. (Practi. : 30
(In.Ass. : 20

Note : The Examination in Community Development and Extension will comprise One Theory Paper. Theory Paper shall be Three Hours duration and shall carry 50 Marks, 30 Marks for Practical and 20 Marks for Internal Assessment to be given by the subject Teacher. The Following syllabus is prescribed on the basis of Five Theory Lectures per week.

Unit-I Indian Agriculture **:** Nature and Importance of Agriculture in Indian Economy.
Factors deterning Agricullture Productivity.

Unit-II 1) Poverty Problems : Nature, Causes, Effects and Remedies of Poverty Problem.
2) Community Development Products -
- Sant Gadge Baba Gram Swachchhata Abhiyan.
- Alwar Project
- Jal Swaraj Project.
- Melghata Vyaghra Project.
- Water Cup Movement.

Unit-III Crime and Addiction Problems **:** Meaning, Nature Types, Effects and Remedies of Crime
- Addiction : Meaning, Nature, Types, Effects and Remedies.

Unit-IV Leberalization, Privatization and Globalization – Concept, Nature and Effects in Indian Community.
Regarding the Development, Project of Migration and Rehabilitation.

Unit-V **Methods of Social Work :**
Social Case Work and Social Group Work – Concept, Need, Nature and Principles.

Distribution of Internal Marks (Total 20 Marks)

1) Assignment - 10
2) Viva-Voce - 10

Note : Marks for this Exam. is to be given by Internal Examiner.

*****

Semester-V
PRACTICAL
Community Development & Extension

Marks : 30

---

1) Distribution of External and Internal Marks **Total Marks : 30**

1) One Case Work Report - 10 Marks
2) One Survey / Visit Report - 10 Marks
3) Viva-Voce - 10 Marks

Note : Marks for Viva-Voce Exam. is to be given by Internal and External Examiner.

Reference Books :

1 सामुदायिक विकास व विस्तार - प्रा.बाबा तिजारे
२) भारतीय आदिवासी - डॉ.रविना देवगांवकर
३) सामाजिक समस्या - डॉ. संजय साळीवकर, मंगेश प्रकाशन, नागपूर
४) भारतातील सामाजिक समस्या - डॉ. भा.कि. खडसे
५) भारतीय समाज प्रश्न आणि समस्या - डॉ.प्रदिप आगलावे
६) समाजकार्य - डॉ.जी.आर.मदन
7) Rural Development in India - Vasant Desai
८) सामुदायिक विकास प्रकल्प व व विस्तार शिक्षण - डॉ.रुपेश कावळे, जागृती विकास संस्था, वर्धा
9) समाजकार्य विचारधारा पद्धती व क्षेत्र व समाजसुधार - डॉ.संजय साळीवकर, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
10) उदारीकरण – नवे आर्थीक धोरण - डॉ. ना.य डोळे, विद्या प्रकाशन, नागपूर
11) जागतिक उदारीकरण आणी अर्थकारण - डॉ.पद्माकर दुभाषी, श्री विद्या प्रकाशन, पुणे
12) समाज कार्याच्या प्रत्यक्ष स्वरूपाच्या पद्धती - डॉ. संजय साळीवकर, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.ञ
१३) कृषी व ग्रामिण अर्थशास्त्र - डॉ. विजय कविमंडन, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.ञ
१४) पश्चिम विदर्भातील पीक रचना व उत्पादकता. - डॉ. राजेश चव्हाण, आधार पब्लीकेशन, अमरावती.

*****

Syllabi for B.A. Final
Semester-VI
Community Development & Extension

Time : Three Hours) (Theory : 50
Credits : ….. (Practi. : 30
(In.Ass. : 20

Note : The Examination in Community Development and Extension will comprise One Theory Paper. Theory Paper shall be Three Hours duration and shall carry 50 Marks, 30 Marks for Practical and 20 Marks for Internal Assessment to be given by the subject Teacher. The Following syllabus is prescribed on the basis of Five Lectures per week.

Unit-I Rural, Tribal and Urban Community, Characteristics, Social and Economic Structure. Problem and Measures of the unfounded Person, with Special Reference to : Old age and crippled person.

Unit-II Population and Malnutrition Problem :
1) Concept of Population, Causes and Remedial Programmes
- Population Education
2) Malnutrition - Meaning, Nature, Causes and Remedial Programme.

Unit-III Concept of National Integration and Communal Harmony.
- Programmes for National Integration Challenges to National Integration in India.

Unit-IV Pollution Problems : Nature Types, Cause and Effects
Pollution Control Programmes.

Unit-V **Agricultural Problems :**
1) Irrigation, Land Releted Issues.
- Indebtness Farmer's Suicide
2) Water Conservation, Water Shed Programme, Rain Water Harvesting.

Distribution of Internal Marks (Total 20 Marks)

1) Assignment - 10
2) Viva-Voce - 10

Note : Marks for this Exam. is to be given by Internal Examiner.

Semester-VI
PRACTICAL
Community Development & Extension

Marks : 30

1) Distribution of External and Internal Marks **Total Marks : 30**

1) Case Work Report - 10 Marks
2) Survey / Visit Report - 10 Marks
3) Viva-Voce - 10 Marks

Note : Marks for Viva-Voce Exam. is to be given by Internal and External Examiner.

*****

Reference Books :

1) भारतीय आदिवासी - डॉ.रविना देवगांवकर
२) ग्रामिण व नागरी समाजशास्त्र - रा.ज. लोटे
३) जनजातीय विकास - नरेशकुमार वैद्य
४) भारतीय समाज : प्रश्न आणि समस्या - डॉ.प्रदिप आगलावे
५) पर्यावरणशास्त्र - डॉ. विठ्ठल घारपुरे, मनोहर पिंपळापूरे, नागपूर
६) सामाजिक समस्या व समाज सुधारक - डॉ. संजय साळीवकर, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
७) कृषी व ग्रामिण अर्थशास्त्र - डॉ. विजय कविमंडल, मंगेश प्रकाशन, नागपूर
८) महाराष्ट्र : ५० वर्षातील आर्थिक विकासाचा धांडोळा — संपादक — दि.व्यं.जहागीरदार, (Centre for Economic and Social Studies, Amravati.)
९) भारतीय सामाजिक समस्या - डॉ.प्रदिप आगलावे
10) Rural Development in India - Vasant Desai, Himalaya Publication, New Delhi.

*****

Appendix-L

Syllabus B.A.
Subject : Co-operation
Paper Pattern for V & VI Semester

Theory : 80 Marks
Int.Ass. : 20 Marks

Instructions :

i. All Questions are Compulsory
ii. All question carry Equal Marks (Each Question SIXTEEN Marks)

1. Student will have to Solve TWO Long Question from Any Two of the Five Units. Each of these broad Question carry SIXTEEN Marks. (Internal Choice is Available) — 2 x 16 = 32

2. Student will have to Solve EIGHT Short Question in all choosing four Question from Each of the Two units out of the Total Five. Each Short Question Carries Four Marks (Internal Choice is Available) — 8 x 4 =32

3. Student will have to Solve EIGHT Multiple Choice Type Question from Any One of the five units. Each of these Questions Carries Two Marks. — 8 x 2 = 16

Total = 80

Internal Examination : 20 Marks

1. Viva- Voce - 10 Marks
2. Assignments - 10 Marks

*****

Syllabi for B.A. Final
Semester-V
Co-operation
(Implemented From 2019-2020 Session)

Time : Three Hours) (Theory : 80
(In.Ass. : 20

Note : The Examination in Co-operation will comprise One Theory Paper. Theory Paper shall be Three Hours duration and shall carry 80 Marks and 20 Marks for Internal Assessment to be given by the subject Teacher. The Following syllabus is prescribed on the basis of Five Theory Lectures per week.

Unit-I Brief History of Co-operative Legislations in India.
i)Indian Co-operative Act – 1904 : Main Provisions of Indian Co-operative Act – 1904, etc.
ii)New Indian Co-operative Act-1912 : Main Provisions of Indian Co-operative Act – 1912 etc.

Unit-II Maharashtra State Co-operative Act-1960
Rules and Rgulations their Under – Registration of Co-operative Societies, Bye Laws, Membership, Types of Member.
Salient features of Multi State Co-operative Societies Act – 2002.

Unit-III Co-operative Accounting –
i) Introduction of Book – Keeping and Accountancy – Mening and Definition, Objectives, Importance and Utility.
ii) Methods of Book – Keeping – Indian System, Single Entry System, Double Entry System.

Unit-IV Maintainance of Accounts –
i) Journal – Meaning, Importance, Functions, Objectives.
ii) Journalising – Preparation of Journal.

Unit-V i) Subsidiary Books – Meaning, Advantages, Objectives, Kinds of Subsidiary Books.
Maintainance of Accounts –
ii) Cash Book – Meaning, Importance, Kinds of Cash Book, Preparation of Cash Book.

Distribution of Internal Marks (Total 20 Marks)

1) Viva-Voce - 10
2) Assignment - 10

Books Recommended :

1) Co-operation in India - Memoria C.B. and R.D. Seksena
2) Maharashtra Co-operative Societies Act-1960 - G.M. Divekar (Vol. I and II)
3) सहकारी कायदा - सौ.विद्या घाणेकर
4) सहकारी कायदा मार्ग मित्र - सौ. रजनी गोखले
5) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० व त्या खालील नियम १९६१ - ॲड. प्रताप चव्हाण
6) बहुराज्यीय सहकारी संस्थांचा कायदा : २००२ - य.श. जोशी.
7) The Multi – State Co-operative Societies Act – 2002. - Prof. K.L. Fale.
8) जमाखर्चाचे विवरण - लांजेवार, उखळकर.
9) पुस्तपालन व लेखाकर्म - डॉ. किशोर पी. सानप
10) पुस्तपालन आणि लेखाकर्म - जिभकाटे आणि आष्टीकर.

*****

Semester-VI
Co-operation

Time : Three Hours) (Theory : 80
(In.Ass. : 20

Note : The Examination in Co-operation will comprise One Theory Paper. Theory Paper shall be Three Hours duration and shall carry 80 Marks and 20 Marks for Internal Assessment to be given by the subject Teacher. The Following syllabus is prescribed on the basis of Five Lectures per week.

Unit-I **Maharashtra State Co-operative Societies Act – 1960** – Rules and Regulations, their – Under Meeting of Co-operative Societies – Statutory Meeting, Annual General Meeting, Special General Meeting, Last General Meeting and Directors Meeting, Notice, Agenda, Quorum, Minutes and Methods of Resolution.

Unit-II **Maintainance of Accounts** –
i) Ledger – Meaning, Need, Importance, Objectives and Advantages.
ii) Bank Reconciliation Statement – Meaning, Need, Importance, Preparation of Bank Reconciliation Statement.

Unit-III **Trial Balance** -
i) Meaning, Definition, Purpose, Advantages.
ii) Types of Trial Balance
iii) Praparation of Trial Balance.

Unit-IV **Final Accounts** -
(i) Trading Accounts, Profit and Los Accunts and Balance Sheet – Meaning, Definition, Objectives, Importance, Advantages.
(ii) Preparation of Trading Account, Profit and Loss Account, Profit and Loss Account and Balance Sheet.

Unit-V **Co-operative Audit** –
i)Meaning, Definition, Objectives and Importance of Audit. Various Types of Co-operative Audit - Statutory Audit, Contineous Audit, Internal Audit, Audit Class, Audit Certificate.
ii) Powers Duties and Responsibilities of Co-operative Auditors.

Distribution of Internal Marks (Total 20 Marks)

1)	Viva-Voce	-	10
2)	Assignment	-	10

Books Recommended :

1) Co-operation in India - Memoria C.B. and R.D. Seksena
2) Theory and Practice of Co-operative in India and Abroad, Vol. I,II& III - Prof. K.R. Kulkarni
3) सहकार : तत्वे आणि व्यवहार - प्रा.ए.आर.रायखेलकर, प्रा.अशोक डांगे
4) सहकार : तत्वे, व्यवहार आणि व्यवस्थापन - डॉ.गो.स. कामत
5) Maharashtra Co-operative Societies Act – 2002. - G.M. Divekar (Vol. I & II)
6) सहकारी कायदा - सौ.विद्या घाणेकर
7) सहकारी कायदा मार्ग मित्र - सौ. रजनी गोखले
8) सहकार हिशेब तपासणी - त्र्य.भा. खेडकर
9) सहकारी ऑडीट - प्रा.म.रा. आठवले
10) अंकेक्षणाचे सिद्धांत - प्रा.लांजेवार, शशीकांत प्रकाशन, अमरावती
11) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० व त्या खालील नियम १९६१ - ॲड. प्रताप चव्हाण (म.रा.स.संघ प्रकाशन,पुणे)

12) बहुराज्यीय सहकारी संस्थांचा कायदा : २००२ - य.श. जोशी.
13) The Multi – State Co-operative Societies Act – 2002. (39 of 2002) - Prof. K.L. Fale.
14) The Advance Accounting - J.Batliboi
15) सुलभ सहकारी हिशेब लेखन व जमाखर्च - त्र्य.भा. खेडकर (म.रा.स.संघ प्रकाशन,पुणे)
16) जमाखर्चाचे सिद्धांत - लांजेवार, उखळकर.
17) पुस्तपालन व लेखाकर्म - डॉ. किशोर पी. सानप
18) पुस्तपालन आणि लेखाकर्म - जिभकाटे आणि आष्टीकर.

*****

Appendix-M

Syllabi of Early Childhood Care and Education for B.A. Final
Semester-V

Time: 3 Hrs for Theory Paper
3 Hrs for Practical

Total Marks : 100
Theory : 50
Practical : 30
Assignment : 20

Objectives:

1. To understand the concept of management and the role of the management process of early childhood development centers.
2. To know the principal of management and relate the principles with the situation delineated through participation of the ECCE centers.
3. To know the different aspect of management in terms of infrastructure, resources, program personals, finance and documentation.

Unit-I Introduction :

i. Philosophy and goals of organization.
ii. Nature of organization
iii. Management – Definition and Principles
iv. Procedure and technique of management.

Unit-II Setting up of Child Care and Education Centers :

i. Location and building – Elements of a building, plans for various types.
ii. Space allotment for indoor and outdoor play.
iii. Furniture, equipment and materials
- Play equipment, its use and care.
- Teaching material
- Audio visual aids

Unit-III Personnel's for Running of Centers :

i. Selection of staff- Academic qualification, Personality characteristics, responsibility, skill and competencies.
ii. Supervisor
iii. Teacher/care worker
iv. Supportive staff/ Helper
v. Expert and consultants- Pediatrics, child psychologists, Medical specialists.
vi. Administrative Personnel

Unit-IV Administration:

i. Planning and administration of annual work, Time table
ii. Maintenance of record and register- admission register, staff register, student related register, general register, monthly attendance register, mark list, personal record, medical record etc.
iii. Importance of record and registers
iv. Care of record and registers

Unit-V Structure, Power and Function :

i. Staff- Appointments
ii. Staff duties and developmental records evaluation
iii. Office- Accounts, muster, proposals
iv. Documents and files.

Practical :

I. Preparing a project (Any One) on starting

1. Play house
2. Preschool
3. Crèches
4. Day care center

II. Preparation of games or Charts.

III. Observing an ECCE setting and other public spaces to note indoor and outdoor space utilization and arrangement for a pre-school or day care center/crèches and report writing.

Assignments :

I. Seminar

II. Visit to existing local day care center or crèches or preschools and report writing with due recommendation.

Distribution of Practical Marks - 30

1. Record Book	-	05 Marks
2. Play material/charts/educational toys	-	10 Marks
3. Report writing	-	05 Marks
4. Project	-	07 Marks
5. Viva-voce	-	03 Marks

Distribution of Internal Assessment of 20 Marks

1. Seminar	-	10 Marks
2. Report Writing	-	10 Marks

Books Recommended :

1. Robins "Organizational behavior Processes" 7th Edition
2. Kith and Davis "Organizational behavior" 7th Edition
3. Decker Cand Decker J. "Planning and Administration Early Childhood Program"
4. Pareek "Organizational behavior Process"

*****

Syllabi of Early Childhood Care and Education for B.A. Final Semester-VI

Time: 3 Hrs for Theory Paper
3 Hrs for Practical

Total Marks : 100
Theory : 50
Practical : 30
Assignment : 20

Objectives:

1. To understand the concepts of developmental appropriate program planning and curriculum models.
2. To encourage resource management in terms of early childhood care and education
3. To know the importance of shared responsibility and referral services
4. To identify the evaluation methods and techniques
5. To imbibe the significance of program evaluation and course correction.

Unit-I Management of Programs :

i. Management of Program. Concept of appropriate program planning, implementation and evaluation
ii. Need of educational program
iii. Current status of pre-school education program in India
iv. Curriculum models and its use in the early childhood programs

Unit-II Management of Resources :

i. Finance – Need and methods of generation funds
ii. Budgeting, savings and investments
iii. Time Management
iv. Proper utilization of time with reference to children, program, institution and self.

Unit-III Referral and Support Services :

i. Identifying referral and support services
ii. Collaboration with parents
iii. Maintaining contacts with other institutes, education department, society, equipment manufacturer, suppliers and donors.
iv. Collaboration with hospitals, social institutions, educational institutions, industries, counseling and guidance center

Unit-IV Establishment and Continuation :

i. Applications – Registration, Licensing, tax exemption etc.
ii. Legislation concerning young children
iii. Organizations working for young children
iv. Programs undertaken by the organizations for early childhood care and education.

Unit-VQuality Control and Techniques of Evaluation :

i. Quality control – Internal and external evaluation
ii. Evaluation heads – supervisor, head of the management, students, parents, public, education officer
iii. Methods of evaluation – questionnaire, Discussion, Parents Committee, Meetings
iv. Evaluation technique - Program evaluation review techniques (PERT)
v. SWOC Analysis-
- Identifying strength and Weaknesses
- Opportunities available
- Challenges

Practical :

I. Evaluation of self (Student) with reference to the working in ECCE setting.
II. Preparation of educational play materials

Assignments :

I. Seminar
II. Evaluation of young children's reading/writing/arithmetic skills

Distribution of Practical Marks - 30

1. Record Book	-	05 Marks
2. Preparation of Educational Toys	-	10 Marks
3. Self- Evaluation	-	10 Marks
4. Viva-Voce	-	05 Marks

Distribution of Internal Assessment of 20 Marks

1. Seminar	-	10 Marks
2. Evaluation of Reading/Writing/ arithmetic Skills	-	10 Marks

Books Recommended :

1. Joseph T Lawlon "Introduction to childcare and early childhood education
2. Anne Anestasi "Psychological testing"
3. Coleman "Abnormal Psychology"
4. Robins "Organizational behavior Processes" 7th Edition
5. Kith and Davis "Organizational behavior" 7th Edition
6. Decker Cand Decker J. "Planning and Administration Early Childhood Program"

*****

Appendix-N

राष्ट्रसंत तुकडोजी विचारधारा
(ऐच्छिक विषय)
सेमिस्टर - V

एकूण गुण : ८०
अंतर्गत मूल्यामापन : २०

ग्रामगीता स्वरूप दर्शन
(अभ्यासक्रम)

एकक-१ भारतीय ग्राम : बदलते स्वरूप :

ग्रामव्यवस्था - स्वातंत्र्यापूर्वी व स्वराज्य प्राप्तीनंतर, आधुनिक शहरीकरणाच्या लाटेत गावाची दुरवस्था, कृषी, ग्रामोद्योग, स्वच्छता व आरोग्य यांची परवड, भूमी, जल, वन व ऊर्जा यांच्या नियोजनाअभावी ग्रामीणांचे जीवन दुःसह.

भारतीय ग्रामीण जनतेत बोकाळलेली बेकारी, बेदिली व नैराश्य. वर्तमान ग्रामजीवनात मूलभूत परिवर्तनाची नितांत आवश्यकता. ग्रामसुधारणेच्या चळवळी व त्यांचे नेतृत्व.

एकक-२ कृषिसुधार व ग्रामोद्योगांना चालना :

भारतीय कृषी-परंपरा व आधुनिक कृषी तंत्र. राष्ट्रसंतांची समन्वयकारी देशीय भूमिका : बी-बियाणे, खते व कृषी सुधारणा यांच्याबाबत प्रयोगशीलतेची निकड. कच्चा कृषिमालावर प्रक्रिया करणारे उद्योग उभारण्याची गरज. त्याकरिता आधुनिक तंत्रे व आवश्यक ती कौशल्ये यांचा विकास करण्याची निकड. सहकारी भांडारे, सक्षम विपणन व्यवस्था व बाजारपेठा उभारण्याविना तरणोपाय नाही.

राष्ट्रसंतांच्या मते कृषिविषयक व अन्यही संशोधन कार्यास ग्रामांच्या स्वावलंबित्वाची मर्यादा. भूमी-जल-उर्जा नियोजनाची अंमलबजावणी ग्राम अगर ग्रामसमूह पातळीवर होणे आवश्यक. कृषिपूरक ग्रामोद्योगांची उभारणी ही ग्रामपातळीवर. ग्राम वा ग्रामसमूह पातळीवर शिक्षण व प्रशिक्षण संस्थांचीही उभारणी होणे निकडीचे. विपणन व्यवस्थेचे सामूहिक/सहकारी व्यवस्थापनामार्फत सक्षमीकरण.

एकक-३स्वच्छता व ग्राम-आरोग्य :

गाव-परिसराची स्वच्छता व ग्रामीणांचे आरोग्य हे परस्पर संबंध. घराघरातील सांडपाणी व मलमूत्राने परसबागा फुलवणे. कंपोष्ट खताकरिता गावाबाहेर शोष-खड्डे पुरवणे. घर, परिसर, रस्ते विहिरी व नाल्या स्वच्छ राखणे ही गावक-यांची जबाबदारी. गाव-प्रदक्षिणेद्वारा गावाची वरचेवर स्वच्छता.

ग्रामीणांचे आरोग्य अबाधित राखण्यासाठी सात्विक जीवनशैली. सामूहिक बलसंवर्धनात आरोग्यमंदिरापेक्षा उत्पादक व्यायाम अधिक महत्वाचे. श्रम-प्रतिष्ठा हे उद्योगमूल्य तसेच आरोग्यमूल्यही. त्याद्वारे साधन-संपत्तीचीही निर्मिती. श्रमप्रतिष्ठेला आधुनिक कृषी व पुरक उद्योगांच्या उपकरणांची जोड : संपत्ती व आरोग्य दोहोंना उपकारक. सात्विक आहार व सुलभ ऊर्जा प्राप्तीसाठी गोवंश सुधारणा. स्वच्छता व गोरक्षण सेवा : लोकसंत गाडगेबाबांचे कार्य.

एकक-४ ग्रामसुरक्षा व महिलोन्नती :

गावातील साधन-सामुग्री, कृषी उत्पादने तथा विविध वस्तुभांडारे यांचे नैसर्गिक तथा मानवनिर्मित आपत्तींमध्ये रक्षण. गावातील तरूणांचे सेवातत्पर ग्रामरक्षक दल. गावातील असामाजिक तत्वे, व्यसनाधीन व्यक्ती तथा तामसी मदान्ध यांना वठणीवर आणण्याचे सामर्थ्य ग्रामरक्षक दल सदस्यांचे ठायी. निरामय जीवनक्रम : निसर्गोपचार, व्यसनमुक्ती, स्वावलंबन, सेवाभाव व दक्षता यांचे महत्व.

स्त्रियांच्या संबंधातील रूढ सामाजिक तथा सांस्कृतिक परंपरा. स्त्रीमुक्तीबाबत तज्ञांचा दृष्टिकोन. काही भारतीय व पाश्चात्य विचारकांच्या तुलनेत राष्ट्रसंतांची महिलोन्नती विषयक भूमिका : श्रीचक्रधर, मध्ययुगीन संत, स्वामी विवेकानंद, सावित्रीबाई फुले, महर्षि कर्वे, मेरी वुलस्टोन क्राफ्ट, सीमॉ द बोव्हा, व्हर्जिनिया वुल्फ, बेटी फ्रायडन, केट मिलेट, बार्बरा स्मीथ.

एकक-५ जीवन शिक्षण :

शिक्षणासंबंधी तज्ञांचा दृष्टीकोन. काही पाश्चात्य व भारतीय शिक्षणशास्त्रज्ञ : प्लेटो, रुसो, जॉन ड्युई, फ्रेडरिक फ्रॉबेल, महात्मा फुले, रवींद्रनाथ टागोर, महात्मा गांधी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, ए.पी.जे अब्दुल कलाम.
राष्ट्रसंतांची शिक्षणविषयक भूमिका : जीवनयापनास आधारभूत ठरणारे व जीवनश्रेय प्राप्त करून देणारे शिक्षण. नुसते पुस्तकी ज्ञान नव्हे, तर जीवन-संघर्षात संकटे व अन्याय यांचा मुकाबला करण्यास सक्षम बनविणारे शिक्षण, शिक्षणाने छात्राचा शारीरिक-मानसिक, आत्मिक विकास.

औपचारिक शिक्षमासोबत औद्योगिक, व्यावसायिक व माणुसधर्मी अशा संशोधनाला मार्ग दाखविणारे शिक्षण. सहकारभावना छात्रांत रुजविणारे सक्रिय उपक्रम हेच शिक्षणाचे मुख्य सूत्र, शिक्षणाचे प्रमुख संस्कारदायी घटक : माता, शिक्षक आणि समाज. त्यांतही मातेचे स्थान सर्वश्रेष्ठ.

संदर्भ ग्रंथ :-

1. Rural Development - Prasad B.K., Sarup & Sons Publ., New Delhi.
२. ग्रामीण भारताच्या समस्या - प्रका. यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
३. ग्राम विकास - प्रका. यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
४. ग्रामीण समाजशास्त्र - प्रा. पी.एम. खरे, प्रका. गया प्रसाद ॲन्ड सन्स, गया.
५. जनक्रांतीची दिशा - ले. डॉ. सुभाष सावरकर, प्रका. म.ज.सा. परिषद, अमरावती.
६. जीवनयोगी : खंड ७ ते ११ - सुदाम सावरकर, साहित्यप्रभा प्रकाशन, अमरावती.

सखोल अभ्यासाकरिता राष्ट्रसंत वांङमय

७. ग्रामगीता - ले. राष्ट्रसंत तुकडोजी, प्रका. श्रीगुरुदेव सेवामंडळ, गुरूकुंज आश्रम.

*****

राष्ट्रसंत तुकडोजी विचारधारा
(ऐच्छिक विषय)
सेमिस्टर – VI

एकूण गुण : ८०
अंतर्गत मूल्यामापन : २०

ग्रामगीतेचे क्रांतदर्शी तत्वचिंतन
(अभ्यासक्रम)

एकक-१ संतांचा भागवत धर्म व राष्ट्रसंतांचे तत्वचिंतन :

ज्ञानोत्तर भक्तीच्या प्रभावाने अध्यात्मनिष्ठ वृत्तीतून समाजोन्मुख प्रवृत्तीचे पोषण :
(१) संत ज्ञानेश्वर (२) संत नामदेव (३) संत एकनाथ (४) संत तुकाराम व (५) संत रामदास या मध्ययुगीन संतांच्या तत्वज्ञानाशी राष्ट्रसंत तुकडोजींच्या ग्रामगीतेतील 'देवदर्शन''देव-देवळे' व 'मूर्ति-उपासना' अध्यायामधील तत्वदृष्टीची समानता व वेगळेपणा.

एकक-२ ग्रामगीतेतील धर्मचिंतनाचे नवे उन्मेष :

धार्मिक क्षेत्रातील पारंपरिक परिभाषा न वापरता आध्यात्मिक विकासाचा आलेख स्पषट करणाया 'आत्मानुभव' या अध्यायात ग्रामगीताकारांनी विवेचिलेली आध्यात्मिक भूमिका.

धर्मपरंपरेने देलेले रूढ अर्थ बाजूला सारून विज्ञानदृष्टी व स्वानुभव यांच्या बळावर स्पष्ट केलेले खालील संज्ञा व संकल्पनांचे काळसुसंगत अर्थ – (१) धर्म व धार्मिक (२) देव (३) पूजा (४) अवतार (५) संतमहिमा (६) भक्त व भक्ती (७) पाप-पुण्य (८) नामस्मरण व नामभक्ती (९) आस्तिक/नास्तिक.

एकक-३ ग्रामगीतेतील समाजचिंतनाची मूलग्राही दृष्टी :

अध्यात्मातून प्राप्त झालेली आत्मशक्ती व विज्ञानाद्वारे प्राप्त झालेली विवेकशक्ती यांच्या संयोगातून विश्वाची मूल पेशी 'जीव' नसून 'ग्राम' हीच आहे - हा क्रांतदर्शी निर्णय ग्रामगीता लेखनाचा पाया.

पुढील बाबींच्या निर्णयातून स्पष्ट होणारे राष्ट्रसंतांचे मूलग्राही समाजचिंतन –
(१) चार आश्रम (२) चातुर्वर्ण्यव्यवस्था (३) जातिव्यवस्था (४) गुणश्रेष्ठतेनुसार ब्राम्हाणत्व (५) समाजगटांच्या समानतेचा विचार (६) विविध धर्मसंस्कार (७) स्त्री-समानता व श्रेष्ठता विचार (८) सद्धर्म-प्रचारकाचे सर्वोच्च स्थान.

एकक-४ ग्रामगीता तत्वदर्शन : ग्रामधर्म ते विश्वधर्म :

ग्रामगीतेची 'अर्पण-पत्रिका' : ग्रामनाथाविषयी कृतज्ञता. ग्रामगीतेची फलश्रुती 'ग्रंथ-महिमा' (अध्याय क्र. ४१) : ग्रामगीतोक्त तत्वचरणाने सृष्टशक्तींकडून प्रसादप्राप्तीचे आश्वासन. ग्रामगीता लेखनाचे उद्दिष्ट व उद्दिष्टपूर्ती. ग्रामधर्माडून विश्वधर्माकडे.

ग्रामगीतेचे तत्वदर्शी अध्याय : (१) 'देव-दर्शन' (२) 'देव-देवळे' व 'मूर्ति-उपासना' (३) 'ग्रामनिर्माण कला' व 'जीवन-कला' (४) 'सामुदायिक प्रार्थना' व 'प्रार्थना व विश्वधर्म' (५) 'दलित-सेवा' (६) 'संत-चमत्कार' व 'संत स्वरूप' (७) 'अवतार कार्य' (८) 'प्रापञ्चवाद' व 'प्रयत्न-प्रभाव' (९) 'आत्मानुभव' (१०) 'ग्रामकुटुंब' व 'भू-वैकुण्ठ'.

वरील अध्यायांच्या अभ्यासातून उपलब्ध होणारे तत्वचिंतन : अध्यात्म आणि विज्ञान यांचा संयोग व समन्वय.

एकक-५ ग्रामगीता : श्रेष्ठ जनसाहित्यकृती :

जनसाहित्य-व्याख्या. अन्य साहित्यधारांपासून वेगळेपण. लेखक, लेखनकृती व वाचक या तिन्ही दृष्टींनी जननिष्ठ असणे हे लक्षण. जनसमीक्षापद्धती : निर्मिती, स्वरूप, आस्वाद, जाणीव-प्रवर्तकता व जनसंस्कृतीचे संरक्षण-संवर्धन.

वरील समीक्षापद्धतीच्या अनुरोधाने 'ग्रामगीता' ग्रंथाची समीक्षा :

- समीक्षा निर्मितिप्रक्रिया - आवाहन/संबोधन/प्रेरणा/प्रयोजन : जननिष्ठ
- वाचकाचा अनुभव-खोली/व्याप्ती/घनता/जाणीव-परिवर्तन क्षमता : जननिष्ठ.
- जनसंस्कृति-सापेक्षता-जनसंस्कृतीचे संरक्षण/संवर्धन करणारे श्रेष्ठ ग्रंथ हे : अक्षर वाङ्मय.

ग्रामगीतेचे जनसाहित्यमूल्य. ग्रामगीता हे जनसाहित्याचे आधुनिक प्रमाणक.

संदर्भ ग्रंथ :-

१. जनसाहित्याचे आधारस्तंभ - सुदाम सावरकर, मराठी जनसाहित्य परिषद, अमरावती.
२. संत ज्ञानेश्वर ते राष्ट्रसंत तुकडोजी - डॉ.सुनंदा खेरडे, प्रज्ञा प्रकाशन, पुणे
३. संतवाङ्मयाचे जनसाहित्यमूल्य - डॉ.सुभाष सावरकर, प्रका. म.ज.सा. परिषद, अमरावती.
४. जनसाहित्याची चळवळ : वाद-संवाद – डॉ. सुभाष सावरकर, प्रका. म.ज.सा. परिषद, अमरावती.
५. ग्रामगीतेची निर्मितिप्रक्रिया - डॉ. योगिता पिंजरकर, प्रका. म.ज.सा. परिषद, अमरावती.

सखोल अभ्यासाकरिता राष्ट्रसंत वांङमय

६. ग्रामगीता - ले. राष्ट्रसंत तुकडोजी, संपा. सुदाम सावरकर, प्रका. श्रीगुरुदेव सेवामंडळ, गुरूकुंज आश्रम.

*****

Appendix-O

SEMESTER-V

Paper- Food Technology

B.A. Final

Implemented From 2019-20

3 Hours For Theory — TheoryMarkas : 50

3 Hours For Practical — PracyicalMarks : 50

Objectives

1. Develop the awareness about Food Hygiene and Sanitation
2. Increase the Awareness about Food Laws and regulation & quality control
3. Gain Knowledge of costing Accounting and Book Keeping of Food Industries

Unit I Food Regulation and quality control

1.1 Introduction, Definition of Food Regulation
1.2 Need of Food Regulation Laws
1.3 FOOD, FPO
1.4 HACCP, AGMARK

Unit II Food Adulteration

2.1 Introduction & Definition of Food Adulteration
2.2 Objectives of Food Adulteration
2.3 Effect on Human life of Food Adulteration
2.4 Remedies

Unit III Sanitation& Personal Hygiene

3.1 Introduction And Definition of Sanitation in Bakery Industry
3.3 Principles of Personal Hygiene
3.3 Importance of Personal Hygiene
3.4 Need of Sanitation in Bakery Industry

Unit IV Water Treatment

4.1 Introduction of Water Treatment
4.2 Importance of Water Treatment
4.3 Types of Purification Procedures of Water
4.4 Industrial waste water management procedure

Unit V Food Packaging

5.1 Introduction of Food Packaging
5.2 Need of Packing
5.3 Package requirement
5.4 Function of Package

Practical

1	Preparation of Cost Sheet on Various Bakery and Confectionary products	10
1	Market Survey: To Know various bakery raw materials	5
2	Preparation porches order based on quotation collection.	5
4	Reports on Market Survey	5
5	Viva	5

Internal Assessment

1	Visit to Various Bakery and Confectionary Industry	10
2	Seminar	05
3	Unit Test	05

*****

Syllabi of B.A. Final
Semester-VI
Food Technology
(Implemented from 2019-2020 Session)

3 Hours For Theory — Marks Theory : 50
3 Hours For Practical — Pract. : 30
Int.Ass. : 20

Objectives :

1. Develop the awareness about Food Hygiene and Sanitation
2. Increase the Awareness about Food Laws and regulation & quality control
3. Gain Knowledge of costing Accounting and Book Keeping of Food Industries

Unit-I Packaging :

1.1 Hazards of Package
1.2 Storage & Atmospheric Package
1.3 Packing Materials
1.4 Package of Specific Food

Unit-II Financial Assistance :

2.1 Role of bank towards entrepreneur in Bakery and Confectionary venture
2.2 Other financial support agencies in Bakery and Confectionary venture
2.3 FASSI, NIFTEM, CSIR,

Unit-III Costing :

3.1 Meaning, Objectives & Importance of Costing system of Bakery Products
3.2 Meaning & Importance of Standard Costing
3.3 Elements of – Material, Labor, Overhead
3.4 Control of labor cost and overheads

Unit-IV Pricing Decision and Strategies :

4.1 Full cost plus pricing
4.2 Demand oriented pricing strategies
4.3 Competition oriented pricing strategies
4.4 Price Fixation by Government

Unit-V Accounting :

5.1 Meaning & Objectives of Accounting
5.2 Importance of Accounting
5.3 Role of Computerize Accounting in Bakery &Confectionery Industry

Practical (30 Marks)

1) Preparation of computerized Cost Sheet on Various Bakery and Confectionary Products - 10 Marks
2) Market Survey : To Know various bakery Products - 05 Marks
3) Preparation porches order based on Quotation Collection. - 05 Marks
4) Reports on Market Survey - 05 Marks
5) Viva - 05 Marks

Internal Assessment (20 Marks)

1) Visit to Various Bakery and Confectionary Industry - 10 Marks
2) Seminar - 05 Marks
3) Unit Test - 05 Marks

*****

Appendix-P

Syllabus B.A. Final (Home Economics)
Semester-V
Apparel & Textile Designing
(Implemented From 2019-2020 Session)

Periods of Instruction per Week
Theory: 5 Periods
Practical: 2 Periods per Batch

Total Marks : 100
Theory : 50
Practical : 30
Int.Ass. : 20

Objectives : This Course will Enable the Students -

1. to aware the students about Traditional Embroideries in India
2. to Learn the Student Application & Development of Motif
3. to Prepare the Student for self Employment by Learn the practice.
4. to acquaint the students with the polymers from which the textile Fibers are made.

Unit-I

1.1 Traditional Textile of India
1.2 Historical textile significance
1.3 Carpets, Tapesheries, Border, laces, Shawls, fabrics printed.
1.4 Different kind of fabric

Unit-II

2.1 Importance of embroideries
2.2 Hand embroideries
2.3 Machine embroideries
2.4 Stitching sample- Hand and Machine embroideries

Unit-III

3.1 Introduction to Fashion Terminologies
3.2 Concepts of Fashion
3.2 Fashion's creation and analysis
3.4 History of Fashion, Classification of Fashion

Unit-IV

4.1 Factors influencing fashion
4.2 Fashion designers national study of markets and
4.3 Fashion forecast iron, illustration and fashion accessories
4.4 Elements used in creating a design composition- fashion style, Color ,Texture

Unit-V

5.1 Introduction to textile chemistry and testing
5.2 Properties of textiles and principles of measurement
5.3 Stages and processing
5.4 Subject relation to textile and clothing

*** Internal Assessment (20 Marks)**

1. Demonstration any one related to subject and report on … 10 Marks
2. Seminar based on subject and submit hard and soft copy … 10 Marks

***Class work**

Preparation of Block printing articles/Batique (Any One)- file for Record 07 Marks

***Practical**

a) Types of Printing
b) Stitching-Two Types of Sleeve and Yoke.

Distribution of Practical (30 Marks)

a) Making blocks for b lock printing … 10 Marks
b) Drafting of one sleeve … 05 Marks
c) Class work … 07 Marks
d) Record book … 05 Marks
e) Viva Voce … 03 Marks

Recommended Books :

1. Creative Clothing Construction, Mc Graw Hill, 1973.
2. Melliar Marqarel - Introducing, Pattern Cutting, Geading and Modeling, London, B.T. Bats field 1972.
3. Pandit Savitri - Mannual for Children's Clothing Orient Longman Limited, Bombay. (1967)
4. Sneek, Barbara - Marketing Baby Clothes, New York, Tapinagar.
5. Practical Dress Design - Erwin, Mable New York, Macmilan Co., 1964.
6. Easy Cutting - Javekar, W.B.
7. Pandit Savitri - Indian Embroidery its Venegated Charm, Baroda, Faculty of Home Science. (1975)
8. Chattopadhyay and Kamala Devi – Hindi Craft of India, New Delhi, Indian Council of Cultural. (1975)
9. Dongerkery, S. - The Remance of Indian Embroidery, Bombay Thacker Company Limited (1951)
10. Winifred Aldrich - Metric Pattern Cutting for Children, Blackwell Publication.
11. Winifred Aldrich - Metric Pattern Cutting for Women, Blackwell Publication.
12. Winifred Aldrich - Metric Pattern Cutting for Men, Blackwell Publication.
13. Ann Hagger - Lingeric Wear
14. Natalic Bray - Dress Fitting, Black Well.
15. Complete Guide to sewing work – Reader Digest – Reader Digest Association Inc. New York
16. Roshan Alkari - Indian History of Indian Consumers Costumes.
17. Doris Fy Ann - Costumes of India
18. S.N. Dar. - Costumes of India and Pakistan.

१९. श्री वैरागडे - वस्त्रशास्त्राची संकल्पना व फॅशन डिझायनिंग

२०. श्री घाणेकर - शिवणकला

२१. श्री बढे - शालीन कशिदा काळी.

*****

Syllabus B.A. Final (Home Economics)
Semester-VI
Apparel & Textile Designing
(Implemented From 2019-2020 Session)

Periods of Instruction per Week
Theory : 5 Periods
Practical : 2 Periods per Batch

Total Marks : 100
Theory : 50
Practical : 30
Int.Ass. : 20

Objectives : This course will enable the students -

1. to develop the skill and ability among students to design and pattern making.
2. to prepare the student for self employment by learning d practicing.
3. to understand the concept and importance of quality control In textile testing.
4. to know the methods and techniques use for analyzing textile fibers.

Unit-I

1.1 Polymer chemistry and Types of Polymer.
1.2 Methods of polymerization and Process of polymerization.
1.3 Definition of co-polymer, graft co-polymer degree of polymerization
1.4 Molecular weights of polymers and it determination.

Unit-II

2.1 Importance and advantages of draft details
2.2 Diagram of draft details
2.3 Affecting good fit.
2.4. Common problems encountered and remedies for fitting. Defects, using drafting Methods.

Unit-III

3.1 Importance of Textile and Clothing Industries.
3.2 Factors to be considered while and making individual garments.
3.3 Gents full sleeved Kurta with fusible lining.
3.4 Constract garments using following theme Ethnic wear **OR**
Party wear Chudidar and Kurta, Chaniya Choli and Skirt and Top

Unit-IV

4.1 Definition, Importance and concept of Entrepreneurship.
4.2. Characteristics of Entrepreneurship.
4.2 Types of woman entrepreneur, functions and Problem in Entrepreneurship development in India.
4.4 Development of woman entrepreneur in India Business and Factor affecting on entrepreneurial role.

Unit-V

5.1 Environment for the entrepreneur –
5.2 Government of India Policy towards promotion of Entrepreneurship.
5.3 Reservations and Sanctions for Small Scale Sector.
5.3 Computer basics in textile designing, coral draw a victor based software Class Test
version. Module-I(CAD)

*** Internal Assessment (20 Marks)**

1. Assignment (Two) Ethnic Wear **OR** Party Wear … 10 Marks
2. Visit to Exhibition/Textile Unit/Women Enterprises and Report on it … 10 Marks

***Class Work**
Computer basic Textile Designing- hard copy and Soft Copy for Record … 07 Marks

*** Practical**
a) Drafting- Ethnic Wear or Party Wear (Any One)
b) Computer Basics in Textile Designing

*** Distribution of Practical Marks (30 Marks)**

a) Drafting- Ethnic Wear OR Party Wear (Any One)	…	10 Marks
b) Computer basics in textile designing (any one)	…	05 Marks
c) Class work	…	07 Marks
d) Record book	…	05 Marks
e) Viva Voce	…	03 Marks

Recommended Books :

1. Creative Clothing Construction, Mc Graw Hill, 1973.
2. Melliar Marqarel - Introducing, Pattern Cutting, Geading and Modeling, London, B.T. Bats field 1972.
3. Pandit Savitri - Mannual for Children's Clothing Orient Longman Limited, Bombay (1967)
4. Sneek, Barbara - Marketing Baby Clothes, New York, Tapinagar.
5. Practical Dress Design - Erwin, Mable New York, Macmilan Co., 1964.
6. Easy Cutting - Javekar, W.B.
7. Pandit Savitri - Indian Embroidery its Venegated Charm, Baroda, Faculty of Home Science (1975)
8. Chattopadhyay and Kamala Devi – Hindi Craft of India, New Delhi, Indian Council of Cultural.(1975)
9. Dongerkery, S. - The Remance of Indian Embroidery, Bombay Thacker Company Limited (1951)
10. Winifred Aldrich - Metric Pattern Cutting for Children, Blackwell Publication.
11. Winifred Aldrich - Metric Pattern Cutting for Women, Blackwell Publication.
12. Winifred Aldrich - Metric Pattern Cutting for Men, Blackwell Publication.
13. Ann Hagger - Lingeric Wear
14. Natalic Bray - Dress Fitting, Black Well.
15. Complete Guide to sewing work – Reader Digest – Reader Digest Association Inc. New York
16. Roshan Alkari - Indian History of Indian Consumers Costumes.
17. Doris Fy Ann - Costumes of India
18. S.N. Dar. - Costumes of India and Pakistan.

१९. श्री वैरागडे - वस्त्रशास्त्राची संकल्पना व फॅशन डिझायनिंग

२०. श्री घाणेकर - शिवणकला

२१. श्री बढे - शालीन कशिदा काळी.

*****

Appendix-Q

Syllabi for B.A. Final
Semester-V
International Cinario of Human Rights

Time : 3 Hrs. Marks : Theory – 80
In.Ass - 20

Unit-I

i) Universal Declaration of Human Right (UDHR)
ii) International Covenent on Civil & Political Rights (ICCPR)

Unit-II

i) International Covenent on Economic, Social and Cultural Right.
ii) Human right Organization & Movement in International Politics

Unit-III

i) International Policies against Terrorism.
ii) Terrorism Impact on Human Right

Unit-IV

i) Economics Terrorism & Human Right.
ii) Development & Human Right

Unit-V

i) Religious Politics & Human Right
ii) International Laws & Human Right

Internal Assessment of Marks (20 Marks)

1) Home Assignment as per Syllalbus ... 20 Marks
(Minimum 4)

Books Recommended :

१) आंतरराष्ट्रीय संबंध - वसंत रायपूरकर
२) आंतरराष्ट्रीय संबंध - डॉ. शैलेंद्र देवळणकर
३) ओळख मानवाधिकाराची - डॉ.सुभाष गवई, डॉ. दया पांडे
४) मानवाधिकार सिध्दांत एवं व्यवहार - देवेंद्र तोमर, शक्ती पब्लीकेशन, जयपूर
५) भारतीय राजकीय व्यवस्था – डॉ.सुभाष गवई, शांताराम चव्हाण, वेदमुद्रा प्रकाशन.
६) आंतरराष्ट्रीय कायदा - डॉ.पेशवे व्ही.एम. व मंदाकिनी पेशवे
७) आंतरराष्ट्रीय कायदा - सिंहल माहेश्वरी, लक्ष्मीनारायण प्रकाशन, दिल्ली.
८) आंतरराष्ट्रीय राजकारण - सिंहल, एस.पी. लक्ष्मीनारायण प्रकाशन, दिल्ली.
९) भारताचे शासन आणि राजकारण - भोळे, भास्कर, पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर

*****

Syllabi for B.A. Final
Semester-VI
International Cinario of Human Rights

Time : 3 Hrs. Marks : Theory – 80
In.Ass - 20

Unit-I

i) Human Rights during Cold War
ii) Human Rights after Cold War.

Unit-II

i) Foreign Policy & Human Right :- With special reference to Indian Policy.
ii) American Policy in Human Right.

Unit-III

i) Role of UN for implementation of Policies on Human Rights
ii) Human Rights and Refugee Problem.

Unit-IV

i) Human Right s and Environment :
Environment – Meaning and concern for Environment.
ii) Human Rights and Pollutions :
Pollution and its effects on Environment.

Unit-V

i) Meaning of sustainable Development
ii) Nature of sustainable Development
iii) Kinds of sustainable Development.

Internal Assessment of Marks (20 Marks)

2) Home Assignment as per Syllalbus ... 20 Marks
(Minimum 4)

Books Recommended :

1) Human Rights and Sustainable Development - Anuradha Kumar, Sarup and Sons Publisher, New Delhi.
२) आंतरराष्ट्रीय संबंध - वसंत रायपूरकर
३) आंतरराष्ट्रीय संबंध - डॉ. शैलेंद्र देवळणकर
४) ओळख मानवाधिकाराची - डॉ.सुभाष गवई, डॉ. दया पांडे
५) मानवाधिकार सिध्दांत एवं व्यवहार - देवेंद्र तोमर, शक्ती पब्लीकेशन, जयपूर
६) भारतीय राजकीय व्यवस्था – डॉ.सुभाष गवई, शांताराम चव्हाण, वेदमुद्रा प्रकाशन.
७) आंतरराष्ट्रीय कायदा - डॉ.पेशवे व्ही.एम. व मंदाकिनी पेशवे
८) आंतरराष्ट्रीय कायदा - सिंहल माहेश्वरी, लक्ष्मीनारायण प्रकाशन, दिल्ली.
९) आंतरराष्ट्रीय राजकारण - सिंहल, एस.पी. लक्ष्मीनारायण प्रकाशन, दिल्ली.
१०) भारताचे शासन आणि राजकारण - भोळे, भास्कर, पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर

*****

Appendix-R

Syllabi for B.A. Final
Semester-V
Rural Development
(Implemented From 2019-2020 Session)

Time : Three Hours) (Theory : 50
Credits : ….. (Practi. : 30
(In.Ass. : 20

Note : The Examination in Rural Development will comprise One Theory Paper. Theory Paper shall be Three Hours duration and shall carry 50 Marks, 30 Marks for Practical and 20 Marks for Internal Assessment to be given by the subject Teacher. The Following syllabus is prescribed on the basis of Five Theory Lectures per week.

Unit-I **Education Issues :**
a) Education and Information Technology -
Need, Role, Scope, E-learning and Challenges before Rural Education.

Unit-II **Health Issues :**
a) Health Sector -
Aids, Sickele Cess, Leprocy, Tuberculaices, Nature, Features, Causes & Measures.

Unit-III **Infrastructure Issues :**
Schemes : a) Pradhanmantri Awas Yojana.
b) Swarna Jayanti Gram Swa-rojgar.
c) Ujjawala Yojana
d) National Livelyhood Mission

Unit-IV **Rural Administration :**
Panchayat Raj System, Working and Responsibilities,
D.P.D.C. (Structure & Function).

Unit-V **Agriculture :**
a) Crop Insurance
b) Statainable Agriculture
c) Organing and Natural Farming.
d) Agriculture Subcidies.

Books Recommended :

1.	Rural Development	-	Dr. Sundaram I. Satya - Himalaya Publishing House, Mumbai, 2002.
2.	Fundamental of Rural Development	-	Datt and Vasant, Rawat Publicatiion, Nes Delhi.
3.	Rural Development	-	Prasad, B.K., - Surup & Sons, New Delhi.
4.	Regional Planning in India	-	Chand Mahesh & V.K. Puri – Alied Publisher, New Delhi.
5.	Rural Development Administration	-	Durgesh Nandani, …….
6.	ग्रामिण व नागरी समाजशाश्त्र	-	डॉ.क-हाडे बी.एम., पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर.
7.	भारतीय अर्थव्यवस्था : विकास व पर्यावरणात्मक अर्थशास्त्र.	-	डॉ.जी.एन. झामरे, पिंपळापूरे अॅन्ड कंपनी, नागपूर.
8.	ग्रामविकास	-	प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
9.	ग्रामिण भारताच्या समस्या	-	प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
10.	पंचायत कार्य, कायदा व योजना	-	मनोज आवाडे
११.	पंचायतराज एवं ग्रामिण विकास	-	डॉ. श्रीनाथ / डॉ.मनोजकुमार सिंह
12.	Rural Development / ग्रामिण विकास	-	……., ग्रामिण सेझ प्रकाशन, पुणे.
13.	ग्रामीण विकास	-	कटारसिंह, अनिल शिशोदीया, सेज प्रकाशन
14.	कृषि व ग्रामीण अर्थशास्त्र	-	विजय कविमंडन, मंगेश प्रकाशन.
15.	ग्रामीण विकास सिद्धांत नितीया एवंम प्रबंध.	-	कटारसिंह, रावत पब्लीकेशन.

*****

Semester-V
PRACTICAL
Rural Development

Total Marks : 30

(Section – A)
Topic for Field Work
Filed Visit / Survey (Any One Topic)

1) Problems Regarding Rural Education
2) Problems Regarding Health
3) Study of Agriculture Crop Pattern
4) Zilla Parishad Administration
5) Various Rural Schemes.

(Section – B)
Visit to Institutions (Any One Institute)

1) Primary Health Centre.
2) Primary School
3) Panchayat Samittee
4) D.P.D.C.
5) Organic Farm

Distribution of Internal Marks (Total 20 Marks)

1) Assignment .. 10 Marks
2) Viva-Voce .. 10 Marks

*****

Syllabi of B.A. Final
Semester-VI
Rural Development

Time : Three Hours) (Theory : 50
Credits : ….. (Practi. : 30
(In.Ass. : 20

Unit-I **Emerging Issues :**
Rural Migration, Rural Unemployment, Human Traficing and Child Labour.

Unit-II **Contribution in Rural Development :**
Anna Hazare, Popatrao Pawar, Dadasaheb Pere, Devaji Tofa, Subhash Palekar.

Unit-III **Rural Resources :**
Water Resource, Live Stock Resource, Forest Resource, Human Resource.

Unit-IV Rural Problems :
Gender Issues, Inequality, Farmer Suicide, Soil Conservation, Soil Errosion.

Unit-V **Various Schemes for Rural Development :**
ICDS, NRHM, Rashtriya Peyajal Yojana, Pradhanmantri Gram Sadak Yojana and Ayushyaman Bharat Yojana.

Books Recommended :

1. Rural Development - Dr. Sundaram I. Satya - Himalaya Publishing House, Mumbai, 2002.
2. Fundamental of Rural Development - Datt and Vasant, Rawat Publicatiion, Nes Delhi.
3. Rural Development - Prasad, B.K., - Surup & Sons, New Delhi.
4. Regional Planning in India - Chand Mahesh & V.K. Puri – Alied Publisher, New Delhi.
5. Rural Development Administration - Durgesh Nandani, …….
6. ग्रामिण व नागरी समाजशाश्त्र - डॉ.क-हाडे बी.एम., पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर.
7. भारतीय अर्थव्यवस्था : विकास व पर्यावरणात्मक अर्थशास्त्र. - डॉ.जी.एन. झामरे, पिंपळापूरे ॲन्ड कंपनी, नागपूर.
8. ग्रामविकास - प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
9. ग्रामिण भारताच्या समस्या - प्रकाशक- यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
10. पंचायत कार्य, कायदा व योजना - मनोज आवाडे
११. पंचायतराज एवं ग्रामिण विकास - डॉ. श्रीनाथ / डॉ.मनोजकुमार सिंह
12. Rural Development / ग्रामिण विकास - ……., ग्रामिण सेझ प्रकाशन, पुणे.
13. सामुदायीक विकास व विस्तार शिक्षण - प्रा. बाबा तिजारे, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
14. सामुदायीक विकास - डॉ. राजेश कावळे.
15. ग्रामीण विकास - कटारसिंह, अनिल शिशोदीया, सेज प्रकाशन
16. कृषि व ग्रामीण अर्थशास्त्र - विजय कविमंडन, मंगेश प्रकाशन.
17. ग्रामीण विकास सिद्धांत नितीया एवंम प्रबंध - कटारसिंह, रावत पब्लीकेशन.

*****

Semester-VI
PRACTICAL
Rural Development

Total Marks : 30

(Section – A)

1) Problems Regarding Emerging Issues
2) Problems Regarding Rural Rources
3) Study of Contribution in Rural Development
4) Rural Problems
5) Survey of Various Schemes.

(Section – B)

1) Children's Institutions
2) Anganwadi
3) NRHM. Office
4) Shiwar Feri
5) Personalities in Rural Development.

Distribution of Internal Marks (Total 20 Marks)

1) Assignment .. 10 Marks
2) Viva-Voce .. 10 Marks

*****

Appendix-S

Syllabi for B.A. Final
Semester-V
Rural Handicraft
Title : Food Crafts – Production, Evaluation and Marketing
(To be Implemented From 2019-2020 Session)

Time : Theory : 3 Hrs.
Practi : 2 + 2 Hrs.

Marks : Theory – 50
Int.Ass – 20
Pract.- 30

Objectives :

1) To introduce students to food crafts in India.
2) To enable students to learn, develop the skill in preparation, presentation and marketing of food crafts in India.
3) Employment generation throuth it.

Introduction :

The ultimate goal of the course of Rural Handicraft is to highlight Indian Rural Handicrafts and enable students to develop skill and choose one of the handicrafts as the source of employment and promote the Indian skill world wide. Apart from other handicrafts India has a reach culture in variety of food products, popularized world wide. Indian Food Products shall be treated as Indian Food crafts, because just like other handicraft it also needs special skill, funds, resources, market, acceptability and much more. Availability of well processed and packaged food crafts has become the need of hour. Supplying food products and food catering services has become a fascinating employment field. This course will enable students to learn in detail about food production, steps therein, marketing and maintaining standards through quality control.

Unit-I

1.1) Importance of food in human life, Food products as food crafts, Definition of food crafts.
1.2) Overview of the catering industry, Kitchen organizational structure.
1.3) Aims and objectives of cooking, Methods of Cooking.
1.4) Classification of raw materials – functions,. Preparation of ingredients, Methods of mixing food, movements in mixing, Weighing and measuring.
1.5) Culinery Terms.

Unit-II

2.1) Factors affecting choice of food. Appearance, Aroma, Texture, Taste/Flavour, Cost, Processing Technique, Preparation Time, Nutritional content, Ease of availability.
Socio-cultural factors like tradition, family, peers, culture and religion etc.
2.2) Classification of food crafts on the basis of -
2.2.1) Ingredients – Cereals, pulses, vegetable, fruits, nuts, meat, fish and poultry etc..
2.2.2) Processing Technique used – fermatation, Sundrying, Roasting, Puffing, Frying (deep, Shallow, Steaming, Boiling, Malting, Baking etc.
2.2.3) Texture – Solid, semi solid, crunchy, liquid soft et
2.2.4) Taste - Sweet, Salted, Pungent, Sour, Bitter, Umamyetc..
2.2.5) Season - Winter, Summer and Monsoon.

Unit-III

3.1) Food additives - Types, significance in cookery.
3.2) Self life of food products - Perishable and non – perishable products.
3.3) Food packaging – Scope of packaging industry. Different types of packaging materials and its effect on quality of food products.
3.4) Marketing - Different types of marketing - Shops, Supply in departmental stores, Door to door (Salesman), Exhibitions, All types of E-market.

Unit-IV

4.1) **Spices –** Various types of spices used in India, Role of Spices cuisine, in Indian, different combinations of spices (Masalas) for particular cuisine.

4.2) Mouth freshners – Natural mouth freshners available in India. Combinations prepared for Mukhwas, Role of Mouth Freshners.

4.3) Classification and description of various Salads - Simple or plain salads, Simple Vegetable Salads, Compound Salads – fruits based, vegetable based – Different types of Soups.

4.4) Sances and Pickels – Different types of Sances and Pickels, Role in Cookery.

Unit-V

1) **Sugar Cookery** : Stages of Sugar Cookery and recipes. Candy and Chocolate making, Different types of candies and chocolates.
2) **Jams and Jellies** : Selection of fruits, Role of pectin in jelly making, process of Jam and Jelly making, Faults in Jelly making. Qualities of Jam and Jelly.
3) **Fruit Butter** - Uses, Marmalades, Fruits conserves, Difference between Jam, Jelly, Marmalades, Fruits conserves and fruit butter.
4) **Fruit Candies** : Various fruits candies, Fruits Candies - Easy to sale and transport. Fruit Squashes.

Practicals 30 Marks

1)	Preparation	-	20 Marks
2)	Record Book	-	05 Marks
3)	Viva	-	05 Marks

Practical : Demonstrations and application of following.

1) Different weights and measures – introduction and handling, Kitchen etiquetes, practices and knife handling.
2) Different Types of Salads (5 Types)
3) Simple Potato Preparation (5 Types)
4) Sundried Cereal/Millet food products (5 Types)
   Vermicelli, Kurdai, Papad, Chakali, Sargunde.
5) Vegetable preparations (5 Types)
   Boiled, Glazed, Fried, Stewed, Baked
6) Pickles (5 Types)
   Mango, Lemon, Chilli, Mix Veg, Carrot etc..
7) Jams and Jelly - Fruit Butter, conserves, Fruit Candies, Fruit Squashes, Marmalades.
8) Chutneys - (5 Types)
9) Mouth Freshners (5 Types)

Internal Assessment 20 Marks

Project : To prepare 10 food products and its marketing in well packaged condition.

References :

1. Foods - Facts and Principles, ManeyShakuntala, New Age, International, 2008. E-Book Documents.
2. Food Processing Technology, Principles and Practices, 4th Edition, P.J. Fellows, Wood Head Publilshing Series in Food Science, Technology and Nutrition.
3. Confectionery Science and Technology, Book by – Joachim H. Von Elbe, Randy Hofberger and Richard W. Hartel, Published by Springer.
4. The Science of Cooking – Peter Barham, Publisher – Springer.
5. On Food and Cooking – The Science and Lore of the Kitchen, Book By Harold McGee, Published by Simon and Sehuster.
6. Cake Pastries – by Parla Dalal. Publisher – Sanjay and Company – 2008.
7. Bakes and Cakes – Nita Mehta's Baking with confidence, Published by SNAB, 1999.
8. Cakes and BakeDecorations – Nita Mehta, Published by SNAB, 2007.
9. Soups and Salads - Tarla Dalal, Published by Sanjay and Company-2008.
10. Catering Management - An Integrated Approach – Mohini Sethi, Surjeet Malhan Second Edition, Wiley Eastern Limited, New Delhi.
11. The Joy of Jams, Jellies and other sweet preserves, Linda Ziedrich Publisher – Read How you want (RHYW)

*****

Syllabi for B.A. Final
Semester-VI
Rural Handicraft
Title : Food Craft – Standardization, Cost, Quality Control and Funding.
(Implemented From 2019-2020 Session)

Time : Theory : 3 Hrs. Marks : Theory – 50
Practi. : 2 + 2 Hrs. Int.Ass – 20
Pract.- 30

Objectives :

1) To introduce students to food crafts in India.
2) To enable the students to learn and develop the skill in preparation, presentation and marketing of food crafts in India and Employment generation through it.
3) To develop students to identify cost elements and cultivate an attitude to reduce cost and elimination of waste by adherence to standardized procedures and practices.

Unit-I

1.1) Balancing of recipes, Standiadization of recipes - steps in standardization of recipe – maintaining recipe files, standard setting, sensory evaluation of recipes.
1.2) Portion Control, Standard portion sizes, necessity for control, brief study of how portions are worked out.
1.3) Food preservation – Definition, Methods of food preservation. Classification of food preservatives. Effect of different food preservatives on the quality of food products.

Unit-II

2.1 Quality Control – Purchasing, specifications, quality control methodology.
2.2 Prevailing food standards in India.
2.3 PFA – Act 1954, Food adulterants as a public health hazard, Simple tests for the detection of of common food adulterants.
2.4 Essential commodities Act, ISI, Agmark, F.P.O (Fruit Product Order)

Unit-III **Costing :**

3.1 Importance of costing and cost control, methods of costing, emphasis on batch costing.
3.2 Cost classification into materials, labour and overheads and their percentage analysis on net sales for clear understanding of their relative importance.
3.3 Material costing, use of standardized recipes, material's cost control through basic operating activities like purchasing, receiving, storage, issuing, production, sales and accounting, yield analysis from time to time.
3.4 Control of labour costs and overheads, periodical percentage analysis, calculation of overhead allocation rates.
3.5 Cost reporting system – Daily, Monthly and for Special managerial decisions.

Unit-IV

4.1 Fermentation – Process of fermentation, significane of fermentation – nutritional and cookery point of view, Famous fermented food and beverages in India. Difference between fermenting and pickling.

4.2 **Baking** :-

Process of baking, Role of leavening agents in baking, Types of bread and cake making, Basic methods of pastry making, Icing and its uses, latest developments in cake making.

4.3 Confectionery :
Types – Sugar confectionery and Baker's confectionery, Different examples of confectionery, Process and scope of confectionery business.

Unit-V

8.1.1 Indian Festivals and specific foods, Famous Cuisines of different states of India. Food Capital of India.

8.1.2 Trend of ready to prepare food products and consumer's mentality. Trend of ready to eat food products – consumer's views.

5.2 Food festivals – concept, Famous food festivals in India. Food festivlals – competent way to employment generation.

5.3 Decorative Work - Butter Sculpture, Ice carving, Vegetable and fruit carving

5.4 Funding for food craft industry.

5.4.1 National Skill Development Corporation.

5.4.2 Start up India.

Pradhan Mantri Mudra Yojana.

1.4.3 Skill Development and training programmes of Central Government.

Rashtriya Mahila Kosha.

Practical .. 30 Marks

1) Preparation ... 20 Marks
2) Record Book ... 05 Marks
3) Viva – Voce ... 05 Marks

Practicals :- Demonstration and application of following :

1) Introduction and handling of advanced appliances of cookery and baking.
2) Fermented Products : 10 Types
   Idli, Dosa, Dhokla, Medu Vada, Lassi, Jalabi, Anarsa, Dahivada, Shrikhand, Kanji Vada.
3) Candies and Chocolates – 5 Types
4) Famous Indian Cuisines – Gulabjam, Rasgulla, Gajar Halwa, Kachori, Chhole Bhature, Batata Vada, Chakli, Dal-Bati Churma,
5) Bread, Cakes, Pastry, Cookies, Nankatai, Biscuits (5 Types)
6) Famous Sweets – Motichur Laddu, Malpua, Balushahi, Mysore Pak etc.

Internal Assessment 20 Marks

Project : To prepare 10 food products and its marketing in well packaged condition.

References :

1. Foods - Facts and Principles, ManeyShakuntala, New Age, International, 2008. E-Book Documents.
2. Food Processing Technology, Principles and Practices, 4th Edition, P.J. Fellows, Wood Head Publilshing Series in Food Science, Technology and Nutrition.
3. Confectionery Science and Technology, Book by – Joachim H. Von Elbe, Randy Hofberger and Richard W. Hartel, Published by Springer.
4. The Science of Cooking – Peter Barham, Publisher – Springer.
5. On Food and Cooking – The Science and Lore of the Kitchen, Book By Harold McGee, Published by Simon and Sehuster.
6. Cake Pastries – by Parla Dalal. Publisher – Sanjay and Company – 2008.
7. Bakes and Cakes – Nita Mehta's Baking with confidence, Published by SNAB, 1999.
8. Cakes and Bake Decorations – Nita Mehta, Published by SNAB, 2007.
9. Soups and Salads - Tarla Dalal, Published by Sanjay and Company-2008.
10. Catering Management - An Integrated Approach – Mohini Sethi, Surjeet Malhan Second Edition, Wiley Eastern Limited, New Delhi.
11. The Joy of Jams, Jellies and other sweet preserves, Linda Ziedrich Publisher – Read How you want (RHYW)

*****

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारीत श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२३

Generic Open Elective Course

Communication Skill in Marathi

संवाद कौशल्ये

- Generic open elective courses are to be designed for Values, ethics, spirit of Indian constitution, teaching of social saints etc.
- The courses of communication skills under GOEC will have PSO, CO and course contents from that perspective.
- The communication with downtrodden, marginalized section of society should lead to dignity of individual, harmony and dignity of labor.
- Hence the course contents should have teaching, preaching, communication style of social saints like Sant Gadge Baba, Rashtra Sant Tukodoji Maharaj, skills to communicate with labors, domestic helps, marginalized sections including third genders, LGBT community, people from different strata of society.
- Expressing dignity of individual and dignity of labour, connecting masses should be thrust or focus of course contents in GOEC-communication skills in Marathi. Regards

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारीत श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२३

Generic Open Elective Course

Communication Skill in Marathi

संवाद कौशल्ये

प्रस्तावना (Preamble) :

मानवाच्या जीवनात भाषा ही महत्त्वपूर्ण बाब आहे. मानवाचा विकास होण्यास, त्याचे व्यक्तिमत्त्व खुलून दिसण्यास भाषा अधिक परिणामकारक घटक आहे. दोन किंवा अधिक व्यक्ती एकत्र आल्या की, ते एकमेकांशी बोलतात. त्यालाच संवाद किंवा संभाषण असे म्हणतात. संवादाच्या माध्यमातून विचारांची देवाणघेवाण होत असून व्यक्तीच्या विचारांना चालना मिळते. वर्तमान हे दररोज निरनिराळ्या प्रश्नांना आणि समस्यांना घेऊन आपल्यासमोर उभे राहत आहे. हे प्रश्न केवळ सामाजिक अथवा आर्थिक नाहीत, तर जीवनाच्या सगळ्याच क्षेत्रांना व्यापणारे आहेत. किंबहुना मानवी जीवनाच्या अस्तित्वालाच आव्हान देणारे आहेत. अशावेळी केवळ जीवन जगणे हाच पर्याय नाही, तर सन्मानाचे जीवन आपल्या वाट्याला यावे यासाठी प्रयत्न करणे गरजेचे आहे. आपल्या अंगी असणाऱ्या सर्जनशक्तीचा योग्य वापर करणे, स्वतःच्या ठायी असणाऱ्या कौशल्यांचा विकास करणे, नवी कौशल्ये जाणीवपूर्वक आत्मसात करणे दिवसेंदिवस अपरिहार्य होत जाणार आहे.

हे वास्तव लक्षात आल्यामुळे शिक्षण क्षेत्रात मागील काही वर्षांत झपाट्याने बदल होत आहेत. अर्थकारणाची दिशा समजून घेऊन विद्यार्थी स्वतःला कसे सिद्ध करेल, याकडे विशेष लक्ष दिले जात आहे. विद्यार्थी हा ज्ञानवंत, प्रज्ञावंत तर व्हायलाच हवा, सोबतच तो कलावंत व्हावा, परंतु मानवी जीवनात श्रम अधिक महत्त्वाचे आहेत. म. गांधींनी श्रमाची प्रतिष्ठा आपल्याला सांगितली आहे. आजकाल बुद्धिजीवी वर्गाकडून श्रमाला कमी महत्त्व दिले जात आहे. ही चिंतनीय बाब आहे. बौध्दिक विकासाबरोबर शारीरिक विकासही महत्त्वाचा असतो. मोठमोठे उद्योगधंदे केवळ बौध्दिक विकासावरच अवलंबून असतात असे नव्हे तर कुशल-अकुशल श्रमिकांचे परिश्रमही त्यासाठी महत्त्वपूर्ण असतात. समाजात श्रम प्रतिष्ठेला यासाठी महत्त्वाचे स्थान दिले पाहिजे की, समाजातील प्रत्येक व्यक्ती महत्त्वाचा आहे. श्रमप्रतिष्ठा हे एक असे मूल्य आहे की, ज्याद्वारे व्यक्तीचा, समाजाचा व राष्ट्राचा योग्य दिशेने विकास होऊ शकतो. यामध्ये केवळ तात्विक बाब महत्त्वाची नसून श्रमाची कृतीशीलता महत्त्वाची आहे. श्रमाच्या कृतीशीलतेच्या जोरावरच विद्यार्थी आपल्या जीवनाला नवी दिशा देऊ शकतात. श्रमाच्या क्षमतेतून सर्वांगीण विकासाच्या क्षमता निर्माण होतात. माणूस म्हणून जगण्यासाठी मानवतेच्या दृष्टीकोनातून सर्वांगीण विकास होऊ शकतो. आम्ही सर्व एक आहोत. मानवता हाच खरा धर्म आहे हा विचार पेरण्याचे काम संवादाच्या माध्यमातून करता येईल. मानवी मूल्यांची जपवणूक करणे, ती समाजात रूजविणे, आणि योग्य प्रकारचे संस्कार मूल्य निर्माण करणे त्या करिता

संवाद कौशल्ये अतिशय महत्त्वाची ठरतील. समाजातील माणसाला माणसाशी जोडण्यासाठी त्यांच्या विचारांची आदान-प्रदान करण्यासाठी, भावना अभिव्यक्त करण्यासाठी त्यातील चांगले संस्कार मूल्य जपण्यासाठी संवाद कौशल्ये अतिशय महत्त्वपूर्ण ठरतील.

अभ्यासक्रमाची निष्पत्ती (POS) :

१) मानवी मूल्यांची जपवणूक करता येईल.

२) श्रमाच्या प्रतिष्ठेचे महत्त्व समजावून सांगण्यासाठी संवाद कौशल्ये महत्त्वाची ठरतील.

३) संतांनी सांगितलेल्या मानवतेच्या विचारांचा वारसा पुढे नेता येईल.

४) संवादाच्या माध्यमातून मानवी मूल्यांची रूजवणूक होण्यासाठी महत्त्व होईल.

५) स्वातंत्र्य, समता, बंधूता, न्याय ही सामाजिक मूल्य आत्मसात करता येतील.

६) विवेकशील सद्‌गुणी व सुयोग्य नागरिक निर्माण करण्यासाठी मदत होईल.

७) मानवी मूल्यातून आत्मविष्काराची निर्मिती होईल.

८) संवाद कौशल्याच्या माध्यमातून मानवतेचा विचार जोडता येईल. चारित्र्य व श्रमप्रतिष्ठा या तत्त्वांना प्राधान्य प्राप्त होईल.

९) विद्‌यार्थ्यांचा नैतिक विकास करणे, मूल्यसंस्कारातून चारित्र्य संपन्न व्यक्तिमत्त्व घडविणे व त्यातून श्रमाधिष्ठीत व्यवस्था निर्माण करणे.

अभ्यासक्रमाची विशिष्ट निष्पत्ती (PSOS) :

१) विविध प्रकारच्या संवाद कौशल्यांच्या माध्यमातून विद्‌यार्थ्यांच्या अंगी सर्जनशीलता निर्माण होईल.

२) संवाद कौशल्याच्या माध्यमातून व्यवहारिक व उपयोजित ज्ञान विद्‌यार्थ्यांना प्राप्त होईल.

३) संवाद कौशल्यांच्या विविध घटकांची माहिती विद्‌यार्थ्यांना होईल.

४) संवाद कौशल्यांच्या तंत्रातून सर्जनशीलता, विपणन कौशल्य, व्यवस्थापन कौशल्य यासारख्या विविध कौशल्याचे ज्ञान प्राप्त होईल.

५) संवाद लेखनाच्या तंत्राने लेखन क्षमता अभिव्यक्त होईल.

६) राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज व संत गाडगे बाबा यांच्या संवाद शैलीच्या अभ्यासाने संवादाचे नवे तंत्र विकसित होईल व मानवी मूल्यांची जोपासना होईल.

७) संवाद कौशल्याच्या माध्यमातून समाजात काम करणाऱ्या विविध वर्गातील लोकांचा परिचय होईल.

८) संवाद कौशल्याच्या माध्यमातून व्यवसाय कौशल्य, विचार कौशल्य, संस्कार कौशल्य, श्रमप्रतिष्ठा कौशल्य निर्मिती होईल.

Generic Open Elective Course
Communication Skill in Marathi
अभ्यासक्रम संवाद कौशल्ये

नेमलेले पाठ्यपुस्तक : संवाद कौशल्ये : डॉ. गणेश मालटे, डॉ. ममता इंगोले,
अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs) :

१) अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांची विविध संवाद कौशल्ये यांचा पाया मजबूत होईल.
२) संवाद कौशल्यांची आकलन क्षमता वाढेल.
३) संवाद कौशल्याने ज्ञानाची विविध क्षेत्र खुली होतील.
४) संवाद कौशल्याने आत्मभान प्राप्त होईल.
५) विविध क्षेत्रातील ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतील.
६) सामाजिक, जाणिवेचे भान प्राप्त होतील.
७) मानवी मूल्यांची रूजवणूक होईल.
८) श्रमाची प्रतिष्ठा प्रस्थापित होण्यास मदत होईल.

अ.क्र.	**अभ्यासपत्रिकेचे घटक**	**नेमलेले तास प्रति आठवड्याला दोन तास (एकूण ३० तास)**	**श्रेयांक 2 Credits**
१	प्रास्ताविक, संवाद म्हणजे काय? प्रत्यक्ष संवाद, अप्रत्यक्ष संवाद, औपचारिक संवाद, अनौपचारिक संवाद निवेदन, वक्तृत्त्व, ई - संवाद.	दहा तासिका	02
२	संवाद कौशल्यासाठी आवश्यक घटक - वाचन - आशयाकडे लक्ष देणे, आधी आकलन नंतर मूल्यमापन, एकाग्रता, भावनिक अडथळा, विचार-उच्चार वेग, चिंतन-मनन, श्रवण, व्याख्या, श्रवण प्रक्रिया व त्या प्रक्रियेची अंगे, लक्षपूर्वक ऐकणे, संदर्भ लक्षात घेणे, भाषाशैलीकडे लक्ष देणे., श्रवणाचे उद्देश - श्रवण करावे लागणे, ज्ञानार्जन, मनोरंजन, सामाजिक आंतरक्रियेचा भाग, सृजनशीलतेचा विकास, भाषा विकास		
३	संवाद कौशल्याचे प्रकार - आत्मसंवाद, दुहेरी संवाद, गट संवाद किंवा जनसंवाद, मौखिक संवाद, अमौखिक संवाद.		
४	संवाद कौशल्याचे तंत्र - अभ्यास, शब्दसंग्रह, मांडणी, देहबोली, भाषण, सादरीकरण, मुलाखत, प्रभावी नेतृत्व, जनसंपर्क,	दहा तासिका	

	सर्जनशीलता, विपणन कौशल्य, व्यवस्थापन कौशल्य, मेहनती वृत्ती		
५	संवाद लेखनाचे तंत्र- चित्रपट व मालिकांसाठी संवाद लेखन, नभोवाणीसाठी संवाद लेखन.		
६	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांची संवाद शैली		
७	गाडगे बाबांची संवाद शैली	दहा तासिका	
८	संवाद शैलीचा नमुना - अखेरचे कीर्तन		
९	संवाद कौशल्याचे नमुने		

मूल्यमापन/कृतिशील उपक्रम :

१) आपल्या परिसरातील श्रमजीवी वर्गातील घटकांची मुलाखत घेऊन त्यांच्या समस्या/अडचणी आपल्या शब्दात व्यक्त करा.

२) समाजातील बहिष्कृत घटकांच्या मुलाखती घेणे (उदा. तृतीय पंथी, भटके विमुक्त, आदिवासी, समाजातील इतर घटक)

३) यशस्वी लघु उद्योजकांची मुलाखत, उत्कृष्ट शेतकरी मुलाखत, एखाद्या क्षेत्रात उत्कृष्ट कामगिरी करणाऱ्या युवकांची मुलाखत, समाजातील विविध क्षेत्रात काम करणाऱ्या स्त्रियांच्या मुलाखती.

४) सहकार, अध्यात्म, क्रीडा, सांस्कृतिक, साहित्य या क्षेत्रात काम करणाऱ्या व्यक्तिंच्या मुलाखती.

५) महिला बचतगटात काम करणाऱ्या यशस्वी महिलांच्या मुलाखती. समाजातील विविध घटकांसाठी काम करणाऱ्या व्यक्तिंच्या मुलाखती अथवा त्यांच्यासाठी काम करणाऱ्या मान्यवरांच्या मुलाखती अथवा कृतिशील उपक्रम राबवावे.

गुण विभागणी	**(एकूण ५० गुण)**
घटक चाचणी (नेमलेल्या अभ्यासक्रमानुसार)	२५ गुण
चर्चासत्र/मुलाखत	०५ गुण
प्रात्याक्षिक (कृतिशील उपक्रमावर)	२० गुण
एकूण	**५० गुण**

NOTIFICATION

No. 64/2019 Date : 4/7/ 2019

Subject : Implementation of Syllabi of Various Courses / Subjects as per Semester and Credit & Grade System in the Faculty of Humanites, from the session 2019-2020 and Onwards.

It is notified for general information of all concerned that, the authorities of the University has accepted Semester, Credit & Grade System syllabi of various Courses/ Subjects of B.A. Part-III Semester-V & Semester – VI mentioned in column No.2 and which is to be implemented stagewise from the session 2019-2020 and onwards, with appendices as shown in column No.3 of the following table.

TABLE

Sr.No.	Course / Subjects	Appendices of the New Syllabi
1	2	3.
B.A.Part-III Semester – V & VI		
1.	English	The Syllabi prescribed for the subject Compulsory English, English Literature, Functional English & Supplymentary English which is appended herewith as **Appendix-A**
2.	Marathi	The Syllabi prescribed for the subject Compulsory Marathi , Marathi Literature, which is appended herewith as **Appendix-B**
3.	Hindi	The Syllabi prescribed for the subject Compulsory Hindi, Hindi Literature, & Prayojanmulak Hindi which is appended herewith as **Appendix-C**
4.	Sanskrit	The Syllabi prescribed for the subject Compulsory Sanskrit & Sanskrit Literature, which is appended herewith as **Appendix-D**
5.	Urdu	The Syllabi prescribed for the subject Compulsory Urdu & Urdu Literature, which is appended herewith as **Appendix-E**
6.	Persian Literature	The Syllabi prescribed for the subject Persian Literature which is appended herewith as **Appendix-F**
7.	Pali & Prakrit	The Syllabi prescribed for the subject Compulsory Pali & Prakrit & Pali Literature which is appended herewith as **Appendix-G**
8.	Music	The Syllabi prescribed for the subject Indian Music which is appended herewith as **Appendix-H**

Sd/-
Registrar
Sant Gadge Baba Amravati University

Appendix-A

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
B.A – PART III EXAMINATION
SEMESTER V
COMPULSORY ENGLISH

TIME : 3 HOURS **MAXIMUM MARKS THEORY : 80 MARKS**
MAXIMUM MARKS INTERNAL ASSESSTMENT: 20 MARKS

Prescribed Textbook: Sands of Time by Board of Editors, Published by Orient Blackswan.

UNIT I

SHORT STORIES

1. The Open Window - Saki
2. The Three Hermits – Leo Tolstoy

UNIT II

ESSAYS

1. What is Swaraj? - M K Gandhi
2. A Letter to his Son – Lord Chesterton

UNIT III

POETRY –

1. Bangle Sellers -Sarojini Naidu
2. The Mountain and the Squirrel – Ralph Waldo Emerson

UNIT IV

WRITING SKILLS

1. Précis Writing
2. Developing a Thought

UNIT V

MULTIPLE CHOICE QUESTIONS
Based on prescribed text Unit I, II & III
Internal Assessment :

Viva- Voce

A) Personal Interview

B) Seminar - Presentation (Based on prescribed Text : Short Stories, Essays & Poetry)

BA Part III
Compulsory English
Semester V
SGB Amravati University, Amravati

TIME : 3 HOURS

MAX MARKS THEORY : 80 MARKS **MIN PASSING MARKS : 32 MARKS**
MAX MARKS INTERNAL ASSESSMENT: 20 MARKS **MIN PASSING MARKS : 08 MARKS**

Distribution of Marks

UNIT I (16 Marks)

A**) SHORT STORIES**
i) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in Two or Three sentences of 3 marks each. = 6 Marks
ii) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in about 100 words of 5 marks each = 10 Marks

UNIT II (16 Marks)

B) **ESSAYS**
i) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in Two or Three sentences of 3 marks each. = 6 Marks
ii) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in about 100 words of 5 marks each = 10 Marks

UNIT III (16 Marks)

C) **POETRY**: Prescribed Text Sands of Time by Board of Editors & published by Orient Blackswan
i) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in Two or Three sentences of 3 marks each. = 6 Marks
ii) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in about 100 words of 5 marks each = 10 Marks

UNIT IV (16 Marks)

WRITING SKILLS

1. Précis Writing : i) The students shall have to write a précis of the given paragraph with suitable title for 08 marks

2. Developing a Thought: i) The students shall have to develop a thought , choosing one of the two in about 250 words for 08 marks

UNIT V (16 Marks)

E) Multiple Choice Questions (MCQ)
Based on Unit I, II & III: The students shall have to attempt multiple choice questions= 16 Marks

F) Internal Assessment
i) Viva- Voce = 20 Marks
a) Personal Interview = 10Marks
b) Seminar - Presentation = 10 Marks

*****

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
BA – PART III EXAMINATION
SEMESTER VI
COMPULSORY ENGLISH

TIME : 3 HOURS **MAXIMUM MARKS THEORY : 80 MARKS**
MAXIMU MARKS INTERNAL ASSESSTMENT: 20 MARKS

Prescribed Textbook: Sands of Time by Board of Editors, Published by Orient Blackswan.

UNIT I

SHORT STORIES:

1. Quality – John Galsworthy
2. Miss Brill – Catherine Mansfield

UNIT II

ESSAYS:

1. My Financial Career -Stephen Leacock
2. Socrates and the Schoolmaster – FL Brayne

UNIT III

POETRY:

1. The Solitary Reaper- William Wordsworth
2. Stay Calm -Grenville Kleiser

UNIT IV

WRITING SKILLS:

1. Report Writing : i) The students shall have to write a Report on the given topic in about 250 words for 08 marks

2. Essay : i) The students shall have to write an essay , choosing from the four given topics in about 250 words for 08 marks

UNIT V

MULTIPLE CHOICE QUESTIONS
Based on Prescribed Text : Unit I , II & III
Internal Assessment :

Viva- Voce

A) Personal Interview

B) Seminar - Presentation (Based on Prescribed Text : Short Stories, Essay & Poetry)

BA Part III
Compulsory English
Semester VI
SGB Amravati University, Amravati

TIME : 3 HOURS

MAX MARKS THEORY : 80 MARKS **MIN PASSING MARKS : 32 MARKS**
MAX MARKS INTERNAL ASSESSMENT: 20 MARKS **MIN PASSING MARKS : 08 MARKS**

Distribution of Marks

UNIT I (16 Marks)

A) **SHORT STORIES**
i) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in Two or Three sentences of 3 marks each. = 6 Marks
ii) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in about 100 words of 5 marks each = 10 Marks

UNIT II (16 Marks)

B) **ESSAYS**
i) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in Two or Three sentences of 3 marks each. = 6 Marks
ii) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in about 100 words of 5 marks each = 10 Marks

UNIT III (16 Marks)

C) **POETRY**: Prescribed Text Sands of Time by Board of Editors & published by Orient Blackswan
i) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in Two or Three sentences of 3 marks each. = 6 Marks
ii) The students shall have to answer TWO out of THREE questions in about 100 words of 5 marks each = 10 Marks

UNIT IV (16 Marks)

WRITING SKILLS

1. Report Writing : i) The students shall have to write a Report on the given topic in about 250 words for 08 marks

2. Essay : i) The students shall have to write an essay , choosing from the four given topics in about 250 words for 08 marks

UNIT V (16 Marks)

E) Multiple Choice Questions (MCQ)
Based on Unit I, II & III: The students shall have to attempt multiple choice questions= 16 Marks

F) Internal Assessment
i) Viva- Voce = 20 Marks
a) Personal Interview = 10Marks
b) Seminar - Presentation = 10 Marks

*****

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
B.A PART III EXAMINATION
SEMESTER V
ENGLISH LITERATURE
UNIT I

Text Prescribed : A Background to the study of English Literature by B.Prasad. (Section II DRAMA)
Chapters Prescribed :
Chapter II - 1)Tragedy and Comedy
Chapter III - 1) Dramatic Irony
Chapter VI – 2) Shakespearean Tragedy 3) Shakespeare's English Historical Plays

UNIT II

Prescribed Textbook: Magic Casements by Board of Editors, Published by Orient Blackswan

POETRY:
The following poems are prescribed
1. Ode on a Grecian Urn- John Keats
2. Kubla Khan- S.T. Coleridge
3. Snake- D.H. Lawrence
4. A Prayer for My Daughter – W.B.Yeats
5. Alexander's Feast (Extract) – John Dryden

UNIT III

Prescribed Textbook : Magic Casements by Board of Editors, Published by Orient Blackswan

A)Introduction to Literary Terms
Following Literary Terms are prescribed

1. Archetype
2. Ballad
3. Bathos
4. Burlesque
5. Carpe-Diem
6. Character
7. Negative Capability
8. Chronicle Plays
9. Anachronism
10. Angry Young Men
11. Kitchen Sink Drama
12. Genteel Comedy
13. Domestic Tragedy
14. Bread and Puppet Theatre
15. Medievalism
16. Metatheatre

B)Introduction to Literary Theories
Following Literary Theories are prescribed
1. Theory of the Sublime
2. New Historicism
3. Subaltern Studies

UNIT IV

Prescribed Textbook: Macbeth (The Philip Weller Text): William Shakespeare Published by Orient Blackswan

UNIT V

MULTIPLE CHOICE QUESTIONS
Based on Unit II, III & IV.

BA Part III
English Literature
Semester V
SGB Amravati University, Amravati

TIME: 3 HOURS

MAX MARKS THEORY: 80 MARKS **MIN PASSING MARKS: 32 MARKS**
MAX MARKS INTERNAL ASSESSMENT: 20 MARKS **MIN PASSING MARKS: 08 MARKS**

Distribution of Marks

UNIT I (16 Marks)
Unit I : A Background to the study of English Literature
i) The students shall have to answer TWO out of FOUR long answer questions
(Each carries EIGHT marks) = 16 Marks

UNIT II (16 Marks)
Unit II : Poetry
i) The students shall have to answer ONE out of THREE long answer questions of 8 marks = 8 Marks
ii) The students shall have to attempt TWO out of FOUR passages for explanation with reference to the context
(Each carries FOUR marks) = 8 Marks

UNIT III (16 Marks)

Unit III :

A) Introduction to Literary Terms
The students shall have to answer TWO out of FOUR Literary Terms
(Each carries FOUR marks) = 8 Marks

B) Introduction to Literary Theory
The students shall have to answer ONE out of TWO Literary Theories = 8 Marks

UNIT IV (16 Marks)

Unit IV : Macbeth

The students shall have to answer TWO out of THREE long answer questions.
(Each carries EIGHT marks) = 16 Marks

UNIT V (16 Marks)

Unit V : Multiple Choice Questions (MCQ)

The students shall have to attempt SIXTEEN Multiple Choice Questions
(Each carries ONE mark) = 16 Marks

Internal Assessment
i) Viva- Voce = 10 Marks
ii) Assignments (Assignments based on prescribed syllabus) **= 10 Marks**

*****

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
B.A PART III EXAMINATION
SEMESTER VI
ENGLISH LITERATURE
UNIT I

Text Prescribed : A Background to the study of English Literature by B.Prasad. (Section II DRAMA)
Chapters Prescribed :
Chapter II - 2)Tragi-comedy
Chapter III - 2) Soliloquy and Aside
Chapter VI – 1) Shakespearean Comedy 3) Shakespearean Romance

UNIT II
Prescribed Textbook: Magic Casements by Board of Editors, Published by Orient Blackswan

POETRY:
The following poems are prescribed
1. Ulysses: Alfred Tennyson
2. Tiger and the Deer - Aurbindo
3.La Belle Dame Sans Merci – John Keats
4. Song of Myself- (Section I) Walt Whitman
5. Death Be Not Proud – John Donne

UNIT III
Prescribed Textbook : Magic Casements by Board of Editors, Published by Orient Blackswan

A)Introduction to Literary Terms
Following Literary Terms are prescribed
1. Renaissance
2. Reformation
3. Restoration
4. Empathy & Sympathy
5. Enlightenment
6. Dialect
7. Jargon
8. Fable
9. Fairy Tale
10. Myth
11. Protagonist
12. Leitmotif
13. Hamartia
14. Muse
15. Dilemma
16. Peripeteia

B)Introduction to Literary Theories
Following Literary Theories are prescribed
1. Eco-Criticism
2. Queer Theory
3. Marxist Criticism

UNIT IV
Prescribed Textbook : Twelfth Night (Philip Weller Text) : William Shakespeare, Published by Orient Blackswan

UNIT V

MULTIPLE CHOICE QUESTIONS
Based on Unit II, III & IV.

BA Part III
English Literature
Semester VI
SGB Amravati University, Amravati

TIME: 3 HOURS

MAX MARKS THEORY: 80 MARKS **MIN PASSING MARKS: 32 MARKS**
MAX MARKS INTERNAL ASSESSMENT: 20 MARKS **MIN PASSING MARKS: 08 MARKS**

Distribution of Marks

UNIT I (16 Marks)

Unit I: A Background to the study of English Literature
i) The students shall have to answer TWO out of FOUR long answer questions
(Each carries EIGHT marks) = 16 Marks

UNIT II (16 Marks)

Unit II: Poetry
i) The students shall have to answer ONE out of THREE long answer questions of 8 marks = 8 Marks
ii) The students shall have to attempt TWO out of FOUR passages for explanation with reference to the context
(Each carries FOUR marks) = 8 Marks

UNIT III (16 Marks)

Unit III:

A) Introduction to Literary Terms
The students shall have to answer TWO out of FOUR Literary Terms
(Each carries FOUR marks) = 8 Marks

B) Introduction to Literary Theory
The students shall have to answer ONE out of TWO Literary Theories = 8 Marks

UNIT IV (16 Marks)

Unit IV : Twelfth Night
The students shall have to answer TWO out of THREE long answer questions.
(Each carries EIGHT marks) = 16 Marks

UNIT V (16 Marks)

Unit V : Multiple Choice Questions (MCQ)
The students shall have to attempt SIXTEEN Multiple Choice Questions
(Each carries ONE mark) = 16 Marks

Internal Assessment
i) Viva- Voce = 10 Marks
ii) Assignments (Assignments based on prescribed syllabus) **= 10 Marks**

*****

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
B.A. PART III EXAMINATION
SUBJECT : FUNCTIONAL ENGLISH
(Optional Subject)
Semester- V

Total Marks- 100
Theory-50
Internal- 20
Practical- 30

Work-load: 4 Lectures and 2 Practical per week (For a batch of 10 students)

OBJECTIVES:

1. To generate awareness among learners of issues that deserves reporting in print and to stimulate them to respond to their environment in print.\
2. To familiarize learners with different aspects of print journalism, its formats and its avenues.
3. To introduce the learners the fundamentals of Radio and T. V.

Course Contents:
Theory
Unit- I Print Journalism

a. An Introduction to Print Media
b. Print Media and Communication.

Books Recommended:
1. Ahuja, B. N. and S.S. Chhabra: Reporting (Surjeet Publications)

Unit- II Communication and Investigative Journalism
a. Definition of Communication.
b. Scope of Communication, its purpose and its forms.
c. Investigative Journalism-Interview as an Instrument of News Gathering.

Books Recommended:
1. Ahuja, B. N. and S.S. Chhabra: Reporting (Surjeet Publications)
2. Krishna, Mohan and Meera Banerjee: Developing Communication Skills (Macmillan)

Unit- III News Reporting:
a. Areas in News Reporting
b. Prioritizing Issues and Aspects
c. Reporting Obituaries, Weather, Sports, Science, Business, Art and Culture, Education, Fashion, Community Services, etc.

Practicals: Practice in writing reports in newspaper on Obituaries, Weather, Sports, Science, Business, Art and Culture, Education, Fashion, Community Services, etc.
Books Recommended:
a. Campbell, Laurence R. And R. E. Wolseley : How to report and write the News. (Prention Hall New York)
Unit – IV T. V. and Radio News Bulletins:
a. Sources of News Stories.
b. Factors determining News- worthiness.
c. Elements in News Bulletin.
d. Preparing a News Script.
Practicals: Practice in preparing News Script on current affairs.

Books Recommended:
a. Campbell, Laurence R. And R. E. Wolseley : How to report and write the News. (Prention Hall New York)
b. Kaushik, Sharad: Script to Screen (An Introduction to T. V. Journalism) (Macmillan)
c. Krishna, Mohan and Meera Banerjee: Developing Communication Skills (Macmillan)
Unit – V Multiple Choice Questions (MCQs) based on Unit – I, II, III &IV.

INTERNAL ASSESSMENT: (20 Marks)

i. Writing Newspaper Report as the Assignments on any FOUR topics amongst- Obituaries, Weather, Sports, Science, Business, Art and Culture, Education, Fashion, Community Services, etc. 10 Marks

ii. Writing News Scripts at least TWO based on current affairs. 10 Marks

PRACTICAL: (30 Marks)

i. **Group Discussion** on a given topic (Maximum 5 students a group). 10 Marks
ii. Giving **Presentation** on one News Script prepared by the student as an assignment during the semester. 10 Marks
iii. **Viva Voce** on the topic of presentation given by the student. 10 Marks
Note: Student will have to pass separately in theory, Internal Assessment and Practical Examinations.

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
B.A. PART III EXAMINATION
SUBJECT : FUNCTIONAL ENGLISH
(Optional Subject)
Semester- V
(Distribution of Marks)

Time: 3 Hrs.

Total Marks- 100 **Min. Passing Marks 40**

Theory-50 **Min. Passing Marks 20**
Internal- 20 **Min. Passing Marks 08**
Practical -30 **Min. Passing Marks 12**

Unit- I Print Journalism

1. The examinees shall have to attempt any **ONE** out of TWO questions of TEN marks each. **1*10= 10 Marks**

Unit- II Communication and Investigative Journalism

1. The examinees shall have to attempt any **ONE** out of TWO questions of TEN marks each. **1*10= 10 Marks**

Unit- III News Reporting

1. The examinees shall have to attempt any **ONE** out of TWO questions of TEN marks each. **1*10= 10 Marks**

Unit – IV T. V. and Radio News Bulletins

1. The examinees shall have to attempt any **TWO** out of FOUR questions of FIVE marks each. **2*5= 10 Marks**

Unit – V Multiple Choice Questions (MCQs) based on Unit – I, II, III &IV.

1. The examinees shall have to attempt **TEN** questions of ONE mark each. (There will be no internal choice) **1*10= 10 Marks**

*****

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
B.A. PART III EXAMINATION
SUBJECT : FUNCTIONAL ENGLISH
(Optional Subject)
Semester- VI

Total Marks- 100
Theory-50
Internal- 20
Practical- 30

Work-load: 4 Lectures and 2 Practical per week (For a batch of 10 students)

OBJECTIVES:

1. To give training in News Reading, Announcing, Making of Commentary and Comparing
2. To give training in Broadcasting (T. V., Radio)
3. To give training in preparing commentaries on current affairs.
4. To provide theoretical information to learners about the economic environment and role of entrepreneur in economic development.

Course Contents:
Theory
Unit- I Current Affairs

a. Preparing Commentaries and features on current affairs for T. V. and Radio
Assignments: Practice in writing Commentaries and feature on current affairs.
Books Recommended:
1. Dhande, A. K., Committee Report: Development of Radio and T.V.
2. Sheerfield: Effective Features Writing.

Unit- II Creative Writing:
a. Developing a story with the help of an idea given
b. Writing a travelogue.
Assignments: Writing practice in developing stories with the help of an idea given and travelogue.

Books Recommended:
1. Macmillan Foundation English, R. K. Dwivedi and A. Kumar (Macmillan)
2. Krishna, Mohan and Meera Banerjee: Developing Communication Skills (Macmillan)
3. Creative English for Communication N. Krishnaswamy and T. Sriraman (Macmillan)

Unit- III : Writing Review:
a. Writing review of a book.
b. Writing review of a film.
c. Writing middles/ editorials.
Assignments: Practice in writing reviews of books and films. Writing middles/ editorials on various topics of social, educational, political, sports, cultural, etc. relevance.

Books Recommended:
1. Krishna, Mohan and Meera Banerjee: Developing Communication Skills (Macmillan)
2. Creative English for Communication N. Krishnaswamy and T. Sriraman (Macmillan)
3. Sheerfield: Effective Features Writing

Unit – IV : Entrepreneurship and Economic Development

a. Definition of Entrepreneurship.
b. Need for Entrepreneurship.
c. Role of Entrepreneur, difference between Entrepreneur and self-employed person.
d. Linkage between Entrepreneur and Economic Development.

Books Recommended:
1. Gupta, C. B. And N. P. Srinivasan : entrepreneurial Development (S. Chand and Sons, New Delhi)
1. Pareekh, Udai: Developing Entrepreneurship (Aapga Publications)

Unit – V Multiple Choice Questions (MCQs) based on Unit – I, II, III &IV.

INTERNAL ASSESSMENT: (20 Marks)

i. **Assignment/s:** Writing Commentary or feature on any ONE topic based on current affairs 5 Marks

ii. **Assignment/s:** Developing any ONE story with the help of idea of a student's choice 5 Marks

iii. **Assignment/s:** Writing ONE review of book/film 5 Marks
iv. **Assignment/s:** Writing middles/editorials on any ONE topic based on current affairs 5 Marks

PRACTICAL: (30 Marks) Job Training Report on Conversational English

a. The students will be required to submit a project Report on Job Training Programme 20 Marks

b. Viva-Voce 10 Marks
Minimum Passing Marks- Project Report --- 07 Marks Viva-voce -- 05 Marks

Job Training Report:

On the Job Training Report and apprenticeship Training in Teaching conversational English each student is expected to work as tutor/announcer/News Reader/ Commentator for one month at any one of the All India Radio Centres/T. V. Centres/Schools during the vacation. A Project Report under the supervision of a recognised University/college teacher should be submitted after the completion of the training.

Course Contents:

i. Identifying areas for developing Entrepreneurship.
ii. Potential for setting up conversational English classes.
iii. Developing a detailed project report for implementation of programmes on Radio/T.V. centre or stating conversational English channel.
iv. Oral communication:

a. Verbal and non verbal communication.
b. Meetings, Group discussions, etc.

Practical:

Student will be required to submit a project report or programme development plan/report on situations in conversational English.

Books Recommended:

1. Radio programme production- Manual of Training – By Richard Aspinal
2. Latest Annual Report of Minister of Information and Broadcasting Govt. Of India.
3. Current English for Language skills- By M. L. Tickoo & A. E. Subramanian (Macmillan)
4. Speaking English Effectively- By Krishnaswami and T. Sriraman (Macmillan)
5. Developing Communication Skills- By Krishna Mohan & Meera Banerjee (Macmillan)

Note: Student will have to pass separately in theory, Internal Assessment and Practical Examinations.

SYLLABUS
PRESCRIBED FOR
B.A. PART III EXAMINATION
SUBJECT : FUNCTIONAL ENGLISH
(Optional Subject)
Semester- VI
(Distribution of Marks)

Time: 3 Hrs.

Total Marks- 100 **Min. Passing Marks 40**

Theory-50 **Min. Passing Marks 20**
Internal- 20 **Min. Passing Marks 08**
Practical –30
a. Project Report -20 **Min. Passing Marks 07**
b. Viva-Voce -10 **Min. Passing Marks 05**

Unit- I Current Affairs

1. The examinees shall have to attempt any **TWO** out of FOUR questions of FIVE marks each. **2*5= 10 Marks**

Unit- II Creative Writing

1. The examinees shall have to attempt any **ONE** out of TWO questions of TEN marks each. **1*10= 10 Marks**

Unit- III : Writing Review

1. The examinees shall have to attempt any **ONE** out of TWO questions of TEN marks each.

1*10= 10 Marks

Unit – IV : Entrepreneurship and Economic Development

1. The examinees shall have to attempt any **TWO** out of TWO questions of TEN marks each.

1*10= 10 Marks

Unit – V Multiple Choice Questions (MCQs) based on Unit – I, II, III &IV.

1. The examinees shall have to attempt **TEN** questions of one mark each.
   (There will be no internal choice) **1*10= 10 Marks**

B.A – Part III (Semester VI) – Supplementary English

Theory : 80 Marks
Internal : 20 Marks
Prescribed Textbook :

Semester V

Unit -I : Prose
Prescribed Text Book – ***Language Through Context*** by Board of Editors, Published by Orient Blackswan
(Priscribed Prose Lessons – 1,2,3,4,5)
Unit – II : Poetry
Prescribed Text Book – Language Through Context
(Priscribed Poems – 1,2,3,4,5)
Unit-III : Novel
Prescribed Novel – ***Far from the Madding Crowd (Abridged Version)***
Unit-IV : Composition
i) Essay
ii) Precis Writing

Unit-V : Multiple choice Questions (MCQS) based on Unit I,II, & III
Internal Assessment
1) Viva Voce
2) Assignment

Supplementary English Examination
(Distribution of Marks)
Semester V (B.A Part III)

Time : 3 Hrs
Theory : 80 Marks ---------- Minimum Passing Marks : 32 Marks
Internal : 20 Marks ---------- Minimum Passing Marks : 08 Marks

Unit-I : PROSE
Q : 1 : The examinee shall have to attempt any TWO out of FOUR long answer questions of EIGHT marks each from the Prescribed Prose **(2 X 8 = 16Marks)**

Unit-II : POETRY
Q: 2: A) The examinees shall have to attempt any One out of Three long answer questions of EIGHT marks from the Prescribed Poems **(1 X 8 = 8 Marks)**

Q: 2 : B) The examinee shall have to attempt any Two out of Four Short answer questions of Four marks from the prescribed Poems **(2 X 4 = 08 Marks)**

Unit III : Novel

Q: 3 : A) The examinee shall have to attempt any Two out of Three Long answer questions of Eight marks from the prescribed Novel **(2 X 8 = 16 Marks)**

Unit IV : Composition
Q: 4 : i) The examinees will have to write a general essay of about 300 words on any ONE out of FIVE topics given **(1x10 =10 Marks)**

ii)The examinees will have to write a Precis of a Passage of about 150 words. **(1x6=06 Marks)**

Unit V : Composition
Q.5 Multiple choice Question (MCQS) based on Unit-I,II &III (16x1=16 Marks

Internal Assessment
1) Reading Skills – 05 Marks
2) Presentation on a topic – 05 Marks
3) Submission of Assignment on Critical Analysis of Unseen literary Piece (Prose) - 10 Marks

B.A – Part III (Semester VI) – Supplementary English

Theory : 80 Marks
Internal : 20 Marks
Prescribed Textbook :

Semester VI

Unit -I : Prose
Prescribed Text Book – ***Language Through Context*** by Board of Editors, Published by Orient Blackswan
(Prescribed Prose Lessons – 6,7,8,9,10)

Unit – II : Poetry
Prescribed Text Book – Language Through Context
(Prescribed Poems – 6,7,8,9,10)

Unit-III : Novel
Prescribed Novel – ***OLIVER TWIST*** *(Abridged Version)*

Unit-IV : Composition
iii) Essay

iv) Precis Writing

Unit-V : Multiple choice Questions (MCQS) based on Unit I,II, & III
Internal Assessment
3) Viva Voce
4) Assignment

Supplementary English Examination
(Distribution of Marks)
Semester VI (B.A Part III)

Time : 3 Hrs
Theory : 80 Marks ----------Minimum Passing Marks : 32 Marks
Internal : 20 Marks ---------- Minimum Passing Marks : 08 Marks

Unit-I : PROSE
Q : 1 : The examinee shall have to attempt any TWO out of FOUR long answer questions of EIGHT marks each from the Prescribed Prose **(2 X 8 = 16Marks)**

Unit-II : POETRY
Q: 2: A) The examinees shall have to attempt any One out of Three long answer questions of EIGHT marks from the Prescribed Poems **(1 X 8 = 8 Marks)**

Q: 2 : B) The examinees shall have to attempt any Two out of Four Short answer questions of Four marks from the prescribed Poems **(2 X 4 = 08 Marks)**

Unit III : Novel

Q: 3 : A) The examinee shall have to attempt any Two out of Three Long answer questions of Eight marks from the prescribed Novel **(2 X 8 = 16 Marks)**

Unit IV : Composition
Q: 4 : i) The examinees will have to write a general essay of about 300 words on any ONE out of FIVE topics given **(1x10 = 10 Marks)**

ii)The examinees will have to write a Precis of a Passage of about 150 words. **(1x6=06 Marks)**

Unit V : Composition
Q.5 Multiple choice Question (MCQS) based on Unit-I,II &III ***(16x1=16 Marks)***

Internal Assessment
1) Reading Skills – 05 Marks
2) Presentation on a topic – 05 Marks
3) Submission of Assignment on Critical Analysis of Unseen literary Piece (Prose) - 10 Marks

Appendix-B

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी. ए. भाग – ३ मराठी (आवश्यक)
सत्र ५ रे

।। गुण विभागणी ।।

एकूण गुण – १००
लेखी गुण – ८०
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक - **'मृदगंध' भाग ३ (विभाग 'अ', 'ब', आणि 'क' साठी)**

विभाग - अ	वैचारिक	–	१६ गुण
विभाग - ब	ललित	–	१६ गुण
विभाग - क	कविता	–	१६ गुण
विभाग – ड	उपयोजित मराठी	–	१६ गुण
	वैचारिक, ललित व कविता या विभागांवर वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न	–	१६ गुण

विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी सोळा गुणांचा एक दीर्घोत्तरी प्रश्न – ३२ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न – १६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न – १६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ','ब' आणि 'क' यावर आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरुपाचे एकूण १६ बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण याप्रमाणे हा प्रश्न १६ गुणांचा असेल. – १६ गुण

विभाग 'ड' साठी संदर्भग्रंथ म्हणून **'उपयोजित मराठी'** संपादक - केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे हा ग्रंथ असेल. या ग्रंथातील **प्रकरण १२ वे 'अहवाल लेखन'** व **प्रकरण १७ वे 'प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन-वृत्तलेखन'** या प्रकरणांवर प्रत्येकी ०८ गुणांचा एक लघुत्तरी प्रश्न विचारण्यात येईल.

अंतर्गत मूल्यमापन : एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहील.

- गुण विभागणी :

१) गृहपाठ – १० गुण
२) मौखिक परीक्षा – १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहील. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा – ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन – २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही भाषिक व वाङ्मयीन कौशल्य विकसित करणाऱ्या विषयावर असावा.
२) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी. ए. भाग – ३ मराठी (आवश्यक)
सत्र ६ वे

।। गुण विभागणी ।।

एकूण गुण – १००
लेखी गुण – ८०
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक – **'मृदगंध' भाग ३ (विभाग 'अ', 'ब', आणि 'क' साठी)**

विभाग - अ	वैचारिक	–	१६ गुण
विभाग - ब	ललित	–	१६ गुण
विभाग - क	कविता	–	१६ गुण
विभाग – ड	उपयोजित मराठी	–	१६ गुण
	वैचारिक, ललित व कविता या विभागांवर वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न	–	१६ गुण

विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी सोळा गुणांचा एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	–	३२ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	–	१६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	–	१६ गुण

वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ','ब' आणि 'क' यावर आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरुपाचे एकूण १६ बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण याप्रमाणे हा प्रश्न १६ गुणांचा असेल. – १६ गुण

विभाग 'ड' साठी संदर्भग्रंथ म्हणून **'उपयोजित मराठी'** संपादक - केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे हा ग्रंथ असेल. या ग्रंथातील **प्रकरण ६ वे 'जाहीर निवेदन'** व **प्रकरण ८ वे 'जाहिरात लेखन'** या प्रकरणांवर प्रत्येकी ०८ गुणांचा एक लघुत्तरी प्रश्न विचारण्यात येईल.

अंतर्गत मूल्यमापन : एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहील.

- गुण विभागणी :

१) गृहपाठ – १० गुण
२) मौखिक परीक्षा – १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहील. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा – ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन – २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही भाषिक व वाङ्मयीन कौशल्य विकसित करणाऱ्या विषयावर असावा.
२) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

संपादित ग्रंथ - 'मृदगंध' भाग ३

बी. ए. भाग ३ मराठी (आवश्यक)
सत्र ५

विभाग अ) वैचारिक

१)	शेतकऱ्याचा असूड	म. फुले
२)	मंत्रबळ नव्हे यंत्रबळ	वि.दा.सावरकर
२)	बुध्दी : माणसाची खरी शक्ती	दादा धर्माधिकारी

विभाग ब) ललित

१)	लोकजीवनातील वृक्षपूजा	द.ता.भोसले
२)	पाणी	भास्कर चंदनशीव
३)	दहा पैशाचा तमाशा	मुकुंद टाकसाळे

विभाग क) कविता

१)	संतवाणी	अ) तुकाराम ब) रामदास
२)	औदुंबर	बालकवी
३)	गाव	ग्रेस
४)	जीवनाचा शोध घेताना	वाहरु सोनवणे
५)	खूणच पुसली मानवतेची	सुखदेव ढाणके
६)	दातासाठी हत्तीला मारण्याचे गणित	लोकनाथ यशवंत

विभाग ड) व्यावहारिक मराठी

१)	अहवाल लेखन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण १२ वे	संपा. केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२)	प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन - वृत्तलेखन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण १७ वे मधील 'बातमी लिहावी कशी' हा घटक	

बी. ए. भाग ३ मराठी (आवश्यक)
सत्र ६

विभाग अ) वैचारिक

१)	डॉ. पंजाबराव	वि. भि. कोलते
२)	राजर्षी शाहू : वसा आणि वारसा	गोविंद पानसरे
३)	स्वराज्य संकल्पिका राष्ट्रमाता जिजाऊ	अशोक राणा

विभाग ब) ललित

१)	मरणाहून आपेश वोखटे	भाऊसाहेबांची बखर
२)	अरणी	मारुती चितमपल्ली
३)	ढग	सखा कलाल

विभाग क) कविता

१)	संतवाणी	अ) शेख महंमद ब) फादर स्टिफन्स
२)	पोरसवदा होतीस	बा.सी. मर्ढेकर
३)	विझता विझता स्वतःला	नारायण सुर्वे
४)	बैलाचा मृत्यू	वसंत आबाजी डहाके
५)	काय कराल?	नारायण कुळकर्णी कवठेकर
६)	शेतकरी	बबन सराडकर

विभाग ड) व्यावहारिक मराठी

१)	जाहीर निवेदन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण ६ वे	संपा. केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२)	जाहिरात लेखन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण ८ वे	

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी.ए.भाग-३ मराठी वाङ्मय
सत्र ५ वे

।। गुण विभागणी ।।

एकूण गुण – १००
लेखी गुण – ८०
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले ग्रंथ -

१) मिरासदारी - लेखक - द.मा.मिरासदार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२) साहित्य विचार - संपादक - डॉ.दत्तात्रय पुंडे, डॉ.स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
   १) प्रकरण १ - साहित्याचे स्वरुप
   २) प्रकरण २ - साहित्याचे प्रयोजन
   ३) प्रकरण ३ - साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया

अ) मिरासदारी ४८ गुण
ब) साहित्य विचार ३२ गुण
८० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी

प्रश्न – १ संदर्भासह स्पष्टीकरण - ०८ गुण
- मिरासदारी यावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.

प्रश्न – २ मिरासदारी यावर एक दीर्घोत्तरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण
प्रश्न – ३ मिरासदारी यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण
प्रश्न – ४ साहित्य विचार यावर एक दीर्घोत्तरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण
प्रश्न – ५ साहित्य विचार यावर एक लघुत्तरी प्रश्न विचारला जाईल. - ०८ गुण
प्रश्न – ६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न - १६ गुण
(उपरोक्त मिरासदारी व साहित्य विचार यावर आधारित प्रत्येकी एक गुण असे १६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न असतील.)

अंतर्गत मूल्यमापन :

एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहील त्याची गुण विभागणी खालीलप्रमाणे
१) गृहपाठ – १० गुण
२) मौखिक परीक्षा – १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहील. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा – ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन – २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही साहित्यिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, समाज वास्तव वा समस्यांवर आधारित असावा. यामध्ये परिसरातील साहित्यिकाची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करणे, परिसरातील लोककलांची माहिती व विशेष नोंदवणे, परिसरातील म्हणी-वाक्प्रचार यांचे संकलन करुन विशेष नोंदवणे, लोकगीते, लोककथा यांचे संकलन करणे. ग्रामीण साहित्य, दलित साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य इ. वर टिपण तयार करणे. परिसरातील वाङ्मयीन चळवळी, परिसराचा सांस्कृतिक वारसा यावर टिपण तयार करणे. परिसराच्या भाषेचे विशेष नोंदवणे. वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वांचे चित्रण करणे. सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे वृत्तांकन करणे. हस्तलिखिताचे मुद्रितशोधन करणे. लोकसंस्कृतीची माहिती नोंदवणे इ. बाबींचा समावेश असेल.

२) गृहपाठावर आधारित मौखिक परीक्षा घेण्यात यावी.

बी.ए.भाग-३ मराठी वाङ्मय
सत्र ५ वे

१) **मिरासदारी – द.मा.मिरासदार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे**
२) **साहित्य विचार - संपादक, दत्तात्रय पुंडे, स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे**
२) प्रकरण १ - साहित्याचे स्वरूप
२) प्रकरण २ - साहित्याचे प्रयोजन
३) प्रकरण ३ - साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी.ए.भाग-३ मराठी वाङ्मय
सत्र ६ वे

।। गुण विभागणी ।।

एकूण गुण – १००
लेखी गुण – ८०
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले ग्रंथ -

१) एक होता कार्व्हर – अनुवाद - वीणा गवाणकर, राजहंस प्रकाशन, पुणे.
२) भाषाविज्ञान परिचय - संपादक – डॉ.मालशे, डॉ. पुंडे, डॉ.अंजली सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१) प्रकरण १ - भाषेचे स्वरुप आणि उपयोग
२) प्रकरण २ - स्वनविज्ञान
३) प्रकरण ३ - स्वनिम विचार

अ) एक होता कार्व्हर	४८ गुण
ब) भाषाविज्ञान परिचय	३२ गुण
	८० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी

प्रश्न – १ संदर्भासह स्पष्टीकरण - ०८ गुण
- एक होता कार्व्हर यावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.

प्रश्न – २ एक होता कार्व्हर यावर एक दीर्घोत्तरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण
प्रश्न – ३ एक होता कार्व्हर यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण
प्रश्न – ४ भाषाविज्ञान परिचय यावर एक दीर्घोत्तरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण
प्रश्न – ५ भाषाविज्ञान परिचय यावर एक लघुत्तरी प्रश्न विचारला जाईल. - ०८ गुण
प्रश्न – ६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न - १६ गुण
(उपरोक्त एक होता कार्व्हर व भाषाविज्ञान परिचय यावर आधारित प्रत्येकी एक गुण असे १६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न असतील.)

अंतर्गत मूल्यमापन :

एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहील त्याची गुण विभागणी खालीलप्रमाणे
१) गृहपाठ – १० गुण
२) मौखिक परीक्षा – १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहील. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा – ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन – २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही साहित्यिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, समाज वास्तव वा समस्यांवर आधारित असावा. यामध्ये परिसरातील साहित्यिकाची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करणे, परिसरातील लोककलांची माहिती व विशेष नोंदवणे, परिसरातील म्हणी-वाक्प्रचार यांचे संकलन करुन विशेष नोंदवणे, लोकगीते, लोककथा यांचे संकलन करणे. ग्रामीण साहित्य, दलित साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य इ. वर टिपण तयार करणे. परिसरातील वाङ्मयीन चळवळी, परिसराचा सांस्कृतिक वारसा यावर टिपण तयार करणे. परिसराच्या भाषेचे विशेष नोंदवणे. वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वांचे चित्रण करणे. सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे वृत्तांकन करणे. हस्तलिखिताचे मुद्रितशोधन करणे. लोकसंस्कृतीची माहिती नोंदवणे इ. बाबींचा समावेश असेल.

२) गृहपाठावर आधारित मौखिक परीक्षा घेण्यात यावी.

बी.ए.भाग-३ मराठी वाङ्मय
सत्र ६ वे

१) एक होता कार्व्हर - वीना गवाणकर, राजहंस प्रकाशन, पुणे

२) भाषाविज्ञान परिचर - संपादक, डॉ. मालशे, डॉ. पुंडे, डॉ.अंजली सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

१) प्रकरण १ - भाषेचे स्वरूप आणि उपयोग
२) प्रकरण २ - स्वयविज्ञान
३) प्रकरण ३ - स्वनिम विचार

Appendix-C

बी.ए.तृतिय वर्ष (अनिवार्य हिन्दी)

षष्ठ सत्र

कुल अंक – १००
लिखित परीक्षा – ८०
आंतरिक मूल्यांकन -२०

नियोजित पाठ्यपुस्तक **'काव्यादर्श '** राघव पब्लिशर्स , नागपूर यह पुस्तक अध्ययन तथा अध्यापन के लिए निर्धारित की गई है संपूर्ण पाठ्यक्रम पाँच इकाइयों में विभाजित है

प्रथम इकाई – गद्य विभाग (७ से १२ पाठ)
द्वितीय इकाई पद्य विभाग (७ से १२ कविताएँ)
तृतीय इकाई – प्रयोजनमूलक हिंदी - अर्थ, परिभाषा, स्वरुप, व्याप्ति, एवं विशेषाताएँ
पत्राचार - अर्थ, स्वरुप, विशेषताएँ
व्यावसायिक पत्र
चतुर्थ इकाई - निबंध - सामाजिक, पर्यावरण , वैचारिक, मीडिया, साहित्यिक निबंध पूछे जायेंगे,
हिंदी की संवेधानिक स्थिति.
पंचम इकाई - सम्पूर्ण पाठ्यक्रम से वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे

बी.ए.तृतिय वर्ष (अनिवार्य हिन्दी)

अंक विभाजन एवं प्रश्नपत्र का स्वरुप (षष्ठ सत्र)

समय – ३ घंटे **पूर्णांक – ८०**

प्रश्न क्र.१ अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)
आ) लघुत्तरी प्रश्न (दो) प्रथम इकाई से (2x 4 = 08 अंक)

प्रश्न क्र.२ दो कविताओं का केंद्रीय भाव द्वितीय इकाई से (2x 8 = 16 अंक)
प्रश्न क्र.३ तृतीय इकाई से दो दीर्घोत्तरी प्रश्न (2x 8 = 16 अंक)
प्रश्न क्र.४ चतुर्थ इकाई सें दो दीर्घोत्तरी प्रश्न (2x 8 = 16 अंक)
प्रश्न क्र.५ संपूर्ण पाठ्यक्रम से (वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी) १६ प्रश्न पूछे जायेंगे प्रत्येक प्रश्न के लिए एक अंक होगा (1x16 = 16 अंक)

सूचना – १) इकाई एक, दो, तीन एवं चार से सभी प्रश्न विकल्प के साथ पूछे जायेंगे
२)इकाई एक से जिन पाठों से दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे , उनसे लघुत्तरी प्रश्न न पूछे जाए

आंतरिक मूल्यांकन – २० अंक
१) किसी एक जनसंचार माध्यम पर वृत्तांत लेखन १० अंक
२) विभागीय गतिविधियों में सहभागिता - ०५ अंक
३) भित्तिपत्रक की निर्मिती – ०५ अंक

बी.ए.तृतिय वर्ष (अनिवार्य हिन्दी)

पंचम सत्र **कुल अंक – १००**

लिखित परीक्षा – ८०

आंतरिक मूल्यांकन -२०

नियोजित पाठ्यपुस्तक '**काव्यादर्श** ' राघव पब्लिशर्स , नागपूर यह पुस्तक अध्ययन तथा अध्यापन के लिए निर्धारित की गई है यह पुस्तक पंचम तथा षण्ठ सत्र के लिए निर्धारित की गई है

प्रथम इकाई – गद्य विभाग (१ से ६ पाठ)
द्वितीय इकाई पद्य विभाग (१ से ६ पाठ)
तृतीय इकाई – *जनसंचार की अवधारणा, अर्थ , परिभाषा एवं महत्व,
*जनसंचार माध्यमों का विकास,
*जनसंचार माध्यमों के विविध रुप
अ) दृकश्राव्य आ) श्रव्य माध्यम
इ) दृश्य माध्यम ई) नव इलेक्ट्रॉनिक जनसंचार माध्यम
चतुर्थ इकाई - अनुवाद - अर्थ, परिभाषा, विशेषताएँ और प्रकार
जनसंचार माध्यमों में हिंदी का प्रयोग
माध्यमोपयोगी लेखन : स्वरुप एवं प्रकार
अ) उद्घोषणा लेखन आ) संवाद लेखन
इ) साक्षात्कार लेखन ई) कहानी लेखन

पंचम इकाई - सम्पूर्ण पाठ्यक्रम से वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे

बी.ए.तृतिय वर्ष (अनिवार्य हिन्दी)

अंक विभाजन एवं प्रश्नपत्र का स्वरुप (पंचम सत्र)

समय – ३ घंटे **पूर्णांक – ८०**

प्रश्न क्र.१ अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)
आ) लघुत्तरी प्रश्न (दो) प्रथम इकाई से (2x 4 = 8 अंक)

प्रश्न क्र.२ दो कविताओं का केंद्रीय भाव द्वितीय इकाई से (2x 8 = 16 अंक)
प्रश्न क्र.३ तृतीय इकाई से दो दीर्घोत्तरी प्रश्न (2x 8 = 16 अंक)
प्रश्न क्र.४ चतुर्थ इकाई पर दो दीर्घोत्तरी प्रश्न (2x 8 = 16 अंक)
प्रश्न क्र.५ संपूर्ण पाठ्यक्रम से (वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी) १६ प्रश्न पुछे जायेंगे प्रत्येक प्रश्न के लिए एक अंक होगा (1x16 = 16 अंक)

सुचना – १) इकाई एक, दो, तीन एवं चार से सभी प्रश्न विकल्प के साथ पूछे जायेंगे
२)इकाई एक से जिन पाठों पर दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे , उनसे लघुत्तरी प्रश्न न पूछे जाए

आंतरिक मूल्यांकन – २० अंक

१) किसी १० मराठी मुहावरों / लोकोक्तियों का हिंदी अनुवाद १० अंक
२) विभागीय गतिविधियों में सहभागिता - ०५ अंक
३) भित्तीपत्रक – ०५ अंक

वी.ए.तृतीय वर्ष (हिन्दी साहित्य)

पंचम सत्र **कुल अंक – १००**

लिखित परीक्षा – ८०
आंतरिक मूल्यांकन -२०

प्रथम इकाई – खण्डकाव्य – '**नहुष** ' मैथिलीशरण गुप्त लोकभारती प्रकाशन १५ ए महात्मा गांधी मार्ग इलाहाबाद-१

द्वितीय इकाई – 'गद्य गौरव' - राघव पब्लिशर्स , नागपूर द्वारा सम्पादित संग्रह से १ से ०६ पाठ

तृतीय इकाई - आधुनिक हिन्दी साहित्य का इतिहास

१) हिन्दी का नवजागरण काल
२) आधुनिक हिन्दी खडी बोली गद्य का उद्‌भव तथा विकास.
३) हिन्दी खडी बोली-काव्य-उद्‌भव तथा विकास
४) भारतेन्दु युग की विशेषताएँ
५) द्विवेदी युग की विशेषताएँ
६)

चतुर्थ इकाई – प्रथम, द्वितीय, एवं तृतीय इकाई से लघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे

पंचम इकाई - संम्पूर्ण पाठ्यक्रम से वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे.

अंक विभाजन एवं प्रश्नपत्र का स्वरुप (पंचम सत्र)

समय ३ घंटे **पूर्णांक ८०**

प्रश्न क्र. अ) संदर्भ सहित व्याख्या (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)
आ) दीर्घोत्तरी प्रश्न (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)

प्रश्न क्र.२ अ) संदर्भ सहित व्याख्या (एक) द्वितीय इकाई से (1x 8 = 8 अंक)
आ) दीर्घोत्तरी प्रश्न (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)

प्रश्न क्र.३ आधुनिक हिन्दी साहित्य का इतिहास (दो) दीर्घोत्तरी प्रश्न (2x 8 = 16 अंक)

प्रश्न क्र.४ इकाई एक, दो, एवं तीन से (चार) लघुत्तरी प्रश्न पुछे जायेंगे (4x 4 = 16 अंक)

प्रश्न क्र.५ सम्पूर्ण पाठ्यक्रम से (वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी १६ प्रश्न पूछे जायेंगे प्रत्येक प्रश्न के लिए एक अंक होगा. (1x 16 = 16 अंक)

सूचना – इकाई एक, दो, तीन एंव चार से सभी प्रश्न विकल्प के साथ पूछे जायेंगे

आंतरिक मूल्यांकन – २० अंक

१) निबंध परियोजना (आधुनिक हिन्दी का उद्‌भव और विकास – १० अंक
२) विभागीय गतिविधियो मे सहभागिता – ०५ अंक
३) साहित्यिक विधाओं पर भित्तिपत्रक – ०५ अंक

बी.ए.तृतीय वर्ष (हिन्दी साहित्य)

षष्ठ सत्र **कुल अंक – १००**

लिखित परीक्षा – ८०
आंतरिक मूल्यांकन -२०

प्रथम इकाई – तीन दीर्घ कविताएँ

मोचीराम – धूमिल,
सरोजस्मृति – निराला,
कविता की मौत, डॉ.धर्मवीर भारती

द्वितीय इकाई – गद्य गौरव - राघव पब्लिशर्स , नागपूर द्वारा सम्पादित संग्रह ०७ से १२ पाठ

तृतीय इकाई - आधुनिक हिन्दी साहित्य का इतिहास

१) छायावाद २) प्रगतीवाद
३) प्रयोगवाद ४) नई कविता (केवल विशेषताएँ पुछी जाय)

चतुर्थ इकाई – प्रथम, द्वितीय, एवं तृतीय इकाई से लघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे

पंचम इकाई - संम्पूर्ण पाठ्यक्रम से वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे.

अंक विभाजन एवं प्रश्नपत्र का स्वरुप (षष्ठ सत्र)

समय ३ घंटे **पूर्णांक ८०**

प्रश्न क्र.१ अ) संदर्भ सहित व्याख्या (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)
आ) दीर्घोत्तरी प्रश्न (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)

प्रश्न क्र.२ अ) संदर्भ सहित व्याख्या (एक) द्वितीय इकाई से (1x 8 = 8 अंक)
आ) दीर्घोत्तरी प्रश्न (एक) प्रथम इकाई से (1x 8 = 8 अंक)

प्रश्न क्र.३ आधुनिक हिन्दी साहित्य का इतिहास (दो) दीर्घोत्तरी प्रश्न (2x 8 = 16 अंक)

प्रश्न क्र.४ इकाई एक, दो, एव तीन से (चार) लघुत्तरी प्रश्न पुछे जायेंगे (4x 4 = 16 अंक)

प्रश्न क्र.५ सम्पूर्ण पाठ्यक्रम से (वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी) १६ प्रश्न पूछे जायेंगे प्रत्येक प्रश्न के लिए एक अंक होगा. (1x 16 = 16 अंक)

सूचना – इकाई एक, दो, तीन एंव चार से सभी प्रश्न विकल्प के साथ पूछे जायेंगे

आंतरिक मूल्यांकन – २० अंक

१)किसी एक काव्यधारा पर निबंध परियोजना – १० अंक
२) विभागीय गतिविधियो मे सहभागिता – ०५ अंक
३)साहित्यिक विधाओं पर भित्तिपत्रक – ०५ अंक

बी.ए.तृतीय वर्ष (हिन्दी साहित्य)

प्रयोजनमूलक हिन्दी

पंचम सत्र **कुल अंक – १००**

लिखित परीक्षा – ८०

आंतरिक मूल्यांकन -२०

इकाई – १ प्रयोजनमूलक हिंदी : प्रयुक्ति

१) प्रयुक्ति का अर्थ , उसके सामान्य लक्षण, अनुवाद के संदर्भ में उनकी प्रासंगिकता, हिंदी की प्रयुक्ती का चयन और विश्लेषण.

२) हिन्दी की प्रयोजनमूलक प्रयुक्तियॅा

३) भाषा प्रयुक्ति की विशेषताएँ

४) भाषा प्रयुक्ति के प्रकार - साहित्यिक - वाणिज्यिक, कार्यालयीन, राजभाषा, विज्ञापन, विधि एवं कानुनी एवं तकनीकी भाषा प्रयुक्ती .

इकाई – २ राजभाषा हिंदी

१) राजभाषा की संवैधानिक स्थिती.

२) राजभाषा का क्रमिक विकास

३) राजभाषा का स्वरुप

४) राजभाषा और अनुवाद

इकाई – ३ कम्प्यूटर और हिंदी

१) संगणक का सामान्य परिचय, रुपरेखा

२) कम्प्यूटर में हिंदी का प्रयोग तथा क्षेत्र

३) इटरनेट- संपर्क उपकरणों का परिचय, मितव्ययिता के सुत्र - वेब पब्लिशिंग

४) आज के कम्प्यूटर युग में दवनागरी की सार्थकता

इकाई – ४ प्रथम, द्वितीय एवं तृतिय इकाई से लघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे

इकाई – ५ संपूर्ण पाठ्यक्रम से वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे.

अंक विभाजन एवं प्रश्नपत्र का स्वरुप (पंचम सत्र)

समय ३ घंटे पूर्णांक ८०

प्रश्न -१ प्रथम इकाई से विकल्प के साथ एक दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे (16x1 = 16 अंक)

प्रश्न -२ द्वितीय इकाई से विकल्प के साथ एक दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे (16x1 = 16 अंक)

प्रश्न -३ तृतिय इकाई से विकल्प के साथ एक दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे (16x1 = 16 अंक)

प्रश्न -४ प्रथम, द्वितीय, तृतीय इकाई से विकल्प के साथ चार लघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे(4x4 = 16 अंक)

प्रश्न-५ पुरे पाठ्यक्रम पर वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे 1x16 = 16 अंक)

आंतरिक मूल्यांकन – २० अंक

१) विभागीय गतिविधियो मे सहभागिता – १० अंक

२) परिसंवाद – १० अंक

बी.ए.तृतीय वर्ष (हिन्दी साहित्य)

प्रयोजनमूलक हिन्दी

षष्ठ सत्र

कुल अंक – १००
लिखित परीक्षा – ८०
आंतरिक मूल्यांकन -२०

इकाई-१ – जनसंचार के माध्यम में प्रयुक्त हिंदी

१) जनसंचार की विशेषताएँ
२) जनसंचार माध्यमों की उपयोगिता
३) जनसंचार माध्यम और समाचार लेखन
४) विभिन्न जनसंचार माध्यमों का स्वरुप - मुद्रण- श्रव्य, दृश्य श्रव्य.

इकाई – २ शीर्षक की संरचना, लीड, इंट्रो एव शीर्षक - संपादन

संपादकीय - लेखन – पृष्ठ सज्जा - साक्षात्कार
पत्रकार एवं प्रेस प्रबंधन
प्रमुख प्रेस कानुन एवं आचार सहिंता

इकाई – ३ अ) प्रयोजनमूलक हिंदी प्रयुक्ति के माध्यम

१) खडी बोली, २) हिंदुस्थानी ३) मानक भाषा ४) संपर्क भाषा ५) राष्ट्रभाषा ६) राजभाषा ७) त्रिभाषा सुत्र ८) राज्यभाषा
आ) कार्यालयीन हिंदी –
प्रारुपण, संक्षेपण, पल्लवन एवं टिप्पण

इकाई – ४ प्रथम, द्वितीय एवं तृतिय इकाई से लघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे

इकाई – ५ संपूर्ण पाठ्यक्रम से वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे.

अंक विभाजन एवं प्रश्नपत्र का स्वरुप (षष्ठ सत्र)

समय ३ घंटे **पूर्णांक ८०**

प्रश्न -१	प्रथम इकाई से विकल्प के साथ एक दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे (16x1 = 16 अंक)
प्रश्न -२	द्वितीय इकाई से विकल्प के साथ एक दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे (16x1 = 16 अंक)
प्रश्न -३	तृतिय इकाई से विकल्प के साथ एक दीर्घोत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे (16x1 = 16 अंक)
प्रश्न -४	प्रथम, द्वितीय, तृतीय इकाई से विकल्प के साथ चार लघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे(4x4 = 16 अंक)
प्रश्न-५	पुरे पाठ्यक्रम पर वस्तुनिष्ठ / अतिलघुत्तरी प्रश्न पूछे जायेंगे 1x16 = 16 अंक)

आंतरिक मूल्यांकन – २० अंक

१) विभागीय गतिविधियो मे सहभागिता – १० अंक
२) परिसंवाद – १० अंक

Appendix-D

वाङ्.मय स्नातक भाग-३
संस्कृत आवश्यक
सत्र – ५
पुस्तक - संस्कृत सोपान - भाग-३ (प्रथम विभाग)
परिमल प्रकाशन, पुसद.

वेळ ३ तास — गुण - लेखी परीक्षा – ८०
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
एकूण गुण - १००

घटक – १ गद्य - पाठ १ व २ - १६ गुण
घटक – २ गद्य - पाठ ३ व ४ - १६ गुण
घटक – ३ गद्य - पाठ १ व २ - १६ गुण
घटक – ४ पद्य - पाठ ३ व ४ - १६ गुण
घटक – ५ संस्कृत नाटकावर आधारित प्रश्नावली – १६ गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

लेखी परीक्षा गुण – ८०

प्रश्न १ ला	अ) ४ पैकी २ गद्य उता-यांचा अनुवाद (५ ते ६ ओळींचे उतारे)	१० गुण
	ब) प्रश्न (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न २ रा	अ) ४ पैकी २ गद्य उता-यांचा अनुवाद (५ ते ६ ओळींचे उतारे)	१० गुण
	ब) प्रश्न दोन पैकी एक	०६ गुण
प्रश्न ३ रा	अ) ४ पैकी २ पद्य श्लोकांचा अनुवाद (४ ओळींचे)	१० गुण
	ब) प्रश्न (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न ४ था	अ) ४ पैकी २ पद्य श्लोकांचा अनुवाद (४ ओळींचे)	१० गुण
	ब) प्रश्न (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न ५ वा	घटक ५ वर आधारित वस्तुनिष्ठ प्रश्न २० पैकी १६	१६ गुण

अन्तर्गत मूल्यमापन—
१) स्वाध्याय — १० गुण
२) मौखिक — १० गुण

वाङ्.मय स्नातक भाग-३
संस्कृत आवश्यक
सत्र – ६
पुस्तक - संस्कृत सोपान - भाग-३ (द्वितीय विभाग)
परिमल प्रकाशन, पुसद.

वेळ ३ तास — गुण - लेखी परीक्षा – ८०
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
एकूण गुण - १००

घटक – १ गद्य - पाठ १ व २ - १६ गुण
घटक – २ गद्य - पाठ ३ व ४ - १६ गुण
घटक – ३ गद्य - पाठ १ व २ - १६ गुण
घटक – ४ पद्य - पाठ ३ व ४ - १६ गुण
घटक – ५ संस्कृत नाटकावर आधारित प्रश्नावली – १६ गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

लेखी परीक्षा गुण – ८०

प्रश्न १ ला	अ) ४ पैकी २ चा अनुवाद (५ ते ६ ओळींचे उतारे)	१० गुण
	ब) प्रश्न (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न २ रा	अ) ४ पैकी २ चा अनुवाद (५ ते ६ ओळींचे उतारे)	१० गुण
	ब) प्रश्न दोन पैकी एक	०६ गुण
प्रश्न ३ रा	अ) ४ पैकी २ श्लोकांचा अनुवाद (४ ओळींचे)	१० गुण
	ब) प्रश्न (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न ४ था	अ) ४ पैकी २ श्लोकांचा अनुवाद (४ ओळींचे)	१० गुण
	ब) प्रश्न (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न ५ वा	घटक ५ वर आधारित वस्तुनिष्ठ प्रश्न २० पैकी १६	१६ गुण

अन्तर्गत मूल्यमापन—

१) स्वाध्याय	१० गुण
२) मौखिक	१० गुण

वाङ्.मय स्नातक भाग-३

सत्र – ५

संस्कृत साहित्य

पुस्तक – १) अभिज्ञान शाकुन्तलम्
लघुसिद्वान्त कौमुदी (व्यंजन संधी प्रकरणम्)

वेळ ३ तास **गुण - लेखी परीक्षा – ८०**
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
एकूण गुण - १००

घटक- १ -	अभिज्ञान शाकुन्तलम् - अंक १ ते ३	१६ गुण
घटक- २ -	अभिज्ञान शाकुन्तलम् - अंक ४ ते ५	१६ गुण
घटक- ३ -	अभिज्ञान शाकुन्तलम् - अंक ६ ते ७	१६ गुण
घटक- ४ -	लघुसिध्दान्त कौमुदी -व्यंजन संधी	१६ गुण
घटक- ५ -	अभिज्ञान शाकुन्तलम् वर आधारित वस्तुनिष्ठ प्रश्न.	१६ गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

प्रश्न १ ला	८ श्लोकांपैकी ५ चा अनुवाद करा	१६ गुण
प्रश्न २ रा	दीर्घोत्तरी प्रश्न २ पैकी १	१६ गुण
प्रश्न ३ रा	टिपा ६ पैकी ४	१६ गुण
प्रश्न ४ था	सूत्राचे स्पष्टीकरण ५ पैकी ३	१६ गुण
प्रश्न ५ वा	२० पैकी १६ वस्तुनिष्ठ प्रश्न	१६ गुण

अन्तर्गत मूल्यमापन—

१) स्वाध्याय	१० गुण
२) मौखिक	१० गुण

संदर्भ ग्रंथ

१) अभिज्ञान शाकुन्तलम् – डॉ.रा.शं.वाळिंबे , जोशी आणि लोखंडे प्रकाशन, टिळक रस्ता पुणे
२) अभिज्ञान शाकुन्तलम् – प्राचार्य डॉ.निला सोमलवार कौमुदी प्रकाशन.
३) अभिज्ञान शाकुन्तलम् – डॉ.माधुरी कलकोटे, परिमल प्रकाशन.
४) लघूसिध्दान्त कौमूदी – प्राचार्या डॉ.निला सोमलवार कौमुदी प्रकाशन.टिळक रस्ता पुणे.

वाङ्.मय स्नातक भाग-३

सत्र – ६

संस्कृत साहित्य

पुस्तक – १) हर्षचरितसार – (प्रथम व द्वितीय उच्छवास)
काव्यप्रकाश (उल्लास १०)

वेळ ३ तास **गुण - लेखी परीक्षा – ८०**
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
एकूण गुण - १००

घटक- १ -	हर्षचरितसार पहिला उच्छवास	१६ गुण
घटक- २ -	हर्षचरितसार दुसरा उच्छवास	१६ गुण
घटक- ३ -	काव्यप्रकाश (उल्लास दहा मधील पुढील अलंकार - उपमा, उत्प्रेक्षा, रुपक,निदर्शना, श्लेष, दिपक अलंकार, भ्रांन्तीमान, उत्तर	१६ गुण
घटक- ४ -	ग्रंथाचा परिचय- १) रामायण २) महाभारत ३)रघुवंशम् ४) मृच्छकटिक ५) उतर रामचरित	१६ गुण
घटक- ५ -	वरील ग्रंथावर आधारित वस्तुनिष्ठ प्रश्न	१६ गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

प्रश्न १ ला	तीन उता-यापैकी दोन उता-यांचा अनुवाद करा	१६ गुण
प्रश्न २ रा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न दोन पैकी एक	१० गुण
	ब) टिपा लिहा तीन पैकी एक	०६ गुण
प्रश्न ३ रा	सहा पैकी चार अलंकाराचे व्याख्या उदाहणासह स्पष्टीकरण	१६ गुण
प्रश्न ४ था	खालील पैकी कोणत्याही दोन ग्रंथाचा परिचय लिहा	१६ गुण
प्रश्न ५ वा	२० पैकी १६ वस्तुनिष्ठ प्रश्न (घटक ४) वर आधारित.	१६ गुण

अन्तर्गत मूल्यमापन—

३)	स्वाध्याय	१० गुण
४)	मौखिक	१० गुण

संदर्भ ग्रंथ

१) हर्षचरितसार, प्राचार्य निला सोमलवार, कौमुदी प्रकाशन.
२) हर्षचरितसार, डॉ.माधुरी कलकोटे, परिमल प्रकाशन
३) संस्कृत साहित्याचा सोपपात्तिक इतिहास- डॉ.विनायक वामन करंबेळकर श्री शारदा प्रकाशन, नागपूर.

*****

Appendix-E

B.A. PART - III

URDU COMPULSORY

SEMESTTER - V

Time: Three Hours Max. Marks: 80

TEXT PRESCRIBED : SHUA - E ADAB (Part - III)

Edited by : Dr. Mohd. Samiullah, Dr. Roohina Tabassum

Published by: TAFSA Computers, Amravati.

UNITWISE DUSTRIBUTION OF MARKS

UNIT I : (Prose) The following TWO Lessons from Text

لیزر شعاعیں۔ ہندوستان میں عورت کی سماجی حیثیت

There Shall be FOUR short Answer type Questions out of Eight of 4 marks each 16

UNIT - II (Poetry) The following poems from Text

قصیدہ: ذوق مرثیہ: غالب مثنوی: مرزا شوق

The examinee Shall explain FOUR Couplets out of Eight of 4 marks each 16

UNIT III : (Prose) The following lessons from Text

لکھنؤ میں فنون ادبیہ کی ترقی

There Shall be FOUR short Answer type Questions out of Eight of 4 marks each 16

UNIT IV : (Prose) The following lesson from Text

پچھو پچھو مچھی

There Shall be ONE Long Answer type Questions out of TWO of 16 marks. 16

UNIT V : Communication Skill 16

i) An Essay on general Topic 8 marks

ii) Translation of a passage from English to Urdu 8 mark

Internal Assesment based on Syllabus

i) Oral Test carrying 10 marks

ii) Written Test carrying 10 marks

B.A. PART - III

URDU COMPULSORY

SEMESTTER - III

Max. Marks : 80

Time : Three Hours

TEXT PRESCRIBED : SHUA - E ADAB (Part - III)

Edited by : Dr. Mohd. Samiullah, Dr. Roohina Tabassum

Published by: TAFSA Computers, Amravati.

UNITWISE DUSTRIBUTION OF MARKS

UNIT I : (Prose) The following TWO Lessons from Text

سائبر اسپیس مسلمانوں کی تعلیم

There Shall be FOUR short Answer type Questions out of Eight of 4 marks each 16

UNIT - II (Poetry) The following poems from Text

• چاند تاروں کا بند (مخدوم محی الدین) قطعات :اقبال رباعیات : جوش

The examinee Shall explain FOUR Couplets out of Eight of 4 marks each 16

UNIT III : (Prose) The following lessons from Text

حکایت دو دوست

There Shall be FOUR short Answer type Questions out of Eight of 4 marks each 16

UNIT IV : (Prose) The following lesson from Text

اعتراض - مرید پور کا پیر

There Shall be ONE Long Answer type Questions out of TWO of 16 marks. 16

UNIT V : Communication Skill

i) An Essay on general Topic 8 marks

ii) Translation of a passage from English to Urdu 8 mark 16

Internal Assesment based on Syllabus

i) Oral Test carrying 10 marks

ii) Written Test carrying 10 marks

B.A. PART - III

URDU LITERATURE

SEMESTTER - V

Time : Three Hours Max. Marks 80

TEXT PRESCRIBED : 1. (PROSE) HAMARI SHAIRI (PART - I)

by : Syed. Masood Hasan Rizvi Adeeb (Educational Book House, Aligrah)

امراؤجان ادا : مرزا ہادی رسوا ۔ (ایجوکیشنل ہاؤس علی گڈھ)

2. POETRY : BAL E JIBRIL (GHAZALIYAT) by. Dr. Mohd. Iqbal

مسدس حالی: خواجہ الطاف حسین حالی (دوسرا حصہ)

3. Rhtovics :

UNITWISE DUSTRIBUTION OF MARKS

UNIT I : (Prose) Passages for explaination from HAMARI SHAIRI (PART - I) 8 marks each two out of four passages 16

UNIT II : (Poetry) Poetry Couplets for explaination 2 marks each Eight out of Fifteen Couplets 16

UNIT III : Critical questions on the Text prescribed (i.e. Hamari Shari and Bal e Jibril)Short Answer type Question One out of Two of 8 marks 8

UNIT IV : Life and works of the author (Long answer type question) one out of two 16

UNIT V : Essay on Literary Topic (Long Answer type question) 16

UNIT VI : Rhetovics : (Short Answer type). 8

Internal Assesment based on Syllabus

i) Oral Test carrying 10 marks

ii) Written Test carrying 10 marks

B.A. PART - III

URDU LITERATURE

SEMESTTER - I

Time : Three Hours Max. Marks 80

TEXT PRESCRIBED : 1. (PROSE) HAMARI SHAIRI (PART - II)

by : Syed. Masood Hasan Rizvi Adeeb (Educational Book House, Aligrah)

ہماری شاعری ۔ سید مسعود حسن رضوی ادیب ۔ (ایجوکیشنل ہاؤس علی گڈھ)

2. POETRY : MUNTKHAB MANZOMAT E IQBAL by. Dr. Mohd. Samiullah

منتخب منظومات اقبال : مرتبہ۔ ڈاکٹر محمد سمیع اللہ

3. Rhtovics :

صنائع بدائع : ۔ تجنیس ۔ قصر ۔ تشبیہ ۔ استعارہ ۔ تلمیح ۔ تضاد ۔ حسن تعلیل ایہام ۔ لف ونشر ۔ مراعاۃ النظیر ۔ مبالغہ

UNITWISE DUSTRIBUTION OF MARKS

UNIT I : (Prose) Passages for explaination from HAMARI SHAIRI (PART - II) 8 marks each two out of four passages 16

UNIT II : (Poetry) Poetry Couplets for explaination 2 marks each Eight out of Fifteen Couplets 16

UNIT III : Critical questions on the Text prescribed (i.e. Hamari Shari and Manzomat e Iabal)Short Answer type Question One out of Two of 8 marks 8

UNIT IV : Life and works of the author (Long answer type question) one out of two 16

UNIT V : Essay on Literary Topic (Long Answer type question) 16

UNIT VI : Rhetovics : (Short Answer type). 8

Internal Assesment based on Syllabus

i) Oral Test carrying 10 marks

ii) Written Test carrying 10 marks

Appendix-F

7

Semester V

PERSIAN LITERATURE

Time: 3 hours — Total Marks : 80

Internal Assesment — Total Marks : 20

Distribution of Marks :

Unit I	Prose	16
Unit II	Poetry	16
Unit III	History Of Persian Literature	16
Unit IV	Lives of Authors	16
Unit V	Forms of Poetry	16
	Total	80

The distribution of internal assessment marks shall be as follows.

Home Assignment : 10 Marks — Two Unit Tests: 5 marks each

Unit I : Prose : Following selections from "Hadiqua-e-Farsi" Part III

Published by Advocate B. S. Taji New Town , Badnera

(۱)اصحاب فیل (۲)ادہم پینہ دوز (۳)ادب

II. Poetry : Following selections from "Hadiqua-e-Farsi" Part I

قصیدہ: ظہیر فاریابی

غزلیات: مرزا غالب دہلوی

منظومات: محمود خان افشار: عفت، ایرج مرزا: برای لوح مزار خود

III. History of Persian Literature: سبک دور مشروطہ

Book Recomended: فارسی شاعری کے اسالیب کا مطالعہ

از ڈاکٹر انجم ضیاء الدین تاجی، ڈاکٹر محمد یحییٰ جمیل، اسباق پبلی کیشنز، پونے

IV. Lives of Authors

V: Forms of Poetry اصناف سخن: قصیدہ، مثنوی، غزل، قطعہ، رباعی وغیرہ

Question paper will be set on the following pattern:

Note: Questions will be asked in Persian and answers may be written either in Urdu, Hindi or English.

8

Q.No.1	
(A)	The students shall have to translate two passages out of three taken from اصحاب فیل،ادہم پینہ دوز،ادب 16
Q.No.2	
(A)	The students shall have to translation four couplets out of seven coupltes to be given from غزلیات مرزا غالب 8
(B)	The students shall have to translation one sets of couplets out of three sets , each consists of four couplets from قصیدہ،منظومات جدید 8
Q.No.3	16Multiple Choice Questions based on Unit III i.e. History of Persian Literature. 16
Q.No.4	Write life and literary contribution of any one of the four authors and poets.
Q.No.5	Two short notes out of four. 16

☆☆☆☆☆

Semester VI

Time: 3 hours Total Marks : 80

Internal Assesment Total Marks : 20

Distribution of Marks :

Unit I	Prose	16
Unit II	Poetry	16
Unit III	History Of Persian Literature	16
Unit IV	Essay in Persian	16
Unit V	Scansion	16
	Total	80

The distribution of internal assessment marks shall be as follows.

Home Assignment : 10 Marks Two Unit Tests: 5 marks each

Unit I : Prose : Following selections from "Hadiqua-e-Farsi" Part III

Published by Advocate B. S. Taji New Town , Badnera

(۱)اذان مغرب (۲)بالاتر از عشق (۳)زبان شعر

9

II. Poetry : Following selections from "Hadiqua-e-Farsi" Part III

رباعیات: خیام، سرمد

غزلیات: ابوطالب کلیم

منظومات: اقبال: نعت دین وآدمیت

III. History of Persian Literature: سبک پس از دور مشروطہ

Book Recomended: فارسی شاعری کے اسالیب کا مطالعہ

از ڈاکٹر انجم ضیاء الدین تاجی، ڈاکٹر محمد یحیی جمیل، اسباق پبلی کیشنز، پونے

IV. Essay in Persian

V: Scansion بحر رجز بحر متدارک بحر رمل بحر ہزج بحر متقارب،

Question paper will be set on the following pattern:

Note: Questions will be asked in Persian and answers may be written either in Urdu, Hindi or English.

Q.No.1	
(A)	The students shall have to translate two passages out of three taken from اذان مغرب، بالاتر از عشق، زبان شعر 16
Q.No.2	
(A)	The students shall have to translation four couplets out of seven coupltes to be given from غزلیات ابوطالب کلیم 8
(B)	The students shall have to translation one sets of couplets out of three sets , each consists of four couplets from رباعیات، منظومات جدید 8
Q.No.3	16 Multiple Choice Questions based on Unit III i.e. History of Persian Literature. 16
Q.No.4	One essay in Persian out of four topics 16
Q.No.5	Scansion of four couplets out of six 16

☆☆☆☆☆

Appendix-G

बी.ए.भाग-३
पाली आणि प्राकृत (आवश्यक)
सेमिस्टर-५

वेळ : ३ तास — **लेखी परीक्षा – ८०**
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
एकूण १००

युनिट-१	**महासतिपट्ठान सुत्त**		
		१) एवं मे सुत्त	
		२) कायानुपस्सना	१६ गुण
		३) वेदनानुपस्सना	
युनिट-२	**महासतिपट्ठान सुत्त**		
		१) चित्तानुपस्सना	१६ गुण
		२) धम्मानुपस्सना	
युनिट-३	**चरियपिटक**	**१) दानपारमीता (१ ते ५)**	**१६ गुण**
युनिट-४	**पाली साहित्यकार**	**१) राहुल सांकृत्यायन**	**१६ गुण**
		२)अनागरिक धम्मपाल	
		३) आचार्य बुध्दघोष	
युनिट-५	**वस्तुनिष्ठ प्रश्न**	**युनिट १ ते ५ वर**	**१६ गुण**

अंतर्गत मुल्यमापन
१) स्वाध्याय : १० गुण
२) मौखिक : १० गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

वेळ ३ तास		**८० गुण**
प्रश्न-१	अ) सामान्य प्रश्न सोडवा (दोन पैकी एक)	०६ गुण
	ब) भाषांतर करा (कोणतेही एक)	१० गुण
प्रश्न-२	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा (दोन पैकी एक)	१० गुण
	ब) लघुत्तरी प्रश्न सोडवा (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न-३	सामान्य प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन)	१६ गुण
प्रश्न-४	कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा	१६ गुण
प्रश्न-५	वस्तुनिष्ठ प्रश्न सोडवा (कोणतेही आठ)	१६ गुण

संदर्भ ग्रंथ
१) महासतिपट्ठान सुत्त (ना.स.)
२) चरियापिटक : शेषराव मेश्राम
३) पाली साहित्याचा इतिहास : राहुल सांकृत्यायन

बी.ए.भाग-३
पाली आणि प्राकृत (आवश्यक)
सेमिस्टर-६

वेळ : ३ तास **लेखी परीक्षा – ८०**
अंतर्गत मूल्यमापन – २०
एकूण १००

युनिट-१	जातक : १) उच्छुंग जातक २)राजोवाद जातक		१६ गुण
युनिट-२	मज्झिमनिकाय : १) अस्सलायन सुत्त सुत्तनिपात : जरा सुत्त		१६ गुण
युनिट-३	शिलपारमिता : १ ते ५		१६ गुण
युनिट-४	पाली साहित्यकार व पाली निबंध	१) डॉ.भिक्खु जगदीश काश्यप २)डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन ३)धम्मानंद कोसंबी	१६ गुण
युनिट-५	युनिट १ ते ४ वर आधारित वस्तुनिष्ठ प्रश्न		

अंतर्गत मुल्यमापन

१) स्वाध्याय : १० गुण
२) मौखिक : १० गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

वेळ ३ तास ८० गुण

प्रश्न-१		
	अ) भाषांतर करा (कोणतेही एक)	१० गुण
	ब) सामान्य प्रश्न सोडवा (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न-२	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा (दोन पैकी एक)	१० गुण
	ब) लघुत्तरी प्रश्न सोडवा (दोन पैकी एक)	०६ गुण
प्रश्न-३	सामान्य प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन)	१६ गुण
प्रश्न-४	अ) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (दीर्घोत्तरी)	१० गुण
	ब) पाली निबंध (कोणताही एक)	०६ गुण
प्रश्न-५	वस्तुनिष्ठ प्रश्न सोडवा (कोणतेही आठ)	१६ गुण

संदर्भ ग्रंथ

१) जातक (नालंदा संस्कारक नालंदा)
२) मज्झिमनिकाय : द्वारकादास शास्त्री
३) सुत्तनिपात : डॉ. सविता कांबळे
४) चरियापिटक : (नालंदा संस्कारक नालंदा)
५) पाली साहित्याचा इतिहास : भरतसिंह उपाध्याय
६) पाली साहित्याचा इतिहास : भिक्खु धर्मरक्षित

बी.ए.भाग-३

पाली आणि प्राकृत वाङ्:मय (ऐच्छिक)

सेमिस्टर-५

वेळ : ३ तास **लेखी परीक्षा – ८०**

अंतर्गत मूल्यमापन – २०

एकूण १००

युनिट-१	महापरिनिब्बान सुत्त	प्रथम भाणवार	१६ गुण
युनिट-२	महापरिनिब्बान सुत्त	द्वितीय भाणवार	१६ गुण
युनिट-३	थेरीगाथा	सुजाता थेरी अनुपमा थेरी	१६ गुण
युनिट-४	१) पाली व्याकरण २) पाली निवडक निबंध		१६ गुण
युनिट-५	१ ते ४ युनिट वरील वस्तुनिष्ठ प्रश्न		१६ गुण

अंतर्गत मुल्यमापन

१) स्वाध्याय : १० गुण

२) मौखिक : १० गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

युनिट-१	भाषांतर करा कोणतेही एक	१० गुण
	सामान्य प्रश्न	०६ गुण
युनिट-२	सामान्य प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन)	१६ गुण
युनिट-३	सारांशात्मक प्रश्न (कोणतेही दोन)	१६ गुण
युनिट-४	सामान्य प्रश्न सोडवा	०८ गुण
	कोणताही एक पाली निबंध लिहा	०८ गुण
युनिट-५	वस्तुनिष्ठ प्रश्न सोडवा (कोणतेही आठ)	१६ गुण

संदर्भ ग्रंथ

१) दीघनिकाय – नालंदा संस्करण

२) महापरिनिब्बान सुत्त – भिक्खु धर्मरक्षित

३) थेरीगाथा – डॉ.विमलकीर्ती

४) पाली व्याकरण – डॉ.विमलकीर्ती

*****

बी.ए.भाग-३

पाली आणि प्राकृत वाङ्:मय (ऐच्छिक)

सेमिस्टर-६

वेळ : ३ तास **लेखी परीक्षा – ८०**

अंतर्गत मूल्यमापन – २०

एकूण १००

युनिट-१	महापरिनिब्बान सुत्त	तृतीय भाणवार	१६ गुण
युनिट-२	महापरिनिब्बान सुत्त	चतुर्थ भानवार	१६ गुण
युनिट-३	सुत्तनिपात	धनीय सुत्त कसिभारद्वाज सुत्त	१६ गुण
युनिट-४	बौध्द विद्यापीठे तक्षशिला विद्यापीठ, नालंदा विद्यापीठ		१६ गुण
युनिट-५	१ ते ४ युनिट वरील वस्तुनिष्ठ प्रश्न		१६ गुण

अंतर्गत मुल्यमापन

३) स्वाध्याय : १० गुण

४) मौखिक : १० गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरुप

युनिट-१	कोणतेही एक भाषांतर करा	०८ गुण
	सामान्य प्रश्न	०८ गुण
युनिट-२	दीर्घोत्तरी प्रश्न	१० गुण
	लघुत्तरी प्रश्न	०६ गुण
युनिट-३	सामान्य प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन)	१६ गुण
युनिट-४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही एक)	१६ गुण
युनिट-५	वस्तुनिष्ठ प्रश्न सोडवा (कोणतेही आठ)	१६ गुण

संदर्भ ग्रंथ

१) दीघनिकाय – नालंदा संस्करण
२) महापरिनिब्बान सुत्त – भिक्षु धर्मरक्षित
३) सुत्तनिपात - डॉ.भिक्षु धर्मरक्षित
४) सुत्तनिपात – डॉ.विमलकीर्ती
५) प्राचीन भारतातील प्रमुख बौध्द विद्यापीठे – डॉ.मानिक गजभिये

*****

Appendix-H

बी.ए.सेमिस्टर -५
भारतीय संगीत पाठ्यक्रम
गायन / स्वरवाद्य प्रश्नपत्र – ९ (क्रियात्मक)

पूर्णांक - ५०
बाह्य मूल्यांकन - ३०
अंतर्गत मूल्यांकन – २०
गुण- ३०

१) रागज्ञान
पाठ्यक्रमातील राग-
i)जौनपुरी ii) हमीर iii) चंद्रकौंस iv) हंसध्वनी, v)रागेश्री vi) मारुबिहाग
अ) पाठ्यक्रमातील कोणत्याही एका रागात विलंबित ख्यालाची बंदिश
ब) पाठ्यक्रमातील कोणत्याही चार रागांमध्ये आलाप-तानांसह छोटेख्याल.
क) बागेश्री, भिमपलासी, कामोद, केदार पैकी कोणत्याही एका रागात आलाप-तानांसह विलंबित ख्याल.
ड) पाठ्यक्रमातील कोणत्याही एका रागात धमार-मूळलय व दुगून सह
इ) एक नाट्यगीत

२) तालज्ञान – खालील तालांची मात्रा व बोल चिन्हांसह माहिती व हातावर टाळी देवून मूळलय व दुगून म्हणण्याची क्षमता
i)तिलवाडा ii) धमार आडाचौताल iv) दीपचंदी v) झुमरा

३)अ) 'हार्मोनिअम' वाद्यावर कुठलाही एक गीतप्रकार किंवा एक छोटाख्याल वाजविता येणे
ब) तानपूराची साथ करणे.

क्रियात्मक अंतर्गत गुण :	अ) प्रात्यक्षिक वही तयार करणे (सादरीकरणाप्रमाणे)	-०५ गुण
	ब) घटक / वार्षिक चाचणी परीक्षा	- ०५ गुण
	क) घेतलेला प्रकल्प व त्याचे सादरीकरण (बॅच प्रमाणे)	-१० गुण
		एकूण २० गुण

बी.ए.सेमिस्टर -५
भारतीय संगीत पाठ्यक्रम
गायन / स्वरवाद्य प्रश्नपत्र – १० (शास्त्र) **गुण-५०**

युनिट १ – पाठ्यक्रमातील गीतप्रकार लिपीबद्ध करणे १० गुण

युनिट २ - अ) पाठ्यक्रमातील रागांची शास्त्रीय माहिती व तुलनात्मक अध्ययन
ब) रागवर्गीकरणाच्या पध्दती सांगून थाट-राग वर्गीकरण, शुद्ध-छायालग-संकीर्ण राग वर्गीकरणाचे अध्ययन
क) भारतीय संगीतात एका सप्तकातून ३२ थाटांची निर्मिती
ड) एका थाटातुन ४८४ रागांची निर्मिती-विस्तृत अध्ययन १० गुण

युनिट ३ – अ) पाठ्यक्रमातील तालांची सविस्तर माहिती व मूळलयीसह दुगून लिहीण्याची क्षमता १० गुण
i)तिलवाडा ii) धमारiii)आडाचौतालiv)दीपचंदी v)झूमरा
ब) 'सारंगी' या वाद्याचा आकृतिसह परिचय
क) 'सरोद' या वाद्याचा आकृतिसह परिचय

युनिट ४ – अ) स्वरांतर Interval (टोन, मेजर टोन, माईनर टोन, सेमीटोन) स्केल-नॅचरल स्केल, डायटोनिक स्केल, टेम्पर्ड स्केल, अनुनाद(Resonance), डोल(Beat), प्रतिध्वनी (Echo), उपस्वर (स्वयंभू स्वरOver tone) या सर्व प्रमुख स्वर संवादाचा अभ्यास १०गुण
ब) गांधर्व गान, मार्गी-देशी आणि ग्राम मूर्च्छना यांचा संक्षिप्त परिचय
क) निबध्द-अनिबध्द गान

युनिट ५ – संपूर्ण पाठ्यक्रमावर आधारित वस्तुनिष्ठ प्रश्न. १० गुण

गुण विभाजन	१) विलंबित ख्याल	-०५
	२) छोटाख्याल	-०५
	३) धमार	-०४
	४) नाट्यगीत	-०३
	५) तालाभ्यास	-०५
	६) हार्मोनियम वादन	-०४
	७) तानपूरा वादन	-०४

एकूण – ३०

बी.ए.सेमिस्टर -६
भारतीय संगीत पाठ्यक्रम
गायन / स्वरवाद्य
प्रश्नपत्र – ११ (क्रियात्मक)

पूर्णांक - ५०
बाह्य मूल्यांकन - ३०
अंतर्गत मूल्यांकन – २०
गुण- ३०

१) रागज्ञान
पाठ्यक्रमातील राग –
i) तोडी ii) शंकरा iii) जयजयवंती iv) पुरिया v) पुरिया धनाश्री vi) वसंत vii) कलावती viii) बहार
अ) वरील पैकी कोणत्याही चार रागात छोटेख्याल आलाप तानांसह
ब) पाठ्यक्रमातील वरिल कोणत्याही एका रागात विलंबित ख्याल.
क) जौनपुरी, हमीर, चंद्रकौंस, हंसध्वनी, रागेश्री, मारुबिहाग, या रागापैकी कोणत्याही एक रागात विलंबित ख्याल आलाप-तानांसह
ड) कोणत्याही एका रागात चतुरंग
इ) कोणताही एक उपशास्त्रीय गीतप्रकार

२) तालज्ञान – खालील तालांची मात्रा-बोल-चिन्हांसह माहिती व हातावर टाळी देवून मूळलय व दुगून, तिगून, चौगून म्हणण्याची क्षमता i) त्रिताल, ii)एकताल, iii) दादरा, iv)केहरवा, v)झपताल vi)चौताल vii)धमारviii)तिलवाडाix) रुपक x) तीव्रा xi) सुलताल xii) आडाचौताल xiii) दीपचंदी xiv) झुमरा

३) अ) 'हार्मोनियम' या वाद्यावर कोणत्याही एका विलंबित ख्यालाची बंदिश
ब) तानपूराची साथ करणे

क्रियात्मक अंतर्गत गुण : अ) प्रात्यक्षिक वही तयार करणे (सादरीकरणाप्रमाणे)	-०५ गुण
ब) घटक / वार्षिक चाचणी परीक्षा	- ०५ गुण
क) घेतलेला प्रकल्प व त्याचे सादरीकरण (बॅच प्रमाणे)	-१० गुण
	एकूण २० गुण

बी.ए.सेमिस्टर -६
भारतीय संगीत पाठ्यक्रम
गायन / स्वरवाद्य प्रश्नपत्र –१२(शास्त्र) गुण – ५०

युनिट १ – पाठ्यक्रमातील गीतप्रकार लिपीबद्ध करणे १० गुण

युनिट २ - अ) पाठ्यक्रमातील रागांची शास्त्रीय माहिती (आरोह-अवरोह-पकडसहित) व तुलनात्मक अध्ययन
ब) गणीतीय पध्दतीनुसार तारेची लांबी व आंदोलन संख्या काढणे
क) पं.व्यंकटमखी यांच्या गणितीय पध्दतीने ७२ थाटांच्या निर्मितीचा सिध्दांत
ड) धृपदाच्या बाणी – विस्तृत अध्ययन १० गुण

युनिट ३ –अ) पाठ्यक्रमातील सर्व तालांचा सविस्तर परिचय देऊन मूळलय व दुगून , तिगुन व चौगून सह लिपीबध्द करणे १० गुण
i) त्रिताल, ii) एकताल, iii) दादरा, iv)केहरवा, v) झपताल
vi) चौताल, vii) धमाल viii)तिलवाडा ix) रुपक x) तीव्रा xi) सुलताल
xii) आडाचौताल xiii)दीपचंदी xiv) झुमरा
ब) 'बासरी' या वाद्यांचाआकृतिसह परिचय
क) 'स्वरमंडल' या वाद्यांचा आकृतिसह परिचय

युनिट ४ – अ) रविन्द्र संगीत, नाट्यसंगीत व लोकसंगीत यांचे विस्तृत अध्ययन १० गुण
ब) उपशास्त्रीय गीत प्रकारांची माहिती लिहा
क) संगीतातील घराणी, ह्याची परिभाषा देवून ग्वाल्हेर, आग्रा, किराना, जयपूर, दिल्ली पतियाळा या घराण्यांची संक्षिप्त माहिती लिहा

युनिट ५ – संपूर्ण पाठ्यक्रमावर आधारित वस्तुनिष्ठ प्रश्न. १० गुण

गुण विभाजन

१) विलंबित ख्याल	- ०५
२) छोटाख्याल	- ०५
३) चतुरंग	- ०४
४) उपशास्त्रीय गीत प्रकार	- ०३
५) तालाभ्यास	- ०५
६) हार्मोनियम वादन	- ०४
७) तानपूरा वादन	- ०४
	एकूण – ३०

संदर्भ ग्रंथ सुची

१) हिन्दुस्थानी संगीत क्रमिक पूस्तक मालिका भाग-२ ३, ४ – पं.वि.ना.भातखंडे, संगीत प्रकाशक कार्यालय, हाथरस
२) संगीत शास्त्र विजयिनी – पं.नारायण मंगरुळकर, स्वरसंपता केंद्र कोष्टीपूरा मार्ग, सीताबर्डी, नागपूर.
३) संपूर्ण विशारद तबला - समीर जगताप, मधुराज पब्लिकेशन, पुणे.
४) पं.विष्णू दिगंबर पलुस्कर, वि.रा.आठवले, नैशनल ट्रस्ट नवी दिल्ली
५) मालनीा गुंदलावोरी- विकास कशाळकर, संस्कार, प्रकाशन, मुंबई
६) राग रचनाजंली - आश्वीनी भिडे, देशपांडे, राजहंश प्रकाशन, पुणे.
७) हिन्दुस्थानी संगीत - अशोक रानडे, नॅशनल बुक ट्रस्ट, नवी दिल्ली.
८) पं.वि.ना.भातखंडे यांचे संगीतशास्त्र आणि बंदिशीची मिमांसा – डॉ.भोजराज चौधरी, मेघा प्रकाशन, अमरावती.
९) कहत गुनीजन- डॉ.साधना शिलेदार, विजया प्रकाशन, नागपूर.
१०) थोर संगीतकारांची परंपरा- बी.आर.देवधर, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई
११) बंदीशीच्या बंदीशी- पं.देवीदासपंत काळे गुरुजी, प्रा.सौ.कमल मु.भोंडे
१२) नांदकमल रचनाकार- प्रा.सौ.कमल मु भोंडे, मुरलीधर अ भोंडे
१३) संगीतार्चना – डॉ.अर्चना अंभोरे, अमेय पब्लिकेशन, अकोला.
१४) ग्वाल्हेर घराण्याचे शिलेदार पं.राजाभैय्या तथा पं.बाळासाहेब पुंछवाले – प्रा.राजेन्द्र देशमुख,
१५) अभिनव गितांजलि भाग-१ , ४ व ५ – पं.रामाश्रय झा , संगीत सदन इलाहाबाद.
१६) अनुपरागविलास भाग-२, कुमार गंधर्व, मौज प्रकाशन, मुंबई
१७) संगीत चिंतन, डॉ.भोजराज चौधरी, नभ प्रकाशन, अमरावती

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२०२३

विभाग अ (Part-A)

विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)

अभ्यासक्रम : वाङ्.मय स्नातक / बी.ए. (Programme - B.A.)

विषय : आवश्यक मराठी DSC-2

प्रस्तावना :- (Preamble)

'मातृभाषा' मानवी जीवनाचा पाया आहे. आत्मप्रगटीकरण, आत्मचिंतन, विचारांची देवाण-घेवाण, संस्कृतीची जोपासना, समाजातील आर्थिक, राजकीय व्यवहार, व्यक्तिमत्त्वाचा विकास या सर्व गोष्टींसाठी भाषेची आवश्यकता आहे. मातृभाषेच्या सामर्थ्यावर अभ्यासकाला कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासासाठी आवश्यक असलेली आकलनशक्ती व कौशल्य यांचा विकास होण्यास मदत होते. साध्या श्रवण-भाषण कौशल्यापासून ते प्रतिभासंपन्न सृजनशीलतेपर्यंत प्रत्येक क्रियेत मातृभाषेची आवश्यकता आहे. मातृभाषेतूनच कोणत्याही क्षेत्रातील ज्ञान मिळविणे सुलभ जाते.

मराठी भाषा अतिशय समृद्ध अशी भाषा आहे. समाजाचा सर्वांगीण विकास हा भाषेच्या माध्यमातून होतो. त्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होतो. भाषिक संवेदना, भावना, विचारशीलता, भाषेच्या विविध प्रवाहाची अभिवृद्धी समाजाच्या विकासाकरिता महत्वाचा असतो. मराठी अनिवार्य अभ्यासक्रमातून वैचारिकता समृद्ध होण्यासाठी मदत होते. तसेच ललित साहित्यातून जीवनानुभवाची नवीन दृष्टी प्राप्त होते. काव्य प्रकारातून सामाजिक अस्मिता अभिव्यक्त होते. मराठी भाषा विद्यार्थ्यांना नव्या जाणिवा, नव्या प्रेरणा देणारा विषय आहे.

बी.ए. मराठी (आवश्यक) अभ्यासक्रमाची विशिष्ट निष्पत्ती PSOs :

१) संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या मानव विज्ञान विद्याशाखेतील बी.ए. मराठी (आवश्यक) अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांची 'साहित्य' ही संकल्पना स्पष्ट होऊन मराठी भाषाविषयक अभिरूची विकसित होईल.

२) मराठी साहित्य परंपरा, लेखक, कवी, विचारवंत यांचा परिचय होईल, त्यांचा लेखनातून आलेल्या सामाजिक एकात्मता, सर्वधर्म समभाव, राष्ट्रीय एकात्मता आणि भारतीय राज्यघटनेचे अधिष्ठान असलेल्या मानवी मूल्यांची विद्यार्थ्यांमध्ये रूजवणूक होईल.

३) विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी, भाषा, साहित्य, कला याविषयी आवड निर्माण होईल. त्याची चिकित्सा, तुलना, समीक्षा करण्याची दृष्टी विकसीत झाल्यामुळे विविध साहित्य प्रकारातील लेखनाचे योग्य अध्ययन, संशोधन आणि सर्जनशील निर्मिती करतील.

४) भाषा आणि साहित्याचा सामाजिक तसेच कलात्मक पातळीवर अभ्यास केल्याने विवेकपूर्ण तर्कसंगतता आणि कारुण्यपूर्ण संवेदनशीलता निर्माण होऊन साहित्याचे, भाषेचे व्यावहारिक उपयोजन करता येईल.

५) कला शाखेच्या विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी भाषेच्या तात्विक अभ्यासासह प्रतिष्ठापूर्ण रोजगार मिळविण्यासाठी भाषिक कौशल्ये प्राप्त होतील.

६) मराठी भाषेच्या माध्यमातून विविध क्षेत्रात लागणारे व्यावहारिक कौशल्याचे उपयोजन विद्यार्थी करतील.

७) रोजगारा निर्मितीसाठी लागणाऱ्या विविध कौशल्य निर्मितीचा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.

अभ्यासक्रमाची रोजगारविषयक क्षमता (Employability Potential of the Programme)

नवा शोध, नवी स्पंदने दुसऱ्यांपर्यंत / समाजापर्यंत पोचवायची असतील तर समर्थ भाषेशिवाय पर्याय नाही. मग ती परंपरागत, संगणकीय, गणिती, एसएमएस तंत्राधारित, इमोजी/चिन्हांची भाषा का असेना, भाषेच्या विद्यार्थ्यांना या अनुषंगाने जवळजवळ सर्वच सेवाक्षेत्रात, व्यवसायाच्या क्षेत्रात अंगिकृत भाषाकौशल्य व त्याच्या जोडीला त्याने आत्मसात केलेल्या इतर कौशल्यामुळे संधीची गंगा त्याच्या आजुबाजूला वाहते आहे व या संधीचे त्याने सोने केले तर त्याला निश्चितच रोजगार प्राप्त होईल.

मानव विद्याशाखेतील बी.ए. मराठी (आवश्यक) हा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या विविध संधी प्राप्त होतील. त्यातील काही महत्त्वाच्या संधीची यादी खाली दिली आहे.

१) बी.ए. ही पदवी प्राप्त झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करता येईल.

२) राज्य व केंद्रीय लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षांची तयारी करण्यासाठी सदर अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरेल.

३) विविध शासकीय, उद्योग, सेवाविषयक क्षेत्रात रोजगार प्राप्त होईल.

४) व्यावहारिक मराठीच्या माध्यमातून संवाद कौशल्ये अंगी बाणविल्यावर (१) व्यावहारिक - बाजार, दुकान, स्टेशन इ. (२) व्यावसायिक - शिक्षक, प्राध्यापक, वकील, डॉक्टर, विक्रेता, दलाल, दुभाषी, शेअर दलाल, इ.(३) प्रशासकीय (४) रंगभूमी/लोकरंगभूमी यामध्ये व्यवसायाच्या संधी निर्माण होतील.

५) माहिती प्रसारण या क्षेत्रात उपसंपादक, वार्ताहर, सूत्रसंचालक, कथालेखक, छायाचित्रकार, ध्वनिसंकलक, दिग्दर्शक, सहाय्यक दिग्दर्शक, कार्यकारी निर्माता, स्तंभलेखक, व्हाईस ओव्हर आर्टिस्ट, बातमी विश्लेषक, जनसंपर्क अधिकारी अशा रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

६) दृकश्राव्य माध्यमात संवाद व कथालेखक, पटकथालेखक, पटकथा सल्लागार आणि मार्गदर्शक, मध्यस्थ, निवेदक, सूत्रसंचालक, संहितालेखक, गीतलेखक, माहितीपट निर्माता, नट, कलाकार, गायक, संगीतकार, हास्यकलाकार अशा विविध संधी उपलब्ध आहेत.

७) फलक लेखन, भित्तीपत्रक लेखन, नामपट्टीका लेखन, ब्लॉग रायटर, अहवाल लेखक, मानपत्र/प्रमाणपत्र लेखक, आभासी (घोष्ट रायटर) लेखक, शब्दांकन कर्ता, दिनदर्शिका, शुभेच्छापत्रे, लग्न पत्रिका, निमंत्रण पत्रिका, आमंत्रण पत्रिका यांचे लेखन तथा माहितीपत्रक व विविध मार्गदर्शिकापर माहिती पुस्तिकांचे लेखन करून रोजगाराच्या संधी मिळविता येतील.

८)कार्यक्रम व्यवस्थापन- लग्न, स्वागत समारंभ, विविध प्रदर्शने, प्रचारसभा, रोड शो, परिषदा, सार्वजनिक कार्यक्रम, सार्वजनिक मनोरंजनाचे कार्यक्रम, सत्कारसोहळे, पुरस्कारसोहळे, विविध विषयावर आयोजित संमेलने, क्रीडाविषयक कार्यक्रम, गटचर्चा, परिसंवाद, चर्चासत्र, कार्यशाळा, शिबीर, मेळावे, प्रश्नमंजुषा इत्यादी कार्यक्रमाचे व्यवस्थापनात आज फार मोठ्या व्यवसायिक संधी निर्माण झाल्या आहेत. या कार्यक्रमांचे आयोजन, नियोजन, कौशल्य, जाहिरात, निमंत्रण पत्रिका, मुलाखतकार, सूत्रसंचालक, जनसंपर्क अधिकारी, समुपदेशक, बातमीदार, मंचसज्जा व्यवस्थापन इत्यादींमध्ये विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

९) वरील समारंभामध्ये व्यवस्थापनाकरिता विद्यार्थ्यांची अशी एखादी चमू तयार करता येणे शक्य आहे. सदर समारंभामध्ये कार्यक्रमाचे आयोजन, नियोजन, कार्यक्रमाची जाहिरात, कार्यक्रम पत्रिका तयार करणे, सन्मानचिन्ह, मानपत्र तयार करणे, कार्यक्रमाचे उद्घाटन सत्र तथा समारोपाचे फलक तयार करणे, मंचसज्ज करणे, लाईट, साऊंड सिस्टीम हाताळणे, पाहुण्यांची ने-आण, त्यांचे स्वागतासाठी पुष्प, हार, बुके, शाल, भेटवस्तू इत्यादीचे नियोजन तसेच रसिकांची बैठक व्यवस्था नियोजन तथा कार्यक्रमाच्या समापनानंतर नाश्ता, चहा, जेवनाचे नियोजन, बातमी तयार करणे किंवा बातमी प्रिंट मिडीया, इलेक्ट्रीक मिडीया पर्यंत पोचविणे. इत्यादी कार्ये या चमुमार्फत पार पाडले जाऊ शकतात. यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना विविध पातळीवर रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१०) औपचारिक संवाद शिक्षणाच्या माध्यमाने प्रौढ शिक्षण, पालक शिक्षण, संगणक शिक्षण तथा अनौपचारिक शिक्षणाच्या माध्यमातून कुटुंब, मित्रसंघ, मेळावे, आस्वादस्थाने, स्पर्धास्थाने, जाहिरात कोडी यामध्येही व्यवसायांच्या संधी आहेत.

११) लोकगीत / प्रादेशिककला - पारंपरिक लोकगीतांचे संकलन, जतन, संवर्धन तसेच लोकनाट्य / नाटक / भारूड / तमाशा / पथनाट्य / लावणी / नाट्यसंगीत यामध्ये भाषेच्या विद्यार्थ्यांकरिता अनेक दालने खुली आहेत. या सर्व कलांचे व लोकपरंपरांचे जतन या निमित्ताने होईल व विद्यार्थ्यांना रोजगारही मिळेल.

१२) सॉफ्टवेअर प्रशिक्षण - मोबाईलवर तयार केलेले ऑडिओ/व्हिडीओ त्यांचे संपादन करण्यासाठी कॅनवा, ओबीएस, काईनमास्टर, आई म्युझिक यासारख्या सॉफ्टवेअरचे तंत्रज्ञान समजून घेऊन शॉर्टफिल्म/संगीत/कविता सादरीकरण व्याख्याने/अभिवाचन / सांस्कृतिक कार्यक्रम/भाषण/विविध प्रादेशिककला/ पारंपरिक कला/ खेळ/ गाणी यांचे जतन करणारे व्हिडिओ/ ऑडिओ, व्हिडिओ मिक्सिग/ टेक्स्ट इन्संर्टिगसारख्या गोष्टीचे प्रशिक्षण देऊन विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१३) मायक्रोफोन टेक्निक कौशल्य - मोठ-मोठ्या कार्यक्रमांसाठीच नव्हे तर वर्गात शिकविण्यासाठी मायक्रोफोन आता गरजेची वस्तू झाली आहे. या सबंधीचे विशेष पाठ्यक्रम तयार करून मायक्रोफोन हाताळण्याचे मूलभूत तथा एडवान्स प्रशिक्षण घेतलेतर विद्यार्थी रोजगारक्षम होईल.

१४) साऊंड रेकॉर्डिस्ट - काही विद्यार्थ्यांचा आवाज चांगला असतोत्यांनी स्वतःच्या आवाजात जाहिराती तयार केल्या किंवा विविध जाहिरात कंपन्यांना सोबत घेऊन जाहिराती तयार केल्या तर रोजगाराचे नवीन दालन उपलब्ध होईल.

१५) ई-मेल, विविध अॅप, युट्युब, ब्लॉग, फेसबुक, ट्विटर, इंटरनेटवरील विविध साईटसच्या माध्यमातून मराठीतील नव्या संकल्पना, शोध, पारिभाषिक शब्द इत्यादी समाजापर्यंत पोचविता येतील व यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी मिळतील.

१६) पर्यटनक्षेत्र- ट्रॅव्हल एजन्सी, विमान कंपन्या, टूर ऑपरेशन कंपन्या यामध्ये सहलीसाठी गाईड तथा दुभाषी म्हणून सुद्धा रोजगार उपलब्ध होईल.

१७) प्रसारमाध्यमातील व्यावसायिक वाचक / निवेदक तथा वक्ता, व्याख्याता, कवी, ललित लेखक, कथा-कथनकार, एकपात्री प्रयोगकर्ता, कीर्तनकार, प्रवचनकार इत्यादी संधी उपलब्ध आहेत.

१८) संकलक, बोली सर्वेक्षक, बोली अभ्यासक, आस्वादकार, भाषाकार, समीक्षक, परिक्षक, निरिक्षक, सुचिकार, आराखडाकार, प्रस्तावनाकार, कुटप्रश्नकार, रिपोर्टवाचक, मांडणीकार, टंकलेखक, संशोधन-सहाय्यक, संशोधन-लेखक, चौर्यकर्मशोधक, मुद्रित शोधक, टिप्पणीकार इत्यादी क्षेत्रात सहाय्यक म्हणून रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

१९) अनुवाद क्षेत्रात मोठी संधी मिळेल.

विभाग ब

बी.ए. भाग-१, सत्र-१
विषय : मराठी (आवश्यक)

नेमलेले पाठ्यपुस्तक : 'शब्दगंध' भाग-१ (सत्र १ व सत्र २) (संपादित)
प्रकाशकाचे नाव : राघव पब्लिशर्स ॲण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

अभ्यासपत्रिकेची निष्पती (COs) :

१. नेमलेल्या साहित्यातून जीवनदर्शन, समकालीन व्यवहार जाणिवा यांची माहिती होईल.
२. वैचारिक, ललित, कविता या विविध वाङ्.मय प्रकाराचे ज्ञान होईल. या वाङ्.मय प्रकाराचे वेगळेपण जाणून घेतील तथा यामधील साम्यभेदाचे आकलन होईल.
३. वैचारिक गद्यातून भाषेच्या सर्जनशील रूपाचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. तसेच चारित्र्यविषय असलेल्या थोर व्यक्तींच्या जीवनकार्यातून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल आणि संकटावर मात करून जीवनात यशस्वी होता येतेहा विचार त्यांच्या मनी रूजेल.
४. ललित कलाकृतीच्या वाचनातून आनंद, बोध, ज्ञान इत्यादींची प्राप्ती होऊन विद्यार्थ्यांच्या जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध होतील.
५. वैचारिकता, तात्त्विकता, काव्यात्मकता, भावनात्मकता, सामान्य गोष्टीतील असामान्यत्वाचे दर्शन यातून विद्यार्थ्यांचा दृष्टीकोण संपन्न होईल.
६. विविध प्रकारच्या साहित्याचे आकलन, वर्णन, आस्वादन, विश्लेषण आणि मूल्यमापन करण्याची क्षमता वाढून विद्यार्थ्यांची अभिरूची विकसित होईल.
७. या वाङ्.मयप्रकारातून विविध प्रकारचे नीतिमूल्ये, जीवनमूल्ये, यांची शिकवण विद्यार्थ्यांना मिळेल, त्याचा उपयोग उत्तमरीतीने जीवन जगण्यासाठी होईल.
८. 'उपयोजित' घटकाच्या माध्यमातून विविध प्रकारची कौशल्ये त्यांच्यात निर्माण होतील व ते रोजगारक्षम होतील.
९. विचारवंत, लेखक, कवी होण्यासाठी हे अध्ययन प्रेरक ठरेल, सहाय्यभूत ठरेल. यातून विद्यार्थी भाषेचा सर्जनशील वापर कसा करावा हे समजून घेतील व विविध प्रकारातील साहित्य निर्मिती करतील. तसेच व्यवहारिक उपयोजन करून रोजगारक्षम होतील.

अ.क्र. **Sr.No.**	**घटक** **Topic**	**अध्यापन तासिका** (Teaching Hours)	**श्रेयांक** Credit
विभाग - अ	**वैचारिक**	१२	**०३**
१)	माझे तीन गुरू व तीन दैवते - डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर		
२)	सत्यशोधक पंढरीनाथ पाटील आणि महात्मा फुले यांचे चरित्र - डॉ.प्रल्हाद जी. लुलेकर		
३)	छत्रपती शिवरायांची प्रशासन व्यवस्था - चंद्रशेखर शिखरे		
विभाग - ब	**ललित**	१२	
१)	जनानी जयपुरी - वसंत बापट		
२)	गढी - प्रतिमा इंगोले		
३)	वाघापूर पॅटर्न - अशोक मानकर		
विभाग - क	**कविता**	११	
१)	संतवाणी		
	अ)पैलतोगे.... - संत ज्ञानेश्वर		
	ब) कांदा, मुळा भाजी - संत सावता माळी		
२)	नवा शिपाई - केशवसुत		
३)	या भारतात बंधुभाव नित्य वसू दे – राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज		
४)	विमान - अजीम नवाज राही		
५)	पोशींदा - रवींद्र महल्ले		
६)	अतिक्रमण - विशाल इंगोले		
विभाग - ड	**उपयोजित मराठी**	१०	
	लेखनविषयक नियम		
	मुद्रित शोधन		
		४५	**०३**

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी.ए. भाग- १ मराठी (आवश्यक)
सत्र १ ले

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००
लेखीगुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक - **'शब्दगंध' भाग-१** (सत्र-१ व सत्र-२) (संपादित)

प्रकाशकाचे नाव : राघव पब्लिशर्स ॲण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर (विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' साठी)

उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या पुस्तकातील

प्रकरण १५ वे - लेखनविषयक नियम - डॉ.मृणालिनी शहा

प्रकरण१६ वे - मुद्रितशोधन- सुजाता शेणई, डॉ.केतकी मोडक

विभाग - अ	वैचारिक	-	२०गुण
विभाग - ब	ललित	-	२०गुण
विभाग - क	कविता	-	२०गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	-	२०गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब' यावर १४ गुणांचा प्रत्येक एक दीर्घोत्तरी प्रश्न - २८ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न - १६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न - १६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी - २० गुण
०३ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०२ प्रश्न
वस्तुनिष्ठ स्वरुपाचे असे एकूण १० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले
जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०२ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न
२० गुणांचा असेल.

विभाग 'ड' साठी संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या या पुस्तकातील **प्रकरण १५ वे** लेखनविषयक नियम व **प्रकरण १६ वे** - मुद्रितशोधन या प्रकरणावर प्रत्येकी ०८ गुणांची दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारल्या जातील.

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन :- Skill Enhancement Module (SEM) - २० गुण

- गुण विभागणी

१) गृहपाठ	-	१५गुण
२) मौखिक परीक्षा	-	०५गुण

सूचना :-(१)गृहपाठ आपल्या परिसरातील प्रभावी शिक्षक, डॉक्टर, लोकप्रतिनिधी, आदर्श शेतकरी किंवा सामाजिक कार्यकर्ते यांची मुलाखत शब्दबद्ध करा.
(२) वैचारिक, ललित इत्यादी प्रकारातील उताऱ्याचे मुद्रितशोधन करा.
(३) दिलेल्या उताऱ्याचे प्रमाण मराठी भाषेच्या लेखनविषयक नियमांनुसार लेखन करा.
(४) मौखिक परीक्षाही गृहपाठावर आधारीत असेल.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

मराठी कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-I

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून
बी.ए.भाग-१, सत्र-१
'मराठी भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

एकूण तासिका १५, श्रेयांक – १

अभ्यासपत्रिकेची निष्पती (COs)

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

'व्यक्तित्त्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' - (संपादक : डॉ.पृथ्वीराज तौर, डॉ.शैलेंन्द्र लेंडे, डॉ.वंदना महाजन), अथर्व पब्लिकेशन्स हे संपादित पुस्तक या अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले आहे.

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

१. संभाषण कौशल्ये - राजेंद्र दत्तात्रय थोरात
२. सूत्रसंचालन कौशल्ये - प्रतिभा कदम /जतीन कदम
३. मुलाखत कौशल्ये - शैलेश त्रिभुवन / रवींद्र बेम्बरे
४. वक्तृत्त्व कौशल्ये - पुंडलिक कोलते

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे.)

गुण विभागणी – एकूण गुण २५

घटक चाचणी / कौशल्य मूल्यांकन - १० गुण

गृहपाठ / कौशल्य विकास प्रकल्प कार्य - १० गुण

चर्चासत्र/ कौशल्यकार्याचे सादरीकरण - ०५ गुण

(अभ्यासपत्रिकेतील सर्व घटकांवर प्रश्न विचारण्यात येतील)

विभाग ब

बी.ए. भाग-१, सत्र-२

विषय : मराठी (आवश्यक)

नेमलेले पाठ्यपुस्तक : 'शब्दगंध' भाग-१ (सत्र १ व सत्र २) (संपादित)

प्रकाशकाचे नांव : राघव पब्लिशर्स ॲण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

अभ्यासपत्रिकेची निष्पती (COs) :

१. नेमलेल्या साहित्यातून जीवनदर्शन, समकालीन व्यवहार जाणीवा यांची माहिती होईल.
२. वैचारिक, ललित, कविता या विविध वाङ्मय प्रकाराचे ज्ञान होईल. या वाङ्प्रकाराचे वेगळेपण जाणून घेतील तथा यामधील साम्यभेदाचे आकलन होईल.
३. वैचारिक गद्यातून भाषेच्या सर्जनशील रूपाचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. तसेच चारित्र्यविषय असलेल्या थोर व्यक्तींच्या जीवनकार्यातून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल आणि संकटावर मात करून जीवनात यशस्वी होता येते हा विचार त्यांच्या मनी रूजेल.
४. ललित कलाकृतीच्या वाचनातून आनंद, बोध, ज्ञान इत्यादींची प्राप्ती होऊन विद्यार्थ्यांच्या जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध होतील.
५. वैचारिकता, तात्विकता, काव्यात्मकता, भावनात्मकता, सामान्य गोष्टीतील असामान्यत्वाचे दर्शन यातून विद्यार्थ्यांचा दृष्टीकोण संपन्न होईल.
६. विविध प्रकारच्या साहित्याचे आकलन, वर्णन, आस्वादन, विश्लेषण आणि मूल्यमापन करण्याची क्षमता वाढून विद्यार्थ्यांची अभिरूची विकसित होईल.
७. या वाङ्मय प्रकारातून विविध प्रकारचे नीतिमूल्ये, जीवनमूल्ये, यांची शिकवण विद्यार्थ्यांना मिळेल, त्याचा उपयोग उत्तमरितीने जिवन जगण्यासाठी होईल.
८. 'उपयोजित' घटकाच्या माध्यमातून विविध प्रकारची कौशल्ये त्यांच्यात निर्माण होतील व ते रोजगारक्षम होतील.
९. विचारवंत, लेखक, कवी होण्यासाठी हे अध्ययन प्रेरक ठरेल, सहाय्यभूत ठरेल. यातून विद्यार्थी भाषेचा सर्जनशील वापर कसा करावा हेसमजून घेतील व विविध प्रकारातील साहित्य निर्मिती करतील. तसेच व्यवहारिक उपयोजन करून रोजगारक्षम होतील.

अ.क्र. Sr.No	घटक Topic	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)	श्रेयांक Credit
विभाग - अ	**वैचारिक**	१२	०३
१)	हा विद्येचा समय आहे ! - शाहू महाराज		
२)	राष्ट्रसंत व राष्ट्रपिता - राम शेवाळकर		
३)	शिक्षणाबिगर माणूस धोंडाच - संतोष भीमराव अरसोड		
विभाग - ब	**ललित**	१२	
१)	जागल - भाऊ मांडवकर		
२)	हिरवा तपस्वी - शं.ना.नवरे		
३)	कस्तुरी - विजय जाधव		
विभाग - क	**कविता**	११	
१)	संतवाणी		
	अ) दादला (भारूड) -संत एकनाथ		
	ब) सदासर्वकाळ अंतरीकुटिल -संत तुकाराम		
२)	रांगूई - मीराताई ठाकरे		
३)	बाप वावरं पेरते - श्याम ठक		
४)	या शहरी संवेदनेशी जुळवून घेताना - अशोक इंगळे		
५)	मैफल - किशोर बळी		
६)	भगतसिंह - वैभव भिवरकर		
विभाग - ड	**उपयोजित मराठी**	१०	
	कार्यलयीन पत्रव्यवहार		
	स्व-परिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्जलेखन		
		४५	०३

बी.ए. भाग- १ मराठी (आवश्यक)
सत्र २ रे

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक - **'शब्दगंध'** भाग-१ (सत्र-१ व सत्र-२) (संपादित)

प्रकाशकाचे नाव : राघव पब्लिशर्स ॲण्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर (विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' साठी)

उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या पुस्तकातील
प्रकरण ३ रे- कार्यालयीन पत्रव्यवहार - डॉ.कल्याणी दिवेकर
प्रकरण ४ थे- स्वपरिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्जलेखन - डॉ.भूषण केळकर

विभाग - अ	वैचारिक	-	२०गुण
विभाग - ब	ललित	-	२०गुण
विभाग - क	कविता	-	२०गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	-	२०गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब' यावर १४ गुणांचा प्रत्येक एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	- २८ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी ०३ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी०२ प्रश्न वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे असे एकुण१० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०२ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न २० गुणांचा असेल.	- २० गुण

विभाग 'ड'साठी संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोजित मराठी - संपादक डॉ.केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे या या पुस्तकातील प्रकरण ३ रे कार्यालयीन पत्रव्यवहार व प्रकरण ४ थे -स्व-परिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्ज लेखन या प्रकरणावर प्रत्येकी ०८ गुणांची दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारल्या जातील.

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन :- - २० गुण

- गुण विभागणी

१) गृहपाठ - १५ गुण
२) मौखिक परीक्षा - ०५ गुण

सूचना :-(१)गृहपाठ आपल्या परिसरातील लेखकाच्या मुलाखतीचे शब्दांकन करा
(२) आपल्या परिसरातील ५ विविध कार्यालयांशी पत्रव्यवहार करा.
(३) स्व-परिचयपत्र तयार करून नोकरीसाठी अर्जलेखन करा.
(४) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारीत असेल.

.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

मराठी कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम
Skill Enhancement Course-II
शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून
बी.ए.भाग-१, सत्र - २
'मराठी भाषिक कौशल्ये : लेखन कौशल्ये'

एकूण तासिका १५, श्रेयांक – १

अभ्यासपत्रिकेची निष्पती (COs)

१. लेखन कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. लेखन क्षेत्रातील दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

'व्यक्तित्त्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' - (संपादक : डॉ.पृथ्वीराज तौर, डॉ.शैलेंन्द्र लेंडे, डॉ.वंदना महाजन), अथर्व पब्लिकेशन्स हे संपादित पुस्तक या अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले आहे.

लेखन कौशल्ये - एकूण तासिका -१५
१. लेखन कौशल्ये -- प्रतिक्षा गौतम तालंगकर कथले
२. संवाद लेखन कौशल्ये - राजकुमार लक्ष्मणराव तांगडे
३. जाहिरात लेखन कौशल्ये– रवि पवार
४. गीत लेखन कौशल्ये – विनायक पवार

(विद्यार्थ्यांनी लेखन कौशल्ये आत्मसात करुन त्याचे विविध उपक्रमांच्या माध्यमातुन उपयोजन करणे, महाविद्यालयातील विविध कार्यक्रम प्रसंगी नाटक, श्रुतिकेसाठी , संवाद लेखन करणे, निरनिराळ्या माध्यमांसाठी महाविद्यालय तथा संस्थेच्या अभिनव, कल्पक जाहिराती तयार करणे, तथा महाविद्यालयात विशिष्ट कार्यक्रमासाठी गीत निर्मिती करणे अपेक्षित आहे. या दृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे.)

गुण विभागणी – एकूण गुण २५

घटक चाचणी / कौशल्य मूल्यांकन - १० गुण

गृहपाठ / कौशल्य विकास प्रकल्प कार्य - १० गुण

चर्चासत्र/ कौशल्यकार्याचे सादरीकरण - ०५ गुण

(अभ्यासपत्रिकेतील सर्व घटकांवर प्रश्न विचारण्यात येतील)

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२०२३
विभाग अ (Part-A)
विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)
अभ्यासक्रम : वाङ्.मय स्नातक / बी.ए., (Programme - B.A.)
विषय : मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)
बी.ए.भाग-१, सत्र-१

प्रस्तावना :- (Preamble)

मराठी साहित्याच्या विविध वाङ्मय प्रवाहाचा अभ्यासातून विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतील. विविध साहित्य प्रवाहातील अभ्यासातून साहित्य निर्मितीच्या घटकांचे तंत्र विद्यार्थ्यांच्या अंगी विकसित होतील. साहित्यातून मानवी मूल्यांचे आकलन विद्यार्थ्यांना होईल. वाचन, लेखन, श्रवण कौशल्य विकसित होतील तसेच उपयोजित संकल्पना अभिवृद्ध होतील. साहित्य विश्वातून नवनिर्मितीचा व सर्जनशीलतेचा नवा अविष्कार अभिवृद्ध होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना मदत होईल. प्रबोधनाची विचारधारा विकसित होईल. संशोधनाची नवप्रेरणा निर्माण होईल. एकूणच सर्व विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरिता साहित्यातील प्रेरणा मार्गदर्शक ठरतील.

मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाची विशिष्ट निष्पत्ती (PSOs) :

१) संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या मानव विज्ञान विद्याशाखेतील मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांची साहित्य ही संकल्पना स्पष्ट होऊन मराठी भाषाविषयक अभिरुची विकसित होईल.
२) मराठी साहित्य परंपरा, लेखक, कवी, विचारवंत यांचा परिचय होईल, त्यांचा लेखनातून आलेल्या सामाजिक एकात्मता, सर्वधर्म समभाव, राष्ट्रीय एकात्मता आणि भारतीय राज्यघटनेचे अधिष्ठान असलेल्या मानवी मूल्यांची विद्यार्थ्यांमध्ये रुजवणूक होईल.
३) विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्य व कला याविषयी आवड निर्माण होईल. त्याची चिकित्सा, तुलना, समीक्षा करण्याची दृष्टी विकसीत झाल्यामुळे विविध साहित्य प्रकारातील लेखनाचे योग्य अध्ययन, संशोधन आणि सर्जनशील निर्मिती करतील.
४) भाषा आणि साहित्याचा सामाजिक तसेच कलात्मक पातळीवर अभ्यास केल्याने विवेकपूर्ण तर्कसंगतता आणि कारुण्यपूर्ण संवेदनशीलता निर्माण होऊन साहित्याचे व्यावहारिक उपयोजन करता येईल.
५)साहित्याच्या विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी साहित्याच्या अभ्यासासह प्रतिष्ठापूर्ण रोजगार मिळविण्यासाठी कौशल्ये प्राप्त होतील.
६) रोजगारा निर्मितीसाठी लागणाऱ्या विविध कौशल्यनिर्मितीचा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.

अभ्यासक्रमाची रोजगारविषयक क्षमता (Employability Potential of the Programme)

नवा शोध, नवी स्पंदने दुसऱ्यांपर्यंत / समाजापर्यंत पोचवायाची असतीलतर समर्थ भाषेशिवाय पर्याय नाही. मग ती परंपरागत, संगणकीय, गणिती, एसएमएस तंत्राधारित, इमोजी भाषा का असेना, साहित्याच्या विद्यार्थ्यांना या अनुषंगाने जवळजवळ सर्वच सेवाक्षेत्रात, व्यवसायाच्या क्षेत्रात अंगिकृत भाषा कौशल्य व त्याच्या जोडीला त्याने आत्मसात केलेल्या इतर कौशल्यामुळे संधीची गंगा त्याच्या आजुबाजूला वाहते आहे व या संधीचे त्याने सोने केलेतर त्याला निश्चितच रोजगार प्राप्त होईल.

मानव विद्याशाखेतील मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)हा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या विविध संधी प्राप्त होतील. त्यातीलकाही महत्त्वाच्या संधीची यादीखाली दिली आहे.
१) बी.ए. ही पदवी प्राप्त झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करता येईल.
२) राज्य व केंद्रीय लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षांची तयारी करण्यासाठी सदर अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरेल.
३) विविध शासकीय, उद्योग, सेवाविषयक क्षेत्रात रोजगार प्राप्त होईल.
४) व्यावहारिक मराठीच्या माध्यमातून संवाद कौशल्ये अंगी बाणविल्यावर (१) व्यावहारिक - बाजार, दुकान, स्टेशन इ. (२) व्यावसायिक - शिक्षक, प्राध्यापक, वकील, डॉक्टर, विक्रेता, दलाल, दुभाषी, शेअर दलाल, इ.(३) प्रशासकीय (४) रंगभूमी/लोकरंगभूमी यामध्ये व्यवसायाच्या संधी निर्माण होतील.
५) माहिती प्रसारण या क्षेत्रात उपसंपादक, वार्ताहर, सूत्रसंचालक, कथालेखक, छायाचित्रकार, ध्वनिसंकलक, दिग्दर्शक, सहाय्यक दिग्दर्शक, कार्यकारी निर्माता, स्तंभलेखक, व्हाईस ओव्हर आर्टिस्ट, बातमी विश्लेषक, जनसंपर्क अधिकारी अशा रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.
६) दृकश्राव्य माध्यमात संवाद व कथालेखक, पटकथालेखक, पटकथा सल्लागार आणि मार्गदर्शक, मध्यस्थ, निवेदक, सूत्रसंचालक, संहितालेखक, गीतलेखक, माहितीपट निर्माता, नट, कलाकार, गायक, संगीतकार, हास्यकलाकार अशा विविध संधी उपलब्ध आहेत.
७) फलक लेखन, भित्तीपत्रक लेखन, नामपट्टीका लेखन, ब्लॉग रायटर, अहवाल लेखक, मानपत्र/प्रमाणपत्र लेखक, आभासी (घोष्ट रायटर) लेखक, शब्दांकनकर्ता, दिनदर्शिका, शुभेच्छापत्रे, लग्न पत्रिका, निमंत्रण पत्रिका,

आमंत्रण पत्रिका यांचे लेखन तथा माहितीपत्रक व विविध मार्गदर्शपर माहिती पुस्तिकांचे लेखन करून रोजगाराच्या संधी मिळविता येतील.

८)कार्यक्रम व्यवस्थापन- लग्न, स्वागत समारंभ, विविध प्रदर्शने, प्रचार सभा, रोड शो, परिषदा, सार्वजनिक कार्यक्रम, सार्वजनिक मनोरंजनाचे कार्यक्रम, सत्कार सोहळे, पुरस्कार सोहळे, विविध विषयावर आयोजित संमेलने, क्रीडाविषयक कार्यक्रम, गटचर्चा, परिसंवाद, चर्चासत्र, कार्यशाळा, शिबीर, मेळावे, प्रश्नमंजुषा इत्यादी कार्यक्रमाचे व्यवस्थापनात आज फार मोठ्या व्यवसायिक संधी निर्माण झाल्या आहेत. या कार्यक्रमांचे आयोजन, नियोजन, कौशल्य, जाहिरात, निमंत्रण पत्रिका, मूलाखतकार, सूत्रसंचालक, जनसंपर्क अधिकारी, समुपदेशक, बातमीदार, मंचसज्जा व्यवस्थापन इत्यादींमध्ये विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

९) वरील समारंभामध्ये व्यवस्थापनाकरिता विद्यार्थ्यांची अशी एखादी चमू तयार करता येणे शक्य आहे. सदर समारंभामध्ये कार्यक्रमाचे आयोजन, नियोजन, कार्यक्रमाची जाहिरात, कार्यक्रम पत्रिका तयार करणे, सन्मानचिन्ह, मानपत्र तयार करणे, कार्यक्रमाचे उद्घाटन सत्र तथा समारोपाचे फलक तयार करणे, मंचसज्ज करणे, लाईट, साऊंड सिस्टीम हाताळणे, पाहुण्यांची ने-आण, त्यांचे स्वागतासाठी पुष्प, हार, बुके, शाल, भेटवस्तू इत्यादीचे नियोजन तसेच रसिकांची बैठक व्यवस्था नियोजन तथा कार्यक्रमाच्या समापनानंतर नाश्ता, चहा, जेवनाचे नियोजन, बातमी तयार करणे किंवा बातमी प्रिंट मिडिया, इलेक्ट्रीक मिडिया पर्यंत पोहचविणे. इत्यादी कार्ये या चमुमार्फत पार पाडले जाऊ शकतात. यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना विविध पातळीवर रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१०) औपचारिक संवाद शिक्षणाच्या माध्यमाने प्रौढ शिक्षण, पालक शिक्षण, प्रवासी शिक्षण, संगणक शिक्षण तथा अनौपचारिक शिक्षणाच्या माध्यमातून कुटुंब, मित्रसंघ, मेळावे, आस्वादस्थाने, स्पर्धास्थाने, जाहिरातकोडी यामध्येही व्यवसायांच्या संधी आहेत.

११) लोकगीत / प्रादेशिककला - पारंपरिक लोकगीतांचे संकलन, जतन, संवर्धन तसेच लोकनाट्य / नाटक / भारूड / तमाशा / पथनाट्य / लावणी / नाट्यसंगीत यामध्ये भाषेच्या विद्यार्थ्यांकरिता अनेक दालने खुली आहेत. या सर्व कलांचे व लोकपरंपरांचे जतन या निमित्ताने होईल व विद्यार्थ्यांना रोजगारही मिळेल.

१२) सॉफ्टवेअर प्रशिक्षण - मोबाईलवर तयार केलेले ऑडिओ/व्हिडिओ त्यांचे संपादन करण्यासाठी कॅनवा, ओबीएस, काईनमास्टर, आई म्युझिक यासारख्या सॉफ्टवेअरचे तंत्रज्ञान समजून घेऊन शॉर्टफिल्म/संगीत/कविता सादरीकरण व्याख्याने/अभिवाचन / सांस्कृतिक कार्यक्रम/भाषण/विविध प्रादेशिक कला/ पारंपरिककला/ खेळ/ गाणी यांचे जतन करणारे व्हिडिओ/ ऑडिओ, व्हिडिओ मिक्सिंग/ टेक्स्ट इन्सर्टिंगसारख्या गोष्टीचे प्रशिक्षण देऊन विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

१३) मायक्रोफोन टेक्निककौशल्य - मोठ-मोठ्या कार्यक्रमांसाठीच नव्हे तर वर्गात शिकविण्यासाठी मायक्रोफोन आता गरजेची वस्तू झाली आहे. या सबंधीचे विशेष पाठ्यक्रमकरून मायक्रोफोन हाताळण्याचे मूलभूत तथा एडवान्स प्रशिक्षण घेतलेतर विद्यार्थी रोजगारक्षम होईल.

१४) साऊंड रेकॉर्डिस्ट - काही विद्यार्थ्यांचा आवाज चांगला असतोत्यांनी स्वतःच्या आवाजात जाहिराती तयार केल्या किंवा विविध जाहिरात कंपन्यांना सोबत घेऊन जाहिराती तयार केल्या तर रोजगाराचे नवीन दालन उपलब्ध होईल.

१५) ई-मेल, विविध अँप, युट्युब, ब्लॉग, फेसबुक, ट्विटर, इंटरनेटवरील विविध साईटसच्या माध्यमातून मराठीतील नव्या संकल्पना, शोध, पारिभाषिक शब्द इत्यादी समाजापर्यंत पोचविता येईल व यानिमित्ताने विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी मिळतील.

१६) पर्यटनक्षेत्र- ट्रॅव्हल एजन्सी, विमान कंपन्या, टूर ऑपरेशन कंपन्या यामध्ये सहलीसाठी गाईड म्हणून रोजगार मिळू शकतो.

१७) दुभाषी म्हणूनसुद्धा रोजगार उपलब्ध होईल.

१८) प्रसार माध्यमातील व्यावसायिक वाचक / निवेदक तथा वक्ता, व्याख्याता, कवी, ललित लेखक, कथा-कथनकार, एकपात्री प्रयोगकर्ता, कीर्तनकार, प्रवचनकार इत्यादी संधी उपलब्ध आहेत.

१९) संकलक, बोली सर्वेक्षक, बोली अभ्यासक, आस्वादकार, भाषाकार, समीक्षक, परिक्षक, निरिक्षक, सुचिकार, आराखडाकार, प्रस्तावनाकार, कुटप्रश्नकार, रिपोर्टवाचक, मांडणीकार, टंकलेखक, संशोधन-सहाय्यक, संशोधन-लेखक, चौर्यकर्मशोधक, मुद्रित शोधक, टिप्पणीकार इत्यादी क्षेत्रात सहाय्यक म्हणून रोजगाराच्या संधी उपलब्ध आहेत.

२०) अनुवाद क्षेत्रात मोठी संधी मिळेल.

विभाग ब

बी.ए. भाग-१, सत्र-१

विषय :मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)

अभ्यासपत्रिकेची निष्पती (COs) :

१) कादंबरी या वाङ्.मय प्रवाहातून सामाजिक प्रश्नांची जाणीव निर्माण होऊन व सामाजिक मूल्यांची जाणीव होईल.
२) धूळपावलं या कादंबरीतून समाजातील विविध व्यक्तिरेखा, तथा ग्रामीण संस्कृतीचे दर्शन होईल.
३) नेमलेल्या कांदबरीमधील पात्रांच्या नात्याची गुंतागुंत आणि भावनिक आंदोलनाचा शोध घेता येईल.
४) भाषिक व वाङ्.मयीन मूल्यांचा अभ्यास होईल.
५) कादंबरी लेखनाचे तंत्र अवगत करता येईल.
६) कादंबरीचे स्वरुप व घटक समजून घेतल्यामुळे जीवन व्यवहाराच्या केंद्रस्थानी असणाऱ्या मनुष्य व इतर घटकांवर आधारित कादंबरी लेखनाचा प्रयत्न करता येईल.
७) 'काव्यसरिता' च्या माध्यमातून विविध प्रकारच्या रचनांचा अभ्यास करता येईल.
८) सामाजिक जाणिवा, राष्ट्रीय एकात्मता, प्रेमविषयक भावना, भावनिकता या विचारांची बांधिलकी निर्माण होईल.
९) काव्यांच्या विविध प्रवाहांचा परिचय होईल व त्यातून काव्यनिर्मितीची प्रेरणा विकसित होईल.

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	नेमलेले तास	श्रेयांक
१	कादंबरी - 'धूळपावलं' - लेखक महेंद्र कदम, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर	३०	०४
२	कविता - 'काव्यसरिता' (संपादित) संपादक - डॉ.गजानन जाधव, डॉ.गजानन मुंदे, राघव पब्लिशर्स ॲन्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर ('काव्यसरिता' मधील क्रमांक १ ते १० कविता अभ्यासक्रमात राहतील.)	३०	
	कौशल्याधिष्ठीत घटकअभ्यासक्रम	१५	
		७५	**०४**

गुण विभागणी

एकुण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अ)कादंबरी - 'धूळपावलं' - ४० गुण
ब)कविता - 'काव्यसरिता' - ४० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी :-

प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - २०गुण
(कादंबरी व कवितेवर प्रत्येकी ०५ गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.)
प्रश्न २ - 'धूळपावलं' कादंबरीवर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
प्रश्न ३ - 'धूळपावलं' कादंबरीवर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
प्रश्न ४ - 'काव्यसरिता' वर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
प्रश्न ५ - 'काव्यसरिता' वर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
(वरील प्रश्नांना अंतर्गत पर्याय राहतील.)
प्रश्न ६ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १० प्रश्न- प्रत्येकी ०२ गुणांचे - २० गुण
(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये कादंबरी व कवितेवर प्रत्येकी ०५ प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारीत अंतर्गत मूल्यमापन :- - २० गुण

- गुण विभागणी

१) गृहपाठ - १५गुण
२) मौखिक परीक्षा - ०५गुण

सूचना :- (१) गृहपाठासाठी परिसरातील कष्टकऱ्यांच्या जीवनाचे निरीक्षण करून त्यावर टिपण तयार करावे.
(२) आपल्या परिसरातील कवींची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करा.
(३) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२२-२०२३
विभाग अ (Part-A)
विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)
अभ्यासक्रम : वाङ्.मय स्नातक / बी.ए., (Programme - B.A.)
विषय : मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)
बी.ए.भाग-१, सत्र-२

प्रस्तावना :- (Preamble)

मराठी साहित्याच्या विविध वाङ्मय प्रवाहाचा अभ्यासातून विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाच्या कक्षा रूंदावतील. विविध साहित्य प्रवाहातील अभ्यासातून साहित्य निर्मितीच्या घटकांचे तंत्र विद्यार्थ्यांच्या अंगी विकसित होतील. साहित्यातून मानवी मूल्यांचे आकलन विद्यार्थ्यांना होईल. वाचन, लेखन, श्रवण कौशल्य विकसित होतील तसेच उपयोजित संकल्पना अभिवृद्ध होतील. साहित्य विश्वातून नवनिर्मितीचा व सर्जनशीलतेचा नवा अविष्कार अभिवृद्ध होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना मदत होईल. प्रबोधनाची विचारधारा विकसित होईल. संशोधनाची नवप्रेरणा निर्माण होईल. एकूणच सर्व विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरिता साहित्यातील प्रेरणा मार्गदर्शक ठरतील.

मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाची विशिष्ट निष्पत्ती (PSOs) :

१) संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या मानव विज्ञान विद्याशाखेतील मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक) अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांची साहित्य ही संकल्पना स्पष्ट होऊन मराठी भाषाविषयक अभिरुची विकसित होईल.

२) मराठी साहित्य परंपरा, लेखक, कवी, विचारवंत यांचा परिचय होईल, त्यांचा लेखनातून आलेल्या सामाजिक एकात्मता, सर्वधर्म समभाव, राष्ट्रीय एकात्मता आणि भारतीय राज्यघटनेचे अधिष्ठान असलेल्या मानवी मूल्यांची विद्यार्थ्यांमध्ये रुजवणूक होईल.

३) विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्य व कला याविषयी आवड निर्माण होईल. त्याची चिकित्सा, तुलना, समीक्षा करण्याची दृष्टी विकसीत झाल्यामुळे विविध साहित्य प्रकारातील लेखनाचे योग्य अध्ययन, संशोधन आणि सर्जनशील निर्मिती करतील.

४) भाषा आणि साहित्याचा सामाजिक तसेच कलात्मक पातळीवर अभ्यास केल्याने विवेकपूर्ण तर्कसंगतता आणि कारुण्यपूर्ण संवेदनशीलता निर्माण होऊन साहित्याचे व्यावहारिक उपयोजन करता येईल.

५) साहित्याच्या विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी साहित्याच्या अभ्यासासह प्रतिष्ठापूर्ण रोजगार मिळविण्यासाठी कौशल्ये प्राप्त होतील.

६) रोजगारा निर्मितीसाठी लागणाऱ्या विविध कौशल्य निर्मितीचा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.

विभाग-ब
बी.ए. भाग-१, सत्र-२
विषय :मराठी वाङ्.मय (ऐच्छिक)

अभ्यासपत्रिकेची निष्पती (COs) :

१) मानवी जीवन समृद्ध करणाऱ्या 'नाटक' या वाङ्.मयप्रकाराचा परिचय विद्यार्थ्यांना होईल.

२) 'वाटा पळवाटा' या नाटकातील विविध मानवी प्रवृत्तीचे दर्शन घडेल.

३) 'वाटा पळवाटा' नाटकांच्या माध्यमातून सामाजिक संस्कृतीचे दर्शन होईल तथा विविध व्यक्तिमत्त्वांचा परिचय होईल.

४) 'वाटा पळवाटा' च्या अभ्यासाने नाटकाचे आकलन, आस्वाद आणि मूल्यमापन करण्याची क्षमता विकसीत होईल.

५) नाटक निर्मितीच्या घटकांचा, तंत्राचा अभ्यास झाल्याने नाटक निर्मिती करण्याची प्रेरणा विद्यार्थ्यांना मिळेल.

६) नाटक / रंगभुमीवर कारकीर्द करू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना ही अभ्यासपत्रिका उपयुक्त ठरेल.

७) 'काव्यसरिता' च्या माध्यमातून विविध प्रकारच्या रचनांचा अभ्यास करता येईल.

८) सामाजिक जाणिवा, राष्ट्रीय एकात्मता, प्रेमविषयक भावना, भावनिकता या विचारांची बांधिलकी निर्माण होईल.

९) काव्यांच्या विविध प्रवाहांचा परिचय होईल व त्यातून काव्यनिर्मितीची प्रेरणा विकसीत होईल.

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	नेमलेले तास	श्रेयांक
१	नाटक - 'वाटा पळवाटा' - लेखक दत्ता भगत, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे ३०	३०	
२	कविता - 'काव्यसरिता' (संपादित) संपादक - डॉ.गजानन जाधव, डॉ.गजानन मुंदे,	३०	०४

	राघव पब्लिशर्स ॲन्ड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर ('काव्यसरिता' मधीलक्र मांक ११ ते २५ कविता अभ्यासक्रमात राहतील.)		
३	कौशल्याधिष्ठीत घटक अभ्यासक्रम	१५	
		७५	**०४**

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अ) नाटक - 'वाटा पळवाटा' - ४० गुण

ब) कविता - 'काव्यसरिता' - ४० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी :-

प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - २०गुण

नाटक व कवितेवर प्रत्येकी ०५ गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.

प्रश्न २ - 'वाटा पळवाटा' नाटकावर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण

प्रश्न ३ - 'वाटा पळवाटा' नाटकावर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ४ - 'काव्यसरिता' वर ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण

प्रश्न ५ - 'काव्यसरिता' वर ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

(वरिल प्रश्नांना अंतर्गत पर्याय राहतील.)

प्रश्न ६ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १० प्रश्न - प्रत्येकी ०२ गुणांचे - २० गुण

(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये कादंबरी व कवितेवर प्रत्येकी ०५ प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन :- - **२० गुण**

- गुण विभागणी

१) गृहपाठ - १५ गुण

२) मौखिक परीक्षा - ०५ गुण

सूचना :- (१) गृहपाठासाठी आपल्या परिसरातील लोकगीतांचे संकलन करून त्याचे विशेष नोंदवा.

(२) आपल्याला येणाऱ्या अनुभवाच्या आधारे कविता लिहा.

(३) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारीत असेल.

Page No. : 1
Date : / /

- समिती - कार्यकारीणी २०१९-२०

दिनांक ४/४/२०१९ च्या महाविद्यालयात प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या सभेमध्ये सत्र २०१९-२०२० ची ॲन्टी रॅगींग समिती पुढील प्रमाणे स्थानियुक्त करण्यात आलेली आहे.

२०१९ - २०२०

१) डॉ. अनिल मिमराव भगत - मराठी विभाग प्रमुख - समन्वयक
२) डॉ. सारीका एन. दांडगे - गृहअर्थशास्त्र -ा- - सदस्य
३) प्रा. चंद्रशेखर एस इंगीले - संथालक शा. शि. - सदस्य
४) डॉ. शिलल टी. तायडे - इंग्रजी वि. प्रमुख - सदस्य
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे - ग्रंथपाल - सदस्य
६) श्री सिद्धार्थ गावंडे - विद्यार्थी प्रतिनिधी - सदस्य

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

Scanned with OKEN Scanner

Page No. : 1
Date : / /

शैक्षणिक सत्र 2019-20

महिला तक्रार निवारण समिती

डॉ. सरिता रा. ढोंडगे - समन्वयक
कु. दिपाली कुमरे - सदस्य
कु. सरिराणी कुमरे - सदस्य
कु. मोहिनी वरघट - सदस्य

Scanned with OKEN Scanner

Page No. : 2
Date : / /

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. 9/08/2019 रु. 4.00 वाजता सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी ठीक 4.00 वाजता वृत्तअर्थशास्त्र विभागामध्ये उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे
2) सत्र २०१९ - २० मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाचे नियोजन करणे.
3) विद्यार्थीनींना येणाऱ्या इतर प्रकारची काही अडचण असल्यास त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.
4) वरील येणारे विषय.

1)

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा

महिला तक्रारण निवारण समितीची सभा दि. 09/08/2019 ला दुपारी चार वाजता आयोजीत करण्यात आली होती. त्या सभेला पुढील सदस्य उपस्थीत होते.

डॉ. रास. रान. दांडगे - [signature]
डॉ. कु. दिपाली कुर्मी - [signature]
कु. साईराणी कुर्मी - [signature]
कु. मोहिनी वरघट -

सभा अहवाल

आज दि 09/08/2019 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. 1 :- सत्र 2019-20 ची महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करणेबाबत

ठराव क्र. 1 :- सत्र 2019-20 ची महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली. त्यामध्ये विद्यापीठाने दिलेल्या नियमाच्या अधीन राहून तशी समिती स्थापन करण्यात आले. ती पुढील प्रमाणे.

1) डॉ. एस. बी. भगत - अध्यक्ष
2) डॉ. पी.डब्ल्यू. वेडकर - सदस्य
3) डॉ. ए. बी. भगत - -"-
4) अब्दुल अजीज पटेल - -"-
5) अॅड. सूरज विधळे - -"-
6) सौ. सरला एस. ईसळ - -"-
7) सौ. मिना एस. ढवळे - -"-
8) कु. शुभांगी पेटे - -"-
9) डॉ. एस. एन. दांडगे - सचिव

विषय क्र. 2 :- सत्र 19-20 मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाचे नियोजन करणे.

ठराव क्र. 2 :- सत्र सत्राप्रमाणेच दर महिन्याच्या शेवटच्या शनीवारी विद्यार्थीनींकरिता मार्गदर्शनपर कार्यक्रम घेण्याचे ठरविण्यात आले.

व समितीने याला मंजूरात प्रदान

केली.

विषय क्र. 3 : विद्यार्थीनींना कोणत्याही प्रकारची काही अडचण असल्यास त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.

ठराव क्र. 3 : कोणत्याही विद्यार्थीनींना काही कोणत्याही स्वरूपाची काही अडचण असल्यास त्यांनी ती अडचण तोंडी स्वरूपात किंवा लेखी स्वरूपात महिला तक्रार निवारण समितीकडे करावी व तशा प्रकारची सूचना देण्यात यावी (सर्व विद्यार्थीनींना) असे ठरविण्यात आले. व सर्व सदस्यांनी याला अनुमोदन दिले.

विषय क्र. 4 : वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. 4 : वेळेवर सर्व मुलींची राऊ अडचण समोर आली त्यामध्ये मुलींच्या कॉम रूममध्ये टेबल खुर्ची पुरेशा प्रमाणात नाही अशी तक्रार लेखी स्वरूपात आली होती.

त्या अनुषंगाने मुलींच्या कॉमन रूम मध्ये लवकरात लवकर पुरेशा प्रमाणात टेबल व खुर्ची यांची व्यवस्था करण्यात यावी असे मत व्यक्त करण्यात आले. व तशा प्रकारची विनंती ऑफीस मध्ये करण्यात येईल व मुलींची अडचण सोडविण्याचा प्रयत्न करण्यात येईल असे

सूचना

महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थिनींना सूचीत करण्यात येते की, महाविद्यालयाच्या परिसरामध्ये आपल्यासोबत अश्लील शब्दाचा प्रयोग, छेडछाड, दुर्व्यवहार होत असेल तर आपल्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली आहे. वरील संदर्भात कोणत्याही प्रकारची तक्रार असल्यास आपण प्रा. डॉ. रास. राव दांडगे यांचे कडे संपर्क साधावा.

वेळ - 11.30 ते 5-30
स्थळ - गृहअर्थशास्त्र विभाग

1) बी.ए. भाग I
2) बी.ए. भाग II
3) बी.ए. भाग III
4) बी. कॉम भाग I
5) बी. कॉम भाग II
6) बी. कॉम भाग III
7) बी. लीब सायन्स
8) बी. व्होक भाग I
9) बी. व्होक भाग II

Page No. :
Date : / /

सुचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. 20/04/2020 रोजी सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सदस्यांनी दुपारी दि. 3-00 वाजता प्राचार्य कक्षात उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.
2) वार्षिक आढावा घेणेबाबत

[signature]
समन्वयक
महिला तक्रार निवारण समिती

1) प्रा. दिपाली कुर्मी — [signature]
2) प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर — T.D. Ambulkar
3)

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि. 20/04/2020 ला दुपारी 3-00 वाजता आयोजीत करण्यात आली होती. त्या सभेला पुढील सदस्य उपस्थीत होते.

1) डॉ. सारिका एन. दांडगे - [signature]
2) प्रा. दिपाली कुर्मी - [signature]
3) प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर - T. D. Ambulkar

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

आज दि. २०/०५/२० रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे

1. विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे
ठराव क्र. १ :- दि. २०/०५/२० रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. सौ. रास रान. दांडगे यांनी वाचून दाखवले व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

2. विषय क्र. २ : वार्षिक आढावा घेणेबाबत
ठराव क्र. २ : दि. २०/०५/२० रोजी झालेल्या सभेमधील नियोजनानुसार प्रत्येक महिन्याच्या शेवटच्या शनिवारी मुलींकरिता मार्गदर्शनपर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. तसेच त्यांच्या अडचणींचे निवारण देखील करण्यात आले. त्याचप्रमाणे मुलींना जागरूक राहणेकरिता मार्गदर्शन देखील कार्यक्रमाअंतर्गत करण्यात आले.
तसेच तक्रार पेटीमध्ये एकही तक्रार तेथील स्वरूपात या संदर्भात आली नाही. असेली प्रा. रास. रान दांडगे यांनी सांगितले.
व याला सर्व सभासदांनी मंजूरात प्रदान केली.

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. रास. रान. दांडगे यांनी सर्वांचे आभार मानून सभा संपल्याचे जाहिर केले.

Scanned with OKEN Scanner

सभा सुचना – ०६

मा. महोदय,

सस्नेह नमस्कार

या सभापूर्वसुचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की, ॲन्टी रॅगिंग समितीची ०६ वी सभेचे आयोजन खालीलप्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

१) सभेचा वार व दिनांक – २०/०८/२०१९ रोज मंगळवार
२) सभेची वेळ – दुपारी ४ ते ५ वाजेपर्यंत
३) सभेचे स्थळ – सेमिनार हॉल

तरी आपण या सभेला वेळेवर उपस्थित राहावे.

→ सभेसमोरील विषय →

अ) विषय क्र. १ दि. ४.१२.२०१८ रोजी झालेल्या समिती सभा क्र. ५ चे इतिवृत्त वाचून कायम करणे.

ब) विषय क्र. २ :- यापुढे शैक्षणिक सत्रात महाविद्यालयात रॅगिंग होणार नाही या संदर्भात उपाययोजना तयार करणे.

विषय क्र. ३ :- रॅगिंग संदर्भातील कायद्याची जाण विद्यार्थ्यांना करुन देण्यासाठी व्याख्यान ठेवणे

विषय क्र. ४ :- रॅगिंग संदर्भात विद्यार्थ्यांमध्ये म्हणीचा प्रचार करणेबाबत

विषय क्र. ५ :- मा. अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

विषय क्र. ६ :- आभार प्रदर्शन

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

दिनांक १२/०८/२०१९
दारापूर

नावं — स्वाक्षरी

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत — [signature]
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे — [signature]

(P.T.O)

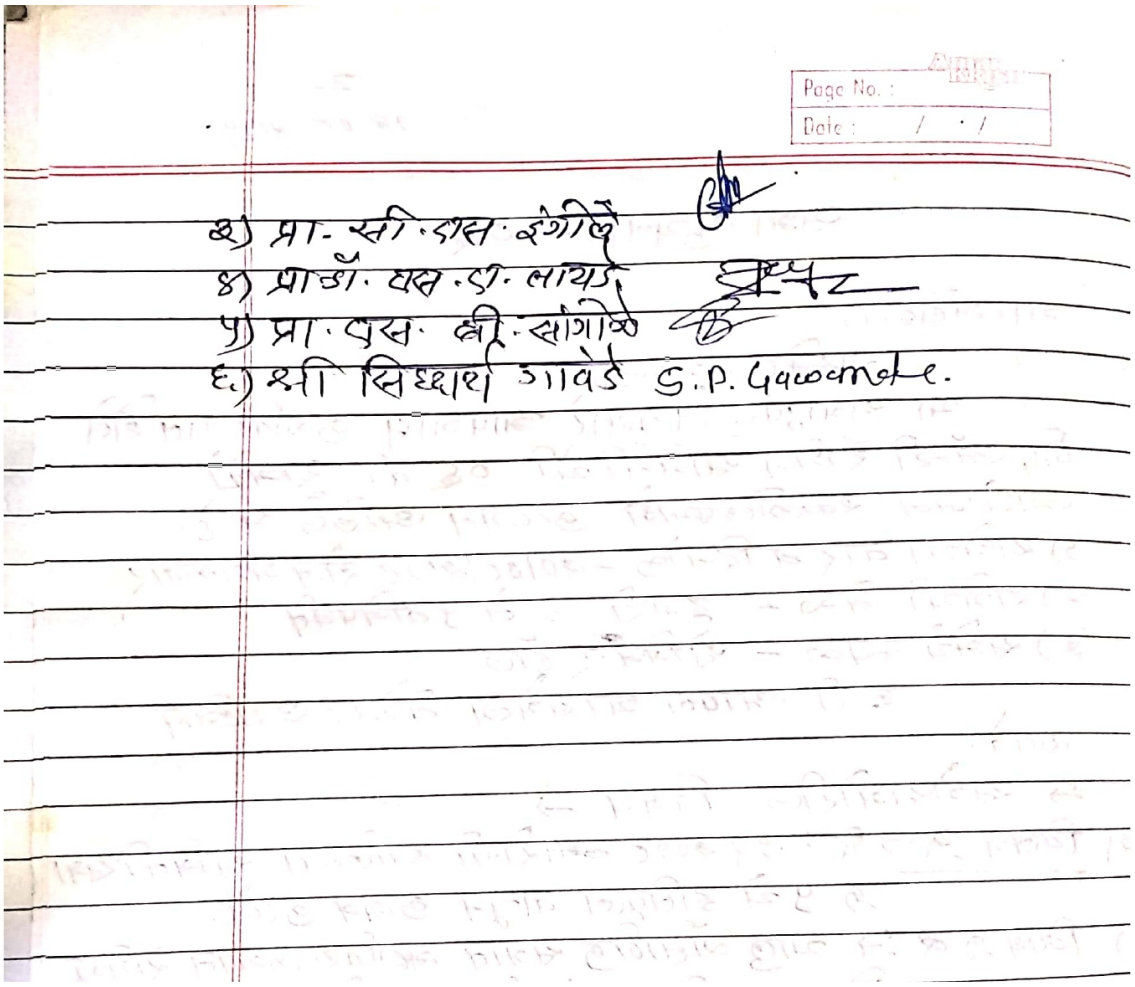

Scanned with OKEN Scanner

२०१९-२०२०

इतिवृत्त
ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ६

ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ६ चे दि. १ शत २०१९ च्या सभासुयनेनुसार महाविद्यालयाच्या सभागृहाच्या कक्षात दिनांक २० तर २०१९ ला दुपारी ४ ते. प्र. ३० या वेळात समिती समन्वयक प्रा. डॉ. अनिल भगत यांच्या अध्यक्षतेखाली सभा पार पडली त्याचे ~~इतिवृत्त पुढील प्रमाणे~~ सभेला पुढील सदस्य उपस्थित होते

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत —
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
३) प्रा. सी. एस. इंगोले
४) प्रा. एस. डी. तायडे —
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे
६) श्री सिद्धार्थ गावंडे S. P. Gawande.

विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे.
ठराव क्र. १ :- मागील दि. ४.१२.२०१८ रोजी झालेल्या सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करण्यात आले.

सूचक :- प्रा. एस. एन. दांडगे
अनुमोदक - प्रा. सी. एस. इंगोले

ठराव सर्वानुमते मान्य.

विषय क्र. २ :- चालु शैक्षणिक सत्रात महाविद्यालयात रॅगिंग होणार नाही या संदर्भात उपाययोजना करणे
ठराव क्र. २ :- या विषयावर चर्चा करताना मागील वर्षात देशात झालेल्या रॅगिंग संदर्भात भयानक गोष्टीचा उहापोह करण्यात आला. व ती गोष्ट आपल्या महाविद्यालयात होऊ नये याकरिता वरिष्ठ विद्यार्थ्यांना त्याची जाणीव करुन देऊन

Page No. :
Date : / /

अश्या गोष्टी होणार नाही संदर्भात दक्षता घेण्याचे ठरले. ~~[illegible]~~ म्हणून वरिष्ठ विद्यार्थ्यांच्या मनात कनिष्ठ विद्यार्थ्याबद्दल ममत्व सहकार्याची भावना निर्माण करणे, त्याच्यामध्ये 'मी' पणाची भावना नष्ट करणे, शिक्षकांनी या संदर्भात नेहमी जागृत राहणे. या संदर्भात चर्चा करण्यात आली व त्याला मान्यता द्यावी असे ठरले.

सूचक - प्रा. ए. बी. भगत
अनुमोदन - प्रा. एस. ए. तायडे
ठराव सर्वानुमते मान्य करण्यात आला.

विषय क्र.३ रॅगिंग संदर्भातील कायद्याची जाण विद्यार्थ्यांना करून देण्यासाठी व्याख्यान आयोजित करणे.

ठराव क्र.३ या संदर्भात चर्चा करतांना रॅगिंगच्या दंडाची व कायद्याच्या दृष्टी विद्यार्थ्यांची जागृत होण्याच्या दृष्टीने खोलापूर पोलीस स्टेशन चे ठाणेदाराचे व्याख्यान विद्यार्थ्यांसमोर घेण्याचे ठरविण्यात आले.

सूचक :- प्रा. एस. ए. तायडे
अनुमोदन :- प्रा. सी. एस. इंगोले
ठराव सर्वानुमते मान्य करण्यात आला

विषय क्र ४ :- रॅगिंग संदर्भातील म्हणीचा विद्यार्थ्यामध्ये प्रचार करणेबाबत

ठराव क्र ४ :- या संदर्भात अध्यक्षांनी इंटरनेट वरील म्हणी काढून त्या महाविद्यालयाच्या परिसरात लावणे व त्या म्हणी विद्यार्थ्यांकडून वेळोवेळी म्हणविला जावे असे ठरविण्यात आले

सूचक :- प्रा. ए. बी. भगत
अनुमोदक
ठराव सर्वानुमते मान्य करण्यात आला.

Scanned with OKEN Scanner

विषय क्र.५ : अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र.५ : आयत्या वेळेवरचे विषय नसल्यामुळे
या अध्यक्षाच्या व उपस्थितांचे आभार
मानून सभा समाप्त करण्यात आली.

दिनांक : २०/०८/२०१९
स्थळ : दारापूर

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
३) प्रा. सी. एस. इंगोले
४) प्रा. एस. ए. लायडे
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे
६) श्री सिद्धार्थ गावंडे

S.P. Gawande.

Page No.: 5
Date: / /

सभा सूचना - ०७ (आढावा समिती)

मा. महोदय,
सस्नेह नमस्कार,
या सभापूर्व सूचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की, "अँन्टी रॅगिंग समिती" ची सभा (०७वी) आयोजन खालील प्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

१) सभेचा वार व दिनांक :- ०५ एप्रिल २०२० मंगळवार
२) सभेची वेळ :- दुपारी ४ ते ५
३) सभेचे स्थळ :- सेमिनार हॉल

तरी आपण सभेस वेळेवर उपस्थित राहावे.

सभेसमोरील विषय :-

अ) विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे.

ब) विषयक्र.२ :- या सत्रात विद्यार्थ्यांची नकारीवर उपाययोजनेबाबत

क) विषय क्र ३ :- रॅगिंग संदर्भात अलीकडेच घडलेल्या घटनेबाबत

ड) विषय क्र ४ :- या अध्यक्षांच्या परवानगीने वेगवेगळे विषय

इ) विषय क्र ५ :- आभार प्रदर्शन

दिनांक: २२/०३/२०२० Sd/-
दारापूर

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

नाव	स्वाक्षरी
१) प्रा.डॉ. ए.बी.अगत	
२) प्रा.डॉ. एस.एन.दांडगे	
३) प्रा. सी.एस. इंगोले	
४) प्रा.डॉ. एस.डी.लायडे	
५) प्रा. एस.बी.खांडेकर	
६) श्री सिध्दार्थ गावंडे	S.P. Gavanande

Scanned with OKEN Scanner

Page No. : 6
Date : / /

इतिवृत्त

अँन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ६०

अँन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ७ ची दिनांक १२।३।२०२० च्या सभासूचनेनुसार दिनांक ०४।४।२०२० सभा आयोजित केली होती.

परंतु कोविड-१९ च्या प्रार्दुभावामूळे नियोजीत सभा होवू शकली नाही.

दि. ०४।४।२०२०

सभा स्थगित करण्यात आली-
कोविड -१९ मूळे

Scanned with OKEN Scanner

Page No. : 2
Date : / /

"Discipline Committee"
(2019 - 2020)

1)	Mr. C.S. Ingole.	Convener
2)	Dr. S.M. Dandge.	Member
3)	Dr. A.B. Bhagat.	—11—
4)	Mr. P.W. Mhaskey	—11—
5)	Mr. R.L. Lanjewar	—11—
6)	Vaibhav Ambadkar	—11—

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA
RMD
DARAPUR-444814

Scanned with OKEN Scanner

"सभा सूचना"

सर्व सभासदांना सूचित करण्यात येते की, "Discipline Committee" चे सभेचे आयोजन करण्यात आले. आहे ते खालील प्रमाणे आहे.

1) सभेचा वार व दिनांक :- शुक्रवार 05/07/2019
2) सभेची वेळ :- 03 ते 04
3) सभेचे स्थळ :- महाविद्यालयीन सभागृह

तरी आपण सर्वांनी सभेला वेळेवर उपस्थित राहावे.

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

* सभेसमोर येण्याचे विषय :-

विषय :- क्र. 1) विद्यार्थ्यांना गणवेशात ओळखपत्र येणे आवश्यक करणेबाबत

विषय क्र. 2) महाविद्यालयीन परीसरात मोबाईलचा वापर न करणेबाबत

विषय क्र. 3) मादक पदार्थ वा नशेले पदार्थ सेवन न करणेबाबत

विषय क्र. 4) गुरूवार या दिवशी महाविद्यालयीन गणवेश नसतो म्हणून त्या दिवशीचा ड्रेसकोड ठरविण्याबाबत

विषय क्र. 5) महाविद्यालयीन परीसरात कुठेही थुंकल्यास दंडात्मक कारवाई करण्याबाबत

विषय क्र. 6) मुलींच्या बाबतीत छेडछाड झाल्यास कारवाई करणेबाबतची भूमिका ठरविणेबाबतीत.

विषय क्र. 7) आभार प्रदर्शन करण्याबाबत.

Page No. :
Date : / /

दिनांक :- 28/06/2019

दारापूर

1) प्रा० सि० एस० इंगोले —
2) प्रा० एस० एन० दाडगे —
3) प्रा० ए० वि० भगत —
4) प्रा० पी० डब्ल्यू० म्हरके —
5) श्री० आर० एल० लांजेवार —
6) श्री० वैभव अंबाडकर —

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA RMD DARAPUR-444814

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

"इतिवृत्त"

Discipline Committee ची सभा 28/06/2019 च्या सुभासुचनेनुसार सभा महाविद्यालयाच्या सभागृहात समितीचे समन्वयक प्रा० सि० एस० इंगोले यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक :- 05/07/2019 ला दुपारी 03 ने 04 या वेळेवर संपन्न झाली या सभेला पुढील सदस्य उपस्थित होते.

1) प्रा० सि० एस० इंगोले — [signature]
2) प्रा० एस० एन० दाडगे — [signature]
3) प्रा० ए० बि० भगत — [signature]
4) प्रा० पी० डब्ल्यू० म्हस्के — [signature]
5) डॉ० आर० एल० लाँजेवार — [signature]
6) डॉ० वैभव अंबाडकर — [signature]

विषय :- क्र. 1) विद्यार्थ्यांना गणवेश ओळखपत्र होणे आवश्यक करणे बाबत....

ठराव :- 1) शैक्षणिक सत्र 2019-20 महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांना गणवेश होणे आवश्यक करणे नियमित महाविद्यालयात सर्व विद्यार्थ्यांना गणवेश आणि ओळखपत्र हालुन होणे अनिवार्य आहे. गणवेश महाविद्यालयातून विद्यार्थ्यांना मिळेल कमीत कमी कोंमतीच्या ड्रेस आणण्याची जबाबदारी महाविद्यालयाची राहील.

सुचक :- प्रा० एस० बि० भगत
अनुमोदक :- प्रा० एस० एन० दाडगे

विषय :- क्र. 2) महाविद्यालयीन परिसरात माबाईलचा वापर न करण्याबाबत....

ठराव क्र. 2) महाविद्यालयीन परिसरात विद्यार्थ्यांना

मोबाईल बंदी लागल्यान आणि
यावर चर्चा करण्यान आली.
महाविद्यालयीन विद्यार्थी जवळ महाविद्यालय
परिसरात मोबाईल आढळलास
तांच्या दंडात्मक कारवाई करण्यान
आली. कोणत्याही विद्यार्थी एक
वेळा सुनचा करून वारम वार मोबाईल
वापर करत असे अशा विद्यार्थीना
सक्ती आदेश देण्याचे काम प्राचार्यांनी
कडून करण्यान यावे अशा प्रकारे
चर्चा करण्यान आली

सूचक: प्रा० पी० डब्ल्यू० महाजन
अनुमोदन: प्रा० सि० एस० देशमुख

विषय क्र. 3) महाविद्यालयीन परिसरात मादक पदार्थ
व नशेली पदार्थ सेवन न करण्याबाबत.

ठराव क्र. 3) महाविद्यालयीन परिसरात विद्यार्थी
कोणत्याही प्रकारचे मादक पदार्थ किंवा
नशेली पदार्थांचे सेवन करून आढळ
ल्यास त्या विद्यार्थींना कठोर कारवाई
करण्यान यावी जेणे करून कोणत्याही
विद्यार्थी महाविद्यालयीन परिसरात
कोणत्याही प्रकारचे मादक किंवा नशेली
पदार्थ सेवन करून येण्यार नाही
याची दखल सर्व प्राध्यापक वर्गानी
घ्यावी यावर चर्चा करण्यान
आली.

सूचक: ए० बि० भगत
अनुमोदन: एस० एन० दांडगे

विषय:- क्र. 4) गुरुवार या दिवशी महाविद्यालयीन गणवेश नसतो म्हणून त्या दिवशी ड्रेस कोड ठरविण्याबाबत.

ठराव:- क्र. 4) महाविद्यालयात नियमित ड्रेस महाविद्यालयीन ड्रेस घालून येणे अनिवार्य आहे. त्या करण्याची गुरुवारी विद्यार्थी महाविद्यालयीन ड्रेस कोड मधून सुट देण्यात आली आहे. त्या अनुषंगाने प्रत्येक गुरुवारी महाविद्यालयीन विद्यार्थी महाविद्यालयात येत सिव्हील ड्रेस घालून यावे. पण ती ड्रेस नीट नेटके असणे आवश्यक आहे.

सुचक:- प्रा. एस. एन. हाँडगे
अनुमोदन:- श्री. आर. एल. लांजेवार

विषय:- क्र. 5) महाविद्यालयीन परिसरात कुठेही शुंकल्यास दंडात्मक कारवाई करण्याबाबत.

ठराव:- क्र. 5) महाविद्यालयीन परिसरात विद्यार्थी कोणत्येही मादक पदार्थ सेवन करून आलास त्याच्यावर दंडात्मक कार्यवाही करणे आणि कोणत्याही विद्यार्थी शुंकल्यास त्याला सुद्धा दंडात्मक कारवाई करण्यात यावी यावर चर्चा करण्यात आली.

सुचक:- श्री. आर. एल. लांजेवार
अनुमोदन:- प्रा. ए. वि. शगत.

विषय:- क्र. 6) महाविद्यालयीन परिसरात मुलींच्या छेडछाड झाल्यास कारवाई

Page No. :
Date : / /

करणेबाबत ची भूमिका ठरविण्याबाबत.

ठराव क्र. 6) महाविद्यालयाची परिसरात कोणत्याही मुली छेडछाड केल्यास त्या विद्यार्थीने कठोर कारवाई करण्याबाबत चर्चा करण्यात आली, कुण एक समिती तयार करून जी व्यक्तीची दोषी असेल त्याला त्या समिती पुढे जीव लागले ज्यामध्ये मुलगा किंवा मुलगी आणि जो कोणी दोषी आढळल्यास त्याला महाविद्यालयाच त्याच्या प्रवेश रद्द करण्यात यावा. यावर चर्चा करण्यात आली.

सूचक :- प्रा. ए. बि. भगत
अनुमोदन :- प्रा. सि. एस. इंगोले.
ठराव सर्वानुमते मान्य करण्यात आले.

विषय :- क्र. 7) आभार प्रदर्शन करण्याबाबत.

ठराव :- क्र. 7) या सभेला सर्व उपस्थित मान्यवरांचे आभार मानून अध्यक्षाच्या वतीने सभा समाप्तीची घोषणा करण्यात आली.

दिनांक :- 05/07/2019
स्थळ :- दारापूर.

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

1) प्रा. सि. एस. इंगोले —
2) प्रा. एस. एन. दांडगे —
3) प्रा. ए. बी. भगत —
4) प्रा. पि. डब्ल्यू. मुरके —
5) डॉ. आर. एम. लांजेवार —
6) डॉ. वैभव ओंवाडकर —

Page No. :
Date : / /

Students Grievance Committee

session – 2019-2020

1	mr. P. W. mhaskey	–	Convener
2	Dr. S. N. Dandge	–	member
3	Dr. A. B. Bhagat	–	member
4	mr. C. S. ingole	–	member
5	Dr. P. W. Khedkar	–	member
6	Dr. K. A. Alone	–	member
7	mr. Y. V. Harne	–	member
8	mr. A. D. Gawande	–	member
9	Ku. Aswini ingle	–	member (stu. Repr.)

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सूचना

Student Grievance committee मधील सर्व सन्माननीय सभासदांना कळविण्यात येते की, शैक्षणिक सत्र 2019-20 करिता दिनांक 22/06/2019 रोजी सकाळी ठीक 10:30 वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला नेहमी उपस्थित रहावे.

दिनांक 20/06/2019 — प्राचार्य

क्र.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Mr. P.W. Mhaskey	—	
2	Dr. S.N. Dandge	—	
3	Dr. A.B. Bhagat	—	
4	Mr. C.S. Ingole	—	
5	Dr. P.W. Khedkar	—	
6	Dr. K.A. Alone	—	
7	Mr. Y.V. Harne	—	
8	Mr. A.D. Gawande	—	
9	Ku. Ashwini Ingle	—	A.S.Ingle

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

आज दिनांक 22/06/2019 रोजी सुकाळी 10:30 वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये Student Grievance Committee मधील सर्व सभासदांची सभा पार पडली या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते तसेच या सभेचा कार्यवृत्तात खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Mr. P.W. Mhackey	—	[signature]
2	Dr. S.N. Dandge	—	[signature]
3	Dr. A.B. Bhagat	—	[signature]
4	Mr. C.S. Ingole	—	[signature]
5	Dr. P.W. Khedkar	—	[signature]
6	Dr. K.A. Alone	—	[signature]
7	Mr. Y.V. Harne	—	[signature]
8	Mr. A.D. Gawande	—	[signature]
9	Ku. Aswini Ingle	—	A.S. Ingle

विषय क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.

ठराव क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त Student Grievance Committee चे समन्वय प्रा. म्हस्के सर यांनी वाचून दाखविले या अंतर्गत मागील सत्रामध्ये राबविण्यात आलेल्या विविध उपक्रमाची माहिती देण्यात आली. त्याला प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सर्वानुमती अनुमती प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. 2 शैक्षणिक सत्र 2019-20 करिता Student Grievance Committee चे कार्य

Page No. :
Date : / /

ठरविण्याबाबत निर्णय घेणे

ठराव क्र. 2 Student Grievance Committee मधील सभासदांनी विद्यार्थ्यांच्या तक्रारी संदर्भात चर्चा करण्यात आली. या अंतर्गत विद्यार्थ्यांच्या महाविद्यालयीन प्रवेश संदर्भातील तक्रारीवर चर्चा करण्यात आली. तसेच महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना तक्रार निवारण समिती अंतर्गत त्यांच्या समस्या सोडविण्यासाठी कोणकोणते उपक्रम राबवावे याविषयी चर्चा करण्यात आली.

विषय क्र. 3 विद्यार्थ्यांच्या समस्यावर चर्चा करणे.

ठराव क्र. 3 विद्यार्थ्यांना परिक्षे संदर्भातील समस्या सोडविण्याकरिता कायकाय उपाययोजना करावयाच्या याविषयी मार्गदर्शक तत्वे निश्चित करण्यात आली. तसेच विद्यार्थ्यांमधी शिस्त व अनुशासन कसे असावे याविषयी चर्चा करण्यात आली.

विषय क्र. 4 प्राचार्य सरांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. 4 प्राचार्य सरांच्या परवानगीने विद्यार्थ्यांमध्ये मादक पदार्थांच्या सेवनावर कशाप्रकारे प्रतिबंध लावावा याविषयी चर्चा करण्यात आली तसेच मोबाईलच्या अतिवापर टाळण्याकरिता काय उपाययोजना करता येतील याविषयी चर्चा करण्यात आली. शेवटी समन्वयक प्रा. म्हस्के सरांनी सर्व सभासदांचे आभार व्यक्त केले आणि प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सभा समाप्त झाली.

Page No. :
Date : / /

सूचना

student Grivance Committe मधील सर्व सभासदांना कळविण्यात येते की- शैक्षणिक सत्र 2019-20 मधील विद्यार्थ्यांच्या विविध समस्यावर चर्चा करण्याकरिता सभेचे आयोजन दिनांक 30/03/2020 रोजी दुपारी वेळ 3:00 वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक :

प्राचार्य

अ.क्र.	सभासदांची नावे		सही
1	mr. P.W. mhaskey	—	
2	Dr. S.N. Dandge	—	
3	Dr. A.B. Bhagat	—	
4.	mr. C.S. Ingole	—	
5	Dr. P.W. Khedkar	—	
6	Dr. K.A. Alone	—	
7	mr. Y.V. Harne	—	
8	mr. A.D. Gawande	—	
9	Ku. Ashwini Ingle	—	A.S. Ingle

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

आज दिनांक 30/03/2020 रोजी दुपारी ठीक 3:00 वाजता M.I. प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये Student Grievance Committee च्या सर्व सभासदांची सभा पार पडली या सभेमध्ये खालील विषयावर चर्चा करण्यात येवून सर्वानुमते ठराव पास करण्यात आले. या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते, त्यांचा कार्यवृत्तान्त अहवाल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे	स्वाक्षरी
1	mr. P.W. mhaske	–
2	Dr. S.N. Dandge	–
3	Dr. A.B. Bhagat	–
4	mr. C.S. Ingole	–
5	Dr. P.W. khedkar	–
6	Dr. K.A. Alone	–
7	mr. Y.V. Harne	–
8	mr. A.D. Gawande	–
9)	Ku. Ashwini Ingle	– A.S Ingle

विषय क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त लायम करणेबाबत.

ठराव क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त प्रा. कु. सर यांनी वाचून दाखविले त्यांनी मागील सभामध्ये झालेल्या सभाचा आढावा घेवून विद्यार्थ्यांकडून करावयाच्या उपाययोजनाची माहीती सभेला दिली. या संस्था अंतर्गत विद्यार्थ्यांच्या विविध समस्यावर चर्चा करण्यात आली - त्यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या तांत्रिक अडीअडचणीकरिता - कोणत्या उपाययोजना केल्या त्याची माहिती - द्यांगीतली तसेच विद्यार्थी परिसरे संदर्भात कोणते मार्गदर्शन करण्यात आले याविषयी माहीती

देण्यात आली. त्याला प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सर्वानुमती मंजूरात प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. २ कोविड-१९ च्या संसर्गामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमध्ये विद्यार्थ्यांच्या अडीअडचणी सोडविण्याबाबत.

ठराव क्र. २ जागतीक महामारी म्हणून उद्भवलेल्या कोविड-१९ च्या परिस्थितीत आपले आरोग्य सांभाळून विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयातील वातावरणासंदर्भात कोणकोणती काळजी घ्यावी याचे मार्गदर्शन करण्यात आले. ठराविक अंतरावर उभे राहणे, हात स्वच्छ धुणे तोंडावर मास्क लावणे यासारख्या उपाययोजना करण्यासंदर्भात सांगण्यात आले.

ठराव क्र. ३ अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. ३ प्राचार्य सरांच्या परवानगीने वेळेवर अभ्यासक्रम वेळेत पूर्ण करण्यासंदर्भात online पद्धतीने विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यासंदर्भात सांगण्यात आले. कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे विशेष काळजी घेऊन विद्यार्थ्यांना online सहकार्य करण्याकरिता समिती स्थापन करण्यात आली.

अशा प्रकारे वरिलप्रमाणे विविध विषयावर चर्चा होऊन सर्वानुमते ठराव संमत करण्यात आले. शेवटी प्रा. म्हणजे सरांना सभेला उपस्थित सर्व सभासदांचे आभार व्यक्त केले व अध्यक्षाच्या परवानगीने सभा समाप्त झाली.

शैक्षणिक सत्र = 2020 - 21

Page No. :
Date : / /

सूचना

Student Grivance Committe महाविद्यालयीन सर्व सन्माननीय सभासदांना कळविण्यात येते की, शैक्षणिक सत्र-2020-21 करिता विद्यार्थ्यांच्या अडी-अडचणी संदर्भात चर्चा व विचारविनीमय करण्याकरिता दिनांक :- 29/06/2020 रोजी दुपारी ठिक 3:00 वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक :- 27/06/2020 प्राचार्य

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Mr. P.W. Mhaske	:-	
2	Dr. S.N. Dandge	:-	
3	Dr. A.B. Bhagat	:-	
4	Mr. C.S. Ingole	:-	
5	Dr. P.W. Khedkar	:-	
6	Dr. K.A. Alone	:-	
7	Mr. Y.V. Harne	:-	
8	Mr. A.D. Gawande	:-	
9	Irfhan Sadik Sheth	:-	
		:-	

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

आज दिनांक २१/०६/२०२० रोजी दुपारी ठिक ३:०० वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये Student Grievance committee मधील सर्व सभासदांची सभा पार पडली या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते तसेच या सभेचा कार्यवृत्तांत खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. P.W. mhaske	:-	
2	Dr. S.N. Dandge	:-	
3	Dr. A.B. Bhagat	:-	
4	mr. C.S. Ingole	:-	
5	Dr. P.W. Ichedkar	:-	
6	Dr. K.A. Alone	:-	
7	mr. Y.V. Harne	:-	
8	mr. A.D. Ceawande	:-	
9	Irfhan Sadik Sheikh	:-	Sheikh

विषय क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त वाचन करुन कायम करणे

ठराव क्र. 1 सर्वप्रथम सभेला उपस्थित सभासदांचा स्वागत करण्यात आले. त्यानंतर प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सभेला सुरुवात करण्यात आली. तेव्हा मागील सभेचे इतिवृत्त Student Grievance Committee चे समन्वयक प्रा. मृत्युंजय सर यांनी वाचून दाखविले. या इतिवृत्तात मधून मागील सत्रामधे विद्यार्थ्यांसाठी राबविण्यात आलेले विविध उपक्रम विद्यार्थ्यांच्या अडी अडचणी तसेच त्यांचे निवारण करण्यासाठी करण्यात आलेल्या उपाययोजना याविषयीची माहिती देण्यात आली. त्याला प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सर्व सभासदांची अनुमती प्राप्त करण्यात आली.

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

विषय क्र. 2 :- संगाबाअवि कडून काही विद्यार्थ्यांना परिक्षा क्रमांक प्राप्त न झाल्यामुळे निर्माण झालेल्या समस्येवर चर्चा करणेबाबत

ठराव क्र. 2 :- महाविद्यालयातील परिक्षा विभागाकडून प्राप्त माहितीनुसार असे निर्देशनास आले आहे की, काही तांत्रिक अडचणीमुळे काही विद्यार्थ्यांचे परिक्षा क्रमांक रोल लिस्ट मध्ये न आल्यामुळे त्यांच्या परिक्षा देण्यास अडचणी येत आहेत. तेव्हा विद्यापीठातील परिक्षा विभागाकडे सविस्त तक्रार करण्यात आली. आणी विद्यापीठाकडून प्राप्त सुचनेनुसार सदर विद्यार्थ्यांना महाविद्यालया मधुने परिक्षा क्रमांक देण्यात आला. तसेच त्यांच्या कंट्रोल शीट स्वतंत्रपणे तयार करून विद्यापीठाला सादर करण्यात आल्या. आणीसदर विद्यार्थ्यांना परिक्षा देण्याकरिता सहकार्य करण्यात आले.

विद्यार्थ्यांची नावे.

1) पिंटू रंजन वर्धे — B.A. III
2) कु. राखी विनायक भिलपवार — B.A. III
3) प्रतीक रविंद्र लव्हाळे — B.A. III
4) कु. प्रगती शंकरराव खंगार — B.A. II
5) प्रितम ओंकार टोळे — B.L.b.Sci
6) सुबोध मुकुंदराव भोंगळे — B.L.b.Sci
7) हर्षदा विलासराव ढोके — B.Com. I

विषय क्र. 3 महाविद्यालयातील काहि विद्यार्थ्यांच्या मार्कलीस्ट प्राप्त न झाल्याबद्दल

ठराव क्र. 3 विद्यापीठाकडून घेण्यात आलेल्या हिवाळी परिक्षा-2020 मधील काहि विद्यार्थ्यांच्या गुणपत्रिका प्राप्त न झाल्याबद्दल परिक्षा विभागाकडून माहिती प्राप्त झाली. त्यानुसार सदर

Date : / /

सदर विद्यार्थ्यांना परिक्षा दिली होती आणी त्यांना महाविद्यालयाकडून परिक्षा क्रमांक देण्यात आले होते. त्यामुळे त्यांची गुणपत्रिका प्राप्त होण्यास तांत्रिक अडचण निर्माण झाली असता, सदर विद्यार्थ्यांचे गुणदान करण्यात आले आणी कंट्रोल शीट विद्यापीठाकडे सादर करण्यात आल्या त्यानुसार सद विद्यार्थ्यांच्या गुणपत्रिका विद्यापीठाकडून प्राप्त करण्यात आल्या आणी संबंधित विद्यार्थ्यांना त्याचे वितरण करण्यात आले.

विषय क्र. 4 online परिक्षा देतांना काही तांत्रिक अडचणीमुळे online पेपर सबमीट करण्यास आलेल्या अडचणीबाबत.

ठराव क्र. 4 काही विद्यार्थ्यांना online परिक्षा देतांना गुगल फॉर्म सबमिट करतांना तांत्रिक अडचणी आल्या असता त्यासंदर्भात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. तसेच online पेपर सोडवितांना विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या समस्यावर त्यांना समुपदेशन करण्यात आले. याशिवाय विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्याकरिता समुपदेशकांची एक टिम सदैव विद्यार्थ्यांच्या मदतीला ठेवण्याचे ठरविण्यात आले. याला सर्व सभासदांनी अनुमती प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. 5 :- प्राचार्य सरांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय :-

ठराव क्र. 5 :- मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने वेळेवर online परिक्षे संदर्भात तसेच विद्यार्थ्यांना परिक्षा देतांना येणाऱ्या अडीअडचणी संदर्भात सभेमध्ये चर्चा करण्यात आली. तसेच भविष्यामध्ये विद्यार्थ्यांना आणखी चांगल्या सुविधा कशा देता येतील या विषयी साधक-बाधक चर्चा करण्यात आली. याला अध्यक्षांच्या वतीने मान्यता प्रदान करण्यात आली.

शेवटी Student Grievance Committee ची समन्वयक प्रा. प्रकाश म्हटले सर यांनी उपस्थितांचे आभार व्यक्त केले आणी प्राचार्यांच्या परवानगीने सभा संपन्न करण्यात आली.

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सूचना

Student Grivence Committe मधील सर्व सन्माननीय सभासदांना कळविण्यात येते की शैक्षणिक सत्र - 2020-21 मधील विद्यार्थ्यांच्या समस्यां संदर्भात तसेच online परिक्षे संदर्भात आणि Covid-19 च्या उपाययोजना संदर्भात चर्चा व विचार विनीमय करण्याकरिता उद्या दिनांक 27/03/2021 रोजी सकाळी ठिक 11:00 वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक. प्राचार्य

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. P.W. mhaskey	:-	[signature]
2	mr. Y.V. Harne	:-	[signature]
3)	Dr. S.N. Dandge	:-	[signature]
4)	Dr. A.B. Bhagat	:-	[signature]
5)	mr. C.S. Ingole	:-	[signature]
6)	Dr. P.W. Khedkar	:-	[signature]
7)	Dr. K.A. Alone	:-	[signature]
8)	mr. A.D. Gawande	:-	[signature]
9)	irfhan sadik shekh	:-	Shekh

Scanned with OKEN Scanner

Date : / /

सभा अहवाल

आज दिनांक 27/03/2021 रोजी सकाळी ठिक 11:00 वाजता Student Grievance Committee महीला सभासदांची सभा पार पडली. या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते. आणी या सभेमध्ये खालील विषयांवर चर्चा व विचारविनीमय होवून ठराव घेण्यात आले. त्याचा कार्यवृत्तात खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. P.W. mhaskey	:-	
2	mr. Y.V. Harne	:-	
3	Dr. S.N. Dandge	:-	
4	Dr. A.B. Bhagat	:-	
5	mr. C.S. Ingole	:-	
6	Dr. P.W. Khedkar	:-	
7	Dr. K.A. Alone	:-	
8	mr. A.D. Gawande	:-	
9)	Irfhan sadik Sheikh	:-	

विषय क्र. 1 :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणेबाबत.

~~निर्णय~~ ठराव क्र. 1 :- सर्व प्रथम सभेला उपस्थित सर्व माध्यमातून सभासदांचे स्वागत करण्यात आले. आले त्यानंतर अध्यक्षांच्या परवानगीने सभेला सुरुवात करण्यात आली. त्यानंतर मागील सभेचे इतिवृत्त समन्वयक प्रा. प्रकाश महाले सांनी वाचून दाखविले तसेच मागील सभेमध्ये घेण्यात आलेल्या विषय आणी ठराव उपस्थित सभासदांना वाचून दाखविण्यात आले. त्याला सर्व सभासदांनी अनुमोदन दिले आणी मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने त्याला मान्यता देण्यात आली.

Date : / /

विषय क्र. 2 :- COVID 19 च्या उद्भवलेल्या परिस्थितीवर आणी उपाययोजनांवर चर्चा व विचारविनिमय करणेबाबत.

ठराव क्र. 2 :- COVID-19 ह्या कोरोना व्हायरसने घातक रूप धारण केल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीवर चर्चा करण्यात आली. संसर्ग टळण्याकरीता चेहऱ्यावर मास्क वापरणे अनिवार्य करण्यात आले. तसेच हात सॅनीटायझर ने धुणेबाबत आणी सामाजीक अंतर पाळण्याबाबत सुचना देण्यात आल्या.

विषय क्र. 3 :- online classess संदर्भात चर्चा करणेबाबत.

ठराव क्र. 3 :- विद्यार्थ्यांचा शैक्षणिक अभ्यासक्रम पूर्ण करण्याच्या दृष्टीने प्रत्येक विषयाचे what's up ग्रुप तयार करण्यात आले. आणी विद्यार्थ्यांचे online classes घेऊन त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करण्याचे ठरविण्यात आले. तसेच विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान होणार नाही याबाबत मार्गदर्शक करण्यात आले. त्याला प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सर्व सभासदांची मान्यता प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. 4 :- online परिक्षे संदर्भात येणाऱ्या अडीअडचणीवर विचार-विनिमय करणेबाबत

ठराव क्र. 4 online परिक्षे संदर्भात विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या विविध अडीअडचणीवर चर्चा करण्यात आले केव्हा विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या विविध प्रश्नावर चर्चा करून उपाययोजना करण्यात

आली. सत्रेमध्ये आलेल्या समस्या

1) online परिक्षा फॉर्म भरल्यानंतर सुद्धा परिक्षा क्रमांक प्राप्त न झाल्याबद्दल

2) विद्यार्थ्यांना वेळेवर परिक्षा विभागाशी संपर्क करून महाविद्यालयाद्वारे परिक्षा क्रमांक मिळवून देणेबाबत.

3) online पेपर देताना आणी पेपर सबमिट करतांना येणाऱ्या अडचणीवर उपाययोजना करण्यात आल्या

4) विद्यार्थ्यांच्या गुणपत्रिका वेळेवर प्राप्त न झाल्यास संबंधीत विद्यार्थ्यांना पुढील शैक्षणिक वाटचाल करताना येणाऱ्या अडीअडचींवर मात करणेबाबत.

वरील समस्यावर विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीकोनातून विचार करण्यात आला. तसेच सर्व सभासदांच्या चर्चा मधून या समस्यावर उपाययोजना करण्यात आल्या. त्याला मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सर्व सभासदांची अनुमती प्रदान करण्यात आली.

विषय. क्र. 5 :- मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. 5 :- मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सभासदांनी विविध विषयावर चर्चा घडवून आणण्यात आली. यावेळी वेळेच्या आत अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्याबद्दल सर्व शिक्षकांचे अभिनंदन करण्यात आले. तसेच COVID-19 च्या उपाययोजनावर चर्चा करून मार्गदर्शक सूचना करण्यात आल्या. तसेच विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक भवितव्याचा विचार करून त्यांना online मार्गदर्शन करण्याचे ठरविण्यात आले. शेवटी कमिटीचे समन्वयक प्रा. प्रकाश म्हस्के यांनी उपस्थित सभासदांचे आभार व्यक्त केले. आणी प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सभा समाप्त करण्यात आली.

शैक्षणिक सत्र - 2021-22

Page No. :
Date : / /

सूचना

Student Convance committe महील सर्व सन्माननीय सभासदांना कळविण्यात येते की, शैक्षणिक सत्र - 2021-22 मध्ये विद्यार्थ्यांशी संबंधीत समस्या व अडी-अडचणी संदर्भात चर्चा व विचार विनीमय करण्याकरिता दिनांक 11 सप्टेंबर 2021 रोजी सकाळी 11:00 वाजता प्राचार्य सदाच्या कार्यालयामध्ये सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक: 10/09/2021

प्राचार्य

PRINCIPAL
Ramkrushna M.V.,Darapur
Ta.Darvapur Dist.Amravati

अ.क्र.	सभासदांची नावे	
1	mr. P.W. mhaske	:-
2	Dr. S.N. Dandge	:-
3	Dr. A.B. Bhagat	:-
4	mr. C.S. Ingole	:-
5	Dr. P.W. Khedkar	:-
6	Dr. K.A. Alone	:-
7	mr. A.D. Gawande	:-
8	Ku. padma Indurkar	:-
9		

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

आज दिनांक ११ सप्टेंबर २०२१ रोजी सकाळी ठिक ११:०० वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये Student Grievance Committe मधील सर्व सभासदांच्या उपस्थिती मध्ये सभा पार पडली. या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते. तसेच या सभेमध्ये खालील विषयावर चर्चा करून निर्णय घेण्यात आले. या सभेचा कार्यवृत्तांत खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. Y.V. Harne	:-	
2	mr. P.W. mhaske	:-	
3	Dr. S.N. Dandge	:-	
4	Dr. A.B. Bhagat	:-	
5	Dr. C.S. Ingole	:-	
6	Dr. K.A. Alone	:-	
7	mr. A.D. Gawande	:-	
8	Ku. pudma Indurkar	:-	

विषय क्र. 1 :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचन करून कायम करणेबाबत.

ठराव क्र. 1 :- सर्वप्रथम सभेला उपस्थित सर्व सदस्यांचे स्वागत करण्यात आले. त्यानंतर प्राचार्य सरांच्या अध्यक्षतेखाली आणी त्यांच्या मार्गदर्शनानुसार सभेला सुरुवात करण्यात आली. तेव्हा मागील सभेचे इतिवृत्त वाचन प्रा. म्हस्के सर यांनी वाचून दाखविले, तसेच मागील शैक्षणिक सत्रामध्ये विद्यार्थ्यांसाठी राबविण्यात आलेले विविध उपक्रम, विद्यार्थ्यांच्या अडी-अडचणी, त्यांच्या तक्रारी सोडविण्याबाबत करण्यात आलेल्या उपाययोजना इत्यादी विषयांची माहिती सभासदांना देण्यात आली.

Page No. :
Date : / /

त्याला प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सर्व सभासदांनी अनुमती प्रदान करण्यात आली

विषय क्र. 2 :- बदलत्या परिस्थीतीनुसार online offline क्लासेस संदर्भात चर्चा करणे

ठराव क्र. 2 शैक्षणिक सत्र 2021-22 मध्ये कोवीड 19 चा प्रादुर्भाव कमी झाल्यामुळे आणी भविष्यातील उपाययोजना विचारात घेता दोन्ही माध्यमातून विद्यार्थ्यांचे अभ्यासक्रम online किंवा offline सुरू करण्याबाबतचा निर्णय घेण्यात आला.

विषय क्र. 3 online परिक्षेसंदर्भात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करणेबाबत.

ठराव क्र. 3 संगाबअवि द्वारे प्राप्त सुचनेनुसार विद्यार्थ्यांना online परिक्षा फार्म करणे तसेच परिक्षा देण्यासंदर्भातील अडीअडचणी दूर करण्याकरिता विशेष विभाग सुरू करण्याचे ठरविण्यात आले या कमिटी मार्फत तज्ञ प्राध्यापक वृंद विद्यार्थ्यांच्या अडीअडचणी सोडवतील असे ठरविण्यात आले.

अ.क्र.
1
2
3
4
5
6
7
8

विषय क्र. 4 अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. 4 मा. अध्यक्षाच्या परवानगीने विद्यार्थ्यांशी संबंधीत विविध विषयावर साधक-बाधक चर्चा करण्यात आली. यावेळी मा अध्यक्षांनी विविध सूचना मांडून मार्गदर्शन केले. शेवटी प्रा. म्हस्के यांनी उपस्थित सभासदांचे आभार व्यक्त केले. आणी अध्यक्षाच्या परवानगीने सभा संपन्न झाली.

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सूचना

Student Grievance Committe मधील सर्व सन्माननीय सदस्यांना कळविण्यात येते की, दिनांक 28 मार्च 2022 रोजी दुपारी ठिक 3:00 वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे तरी सर्व सन्माननीय सदस्यांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक : 26/03/2022

प्राचार्य

PRINCIPAL
Ramkrushna M.V.,Darapur
Ta.Darvanur Dist.Amravati

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. P.W. mhaske	:-	
2	Dr. S.N. Dandge	:-	
3	Dr. A.B. Bhagat	:-	
4	mr. C.S. ingole	:-	
5	Dr. K.A. Alone	:-	
6	mr. A.D. Gawande	:-	
7	Ku. Padma Indurkar	:-	
8			

Scanned with OKEN Scanner

Date : / /

सभा अहवाल

आज दिनांक 28 मार्च 2022 रोजी दुपारी ठिक 3:00 वाजता प्राचार्य सरांच्या कार्यालयामध्ये Student Grievance Committe मधील सर्व सभासदांच्या उपस्थितीत सभा पार पडली. या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते. तसेच या सभेमध्ये खालील विविध विषयावर चर्चा करुन सर्वानुमते ठराव समंत करुन निर्णय घेण्यात आले. या सभेचा कार्यवृत्तांत खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. Y.V. Harne	:-	
2	mr. P. W. mhaske	:-	
3	Dr. S.N. Dandge	:-	
4	Dr. A.B. Bhagat	:-	
5	mr. C.S. Ingole	:-	
6	Dr. K.A. Alone	:-	
7	mr. A.D. Gawande	:-	
8	Ku. pudma Indurkar	:-	

विषय क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त वाचन करुन कायम करणेबाबत.

ठराव क्र. 1 सर्वप्रथम सभेला उपस्थित सर्व सन्माननीय सभासदांचे स्वागत करण्यात आले. त्यानंतर सभेचे अध्यक्ष सन्मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने सभेला सुरुवात करण्यात आली. तेव्हा कमिटीचे समन्वयक प्रा. प्रकाश म्हस्के सरांनी सर्वांचे शब्दसुमन स्वागत करुन अध्यक्षांच्या परवानगीने मागील सभेचे इतिवृत्त वाचन करुन दाखविले तसेच

Page No. :
Date : / /

मागील सभे अंतर्गत चर्चा, विचारविनीमय करून घेण्यात आलेल्या निर्णयाची आणी ठरावाची माहिती सभेसमोर साक्षर केली. त्याला सर्व सभासदांनी अनुमोदन दिले आणी शेवटी अध्यक्षांच्या परवानगीने इतिवृत्त वाचनाला मान्यता प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र 2 विद्यार्थ्यांच्या अडी-अडचणी संदर्भात तसेच सोयी-सुविधे संदर्भात उपाययोजना करणेबाबत.

ठराव क्र. 2 Covid-19 चा प्रादुर्भाव कमी झाल्यानंतर नियमित क्लासेसला सुरुवात झाल्यानंतर आलेल्या विविध अडी-अडचणी समजून घेण्यात आल्या त्याविषयी सभेमध्ये साधक-बाधक चर्चा करण्यात आली. भविष्यामध्ये येणाऱ्या समस्यांना कसे सामोरे जावयाचे याविषयी सुद्धा सभेमध्ये चर्चा करण्यात आली. online तसेच offline क्लासेस संदर्भात विद्यार्थ्यांच्या अडी-अडचणी संदर्भात चर्चा करण्यात आली तसेच अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासंदर्भात काय उपाययोजना करता येतील याविषयी चर्चा करण्यात येवून निर्णय घेण्यात आले. तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये खेळी-मेळीचे वातावरण कसे निर्माण करता येईल, याशिवाय शैक्षणिक सत्रातील विविध उपक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांचा सहभाग कसा वाढविता येईल याविषयी निर्णय घेण्यात आला.

विषय क्र. 3 परिक्षा फार्म भरणेबाबत तसेच offline परिक्षे संदर्भात विचारविनीमय करणेबाबत.

ठराव क्र. 3 online परिक्षा फार्म भरतांना येणाऱ्या

अडी-अडचणी संदर्भात चर्चा करण्यात आली. तसेच सर्व विद्यार्थ्यांचे परिक्षा फार्म भरणेसंदर्भात कोणकोणत्या उपाययोजना करता येतील याविषयी चर्चा घेवून निर्णय करण्यात आले. याशिवाय विद्यार्थ्यांच्या गुणपत्रिके संदर्भात काही अडचणी उद्भवू नये याकरिता कोणकोणती काळजी घ्यावी याविषयी चर्चा करून निर्णय घेण्यात आले. तसेच यावेळेस विद्यार्थ्यांना परिक्षेकरिता काही नवीन नियम विद्यापीठाद्वारे निर्देशीत करण्यात आले आहेत त्याविषयी मार्गदर्शन करण्याचे ठरविण्यात आले.

विषय क्र. 4 मा. अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. 4 मा. अध्यक्षांच्या परवानगीने विद्यार्थ्यांच्या विविध समस्या संदर्भात साधक-बाधक चर्चा करण्यात आली तसेच त्या समस्या सोडविण्या संदर्भात करण्यात येणाऱ्या उपाययोजनावर चर्चा करून निर्णय घेण्यात आले. यावेळी सर्व सभा. सभासदांनी आपआपले विचार व्यक्त केले त्यावेळी सर्व विषयावर सांगोपाग चर्चा घडवून आणण्यात आली. यामध्ये विद्यार्थ्यांची महाविद्यालयामध्ये उपस्थिती कशी वाढवता येईल, अध्यासक्रम वेळेच्या आत कसे पूर्ण करता येतील, शैक्षणिक उपक्रमामध्ये विद्यार्थ्यांचा सहभाग कसा वाढविता येईल, विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचा आलेख उचावून त्याचा सर्वांगीण विकास होण्या संदर्भात सखोल चर्चा करून निर्णय घेण्यात आले. यावेळी मा. अध्यक्षांनी काही उपयुक्त सूचना केल्या त्याला सर्व सभासदांनी अनुमोदन दिले. शेवटी कमिटीचे समन्वयक प्रा. प्रकाश म्हस्के यांनी उपस्थित सर्व सभासदांचे आभार व्यक्त केले. आणि अध्यक्षांच्या परवानगीने सभा संपन्न झाली.

Page No. :
Date : / /

Students Grievance Committee

Academic session - 2022-23

1	mr. P.W. mhaskey	–	Convener
2	Dr. S.N. Dandge	–	member
3	Dr. A.B. Bhagat	–	member
4	mr. C.S. Ingole	–	member
5	Dr. P.W. Khedkar	–	member
6	Dr. K.A. Alone	–	member
7	mr. Y.V. Harne	–	member
8	mr. A.D. Gawande	–	member
9	Ku. Janki pramod Jad	:-	member (student)

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सूचना

Student Grivence Committe मधील सर्व सभासदांना कळविण्यात येते की, शैक्षणिक सत्र 2022-23 मध्ये विद्यार्थ्यांशी संबंधीत समस्या व अडी-अडचणी संदर्भात चर्चा व विचार-विनीमय करण्यासाठी दिनांक 02/09/22 रोजी सकाळी ठिक 11:00 वाजता प्राचार्य कार्यालय येथे सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे

दिनांक 01/09/2022

प्राचार्य

अ.क्र.	सभासदांची नावे		
1	Mr. P.W. Mhaskey	:-	[signature]
2	Dr. S.N. Dandge	:-	[signature]
3	Dr. A. B. Bhagat	:-	[signature]
4	Mr. C.S. Ingole	:-	[signature]
5	Dr. P.W. Khedkar	:-	[signature]
6	Dr. K.A. Alone	:-	[signature]
7	Mr. A.D. Gawande	:-	[signature]
8	Ku. Janki Jad	:-	J.P. Jad
9	Dr. Y.V. Harne		

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा वृत्तांत

आज दिनांक २ सप्टेंबर २०२२ रोजी सायंकाळी ठीक ११:०० वाजता प्राचार्य कार्यालयात येथे Student Grievance Committee च्या सर्व सभासदांची उपस्थिती घेण्यात आली होती. या सभेला खालील विषय चर्चेला घेण्यात आले. त्यावर विषयवार चर्चा होवून सर्वानुमते निर्णय घेण्यात आले. या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते तसेच या सभेचा कार्यवृत्तांत खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. Y. V. Harne	—	
2	mr. P.W. mhaske	—	
3	Dr. S.N. Dandge	—	
4	Dr. A.B. Bhagat	—	
5	mr. C.S. Ingole	—	
6	Dr. K.A. Alone	—	Alone
7	Dr. A.D. Gawande	—	
8	Ku. Janki Jat (student)	—	J.P. Jat
9	Dr. P.U. Khedkar	—	

विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणेबाबत.

ठराव क्र. १ :- सर्वप्रथम कमिटीचे समन्वयक प्रा. मुख्य सर यांनी सभेला उपस्थित सर्व सभासदांचे स्वागत केले. त्यानंतर प्राचार्य सरांच्या कार्यक्षेत्राबाबत आणि त्यांच्या परवानगीने सभेला सुरुवात करण्यात आली. प्रथमतः मागील सभेचे इतिवृत्त कुमारी वाचन प्रा. मुख्य सर यांनी वाचून दाखविले. याशिवाय शैक्षणिक सन-२०२२-२३ मध्ये महाविद्यालयाद्वारे राबविण्यात आलेले विविध उपक्रम याविषयी माहिती देण्यात आली याशिवाय विद्यार्थ्यांना

Page No. :
Date : / /

जाणवलेल्या विविध समस्यांचा आढावा घेऊन त्या समस्या सोडविण्यासाठी महाविद्यालयाद्वारे राबविण्यात आलेल्या उपाययोजनांची माहिती सभासदांना देण्यात आली. याला प्राचार्य सरांच्या परवानगीने आणी सर्व सभासदांच्या अनुमतीने मान्यता प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. 2 :- परिक्षे संदर्भातील विद्यार्थ्यांच्या अडी-अडचणीवर उपाययोजनासाठी चर्चा करणे.

ठराव क्र. 2 :- शैक्षणिक सत्र-2021-22 मध्ये झालेल्या उन्हाळी परिक्षा-2022 मध्ये विद्यार्थ्यांना विविध समस्यांचा सामना करावा लागला ज्यामध्ये विद्यार्थ्यांचे परिक्षा क्रमांक चुकीचे असणे कीवा परिक्षा क्रमांक उपलब्ध नसणे, विद्यार्थ्यांचे परिक्षेचे निकाल withend मध्ये असणे, गुणपत्रिकेमध्ये नाव आणी विषय चुकीचे येणे इत्यादी. यावर सभेमध्ये सविस्तर चर्चा करण्यात आली आणी त्या अनुषंगाने करावयाच्या उपाययोजना विषयी कार्यपद्धती ठरविण्यात आली त्यानुसार परिक्षा फार्म भरताना विद्यार्थ्यांची माहिती काळजीपूर्वक भरण्याकरिता समिती नेमण्यात आली. तसेच विद्यापीठ येथे महाविद्यालयाचा प्रतिनिधी पाठवून विद्यार्थ्यांच्या समस्या तत्काळ सोडविण्यात येतील असे ठरविण्यात आले.

विषय क्र. :3 अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. :3 सन्मा. अध्यक्ष यांच्या परवानगीने विद्यार्थ्यांशी संबंधीत विविध विषयावर सभासदांची मते विचारण्यात आली. यावेळी सभासदांनी

Page No. :
Date : / /

વિદ્યાર્થીનો પરિક્ષા આપવા જવાનો સમય થયો ત્યારે શાંતીબેન આડતની દુકાનેથી પાછા આવ્યા, આ બાજુ પરિક્ષાખંડ કેન્દ્રોમાં પ્રવેશ કરવાનો વિદ્યાર્થીનો નંબર વહેલા મોડો આવે છે તેની વિદ્યાર્થીઓને ખબર ન હોવાથી ઘણી વખત દોડધામ કરવી પડે છે તેવું જાણી શાંતીબેને પોતાના ગામ-પાડોશના બાળકો માટે

Page No. :
Date : / /

सूचना

student Grivance committe मधील सर्व सन्मा. सभासदांना सूचीत करण्यात येते की, शैक्षणिक सत्र-2022 मधील विद्यार्थ्यांशी संबंधीत विविध प्रश्नांसंदर्भात सभेचे आयोजन दिनांक 25 फेब्रुवारी 2023 रोजी दुपारी ठिक 3:00 वाजता प्रचार्य कार्यालय येथे सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक: 24/04/2023

प्राचार्य

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	mr. P.W. mhaskey	:—	
2	dr. S.N. Dandge	:—	
3	Dr. A.B. Bhagat	:—	
4	mr. C.S. Ingole	:—	
5	Dr. P.W. Khedkar	:—	
6	Dr. K.A. Alone	:—	
7	mr. A.D. Gawande	:—	
8	Ku. Janki Jad	:—	J.P. Jad
9	Dr. P.W. Khedkar	:—	

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

Student Grevance Committe मधील सभासदांची आज दिनांक 25 फेब्रुवारी 2023 रोजी प्राचार्य कक्ष येथे सभा सपन्न झाली या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते. या सभेमध्ये खालील विभिन्न विषयावर चर्चा करण्यात आली आणी सर्वानुमते विविध ठराव संमत करुन त्यांना प्राचार्यांच्या परवानगीने मान्यता देण्यात आली. या सभेचा कार्यवृत्तांत अहवाल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Prof. Y.V. Harne	—	[signature]
2	Mr. P.W. Mhaskey	—	[signature]
3	Dr. S.N. Dandge	—	[signature]
4	Dr. A.B. Bhagat	—	[signature]
5	Mr. C.S. Ingole	—	[signature]
6	Dr. K.A. Alone	—	Alone
7	Mr. A.D. Gawande	—	[signature]
8	Ku. Janki Jad	—	J.P. Jad
9	Dr. P.W. Khedkar	—	[signature]

विषय क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त वाचन करुन कायम करणेबाबत.

ठराव क्र. 1 सर्वप्रथम सभेला उपस्थित सर्व सन्माननीय सभासदांचे समितीचे समन्वयक प्रा. म्हस्के सरांनी स्वागत केले. त्यानंतर सभेचे अध्यक्ष सन्मा. प्रा. यशवंत हरणे सरांच्या परवानगीने सभेला सुरुवात करण्यात आली. यानंतर प्रा. म्हस्के सरांनी मागील सभेचा इतिवृत्त अहवाल वाचन करुन दाखविला. या सभेमध्ये चर्चेला आलेले विविध विषय,

त्यावर समीतील सभासदांनी विविध मते मतांतरे व्यक्त करून सविस्तर चर्चा व विचारविनीमय करून कोनकोनते निर्णय घेण्यात आले त्याची सविस्तर माहीती सभेला सांगीतली. तसेच सभेमध्ये घेण्यात आलेले ठराव वाचून दाखविण्यात आले. त्याला सर्व सभासदांनी अनुमोदन दिले आणी शेवटी अध्यक्षांच्या परवानगीने इतिवृत्त वाचनाला सर्वानुमते मान्यता प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र.2 विद्यार्थ्यांशी संमधीत विविध विषयावर चर्चा करून उपाययोजना करणेबाबत

ठराव क्र.2 सर्वप्रथम सर्व विषयाचे अभ्यासक्रम वेळेवर पूर्ण करून विद्यार्थ्यांची परिक्षेच्या दृष्टीने तयारी करून घेणे संदर्भात चर्चा करण्यात आली. तेव्हा सभेला उपस्थित सभासदांनी विद्यार्थ्यांचे अभ्यासक्रम वेळेवर पूर्ण करण्यात आल्याची माहिती दिली. तसेच सराव परिक्षा व तयार नोटस देण्यासंदर्भात निर्णय घेण्यात आला. तसेच मागील परिक्षामधील जास्तीत जास्त प्रश्नपत्रिका सोडविण्याचा सराव करून घेण्याबाबत सभासदांचे एकमत झाले. त्याला अध्यक्षांच्या परवानगीने मान्यता प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र.3 परिक्षा फॉर्म संदर्भातील विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या समस्यांचा विचार करणेबाबत.

ठराव क्र.3 विद्यार्थ्यांना परिक्षा फार्म भरतांना येणाऱ्या विविध अडीअडचणीविषयी प्रा. म्हाळे सरांना सभेला माहिती दिली. या अंतर्गत online from भरताना कोणती काळजी घेतली पाहीजे, परिक्षेतील माहीती भरतांना नाव वर्गवारी विषय, परिक्षा फी इत्यादी माहीती भरतांना कोणती काळजी घ्यावी याविषयी सभेला माहीती दिली.

Page No. :
Date : / /

नेहा सकेला उपस्थित सभासदांनी विद्यार्थ्यांनी परिक्षा घ्यावी करण्याकरिता आणि त्याची योग्य पद्धतीची कार्यपद्धती समिती नेमण्यात आली. आणि त्यासंदर्भातील विद्यार्थ्यांच्या परिक्षा घेण्यासंदर्भातील सर्व अडचणी सोडविण्यात सर्वानुमते ठरविण्यात आले या अध्यक्षांच्या परवानगीने मान्यता प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. 4 मा. अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषयावरती.

विषय क्र. 4 मा. अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर येणाऱ्या विविध विषयावर चर्चा करण्यात आली. विद्यार्थ्यांच्या परिक्षे संदर्भातील गुणपत्रिकेतील अडचणी सोडविण्यासाठी समिती नेमण्याचा निर्णय घेण्यात आला. या अंतर्गत विद्यार्थ्यांचे रोल नंबर न येणे, मेडियम व नावात बदल करणे प्रात्यक्षिक परिक्षांची नीट व्यवस्थीत न होणे तसेच अंतर्गत परिक्षेतील गुण चोरट्यांवर व्यवस्थीत करणे यासंबंधी कार्यपद्धती ठरविण्यात आली. तसेच नवीन नोंदी विद्यार्थ्यांचे परिक्षेचे निकालात विषय राहिले येणार त्या संदर्भातील त्रुटी दूर करून विद्यार्थ्यांच्या हितरक्षा सोडविण्या संदर्भात कार्यवाही करण्यात येविण्यात आले.

मागील सत्रातील विद्यार्थ्यांना आलेल्या अडचणी आणि त्या सोडविण्यासाठी घेतलेल्या उपाय योजनांची माहिती प्रा. महेश सरांनी सभेला सांगीतली. तसेच विद्यार्थ्यांच्या विविध उपक्रमातील सहभाग वाढावा याकरीता विद्यार्थ्यांची उपस्थिती संदर्भात करावयाच्या उपाययोजना, तसेच संबंधित विद्यार्थ्यांचे पालक यांचे बरोबर चर्चा करण्यात आली. यावेळी दोन्ही विषयाला सर्व सभासदांनी अनुमोदन दिले शेवटी समितीचे सदस्य सचिव प्रा. महेश सरांनी सभेला उपस्थित सभासदांचे आभार व्यक्त केले. आणि अध्यक्षांच्या परवानगीने सभा संपन्न झाली.

Scanned with OKEN Scanner

Shree Dadasaheb Gawai Charitable Trust Amravati

RamKrushana Mahavidyalaya, Darapur.

Students Grievances - 2022-23

Sr. No.	Nature of Grievances	Program and Semester	Number of Grievances
1	Related to Roll Number	B.A. Semester- I	04
2	Medium Change	B.Com Semester -I	05
3	Regarding Practical Marks	B.A. Semester - I	03
4	Regarding Internal Marks	B.A. Semester - I B.A. Semester - II	07 03
5	Result Withheld	B.A. Semester - III	03
6	Spelling Mistake in Mark sheet	B.A. Semester - I B.A. Semester - II B.A. Semester – III B.Com Semester - II	02 01 02 02
Total			32

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA RMD DARAPUR - 444814

PRINCIPAL
Rankrushna Mahavidyalaya,
Darapur Tq Daryapur

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

Student Grivevance committe

Academic session - 2023-24

1) mr. P.W. mhaske : - Convener
2) Dr. S.N. Pandge : - member
3) Dr. A.B. Bhagat : - member
4) mr. C.S. Ingole : - member
5) Dr. P.W. Khedkar : - member
6) Dr. K.A. Alone : - member
7) Dr. Y.V. Harne : - member
8) mr. A.D. Gawande : - member
9) Ku. Sakshi Chandurkar : - member (Students)

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सूचना

student Grivence committe मधील सर्व सभासदांना कळविण्यात येते की, शैक्षणिक सत्र - 2023-24 मध्ये विद्यार्थ्यांशी संबंधीत समस्या व अडी-अडचणी संदर्भात चर्चा व विचार-विनीमय करून विद्यार्थी भिमुख उपक्रम राबविण्या संदर्भात दिनांक 19/08/23 रोजी सकाळी ठिक 11:00 वाजता प्राचार्य कार्यालय येथे सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक :

प्राचार्य

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA RMD DARAPUR - 444814

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Mr. P. W. Mhaske	:-	[signature]
2	Dr. S. N. Dandge	:-	[signature]
3	Dr. A. B. Bhagat	:-	[signature]
4	Mr. C. S. Ingole	:-	[signature]
5	Dr. P. W. Khedkar	:-	[signature]
6	Dr. K. A. Alone	:-	[signature]
7	Dr. Y. V. Harne	:-	[signature]
8	Mr. A. D. Gawande	:-	[signature]
9	Ku. Sakshi Chandurkar	:-	S. M. Chandurkar

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : /

सभा अहवाल

आज दिनांक 03/08/2023 रोजी सकाळी ठिक 11:00 वाजता मा. प्राचार्य यांच्या कार्यालयात Student Grievance committee च्या सर्व सभासदांची उपस्थितीत सभा पार पडली. या सभे अंतर्गत खालील विषयांवर चर्चा व विचार-विनीमय घडून आला तसेच त्या विषयांवर साधक-बाधक चर्चा होवून सर्वानुमते खालील निर्णय घेण्यात आले. त्यानुसार या सभेचा कार्यवृत्तान्त अहवाल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Dr. M. A. Padaval	:-	
2	mr. P. W. Mhaske	:-	
3	Dr. S. N. Dandge	:-	
4	Dr. A. B. Bhagat	:-	
5	Dr. P. W. Khedkar	:-	
6	Dr. K. A. Alone	:-	
7	Dr. Y. V. Harne	:-	
8	mr. A. D. Gawande	:-	
9	Ku. Sakshi Chandurkar	:-	S. M. Chandurkar

विषय क्र. 1 मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणेबाबत.

ठराव क्र. 1 सर्वप्रथम सभेला उपस्थित सर्व सभासदांचे समीतीचे समन्वयक प्रा. म्हस्के सरांनी स्वागत केले. त्यानंतर सभेचे अध्यक्ष मा. प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल सरांच्या परवानगीने सभेला सुरुवात करण्यात आली. यावेळी प्रा. म्हस्के सरांनी मागील सभेचा इतिवृत्त अहवाल वाचून करून दाखविला त्यानंतर

Page No. :
Date : / /

शैक्षणिक सत्र- 2023-24 करिता विद्यार्थ्यांकरिता राबविण्यात येणारे विविध उपक्रम याची माहिती सभेला देण्यात आली. त्यानंतर मागील सत्रामध्ये विद्यार्थ्यांना आलेल्या विविध समस्या व त्यावरील उपाययोजनाची माहिती सभेपुढे ठेवण्यात आली. त्यावर सर्व सभासदांनी आप-आपली विचार व्यक्त केले. आणी त्यानंतर मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने व सर्व सभासदांच्या सहमतीने मान्यता प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. 2 विद्यार्थ्यांना परिक्षा संदर्भात येणाऱ्या समस्या विषयी चर्चा करणेबाबत.

ठराव क्र. 2 मागील शैक्षणिक सत्रा अंतर्गत परिक्षा देताना विद्यार्थ्यांना आलेल्या विविध अडी अडचणी प्रा. म्हस्के सरांनी सभेसमोर मांडल्या त्यामध्ये परिक्षा फॉर्म भरताना आलेल्या अडचणी, I card वर चुकीचे नाव व वेगळ्या विषय येणेबाबत सांगितले तसेच ओ.एम.आर मार्क भरताना काही विद्यार्थ्यांचे मार्क पोर्टवर नसणे संदर्भात येणाऱ्या समस्या विषयी सभेला सांगण्यात आले.

वरिल विविध प्रश्नांवर सर्व सभासदांमध्ये सविस्तर चर्चा करण्यात आली त्यानंतर वरिल समस्या सोडविण्याकरिता मा. प्राचार्य सरांनी केलेल्या सुचनेनुसार तीन लोकांची एक समिती विद्यार्थ्यांच्या तांत्रिक अडी-अडचणी सोडविण्याकरिता गठीत करण्यात आली. तसेच या समितीने आपला कार्यवृत्तात अहवाल सादर करण्यास सांगण्यात आला. आणी त्यावर पुढील सभेमध्ये

सुचना

सविस्तर अहवाल सादर करण्यास सांगण्यात आले.

विषय क्र. 3 अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय.

ठराव क्र. 3 मा. प्राचार्य सरांच्या परवानगीने काही विषयांवर चर्चा करण्यात आली. यामध्ये विद्यार्थ्यांना online Exam form भरतांना कोणकोणत्या अडीअडचणी येतात व त्यावर काय उपाययोजना केल्या पाहीजेत याविषयीची कार्यपद्धती ठरविण्यात आली. याशिवाय विद्यार्थ्यांना स्कॉलरशीप फार्म भरतांना त्यांना तांत्रिक मार्गदर्शन करण्यावर कार्यपद्धती ठरविण्यात आली.

याशिवाय कोणताही विद्यार्थी परिक्षेपासून वंचीत राहूवर्ये याकरिता त्यांचे परिक्षा फार्म वेळेवर व्यवस्थीत भरून घेण्याचे ठरविण्यात आले तसेच परिक्षा संदर्भातील समस्या सोडविण्याकरिता Exam Committee चे गठन करण्यात आले विद्यार्थ्यांचे निकाल वेळेवर उपलब्ध करून देण्याबाबत कार्यपद्धती ठरविण्यात आली. याशिवाय विद्यार्थ्यांना परिसरामध्ये त्यांच्या तक्रारीकरिता तक्रार पेटी लावण्याची व त्याद्वारे प्राप्त झालेल्या तक्रारीचे निराकरण करण्याकरिता समिती नेतण्यात आली. अशाप्रकारे वरिल प्रमाणे विविध प्रश्नावर सभेमध्ये साधक-बाधक चर्चा करून ठराव घेण्यात आले. शेवटी समितीचे समन्वयक प्रा. प्रकाश म्हस्के यांनी सर्व सभासदांचे आभार व्यक्त केले आणि अध्यक्षांच्या परवानगीने सभा संपन्न झाली.

Page No. :
Date : / /

सूचना

Student Grivence Committe मधील सर्व सभासदांना कळविण्यात येते की, विद्यार्थ्यांशी संबंधीत विविध विषयावर चर्चा व विचार-विनिमय करण्याकरिता सभेचे आयोजन दिनांक 16 मार्च 2024 रोजी सकाळी ठिक 11:00 वाजता प्राचार्य कार्यालय येथे करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेला वेळेवर उपस्थित रहावे.

दिनांक 15/03/2024

प्राचार्य

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA RMD DARAPUR-444814

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Dr. M. A. Padaval	:-	
2	mr. P.W. mhaske	:-	
3	Dr. S.N. Dandge	:-	
4	Dr. A.B. Bhagat	:-	
5	Dr. P.W. Khedkar	:-	
6	Dr. K.A. Alone	:-	
7	Dr. Y.V. Harne	:-	
8	mr. A.D. Gawande	:-	
9	Ku. Sakshi Chandurkar	:-	S.M. Chandurkar

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

Student Grevance Committe मधील सदस्यांची सभा आज दिनांक 16 मार्च 2024 रोजी सकाळी ठिक 11:00 वाजता मा. प्राचार्य यांचे कार्यालय येथे सपन्न झाली या सभेला खालील सभासद उपस्थित होते तसेच सभेमध्ये खालील विविध विषयांवर चर्चा होवून खालील ठराव समत करण्यात आले. त्याचा कार्यवृत्तात अहवाल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	सभासदांची नावे		स्वाक्षरी
1	Dr. M. A. Padawal	:-	
2	mr. P. W. mhaske	:-	
3	Dr. S.N. Dandge	:-	
4	Dr. A. B. Bhagat	:-	
5	Dr. P. W. Khedkar	:-	
6	Dr. K. A. Alone	:-	
7	Dr. Y. V. Harne	:-	
8	mr. A. D. Gawande	:-	
9	Ku. Sakshi Chandurkar	:-	S.M.chandurkar

विषय क्र. 1 मागील सभेचा कार्यवृत्तात अहवाल वाचन करुन कायम करणेबाबत.

ठराव क्र. 1 Student Grevance Committee समन्वयक प्रा. प्रकाश महल्ले यांनी मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून दाखविले. त्यानी मागील सभेमध्ये घेण्यात आलेले विषय व त्यावर झालेले ठराव सभे. समोर वाचून दाखविले तसेच राबविण्यात आलेल्या उपक्रमांची माहिती सर्वांपुढे सादर केली त्या. प्राचार्य सदांच्या परवानगीने सर्व सभासदांच्या अनुमतीने मान्यता प्रदान करण्यात आली.

Scanned with OKEN Scanner

Date : / /

विषय क्र. 2 विद्यार्थ्यांच्या स्कॉलरशीप, परिक्षा फार्म इत्यादी संदर्भातील अडी-अडचणीवर चर्चा करणेबाबत.

ठराव क्र. 2 विद्यार्थ्यांना परिक्षा फार्म करतांना तसेच स्कॉलरशीप फार्म करतांना येणाऱ्या तांत्रिक अडचणी विषयी प्रा. म्हस्के सरांनी सभेला माहिती दिली. तेव्हा अध्यक्षाच्या मार्गदर्शनाखाली विद्यार्थ्यांचे online फार्म करतांना व कागदपत्रे तपासण्याकरिता प्रा. हाडाळे सरांच्या नेतृत्वाखाली समीती स्थापन करण्यात आली. याला सर्व सभासदांनी सर्वानुमते अनुमती प्रदान करण्यात आली.

विषय क्र. 3 अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. 3 मा. अध्यक्ष साहेबाच्या परवानगीने काही विषयावर चर्चा करण्यात आली. यामध्ये उन्हाळी परिक्षा-2024 करिता विद्यार्थ्यांच्या समस्या सोडविण्या संदर्भात कार्यपद्धती ठरविण्यात आली. गास्तीत गास्त विद्यार्थ्यांना online परिक्षा फार्म करण्याकरिता सूचना देण्यात आल्या. तसेच ज्या विद्यार्थ्यांची स्कॉलरशीप मिळणे बाकी असेल त्याच्या त्रुटी दूर करण्यास सांगण्यात आले. याशिवाय विद्यार्थ्यांच्या संदर्भात विशेष उपक्रम राबविण्याबाबत कार्यपद्धती ठरविण्यात आली. वरिल विषयांना प्राचार्य सरांच्या परवानगीने व सर्व सभासदांच्या परवानगीने अनुमती प्रदान करण्यात आली. शेवटी समन्वयक प्रा. म्हस्के सरांनी सभासदांचे आभार व्यक्त केले.

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापुर
ता. दर्यापुर, जि. अमरावती

गृहअर्थशास्त्र विषयांतर्गत

RESEARCH PROJECT
B.A. Semester-VI

विषय

सहज उपलब्ध होणाऱ्या औषधी वनस्पतीच्या उपयोगासंबंधी ग्रामीण जनतेतील जागृतता तपासणे

मार्गदर्शिका
डॉ. सारीका एन. दांडगे
विभाग प्रमुख,
गृहअर्थशास्त्र विभाग

सादरकर्ते
बी.ए. भाग - ३ च्या विद्यार्थीनी

सत्र २०२३-२०२४

Scanned with OKEN Scanner

प्रमाणपत्र

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर ता. दर्यापूर, जि. अमरावती अंतर्गत गृहअर्थशास्त्र विषयाच्या B, A, Part-III, Sem-VI च्या अंतर्गत मुल्यमापनासाठी सहज उपलब्ध होणा-या औषधी वनस्पतीच्या उपयोगासंबंधी ग्रामीण जनतेतील जागृतता तपासणे या विषयावर आधारीत Research Project (संशोधन अहवाल) आम्ही सर्व विद्यार्थीनींनी स्वतः तयार केलेला आहे. करीता प्रमाणित करण्यात येत आहे.

दिनांकः-22-03-2023

सादरकर्ते

Student of B.A.Sem-VI

Scanned with OKEN Scanner

प्रमाणपत्र

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर ता. दर्यापूर, जि. अमरावती अंतर्गत गृहअर्थशास्त्र विषयाच्या B, A, Part-III, Sem-VI च्या अंतर्गत मुल्यमापनासाठी सहज उपलब्ध होणा-या औषधी वनस्पतीच्या उपयोगासंबंधी ग्रामीण जनतेतील जागृतता तपासणे या विषयावर आधारीत Research Project (संशोधन अहवाल) आम्ही सर्व विद्यार्थीनींनी स्वतः तयार केलेला आहे. करीता प्रमाणित करण्यात येत आहे.

दिनांकः-22-03-2023

सादरकर्ते

Student of B.A.Sem-VI

Scanned with OKEN Scanner

अनुक्रमणिका

प्रकरण - १	प्रस्तावना
प्रकरण - २	साहीत्यविषयी माहिती
प्रकरण - ३	संशोधन पध्दती
प्रकरण - ४	सारणीकरण
प्रकरण - ५	निष्कर्ष व गृहितकांची पडताळणी
प्रकरण - ६	सुचना व शिफारशी
परिशिष्ठ	१) संदर्भसुची २) छायाचित्रे ३) प्रश्नावली ४) सहभागी विद्यार्थीनींची यादी स्वाक्षरीसह

Scanned with OKEN Scanner

प्रकरण १ ले

प्रस्तावना

पूर्वीच्या काळामध्ये आयुर्वेदिक वनस्पतीना अनन्य साधारण महत्व होते. कारण या औषधी वनस्पती पूर्वीच्या काळामध्ये आजार बरे करण्यासाठी वापरल्या जात होत्या. आणि आज हि काही ठिकाणी वापरल्या जातात. आणि औषधी वनस्पतीचे अजून एक वैशिष्ट म्हणजे औषधी वनस्पतीचे मुळे आपल्याला कोणतेही साईड इफेक्ट होत नाहीत. आपल्या भारत देशामध्ये तुळस, कोरफड, शेवगा यासारख्या अनेक औषधी वनस्पती मोठया प्रमाणात उपलब्ध आहेत आणि याचा उपयोग वेगवेगळया कारणासाठी होतो. बहुतेक करून औषधी वनस्पती हया सुगंधी आणि औषधी गुणाने संपूर्ण असतात. त्यामुळे त्या वनस्पतीचा वापर अन्नामध्ये किंवा औषध म्हणून केला जातो. स्वयंपाकामध्ये औषधी वनस्पतीचा उपयोग हा मसाल्यांचा रूपामध्ये होतो तर काही वनस्पती आजारावर उपचार करण्यासाठी वापरल्या जातात.

औषधी वनस्पती म्हणजे काय?

औषधी वनस्पती म्हणजे अश्या वनस्पती ज्या पूर्वीच्या काळी तसेच आजही काही भागामध्ये छोटया मोठया आजारांवर उपचारासाठी वापरल्या जातात. उदा. तुळस- जर आपल्याला खोकला असेल तर तुळशीच्या मूळ, खोड, पाने आणि मुजुळा या पासून काढा बनवला जातो. त्याच बरोबर कोरफड हे त्वचेची सुंदरता वाढविण्यासाठी वापरली जाते. औषधी वनस्पती मध्ये शेवगा, बेल, आंब्याचे पाने, पानफुटी, कोरफड या सारख्या आणि वनस्पती येतात.

संशोधनाची उद्दीष्टे :-

समस्या निश्चित न करता अभ्यासाची सुरवातही शक्य नसते. संशोधनाला उध्दीष्ट हवे. हे उध्दीष्ट ठरवीने म्हणजेच कोणत्या विषयाचा अभ्यास करणे हे निश्चित करणे होय. उध्दीष्ट विरहीत वावरणे दिशाहीन असते. व त्यावाचून काहि निश्चित निष्पन्न होत नसते. प्रस्तुत संशोधनाची उध्दीष्टे पुढील प्रमाणे आहेत.

१) ग्रामीण जनतेमधील औषधी वनस्पती विषयीची जागृतता तपासने सर्वत्र उपलब्ध होणा-या दुर्लक्षित वनस्पतीच्या गुणधर्मांविषयी जागृती करणे
२) औषधी वनस्पतीच्या उपयोग करण्याविषयीच्या पध्दतीची माहिती मिळविणे
३) औषधी वनस्पतीचे आणि फायदे याविषयीचे ग्रामीण जनतेमध्ये जनजागृती करणे.
४) गटचर्चा, मेळावे या माध्यमातून औषधी युक्त वनस्पतीच्या ज्ञानाचा प्रसार करणे.

संशोधनाची गृहीतके :-

अभ्यासासंबंधी निरीक्षणाच्या आधारे गोळा केलेल्या माहीतीचे वर्गीकरण केल्यानंतर त्यामधून काही निष्कर्ष काढणे सहज शक्य असते. घटनेच्या कार्यकारणासंबंधी मिळविलेल्या माहीतीच्या आधारे मनाशी कयासू किंवा अंदाज बांधले जातात त्यालाच शास्त्रीय भाषेत गृहीतक किंवा अंदाज बांधले जातात.त्यालाच शास्त्रीय भाष्तेत गृहीतके किंवा सिध्दांत कल्पना असे म्हणतात. वास्तविकतेवर आधारलेला कयास म्हणजे घटनेचे प्राथमीक अगर संभाव्य विवरण असते. प्रस्तृत संशोधनाची गृहीतके पुढील प्रमाणे आहेत.

Scanned with OKEN Scanner

१) ग्रामीण जनतेने फार थोडया औषधी वनस्पतीची माहीती असणे
२) सहज आणि सर्वत्र उपलब्ध औषधी वनस्पतींच्या उपयोगाकडे दुर्लक्ष केले जात नाही.

३) औषधी वनस्पतीची माहीती मिळविणे किंवा उपयोग करणे याला ग्रामीण जनता प्राधान्य देतांना आढळते.
४) शेवगा या वनस्पतींच्या केवळ शेगाचाच वापर सर्वत्र केला जातो. मात्र त्याच्या पानाच्या उपयोगासंबंधी जागृतता आढळत नाही.
५) जनजागृती करण्याकरिता आयोजित गटचर्चा आणि मेळावे यात सहभागी होण्यास जनतेमध्ये उदासिनता आढळते.

संशोधनाच्या मर्यादा :-

संशोधनाच्या अधिक वस्तुनिष्ठ व पुर्वगृहमुक्त असले पाहीजे असे असेल तरचं निष्कर्ष हे अधिक अचुक व शास्त्रीय बनतात. उपलब्ध सामग्रीवरून जे निष्कर्ष काढले जातात तेच निष्कर्ष त्या विशिष्ट परिस्थीत केव्हाही आढळले पाहीजेत. अशा त-हेचा विचार सरणीला शास्त्रीय विचारसरणीला शास्त्रीय विचारसरणी म्हणतात. नैसर्गिक विज्ञानात ही शास्त्रीय विचारसरणी आढळत असल्याने नैसर्गिक शास्त्रत विलक्षण प्रगती झालेली आहे. पण सामाजिक शास्त्रातील माणुस हाचअभ्यासाचा केंद्रबिंदू असल्याने संशोधनावर पडण्याची शक्यता असते. त्यामुळेच तर सामाजिक शास्त्रात वैज्ञानिक अभ्यास पध्दतीवर मर्यादा पडतात. प्रस्तुत संशोधनाच्या मर्यादा खालील प्रमाणे आहेत.

१) सर्वेक्षणामध्ये नांदगाव पेठ परिक्षेत्रातील गावाचा समावेश करण्यात आला.
२) सर्वेक्षणात पौढावस्थेतील ग्रामीण स्त्री आणि पुरूष अशा दोन्ही घटकाचा समावेश करण्यात आला.
३) केवळ ग्रामीण भागात उपलब्ध औषधी वनस्पती विषयी सर्वेक्षणात प्रश्न विचारण्यात आले.
४) औषधी वनस्पतीची गुणधर्म आणि उपयोग याविषयीची माहीती पुस्तके, प्रसारमाध्यमाव्दारे प्राप्त करण्यात आली. त्यावर कोणतेही संशोधन करण्यात आले नाही.

Scanned with OKEN Scanner

प्रकरण २ रे
साहित्याचे पुनवरावलोकन

औषधी वनस्पतीचा इतिहास

हजारो वर्षापासून औषधी वनस्पती या रोगपरिहार वेदनामुक्ती, सौंदर्यवर्धन इत्यादीसांठी जगभर वापरल्या जात आहेत. या वनस्पतीचे निरनिराळे भाग-(जसे मूळ, खोड, पान, फुले, बिया, साल इत्यादी) व त्यापासून बनविलेले अर्क, काढे, रसायने, गोळया, लेप, तेल इत्यादी स्वरूपात उपयोगात आणले जातात. आयुर्वेद, युनानी, निसर्गोपचार, होमीयोपॅथी, ॲलोपॅथी, चिनी, तिबेटी, इत्यादी सर्व औषधी पध्दतीमध्ये औषधी वनस्पतीचा वापर होतो. सुगंधी द्रव्ये व पाककृती यातही वनस्पतीचा वापर होतो.

भारतात औषधी वनस्पतीच्या सुमारे २००० जाती आढळतात. त्यापासून मिळणारे घटक मोठया प्रमाणात निर्यात केले जातात. अनेक औषधी वनस्पतीची लागवड इथे केली आहे. हे एक जिवंत वनस्पती संग्रहालय व्हावे उद्यानात सद्ध्या वाढत असलेल्या औषधी वनस्पतीपैकी प्रमुख आहे. या मानव निर्मीत वनात करण्यात आलेले नक्षत्र उद्यानही इथली खासियत प्रत्येक व्यक्तिला जशी जन्मभरात असते. तसेच जन्मनक्षत्रही असते हे नक्षत्र आराध्यावृक्षाची जोड असते. नक्षत्र वृक्षाचा उपयोग त्या व्यक्तीने औषधी म्हणूनही करायचा नाही असा दंडक आहे. वृक्ष जतन संवर्धन संरक्षणाचा हा एक प्रयोग आपल्या पूर्वजांनी प्राचीन काळी केला होता.

१९५२ मध्ये सर्पगंधेच्या मुळापासून रिझाईन नावाच अल्कलाईड काढलं, त्याचा वापर मग दुमग व्यक्तीमत्वाचे बळी, मानसिक रूग्ण यांच्यासाठीच्या उपचार करण्यात येऊ लागला. रिसाईन मिळवण्यापुर्वी अशा रोग्यांवर अघारी पध्दतीचे उपचार होत असत. स्थानिक मंडळीचा ज्ञानाचा उपयोग करून तयार करण्यात आलेलं दुसरं औषध म्हणजे आरोग्याचा. जीवनी केरळमधील, कानी जमातीचा ट्रकिपस झेलॅनिक्स या वनस्पतीचा एक अनोखा उपयोग माहिती होता. त्या वनस्पतीचे सेवन केल्यास तणाव कमी होतो. थकवा दूर होतो. असं त्याच पारंपरिक ज्ञान होत. आधुनिक प्रयोगातूनही ते सिध्द झाल आणि ट्रकपिस वापरून 'जिवनी' हे औषध तयार झाल.

औषधी वनस्पती आपल्याला काय काय देऊ शकतात याची ही यादी पुराणकालीन असली तरी आजच्या वैज्ञानिक जगातही वनस्पतींच महत्व तिळमात्र कमी नाही. जो पर्यंत कृत्रिमरीत्या अन्नघटक निर्मीती करून (कॅप्सूल घ्या असा सल्ला दिला जात नाही तो पर्यंत जीवन सृष्टीतच काय पण मानवी समाजातही वनस्पतीच स्थान अबाधित आहे. आणि भविष्यात जरी वैज्ञानिक आणि तंत्रज्ञ यांनी अशा कॅप्सूल किंवा गोळया तयार केल्या तरी पोट भरल अस मानसिक आणि भावनिक समाधान, तृप्ती त्यापासून नक्कीच मिळणार नाही हे एक सत्य आहे.

औषधी वनस्पती सूर्याची ऊर्जा ग्रहण करतात आणि त्या उर्जेचा मदतीने कार्बन डायॉआक्साईड आणि त्या पाणी हा कच्चा माल वापरून कर्बोदके तयार करतात. नंतर त्यापासून जीवनपयोगी इतर घटक म्हणजे प्रथिने, मेद तयार करतात. 'जिवोजीवस्य जीवनम्' या न्यायाने हा उर्जेचा प्रवाह जीवसृष्टीतून वाहत असतो.

Scanned with OKEN Scanner

औषधी वनस्पती परिभाषा :-

According to WHO-

Amedical plant is any plant which, in one or more of its organs, contains substances that can be used for therapectic purposes or which are precursors for the synthesis of useful drugs.

आयुर्वेदानुसार:-

वनस्पती हा मुळचा संस्कृत शब्द असून व्यापक स्वरूपात वनस्पती साम्राज्यासाठी सध्या वापरला जात आहे. तरीही चरक संहितेनुसार सुश्रुत संहितेनुसार आणि वैशिष्ठेनुसार वनस्पती हा शब्द फक्त फळे येणा-या झाडासाठीच मुख्यत: वापरला जात असे.

ऋग्वेदानुसार वनस्पतीमध्ये वृक्ष, औषधी वृक्ष आणि वेली या तीनच विभागण्या आहेत. यातील उपविभाग- विशाखा क्षुप, व्रताती, प्रताभक्ती इत्यादी आहेत. सर्व प्रकारचे गवत हे तृण विभागात येते. फुले व फळे येणा-या वनस्पती या अनुक्रमे पुष्पवती व फलवती विभागात आल्या आहेत. 'फरीर' म्हणून निष्पर्ण वनस्पतीचा पण एक वर्ग त्यात आहे.

अर्थवेदात वनस्पतीचे विशाख, मंजिरी, स्तंभिनी, प्रस्तावती, एकाक्षांग, अशुभती कांडिनी, प्रतानवती हे आठ वर्ग तर तैप्तिरीय आणि वाजसेनीय संहितेत त्यांचे १० वर्ग आहेत.

मनुस्मृतीत ८ प्रमुख वर्ग आहेत. चरक संहितेनुसार व सुश्रुत संहितेनुसार वृक्षाची वेगवेगळी विभागणी आहेत.

पाराशर, वृक्षायुर्वेद चा जनक याने वनस्पतीची व्दिभाजक व एकमात्रक अशी विभागणी केली आहे. (व्दिदल व एकदल) नंतर त्यांचे पुढेही वर्गीकरण केले आहे.

विदर्भातील ग्रामीण भागात उपलब्ध होणा-या काही निवडक वनौषधी पुढील प्रमाणे.

तुळशी

आशिया, युरोप व आफ्रिका खंडामध्ये बहुतेक भूप्रदेशात तुळशीची झुडपे आढळतात. तुळशीची रोपे सर्वसाधारणत: ३० ते १२० cm उंची पर्यंत वाढतात. हिची पाने लंबगोलाकार किंचीत टोकदार व कातरलेली आणि एकाआड एक असतात. तुळशीच्यातु-यासारख्या फुलाला मुजिरी म्हणतात. फुलामध्ये सुगंधी तेल असते. फुलामध्ये तुळशिच्या बिया मिळतात. वनस्पती शास्त्रज्ञांच्या म्हणण्यानुसार तुळस ही दिवसातले वीस तास ऑक्सिजन तर उर्वरित चार तास कार्बन डायऑक्साईड हवेत सोडते.

घरी तुळशीचे वनस्पती ठेवण्याचे फायदे:-

१) औषधी गुणधर्माव्यतिरिक्त तुळशीच्या वनस्पतींचा उपस्थित ताण दुर करण्यात मदत करते.

२) वनस्पती डासांपासून बचाव करणारे गुण घेऊन डासांना दुर ठेवते.

३) ही वनस्पती घरात ठेवल्याने हवा शुध्द होते. असे मानले जाते की तुळशिची वनस्पती हवेतून सल्फर डायऑक्साईड कार्बन मोनोऑक्साइड इत्यादी विषारी वायू शोषून घेते.

४) वनस्पती एक आनंददाया सुगंध तयार करते, जे आजूबाजुला ताजे ठेवते.

Scanned with OKEN Scanner

हिंदुधर्मातील स्थान-

हिंदु समाजात तुळस या वनस्पतीला मानाचे स्थान आहे, तुळस मंगलतेचे पावित्र्याचे प्रतीक आहे. हिंदु घरामधे घरोघरी तुळशी वृंदावनात, कुडीत किंवा परसदारी जमीनीवर तुळशीचे रोपे लावलेले असतेच. अनेकजन, विशेषत: हिंदु नित्य-नेमाने तुळशीची पूजा करतात. त्यासाठी रोज सकाळी परादारी तुळशी वृंदावनात असलेल्या रोपाला हिंदूस्त्रिया प्रदक्षिणा घालतात व सायंकाळी तुळशी पुढे दिवा लावून प्रार्थना केली जाते. वारकरी संप्रदायात तुळशीला महत्वाचे स्थान आहे. वारकरी गळयात तुळशीची माळ घालतात. हिंदु धर्मात एखादयाचामृत्यू झाला तर मृतदेहावर तुलशीपत्र ठेवले जाते त्याचा अर्थ सर्वस्वी त्याग करणे असा होतो.

औषधी उपयोग:-

या वनस्पतीमध्ये कीटक आणि डास दूर ठेवण्याचे गुण आहेत. एक काळी तुळस व दुसरी हिरवी तुळस आयुर्वेदामध्ये काळया तुळशिला अत्यंत महत्वाचे स्थान आहे. औषधी गुणधर्मांच्या बाबतीत काळी तुळस अत्यंत उपयुक्त आहे. लहान मुलांच्या खोकल्यावर किंवा टॉनिक म्हणून पानाच्या रसांचा उपयोग करतात. पचनामध्ये काळया तुळशिच्या रसाचा पाचक म्हणून उपयोग होतो. नायटा झाल्यावर तुळशिच्या पाण्याचा रस करून त्या जागी लावतात. कानाच्या दुखण्यावर उपाय म्हणून पानाचा रस उपयुक्त ठरतो.

तुळशीचे विविध प्रकार आणि त्यांचे औषधी गुणधर्म:-

१) कृष्ण तुळस :- या तुळशीचे खोड, पाने व मंजि-या कमी-अधिक प्रमाणात गडद जांभळया रंगाची असतात. उन्हात वाढलेल्या व जुन्या झाडामध्ये हा रंग जास्त ठळकपणे उठून दिसतो. याच तुळशिला "काळी तुळस" असेही संबोधले जाते. या तुळशिचे पाने खाल्याने सर्दी-खोकला ताप यावर लवकर आराम मिळतो.

२) राम तुळस:- राम तुळस ही मोठया पानांची, उंच व रानटी पध्दतीने वाळणारी तुळस आहे या तुळशिच्या पानांना लवंग सदृश, मसालेदार असा सुवास येतो. पोटाच्या विकारासाठी ही तुळस उपयुक्त आहे. या तुळशिला "लवंगी तुळस " असेही संबोधले जाते.

३) कापूर तुळस:- या तुळशिच्या पानांना सुगंध येतो. या तुळशिच्या तेलामध्ये ६० ते ८० % कापूराचे प्रमाण असते. सर्दी, कफ, खोकला यावर कापूर तुळस गुणकारी ठरते. हर्बल टी बनविण्यासाठी ही तुळस उपयुक्त आहे.

४) सब्जा तुळस:- आपल्या येथे सब्जाचे झाड खास त्याच्या बियासाठी लावले जाते. शरीराला थंडावा देणारा सब्जा उन्हाळयात महत्वाचा ठरतो. जोगोजागी मिळणारा वर्ल्ड फेमस फालूदा सब्जा शिवाय बनू शकत नाही. या तुळशीची पाने व बिया साबतात घालून प्यायल्याने उष्णता कमी होते. विंखू दंशावर सब्जा तुळशीचा पाला चुरडून लावला जातो.

५) वन तुळस:- अतिशय तीव्र असा सुवास असलेली ही तुळस विशेष औषधी आहे. पानांचा चोया त्वचाविकाराव वापरला जातो. तसेच भरणा-या जखमांवरही हा पाला लावला जातो. जंगली पध्दतीने वाढणा-या या तुळशिचे "रान तुळस" असेही नाव आहे. तुळशीला "औषधीची राणी असं संबोधले जात. तुळशीच्या सेवनामुळे अगदी कर्करोगासारखे दुर्धर रोग ते सर्दी-खोकल्यासारखे सर्वसाधारण आजार बरे होतात. त्यामुळे अनेक शतकापासमन तूळशीचा वापर केला जातो. भारतीय संस्कृतीत वृक्ष झाडे वनस्पती यांना आरोग्यात असलेले मोठे स्थान ऋषीमुनीसाखे अधोरेखीत केले.

Scanned with OKEN Scanner

जांभूळ

प्रस्तावना:- जांभूळ दिसायला काळे आणि लहान असते, मग काय झाले, आयुर्वेदानुसार जांभूळ फळामध्ये अनेक औषधी गुणधर्म आहेत. या औषधी गुणधर्मामुळे जांभूळाचे अनेक फायदे आहेत. जांभूळ देखिल उन्हाळयात आंब्याच्या आगमनाच्या वेळी येते. आयुर्वेदात जांभुळ हे मधुमेह नियंत्रित करण्यासाठी प्रसिध्द आहे.यासोबतच अन्न पचवण्यासोबतच दातांसाठी, डोळयासाठी पोटासाठी, चेह-यासाठी, किडनी स्टोनसाठीही बेरी फायदेशीर आहेत. जांभुळामध्ये लोह, कॅल्शियम, प्रथिने, फायबर, कार्बोहायड्रेट्स देखिल असतात, त्यामुळे ते मुलांच्या आरोग्यासाठी देखिल खूप चांगले आहे. फळे, आंबट, गोड तुरट लागतात. जांभूळाच्या बियांचा फळांचा आणि सालीचा उपयोग मधुमेहासाठी केला जातो याला उन्हाळयात फळे जांभळया रंगाची आणि गोड- तुरट चवीची फळे येतात. आकारमानाने ही फळे पेवंदी बोरा एवढी असतात. या वनस्पतीला संस्कृतमध्ये फलेन्द्रा, सुरभीपत्रा व जम्बु अशी नावे आहेत.

वर्णन:-

जांभळाची झाडे सर्वत्र वाढतात. जांभूळाच्या झाडाचा रंग फिक्कट व भुरकट असतो. साल खडबडीत असते. जांभळाचे झाड ४० फुटापर्यंत वाढते. चैत्र वैशाखात जांभळाच्या झाडांना फळे येतात.

औषधी गुणधर्म:-

या झाडाची ची साल, फळे आणि आणि बिया औषधी आहेत. साल तुरट आहे आणि ती घशाच्या क्षतात, श्वासनलिकेच्या सुजण्यावर दम्यात, क्षतात आणि अतिसारावर वापरली जाते. ती रक्त शुध्दीकरणासाठी देण्यात येते. अतिसारावर सालीचा ताजा रस बकरीच्या दुधात देण्यात येतो.

बिया मधुमेहावर फार उपयोगी आहेत. फळाच्या गरातपण तो गुणधर्म आहे. परंतू बियापासून तयार केलेले औषध जास्त गुणकारी आहे. हे औषध इंजेक्शनव्दारे दिल्यास परिणामकारी आहे. या औषधाचे सेवन केल्यास परिणाम दिसत नाही.

या औषधाचा मधुमेहाविरोधी गुणधर्म होनी पेक्षा सरस आहे.

जीवनसत्वे :-

जांभळामध्ये थोडया प्रमाणात 'ब' 'क' जीवनसत्वे, फॉलिक ॲसिड व कॉलीन देखिल असते.

उपयोग:-

जांभळाची पाने, फळे, बिया, मुळे आणि खोड असे सर्व अवयव औषधी असतात. जांभळाच्या बिया उगाळून घामोळयावर लावतात. हे फळ कफ, पित्त, दाह, वायू यांचा नाश करणारे आहे. जांभळाच्या पानाचे तेल औषधी असते. विंचू चावल्यास पानाचा रस काढून विंचू चावलेल्या जागी लावावे. वेदना व सुज नाहीशी होते. खोडाचा उपयोग इमारतीसाठी, फर्निचर तयार करण्यासाठी आणि शेतीच्या औजारासाठी करतात. पिकलेली फळे खाण्यात येतात. लाकुड किरकोळ कामासाठी वारण्यात येते. वितरण हा वृक्ष मुख्यत: ओलसर पानखडी जंगलात विशेषत: नदी नाल्यांच्या काठावर आढळतो. फार कोरडया भागात तो नैसर्गिक अवस्थेत सापडत नाही तथापी त्याची मुद्दाम लावलेली संरक्षित झाडे राजस्थानच्या वाळवंटात सुध्दा जगतात.

Scanned with OKEN Scanner

आलं (Ginger)

आले या पदार्थाचे महत्व सर्वांना ठावूक असेलच. आपल्या दैनंदिन आहारामध्ये याचा सर्रास वापर केला जातो. ब-याच लोकप्रिय व्यंजनामध्ये आपल्या दैनंदिन जीवनामध्ये स्वाद वाढविण्यासाठी मसाल्यामध्ये आल्याचा विशेषत: वापर केला जातो. आले शरीरात उर्जा आणि सामर्थ्य प्रदान करते. म्हणून थंडी मध्ये आले खाण्याचा विशेष सल्ला दिला जातो.

आले काय आहे व त्याचे औषधी गुणधर्म -

आले एका प्रकारची जडी बुटी आहे. जी जमिनीमध्ये कंद मुळाच्या मध्ये (Ginger) या नावाने ओळखले जाते. संपूर्ण जगात हयाचा मसालेच्या स्वरूपात वापर केला जातो. आल्या मध्ये अँटी फंगला अँटी सेप्टीक, अँटी बायोटिक, अँटी व्हायरल, अँटी इन्फलेमेट्री असे विशेष गुण आहेत. त्याच बरोबर विविध प्रकारचे व्हिटॅमिन आणि खनिजे देखिल आहेत. जे आपल्या स्वास्थासाठी खुप लाभदायक आहे. म्हणून आल्याच उपयोग औषधी सामग्री मध्ये देखिल केला जातो.

आले हे त्याच नावाच्या लहान बहुपर्याय औषधीचे मूलक्षोड (जमिनीत गत आडवे वाढणारे मांसल खोड) आहे. हे मूलक्षोड (आल्याचे गड्डे) शाखित असून हाताच्या पंजससारखे असतात. त्यांची बोटे जवळजवळ व एकमेकांना चिकटलेली असतात. ही वनस्पती सिटॅमिनी गणाच्या झिंजीबरेसी कुलातील असून तिचे शास्त्रीय नाव झिंजीवर ऑफिसिनेल आहे. भारत, इंडोनेशिया, वेस्ट इंडिज, उत्तर व पश्चिम आफ्रीका आणि दक्षिण अमेरिका या उष्ण कटिबंधतील प्रदेशात प्रामुख्याने आल्याची लागवड होते.

आपल्याच्या मूलक्षोडाला असलेल्या डोळयापासून जमिनीवर सु. ६० ते ९० सेमी. उंच फांदया येतात. त्यालाच खाली मुळया येतात. पाने साधी लांबट २० x १.८ सेमि. आकाराची जिव्हिकाकार आणि रोमहीन असतात. फुले आणि समित, व्दिलिंग व पिवळट हिरवी असून मार्च एप्रिलमध्ये कणिशावर येतात. फुलातील मोठी पाकळी जांभळट असून तिच्यावर पिवळट ठिपके असतात. फळे कवचित येतात. लागवडीसाठी निरोगी, भरीव व कमीत कमी एक डोळा असलेले आल्याचे तुकडे वेणे म्हणून वापरतात. सुकविलेल्या आल्याला 'सुंठ' म्हणतात. सुंठ तयार करण्यासाठी आल्याच्या गड्डयांना विकटलेली माती, मुळया व त्यावरील साल, काढून टाकतात. नंतर ते धुवून ७-८ दिवस वाळवितात. अश्या प्रकारे सामान्य प्रतीची व भुरकट रंगाची सुंट तयार करतात. चांगल्या प्रतीची सुंट तयार करतांना आले काही वेळ पाण्यात भिजत घालून त्यावरील साल काढून टाकतात. नंतर ती चुन्याच्या निवळीत भिजत ठेवतात. ८-१० हे आले वाळविल्यानंतर चांगल्या प्रतिची सुंठ तयार होते. उत्तम प्रतीची पांढरी व आकर्षक सुंठ बनविण्यासाठी गंधकाची धुरी देतात.

उपयोग:-

आल्याचे रासायनिक घटक पुढील प्रमाणे असतात. पाणी ८१% प्रथिने २.३०% स्निग्ध पदार्थ १.०० % कर्बोदके १२.२० % तंतुमय पदार्थ २.३० % व राख १.२० % जिंजेशल नावाच्या बाष्पनशील तेलांमुळे आल्याला विशिष्ट चव असते. आले व सुंट यांचा उपयोग औषधासाठी व मसाल्यासाठी फार प्राचिन काळापासून केला जात आहे. आले तिखट, उष्ण, उत्तेजक, वायुनाशक व पाचक असून पोटाच्या विकारावंर गुणकारी असते. आलेपाक आणि सुंठसाखर खोकला पडसे दमा, मळमळ, ओकारी इत्यादीवर गुणकारी समजतात. जिंजर बीर आणि जिंजर एल ही पेये बनविण्यासाठी आल्याचा उपयोग होतो.

अतिसार आल्याचा रसाचा बेंबीवर लेप करावा. आल्याचा रस व मध सम प्रमाणात बाटलीमध्ये साठवून दोन दोन चमचे दोन वेळा घेतल्यास सर्दी, खोकला, पडसे व स्वरभंग बरे होतात. अजिर्ण झाल्यास आल्याचे रसात लिंबाचा रस व मीठ घालून पाणी प्यावे.

आल्याचे सेवन केल्यास वजन कमी करता येत. आले खाल्याने चयापचय वाढवते. आणि लठ्ठपणा कमी करते. म्हणून ज्या लोकांना जास्त वजनाची तक्रारी आहेत त्यांनी आल्याचे सेवन सुरू करावे. आल्याचे नियमित सेवन केल्याने स्वत:चे वजन कमी होण्यास मदत होईल.

Scanned with OKEN Scanner

गवती चहा

प्रस्तावना-

गवती चहा हा आपण पितो त्याप्रमाणे नियमित चहा किंवा ग्रीन टी चा प्रकार नाहीय, ते एक रोप आहे. ज्याची पाने खूडून पाण्यात अथवा चहात मिसळल्यानंतर एक वेगळाच सुगंध प्राप्त होतो. गवती चहाला विविध भाषेत वेगवेगळी नावे आहेत. संस्कृत भाषेत सुगंध भृतृण, हिंदी भाषेत गंधढोना तर इंग्रजी भाषेत लेमनग्रास असे संबोधले जाते. गवती चहा ही उष्णकटिबंधीय व समशितोष्ण प्रदेशांत वाढणारी एक सुवासिक तृणवर्गीय वनस्पती आहे. गवती चहा ही वनस्पती आशिया, आफ्रिका, युरोप व ऑस्ट्रलिया या खंडात आढळते.

गवतासारखी दिसणारी झुबकेदार एकदलीय वनस्पती १ ते २ मी उंच वाढते, पाने टोकाला निमूळती गित गेलेली असतात. त्यांचा रंग हिरवा असतो या रोपाचे खोड जमिनीत वाढते. गवती चहाची मुळे तंतूमय आणि दाटीवाटीने वाढलेली असतात.

भारतात प्रामुख्याने महाराष्ट्र, कर्नाटक आणि केरळ या राज्यात गवती चहा जास्त प्रमाणात आढळतो.

गवती चहाचे फायदे-

गवती चहाची पाने नियमित चहात टाकली तर चहाला एक वेगळीच सुगंधित चव येते. गवती चहा पिण्याने संपूर्ण शरिरातउर्जेचा संचार होतो. मानसिक ताणतणाव दुर होतात. गवती चहा पिल्याने शरिरातील कोलेस्ट्रॉलचे प्रमाण नियंत्रित होते. वरचेवर डोकेदुखी, अंगदुखी जाणवत असेल तर गवती चहा पिल्याने ती दुखणी दूर होण्यास मदत होते. सर्दी, ताप आल्यास गवती चहा प्यावा तसेच गवती चहाचा काढा देखिल उपयुक्त ठरतो. गवती चहा पाण्यात उकळून पिल्याने पोटाचे विकार दूर होण्यास मदत होते. गवती चहामुळे रोगप्रतिकार शक्ती वाढते ज्यामुळे संसर्गजन्य आजार होण्याचा धोका कमी होतो.

गवती चहाचे अन्य उपयोग-

गवती चहाचा अर्क देखील बाजारात उपलब्ध आहे. त्यास अर्कास 'आईल' असे म्हणतात. गवती चहा रोपाच्या पानातील तेल उर्ध्वपातन पध्दतीने काढू शकतो. हे तेल कुष्ठरोग, त्वचाविकार, सांधेदुखी, उपदंश, कफ आणि वात या विकारत गुणकारी आहे.

सुगंधी तेलाचा उपयोग सौंदर्य प्रसाधनात होतो. तेल काढलेल्या पानांच्या चौथ्यापासून लिहण्याचा अथवा छपाईचा कागद बनवू शकतो. गवती चहाच्या पानांचा काढा ज्वरनाशक आहे. साठवणीच्या धान्यात किड लागु नये म्हणून गवती चहाच्या पानांचा वापर करतात. गवती चहाची पाने स्वच्छ धूवून चघळल्यास तोंडाची दुर्गंधी आणि जंतू नष्ट होण्यास मदत होते. दात आणि हिरडया मजबूत बनतात.

गवती चहा कसा तयार करावा-

गवती चहाच्या पानाचे बारीक तुकडे करून चहाबरोबर उकळतात किंवा शुध्द पाण्यात गवती चहाची पाने टाकून ती तसाच पिला जातो. गॅसवर पाणी गरम करा. त्या पाण्यात गवती चहाच्या पानाचे तुकडे उकळून घ्या. त्याला सुगंध प्राप्त झाल्यावर त्यात चहा पावडर आणि साखर टाका.

चहा उकळल्यावर हवे असल्यास दुध टाका अथवा तसाच कोरा चहा घ्या.

Scanned with OKEN Scanner

पपई

प्रस्तावना:- पपई हे एक पिवळया व लालसर रंगाचे , गोड चवीचे फळ आहे. हे फळ पचनास मदत करते. व त्याचा गार बिया औषधी असतात. पपईचे शास्त्रिय नाव कॅरीया पपया (Carica Papaya) असे आहे. त्याचे कुळ केरोकेसी (Carica) हे आहे. पपईचा औषधी उपयोग आहे. पपई स्वादिष्ट तर आहेच शिवाय आरोग्यसाठीही लाभकारी. सहज पचणारे फळ आहे. पपई भूक आणि शक्ती पाढविते. प्लीहा, यकृत रोगमुक्त ठेवणारे आणि कावीळ यासारख्या मुक्ती देणारे हे फळ आहे.

पोटांचे विकार दुर करण्यासाठी पपईचे सेवन करणे लाभकारी असते. या फळाच्या सेवनाने पचनसंस्थेने काय सुधारणे, पपईच्या रसने अरूची, अनिद्रा, डोके दुखी, बध्दकोष्ठता आदी रोग दुर होतात. करपट किंवा आंबट ढेकर येणे थांबते. पोटाचे रोग हृदयरोग, आतळयाचे रोग दुर होतात. कच्ची किंवा पक्की पपई भाजी करून खाणे पोटासाठी चांगले आहे.

उपयोग-

उच्च रक्तदाब नियंत्रणात ठेवण्यासाठी पपईच्या पानांची भाजी करतात. पपईत ए.बी. डी जीवनसत्वे आणि कॅल्शियम, लोह, प्रोटीन आदी तत्व विपूल प्रमाणात असतात. पपईमुळे विर्य वाढते. त्वचेचे रोग दूर होतात, जखम लवकर भरून येते, मुत्रमार्गातील अडथडे दुर होतात, जखम लवकर भरून निघते. मुत्रमार्गातील अडथडे दूर होतात. मुत्रशयातील आजार खोकल्यासोबत रक्त येत असल्यास थांबते. लठ्ठपणा दूर होतो. कच्या पपईची भाजी खाल्याने स्मरणशक्ती वाढते. पपई व काकडी आपल्या दररोच्या आहारात समावेश असल्याने आपली पचनक्रिया सुरळीत होत असते. तसेच आपले सौंदर्य आबादीत ठेवण्यासाठी महत्वपूर्ण भुमिका बजावत असते. आपल्या रोजच्या आहारात सलादमध्ये पपई, काकडी, टोमॅटो, कांदा, गाजर याचा समावेश असावा. आदी फळे भाज्या नियमित खाल्याने आरोग्य उत्तम राहून सौंदर्य खूलत असते.

धूळ व धूरामुळे आपल्या चेह-यावर काळे दाग पडले असतील तर त्यावर आपण काकडी किंवा पपईचा मगजलावून ठेऊ शकतो. त्यानंतर चेहरा पाण्याने धुतल्यावर चेहरा खुलतो व त्वचा पाण्याने धुतल्यावर धुतल्याने चेहरा खुलतो व त्वचा ही मुलायम होत असते. आपल्या आहारामध्ये आपण पपईचा वापर चटणी, कोशिंबीर भाजी व सॅलेटमार्फत करतो. पिकलेली पपई मधुर, वीर्यवर्धक, वातनाशक, पित्तनाशक व रूचकर असते तर कच्ची पपई कफ, पित्त व वायुप्रकोप करणारी असते. पोटाचे विकार, अपचन यावर पपई गुणकारी असते. पपईच्या पानापासून तयार केलेला चहा हृदय विकारामध्ये उपयोगी असते. दररोज पपई खाल्याने उंची वाढते. यारीराचे संवर्धन होते. पपईचे दुध पाचक, जंतुनाशक, उदाररोगहारक असते. यामुळे कृमी नष्ट होतात. पचन व्यवस्थित प्रकारे होतात. तसेच पपईच्या दुधात साखर खालून घेतल्यास अजिर्ण ही नाहीसे होते. पपईच्या रसामुळे अरूची दुर होते. तसेच आंबट ढेकर येणे बंद होते. खरूजव गजकरण यांवर पपईचा चीक लावल्यास फायदा होतो. कच्या पपईचा रस तोंडावर चोळून लावल्यास मुरूमे नाहीसे होतात. पपई पांढ-या पेशीची वाढ करणारी आहे. पपई गरोदर अवस्थेत स्त्रियांनी खाऊ नये. पपई उष्म असल्याने गरोदर स्त्रियांना याचा फार त्रास होतो. पपई पित्तनाशक फळ आहे. ज्या लोकांना कायम पित्त आहे अशा लोकांनी पपई खाण्याचे फायदे असे की त्यांचे पित्त कमी होते. आणि पित्ताचा त्रास होत नाही. पपई खाल्याने असलेली यकृताला कमजोरी कमी होते. आणि यकृत मजबूत बनते.

पपईच्या पानाचा रसही अतिशय उपयुक्त आहे. यामुळे डेंगु सारख्या आजारात प्लेट्स ची घटलेली संख्या पूर्वपदावर आणण्यास मदत होते. यकृताची स्थिती सुधारण्यासही मदत होते. रोगप्रतिकार शक्ती वाढविण्यासाठी उपयुक्त आहे. भुक न लागण्याच्या समस्येपासून मुक्तता मिळते. पपईचा रस चेह-याला लावल्याने पिंपल्स आणि काळे डाग कमी होण्यास मदत होते. मलेशियापासून शरिराचे संरक्षण होते.

Scanned with OKEN Scanner

आंब्याची पाने

प्रस्तावना:-

आपल्या आयुष्यात नैसर्गिक गोष्टीकिती महत्व आहे हे ब-याच लोकांना माहिती नाही आहे. आपण ज्या हिरव्या पानाच बोलत माहित ते सर्वत्र भरपूर प्रमाणात आढळून येतात हो, आपण बोलत माहित आंब्याच झाडाच्या हिरव्या पानाबद्दल- आंब्याच्या झाडाच्या हिरव्या पानात इतके गुण माहित की तेवढे गुण कोत्याही औषधामध्ये नसतील याच्या एका पानातून अनेक आजारावर उपचार. स्वस्तात सहजपणे करता येतो. आंब्यासोबतच त्याच्या झाडाची हिरवी पान देखील आपल्यासाठी खुप गंणकारी असतात. यात एंटी ऑक्सिडेंट आणि एंटीमायक्रोबियल गुण यासह व्हिटामिन सी.बी. आणि ए देखील असत. आंब्याची पानं ही आरोग्यासाठी क खजिनाय आहे. त्यातही एक गोष्ट लक्षात ठेवा की, जेव्हा हीतुम्ही या पानाचा उपयोग कराल तेव्हा हलका हिरवा रंग असलेली आणि आकारान छोटया पानाचा उपयोग करा. नव्यान निर्मित झ ालेल्या पानाचा प्रयोग जास्त चांगला असेल.

आंब्याची ताज पान तोडूनघ्या आणि धुवून ते खा, त्यासोबतच रात्रभर कोमट पाण्यात पान भिजत ठेवा, दुस-या दिवसी सकाळी पान चावून खा. या व्यतिरिक्त हिरवी पान धुवून उन्हात सुकत घाला आणि पावडर बनवून तुम्ही ती खाऊ शकता. लक्षात ठेवा की ही पावडर रिकाम्या पोटी खावी.

आंब्याचे पानाचे फायदे:-

आंबा हा फळांचा राजा आहे. आंब्याच्या दिवसात आपल्या मराठी माणसांची एक दिवस जात नाही आंबा खाण्याशिवाय रत्नागिरीच्या हापूस ला तर जगभर मागणी आहे. त्याच्या खालोखाल मागणी आणि लोकामध्ये आवड असेल तर केशर आंब्याची. उन्हाळयाच्या दिवसात सर्वासाठीच दुपारच आमरस जेवन ही एक मेजवानी आहे. उन्हाळा येतो तसा सगळयांना वेध लागतात आंबे खाण्याचे त्यातही हापूस आंबा म्हणजे फळांचा राजा. हापूस आंबा न आवडणारा माणूस कोणी नसेलच.

यावर्षी कोरोना मुळे उत्पादन कमी असेल तर सांगता येत नाही. पण इतक्या वर्षात एकही वर्ष असु नसेल गेल जेव्हा आपण आपल्या या आवडत्या फळावर मनसोक्त ताव मारला नव्हता. काही जण हे आंब्याच्या रसाचे चाहते असतात तर काही जणांना नुसता आंबा खाण्याची सुध्दा तितकीच आवड असते. खरी मजा ही खाण्यातच आहे. हे सुध्दा खुप लोक मानतात. काही ठिकाणी जेवनानंतर फळं खायला पाहिजे असा एक समज आंबा हे अस एक फळ आहे ज्साच्या या जेवनानंतर. आंब्याचं लोणचं हे सुध्दा एक प्रचंड मागणी असणारी गोष्ट आहे. आजकाल आंब्याचा ज्यूस हा कफन स्वरूपात वर्षभर उपलब्ध असतो हे त्याच्या चाहत्यांचं नशीब.

फायदे:-

आंब्यमध्ये व्हिटॅमिन सी असते. जे की त्वचा सुदर आणि निरोगी ठेवण्यास मदत करते. आंब्याचा अजून एक फायदा म्हणजे त्यामुळे आपण हृदयाच्या आजारांना दूर ठेवू शकतो. आंब्यामध्ये जवळपास १०% पाणी असल्याने त्यामधून आपल्याला कायम एनर्जी मिळत असते. हे तर झाले आंब्याचे फायदे, आंब्याच्य सालीचे किती फायदे आहेत ते जाणून घेऊया. आंब्याच्या झाडशची पाने वाळवून पावडर केली आणि ती विशिष्ट मात्रेत घेतली तर सर्वांसाठी फार उपयुक्त ठरू शकते. केस वाढण्यासाठी देखिल त्यांचा उपयोग होईल . डायबिटीस, तणाव या सगळयावर त्याचा चांगला उपयोग होतो.

Scanned with OKEN Scanner

आंबा पानाचे फायदे:-

आंब्याच्या झाडाची पाने वाळवून पावडर केली आणि ती विशिष्ट माञ्रेत घेतली तर सर्वांसाठी फार उपयुक्त ठरू शकते. केस वाढण्यासाठी देखिल त्याचा उपयोग होईल. काही समाजात विविहापुर्वी आंब्याचा झाडाला फेरी मारली जाते. त्यानंतरच पतिपत्नी विविहाबध्द होतात. आंब्याच्या झाडाची लाकडे पवित्र मानली जातात. होमवहानामध्ये ती वापरली जातात. चंद्राची पुजा देखिल आंब्याच्या फुलांनी करतात. याशिवाय सरस्वतीच्या पूजेत देखिल माणसाच्या अंतीम संस्काराच्या विधीमध्ये देखिल यांच्या लाकडाचा वापर होतो. आपण हौस म्हणून आंबा खातो, पण आंब्याच्या झाडापासून ते अगदी फळापर्यंत त्याच्या प्रत्येक अंगाचा औषधी गुणधर्म आहे. आपण आंबा खाल्यानंतर होय साल फेकून देतो. जुलाब, ताप अस्थमा, कफ, सर्दी या सगळयावर आंब्याचा पानांचा वापर करून काढा घ्रेतल्यास उपयोगी पडतो. हे गुणधर्म जाणून घेतल्यानंतर आंब्याविषयीच तुमचं प्रम व्दिगुणीत झालं असेल यात शंका नाही घेऊ नका जे मिळतंय त्यात आनंदी रहा.

महत्वाची सुचना :-

सदर लेखातील माहिती विविध तज्ञांच्या अभ्यास व मतांनुसार तसेच सर्वसामान्य मनुष्याच्या आरोग्यास अनुसरून देण्यात आलेली आहे. ही माहिती देण्यामागे, या विषयाची प्राथमिक ओळख हा उपदेश आहे. वाचकांनी कोणताही निर्णय घेण्यास आधी, आपल्या आरोग्याला अनुसरून डॉक्टरांचा सल्ला घ्यावा.

१) कायम दुलक्षित केलेली आंब्याची ही सुध्दा खूप उपयुक्त आहे. आब्याच्या असणा-या फॅट्समुळे त्यांचा उपयोग चॉकलेट बनवण्यात केला जातो. एखादया चॉकलेट तूम्हाला हे लिहिलेले दिसू शकतं (Seed kernel extract)

२) आंब्याच्या केसांचं गळण कमी केल जाऊ शकतं, केसातील कोंडा कमी करण्यास मदत होते.

३) आंब्याच्या सालीमध्ये व्हिटॅमिन A आणि C हे भरपूर प्रमाणात असते ज्यामुळे शरीराची रोग पगतिकारक शक्ती वाढत असते.

४) आंब्याच्या साल ही वजन कमी करण्यास उपयुक्त असते. त्याचबरोबर शरीराची पचनशक्ती सुधारण्यास मदत करत असते.

५) फायटोन्यूट्रिइंदसी आंब्यांच्या सालीमध्ये भरपूर प्रमाणात आढळतात ज्यामुळे संसर्गजन्य रोगांपासून आपण लांब राहू शकतो.

६) हायटरप्रेन्स आणि हायटरपेनॅइटस हे आंब्याच्या सालीमध्ये असतात ज्यामुळे रसातील साखरेची पातळी संतुलित ठेवण्यास मदत होते.

७) आंब्याच्या सालीमध्ये मॅग्नीजेरीन, कॅम्पजेरीन आणि anttcocyanins आणि quercetin हे केमिकल्स असतात जेली आरोग्यासाठी अत्यंत उपयुक्त असतात.

८) यासोबतच आंब्याच्या सालीमध्ये ettcyl gallete हे केमीकल्स असतं जे की प्यमर ची वाढ होण्यापासून रोखण्यास शराराला मदत करतं आणि हृदय विकारापासून सुध्दा आपल्याला लांब ठेवते. यकृत उत्तम राहण्यासाठी मदत करण्यास मदत करते

९) काही केमीकल्स या आपल्याला कॅन्सर, अल्झायमर आणि मोतीबिंदू या धोक्यासासून लांब ठेवतात.

Scanned with OKEN Scanner

बेल

बेल (शास्त्रिय नाव एगल मर्मेलास)

हा दक्षिण आशिया व आग्नेय आशिया या भुप्रदेयातआढळणारा एक वृक्ष आहे. फुलामुळे, फळामुळे, आढळणारा एक वृक्ष आहे. फुलामध्ये, फळामध्ये प्रसिध्द असलेले बरेच वृक्ष आह बेलाचे झाड १८ मिटरउंची पर्यंत वाढते. भारताच्या बहुतेक भागाच्या जंगलात बेलाची झाडे नैसर्गिक रित्या वाढतात. पानासाठी ओळखले जाणारे थोडेच वृक्ष आहेत. बेल हा वृक्ष त्यापैकी एक आहे. बेल हे वृक्ष त्रिदल आहे. हिंदू धर्मीय भारतीयांच्या मनात उमटलेले आहे. भारतवर्षाचे अनार्य संस्कृतीच्या काळापासून जशे शंकराचे नाते आहे. तसे बेलही. बेलाची जन्मभूमी भारत पण त्याचे शास्त्रिय नाव सगल या इजिप्तिीशियन या देशाकडून ठेवले गेले. हा एगल प्रजातील एकमेव जातीचा वृक्ष आहे. शिवपूजेसाठी अत्यावश्यक मानली गेल्यामुळे गावोगावी देवाजवळ, उद्यानांमध्ये वाढवली जातात. याच्या त्रिदल शिवाय पुर्णच होत नाही असा विश्वास देशभरात आहे. पानासोबत बेलाची फळेही महादेवाला पावली आहेत. रूचकर व गुणकारी असतात बेलफळाचा सोनेरी पिवळट हिरवा रंग असतो. आणि बेलफळाचा वापर आयुर्वेदीक औषधामध्ये भरपूर केला जातो.असे नाही त्या झाडाची पाने व खोडाचा गाबा याचाही औषधी उपयोग होतो. बेलफळाचा मुरब्बा, शरबत हेतयार केले जाते. हे रूचकर औषध भुक वाढवणारे टॉनिक या गुणवंत झाडाच्या खोडावर खालपासून वरपर्यंत तीष्णकाटे असतात. बेलाची पाने औषधी असून खोकल्यावर व नेत्रविकारावर उपयुक्त आहेत.

बेलाचे फायदे :-

१) बेलाचा रस हलक्या कोमट पाण्यात मिसळा आणि त्यात मधाचे थेंब घाला या द्रावणाचे नियमित सेवन केल्यास रक्त साप होण्यास मदत होते.

२) असे म्हणतात की बेलपत्राच्या साहाय्याने पांढरा डागही बरे होतात. बेल पत्रामध्ये सेरलीननावाचा घटक असतो जो त्वचेची सुर्यप्रकाश सहन करण्याची क्षमता वाढवतो तसेच त्यामध्ये कफरोटीन पण असत ज्यामुळे पांढरे डाग हलके होण्यास मदत होते.

३) बेलपत्र पित्त समस्या, खाज सुटणे आणि त्वचेचे डाग दूर करण्यास देखील उपयुक्त आहे. यासाठी द्राक्षांचा रस मिसळा.

४) बेलपत्राच्या साहाय्याने डोके व केसांच्या समस्येवरही मात करता येते. त्यासाठी पिकलेल्या बेलपत्राची टरुले काढून साफ करून त्यामध्ये टीळ तेल व कापूर घालावे. आता हे तेल दररोज डोक्यावर लावा त्यामुळे डोके दुखी तसेच केसातील उवा कमी होण्यास मदत होते.

५) अवेलस केस गळतीपासून बचाव करण्यासाठी उपयुक्त आहे. यासाठी दररोज बेलपत्र घुवून खावू शकतात. लवकर आपण फरक पाहू शकाल.

६) जर बेलाच पिकलेल फळ , मध आणि साखर मिसळून खाल्ले तर ते रक्त साफ करण्यास मदत करते.

७) शरीरातून येणारी दुर्गंधी दूर करण्यासाठी देखिल बेलपत्राचा उपयोग केला जाऊ शकतो. यासाठी पानाचा रस संपूर्ण शरीरात लावा आणि थोडा वेळ ठेवा तासभरानंतर आंघोळ करावी.

८) तोडाचे फोड बरे होण्यासाठी पाण्यात बेलफळाचा गर उकळा आणि थंड करा. आता या पाण्याने कुल्ला करा.

९) बेलपत्राचा काडा नियमित सेवन केल्याने हृदय मजबूत राहते. आणि हृदयविकाराचा झटका येण्याची आकांशा कमी होते.

१०) बेलपत्राचा रस नियमित घेतल्यास रोगात आराम मिळतो.

११) जर आपल्यास ताप येत असेल तर बेलपत्र रस पिल्याने आराम मिळतो.

Scanned with OKEN Scanner

करवंद

वेगवेगळया रुतू मध्ये वेगवेगळया फळे येतात असचं म्हणजे अनेकांच्या आवडीच फळ म्हणजे कळवंद होय. करवेद महाराष्ट्रातील पश्चिम व कोकण भागात खूपच प्रमाणात आढळतात. ऐप्रिल आणि मे हा कळवंद लागण्याचा काळ तसेच करवंदाची चटणी करतात आणि शिवाय त्या पासून शरबत व नोणचं करतात. तसेच करवंद हे आरोग्यासाठी सुध्दा मोठे गणकारी आहेत. आणि तसेच करवंदा मध्ये 'क' जीवनसत्व मोठया प्रमाणात आहे. त्यामुळे त्वचा विकारावर करवंद उपयुक्त आहे. करवंदाच्या चुळणाने मधूमेह आटोक्यात आणण्यात उपयुक्त होतो. करवंदामध्ये मोठया प्रमाणात सायॅट्रीक ॲसिड असते. त्यामुळे या दिवसात उष्णतेमुळे होणा-या अनेक आजाराबरोबरकरवंद फायदेशिर आहेत. १ महिना दररोज करवंदाचे सेवन केल्यास किंवा ज्यूस पेल्यास शारिरीक ताकद वाढते. या दिवस उष्णतेमुळे शरिराची कावेल्ली होते. तेव्ह ाकरवंदाचे शरबत प्यायला देते अधिक आरोग्य देते.करवंदा मध्ये फॉयबर खूप प्रमाणात असते. त्यामुळे पोट सफा होण्यास खूप मदत होते. करवंदामण्ये कॅलशियम भरपूर प्रमाणात असल्याने हाडांसाठी देखिल करवंद अतिशय उत्तम फळ आहे.

पाने उपयोग-

करवंद हे काटेरी व सदापर्णी झूडूप ॲपोसायनेसी असून त्याचे शास्त्रिय नाव कॅरिया करंडास असे आहे. ते भारतातील वनांत शिशेषत: शुष्क व खडकाळ भागांत आढळते. याशिवाय श्रीलंका, जावा, तिमोर, येथेही आढळते. याची उंची सु. २ मी. पर्यंत असते. खोड आखूड असून फांदया व लांब काटे व्दिभक्त असतात. पाने साधी, समोरासमोर लंबगोलाकार, चिवट, गुळगुळीत आणि चकचकीत दिसतात. फुल किंवा फळ तोडल्यास पांढरा चीक येतो. फुले पांढरी अपछत्राकृती व लवदार असतात.

करवंदाचे कच्चे फळ स्वव्हीनाशक तसेच स्तंभक आहे. पिकलेली फळे शीतकारक व भूक वाढविण्यास असतात. मळ कडू व कृमिनाशक आहे. पाळीच्या तापावर पानांचा काढा गुणकारी ठरतो, असे आयुर्वेदात वर्णन आहे. करवंदाच्या कच्या फळापासून लोणचे तयार करतात. लाकूड कठीण व गुळगुळीत असते. त्यापासून चमचे फण्या व इतर किंमती वस्तू तयार करतात.

उपयोग-

पावसाळयात फळे- करवंद लागतात. सुदर दिसतात करवंदाच्या फळाची भाजी, रायते (लोणचे) चटणी, मुरब्बा करतात. कच्चेपण खातात. काहीजण वरणात टाकतात. चटणीने तोंडज्ञत चव येते. करवंदे आंबट असतात. त्यामुळे बाळंतीण बाईला देत नाही कारण आई व लेकरू (बाळ) दोघांनाही खोकला होतो.

कळवंद हे उतार अन्न आहे. उतार म्हणजे हे खाल्याने इतर औषधांचा गूण जातो व इतर औषधी, गोळया, इंजेक्शन लागु पडत नाही. उतार अन्न म्हणून करवंद व जांभूळ या जुळया बहिणी आहेत. अन्न असल्यामुळे वर्ण किंवा जखम झाल्यास करवंद मूळीच खात नाही.

Scanned with OKEN Scanner

अडूळसा

प्रस्तावना-

अडूळसा ही ॲक्ॅन्थेसी कुलातील सदारहीत झूडुप स्वरूपाची औषधी वनस्पती आहे. ती वनस्पती मलेशिया, भारत, श्रीलंका, म्यानमार या देशात ती आढळते. ही वनस्पती महाराष्ट्रात कोकण आणि दख्खनच्या पठारावर शेताच्या कडेने लावतात. अडूळसा सु. १.२-२.४ मी. उंच वाढते. पाने साधी मध्यम आकाराची व लांबट असतात. ऑगष्ट- नोव्हेंबर दरम्यान फांदीच्या टोकास फुलोरा येतो. फुले पांढरट रंगाची असतात. फळ लांबट व टोकदार असते. अडुळसाची मुळे खोडाची साल, पाने, फुले व फळे औषधात वापरली जातात. साधारणपणे २००० वर्षापुर्वी पासून या औषधी वनस्पतीचा उपयोग केला जात असावा. असे आयुर्वेदातील उल्लेखांवरून दिसते. अडुळसापासून आयुर्वेदीय पध्दतीने अनेक औषधे तयार केली गेली आहेत. पानांचा रस अतिसारात गुणकारी असतो. त्याचा रस, मधु,सुंठ, मिरी व पिंपळी याचे मिश्रण कफ व कास यावर देतात. पानात वायीसाईन हे अल्कनोइद आणि ॲडॅथोंडिक आम्ल असते. हृदयाच्या आजारावरही या वनस्पतीचा उपयोग केला जातो.

वर्णन :-

सदाहरित बहुशास्त्रीय उंच वा दाट क्षुप पाने भालाकृती, फुले खुण्या व लहान कणिशात, कणिव्रंश पानापेक्षा लहान कणिशावरील सहपत्र पानासारखे, ठळक शिरांचे, दलपुंज (दलाचे मंडल) पांढरे आतील भागात जांभळ्या रेशा, फळे बॉंड प्रकारचे व चार बिया असलेले झाड सुमारे २.५ ते ३ मिटर उंच वाढते.

फुले :-

कक्षस्थ कणिशात, फादयांच्या टोकावर, नलिकाकृती, पांढरा गुलाबी रेषासहित.

फळ :-

बॉंड गदाकृती अणकुचीदार, गोलाकार, आयाताकृती, नलिकाकृती

गुणविशेष :-

मुळ गर्भ निष्क्रमणेमयोगी, उन्हाळी लागणे, श्वेतपदर यात मुळ उपयोगी आहे. झाड कडु जहाल, गारवा उत्पन्न करणारे, वातकारक, श्वासनलिकेच्या दाहात उपयोगी आहे. कृष्ठरोग, रक्ताचा अशुध्दपणा हृदयविकार, तृषा, दमा, ताप, वांती, स्मृती ्ररा, कोड, क्षय, कावीळ, अर्वुद, मुखरोग यात उपयोगी आहे. मुळे मुत्रवर्धक, खोकला, दमा पितप्रकोपवांती, नेत्रविकार, ताप, परमा यात उपयोगी आहे. अडुळसाच्या मुळा पाने फुले, औषधी साठी वापरतात.

वितरण

हे झाड भारतात मैदानी व डोंगराळ सर्वत्र सापडते. वस्तीच्या जवळपास हे झाड आढळून येते.

औषधी गुणधर्म :-

या झाडाची ताजी व वाळलेली पाने म्हणजेच टडुळसा औषध असते. पानामध्ये व्हसिसिन नावाचे ॲल्कलॉइड व तेलद्रव्य असते. कफविकारात प्रामुख्याने अडुळसाचा उपयोग होतो. अडुळसा काढा, साबत किंवा पानांचा रस या स्वरूपात देण्यात येते. यामुळे कफ पातळ होऊन बाहेर पडण्यास मदत होते. याने दम्याच्या रोग्यास त्वरीत आराम मिळतो. घशातील ग्रंथी यामुळे उत्तेजित होतात. म्हणून हे कफद्राक म्हणून काम करते. पण हे औषध जास्त प्रमाणात घेतल्याने वाती व चुरचुर होते. आणि खाज सुटते. अगदी घशात केलेल्या प्रयोगांनी देखील अडुळसाच्या उपयुक्ततेची खात्री होते.

Scanned with OKEN Scanner

उपयोग :-

मुळे, पाने व फुले स्वदेशी औषधात सर्दी, खोकला, कफ, श्वासननलिकेचा दाह आणि दम्यात उपयोगी आहे. पानांचा रस आले किंवा मधाबरोबर जुनांट श्वासनलिकेचा दाह व दमा यात गुणकारी आहे. वाळलेली पाने सिगारेट बनवून दरम्यान वापरतात. पानांचा रस अतिसार व आमांशात वापरतात. पानांची भुकटी दक्षिण भारतात हिवतापात वापरतात. पाने संधिवातात पोटिय म्हणून सांध्यावर तसेच सुज आणि तंत्रिकाशुलात वापरतात. क्षुद्र दर्जाच्या जिवांना पाने विषारी, पानांचा अल्कोहोलमध्ये बनविलेला अर्क माश्या, पिसू, गीम डास व इतर किटकांना विषारी (वॅट) ही भारतात उगवणारी एक आयुर्वेदीक औषधी वनस्पती आहे. आयुर्वेदात या नवस्पतीचा वापर खोकल्यावर होतो.

या झाडाची पाने हिरवे खत तयार करण्यासाठी व त्यातील पिवळा रंग काढण्यासाठी वापरतात. पानांत अल्कलॉईड्स असल्याने बुरशी व किटकांचे ते सहजासहजी भक्ष्य होत नाहीत. पानामधून दुर्गंधीयुक्त वास निघतो. आणि तो पाने कुरतडल्यामुळे सगळीकडे सरतो. म्हणून ओसाड जागा वापरात आणण्यासाठी तिथे हे झाड लावण्यात येते.

कोरफळ

प्रस्तावना-

आयुर्वेदातील अनेक प्रसिध्द औषधी वनस्पतीपैकी कोरफड म्हणजेच English मध्ये जिला Aloe Vera असेही म्हणतात. ही वनस्पती खूप महत्वाची आहे. कोर फडीला कुमारी असेही म्हणतात. कारण तरूण अशी राहणारी ही वनस्पती किंवा हे झाड जी हयाचा वापर आपल्या दैनंदिन जिवनात करतो. त्या मनुष्यालाही कायम तरूण ठेवण्याचे काम करतो असे म्हणतात.

हया कोरफडीला म्हणजेच Aloe Vera ला कुमारी हे नाव असल्यामुळे स्त्रियांच्या आजारामध्ये व विशेषत: बाळंतीण स्त्रियासाठी असे उपयुक्त आयुर्वेदिक प्रसिध्द असे "कुमारी आसव" हे औषध याच वनस्पती पासून बनविले जाते. कोरफडीच्या गरापासून बनविलेला "काळा वीळ "हा स्त्रियांच्या आजारावर खूपच फायदेशिर ठरतो.

कोरफडीच्या ज्यसच्या सेवनाने शरिरातील आतील अवयवांना नवसंजिवनी मिळते म्हणून पूर्वीच्या काळी कोर फडीला Aloe Vera अमरता प्रदान करणारी वनस्पती असेही काही जण म्हणत.

कोर फडीचे झाड हे हिरवेगार असून ते झाड मासंल व काटेरी अश्या प्रकारचे असते. कोरुडीचे Aloe Vera चे आपल्या दैनंदिन जीवनात खूप मोठे उपयोग होते असल्यामुळे बहूतेक घरांमध्ये कुंडीत ही वनस्पती लावलेली आपल्या आढळते.

अशा या आयुर्वेदिक नवस्पतीचे आपल्याला काय काय फायदे होऊ शकतात ते पुढीलप्रमाणे

कोरफडीचे फायदे :-

त्वचारोगावर फायदेशिर - कोरुडीचे एन्टीबॅक्टरिअल व अँटीफंगल व अँटीमाक्रोबल गुणधर्म असल्यामुळे त्वचेवरील कोणत्याही आजारासाठी ही वनस्पती उपयोगी ठरते.

जळणे किंवा भाजल्यावर उपयुक्त- अचानक जर आपल्याला भाजले गेले किंवा गरम तेल उडाले आसल्यास तेल त्वरीत कोरफडीचा गर त्यावर लावल्यावर भाजल्यामुळे होणारा त्वचेचा दाह मकी होतो व भाजलेल्या ठिकाणी फोड येत नाहीत.

Scanned with OKEN Scanner

शेवगा

प्रस्तावना-

शेवगा ही एक शेंग भाजी आहे. दक्षिण भारतात आढळणारी ही वनस्पती खूप औषधी देखिल आहे. या शेवग्याचे फायदे आणि गुणधर्म ही मॉरिंगेशियम कुळातल्या मॉरिंगा प्रजातील सर्वाधिक आढळणा-या जातीची वनस्पती असून उष्ण कटिबंधीय व समशीतोका कटिबंधीय प्रदेशात आढळणारा हा वृक्ष १० मी. उंचीपर्यंत वाढते. याच्या फुले पाने तसेच शेंगाचा पाककृती बनवण्यासाठी वापर होतो. याला विदर्भातील झाडीप्रांतात मुंगना अस म्हणतात. दुधाच्या ४ पट -मटणाच्या १०० पट कॅल्शियम आणि फॉस्फरस असलेली तुरट असूनही चवीचा बादशहा ३०० पिकांवर मात करणारी कुपोषण थांबविणारी पोषक शेवग्याच्या पानाची भाजी.

प्रमुख उपयोग-

शेवग्याच्या शेंगा कालवन , कढी, आमटी किंवा सुकी भाजीत शिजवून खाल्या जातात.

या झाडाची पाने, फुले, फळ, साल आणि मुळे या सर्वांचा उपयोग आयुर्वेदिक औषधे आणि नैसर्गिक उपचारात केला जातो. बियापासून तेल सुध्दा काढले जाते. आणि पानापासून आपण भाजी बनवू शकतो.

शेवगा हाडांसाठी वरदान आहे. यामध्ये कॅल्शियम आणि जास्त प्रमाणात आढळतात. तसेच कार्बोहायड्रेट, पोटॅशियम, आयर्न, मॅग्नशियम, व्हिटमिन, ए. सी. आणि बी अशी भरपूर जीवनसत्वे शेवग्यमध्ये असढळतात.

कोवळया पानांची भाजी महाराष्ट्रात मृग नक्षत्रात केली जाते. पावसाळयाच्या सुरूवातीला शरीरातील वातदोष वाढलेला असतो म्हणून ही भाजी तेव्हा आवर्जून खाल्ली जाते.

शेवग्याचे आयुर्वेदिक गुणधर्म -

१) हाडे मजबूत आणि निरोगी राहण्याकरीता शेवग्याची भाजी नियमित सेवन करावी.
२) वजन जास्त वाढले असल्यास शेवग्याचे शेंगेचे सूप बनवून प्यावे. नियमित पिल्यास चरबीचे प्रमाण कमी झालेले दिसेल. याबरोबरच नियमित व्यायाम देखिल करावा.
३) शारिरीक दौर्बल्य असल्यास शेवग्याच्या शेंगा नियमित आहारात घ्याव्यात.
४) संधिवात, नेत्ररोग, स्नायुंची कमजोरी या व्याधी देखिल ब-या होतात.
५) शेवगा हा उष्ण आहे म्हणून त्याचा वात आणि कफ या प्रकारच्या विकारावर उत्तम उपयोग होतो.
६) शेवगा हा उत्तम पाचक आहे. पोटातील पचनक्रिया व्यवस्थित होऊन रक्तप्रवाह सुधारतो.
७) शरीरार किंवा शरीराच्या आतील भागात आलेली सूज शेवग्याच्या सालीच्या काढयाने कमी होते.
८) डोकेदुखी व जडपणा यावर शेवगा अत्यंत गुणाकारी आहे.
९) शेवगा जंतनाशक असल्याने पोटातील कृमी विष्ठवाटे बाहेर पडतात.
१०) रक्तदोष, मुतखडा, उच्च रक्तदाब, मधुमेह या आजारामध्ये शेवगा गुणकारी आहे.

सौंदर्य खुलण्यासाठी उपयोग-

अनेक जीवनसत्वाची कमतरता शेवगा भरून काढतो. जसे अन्न तसे मन आणि शरीर या उत्कीप्रमाणे तुम्ही शेवगा नियमित सेवन करत असाल तर तुमचे सौंदर्य खुलवण्यास नक्कीच सहयोग होईल. त्वचाविकार, थकवा आणि डोळयांचे विकार यामध्ये शेवगा नियमित सेवन करा. नक्कीच लाभ होईल व शारिरीक क्रांती उजळेल.

Scanned with OKEN Scanner

अमरवेल

प्रस्तावना :- अमरवेल ही एक औषधी वनस्पती आहे. अमरवेल ला इंग्रजी मध्ये Cuscuta असे म्हणतात. या वनस्पतीला तुम्ही अनेक वेळेला झाडाला गुंडाळलेले नक्कीच पाहीले असेल. अमरवेल वनस्पतीला तळापासूनच तिला अनेक शाखा फूटलेल्या असतात. अमरवेल (Dodder Plant) ही एक परावलंबी वनस्पती आहे. जी दुस-या वनस्पतीवर अवलंबून असते. म्हणजेच ही वनस्पती आपले स्वत:चे अन्न स्वत: तयार करू शकत नाही. स्वत:चे अन्न मिळविण्यासाठी ती दुस-यावर अवलंबून असते. यामध्ये धाग्या समान तुतू वृक्षांना गुंडाळलेले असतात आणि त्यातील रस ओढत असतात.

एकच वनस्पती दरवर्षी येत असल्यामुळे या वनस्पतीला अमरवेल असे म्हटले जाते. ही वनस्पती झाडांच्या वरती पसरते. जमिनी शिवाय ही वनस्पतीला आकारावेल (Cuscuta) असे म्हणतात.

अमरवेलही वनस्पती दरवर्षी फुलते परंतु ज्या वनस्पतीवर अमरवेल ही वनस्पती असते ती वनस्पती हळूहळू सुकून मरते.

अमरवेल वनस्पती ची फळे :-

अमरवेल ही वनस्पती जरी परावलंबी असली तरीही या वनस्पतीला फळे येतात. अमरवेल या वनस्पतीची फळे थोडय पिवळे आणि काळया रंगाची असतात. ज्यांना लॅटिन भाषेमध्ये (assytha fillformis) असे म्हणतात. अमरवेल वनस्पती ची फुले पिवळसर रंगाची असतात.

वेगवेगळया भाषेमध्ये अमरवेल ला काय म्हणतात.

(Amarvel called Different language)

अमरवेल या वनस्पतीला लॅटिन नाव कस्कूटा रिप्लेक्सा (Cuscuta reflexa) आहे. अमरवेल या वनस्पतीला इंग्रजीमध्ये जाएन्ट-डोडर (Giant-dodder)असे म्हणतात. अमरवेल या वनस्पतीला इंग्रजीमध्ये आकाश बेल किंवा अमरवेल म्हणतात.

अमरवेल चे फायदे काय आहेत.

(Advantages of Amarvel in)

१) प्रजनन शक्ती वाढवण्यासाठी मदत करते.
२) एका अभ्यासानुसार अमरवेल वनस्पती शरीराच्या हाडामधील खनिज घनता वाढवते. यामुळे हाडे मजबूत होण्यास मदत होते.
३) एका अभ्याससनुसार अमरवेल वनस्पती काही प्रकारच्या कॅन्सर कोशिका रोखण्याची क्षमता ठेवते. यामुळे कॅन्सर होण्याची संभावना कमी होते.
४) अमरवेल वनस्पतीच्या सेवन डोळयांसाठी लाभदायी असते.
५) अमरवेल वनस्पच्या सेवनाने डायबिटीस सुध्दा नियंत्रित ठेवता येते.
६) अमरवेल वनस्पती चे बारीक तुकडे करून त्यामध्ये तेलाचे तेल मिसळून त्याचे मिश्रण केसांना लावले तर केस गळण्याची समस्या कमी होऊ शकते.

Scanned with OKEN Scanner

अमरवेल वनस्पतीचे तोटे
(Disadvantage of Amarvel)

अमरवेल च्या बीजाचा अर्क साधारणपणे सुरक्षित असतो. पण ही वनस्पती खूप शक्तीशाली आहे. म्हणून योगय फायदयासाठी आणि योग्य मतिमध्ये याचे सेवन करणे आवश्यक आहे. यांच्या सेवनाने आत्तापर्यंत कोणत्याही दुष्परिणाम आढळला नाही. परंतू कोणत्याही वेदयाच्या निरीक्षणाखाली त्यांचे सेयन करणे चांगले आणि सुरक्षित राहील.

निष्कर्ष :-

आजच्या या पोस्टमध्ये आपण अमरवेल औषधी वनस्पती माहिती आणि अमरवेल वनस्पतीचे फायदे काय आहेत याविषयी जाणून घेतली.

येथे दिलेली माहिती तज्ञांच्या सल्याशिवाय कोणत्याही आरोग्य समस्या किंवा रोगाच्या निदान किंवा उपचारासाठी वापरली जाऊ नये वैद्यकीय चाचणी आणि उपचारासाठी नेहमी एखादया पात्र डॉक्टरांचा सल्ला घ्यावा.

पानफुटी

पानफुटी म्हणजे काय-

पानफुटी हे सहज आढळणारे एक लहान रोपटे आहे आपल्यामधून अनेक लोकांनी याला आपल्या घराबाहेर व बागेत लावले देखील असेल पानफुटी वनस्पतीला हिन्दी भाषेत 'पत्थरचंट्टा' म्हटले जाते. इंग्रजी भाषेत या रोपटयाला Bryophyllum Pinntum असे म्हटले जाते. Bryophyllum in Marathi म्हणजेच पानफुटी चे झाड होय. नावाप्रमाणेच हे रोपटे पानातून उगावे याचे कोणतेही बी नसून पानफुटी चे रोप त्याच्या पानाला मातीत लावल्यावर उगते.

पानफुटी वनस्पतीचे रोप आणि पाने आपणास सहज मिळून जातील व यानंतर आपण त्यांना आपल्या घरी कुंडीत लावू शकतो. फार कमी कालावधीत हे रोप वाढायला लागते व त्याला मोठ मोठाली पाने येऊ लागतात.

पानफुटीचे फायदे:-

आयुर्वेदात पानफुटी च्या सेवनाचे विशेष नियम आहे जसे या झाडाचे फक्त दोन पाने तोडून पाण्याने स्वच्छ करून सकाळी खाली पोट गरम पाण्यासोबत खावे. तुम्ही पानफुटी च्या पानांना कच्चे बारीक चावून खाऊ शकतात. याशिवाय पानांना तोडून त्यांची भाजी व पकोडे देखील बनवता येऊ शकतात.

पानफुटी स्टोन :- (पानफुटी मुतखडा)

पानफुटी वनस्पती चे सेवन मुतखडा बरा करण्यासाठी मोठी प्रमाणात केल जातात. पानफुटी मुतखडा बरा करणारी संजीवनी म्हणून ओळखली जाते. या विकारात पानफुटी या जडीबुटीचा उपयोग केला जाऊ शकतो.

सामग्री:- 1) 5 मिली पानफुटी च्या पानांचा रस
2) 2 ग्रॉम मध

डोकेदुखी कमी करण्यसाठी-

1) डोकेदुखी पासून पीडीत असणा-या लोकांना पानफुटी लाभकारी सिध्द होते.
2) डोकेदुखी पासून मुक्ती मिळण्याकसाठी पानफुटी च्या पानांना बारीक कूटून घ्यावे
3) आता हा लेप माथ्यावर लावा.

Scanned with OKEN Scanner

4) पानफुटी वनस्पतीच्या हा लेप रात्रभर कपाळी लावून झोपल्याने डोकेदुखी आराम मिळतो.

शरीराच्या फोडांवर पानफुटी चे उपयोग-

1) पानफफटी च्या पानांना हलके गरम करावे
2) गरम केलेल्या पानांचा लेप बनवावा
3) हा लेप फोडे, लाल झालेली त्वचा आणि सुजनवर लावतात.
4) पानफुटी चा लेप शरिरावर फोड तसेच सुजन वर लावल्याने जखम लावकर भरून निघते.

नपुसंकता:-

पानफुटीच्या पानांना बडिशोप सोबत मिसळून हे चुर्ण नियमित सेवन केल्याने नपुंसकता दुर होते.

डोळयासाठी पानफुटीचे फायदे:-

डोळयात जळजळ होणे, डोळयातून पाणी येणे, डोळे दुखणे इत्यादी समस्यासाठी पानफुटी च्या पानांचा रस काढून डोळयांच्या चारही बाजुंनी लावावा असे केल्याने डोळयाचे दुखणे लवकर चांगले होते. व अशा पध्दतीने आपण आपल्या डोळयांची काळजी घेऊ शकतात.

निवडुंग

निवडुंग ही फार दिव्य औषधी आहे. निवडूंग हा धारेचा निवडुंग असतो. त्याला तीन चार पाच धारा असतात. साधारण मनगटा एवढे जाड असते. याचा कंडावर काटे असतात. हा निवडुंग तोडला तर त्यातून पांढरा व दाट असा चिक निघतो. तो यातील मुख्य द्रव्य होय प्लेगच्या गाठीवर चीक लावून व निवडूंग बांधत असतात. त्यामुळे प्लेग बरा झाला. निवडुंगाच्या वाढलेल्या चिकास फराली धून असे म्हणतात. यात
38 टक्के एड 18 टक्के डिंक 12 व 22 टक्के कॅलशियम हैडॉक्साईड वगैरे व 10 टक्के इतर द्रव्य व 22 टक्के निवडुंगाचे सल्ब सापडते.

जुनाट तापावर पुष्कळ दिवस ताप लागून राहिला आहे. निवडूंगाच्या चिकाचे चार थेंब म्हणजे अंदाजे अर्धा ग्रॅम चिक घेवून भाजलेल्या हरभ-याच्या दाळीचा भिज हा चिक घालून गोळया करून त्या ताप झालेल्या व्यक्तिस खाण्यास द्याव्यात लगेच ताप उतरेल इतका प्रभावी निवडूंगाचा चिक आहे. शौचास उत्तम होऊन हलके वाटू लागेल . तीन चार दिवस हे औषध देताच ताप कमी होतो. भुक लागणे व रोगाच्या व रोग्याच्या हुशारी वाढणे निवडुंगाच्या चिकाने जास्त परसाकळे होण्याची भिती असते. म्हणून याचे प्रमाण हळूहळू वाढवावे.

उपयोग:- पोटात डज्ञवीकडे प्लीहा वाढली असता पोटात डावीकडे प्लीहा वाढली आहे. निवडुंगाच्या चिकाचे सहा थेंब म्हणजे अंदाजे दीड ग्रॅम घेऊन भाजलेल्या हरभ-याच्या पिठात घालून गोळया करून त्या खाण्यास घ्याव्यात असा अर्धा ग्रॅम चिक एका केला गोडीतून द्यावा.

यकृत वाढले असता पोटात उजवीकडे यकृत वाढले आहे अशावेळी निवडूंग चीक हरभ-याच्या पिटात कालवून गोडया कराव्यात व त्या दोनवेळा घ्याच्या भुक लागत नाही. निवडुंग चीक हरभ-याच्या पिठात कालवून गोडी करावी व ती घ्यावी.

पोट भारी जड पडते:-

पोटात भारी जड झाले आहे अशा वेळी हा विकार नाहीसा करण्यासाठी निवडुंगाच्या चिक वापरतात. निवडुंगाच्या चिकाचे पाच थेंब म्हणजे अंदाजे 1 ग्रॅम घेऊन भाजलेल्या हरभ-याच्या पिठात घालून गोळया करून त्या खाण्यास घ्याव्यात असा अर्धा ग्रॅम चीक एका वेळेला द्यावा.

Scanned with OKEN Scanner

हृदयरोगात-

हृदयरोगात हे औषध फार उपयुक्त आहे. हृदय धडधडते हृदयात कड येते अशा हृदयदुखीत निवडुंगाच्या चिकाचे अंदाजे 1 थेंब तुपासोबत घालून त्याची गोडी करून घेतली असता हृदयाची कड थांबते.

मुत्रविकारावर :-

लघवीसंबंधी विकारांवर सुध्दा निवडुंगाचा चिक देतात. लधवीतून पू जातो लघवी होण्यास अडचण पडतेय शौचास साफ होत नाही असा विकारान चण्याच्या पिठातन एक ग्रॅम चिक घालून गोडया करून हा चीक घेतला असता बरे वाटते. यात मुख्यत: परसाकळे सतत होते. व बरे वाटते. लघवीची आग जडजड थांबते.

डांग्या खोकल्यातही अतिशय परिणामकारक आहे.

Scanned with OKEN Scanner

प्रकरण ३ रे

संशोधन पध्दती

(Research Methedology)

'संशोधन' या संज्ञेस इंग्रजीमध्ये Research असे म्हणतात. याचा अर्थच पुन्हा पुन्हा शोध घेणे असा आहे. एखादी बाब की जी अज्ञात व अगम्य असते. ती शोधुन काढण्यासाठी सातत्याने परीश्रम करावे लागतात. इतकेच नव्हे तर त्याची चिकीत्सा अत्यंत पध्दतशिरपणे करणे अत्यंत गरज असते. म्हणून एल. व्हि. लेहमन व ए. व्ही एच. मोरी म्हणतात, " संशोधन म्हणजे नवीन ज्ञान मिळविण्यासाठी पध्दतशीर प्रयत्न होत" तेव्हा नविन ज्ञान मिळविणे हे संशोधनाचे उद्दिष्ट असतेच पण प्रयत्न पध्दशिरपणक करावे लागतात. कोलंबसाने अमेरिकेचा शोध लावला त्याला नवीन प्रदेशाचे ज्ञान लाभले. एका अज्ञात प्रदेशाची ओळख त्याने जगाला करून दिली. पण कोलंबसाच्या या नवीन प्रदेशाच्या संशोधन म्हणता येणार नाही. कारण संशोधनातील प्रयत्न व्यवस्थीत व पध्दतशीर असतात. काळजीपूर्वक शोध घेणे म्हणजे संशोधन होय. न्यु सेंच्युरी शब्दकोशात संशोधनाच्या याचं वैशिष्टयांवर भर दिलेला आहे. "एखाद्या विषयाचा विशेष काळजीपुर्वक शोध घेणे म्हणजे संशोधन होय." नवीन तत्व अगर बाब शोधुन काढण्यासाठी सातत्याने काळजीपुर्वक केलेली चिकित्सा म्हणजे संशोधन होय.

संशोधनाची परीभाषा :-

☞ ▸ "Systematized effort to gain knowledge we call research"

L.V. Lehman and A.V.Mory

☞ ▸ Asearching for something or somebody specially with care, also a continued careful enquiry or investigation into a subject in order to discovers facts or principles"

The New Century Distionary

सामाजीक शास्त्रातील वैज्ञानिक अभ्यास पध्दतीशास्त्र हे वस्तुस्थितीचे केवळ चित्रण नसते तर वस्तुस्थितीच्या आधारावर केलेली काही रचना असते. अभ्यास विषय कोणताही जरी असला तरी अभ्यासाविषयी सबंधीची माहीती कोणत्या पध्दतीने अर्थ व अनुमान काढलेले आहे. इत्यांदीचे स्वरूप शास्त्रीय हवे, यात शंका नाही, ज्ञान मिळवीणे, सत्य शोधून काढणे यासाठी मानवाचे अव्याहतपणे प्रयत्न चालुच असते. पण तर्कशास्त्राच्या मुलभुत तत्वानुसार हे ज्ञान मिळवीले पाहीजे. कारण संशोधनाची बैठकही अधिक तार्कीक व वस्तूनिष्ठ असली पाहीजे. अभ्यास विषयासंबंधी शोधलेले

Scanned with OKEN Scanner

पुरावे, त्यातील क्रम, त्यांचा संबंध, कार्यकारण भाव इत्यादी लक्षात घेवुन अत्यंत तर्कशुध्द व वस्तुनिष्ठ पध्दतीने ज्या पध्दतीच्या साहाय्याने निष्कर्ष काढले जातात त्या पध्दतीला वैज्ञानीक अभ्यासपध्दती म्हणतात. कार्ल पियर्सन यांनी या पध्दतीचे योग्य वर्णन केले आहे. ते म्हणतात" वैज्ञानीक पध्दतीचे वैशिष्टे आहे(अ) पुराव्याची काळजीपुर्वक अचुक छानी व त्यातील क्रम व संबंध (ब) कल्पनात्मक अंतदृष्टीच्या साहाय्याने शास्त्रीय नियमांचा शोध (क) आत्म चिकीत्सा आणि शेवटी सर्व सामान्य प्रकृतीच्या लोकांसाठी खरेपणाची कसोटी" संशोधनामध्ये उपयोगात आणलेल्या पध्दती पुढील प्रमाणे आहेत.

अनुसुची पध्दती :-

अनुसुची स्वरूप पाहतांना या पध्दतीचे वैशिष्ट हे की, तथ्य मिळविण्याचे प्रत्यक्ष तंत्र आहे. केवळ प्रश्नावलीमध्ये अभ्यासक निवेदकांकडून प्रश्नावली भरून घेत नाही. निवेदकांकडे प्रश्नावली पाठविण्याचे काम केल्यानंतर अभ्यासक त्यांची भेट होत नाही. त्यामुळे प्रश्नावलीत अप्रत्यक्षरीत्याच माहीती मिळवलेली असते. पण अनुसुचीमध्ये प्रश्नांची यादी घेवून अभ्यासक निवेदकाकडे जातो. व त्यांना स्वत: प्रश्न विचारून त्या प्रश्नाची नोंद करून घेत असतो. तेव्हा निवेदकांशी संपर्क साधुन त्यांचेकडून तयार केलेल्या प्रश्नावलीतील प्रश्नांची यादी असते ही यादी अभ्यासक सामान्यपणे स्वत:कडेच ठेवतो व अभ्याविषयाच्या चौकशी बरोबरच या प्रश्नावलीतील प्रश्नांची उत्तरे भरत असतो.

अनुसुचीचे स्वरूप सखोल अभ्यासास पुरक :-

अनुसुची व प्रश्नावली यांच्यामधील भेद लक्षात अनुसुचीचे स्वरूप अभ्यासाला पुरक असल्याचे दिसून येते. जिथे शक्य आहे त्या भागात प्रश्नावली पाठवुन असंख्य निवेदकांकडे प्रश्नावली पाठवली जाते. साहजिकच कोणत्याही प्रश्नांचे सखोल अध्ययन यातून साधतेच असे नाही.
पण अनुसुची अभ्यासक निवेदकांकडे जात असतो. सहाजिकच मानवी मर्यादेला भौगोलीक मर्यादेचेही बंधन पडते. मर्यादीत क्षेत्र व मर्यादीत निवेदक असल्याने स्वत: प्रश्न विचारून कोणत्याही प्रश्नासंबंधी सखोल माहीती घेवू शकतो.

शेकडेवारी पध्दत:-

घटकांचे प्रमाण शेकडयात मांडले जाते. एखाद्या घटकाची किंमत शंभर पैकी किती आहे. हे सांगणे म्हणजेच शेकडेवारी प्रमाण देणे होय.

गुणोत्तर, प्रमाण व शेकडेवारी यामुळे संख्यात्मक मापन करण्याचा या अंकगणीती पध्दती आहेत. त्यबरोबर दोन घटकांच्या प्रमाणातील तुलना करणे ही शक्य होते विशेषत:सापेक्ष तुलना करण्यास या पध्दती उपयुक्त ठरतात यात शंका नाही. एखाद्या समाजातील सलग पाच वर्षात गुन्हेगारीचे अगर आत्महत्तेचे प्रमाण काय होते हे तुलनात्मकरित्या विशद करण्यास अंकगणीती पध्दतीचे साहाय्य घ्यावे लागते.

संशोधन करतांना नमुद करण्यासाठी नांदगाव पेठ व परीक्षेत्रातील गावांची निवड करण्यात आली व त्यांच्या व्दारे संशोधनाशी संबधीत सर्व माहीती गृहअर्थशास्त्राच्या विद्यार्थीर्नीनी जाणुन घेतली.

Scanned with OKEN Scanner

प्रकरण 4 थे
सारणीकरण (Tabulation)

सारणीकरण व वर्गीकरण या दोन्ही प्रक्रीया परस्परांना पुरक आहेत. उपलब्ध सामग्री उभ्या आडव्या ओळीत म्हणजेच कोष्टकात विशिष्ठ गुणधर्मानुसार योग्यरीतीने मांडणे म्हणजेच तथ्यांचे सारणी करणे होय. वर्गीकरणाप्रमाणे तथ्यांचे व्यवस्थिकरण करून सारणीकरणाने साध्य होते. कारण तथ्यांची आकडेमोड करणे सारणीकरणाने सोपे जाते. हे काम कोष्टकात अभ्यासक स्वहस्ते किंवा यंत्राच्या साहाय्याने करू शकतो.

आशय विश्लेषणात सारणीकरण ही एक महत्वाची अवस्था आहे. त्यासाठी सारणी सुटसुटीत असावी. त्यामुळे आकडेवारी विषयाची माहीती चटकण घ्यानी आली पाहीजे. त्याच बरोबर सारणीतील मजकुराविषयी चटकण कल्पना येईल अशी अर्थपुर्ण शिर्षकही दिली पाहीजे.

औषधी वनस्पतीच्या उपयोगी संबंधी ग्रामीण जनतेची जागृतता तपासण्या विषयी सर्वेक्षण करताना विद्यार्थीनींनी ग्रामस्थांचे केलेले मुल्यमापन पुढीलप्रमाणे:-

शैक्षणिक स्थिती विषयी :

सर्वेक्षणादरम्यान ग्रामीण जनतेची शैक्षणीक स्थिती जाणून घेणे आवश्यक आहे. एकुण १६० गावक-यांनी शैक्षणीक स्थिती खालील प्रमाणे आढळली.

सारणी क्र. १

१० वी पर्यंत शिक्षीत	१२ वी पर्यांत शिक्षित	उच्च शिक्षित	एकुण
२३	१७	२०	६०
३८%	२८%	३३%	१००%

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, ग्रामीण भागात १० वी पर्यंत शिक्षण घेणा-यांची संख्या २२ (३८%) आहे. १२ वी पर्यंतची १७ (२८%) आहे. तर उच्चशिक्षिततांची संख्या २० (३३%) आहे. ज्यात पदवी आणि पदव्यूत्तर लोकांचा समावेश आहे. यावरून असे लक्षात येते की, १० वी पर्यंत शिक्षण असणा-यांची संख्या अधिक आहे. कारण घरचा व्यवसाय किंवा शेती सांभाळताना शिक्षणाकडे अधिक दुर्लक्ष होत असल्याचे मत त्यांनी व्यक्त केले.

२) सर्वेक्षणातील रक्तगट माहीती असण्याविषयी:-

ग्रामीण सर्वेक्षणातील रक्तगट माहिती असण्याविषयी एकुण ६० ग्रामस्थाच सर्वेक्षण केल्यानंतर रक्तगट माहिती असणा-या संबंधीची स्थिती खालील प्रमाणे आढळली.

Scanned with OKEN Scanner

सारणी क्र. २

रक्तगट माहीती असणा-या संख्या	रक्तगट माहीती नसणा-यांची संख्या	एकुण
५६	४	६०
९३%	७%	१००%

वरील सारणीवरून असे लक्षात येते की, रक्तगट माहिती असणा-या गावकरी प्रमाणे हे ५६ (९३.३ %) आहे. आणि रक्तगट माहित नसणा-या गावक-या प्रमाणे ४(७.६%) एवढे म्हणजे फारच कमी आढळते. यावरून असे लक्षात येते की, सर्व गावक-यांचे रक्तगट विषयी माहीती त्यांना चांगल्याप्रमाणे माहीती आहे. तसेच रक्तगट तपासणी विषयी अधिक गावकरी जागरूक दिसून आले.

३) स्वत:ची शेती असण्याबाबत

ग्रामीण शेती व्यवसायाची सर्वेक्षण केल्यास स्वत:ची शेती असणा-यांची प्रमाण खालीलप्रमाणे आढळले.

सारणी क्र. ३

आहे	नाही	एकुण
२९	३१	६०
४८%	५२%	१००%

सारणी ३ वरून असे लक्षात येते की, स्वत:ची शेती असणा-यांची प्रमाण हे जास्त आहे म्हणजेच २९ (४८.३०%) एवढे असून स्वत:चे शेती नस-यांचे गावक-यांचे प्रमाण कमी म्हणजे ३१ (५१.६%) एवढे आहे. तसेच असणा-या गावक-यांची चांगल्या स्थितीत जीवन जगत असतांना समजते. तसेच त्या गावक-यांचे शेती विषयक दर्जा सुधारीत आहे. असे वरील सारणीवरून दिसून येते.

४) कौटुंबिक उपत्न विषयी :-

ग्रामीण भागातील उत्पन्नपची माहीती मिळविली तर त्यांचा राहणीमानचा दर्जा लक्षात येतो. याकरीता ग्रामीण भागातील एकुण ६० कुटुंबाचे उत्पन्नाविषयी सर्वेक्षण केले असता आर्थिक स्थिती खालील प्रमाणे आढळली.

Scanned with OKEN Scanner

सारणी क्र. ४

रु. ५०००० पेक्षा कमी	रु. ५१००० ते २००००० पर्यंत	रु. २ लाखा पेक्षा अधिक	एकुण
१७	३१	१२	६०
२८%	५२%	२०%	१००%

वरील सारणीवरून असे लक्षात येते की, १७ (२८%) गावक-यांचे उत्पन्न ५०,००० पेक्षा कमी आहे. तर ३१ (५२%) लोकांचे उत्पन्न ५१००० ते २ लाखच्या दरम्यान असल्याचे आढळते. तर १२ (२०%) कुटूंबाचे उत्पन्न २ लाखापेक्षा अधिक असल्याचे आढळले. यावरून ग्रामिन भागात मुलभूत गरजा पूर्ण होऊ शकेल एवढे उत्पन्न असणा-यांची संख्या अधिक आढळते.

५) विविध प्रकारच्या औषधी वनस्पतींची माहिती असण्या विषयी

औषधी वनस्पती विषयीची जागृतता तपासतांना गावकरी व्यक्तींना किती प्रकारच्या औषधी वनस्पतींची माहिती आहे याविषयी जाणून घेतले असता मिळालेली माहिती खालील प्रमाणे-

सारणी क्र. ५

५ पेक्षा कमी	५ -१०	१० पेक्षा अधिक	एकुण
२१	२९	१०	६०
३५%	४८.३३%	१६.६६%	१००%

वरील सारणीवरून असे लक्षात येते की, ५ पेक्षा कमी औषधी वनस्पतींची माहिती असणा-ची संख्या २१ (३५%) एवढी असून २९ (४८%) लोकांना ५.१० औषधी वनस्पतींच्या उपयोगाची माहीती आहे. तसेच १० (१६.६६%) लोकांना १० पेक्षा अधिक औषधी वनस्पतींची माहीती आहे. यावरून ५-१० प्रकारच्या औषधी वनस्पतीची माहीती असणा-या ग्रामस्थांची संख्या अधिक आहे. यामध्ये गवती चहा, बेल, आवळा, तुळशी, अडूळसा, पुदीना, ॲलोवेरा, गोडलींब, शेवगा, पानफुटी यासारख्या सहज आंगणातही लागवड करता येणा-या वनस्पती विषयी अधिक जागृतता आढळली.

ग्रामिण भागात औषधी वनस्पतीविषयीची जागृतता तपासताना स्वत:उपचार करताना त्याचा उपयोग करतात का हे जाणून घेणे आवश्यक वाटल. तर स्थिती खालील प्रमाणे आढळली.

६) औषधी वनस्पतीचा उपचारातील उपयोगासंबंधी जागृतता तपासण्याविषयी

ग्रामिण जनतेमध्ये औषधी औषधीचे गुणधर्म त्याचा उपयोग व परिणाम कसा होतो हे तपासण्या संबंधीचे सर्वेक्षण केले असता स्थिती खालील प्रमाणे आढळली.

Scanned with OKEN Scanner

सारणी क्र. ६

होय	नाही	एकुण
४०	२०	६०
६६%	३३%	१००%

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणातील सहभागी ४० (६६%) गावकरी औषधी वनस्पतीचा उपचार करण्याकरीता उपयोग करतात. तसेच २० (३३.%) गावकरी औषधी वनस्पचा उपयोग उपचाराकरीता करण्याबाबत उदासिन आढळले. यावरून असे लक्षात येते की, अधिक प्रमाणात गावकरी उपचारा करीता औषधी वनस्पतीचा उपयोग करतात.

७) औषधी वनस्पतीचे गुणधर्म त्यांच्या उपयोग व परिणाम करण्याविषयी

ग्रामिण जनतेमध्ये उपचार करण्याकरिता प्रथम औषधी वनस्पतीचा उपयोगाला प्राधान्य देतात की दवाखाण्यातील तपासणीला हे जाणून घेतले असता स्थिती खालील प्रमाणे आढळली.

सारणी क्र. ७

होय	नाही	एकुण
४६	१४	६०
७६%	२३%	१००%

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणात सहभागी असलेल्या ६० गावक-यापैकी ४६ (७६%) गावकरी मंडळींना वनस्पतीच्या औषधी गुणधर्माच्या परिणामा विषयी माहीत आहे. तर १४ (२३%) गावकरींना औषधी वनस्पतीच्या गुणधर्मांचा परिणाम माहीत नाही. यावरून असे लक्षात येते की अधिक संख्येने गावकरी वनस्पती औषधीच्या गुणधर्माबाबत जागृत असल्याचे दिसून येते.

८) औषधी वनस्पतीच्या उपयोगाच्या पध्दतीला प्राधान्य देण्याविषयी

ग्रामीण लोक औषधी वनस्पतीचा उपयोग करतात परंतू त्यांना या विषयीची माहीती कशी प्राप्त झाली याविषयी सर्वेक्षण केले असता खालील माहीती प्राप्त झाली.

सारणी क्र. ८

आंतर उपचार	बाहय उपचार	दोन्ही	एकुण
३०	२०	१०	६०
५०%	३३.३३%	१६.६६%	१००%

Scanned with OKEN Scanner

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणात सहभागी असलेल्या ६० गावक-यापैकी ३० (५३%) मत औषधी वनस्पतीला अंतर्गत उपचाराला प्राधान्य देतात. तर २० (३३.३३%) मत औषधी वनस्पतीला केवळ, बाहय उपचाराला प्राधान्य देतांना आढळतात. तसेच १०(१६.६६%) गावकरी औषधी वनस्पतीचा आंतर आणि बाहय अशा दोन्ही प्रकारे उपयोग करताना आढळले यावरून असे लक्षात येते की गावक-यांचे आंतर उपचाराला प्राधान्य देणा-या गावक-यांची संख्या अधिक आहेत.

९) औषधी वनस्पतीची माहीती मिळवण्याबाबत.

ग्रामीण जनता औषधी वनस्पतीचा उपयोग करतात परंतू त्यांना त्याविषयीची माहीती / ज्ञान कसे प्राप्त झाले याविषयी सवैक्षण केले असता खालील माहीती प्राप्त झाली .

सारणी क्र. ९

प्रशिक्षण	पुस्तके	मोबाईल	एकुण
१६	२०	२४	६०%
२६%	३३%	४०%	१००%

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणातील औषधी वनस्पतीची माहीती १६(२६%) प्रशिक्षणाव्दारे मिळाली तसेच २०(३३%) पुस्तकाव्दारे माहीती प्राप्त केली तर गावक-यांना ही माहीती मोबाईल व्दारे मिळाली तर २४(४०%) यावरून असे लक्षात येते की गावक-यामध्ये मोबाईल व्दारे अधिक लोकांना वनस्पती औषधी विषयी माहीती प्राप्त होत असल्याचे आढळते.

१०) औषधी वनस्पतीची लागवन आणि संगोपण करण्याबाबत.

औषधी वनस्पतीचा उपयोग माहिती असून ती सहज उपलब्ध व्हावी याकरिता औषधी वनस्पतीची लागवड करण्याविषयीची स्थिती जाणून घेतली असता प्राप्त माहिती पुढील प्रमाणे

सारणी क्र. १०

होय	नाही	एकुण
४३	१७	६०
७१%	२८%	१००%

Scanned with OKEN Scanner

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणातील सहभागी गावक-यापैकी ४३(७१%) गावकरी औषधी वनस्पतीची लागवन व संगोपन करण्यास सहमत आहेत. तसेच १७(२८%) गावकरी वनस्पती औषधीची लागवन करण्याबाबत उदास आहेत. यावरून असे लक्षात येते की, औषधी वनस्पतीचे लागवड व संगोपन करण्यास अधिक गावकरी जागृत आहे. व त्याच्यामध्ये याविषयी आवडही दिसून आली.

११)औषधी वनस्पतीची जनजागृती करण्यासंबंधी.

ज्या लोकांना औषधी वनस्पतीच्या उपयोगा संबंधी माहीती आहे. ते ग्रामस्थ असलेली माहीती दूस-यामध्ये जागृतता निर्माण करण्यास इच्छूक असण्याची संबंधी माहीती पुढीलप्रमाणे

सारणी क्र. ११

गटचर्चा	प्रसारमाध्यमाव्दारे	फोनव्दारे	माहीतीपत्र	एकुण
१७	१६	१४	१४	६०
२८%	२६%	२३%	२३%	१००%

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणातील सहभागी असलेल्या ६० गावक-यापैकी १७ (२८%) गावक-यांनी वनस्पतीची जनजागृती करण्यासाठी गटचर्चा करण्यास सहमत दर्शविली. तर १६ (२३%) फोनव्दारे जनजागृती करण्यास सहमत आहे. व १४(२३%) माहीतीपत्राव्दारे जनजागृती करण्यास सहमत दर्शविली यावरून गटचर्चा व्दारे जनजागृती करण्यास गावकरी अधिक जास्त सहमत आहे. कारण प्रत्यक्ष संवाद हे माध्यम अधिक प्रभावी असल्याचे त्यांनी सांगितले.

१२)औषधी वनस्पतीच्या शेतीला / प्रोजेक्टरला भेट देण्याविषयी

औषधी वनस्पतीची गुणधर्म व उपयोगी माहीती आहे. परंतू त्यासंबंधी कधी औषधी वनस्पतीच्या शेतीला किंवा प्रोजेक्टला भेट देण्यासबंधीच्या सर्वेक्षणातील स्थिती पुढीलप्रमाणे

सारणी क्र. १२

होय	नाही	एकुण
२८	३२	६०
४६%	५३%	१००%

Scanned with OKEN Scanner

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणातील सहभागी असलेल्या ६० गावक-या पैकी वनस्पती शेतीला २८(४६%) तसेच ३२(५३%) गावक-यांनी शेती व प्रोजेक्टरला भेट दिली नसल्याचे दिसून येते. यावरून वनस्पती शेती / प्रोजेक्टरला भेट न देता आपल्याला शक्य होईल तेवढी औषधी वनस्पतीची लागवड आपल्याच शेतात किंवा आंगणात करून त्याचा उपयोग करण्यासंबंधीचे मत गावक-यांनी व्यक्त केले.

१३) ओषधी वनस्पतीची लागवड करून उत्पन्न मिळवता येते याबाबत.

औषधी वनस्पतीची लागवड करून केवळ कुटुंबापुरता उपयोग मर्यादित न ठेवता उत्पन्नाचे साधन नाही ठरू शकते याविषयी केलेल्या सर्वेक्षणातील स्थिती पुढीलप्रमाणे

सारणी क्र. १३

होय	नाही	एकुण
४७	१३	६०
७८%	२१%	१००%

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, सर्वेक्षणात ४७ (७८%) गावकरी वनस्पती लागवड करून उत्पन्न मिळविता येते. याविषयी त्यांना माहिती होती तर १३ (२१%) गावकरी याला सहमत नाही कारण त्या विषयी जागृतता नाही. यावरून लक्षात येते की औषधी वनस्पतीची लागवड करून उत्पन्न मिळविणे हा उत्तम पर्याय आहे. याविषयी गावक-यांमध्ये जागृतता आहे.

१४)शेती व्यवसाय पुरक औषधी वनस्पतीची लागवन करायला आवडण्याबाबत.

शेताच्या बांधावर किंवा मोकळया जागी वनस्पती औषधीची लागवड केल्यास ती शेतीच्या उत्पन्नाला पूरक ठरू शकते याविषयीच्या सर्वेचणामध्ये मिळालेली माहीती पुढीलप्रमाणे.

सारणी क्र. १४

होय	नाही	एकुण
५४	६	६०
९०%	१०%	१००%

वरील सारणी वरून औषधी वनस्पतीची लागवन करायला आवडणारे गावक-यांची संख्या ५४ (९०%) आहे. तसेच ६ (१०%) गावकरी औषधी वनस्पतीची शेती करण्याविषयी उदासीन आढळले. यावरून असे लक्षात येते की शेतीव्यवसायाची पूरक औषधी गावक-यांची संख्या अधिक आढळते.

Scanned with OKEN Scanner

१५) औषधी वनस्पतीची फळ आणि फुलांपेक्षा त्यांची पाने अधिक गुणकारी असतात ही माहीती असण्याबाबत.

काही औषधी वनस्पतीच्या फुलांपेक्षा त्याची पाने अधिकं पोषक घटक युक्त असतात याविषयी ग्रामस्थांची जागृतता तपासणी असता खालील माहीती प्राप्त झाली.

सारणी क्र. १५

होय	नाही	एकुण
५२	८	६०
८६%	१३%	१००%

वरील सारणी वरून असे लक्षात येते की, औषधी वनस्पतीची फळा फुलांपेक्षा त्यांची पाने अधिक गुणकारी आहेत. यावर सहमत असलेले गावकरी ५२(८६%) तरी असहमत असलेले गावकरी ८(१३%) असे दिसून येते. यावरून औषधी वनस्पतीचे त्याची फळा फुलांपेक्षा पाने गुणकारी आहेत हे मान्यकरण्याविषयी गावक-यामध्ये जागृतता आढळून येते.

१६) औषधी वनस्पतीमध्ये शेवगाच्या पानाचा उपयोग करण्याबाबत

औषधीयुक्त गुणधर्म असलेला शेवगा याच्या पानांचा उपयोग विविध पदार्थामध्ये केला जातो याविषयीची जागृतता तपासताना खालील माहीती प्राप्त झाली.

सारणी क्र. १६

होय	नाही	एकुण
२०	४०	६०
३३५	६६%	१००%

वरील सारणीवरून लक्षात येते की, सर्वेक्षणात सहभागी ६० गावक-यापैकी औषधी वनस्पतीमध्ये शेवग्याच्या शेंगासोबत पानाचा उपयोग करणारी मंडळी २० (३३%) ऐवढी असून ४०(६६%) गावकरी शेवग्याचा पानांचा नाही तर केवळ शेंगाचा उपयोग करतात. यावरून असे लक्षात येते की, गावकरी शेवग्याच्या शेंगाचा उपयोग करण्यात जागृत आहे. परंतू अधिक पोषणमुल्य असलेल्या शेवग्याच्या पानांचा उपयोग करण्याविषयी मात्र जागृत नसल्याचे आढळले.

Scanned with OKEN Scanner

प्रकरण ५ वे

निष्कर्ष व गृहीतकांची पडताळणी

कोणत्याही संशोधनात तथ्य विश्लेषण हे एक महत्त्वाचे काम आहे, यात शंका नाही. तथ्य संकलन झाल्यानंतर तथ्यांचे आशयाचे व्यवस्थित, वस्तनिष्ठ व परिणामकारक वर्णन करण्याचे हे एक महत्त्वाचे तंत्र आहे. साहजिकच तथ्यांचे वर्गीकरण, संकेतीकरण, स्तंभीकरण, सांख्यिकी, विश्लेषण कार्यकारण संबंध इत्यादी अवस्थातून आशय विश्लेषण कसे केले गेले आहे. याबाबत स्पष्टपणे अहवालात लिहीले असले पाहिजे, हे सर्व झाल्यानंतर सामाजिकरण करताना तर्कशास्त्रीय व संख्यात्मक पध्दतीचा वापर केला जातो. निष्कर्षात्मक विचारात पुरावा व त्याच्या आधारे काही विचार सिध्द केले जातात. साहजिकच अनुमान योग्य आहे की नाही हे शेवटी तथ्यांमधील सुसंगती, उंचीतता, खरेपणा यावर अवलंबून असते. तेव्हा या संशोधनात तथ्यांचे विश्लेषण करून आलेले निष्कर्ष पुढील प्रमाणे आहेत.

१) ग्रामीण भागातील सर्वेक्षणात सहभागी जनतेचे शैक्षणिक सर्वेक्षण केले असता १० वी पर्यंत शिकलेल्या ग्रामस्थांचे प्रमाण अधिक २३ (३८%) आढळले. यावरून असे लक्षात येते की, घरचा व्यवसाय किंवा शेती सांभाळतांना शिक्षणाकडे अधिक दुर्लक्ष होत असल्याचे मत त्यांनी व्यक्त केले.

२) ग्रामीण भागातील ग्रामस्थांचे रक्तगट माहिती असण्याविषयी सर्वेक्षण केले असता रक्तगट माहीती असणा-यांची संख्या ५६ (९३%) आढळली यावरून रक्तगट तपासणी करणे, स्वतःचा रक्तगट जाणून घेणे याविषयी अधिक गावकरी जागरूक दिसून आले.

३) ग्रामीण भागातील रहिवासींचे स्वतःची शेती असण्याविषयी सर्वेक्षण केले असता ३१ (५२%) जनतेकडे शेती नसल्याचे आढळले यावरून ग्रामीण भागातील विकास होत असताना नांदगाव पेठ परिसरातील शेती ही सरकार व्दारे ताब्यात घेतली जात आहे. तसेच शेत जमीनीचे वाढते दर यामुळे ग्रामीण भागातही भूमीहीन शेतक-यांची संख्या वाढत आहे.

४) सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामीण जनतेचे वार्षिक कौटूंबिक उत्पन्न जाणून घेण्याकरिता सर्वेक्षण केले असता अधिक म्हणजे ३१ (५२%) जनतेचे वार्षीक उत्पन्न हे ५१,००० ते २ लाख पर्यंत असल्याचे आढळले. यावरून ग्रामीण भागात मूलभूत गरजा पूर्ण होऊ शकेल एवढे उत्पन्न असणा-यांची संख्या अधिक आढळते.

५) सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामीण जनतेकडून सहज उपलब्ध होणा-या औषधी वनस्पतींची माहीती असण्याविषयी जाणून घेतले असता २९ (४८.३३% जनतेला ५-१० प्रकारच्या औषधी वनस्पतींची माहीती असणा-यांची

Scanned with OKEN Scanner

ग्रामस्थांची संख्या अधिक आढळली. यामध्ये गवती चहा, बेल, आवळा, तुळसी, अडूळसा, पुदीना, ॲलोवेरा, शेवगा, पानफुटी, निवडुंग यासारख्या वनस्पतीचा समावेश आढळला.

६) सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामीण जनतेमध्ये औषधी वनस्पतीच्या उपयोगाबाबत जागृतता तपासण्याविषयी केलेल्या सर्वेक्षणामध्ये अधिक ४०(६६%) जनता औषधी वनस्पतीचा उपयोग उपचाराकरीता करताना आढळले.

७) सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामीण जनतेमध्ये औषधी वनस्पतीचे गुणधर्म व परिणामाविषयी माहीती असण्याविषयीचे सर्वेक्षण केले असता, ४६(७६%) लोकांमध्ये वनस्पती औषधीचे गुणधर्म व परिणामाविषयी ज्ञान असल्याचे आढळले. म्हणजेच गावकरी या विषयी अधिक जागृत आढळले.

८) सर्वेक्षणात सहभागी लोकांमध्ये औषधी वनस्पतीचा उपयोग करण्याच्या पध्दतीमध्ये प्राधान्य देण्याविषयीचे सर्वेक्षण केले असता अधिक ३०(५०%) जनता आंतर आणि बाहय उपचाराला प्राधान्य देतांना आढळली. यावरून वनस्पतीचा उपयोग कसा करावा किंवा आजाराचे स्वरूप बघून आंतर किंवा बाहय अशा दोन्ही पध्दती उपयोगात आणल्या जातात.

९) सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामीण जनता औषधी वनस्पतीचा उपयोग करतात. परंतू त्यांना याविषयीची माहिती / ज्ञान कसे प्राप्त झाले याविषयी सर्वेक्षणानंतर असे आढळले की, अधिकाअधिक २४(४०%) लोकांना मोबाईलव्दारे ही माहीती प्राप्त झाली. यावरून स्मार्ट मोबाईलचा उपयोग अशी माहिती मिळविण्याकरिता होत असल्याचे लक्षात येते.

१०) सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामीण जनता औषधी वनस्पतीचा उपयोग माहिती असूनही ती सहज उपलब्ध व्हावी याकरीता लागवड करण्याविषयीची आवड/ईच्छा जाणून घेतली असता ४३(७१%) जनता लागवड करण्यासंबंधी आवड असणारे आढळली.

११) सर्वेक्षणात सहभागी असलेल्यापैकी ज्या लोकांना औषधी वनस्पतीच्या उपयोगासंबधीचे ज्ञान आहे ते लोक ही माहीती इतरांपर्यंत पोहचविण्यास इच्छूक असेल तर कोणत्या माध्यमाव्दारे ही माहीती प्रसारीत केली जाईल यासंबंधी जाणून घेतले असता अधिक १७(२८%) लोकांना गटचर्चा तर त्याखालोखाल १६(२६%) प्रसारमाध्यमांव्दारे माहीती द्यायला आवडेल असे आढळले यावरून गटचर्चा तसेच प्रसारमाध्यमे हे प्रत्यक्ष संवाद साधण्याचे प्रभावी माध्यम असल्याने ते अधिक सोयीचे असल्याचे आढळते.

१२) सर्वेक्षणात सहभागी जनतेला औषधी वनस्पतीचे गुणधर्म व उपयोगासंबंधी माहीती असल्याने त्यांनी कधी औषधी वनस्पतीच्या शेतीला किंवा प्रोजेक्टला भेट देण्याविषयीची माहीती जाणून घेतली असता अधिक

Scanned with OKEN Scanner

३२(५३%) लोकांनी अजुनही अशा कुठल्याही शेतीला भेट दिली नसल्याचे आढळले. यावरून अंगणात किंवा जवळच्या शेतातच उपलब्ध असलेल्या वनस्पतींचा उपयोग अधिक केला जात असल्याचे आढळले.

१३) सर्वेक्षणात सहभागी असलेल्या ज्या लोकांकडे औषधी वनस्पतीची लागवड केली जाते अशा व्यक्तींनी केवळ कुटूंबापुरता उपयोग मर्यादीत न ठेवता त्यापासून उत्पन्न मिळविण्याचा विचार केला का? यासंबंधी जाणून घेतले असता असे आढळले की, ४७(७८%) व्यक्तींना हे माहीती आहे. परंतू कधी हा पर्याय वास्तविकतेमध्ये उपयोग आणला नसल्याचे लक्षात येते.

१४) सर्वेक्षणात सहभागी व्यक्तीमध्ये शेताच्या बांधावर किंवा मोकळया जागेवर वनस्पती औषधीची लागवड केल्यास ती शेती उत्पन्नाला पूरक ठरू शकते याविषयीचे मत जाणून घेतले असता अधिक ५४ (९०%) व्यक्तींनी असे करायला आवडेल असे मत व्यक्त केले. यावरून त्यांना याविषयी आवड असल्याचे लक्षात येते.

१५) सर्वेक्षणात सहभागी व्यकतींना औषधी वनस्पतीची फळ आणि फुलांपेक्षा काही वनस्पतींची पान अधिक गुणकारी असतात याविषयी माहीती असइयाविषयी केलेल्या सर्वेक्षणात असे आढळून की, अधिकाअधिक ५२ (८६%) व्यक्तींना याविषयीची माहीती आहे. यावरून वाचन, निरीक्षण त्यांनाही माहीती मिळाल्याची लक्षात येते.

१६) सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामस्थांना अधिक पौष्टीक व औषधीयुक्त गुणधर्म असलेला सर्वपरिचीत शेवगा याच्या शेंगापेक्षा पानांची परिणामकारकता, गुणधर्म अधिक प्रभावी असल्याने शेवग्याच्या पानांचा उपयोग करता का? याविषयी जाणून घेतले असता अधिकाअधिक ४०(६६%) ग्रामस्थांनी नाही असे उत्तर दिले. यावरून त्याचे प्रभावी गुणधर्मा विषयी माहीती असूनही प्रत्यक्षात मात्र उपयोग केला जात नसल्याचे आढळले.

गृहीतकांची पडताळणी :-

१) ग्रामीण जनतेला फा ार थोडया औषधी वनस्पतींची माहीती असते.

ग्रामीण भागातील जनतेमध्ये औषधी वनस्पतीच्या माहीती विषयी केलेल्या सर्वेणामध्ये अधिकाधिक (४८%) जनतेला ५-१० औषधी वनस्पतीच्या उपयोगाविषयीची संपूर्ण माहीती होती. संशोधना अंती हे गृहीतच खोटे ठरले.

Scanned with OKEN Scanner

२) सहज आणि सर्वा उपलब्ध औषधी वनस्पतींच्या उपयोगाकडे दुर्लक्ष केले जात नाही.

ग्रामीण जनतेमधील औषधी वनस्पतीच्या उपयोगासंबंधी सर्वेक्षण केले असता सज आणि सर्वत्र उपलब्ध औषधी वनस्पतीचा उपयोग अधिकाअधिक ४०(६६%) जनता करताना आढळली. यावरून औषधी वनस्पतीच्या उपयोगासंबंधी ग्रामीण भागात जागृतता आहे. संशोधनाअंती हे गृहीतक खरे ठरले.

३) औषधी वनस्पतीची माहीती मिळविणे किंवा उपयोग करणे याला ग्रामीण जनता प्राधान्य देताना आढळते.

औषधी वनस्पतीविषयी नवनवीन माहीती मिळविणे व त्याचा उपयोग करणे याविषयी केलेल्या सर्वेक्षणामध्ये अधिकाअधिक २४ (४०%) जनतेला याविषयीचे ज्ञान मोबाईलव्दारे प्राप्त झाले व ते त्याप्रमाणे उपचारही करताना आढळले. यावरून संशोधाअंती हें गृहीतक खरे ठरले.

४) शेवगा या वनस्पतीच्या केवळ शेंगाचाच वापर केला जातो. मात्र त्याच्या पानांच्या उपयोगासंबंधी जागृतता आढळत नाही.

शेवग्याचे पाने ही शेंगापेक्षा अधिक पौष्टीक असतात. परंतू त्याचा उपयोग किती प्रमाणात होतो याविषयी जाणून घेतले असता अधिकाअधिक ४०(६६%) जनतेला याविषयी माहीती नसल्याचे आढळले. यावरून संशोधनाअंती हे गृहीतच खरे ठरले.

५) जनजागृती करण्याकरीता आयोजित गटचर्चा आणि मेळावे यात सहभागी होण्यास जनतेमध्ये उदासिनता आढळते.

सर्वेक्षणात सहभागी ग्रामीण जनतेने त्यांकडे असलेली औषधी वनस्पतीसंबंधीची माहीती इतरांना देण्याकरिता गटचर्चा हे महत्वाचे आणि अधिक परीणामकारक माध्यम असल्याचे मत १७ (२८%) तर १६ (२६%) लोकांनी प्रसारमाध्यमे असे सांगितले. कारण गटचर्चेचे आयोजन केले तर त्यामध्ये सहभागी होण्यास जनता उत्सूक असते कारण ते प्रत्यक्ष संवादाचे माध्यम आहे. संशोधनाअंती हे गृहीत खोटे ठरले.

Scanned with OKEN Scanner

प्रकरण ६ वे

सूचना व शिफारसी

१) ग्रामीण जनतेला औषधी वनस्पतींच्या विषयी शास्त्रीय ज्ञान देण्याची गरज आहे.

२) औषधी वनस्पतींची लागवड करून तीच्या उपयोगासंबंधी अधिक जागृतता करण्याची गरज आहे.

३) औषधी वनस्पतीची लागवड करण्यासंबंधी शासन स्तरावर प्रयत्न करणे गरजेचे आहे. ज्यामुळे आरोग्यासोबतच उत्पन्नही वाढू शकते.

४) औषधी वनस्पतीची लागवड करण्याकरिता प्रवृत्त करताना संबंधीत शेती / प्रोजेक्ट ला भेटी देणे याकरीता सामुहीक सहलींचे आयोजन व मार्गदर्शनाची गरज आहे.

५) तज्ञ व्यक्तीव्दारे वेळोवेळी जनजागृती पर कार्यशाळा, व्याख्यान, यांचे आयोजन करण्यात यावे.

६) प्रसार माध्यमांच्या व्दारे व्हिडीयो क्लीप, संवाद साधूनही संबंधीत माहीती जास्तीत जास्त लोकांपर्यंत पोहचविणे शक्य होवू शकते.

७) गावातील शिक्षीत आणि तज्ञ व्यक्तीची अशा कार्यासाठी सेवाभावी वृत्तीने निवड करायला हवी. जेणेकरून आहार विषयक समस्या वेळेच्या वेळी सोडवून आरोग्याचा दर्जा उंचावण्यास मदत होईल, दुष्परिणाम कमी करण्यासही मदत होईल.

Scanned with OKEN Scanner

संदर्भग्रंथ सूची

१) औषधी वनस्पती : तारांराणी शिक्षणप्रवाह ; २०२०

२) आयुर्वेद ऊर्जा, Online; Amol Gurao ; २०१९

३) प्राचीन वनस्पती तंत्र आणि आयुर्वेदीक उपचार; विनोद रायपुरे ; ऑक्ट्रो- २०२०

४) https;// Marathime.com

५) Vikaspedia. in >agriculture

६) वनौषधी-विकीपिडिया (mr.m.wikipedia.org)

७) https;// Marathiblog.co.in > aushadhe

Scanned with OKEN Scanner

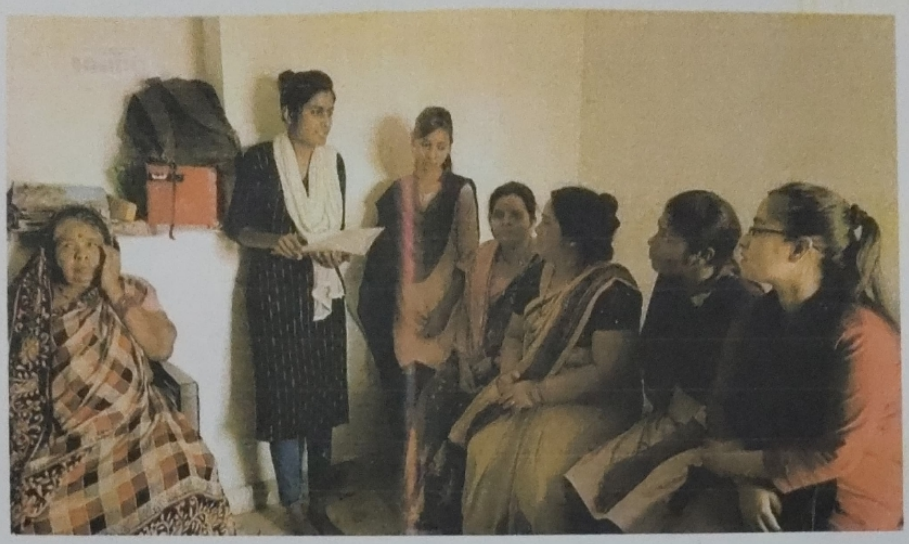

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

प्रश्नावली

उपलब्ध होणा-या औषधी वनस्पतीच्या उपयोगासंबंधी ग्रामीण जनतेमधील जागृतता तपासणे.

१. नाव :- ----------

२. शिक्षण :----------

३. रक्तगट :----------

४. पत्ता :----------

५. वय :----------

६. स्वत:ची शेती आहे का? - होय / नाही

असल्यास कीती :----------

७. कुटूंबातील सदस्य संख्या - स्त्री- पुरूष- एकुण :- ----------

८. कुटूंबप्रमुखाचा व्यवसाय :----------

९. गृहीणीचा व्यवसाय :----------

१०. कुटूंबाचे उत्पन्न :- ----------

११. तुम्हाला माहित असलेल्या औषधी वनस्पतीची नावे सांगा. ----------

---

१२. उपचार करण्याकरीता तूम्ही उपलब्ध औषधी वनस्पतीचा उपयोग करता का?

होय / नाही / कधीकधी

१३. वनस्पती औषधीच्या कशा पध्दतीने उपयोगास आपण प्राधान्य देता.

आंतरउपचार / बाहय उपचार / दोन्ही

१४. औषधी वनस्पतीचे गुणधर्म आपल्याला माहित आहे का? म्हणजेच कोणत्या वनस्पतीचा उपयोग कधी व कीती प्रमाणात कसा करावा याविषयी :- अ) आंतरब) बाहय क) दोन्ही प्रकारे

१५. अपणा या संबंधी माहीती कोणत्या माध्यमातून मिळाली :-

अ) प्रशिक्षण ब) पुस्तके क) टि. व्ही ड) युटयूब, गुगल

१६. तूमच्याकडे असलेल्या माहीतीची ईतरांमध्ये जनजागृती करायला आवडते का?

होय / नाही

Scanned with OKEN Scanner

१७. जनजागृती करण्यासाठी तूम्ही काय कराल.

अ) गट चर्चा ब) प्रसारमाध्यामाच्या माध्यमातून क) फोन व्दारे ड) माहीतीपत्रक तयार करून

१८. तूम्ही स्वत: काही औषधी वनस्पतीची लागवड आणि संगोपण केली आहे का?

होय / नाही

१९. तुम्ही एखादया औषधी वनस्पतीच्या प्रोजेक्ट / शेतीला भेट दिली का?

होय / नाही

२०. औषधी वनस्पतीची लागवड करूनही आपल्याला उत्पन्न मिळविता येते याविषयी आपले मत काय? :----------

२१. शेती व्यवसायाला पुरक औषधी वनस्पतीची लागवड करायला आवडेल का?

होय / नाही

२२. शेवग्याच्या शेंगासोबतच शेवग्याचे पाने अधिक गुणकारी असतात हे माहीती आहे का?

होय / नाही

मग त्याचा उपयोग कसा करता ----------

Scanned with OKEN Scanner

संशोधनात सहभागी विद्यार्थीनीं ची यादी

अ.क्र.	नाव	स्वाक्षरी
१.	कु. साक्षी पी. चांदुरकर	Sakshi P Chandurkar
२.	कु. रुतुजा पी. वन्हेकर	P Wanhekar
३.	कु. अर्पीता संतोश कांडलकर	A.S. Kandalkar
४.	कु. मृदुला जी. पाटील	Mrudula Patil
५.	कु. विदिता बी. नांदेकर	Nandekar
६.	कु. आरती एन. आमझरे	A Namzare
७.	कु. सोनाली आर. बावनेर	Sawaner. .
८.	कु. नयन एस. भालेराव	Nayan. S. Bhaleyao
९.	कु. मिरा ए. भाकरे	M Bhakre
१०.	कु. आचल बी. वन्हेकर	A Wanhekar
११.	कु. मयुरी आर. खोपे	M Khape
१२.	कु. चंचल बी. गवई	Chanchal B. Gawai
१३.	कु. प्रिती एस. धुरंदर	P. S. Dhurandar
१४.	कु. प्रतिक्षा एस. चव्हान	P Chavhan
१५.	कु. मयुरी आर. ठाकुर	M Thakur

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर,

ता. दर्यापूर, जि. अमरावती

-४४४८०२.

अँन्टी रॅगिंग समिती

सुचना व सभा अहवाल वही

Scanned with OKEN Scanner

Page No. : 1
Date : / /

- समिती - कार्यकारीणी २०१९-२०

दिनांक ४/४/२०१९ च्या महाविद्यालयात प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या सभेमध्ये सत्र २०१९-२०२० ची ॲन्टी रॅगिंग समिती पुढील प्रमाणे स्थानियुक्त करण्यात आलेली आहे.

२०१९ - २०२०

१) डॉ. अनिल भिमराव भगत - मराठी विभाग प्रमुख - समन्वयक
२) डॉ. सारिका एन. दांडगे - गृहअर्थशास्त्र -॥- - सदस्य
३) प्रा. चंद्रशेखर एस इंगीले - संथालक शा. शि. - सदस्य
४) डॉ. शितल टी. तायडे - इंग्रजी वि. प्रमुख - सदस्य
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे - ग्रंथपाल - सदस्य
६) श्री सिध्दार्थ गावंडे - विद्यार्थी प्रतिनिधी - सदस्य

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

Scanned with OKEN Scanner

सभा सुचना – ०६

मा. महोदय,

सस्नेह नमस्कार

या सभापूर्वसुचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की, ॲन्टी रॅगिंग समितीची ०६ वी सभेचे आयोजन खालीलप्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

१) सभेचा वार व दिनांक – २०/०८/२०१९ रोज मंगळवार
२) सभेची वेळ – दुपारी ४ ते ५ वाजेपर्यंत
३) सभेचे स्थळ – सेमिनार हॉल

तरी आपण या सभेला वेळेवर उपस्थित राहावे.

→ सभेसमोरील विषय →

अ) विषय क्र. १ दि. ४.१२.२०१८ रोजी झालेल्या समितीसभा क्र. ५ चे इतिवृत्त वाचून कायम करणे.

ब) विषय क्र. २ :- चालु शैक्षणिक सत्रात महाविद्यालयात रॅगिंग होणार नाही या संदर्भात उपाययोजना तयार करणे.

विषय क्र. ३ :- रॅगिंग संदर्भातील कायद्याची जाण विद्यार्थ्यांना करुन देण्यासाठी व्याख्यान ठेवणे

विषय क्र. ४ :- रॅगिंग संदर्भात विद्यार्थ्यांमध्ये म्हणीचा प्रचार करणेबाबत

विषय क्र. ५ :- मा. अध्यक्षाच्या परवानगीने ~~आय~~ वेळेवर येणारे विषय

विषय क्र. ६ :- आभार प्रदर्शन

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

दिनांक १२/०८/२०१९
दारापूर

नावं — स्वाक्षरी

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत — [signature]
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे — [signature]

(P.T.O)

Page No. :
Date : / · /

अ) प्रा. सी. एस. इंगोले
ब) प्राॅ. एस. डी. लाये
क) प्रा. एस. बी. सांगोले
ड) श्री सिद्धार्थ गावडे S.P. Gawande.

२०१९-२०२०

Page No.: 3
Date: २० /०८ /२०१९

इतिवृत्त
ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ६

ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ६ चे दि. १ शत २०१९ च्या सभासुचनेनुसार महाविद्यालयाच्या सभागृहाच्या कक्षात दिनांक २० ते २०१९ ला दुपारी ४ ते ५:३० या वेळात समिती समन्वयक प्रा. डॉ. अनिल भगत यांच्या अध्यक्षतेखाली सभा पार पडली त्याचे ~~इतिवृत्त पुढील~~ प्रमाणे सभेला पुढील सदस्य उपस्थित होते

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत —
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
३) प्रा. सी. एस. इंगोले
४) प्रा. एस. ए. तायडे —
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे
६) श्री सिद्धार्थ गावंडे S. P. Gawande.

विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे
ठराव क्र. १ :- मागील दि. ४.१२.२०१८ रोजी झालेल्या सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करण्यात आले.

सूचक :- प्रा. एस. एन. दांडगे
अनुमोदक - प्रा. सी. एस. इंगोले

ठराव सर्वानुमते मान्य.

विषय क्र. २ :- चालु शैक्षणिक सत्रात महाविद्यालयात रॅगिंग होणार नाही या संदर्भात उपाय योजना करणे
ठराव क्र. २ :- या विषयावर चर्चा करताना मागील वर्षात देशात झालेल्या रॅगिंग संदर्भात भयानक गोष्टीचा उहापोह करण्यात आला. व ती गोष्ट आपल्या महाविद्यालयात होवू नये याकरिता वरिष्ठ विद्यार्थ्यांना त्याची जाणीव करून देवून

Page No. :
Date : / /

अश्या गोष्टी होणार नाही संदर्भात दक्षता घेण्याचे ठरले. ~~तसेच~~ म्हणून वरिष्ठ विद्यार्थ्यांच्या मनात कनिष्ठ विद्यार्थ्याबद्दल ममत्व सहकार्याची भावना निर्माण करणे, त्याच्यामध्ये 'मी' पणाची भावना नष्ट करणे, शिक्षकांनी या संदर्भात नेहमी जागृत राहणे. या संदर्भात चर्चा करण्यात आली व त्याला मान्यता द्यावी असे ठरले.

सूचक - प्रा. ए. बी. भगत
अनुमोदन - प्रा. एस. ए. तायडे
ठराव सर्वानुमते मान्य करण्यात आला.

विषय क्र. ३ रॅगिंग संदर्भातील कायद्याची जाण विद्यार्थ्यांना करून देण्यासाठी व्याख्यान आयोजित करणे.

ठराव क्र. ३ या संदर्भात चर्चा करतांना रॅगिंगच्या दंडाची व कायद्याच्या दृष्टी विद्यार्थ्यांची जागृत होण्याच्या दृष्टीने खोलापूर पोलीस स्टेशन चे ठाणेदाराचे व्याख्यान विद्यार्थ्यांसमोर घेण्याचे ठरविण्यात आले.

सूचक :- प्रा. एस. ए. तायडे
अनुमोदन :- प्रा. सी. एस. इंगोले
ठराव सर्वानुमते मान्य करण्यात आला

विषय क्र. ४ :- रॅगिंग संदर्भातील म्हणीचा विद्यार्थ्यामध्ये प्रचार करणेबाबत

ठराव क्र. ४ :- या संदर्भात अध्यक्षांनी इंटरनेट वरील म्हणी काढून त्या महाविद्यालयाच्या परिसरात लावणे व त्या म्हणी विद्यार्थ्यांकडून वेळोवेळी म्हणविला जावे असे ठरविण्यात आले

सूचक :- प्रा. ए. बी. भगत
अनुमोदक
ठराव सर्वानुमते मान्य करण्यात आला.

Scanned with OKEN Scanner

विषय क्र.५: अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र.५: आयत्या वेळेवरचे विषय नसल्यामुळे. या अध्यक्षाच्या व उपस्थितांचे आभार मानून सभा समाप्त करण्यात आली.

दिनांक: २०/०८/२०१९
स्थळ: दारापूर

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

१) प्रा.डॉ. ए. बी. भगत
२) प्रा.डॉ. एस.एन. हांडगे
३) प्रा. सी. एस. इंगोले
४) प्रा. एस. ए. लायडे
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे
६) श्री सिद्धार्थ गावंडे

S.P. Gawande.

सभा सूचना - ०७ (आढावा समिती)

या महोदय,
सस्नेह नमस्कार,
या सभापूर्वसूचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की, "ॲन्टी रॅगिंग समिती" ची सभा (०७वी) आयोजन खालील प्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

१) सभेचा वार व दिनांक :- ७ एप्रील २०२० मंगळवार
२) सभेची वेळ :- दुपारी ४ ते ५
३) सभेचे स्थळ :- सेमिनॉल हॉल
तरी आपण सभेला वेळेवर उपस्थित राहावे.

सभेसमोरील विषय :->

अ) विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे.

ब) विषय क्र. २ :-> या सत्रात विद्यार्थ्यांची तक्रारीवर उपाययोजको बाबत

क) विषय क्र ३ :-> रॅगिंग संदर्भात आत्मलेला लघुपट दाखविण्या बाबत

ड) विषय क्र ४ :- मा अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ई) विषय क्र ५ :-> आभार प्रदर्शन

दिनांक १२/०३/२०२०
दारापूर

S.B.T.

Page No. :
Date : / /

नाव	स्वाक्षरी
१) प्रा.डॉ. ए.बी. भगत	[signature]
२) प्रा.डॉ. एस एन. दांडगे	[signature]
३) प्रा. सी. एस. इंगोले	[signature]
४) प्रा. डॉ. एस. ए. लायडे	[signature]
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे	[signature]
६) श्री सिद्धार्थ गावंडे	S.P. Gawande

इतिवृत्त

ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ८०

ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र. ७ च्या दिनांक १२।३।२०२० च्या सभासूचनेनुसार दिनांक ७।४।२०२० सभा आयोजित केली होती.

परंतु कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे नियोजीत सभा होवू शकली नाही.

दि. ७।४।२०२०

सभा स्थगित करण्यात आली.
कोविड-१९ मुळे

२०२० - २०२१

Page No.: 7
Date: 11 /10 /20

सभा सूचना ०८

मा.
महोदय,
सस्नेह नमस्कार,
या सभा पूर्वसूचनेनुसार आपणास कुलविख्यात येते की, 'अॅन्टी रॅगिंग समिती' ची सभा (८ वी) आयोजन खालील प्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

१) सभेचा वार व दिनांक :- बुधवार - २०/१०/२०२०
२) सभेची वेळ :- दु. २ ते ४.
३) सभेचे स्थळ :- सेमिनार हॉल धरापूर

सभेपुढील विषय पुढीलप्रमाणे

१) विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे
२) विषय क्र. २ :- सत्र २०२०-२१ मध्ये महाविद्यालयात रॅगिंग होणार नाही यासंदर्भात उपाययोजना करणे
३) विषय क्र. ३ :- व्याख्यान आयोजीत करणेबाबत
४) विषय क्र. ४ :- रॅगिंग संदर्भात असलेले चित्रपट दाखविणेबाबत
५) विषय क्र. ५ :- रॅगिंग संदर्भात वर्तमानपत्रातून प्रसिद्ध झालेल्या बातम्या नोटीसबोर्डवर लावणेबाबत
६) विषय क्र. ६ :- अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय
७) विषय क्र. ७ :- आभार प्रदर्शन

दिनांक १७/१०/२०२०

SBM

Page No. :
Date : / /

नाव	स्वाक्षरी
१) प्रा.डॉ. ए.बी. भगत	[signature]
२) प्रा.डॉ. एस.एन. दांडगे	[signature]
३) प्रा. डॉ. सी.एस. इंगोले	[signature]
४) प्रा.डॉ. एस.ए. लायडे	[signature]
५) प्रा. एस.बी. सांगोळे	[signature]
६) कु. शुभांगी बी. पेठे	[signature]

इतिवृत्त

ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा - ०८

ॲन्टी रॅगिंग समितीसभा (०८) दि ११/१०/२०२० नुसार दिनांक २०/१०/२०२० ला दुपारी २ ते ३:०० या वेळात समिती सभा व्यवस्थापक प्रा.डॉ. अनिल भगत यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाली.

या सभेला पुढील सदस्य उपस्थित होते.

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत
२) प्रा डॉ. एस. एन दांडगे
३) प्रा. सी. एस. इंगोले
४) प्रा डॉ. एस. ए. तायडे
५) प्रा एस. बी. सांगोळे
६) कु शुभांगी बी. पेठे

१) विषय क्र. १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

ठराव क्र. १ मागील दिनांक २०/८/२०१९ रोजी झालेल्या सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करण्यात आले तसेच ७/४/२०२० रोजी स्थगित झालेल्या सभेला मंजूरी देण्यात आली.
सुचक :- प्रा. एस. बी. सांगोळे
अनुमोदक :- प्रा सी. एस. इंगोले

२) विषय क्र. २ सत्र २०२०-२१ मध्ये महाविद्यालयात रॅगिंग होणार नाही या संदर्भात उपाय योजना करणे.

ठराव क्र. २ सत्र २०२०-२१ मध्ये महाविद्यालयात कुठल्याही प्रकारची शिस्तीचा भंग करून वरीष्ठ विद्यार्थी नवीन प्रवेशित विद्यार्थ्यांना

Page No. :
Date : / /

त्रास देण्याचा प्रयत्न करीत असतील तर त्या संदर्भात महाविद्यालयातील दक्षिण समिती कडे ती जबाबदारी देण्यात आली. तसेच विद्यार्थ्यांना या गोष्टी पासून परावृत्त करण्यासाठी त्यांना "कप्रतिबंधक ॲन्टी रॅगिंग कायदा" च्या प्रती महाविद्यालय नोटीस बोर्ड वर लावण्याचे ठरविण्यात आले. तसेच वरिष्ठ विद्यार्थ्यांमध्ये कनिष्ठ विद्यार्थ्यांप्रती बंधुभावाची, सहकार्याची भावना निर्माण करण्यासाठी भावनात्मक बंधुभाव या विषयावर कार्यक्रम घेण्याचे ठरविण्यात आले. व त्याला सर्वांनी संमती दिली.

सुचक : प्रा डॉ. ए. बी. भगत
अनुमोदन : प्रा. सी. एस. इंगोले

हा ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला.

विषय क्र. ३ व्याख्यान आयोजित करण्याबाबत

ठराव क्र. ३ दरवर्षी प्रमाणे यावर्षी ही रॅगिंगच्या संदर्भात जे कायदे बनलेले आहेत त्या संदर्भाची माहिती विद्यार्थ्यांना देण्यासाठी ॲड. मनिषा इंगोले (चौधरी. L.L.B. L.L.M) यांच्या व्याख्यानाचा कार्यक्रम घेण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सुचक : प्रा डॉ. एस. एन. दांडगे
अनुमोदन : कु. शुभांगी पेठे

हा ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला.

विषय क्र. ४ रॅगिंग संदर्भात असलेला चित्रपट दाखविण्याबाबत

ठराव क्र ४ रॅगिंगचे दुष्परिणाम विद्यार्थ्यांमध्ये व समाजामध्ये कसे पडतात या संदर्भातील चित्रपट कोणते आहेत हे ठरविण्याचे काम प्रा. डॉ. एस. ए. तायडे यांच्याकडे देण्याचे ठरविण्यात व चित्रपटाचे आयोजन करण्याचे काम प्रा. सी. एस. इंगोले व प्रा. एस. बी. सांगोळे यांच्या कडे देण्याचे ठरविण्यात आले.

या चित्रपट दाखविल्यामुळे विद्यार्थ्यांचे मत परिवर्तन घडविण्याचे सार्थ विश्वास सर्वानुमते ठरविण्यात आला.

सुचक : प्रा. डॉ. ए. बी. भगत
अनुमोदन : प्रा. डॉ. एस. ए. तायडे

विषय क्र ५ :- रॅगिंग संदर्भातील वर्तमानपत्रातून येणाऱ्या बातम्या नोटिसबोर्डवर लावणेबाबत

ठराव क्र ५ :- विद्यार्थ्यांमध्ये रॅगिंगचे दुष्परिणाम कसे समाजामध्ये घडतात व त्यामी शिक्षा कशी मिळते या संदर्भात वर्तमानपत्रामध्ये येणाऱ्या बातम्याचे व लेखालेख हे नोटिसबोर्ड लावण्याचे ठरविण्यात आले.

सुचक : प्रा. एस. बी. सांगोळे
अनुमोदन : प्रा. सी. एस. इंगोले

विषय क्र. ६ अध्यक्षाच्या परवानगीने येणारे विषय

ठराव क्र ६ : अध्यक्षाच्या परवानगीने कोणताही वेळेवर विषय आला नाही त्यामुळे आभार मानून सभा समाप्त करण्याचे ठरविण्यात आले.

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

दिनांक २०/१०/२०२०
दारापूर

नाव	स्वाक्षरी
१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत	२०/१०/२०२०
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे	
३) प्रा. सी. एस. इंगोले	
४) प्रा. डॉ. एस. ए. लायडे	
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे	
६) कु. शुभांगी बी. पेठे	

Date 22 / 4 / 2021

सभा सूचना ०९

ॲन्टी रॅगिंग सभा क्र.

मा.

महोदय,

सस्नेह नमस्कार,

या सभासूचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की, सत्र २०२०-२१ मध्येील "ॲन्टी रॅगिंग समिती ०९ आढावा सभा" घेण्याचे ठरले होते. पण कोविड २०१९ चा प्राईभाव व लॉकडाऊन असल्यामुळे ही ~~सभा~~ दिनांक २१/४/२०२१ या दिवशी होणारी सभा स्थगित करण्यात आली आहे. तसेच यावर्षी महाविद्यालय विद्यार्थ्यांसाठी बंद असल्याने असा कोणताही अनुचित प्रकार घडलेला नसल्याने अध्यक्षांच्या आदेशान्वये ही सभा स्थगित करण्यात आली आहे याची सर्वांनी नोंद घ्यावी.

दिनांक : २१/४/२०२१

छारापूर

नाव	स्वाक्षरी
१) प्रा डॉ. ए. बी. भगत	[signature]
२) प्रा डॉ. एस एन हांडगे	[signature]
३) प्रा सी. एस इंगोले	[signature]
४) प्रा डॉ. एस ए. तायडे	[signature]
५) प्रा एस. बी. सांगोळे	[signature]
६) कु शुभांगी बी. पेठे.	[signature]

२०२१-२२

Page No.: 11
Date: / /

सत्र २०२१ - २०२२

सभा सूचना - १०

मा.
महोदय,
सस्नेह नमस्कार
सभापूर्वसूचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की, 'कॅन्टी रॅगिंग समिती' ची सभा (१०) आयोजन खालील प्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

१) सभेचा वार व दिनांक : २८/१०/२०२१ ~~[illegible]~~ गुरुवार
२) सभेची वेळ : दु. ३ ते ४
३) सभेचे स्थळ : सेमिनॉर हॉल, दारापूर

सभेपुढील विषय पुढील प्रमाणे

विषय क्र. १
(१) मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

विषय क्र. २
(२) सत्र २०२१ - २२ मध्ये कुठल्याही प्रकारची रॅगिंग होणार नाही यासाठी उपाययोजना करणे

(३) विषय क्र. ३
व्याख्यान आयोजीत करणे

(४) विषय क्र. ४
रॅगिंग संदर्भात वर्तमानपत्रातून छापून येणाऱ्या बातम्याचे कात्रण फलकावर लावणे

(५) विषय क्र. ५
अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

(६) विषय क्र. ६
आभार प्रदर्शन

दिनांक २८/१०/२०२१
दारापूर

Date : / /

सभासदांचे नाव	स्वाक्षरी
१) प्रा. डॉ. ए बी भगत	
२) प्रा. डॉ. एस एन दांडगे	
३) प्रा. सी एस इंगोले	
४) प्रा. डॉ. एस. ए. ताथडे	
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे	
६) कु. मोनाली मावळे	मो. मावळे

२०२१-२२

Page No. : 12
Date : / /

इतिवृत्त सभा क्र. ७०

अँन्टी रॅगिंग समिती सभा - ७०

अँन्टी रॅगिंग समिती सभा दि. १५/१०/२०२१ शुक्रवार रोजी दुपारी ३ ते ४ या वेळात समिती समन्वयक प्रा. डॉ. अनिल नि. भगत यांच्या अध्यक्षतेखाली सेमिनार हॉल मध्ये पार पडली.

या सभेला पुढील सभासद हजर होते स्वाक्षरी

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत समन्वयक
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दोंडगे सदस्य
३) प्रा. सौ. एस. इंगोले —"—
४) प्रा. डॉ. एस. ए. तायडे —"—
५) प्रा. एस. बी. सांगोळे —"—
६) कु. सोनाली गावंडे विद्यार्थी प्रतिनिधी

विषय क्र. १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

ठराव क्र. १ मागील सभा २०/४/२०२० ला नियोजित होती. परंतु कोविड-१९ चा प्रादुर्भाव लक्षात घेता ही सभा अध्यक्षांनी स्थगित केली होती. या स्थगित केलेल्या सभेचा ठराव घेवून तो सर्वसंमतीने मंजूर करण्यात आला.

सूचक : ए. बी. भगत
अनुमोदक : एस. ए. तायडे

विषय क्र. २ सन २०२१-२२ मध्ये कुठल्याही प्रकारची रॅगिंग होणार नाही या संदर्भात उपाययोजना करणे.

ठराव क्र. २ : या विषयावर चर्चा करतांना असे मागील वर्षीत कोविड-१९ च्या प्रभाव असल्याने महाविद्यालय पूर्णत: सुरु झाले नव्हते. परंतु या वर्षात हा प्रभाव कमी असल्याने महाविद्यालय पूर्ण. क्षमता सुरु आहे.

Scanned with OKEN Scanner

अजून दिड महिन्याच्या कालावधीत कुठल्याही प्रकारचे रॅगिंग महाविद्यालय झालेले नाही परंतु जेव्हा १००% महाविद्यालय सुरू होईल त्यादृष्टीने वरीष्ठ वर्गाच्या विद्यार्थ्यांना नवीन प्रवेशीत विद्यार्थ्यांशी प्रेमाचे संबंध निर्माण झाले पाहिजे, सहकार्याची भावना त्यांच्यात निर्माण करण्याचे सर्व शिक्षकांनी भूमिका पार पाडावी. तसेच वर्गात रॅगिंग संदर्भात जनजागृती करण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सुचक : प्रा सी. एस. इंगोले
अनुमोदक : प्रा सारिका दांडेगे

विषय क्र ३ व्याख्यान आयोजीत करणे

ठराव क्र ३: रॅगिंग संदर्भातील कायद्याची जाण विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होण्याच्या दृष्टीने, पोलीस अधिकारी वा वकील/न्यायधीश यांचेकडे राखाद्याचे व्याख्यान आयोजीत करण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सुचक : प्रा एस बी सांगोळे
अनुमोदन : मोमाली मावळे

विषय क्र ४ रॅगिंग संदर्भात वर्तमानपत्रात छापून येणाऱ्या बातम्याचे कागद सूचना फलकावर लावणे बाबत

ठराव क्र ४: रॅगिंग चे कसे दुष्परिणाम विद्यार्थ्यांवर व समाजावर पडतात या संदर्भात वर्तमानपत्रामध्ये जे लेख लिहून येतात त्यांचे कागद व रॅगिंग कुठे झालेले असले तर त्यांच्या येणाऱ्या बातम्या त्यामध्ये कोणता दंड, सजा झालेली आहे अशा बातम्या सूचना फलकावर लावून विद्यार्थ्यांमध्ये

लागू करून जनजागृती घडविण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सूचक : प्रा डॉ. ए. बी भगत
अनुमोदक : प्रा एस एन दांडगे

विषय क्र ५ अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र ६ या वेळेस रॅगिंग संदर्भातील मूणी व वाक्यप्रचार महाविद्यालय परिसरात लावण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सूचक : कु. मोनाली मावळे
अनुमोदक : प्रा एस ए. तायडे

विषय क्र ६ आभार प्रदर्शन

ठराव क्र ६ शेवटी अध्यक्षांनी सर्व सदस्यांचे आभार मानून सभा समाप्ती झाल्याचे सांगितले व पुढील सभेत वेगळ्या विषयावर सभा होण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

दि- २८/१०/२०२१
दारापूर

नाव	स्वाक्षरी
१) प्रा ए बी भगत	[signature]
२) प्रा डॉ एस एन दांडगे	[signature]
३) प्रा. सी. एस दंगोले	[signature]
४) प्रा डॉ. एस ए. तायडे	[signature]
५) प्रा एस. बी. सांगोळे	[signature]
६) कु मोनाली मावळे	मो मावळे

२०२२

सभा सुचना - ११

मा. महोदय,
सस्नेह नमस्कार,
सभापूर्व सुचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की, ॲग्री रॅगिंग समिती ची सभा - ११ चे आयोजन खालील प्रमाणे करण्यात येत आहे

(१) सभेचा वार व दिनांक : १० मे २०२२ मंगळवार
(२) सभेची वेळ : दुपारी ३:३० ते ४:३०
(३) सभेचे स्थळ : मराठी विभाग

तरी आपण सभेला वेळेवर उपस्थित राहावे

सभेसमोरील विषय :→

१) विषय क्र. १ > मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

विषय क्र. २ > विद्यार्थ्यांची तक्रार आल्ली असल्यास त्यावर उपाय योजने बाबत

विषय क्र. ३ > मागील सभेने ठरल्याप्रमाणे ~~[illegible]~~ त्याच्याबाबत काय काय फायदा झाल्याबाबत

विषय क्र. ४) मा. अध्यक्षाच्या परवानगी ने वेळेवर येणारे विषय.

विषय क्र. ५) आभार प्रदर्शन

दिनांक : ६ मे २०२२
दारापूर

Page No. :
Date : / /

सभासदांची नांवे	स्वाक्षरी
(१) प्रा डॉ. प. बी भगत	
(२) प्रा डॉ. वस.प्र. दांडगे	
(३) प्रा. सी. वस. इंगोले	
(४) प्रा डॉ. वस. प. तायडे	
(५) प्रा. वस बी सांगोळे	
(६) कु. मोकाली मावळे	मो.मावळे

Date : / /

इतिवृत्त सभा क्र. ११

ठरल्याप्रमाणे 'कॅन्टी रॉगीग समिती' सभा क्र ११ दि. १० मे २०२२ ला दुपारी ४ तेपु च्या दरम्यान समिती समन्वयक प्रा. डॉ. प. बी. भगत याच्या अध्यक्षते खाली मराठी विभागामध्ये पार पडली.

या सभेला पुढील सभासद हजर होते.

	नाव	पद	स्वाक्षरी
(१)	प्रा. डॉ. प. बी. भगत	समन्वयक	[signature]
(२)	प्रा. डॉ. पस. प. न. दांडगे	सदस्य	[signature]
(३)	प्रा. सी. पस. इंगोले	—"—	[signature]
(४)	प्रा. डॉ. पस. प. तायडे	—"—	[signature]
(५)	प्रा. एस. बी. सांगोळे	—"—	[signature]
(६)	कु. मोनाली मावळे	विद्यार्थी प्रतिनिधी	मो. मावळे

विषय क्र. १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

ठराव क्र. १ मागील सभा दि. १०/२०२२ रोजी पार पडली होती. या सभेत पार पडलेल्या ठरावाचे वाचन प्रा. प. बी. भगत यांनी केले. त्याला सर्व सभासदांना अनुमती प्रदान केली.

सूचक : प्रा. एस. बी. सांगोळे

अनुमोदक : प्रा. डॉ. पस. प. तायडे

विषय क्र. २ :- विद्यार्थ्यांची तक्रार आल्यास त्यावरील उपाय योजना बाबत

ठराव क्र. २ :- सन २०२१-२२ या ही कोरोना प्रादुर्भावाचा असल्याने या सत्रात विद्यार्थ्यांची उपस्थिती काही काळ बंद असल्याने ऑफ्लाइन होती. ऑफ्लाइन मध्ये ५०% ही होती. त्यामुळे रॅगिंग संदर्भात कुठलीच तक्रार

Date : / /

न आल्याचे समन्वयकांनी सांगितले. तसेच जर काही तक्रार आली असली तर त्याचे समुपदेशन करून किंवा दंडात्मक कारवाई करून सोडवल्यात आली असते असे समन्वयकांनी सांगितले त्याला सर्वांनी सहमती दर्शविली

सूचक : प्रा. मनिल भगत
अनुमोदक : प्रा. पद्म. पन दांडगे

विषय क्र ३ मागील सभेत ठरल्याप्रमाणे व्याख्यानाचा काय फायदा झाल्याबाबत

ठराव क्र ३ :- मागील सभेत विद्यार्थ्यांना समुपदेश करण्याचा उद्देश्याने व्याख्यानाचे आयोजन करण्याचे ठरले होते त्यानुसार खालापूर ~~स्टे~~ पोलीस स्टेशन चे ठाणेदार मा भगत साहेब यांचे व्याख्यान ठेवण्यात आले होते. व त्यांनी रॅगिंग संदर्भात असलेली कलमे, सजा, दंड याची माहीती विद्यार्थ्यांना दिली होती. त्याची माहीती विद्यार्थ्यांना झाल्याने काही विद्यार्थ्यांनी प्रथमतः असे ही कायदे असतात ~~म~~ हे आम्हाला माहीती नव्हते आबद्दल आपले मत नोंदवले. व जर कोणी अश्या प्रकारे आम्हास जाच देत असले तर त्याला कायद्याचे भान जाणवून असे सांगितल्याचे कु मोनाली मावळे यांनी सांगितले.
यावर त्या व्याख्यानाचा चांगला परिणाम विद्यार्थ्यां मध्ये घडल्याचे सर्वसंमतीने मान्य करण्यात आले

सूचक : प्रा. पद्म. ए. तायडे
अनुमोदन : कु मोनाली मावळे

२०२२-२३

सभा सूचना - १२

मा महोदय,
सप्रेम नमस्कार,
सभासूचनेनुसार आपणास कळविण्यात येते की 'मॅन्टी रॅगिंग समिती' ची सभा १२ चे आयोजन खालीलप्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

(१) सभेचा वार व दिनांक : १९ जुलै २०२२
(२) सभेची वेळ : ३:०० ते ४:००
(३) सभेचे स्थळ : मराठी विभाग

तरी आपण सभेला वेळेवर उपस्थित राहावे

सभेसमोरील विषय :-

विषय क्र १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणेबाबत.

विषय क्र २ :- 'रॅगिंग' संदर्भात विद्यार्थ्यांमध्ये जागृती घडविण्यासाठी कार्यक्रम सुचविणेबाबत

विषय क्र ३ :- रॅगिंग संदर्भात विद्यार्थ्यांना अवगत करणेसाठी चित्रपट दाखविणेबाबत

विषय क्र ४ :- विद्यार्थ्यांमध्ये शिस्तीचा भंग होणार नाही यासाठी उपाययोजना बाबत

विषय क्र ५ :- एन.एस.एस मध्ये वरिष्ठ व कनिष्ठ हा भेद असतो तो नष्ट करण्याबाबत उपाययोजना

विषय क्र ६ वेळेवर अध्यक्षाच्या परवानगीने विषय.

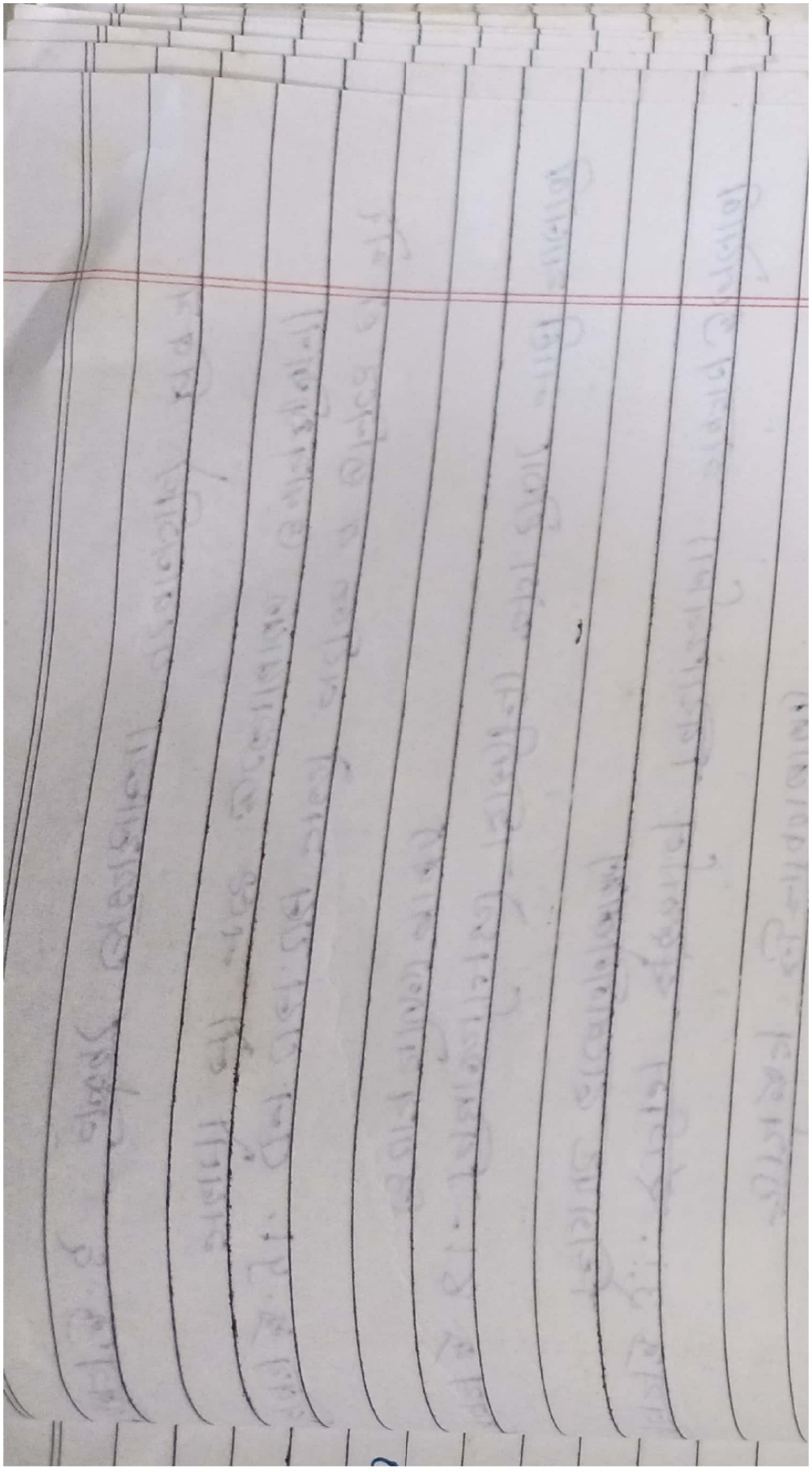

Scanned with OKEN Scanner

इतिवृत्त सभा क्र. 12

ठरल्याप्रमाणे 'ॲन्टिरॅगिंग समिती सभा १२ दि. १९ जूलै २०२२ रोजी दुपारी ३ ते ४:०० वाजता समिती समन्वयक प्रा. डॉ. ए. बी. भगत यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडली.

या सभेला पुढील सभासद हजर होते

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
३) प्रा. सी. एस. इंगोले
४) प्रा. डॉ. एस. ए. लायडे
५) प्रा. डॉ. एस. बी. सांगारे
६) कु. वैष्णवी निंबेकर

विषय क्र. १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

ठराव क्र. १ मागील सभा दि. १० मे २०२२ रोजी पार पडली होती. या सभेत पार पडलेल्या ठरावाचे वाचन प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी वाचन केले त्याला सर्व सभासदांनी एकमताने मंजूर करण्यात आले.

विषय क्र. २ 'रॅगिंग संदर्भात' विद्यार्थ्यांमध्ये जागृती घडविण्यास कार्यक्रम सुचविणेबाबत

ठराव क्र. २ सत्र २०२१-२२ मध्ये महाविद्यालयात कोणत्याही प्रकारची रॅगिंग ची कृती घडून आली नव्हती. तरी या सत्रात महाविद्यालयात हा प्रकार घडू नये म्हणून यावर सभेत चर्चा घडविण्यात आली. त्यासाठी महाविद्यालयात जी शिस्त समिती आहे. त्यांना त्या संबंधात अवगत करण्याचे ठरविण्यात

आले. ॲन्टी रॅगिंग संदर्भातील पत्रके महाविद्यालयात नाटून व नोटीस बोर्ड लावण्याचे प्रा. लायडे यांनी सूचित केले. तसेच वरिष्ठ जे विद्यार्थी आहे त्यांनी नवीन प्रवेशित विद्यार्थ्यांचा दिनांक 20 जुलैस्टस रोजी Welcome Day ठरविण्यात आले व त्यामध्ये शिक्षकांनी बंधुभावाची प्रेरणा निर्माण करण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सूचक : प्रा. व. बी. भगत
अनुमोदक : प्रा. एस. एन. दाडेगे

विषय क्र. 3 रॅगिंग संदर्भात विद्यार्थ्यांना अवगत करणेसाठी इंटरनेट वरील लघुफिल्म दाखविणेबाबत

ठराव क्र. 3 रॅगिंग घेतलेल्याने विद्यार्थ्यांमध्ये कसे दुष्परिणाम घडतात याचे चित्रपट दाखविण्याची सूचीकेली असता प्रा. लायडे यांनी इंटरनेटचे जे रॅगिंग संदर्भातील लघुफिल्म असतात त्या विद्यार्थ्यांना दाखवून त्यामध्ये जनजागृती घडविण्याचे कार्य करावे ही व हि जबाबदारी त्यांनी स्वतः पार पाडण्याचे ठरविले त्याला सर्व सभासदांनी एकमताने मंजूरी प्रदान केली

सूचक : प्रा. सी. एस. इंगाले
अनुमोदक : प्रा. एस. लायडे
ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला.

विषय क्र. 4 विद्यार्थ्यांमध्ये शिस्तीचा भंग होणार नाही याबाबत उपाययोजना करणेबाबत

ठराव क्र.४ महाविद्यालयात जी शिस्त समिती आहे त्या शिस्त समितीने आतापर्यंत महाविद्यालय कुठल्याही प्रकारची रॅगिंग होणार नाही याची दक्षता परीपूर्ण पार पाडली आहे. महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांना व कर्मचारी यांना एक शिस्तीची नियमावली आहे. त्यांचे पालन सर्वांनी करावे ही ताकीद प्राचार्य तर्फे देण्याचे ठरविण्यात आले. तसेच ज्या कुणालाही शिस्तीचे उल्लंघन होणाचे दिसून असले त्यावर कठोर कारवाई करण्यात यावी असे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सुचक :- डॉ. एस. बी. खंडारे
अनुमोदन :- प्रा. सी. एस. इंगोले

ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला.

विषय क्र.५ एन.एन.एस. मध्ये वरीष्ठ व कनिष्ठ हा भेद असतो तो नष्ट करण्यासाठी उपाय योजना करणे

ठराव क्र.५ महाविद्यालयात व्यावसायीक शिक्षण पद्धतीचे शिक्षण देणारे असल्याने व ग्रामीण भागातील असल्याने यामध्ये रॅगिंग चा प्रकार होत नाही. पण महाविद्यालयामध्ये N.S.S. राष्ट्रीय सेवा योजना चा युनिट आहे. व त्यामध्ये वरीष्ठ व कनिष्ठ विद्यार्थी असा भेद समितीला आढळला आहे. त्यासाठी यावर समजे चर्चा घडविण्यात आली. N.S.S. चे समन्वयक प्रा. एस. एन. दोडगे व उपसमन्वय प्रा. वाय. ही हरने यांना यावर काय उपाययोजना करता येतील हे लेखी स्वरूपात मागण्याचे ठरविले होते व तसा अहवाल त्यांच्या कडून आला होता. त्यानुसार हा भेद नष्ट करण्यासाठी

वरील व कनिष्ठ विद्यार्थ्यांनी समुपदेशक जबाबदारी देण्याचे ठरविण्यात आले. त्याला सर्वानुमते मंजूरी प्रदान करण्यात आली.

सूचक : प्रा. प. बी. भगत
अनुमोदन : डॉ. एस. एन. दांडेगे

ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला.

विषय : क्र. ६ वेळेवर अध्यक्षाच्या परवानगीने येणारे विषय

ठराव क्र. ६ : सभा समितीकडे जाणे पर्यंत कुठल्याही नवीन विषय समिती कडे अल्पमतसत्याने अध्यक्षांनी सर्वांचे आभार मानून सभा समाप्त झाल्याचे ठरविण्यात आले. याला सर्वांनी मान्यता प्रदान केली.

सूचक : डॉ. ए. बी. भगत
अनुमोदन : डॉ. एस. बी. खंडारे

दि. १७ जुलै २०२२
दारापूर

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडेगे
३) प्रा. सी. एस. ईगाळे
४) प्रा. डॉ. एस. ए. तायडे
५) प्रा. डॉ. एस. बी. खंडारे
६) कु. वैष्णवी निमेवर

सभा सुचना १२

मा. महोदय,
सस्नेह नमस्कार,
सभासुचनेमुसार आपणास कळविण्यास येते की 'अँटी रॅगिंग समिती' ची १२ चे आयोजन खालीलप्रमाणे करण्यात आलेले आहे

१) सभेचा वार व दिनांक :- २५/एप्रील २०२३
२) सभेची वेळ :- १२ ते १२:०० सकाळ
३) सभेचे स्थळ :- मराठी विभाग

तरी आपण सर्व सभासदांनी वेळेवर हजर रहावे

सभेसमोरील विषय :

विषयक्र.१ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणेबाबत

विषयक्र.२ या सत्रात रॅगिंग संदर्भात तक्रार आली असले त्यावर कोणती उपाययोजना केली त्याचा आढावा घेणेबाबत

विषयक्र.३ पुढील सत्रासाठी उपाययोजने मध्ये कोणत्या सुधारण्या करण्या या बाबत.

विषयक्र.४ अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर घेणारे विषय

विषयक्र.५ आभार प्रदर्शन

दि. २२ एप्रील २०२३
दारापूर

—(P.T.O)→

Page No. :
Date : / /

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
३) प्रा. डॉ. एस. ए. लायरे
४) प्रा. सी. एस. इंगोले
५) प्रा. डॉ. एस. बी. खंडारे
६) कु. वैष्णवी निथेकर

इतिवृत्त सभा क्र. १२

सभा सुचनेनुसार ॲन्टी रॅगीज समिती सभा क्र. १२ दि. २७/०४/२०२३ ला सकाळी ११ ते १२ या वेळात मराठी विभागामध्ये प्रा. ए.बी. भगत यांच्या अध्यक्षतेखाली सभा पार पडली.

या सभेला पुढील सभासद हजर होते

१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगत
२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
३) प्रा. डॉ. एस. ए. लायडे
४) प्रा. सी. एस. इंगोले
५) प्रा. डॉ. एस. बी. खंडारे
६) कु. वैष्णवी निशेवर

विषय क्र. १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणेबाबत

ठराव क्र. १ दि. ११ जुलै २०२२ ला जी सभा पार पडली होती तिचे अहवाल वाचन डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी केले त्याला सर्व सभासदांनी मान्यता प्रदान केली

सूचक: प्रा. ए. बी. भगत
अनुमोदन प्रा. एस. बी. खंडारे

विषय क्र. २ या सभात रॅगिंग संदर्भात तक्रार आली असले त्यावर कोणती उपाययोजना केली त्याचा आढावा घेणेबाबत

ठराव क्र. २: सन २०२२-२३ मध्ये महाविद्यालयाने ज्या रॅगिंग संदर्भात ज्या उपाययोजना केल्या होत्या

त्यामुळे महाविद्यालयात रॅगींगचा कुठल्याही प्रकार घडल्याचे आढळून आले नाही व तशी प्रकार समिती कडे आलेली नव्हती. त्यावर यची करतांना महाविद्यालयात जी शिक्षा समिती आहे तिचे महाविद्यालयात ज्या नियमावली आहेत त्याचे कारेकारे पण पालन केल्याचे आढळून आले. समितीने विद्यार्थ्यांमध्ये जनजागृती व कठोर नियमाची जाण विद्यार्थ्यांना विविध कार्यक्रम राबवून दिली त्यामुळे कुठलाही अनुचित प्रकार घडला नसल्याचे प्रा. ए. बी. भगत यांनी सांगितले. व पुढील वर्षी अश्याच प्रकारे उपाययोजना राबविण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले. त्याला सर्वांनी मंजूरात प्रदान केली.

सुचक :- प्रा. ए. बी. भगत
अनुमोदन प्रा. एस. ए. बायडे

ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला.

विषय क्र. ३ पुढील सत्रासाठी उपाययोजनेत कोणत्या सुधारणा कराव्या याबाबत

ठराव क्र. ३ ~~[illegible]~~ या सत्रामध्ये ज्या उपाययोजना रॅगिंग संदर्भात समितीने राबविल्या होत्या. तश्याच पुढील सत्रात सुरु ठेवायच्या की आणखी काही नवीन पद्धती अवलंबियाच्या या संदर्भात यची घडविण्यात आली असता प्रा. दांडगे यांनी एक मुद्दा उपस्थित केला की आपल्या महाविद्यालयाच्या शिक्षा पालन समितीमुळे शारीरिक रॅगिंग होऊ शकत नाही पण आता सर्व जग डिजीटल झालेले आहे अश्या वेळेस

Date : / /

समाजमाध्यमातून जसे Whatsapp, Netflix, इंस्टाग्राम, फेसबुक ईमेल या द्वारा इतर रंगींग संदर्भातला प्रकार घडला तर त्यावर काय उपाययोजना करता येतील हा मुद्दा उपस्थित केला असता त्यावर विस्तारावे चर्चा घडवून आणण्यात आला. त्यावर उपाययोजना काय ~~आल्या~~ व कश्या करावा या संदर्भात प्राचार्य, शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्या कडून मते मागवून पुढील सभाच्या पहीला सभेमध्ये त्यानुसार उपाययोजना व नियम तयार करण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले

सूचक : डॉ. एस. एन. दांडेगे
अनुमोदन : डॉ. एस. ए. तायडे

ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला.

विषय क्र. ४ अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. ४ सभासमाप्त होईपर्यंत कुठल्याही नवीन विषय अध्यक्षाकडे न आल्याने सर्व सभासदांचे आभार मानून सभा समाप्त करण्यात आली त्याला सर्वांनी संमती प्रदान केली

सूचक : प्रा. ए. बी. भगत
अनुमोदन : प्रा. सी. एस. ईमाले

दि. २७/४/२०२२

१) प्रा. ए. बी. भगत
२) प्रा. एस. एन. दांडेगे
३) प्रा. एस. ए. तायडे
४) प्रा. सी. एस. ईमाले
५) प्रा. एस. बी. खंडारे
६) श्री. बंगावी निंबेकर

२०२३-२०२४

सभा सूचना (१४ वी)

मा. महोदय,
सस्नेह नमस्कार
सभासूचनेनुसार आपणास सविनय कळविण्यात येते की, "ॲण्टी रॅगिंग समिती" ची १४ वी चे आयोजन खालील प्रमाणे करण्यात आलेले आहे

१) सभेची तारीख व वार : ११/०७/२०२३ मंगळवार
२) सभेची वेळ : १२.०० ते १.००
३) सभेचे स्थळ : मराठी विभाग

तरी आपण सर्व सभासदांनी वेळेवर हजर राहावे

सभेसमोरील विषय पुढील प्रमाणे राहील —

१) विषय क्र १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

२) विषय क्र. २ नवीन CBCS / NEP शिक्षण पद्धतीत समितीची भूमिका कशी राहील

३) विषय क्र ३ : या सत्रामध्ये रॅगिंग न होण्यासाठी घ्यावयाच्या उपाययोजना बाबत

४) विषय क्र. ४ : नवनवीन उपाययोजना सूचविण्याबाबत इतर महाविद्यालयात जाऊन चौकशी करणेबाबत

५) विषय क्र ५ : अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर होणारे विषय

६) विषय क्र ६ आभार प्रदर्शन

दिनांक १०/०७/२०२३

दारापूर

क्र	नाव	पद	स्वाक्षरी
१)	डॉ. प्रा. डा. बी. अगल	समन्वयक	[signature]
२)	प्रा. डॉ. रास. पन हांडगे	सचिव	[signature]
३)	प्रा. सी. रास. कंगाले	सदस्य	[signature]
४)	प्रा. डॉ. रास. डा. लायडे	— " —	[signature]
५)	प्रा. डॉ. रास. बी. खंडारे	— " —	[signature]
६)	कु. वैष्णवी निमेकर	विद्यार्थी प्रतिनिधी	वैष्णवी निमेकर

विय

०रा

इतिवृत्त सभा क्र. १४

सभा सूचनेनुसार 'अँग्री रॉगीग समिती' सभा क्र १४ दि. ११/०७/२०२३ ला दुपारी १२ ते १:०० या दरम्यान मराठी विभागामध्ये प्रा डॉ. ए. बी मगन यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडली
या सभेला पुढील सभासद हजर होते

(१) प्रा डॉ. ए. बी मगन
(२) प्रा डॉ एस. एन. दांडगे
(३) प्रा. सी. एस. इंगोले
(४) प्रा डॉ. एस. ए. बायडे
(५) प्रा डॉ. एस. बी. खंडारे
(६) कु वैष्णवी निमेकर

वैष्णवी निमेकर

विषय क्र. १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

ठराव क्र. १ दि. २७/४/२०२३ ला जी सभा पार पडली होती तिचे इतिवृत्त वाचन प्रा डॉ. एस. एन दांडगे यांनी केले त्याला सर्वांनी अनुमती प्रदान केली.
सूचक: प्रा डॉ ए बी मगन
अनुमोदन: प्रा. सी एस. इंगोले
ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला

विषय क्र. २ नवीन CBCS / NEP शिक्षण पद्धतीमध्ये समितीची भूमिका काय राहील.

ठराव क्र. २ या विषयावर समितीमध्ये विस्तृत चर्चा करण्यात आली. नवीन सत्र पद्धतीमध्ये बी.ए. व बि.कॉम भाग १ मध्ये CBCS शिक्षण पद्धती लागू झालेली आहे व पुढील काळात NEP ही पद्धत लागू होईल

तेव्हा विद्यार्थ्यांच्या अभ्यासक्रमामध्ये प्रात्यक्षिक हा भाग मोठ्या प्रमाणात येईल. अशा वेळेस अनेक विद्यार्थी हा वरिष्ठ विद्यार्थ्यांकडे प्रात्यक्षिके व नवनवीन अभ्यासक्रमासाठी जातील तेव्हा बरीच विद्यार्थिनी कनिष्ठ विद्यार्थ्यांची नाड घरून होणार नाही यासाठी काय करावे यासंदर्भात जहल चर्चा झाली त्यामध्ये विद्यार्थ्यांमध्ये समन्वयक समिती स्थापन करण्याचे ठरले. त्यामध्ये ८ जणांची समिती स्थापन करण्याची जबाबदारी प्रा. डॉ. ए. तायडे यांच्या कडे देण्यात आली व तायडे सरांनी त्या संदर्भात वरीष्ठ विद्यार्थ्यांमध्ये मनोगती अशा स्वरूपाचे संदेश त्यांच्याद्वारे चर्चा घडून त्या कनिष्ठ विद्यार्थ्यांना मदत कशी करायची हे यांनी त्या समिती मार्फत सांगावे असे सर्वानुमते ठरविण्यात आले.

सूचक: प्रा. डॉ. खंडेराव सोनोने
अनुमोदक: प्रा. डॉ. डॉ. ए. तायडे

ठराव सर्वानुमते पारीत करण्यात आला

विषय क्र. ३ हया सत्रात २०२३-२४ मध्ये रोगीच होणार नाही यासाठी उपाययोजना सुचविणेबाबत

ठराव क्र. ३ सदरच्या सभेमध्ये वरिष्ठ विद्यार्थ्यांनी उपाययोजना जाणून घेतल्या त्याबद्दलची चर्चा झालेली होती. त्यामध्ये महाविद्यालयाच्या कॅम्पसमध्ये कुठे अस्वच्छता राहणार नाही याची दक्षता घेतली. पाणी, भोजनातून वेगवेगळे रोगाचे होणारे संसर्ग टाळण्यासाठी काय उपाययोजना करता येतील याबद्दल चर्चा झाली. त्यामध्ये विद्यार्थ्यांमध्ये समन्वयक समिती स्थापन करण्याचे ठरले. त्यामध्ये ८ जणांची समिती स्थापन करण्याची जबाबदारी प्रा. डॉ. ए. तायडे यांच्या कडे देण्यात आली व तायडे सरांनी त्या संदर्भात वरीष्ठ विद्यार्थ्यांमध्ये मनोगती अशा स्वरूपाचे संदेश त्यांच्याद्वारे चर्चा घडून त्या कनिष्ठ विद्यार्थ्यांना मदत कशी करायची हे यांनी त्या समिती मार्फत सांगावे असे सर्वानुमते ठरविण्यात आले.

सूचक: प्रा. डॉ. खंडेराव सोनोने
अनुमोदक: प्रा. डॉ. डॉ. ए. तायडे

ठराव सर्वानुमते पारीत करण्यात आला

विषय क्र. ३ हया सत्रात २०२३-२४ मध्ये रोगीच होणार नाही यासाठी उपाययोजना सुचविणेबाबत

ठराव क्र. ३ सदरच्या सभेमध्ये वरिष्ठ विद्यार्थ्यांनी उपाययोजना जाणून घेतल्या त्याबद्दलची चर्चा झालेली होती. त्यामध्ये महाविद्यालयाच्या कॅम्पसमध्ये कुठे अस्वच्छता राहणार नाही याची दक्षता घेतली. पाणी, भोजनातून वेगवेगळे रोगाचे होणारे संसर्ग टाळण्यासाठी काय उपाययोजना करता येतील याबद्दल चर्चा झाली. त्यामध्ये विद्यार्थ्यांमध्ये समन्वयक समिती स्थापन करण्याचे ठरले. त्यामध्ये ८ जणांची समिती स्थापन करण्याची जबाबदारी प्रा. डॉ. ए. तायडे यांच्या कडे देण्यात आली व तायडे सरांनी त्या संदर्भात वरीष्ठ विद्यार्थ्यांमध्ये मनोगती अशा स्वरूपाचे संदेश त्यांच्याद्वारे चर्चा घडून त्या कनिष्ठ विद्यार्थ्यांना मदत कशी करायची हे यांनी त्या समिती मार्फत सांगावे असे सर्वानुमते ठरविण्यात आले.

Date : / /

वर गहन चर्चा करण्यात आली. यागील सर्वेक्षणाचे विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर व पालक यांच्या कडून मते मागविण्यात आली होती. त्यामध्ये पालक व विद्यार्थी कडून नगण्य स्वरूपाच्या उपाययोजना आल्या होत्या तेव्हा समितीमधील सदस्यांनी आपआपली मते मांडली त्यानुसार विद्यार्थ्यांचा जो whatsup गुप असतो त्यावर अशा प्रकारची रॅगिंग न करता प्रेमाने व सामोपचाराने कसे राहायचे आच्या सूचना नेहमी टाकायच्या ठरल्या तसेच ज्याची कोणी रॅगिंग होत असेल त्याच्या कडून whatsup group करावे असे करण्याचे ठरविण्यात आले.

सूचक : प्रा. सी. एस. इंगोले
अनुमोदक : प्रा. डॉ. एस. एन. होगे

ठराव सर्वानुमते पारीत करण्यात आला

विषय क्र. ४ नवनवीन उपाययोजना सुचविण्याबाबत इतर महाविद्यालयात जाऊन चौकशी करणेबाबत

ठराव क्र. ४ : या विषयावर समितीमध्ये चर्चा करीत असताना प्रा. डॉ. एस. बी. खंडारे यांच्या अध्यक्षतेखाली दोन विद्यार्थी घेऊन एक समिती गठीत करण्यात आली. या समितीने अमरावतीत येथे जाऊन विद्यापीठ, डॉ. पी.डी. एम. सी. अमरावती शासकीय इंजि. महाविद्यालय, शासकीय, डी. एम. डी. अमरावती येथे जाऊन तेथील अँटी रॅगिंग समितीशी चर्चा करून त्या कशा उपाययोजना राबविताना याची माहिती लिहून आणून आपल्या महाविद्यालयात तशा उपाययोजना करता येतील काय या संदर्भात प्राचार्यांशी चर्चा घडवून व त्यांच्या ~~समिती~~ समितीने त्याला मान्यता घेऊन तशा उपाययोजना महाविद्यालयात करण्याचे ठरविण्यात आले.

Scanned with OKEN Scanner

सूचक :- प्रा. ए. बी. भगम
अनुमोदक :- प्रा. एस. बी. खंडारे

ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला

विषय क्र. ५ : अध्यक्षाच्या परवानगीने वगैरे घेणारे विषय

ठराव क्र. ५ : अध्यक्षाकडे कुठल्याही प्रकारचे विषय सभा समाप्तीकडे जाईपर्यंत न आल्याने अध्यक्षाने सर्व सभासदांचे आभार मानून सभा समाप्त झाल्याचे घोषीत केली व पुढील सभा ही एप्रील २०२४ मध्ये घेण्याचे ठरविण्यात आले

सूचक :- प्रा. ए. बी. भगम
अनुमोदक :- प्रा. एस. एन. दांडगे

ठराव सर्वानुमते पारीत करण्यात आला.

दिनांक ११/०७/२०२३
दारापूर

(१) प्रा. डॉ. ए. बी. भगम
(२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
(३) प्रा. सी. एस. इंगोले
(४) प्रा. डॉ. एस. ए. लायडे
(५) प्रा. डॉ. एस. बी. खंडारे
(६) कु. वैष्णवी निभेकर

वैष्णवी निभेकर

सभा सूचना (१५ वी)

मा महोदय,
सस्नेह नमस्कार,
सभासुचनेनुसार आपणास सविनय कळविण्यात येते की, अंटी रॅगिंग समिती ची १५ वी चे आयोजन खालीलप्रमाणे करण्यात आलेले आहे

① सभेची तारीख व वार :- २२/०८/२०२४ सोमवार
② सभेची वेळ :- २:०० ते ४:०० दुपार
③ सभेचे स्थळ :- सेमिनार हॉल

तरी आपण सर्व सभासदांनी वेळेवर हजर राहावे

समेसमोरील विषय पुढील प्रमाणे

१) विषय क्र १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

② विषय क्र. २ :- या सत्रात रॅगिंग संदर्भात तक्रार आली काय? त्यावर उपाययोजना कोणत्या कोणत्या त्याबाबत

③ विषय क्र. ३ पुढील सत्र २०२४-२५ साठी रॅगिंग संदर्भात कोणत्या उपाययोजना करावयाच्या त्याबाबत

④ विषय क्र ४ अध्यक्षाच्या परवानगीने वेळेवर येणारे विषय

⑤ विषय क्र. ५ आभार प्रदर्शन

दिनांक : १८/८/२०२४
: दारापूर

अ.क्र	नाव	पद	स्वाक्षरी
(१)	प्रा. डॉ. ए. बी. यगम	समन्वयक	[signature]
(२)	प्रा. डॉ. एस. एन. दोडगे	सचिव	[signature]
(३)	प्रा. सी. एस. - इंगळे	सदस्य	[signature]
(४)	प्रा. डॉ. एस. ए. तायडे	सदस्य	[signature]
(५)	प्रा. डॉ. एस. बी. खंगटे	सदस्य	[signature]
(६)	कु. वैष्णवी निमेक	विद्यार्थी प्रतिनिधी	वैष्णवी निमेक

इतिवृत्त सभा (१५ वी)

सभासुचनेप्रमाणे ॲन्टी रॅगिंग समिती सभा क्र १५ वी दिनांक २२/४/२०२४ ला दुपारी ३:०० ते ४:०० या दरम्यान सेमीनॉर हॉल मध्ये प्रा डॉ. ए. बी. भगत यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडली

या सभेला पुढील सभासद हजर होते

(१) प्रा डॉ. ए. बी. भगत
(२) प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे
(३) प्रा सी. एस. इंगळे
(४) प्रा डॉ. एस. ए. तायडे
(५) प्रा डॉ. एस. बी. खंडारे
(६) कु. वैष्णवी निंबेकर — वैष्णवी निंबेकर

विषय क्र १ मागील सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे

ठराव क्र १ दि. ला सभा पार पडली होती. तिचे इतिवृत्त वाचून प्रा. एस. एन. दांडगे यांनी केली. त्याला सर्व सभासदांनी संमती दिली.

सुचक :- प्रा डॉ. एस. एन. दांडगे
अनुमोदक :- प्रा डॉ. एस. बी. खंडारे

ठराव सर्वानुमते पारीत करण्यात आला.

विषय क्र २ या सत्रात रॅगिंग संदर्भात काही तक्रार आली असले तर त्याचा आढावा घेणेबाबत

ठराव क्र २ या विषयांवर चर्चा करताना सन २०२३-२४ मध्ये महाविद्यालयात कुठल्याही प्रकारची रॅगिंग

Date : / /

वा त्यासंदर्भात तक्रार समिती कडे न आल्याचे प्रा एस. एन. दांडगे यांनी सांगितले. महाविद्यालयात ज्याप्रकारे शिस्तीचे पालन शिस्त समिती कडून होते त्यामुळे महाविद्यालयात रॅगिंग न झाल्याचे प्रा एस. ए. तायडे यांनी सांगितले म्हणून शिस्त पालन समितीचे समन्वयक प्रा सी एस इंगोले यांचे आभार ही मानले.

सूचक : प्रा एस. ए. तायडे
अनुमोदन : प्रा ए. बी भगत

विषय क्र ४ अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर घेणारे विषय

ठराव क्र ४ सभा समाप्तीकडे जाईपर्यंत सभासदाकडून कुठल्याही प्रकारचा विषय चर्चेला न आल्याने सभाध्यक्षांनी सभा समाप्ती घोषणा करून सर्वांचे आभार मानले

सूचक : प्रा ए. बी भगत
अनुमोदन : प्रा एस. बी खंगरे

दिनांक २२/४/२०२४
दारापूर

(१) प्रा ए. बी भगत
(२) प्रा एस एन दांडगे
(३) प्रा सी. एस इंगोले
(४) प्रा एस. ए. तायडे
(५) प्रा एस बी खंगरे
(६) कु वैष्णवी निंबेकर

वैष्णवी निंबेकर

शैक्षणिक सत्र २०१९-२०

महिला तक्रार निवारण समिती

डॉ. सरिता रा. दांडगे	-	समन्वयक
कु. दिपाली कुमी	-	सदस्य
कु. सरिराणी कुमी	-	सदस्य
कु. मोहिनी वरघट	-	सदस्य

Scanned with OKEN Scanner

Date : / /

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. 9/08/2019 दु. 4.00 वाजता सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी ठीक 4.00 वाजता गृहअर्थशास्त्र विभागामध्ये उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे
2) सत्र 2019 - 20 मधील महिला सेळ अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाचे नियोजन करणे.
3) विद्यार्थीनींना कोणत्याही प्रकारची काही अडचण असल्यास त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.
4) वेळेवर येणारे विषय.

Scanned with OKEN Scanner

सभा

महिला तक्रारण निवारण समितीची सभा दि. 09/08/2019 ला दुपारी चार वाजता आयोजीत करण्यात आली होती. त्या सभेला पुढील सदस्य उपस्थीत होते.

डॉ. रास. रान. दांडगे - [signature]
डॉ. कु. दिपाली कुर्मी - [signature]
कु. साईराणी कुर्मी - [signature]
कु. मोहिनी वरघट -

सभा अहवाल

आज दि. 09/08/2019 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. 1 :- सत्र 2019-20 ची महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करणेबाबत

ठराव क्र. 1 :- सत्र 2019-20 ची महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली. त्यामध्ये विद्यापीठाने दिलेल्या नियमाच्या अधीन राहून तशी समिती स्थापन करण्यात आले. ती पुढील प्रमाणे.

1) डॉ. रास. बी. भगत - अध्यक्ष
2) डॉ. पी.डब्ल्यू. खेडकर - सदस्य
3) डॉ. रा. बी. भगत - -"-
4) अब्दुल अजीज पटेल - -"-
5) ॲड. सूरज विधळे - -"-
6) सौ. सरला रास. ईसळ - -"-
7) सौ. मिना रास. ढवळे - -"-
8) कु. शुभांगी पेटे - -"-
9) डॉ. रास. रान दांडगे - सचिव

विषय क्र. 2 :- सत्र 19-20 मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाचे नियोजन करणे.

ठराव क्र. 2 :- सत्र सत्राप्रमाणेच दर महिन्याच्या शेवटच्या शनीवारी विद्यार्थीनींकुंटेता मार्गदर्शन पर कार्यक्रम घेण्याचे ठरविण्यात आले.

व समितीने याला मंजूरात प्रदान

उपस्थित झाले.
व सर्व सदस्यांनी धान्य
अनुमोदन दिले.

Scanned with OKEN Scanner

सूचना

महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थिनींना सूचीत करण्यात येते की, महाविद्यालयाच्या परिसरामध्ये आपल्यासोबत अश्लील शब्दाचा प्रयोग, छेडछाड, दुर्व्यवहार होत असेल तर आपल्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली आहे. वरील संदर्भात कोणत्याही प्रकारची तक्रार असल्यास आपण प्रा. डॉ. रास. राव दांडगे यांचे कडे संपर्क साधावा.

वेळ - 11-30 ते 5-30
स्थळ - गृहअर्थशास्त्र विभाग

1) बी.ए. भाग I
2) बी.ए. भाग II
3) बी.ए. भाग III
4) बी. कॉम भाग I
5) बी. कॉम भाग II
6) बी. कॉम भाग III
7) बी. लीब सायन्स
8) बी. व्होक भाग I
9) बी. व्होक भाग II

Page No. :
Date : / /

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. 20/01/2020 रोजी सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सदस्यांनी दुपारी ३.०० वाजता प्राचार्य कक्षात उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.
2) वार्षिक आढावा घेणेबाबत

Dodake

समन्वयक

महिला तक्रार निवारण समिती

1) प्रा. दिपाली कुमरे
2) प्रा. तेजस्विनी आंबुलकर — T. D. Ambulkar
3)

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि. 20/04/2020 ला दुपारी 3-00 वाजता आयोजीत करण्यात आली होती. त्या सभेला पुढील सदस्य उपस्थीत होते.

1) डॉ. सारिका एन. दांडगे - Godade
2) प्रा. दिपाली कुर्मी - [illegible]
3) प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर - T.D. Ambulkar

सभा अहवाल

आज दि. २०/०५/२० रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे

1. विषय क्र. १ :- मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे
ठराव क्र. १ :- दि. २०/०५/२० रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. सौ. रास रान. दांडगे यांनी वाचून दाखवले व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

2. विषय क्र. २ : वार्षिक आढावा घेणेबाबत
ठराव क्र. २ : दि. २०/०५/२० रोजी झालेल्या सभेमधील नियोजनानुसार प्रत्येक महिन्याच्या शेवटच्या शनिवारी मुलींकरिता मार्गदर्शनपर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. तसेच त्यांच्या अडचणींचे निवारण देखील करण्यात आले. त्याचप्रमाणे मुलींना जागरूक राहणेकरिता मार्गदर्शन देखील कार्यक्रमाअंतर्गत करण्यात आले.
तसेच तक्रार पेटीमध्ये एकही तक्रार तेथी स्वरूपात या संदर्भात आली नाही. असेली प्रा. रास. रान दांडगे यांनी सांगितले.
व याला सर्व सभासदांनी मंजूरात प्रदान केली.

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. रास. रान. दांडगे यांनी सर्वांचे आभार मानून सभा संपल्याचे जाहिर केले.

महिला तक्रार निवारण समिती

सत्र 2020-21

डॉ. सारिका एन दांडगे - समन्वयक
कु. दिपाली कुर्मी - सदस्य
कु. तेजस्विनी अंबुलकर - सदस्य
कु.

Scanned with OKEN Scanner

Page No. : 9
Date : 14/08/20

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचित करण्यात येते की दि. ता. दुपारी 4-00 वाजता ऑनलाईन स्वरूपात सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी ठीक 4-00 वाजता ऑनलाईन उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.
2) 2020-21 मधील महिला निवारण समितीची स्थापना करणे.
3) सत्र 2020-21 मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाचे नियोजन करणे.
4) विद्यार्थ्यांना कोणत्याही प्रकारची काही अडचण असल्यास त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.
5) वेळेवर येणारे विषय.

1) प्राचार्य वाय. ही. लखे.
2) डॉ. एस. एन. दांडगे - [signature]
3) कु. दिपाली कुर्मी - [signature]
4) कु. तेजस्विनी कंबुलकर - T.D. Ambulkar

Date : 14 / 8 / 20

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि. 14.8.20 ला दुपारी ऑनलाईन स्वरूपात आयोजीत करण्यात आली. त्या सभेला पुढील सभासद उपस्थीत होते.

प्राचार्य वाय व्ही हरणे. - [signature]

डॉ. एस. एन. ढाडगे. - [signature]

कु. दिपाली कुमी - [signature]

कु. तेजस्विनी अंबुलकर. - T.D. Ambulkar

सभा अहवाल

आज दि. 14-8-20 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. 1 : मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे

ठराव क्र. 1 : दि. 15-3-19 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. सौ. एस. एन. दांडगे यांनी वाचून दाखवले व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

विषय क्र. 2 : सत्र 2020-21 मधील महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करणे

ठराव क्र. 2 : सत्र 2020-21 ची महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली. त्यामध्ये विद्यापीठाने दिलेल्या निकषांच्या आधीन राहून समिती स्थापन करण्यात आली.

1) प्रा. वाय. व्ही. हरणे - अध्यक्ष
2) डॉ. पि. डब्ल्यू. खेडकर - सदस्य
3) डॉ. एन्नी. भगत - —"—
4) सौ. आशा गवई - —"—
5) अॅड. सूरज विघले - —"—
6) सौ. सरला इसळ - —"—
7) सौ. मिना ढवळे - —"—
8) कु. शुभांगी पेटे - —"—
9) डॉ. एस. एन. दांडगे - सचिव

विषय क्र. 3 : सत्र 2020-21 मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमांचे नियोजन करणे.

ठराव क्र. 3 : मागील सत्राप्रमाणेच दर महिन्याच्या शेवटच्या शनीवारी विद्यार्थ्यांकरीता

मार्गदर्शनपर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्याचे अशी सुनचा डॉ. राम. एन. दांडगे यांनी दिली व सर्व सभासदांनी याला अनुमोदन दिले.

विषय क्र. ४: विद्यार्थीनींना कोणत्याही प्रकारची काही अडचण आल्यास त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.

ठराव क्र. ४: कोणत्याही विद्यार्थीनींना काही कोणत्याही स्वरूपाची काही अडचण असल्यास त्यांनी ती अडचण तोंडी स्वरूपात किंवा लेखी स्वरूपात महिला तक्रार निवारण समितीकडे करावी. व सर्व विद्यार्थीनींना तशा प्रकारची सूचना देण्यात यावी. असे ठरविण्यात आले.

व सर्व सदस्यांनी याला अनुमोदन दिले.

विषय क्र. ५: वेळेवर येणारे विषय

ठराव क्र. ५: वेळेवर कुठलाही विषय आला नाही.

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. राम. एन. दांडगे यांनी सर्वांचे आभार मानून सभा संपल्याचे जाहीर केले.

Date : 16 / 8 / 20

सूचना

महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थिनींना सूचीत करण्यात येते की, महाविद्यालयाच्या परिसरामध्ये आपल्यासोबत अश्लील शब्दांचा प्रयोग, छेडछाड किंवा दुर्व्यवहार होत असेल तर आपल्या सुरक्षीततेच्या दृष्टीने महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली आहे. वरील संदर्भात कुठल्याही प्रकारची कोही तक्रार असल्यास आपण ती तोंडी अथवा लेखी स्वरूपात देण्यासाठी आपण डॉ. एस. एन. दांडगे (गृहअर्थशास्त्र विभाग प्रमुख) यांचे कडे संपर्क साधावा

वेळ : संकाळी 12.00 ते 5.00
स्थळ : गृहअर्थशास्त्र विभाग

प्राचार्य
रामकृष्ण महा. दारापूर

प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर जि. अमरावती

बि.रा. भाग I -
बि.रा. भाग II -
बि.रा. भाग III -
बि. कॉम भाग I -
बि. कॉम भाग II -
बि. कॉम भाग III -
बि. लीब भाग I -

Page No. :
Date : 15/5/21

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि 20.5.21 रोजी सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सदस्यांनी दुपारी ठिक 3-00 वाजता गृहअर्थशास्त्र विभागामध्ये उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.
2) सत्र 2020-21 चा वार्षिक आढावा घेणे.

समन्वयक
महिला तक्रार निवारण समिती

1) प्रा. वाय. बी. हरे -
2) प्रा. दिवाली कुर्मी -
3) प्रा. तेजस्विनी अंबूलकर - T.D. Ambulkar
3)

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि 20.5.21 ला दुपारी 3-00 वाजता आयोजीत करण्यात आली होती. त्या सभेला पुढील सभासद उपस्थीत होते.

1 प्रा. वाय. डी. हरणे -
2) डॉ. एस. एन. दांडगे
3) प्रा. दिवाली कुर्मी
4) प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर

Date : / /

सभा अहवाल

आज दि. 20.5.21 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे

1). विषय क्र. 1 : मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.

ठराव क्र. 1 : दि. 14.8.20 रोजी झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी वाचून दाखवले. व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

2). विषय क्र. 2 : वार्षिक आढावा घेणेबाबत

ठराव क्र. 2 : दि. रोजी झालेल्या सभेमधील नियोजनानुसार प्रत्येक महिन्याच्या शेवटच्या शनीवारी मार्गदर्शन पर कार्यक्रमाचे आयोजन लॉक डाऊनमुळे व कॉलेज नसल्यामुळे होवू शकले नाही. तरी दि. रोजी महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थीनींना मार्गदर्शन करण्यात आले.

तसेच तक्रार पेटीमध्ये एकही तक्रार लेखी स्वरूपात या संदर्भात आली नाही असेही प्रा. एस. एन. दांडगे यांनी सांगीतले.

व याला सर्व सभासदांनी मंजूरात प्रदान केली.

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी सर्वांचे आभार मानून सभा संपल्याचे जाहीर केले.

Scanned with OKEN Scanner

महिला तक्रार निवारण समिती

सत्र २०२१-२२

प्रा.डॉ. सारिका एन. ढोंडगे - समन्वयक
प्रा.कु. दिपाली कुमरे - सदस्य
प्रा.कु. तेजस्विनी अंबुलकर - सदस्य
प्रा.कु. वैष्णवी ढोके - सदस्य

सूचना

महिला तक्रार समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. 3-8-21 ला दुपारी 4-00 वाजता गृहअर्थशास्त्र विभागामध्ये सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी ठीक 4-00 वाजता सभेला उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.
2) सत्र 2021-22 मधील महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करणे.
3) सत्र 2021-22 मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाचे नियोजन करणे.
4) विद्यार्थीनींना कोणत्याही प्रकारची काही अडचण असल्यास त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.
5) वेळेवर येणारे विषय

[signature]
समन्वयक
महिला तक्रार निवारण

1) प्राचार्य वाय व्ही हरणे [signature]
2) डॉ. एस. एन. दांडगे [signature]
3) कु. दिपाली कुर्मी [signature]
4) कु. तेजस्विनी अंबुलकर [signature]
5) कु. अश्विनी ठोके. [signature]

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि. 3-8-21 ला दुपारी 4.00 वाजता आयोजीत करण्यात आली त्या सभेला पुढील सभासद उपस्थीत होते.

प्राचार्य वाय. व्ही. हरणे. -
डॉ. एस. एन. दांडगे -
कु. दिपाली कुर्मी -
कु. तेजस्विनी अंबुलकर -
कु. वैष्णवी ढोके.

ADhoke

सभा अहवाल

आज दि. 3-8-21 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. 1 : मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे
ठराव क्र. 1 : दि. 20-5-21 संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. सौ. एस. एन. दांडगे यांनी वाचून दाखवले. व सर्व सभासदांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

विषय क्र. 2 : 2021-22 मधील महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करणे.
ठराव क्र. 2 : सत्र 2021-22 मधील महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली. त्यामध्ये विद्यापीठाने ~~दिले~~ निर्देशीत केलेल्या निकषांच्या आधीन राहून समिती स्थापन करण्यात आली.

1. प्राचार्य वाय. व्ही. हरणे - अध्यक्ष
2. डॉ. ए. बी. भगत - सदस्य
3. डॉ. पी. डब्ल्यू. खडेकर - -"-
4. श्री. समिल पटेल - सदस्य
5. अॅड. सूरज विधळे - सदस्य
6. सौ. रत्ना इसळ - सदस्य
7. सौ. मिना ढवळे - सदस्य
8. कु. वैष्णवी ढोके - सदस्य
9. डॉ. एस. एन. दांडगे - सचिव

अशा प्रकारे ...

सभा अहवाल

आज दि. 3-8-21 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. 1 : मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे
ठराव क्र. 1 : दि. 20-5-21 संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. सौ. एस. एन. दांडेगे यांनी वाचून दाखवले. व सर्व सभासदांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

विषय क्र. 2 : 2021-22 मधील महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करणे.
ठराव क्र. 2 : सत्र 2021-22 मधील महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली. त्यामध्ये विद्यापीठाने ~~दिले~~ निर्देशीत केलेल्या निकषांच्या आधीन राहून समिती स्थापन करण्यात आली.

1. प्राचार्य वाय. व्ही. हरणे - अध्यक्ष
2. डॉ. ए. बी. भगत - सदस्य
3. डॉ. पी. डब्ल्यू. खडेकर - -"-
4. श्री. समिल पटेल - सदस्य
5. अॅड. सूरज विधळे - सदस्य
6. सौ. रत्ना इसळ - सदस्य
7. सौ. मिना ढवळे - सदस्य
8. कु. वैष्णवी ढोके - सदस्य
9. डॉ. एस. एन. दांडेगे - सचिव

अशा प्रकारे समितीची स्थापना करण्यात आली.
व सर्व सभासदांनी याला अनुमोदन दिले.

विषय क्र. ३: सत्र २०२१-२२ मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमांचे नियोजन करणे

ठराव क्र. ३: मागील सत्राप्रमाणेच दर महिन्याच्या शेवटच्या रानीवारी विद्यार्थीनींकरीता मार्गदर्शनपर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्याचे ठरवले.

व सर्व सदस्यांनी याला अनुमोदन देण्यात आले.

तसेच दि. ३ जाने. २०२२ व ८ मार्च २०२२ रोजी तिनही महाविद्यालयातील महिला सेल अंतर्गत कार्यक्रम घेण्याचे ठरले.

व सर्व सदस्यांनी याला अनुमोदन देण्यात आले.

विषय क्र. ४: विद्यार्थ्यांना कोणत्याही प्रकारची अडचण असल्यास त्यांना मार्गदर्शन करणे.

ठराव क्र. ४: कोणत्याही विद्यार्थीनींना कोणत्याही स्वरूपाची अडचण असल्यास त्यांनी ती अडचण तोंडी किंवा कोणी स्वरूपात महिला तक्रार निवारण समितीकडे करावी.

व सर्व विद्यार्थीनींना तशा प्रकारची सूचना देण्यात यावी असे ठरविण्यात आले.

व सर्व सदस्यांनी याला अनुमोदन दिले.

विषय क्र. ५ : वेळेवर येणारे विषय
ठराव क्र. ५ : वेळेवर कोणताही विषय आला नाही.

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. एस. एस. दांडेगे यांनी सर्वांचे आभार मानले व सभा संपल्याचे जाहीर केले.

सदस्य
महिला तक्रार निवारण समिती

अध्यक्ष
महिला तक्रार निवारण समिती

Page No. :
Date : / /

सूचना

महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थींना सूचीत करण्यात येते की, महाविद्यालयाच्या परिसरामध्ये आपल्या बाबत अश्लील शब्दांचा प्रयोग, छेडछाड किंवा दुर्व्यवहार होत असेल तर आपल्या सुरक्षीततेच्या दृष्टीने महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली आहे. यात लैंगिक संदर्भात कुठल्याही प्रकारची काही तक्रार असल्यास आपण ती तोंडी किंवा लेखी स्वरूपात देण्यासाठी डॉ. सारिका ढोके यांचेशी संपर्क साधावा.

वेळ सकाळी 12.00 ते 5.00

स्थळ : गृहअर्थशास्त्र विभाग

प्राचार्य
रामटेक महा. रामटेक

1. बि.ए. भाग I
2. बि.ए. भाग II
3. बि.ए. भाग III
4. बि.कॉम भाग I
5. बि.कॉम भाग II
6. बि.कॉम भाग III
7. बि.लिब भाग I
8.

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. 23-5-2022 सोमवार रोजी सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सदस्यांनी दुपारी ठीक 3-00 वाजता गृहअर्थशास्त्र विभागामध्ये उपस्थीत राहावे.

सभेपुढील विषय

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.
2. सत्र 2021 - 22 च्या वार्षीक आढावा घेणे.

[signature]
समन्वयक
महिला तक्रार निवारण समिती

1) प्राचार्य वाय. डी. हरणे - [signature]
2) प्रा. दिपाली कुर्मी - [signature]
3. प्रा. तेजस्विनी कंबुलकु - [signature]
4. कु. वैष्णवी ठाकु - ADdoke

Page No. :
Date : 23/05/2022

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि. 23-5-2023 सोमवार रोजी दुपारी 3-00 वाजता आयोजीत करण्यात आली. या सभेला पुढील सदस्य उपस्थीत होते.

1). प्राचार्य वाय. व्ही. लरने
2) डॉ. एस. एन. दोडेगे
3) कु. दिपाली कुर्मी
4) कु. तेजस्विनी कंबुलकर
5.) कु. वेष्णवी ढोके.

ADhoke

सभा अहवाल

आज दि. 23.5.2022 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. 1 : मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.

ठराव क्र. 1 : दि. 3-8-21 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी वाचून दाखवले. व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

विषय क्र. 2 : वार्षिक आढावा घेणेबाबत

ठराव क्र. 2 : दि. 3-8-21 रोजी झालेल्या सभेमधील नियोजनानुसार प्रत्येक महिन्याच्या शेवटच्या शनीवारी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले तसेच दि. 3 जाने. रोजी आणि दि. 8 मार्च जागतीक महिला दिनाचे औचित्य साधून ऑनलाईन वेबीनार चे आयोजन करण्यात आले.

तसेच तक्रार पेटीत एकही तक्रार आली नाही. व लेखी स्वरूपातही उठल्याच प्रकारची तक्रार नसल्याचे डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी सांगितले.

व याला सर्व सभासदांनी अनुमोदन दिले

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी सर्वांचे आभार मानले व सभा संपल्याचे जाहीर केले.

Date : / /

व सभा संपल्याचे जाहीर करते

सचिव
महिला तक्रार निवारण
समिती

अध्यक्ष
महिला तक्रार निवारण
समिती

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : 25 / 5 / 21

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि. 25-05-21 ला दुपारी 3-00 वाजता आयोजीत करण्यात आली होती. त्या सभेला पुढील सदस्य उपस्थीत होते.

1. प्रा. वाय. पी. हरणे :
2. डॉ. रास. रान. दोडगे : Dodade
3. प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर :
4. प्रा. दिपाली कुमी :
5. कु. वैष्णवी ठोके : Vhoke

Page No. :
Date : 25/5/22

सभा अहवाल

आज दि. 25-05-2022 रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. 1 : मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.

ठराव क्र. 1 : दि. 16-8-2021 रोजी झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. रास. रान. दांडगे यांनी वाचून दाखवले व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

विषय क्र. 2 : सत्र 2021-22 चा वार्षिक आढावा घेणेबाबत

ठराव क्र. 2 : दि. 16-8-21 रोजी झालेल्या सभेतील नियोजनानुसार प्रत्येक महिन्याच्या शनीवारी मार्गदर्शनपर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले

तसेच महिला दिन क्रांती दिन तसेच विविध कार्यशाळांचे आयोजन महिला सेल अंतर्गत करण्यात आले

तसेच तक्रार पेटीमध्ये राखी तक्रार जेथी स्वरूपात या संदर्भात आलेली नाही असेही रान. रान. दांडगे यांनी सांगितले.

सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

Page No. :
Date : / /

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी सर्वांचे आभार मानून सभा संपल्याचे जाहीर केले

सचिव
महिला लष्कारनिवारण
समिती

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

महिला तक्रार निवारण समिती

सत्र २०२२-२३

डॉ. सारीका रान दांडगे - समन्वयक
प्रा. दिपाली कुर्मी - सदस्य
प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर - सदस्य
कु. श्रुतुजा वन्हेकर - सदस्य
(विद्यार्थीनी प्रतिनीधी

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date 05 / 8 / 22

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. 06-8-22 रोजी दुपारी 4-00 वाजता सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सभासदांनी ठीक 4-00 वाजता सभेला उपस्थीत रहावे.

सभेपुढील विषय.

1) मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे
2) सत्र 2022-23 मधील महिला निवारण समितीची स्थापना करणे.
3) सत्र 2022-23 मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाचे नियोजन करणे.
4) विद्यार्थीनींना येत असलेल्या अडचणी सोडविणे व त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.
5) वेळेवर येणारे विषय

Dodade
सचिव
महिला तक्रार निवारण समिती

Page No. :
Date : / /

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा आज दि ६/०४/२२ला दुपारी आयोजीत करण्यात आली होती. त्या सभेला पुढील सभासद उपस्थीत होते.

प्राचार्य वाय वी हरणे.
डॉ राज - राज - दांडगे
कु- दिपाली कुर्मी
कु- तेजस्विनी अंबुलकर
कु. गुरुतुजा वल्हेकर

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

आज दि. ६/०४/२२ रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. १: मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.

ठराव क्र. १: दि २५-५-२२ रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी वाचून दाखवले. व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

विषय क्र. २: सत्र २०२२-२३ मधील महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करणे.

ठराव क्र. २: सत्र २०२२-२३ ची महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली त्यामध्ये विद्यापीठाने दिलेल्या निकषांच्या आधारे समिती स्थापन करण्यात आली.

1.	प्रा. वाय. वी. हरणे	अध्यक्ष
२.	डॉ. पी. डब्ल्यू खेडेकर	सदस्य
३.	डॉ. ए. बी भगत	- सदस्य
४)	सौ आशा गवई (सरपंच)	- सदस्य
५)	ॲड. सूरज विघळे (वकील)	- सदस्य
६)	सौ सरला इसळ (सा. का)	- सदस्य
७)	सौ. मिना ठवळे (सा. का)	- सदस्य
८)	कु. सांक्षी चांदूरकर	- सदस्य
९)	डॉ. एस. एन दांडगे	- सचिव

व या समितीला सर्वांनी अनुमती दिली.

Date : / /

विषय क्र. ३ : सत्र २०२२-२३ मधील महिला सेल अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमांचे नियोजन करण्याबाबत

ठराव क्र. ३ : मागील सत्राप्रमाणेच दर महिन्याच्या शेवटच्या शनीवारी विद्यार्थीनींकरीता मार्गदर्शन कार्यक्रमाचे आयोजन करावयाचे अशी सूचना डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी केली. त्याचप्रमाणे महिला दिन बालीका दिन साजरा करण्याचे नियोजन करण्यात आले. तसेच विद्यार्थीनिंकरीता विवाह पूर्व मार्गदर्शन वैद्यकीय तसेच कायदेविषयक जन जागृती कार्यक्रम घेण्याचे नियोजन करण्यात आले.

व सर्व सदस्यांनी याला मंजूरात प्रदान केली.

विषय क्र. ४ : विद्यार्थीनींना कोणत्याही प्रकारची काही अडचण असल्यास त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करणे.

ठराव क्र. ४ : कोणत्याही विद्यार्थीनीला कोणत्याही स्वरूपाची काही अडचण असल्यास त्यांनी ती अडचणा तोंडी अथवा लेखी स्वरूपात महिला तक्रार निवारण समितीला करावी व सर्व विद्यार्थीनींना तशा प्रकारची सूचना देण्यात यावी असे ठरविण्यात आले.

व सर्वांनी याला अनुमोदन दिले.

Page No. :
Date : / /

सूचना

महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थीनींना सूचीत करण्यात येते की, महाविद्यालयाच्या परिसरामध्ये आपल्यासोबत अश्लील शब्द-प्रयोग, छेडछाड किंवा दुर्व्यवहार होत असल्यास आपल्या सुरक्षीततेच्या दृष्टीने महिला तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्यात आली आहे. वरील संदर्भात कोणत्याही प्रकारची काही तक्रार असल्यास आपण ती लोंडी अथवा लेखी स्वरूपात देण्यासाठी डॉ. एस. एन. दांडगे (गृहअर्थशास्त्र विभाग प्रमुख) यांचेशी संपर्क साधावा.

वेळ : सकाळी १२-०० ते ५-००
स्थळ : गृहअर्थशास्त्र विभाग

प्राचार्य
PRINCIPAL
Ramkrushna M.V., Darapur
Tq. Daryapur, Dist. Amravati

बि.ए. भाग I -
बि.ए. भाग II -
बि.ए. भाग III -
बि. कॉम भाग I -
बि. कॉम भाग II -
बि. कॉम भाग III -
बि. लीब. -

Page No. :
Date : 20 / 4 / 23

सूचना

महिला तक्रार निवारण समितीच्या सर्व सदस्यांना सूचीत करण्यात येते की, दि. २३-४-२३ रोजी सभेचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी सर्व सदस्यांनी दुपारी ठीक ३-०० वाजता गृहअर्थशास्त्र विभागामध्ये उपस्थीत रहावे.

Dodade

महिला तक्रार निवारण समिती

प्रा. दिपाली कुर्मी -
प्रा. तेजस्विनी अंबुलक -
डॉ. गुरमुजा वन्हेकर - Bhuvanekar

Page No. :
Date : / /

सभा

महिला तक्रार निवारण समितीची सभा दि. 23-4-23 ला दुपारी 3-00 वाजता आयोजीत करण्यात आली होती त्या सभेला पूढील सदस्य उपस्थीत होते.

प्राचार्य वाय व्ही हरणे.
डॉ. एस. एन. दांडगे
प्रा. दिपाली कुर्मी
प्रा. तेजस्विनी कंबुलकर
कु. गुप्तुजा वल्हेकर

Scanned with OKEN Scanner

Page No. :
Date : / /

सभा अहवाल

आज दि. २३-४-२३ रोजी संपन्न झालेल्या सभेचे इतिवृत्त पुढील प्रमाणे.

विषय क्र. १ : मागील सभेचे इतिवृत्त कायम करणे.

ठराव क्र. १ : दि. ६/८/२२ रोजी झालेल्या सभेचे इतिवृत्त डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी वाचून दाखवले व सर्व सदस्यांनी याला मंजुरात प्रदान केली.

विषय क्र. २ : सत्र २०२२-२३ चा वार्षिक आढावा घेणेबाबत

ठराव क्र. २ : दि. रोजी झालेल्या सभेतील नियोजनानुसार प्रत्येक महिन्याच्या शनीवारी मार्गदर्शनपर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

तसेच महिला दिन, महिला क्रान्ती दिन तसेच विवीध कार्यशाळांचे आयोजन महिला सेल अंतर्गत करण्यात आले.

तसेच तक्रार पेटीमध्ये एकही तक्रार तोखी स्वरूपात या संदर्भात आलेली नाही असेही प्रा. डॉ. एस. एन. दांडगे यांनी सांगितले.

सर्व सदस्यांनी याला मंजुरात प्रदान केली.

व शेवटी समितीच्या सचिव डॉ. सौ. एस. एन. दांडगे यांनी सर्वांचे आभार मानून सभा संपल्याचे घोषीत केले.

[signature]

महिला तक्रार निवारण समिती

Page No. :
Date : / /

महिला तक्रार निवारण समिती

2023-24

डॉ. एस. एन. दांडगे - समन्वयक
प्रा. दिपाली कुर्मी - सदस्य
प्रा. तेजस्विनी कांबुलकर - सदस्य
प्रा. रविना बेलसरे - सदस्य
कु. प्रस्तुजा पु. वर्हकर — सदस्य

Scanned with OKEN Scanner

Shri. Dadasaheb Gawai Charitable Trust,
Amravati's
Academic Excellence Committee
Takshashila Mahavidyalaya, Amravati
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya, Amravati
Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur
Dr. Sau. KGIET, Darapur
Ramkrushna B.Ed. College, Amravati
Jointly Organized
One Day Workshop On
on Professional Ethics – 17 Feb.2023

Report.

One Day Professional Development Programme on Professional Ethics .

Date :17.02.2023
Program : One Day PDP on Professional Ethics
Theme : Professional Ethics
Venue :Seminar Hall,Dr Babasaheb Ambedkar M.V.Amt.
Inaugurator : Hon'ble Prof.P.R.S.Rao, Secretary,S.D.G.C.T.,Amravati,.
Chairperson : Prin. Dr.Mallu Padwal.
Guest Speakers : Prin.Dr Milind Pandit and Dr Gautam Satdive.

One Day Professional Development Program on Professional Ethics, featuring Guest Speakers like , Prin. Dr. Milind Pandit ,Prin. Ankushrao Tope College , Jalna. Dr.Pandit is a wellknown personality in Maharashtra State in the field of English Language and Literature and Dr. Gautam Satdive, Head Dept. of English ,R. K. M.V , Nandgaon Khandeshwar was the speaker for the second session ; held on 17th Feb 2023. The program aimed to provide participants with valuable insights into ethical practices in their professional lives. The event began with an inaugural address, setting the tone for the program. In the first session, the speaker, Hon'ble Dr.Pandit emphasized the significance of professional ethics in maintaining trust, credibility, and long-term success in various fields; especially teachers dedication ,belief and belongingness towards our institute and our students. The importance of ethical decision-making and its impact on personal and professional growth was highlighted. In the second session ,Dr Satdive focussed on professional ethics as a teacher. The event witnessed the participation of more then 100 attendees, including professionals, academics, and students from various institutions.

रण्यात आले.
च्या आधारे ही
त आली असून,
ही अटक केलेली
कार्यांनी

हिंदुस्थान

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर द्वारा एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन

भाषेतून व्यक्तीचा परिचय होतो : वैशाली गरकल

अमरावती दि. १७ : दैनंदिन जीवनात वापरल्या जाणाऱ्या भाषेतूनच व्यक्तिमत्त्वाचा परिचय होतो, संस्कार हे भाषेचे बीज आहे.असे प्रतिपादन वैशाली गरकल यांनी केले.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे दिनांक १७ ऑक्टोबर २०२२ रोज सोमवारला इंग्रजी विभाग समाजशास्त्र विभाग व भूगोल विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने एक दिवशीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. यावेळी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून वैशाली गरकल बोलत होत्या.या कार्यशाळेचा विषय भाषा सामाजिक शास्त्री व उपयोगिता हा होता कार्यशाळेच्या प्रथम सत्राला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक हरणे सर होते तसेच प्रथम सत्राला प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून कुमारी वैशाली गरकल मॅडम यांनी आपल्या मार्गदर्शनातून भाषा इंग्रजी मराठी पाली हिंदी आणि सामाजिक शास्त्रे यांचा दैनंदिन जीवनामध्ये उपयोग , स्पर्धा परीक्षा व अन्य राज्यसेवा पूर्व परीक्षा तसेच अन्य स्पर्धात्मक जीवनामध्ये भाषा व सामाजिक शास्त्रांचे अनन्य महत्त्व आहे माणसाची ओळख स्वभाव त्याचा परिचय व्यक्तीच्या भाषेतूनच होतो व त्याची संस्कृती सामाजिक वातावरण हे त्याच्या आचरणातून होते असे मार्गदर्शन कु.वैशाली गरकल मॅडम यांनी केले.

द्वितीय सत्राला प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून श्री मयूर चौधरी यांनी जलप्रदूषण व आरोग्य व्यवस्थापन या विषयावर आपले मार्गदर्शन दिले त्यांनी पाण्याला कोणताच रंग नसतो पाण्याला कोणताच गंध नसतो तरीही पाण्याचा वास येतो पाण्यापासून विविध रंग पाण्याची दिसतात हे असं असतानाही त्याचे आरोग्यावर विपरीत परिणाम सुद्धा होतात मुळात पाणी जीवन आहे आणि मानवी हस्तक्षेपामुळे पाणी प्रदूषित झाले आहे त्याचे गंभीर परिणाम मानवाच्या आरोग्यावर होत आहेत आणि त्यावर उपाययोजना म्हणून मानवाने निसर्गाशी होणारी छेडछाड कमी करून पाणी हेच जीवन हा मूलमंत्र जोपासावा असे मार्गदर्शन केले.

समारोपीय कार्यक्रमांमध्ये कार्यशाळेचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे सर यांनी भाषा सामाजिक शास्त्रे व उपयोगिता आणि जलप्रदूषण व आरोग्य व्यवस्थापन याविषयी मार्गदर्शन करताना माणसाच्या जीवनामध्ये जेवढे भाषेचे महत्त्व आहे तेवढेच पाण्याचेही महत्त्व आहे पाणी हेच जीवन आहे तर भाषा आहे मानवाचे वर्तन आहे अशा पद्धतीने मार्गदर्शन केले.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक इंग्रजी विभाग प्रमुख डॉक्टर शितल बाबू तायडे यांनी केले कार्यक्रमाला प्राध्यापक संदीप हाडोळे डॉक्टर कुंदन आलो ने प्राध्यापक प्रकाश मस्के प्राध्यापक केमानंद फुलजले प्राध्यापक गंगाधर पांडे प्राध्यापक सुधीर सांगोले व शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी बहुसंख्येने उपस्थित होते.

कार्यक्रमाचे संचालन बीए भाग दोन ची विद्यार्थिनी कुमारी साक्षी चांदुरकर तर आभार प्रदर्शन बीए भाग दोन ची विद्यार्थिनी कुमारी ऋतुजा वऱ्हेकर यांनी केले.

या कार्यशाळेचे आयोजन इंग्रजी विभाग प्रमुख डॉक्टर शीतल बाबू तायडे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक संदीप हाडोळे व भूगोल विभाग प्रमुख डॉक्टर कुंदन अलोने यांनी केले.

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट (ई - २७५) अम.
व्दारा संचालित
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
इंग्रजी विभाग, समाजशास्त्र विभाग व भूगोल विभाग
यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजीत
एक दिवसीय कार्यशाला
विषय
दिनांक- १७/१०/
Please
TURN OFF
WHEN NOT
IN USE

रामकृष्ण महाविद्यालयात 'वन विक स्टुडंट इन्डक्शन' कार्यक्रम

अमरावती/का.प्र.

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर, येथे आयक्यूएसी विभागाद्वारे वन विक स्टुडंट इन्डक्शन प्रोग्राम आयोजित करण्यात आला.हा कार्यक्रम प्रा. शीतलबाबू तायडे यांच्या मार्गदर्शना खाली पार पडला. कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून प्राचार्य, प्रा.वाय.व्ही. हरणे हे उपस्थित होते.कार्यक्रमाच्या माध्यमातून महाविद्यालयांमध्ये राबविण्यात येत असलेल्या विविध उपक्रमांची, विषय शिक्षकांची, तसेच कार्यालयाशी संबंधित आणि महाविद्यालयातील विविध कोर्सेस या विषयीची माहिती विद्यार्थ्यांना देण्यात आली.

या अंतर्गत 'कॉम्पिटिटिव्ह एक्झामिनेशन्स अँड एम्प्लॉयमेंट अवेन्यू' हा कार्यक्रम पार पडला.कार्यक्रमाकरिता प्रमुख अतिथी म्हणून स्पर्धात्मक परीक्षांचे संचालक प्रा. जामनिक उपस्थित होते या कार्यक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परीक्षांची तयारी कशी करावी व नोकरी करिता उपलब्ध असलेल्या विविध संधी याबाबत माहिती देण्यात आली. या कार्यक्रमाचे आयोजन प्रा. वाय वि.हरणे व प्रा. विवेक ढोके यांच्या मार्गदर्शनाखाली झाले. विद्यार्थ्यांना सांस्कृतिक कौशल्य विकसित करण्याकरिता मार्गदर्शन करण्यात आले.कार्यक्रमाचे आयोजन सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. प्रशांत खेडकर यांनी केले. 'ऑफिस ॲडमिनिस्ट्रेशन अँड लायब्ररी लर्निंग रिसोर्स 'हा कार्यक्रम घेण्यात आला.

ग्रंथालय प्रमुख प्रा. सुधीर सांगोले व कार्यालय प्रमुख आदेश गावंडे यांनी मार्गदर्शन केले.यामध्ये कार्यालयाशी संबंधित असलेल्या बाबी व ग्रंथालयाची संबंधित असलेल्या विविध उपक्रम योजना, पुस्तके व संगणक प्रणालीद्वारे उपलब्ध शैक्षणिक साहित्य याबाबत माहिती देण्यात आली.

कार्यक्रमांमध्ये प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून डॉ. रवींद्र रुईकर व डॉ. एस डी बाळापूर उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे आयोजन क्रीडा विभागाचे संचालक प्रा. चंद्रशेखर इंगोले व डॉ. सारिका दांडगे यांनी केले.

यामध्ये विद्यार्थ्यांना व्यक्तिमत्व विकासाचे धडे देण्यात आले. विद्यार्थ्यांशी हितगुज करून त्यांना सर्व विभागांची तपशीलवार वैयक्तिक भेटी देण्यात आल्या व विद्यार्थ्यांसोबत वार्तालाप करून याबद्दल त्यांचे फीडबॅक घेण्यात आले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रा.वाय. व्ही.हरने आयक्यूएसी कोऑर्डिनेटर डॉ. शितलबाबू तायडे तसेच महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारीवृंद यांनी अत्यंत मोलाचे प्रयत्न केले या कार्यक्रमांमध्ये नवप्रवेशित विद्यार्थी मोठ्या प्रमाणात उपस्थित होते.

Takshashila Mahavidyalaya Dharapur
DEPARTMENT OF ENGLISH
English Language Day Celebration
Latitude: 20.959025
Longitude: 77.502747
Elevation: 312.59±31 m
Accuracy: 3.9 m
Time: 23-04-2024 12:19
Powered by NoteCam

इंग्रजी भाषा दिवस साजरा

अमरावती- तक्षशिला महाविद्यालय, दारापुर येथे इंग्रजी भाषा दिवस उत्साहात साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे आयोजन इंग्रजी विभागाने केले होते, ज्याचे प्रमुख डॉ. शीतल तायडे होते तर डॉ. मल्लू पडवाल हे प्राचार्य म्हणून उपस्थित होते.विद्यार्थी

प्रतिनिधी म्हणून सेजल कुर्मी आणि कुलदीप खंडारे मंचावर उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शीतल तायडे यांनी सांगितले, 'इंग्रजी भाषा ही जागतिक संवाद साधण्यासाठी एक महत्त्वाची साधन आहे आणि आजचा दिवस आम्हाला या भाषेच्या ऐतिहासिक व सांस्कृतिक महत्वाची जाणीव करून देतो.' प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल यांनीही विद्यार्थ्यांच्या उत्साहाचे कौतुक केले आणि इंग्रजी भाषेच्या अधिक अभ्यासाचे महत्व सांगितले.कार्यक्रमाची समाप्ती इंग्रजी भाषेवरील कार्यशाळेसह झाली, ज्यात विद्यार्थ्यांना भाषेच्या व्यावहारिक वापरावर मार्गदर्शन केले गेले. या वर्षीच्या इंग्रजी भाषा दिवसाच्या आयोजनाने सर्वांना प्रेरित केले आणि भाषेच्या महत्त्वाची जाणीव करून दिली.

बुधवार, २७ सप्टेंबर २०२३
E-paper - www.janmadhyam.com
जनमाध्यम
एक प्रतिष

दादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कूल, येथे कम्युनिकेशन स्किल' यावर मार्गदर्शनपर

एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन

अमरावती/प्रतिनिधी: -श्री. दादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कुल, दारापूर. दरवेळेस ही शाळा विद्यार्थ्यांच्या विकासाला अनुसरून प्राचार्य अँड.एस. आर विधळे सरांच्या मार्गदर्शनाखाली विविध उपक्रम हाती घेऊन राबवित असते.विद्यार्थ्यांसोबतच पालकांशी वेळोवेळी हितगुज साधून शक्य तितके पोषक संस्कारयुक्त शिक्षण देण्यामध्येदादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कूल ही अग्रेसर आहे.

दिनांक २६ सप्टेंबर रोज मंगळवार या दिवशीचे विद्यार्थ्यांना लाभलेले मिन हुत्तेप म्दस्स्हर्ग्मूदह वेक्त म्हणजेच 'प्रभावीपणे इंग्रजी बोलणे' याविषयावर मार्गदर्शनपर 'एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन' सुद्धा आजचा घडलेला विशेष उपक्रम.यामध्ये प्राध्यापक डॉ. शितलबाबू तायडे सर (ए.ई.ऊ हुत्तेप ुर्ज्यूसहू) रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर. हे प्रमुख वक्ते होते. सदर कार्यक्रमाचा लाभार्थी हे वर्ग ५ ते १० या वर्गामधील विद्यार्थी होते. सेशन च्या दरम्यान अल्पशा अवधीमध्ये डॉ तायडे सरांनी मुलांची मने जिंकून घेतली होती. पॉवर पॉईंट प्रेझेंटेशनच्या माध्यमातून इंग्लिश ?क्टिव्हिटी वर आधारित अति मनोरंजकमय विषयानुरूप असे प्रश्नोत्तरे मार्गदर्शक व विद्यार्थ्यांमध्ये चालले. इंग्लिश विथ जनरल नॉलेज, इंग्लिश विथ ग्रामर, इंग्लिश विथ ऑल द थिंग्स. हे सर्व डॉ तायडे सरांनी विद्यार्थ्यांना पटवून सांगितले.

उपरोक्त कार्यक्रमाला अध्यक्ष स्थानी प्रमुख शाळेचे प्राचार्य अँड..एस आर विधळे सर, उपाध्यक्ष स्थानी शाळेच्या असिस्टन्स ऑफिसर सौ. सरला ईसळ मिस ह्या होत्या.सदर कार्यक्रमाचे आयोजन व नियोजन शाळेचे प्राचार्य अँड..सूरज विधळे सरांच्या मार्गदर्शखाली झाले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषय शिकवणाऱ्या रुखसार शेख मिस यांनी केले. कार्यक्रमाचे आभारप्रदर्शन शिक्षक श्री.राहुल चौरपगार सरांनी केले.नियोजन समितीमध्ये असलेल्या सौ. विधळे मिस, डोईफोडे मिस, राऊळ मिस, अब्रुक मिस, पाथरे मिस इत्यादींनी यांनी त्कृष्ट व्यवस्था उपलब्ध करून दिली.तांत्रिक बाबी सांभाळणारी समिती यामध्ये असलेले तागडे सर, कु. पोहेकर मिस, समरीन शेख मिस. यांनी आपले कार्य व्यवस्थित पार पाडले. बैठक व्यवस्था समिती आणि शांतता समिती यामध्ये असलेल्या सौ. लवनकर मिस, कु. धस्कट मिस, कु. नांदेकर मिस, सौ. बुरघाटे मिस, कु. लामसे मिस, कु. कावरे मिस, कु. वाठ मिस इत्यादी. सोबतच नॉन टिचिंग स्टाफ मधील सौ. बंगाले ताई, गुरदे ताई, वरघट ताई, अंबाडकर, नंदकुमार राठी, पंकज येवतकर, रामुभाऊ जोशी, राहूल बुरघाटे.अतुल माकोडे यांचे सहकार्य लाभले.

RNI-MAHMAR / 2014 /62209
सत्यमेव जयते
दिनांक : 27/09/2023
दैनिक शासन अधिकार
www.sahyadrimaza.com
9325202959
दैनिक
शासन अधिकार
मुख्य संपादक : नागेश उंबरकर
संपादक : सुरज देशमुख
संपर्क कार्यालय : शिव आईस फॅक्टरी, सी 17, बडनेरा रोड, अमरावती.

श्री. दादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कूल, दारापूर येथे

कम्युनिकेशन स्किल' यावर मार्गदर्शनपर एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन.

प्रतीनीधी

श्री. दादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कुल, दारापूर. दरवेळेस ही शाळा विद्यार्थ्यांच्या विकासाला अनुसरून प्राचार्य ऍड श्री. एस. आर विधळे सरांच्या मार्गदर्शनाखाली विविध उप्रकम हाती घेऊन राबवित असते.विद्यार्थ्यांसोबतच पालकांशी वेळोवेळी हितगुज साधून शक्य तितके पोषक संस्कारयुक्त शिक्षण देण्यामध्ये श्री. दादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कूल ही अग्रेसर आहे. दिनांक 26 सप्टेंबर रोज मंगळवार या दिवशीचे विद्यार्थ्यांना लाभलेले Effective english communication skill म्हणजेच 'प्रभावीपणे इंग्रजी बोलणे' याविषयावर मार्गदर्शनपर 'एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन' सुद्धा आजचा घडलेला विशेष उपक्रम.यामध्ये प्राध्यापक डॉ. शितलबाबू तायडे सर (H.O.D english department) रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर. हे प्रमुख वक्ते होते. सदर कार्यक्रमाचा लाभार्थी हे वर्ग 5 ते 10 या वर्गामधील विद्यार्थी होते. सेशन च्या दरम्यान अल्पशा अवधीमध्ये डॉ तायडे सरांनी मुलांची मने जिंकून घेतली होती. पॉवर पॉईंट प्रेझेंटेशनच्या माध्यमातून इंग्लिश ऍक्टिव्हिटी वर आधारित अति मनोरंजकमय विषयानुरूप असे प्रश्नोत्तरे मार्गदर्शक व विद्यार्थ्यांमध्ये चालले. इंग्लिश विथ जनरल नॉलेज, इंग्लिश विथ ग्रामर, इंग्लिश विथ ऑल द थिंग्स. हे सर्व डॉ तायडे सरांनी विद्यार्थ्यांना पटवून सांगितले.उपरोक्त कार्यक्रमाला अध्यक्ष स्थानी प्रमुख शाळेचे प्राचार्य ऍड. श्री. एस आर विधळे सर, उपाध्यक्ष स्थानी शाळेच्या असिस्टन्स ऑफिसर सौ. सरला ईसळ मिस ह्या होत्या.सदर कार्यक्रमाचे आयोजन व नियोजन शाळेचे प्राचार्य ऍड. श्री. सूरज विधळे सरांच्या मार्गदर्शखाली झाले.कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषय शिकवणाऱ्या रुखसार शेख मिस यांनी केले. कार्यक्रमाचे आभारप्रदर्शन शिक्षक श्री.राहुल चौरपगार सरांनी केले.नियोजन समितीमध्ये असलेल्या सौ. विधळे मिस, डोईफोडे मिस, राऊळ मिस, अब्रुक मिस, पाथरे मिस इत्यादींनी यांनी उत्कृष्ट व्यवस्था उपलब्ध करून दिली.तांत्रिक बाबी सांभाळणारी समिती यामध्ये असलेले तागडे सर, कु. पोहेकर मिस, समरीन शेख मिस. यांनी आपले कार्य व्यवस्थित पार पाडले. बैठक व्यवस्था समिती आणि शांतता समिती यामध्ये असलेल्या सौ. लवनकर मिस, कु. धस्कट मिस, कु. नांदेकर मिस, सौ. बुरघाटे मिस, कु. लामसे मिस, कु. कावरे मिस, कु. वाठ मिस इत्यादी. सोबतच नॉन टिचिंग स्टाफ मधील सौ. बंगाले ताई, गुरदे ताई, वरघट ताई, श्री. अंबाडकर, श्री. नंदकुमार राठी, श्री. पंकज येवतकर, श्री. रामुभाऊ जोशी, श्री. राहूल बुरघाटे. श्री. अतुल माकोडे यांचे सहकार्य लाभले.

Takshashila Mahavidyalaya Dharapur
DEPARTMENT OF ENGLISH
English Language Day Celebration
Latitude: 20.959025
Longitude: 77.502747
Elevation: 312.59±31 m
Accuracy: 3.9 m
Time: 23-04-2024 12:19
Powered by NoteCam

इंग्रजी भाषा दिवस साजरा

अमरावती- तक्षशिला महाविद्यालय, दारापुर येथे इंग्रजी भाषा दिवस उत्साहात साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे आयोजन इंग्रजी विभागाने केले होते, ज्याचे प्रमुख डॉ. शीतल तायडे होते तर डॉ. मल्लू पडवाल हे प्राचार्य म्हणून उपस्थित होते.विद्यार्थी

प्रतिनिधी म्हणून सेजल कुर्मी आणि कुलदीप खंडारे मंचावर उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शीतल तायडे यांनी सांगितले, 'इंग्रजी भाषा ही जागतिक संवाद साधण्यासाठी एक महत्त्वाची साधन आहे आणि आजचा दिवस आम्हाला या भाषेच्या ऐतिहासिक व सांस्कृतिक महत्वाची जाणीव करून देतो.' प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल यांनीही विद्यार्थ्यांच्या उत्साहाचे कौतुक केले आणि इंग्रजी भाषेच्या अधिक अभ्यासाचे महत्व सांगितले.कार्यक्रमाची समाप्ती इंग्रजी भाषेवरील कार्यशाळेसह झाली, ज्यात विद्यार्थ्यांना भाषेच्या व्यावहारिक वापरावर मार्गदर्शन केले गेले. या वर्षीच्या इंग्रजी भाषा दिवसाच्या आयोजनाने सर्वांना प्रेरित केले आणि भाषेच्या महत्त्वाची जाणीव करून दिली.

In House Training Session
Training and Placement Cell

Report on Extempore

Dr. Shitalbabu Tayade

Date: 18/04/2024
Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur

Extempore presentation was delivered by Dr. Shitalbabu Tayade, Head of the Department of English at Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur, as part of the in-house training session for the academic year 2023-24. The session was graced by the presence of the Principal, Mr. Mallu Padaval, who presided over the function, and was coordinated efficiently by Training and Placement officer Prof. G.H. Pande.

Dr. Shitalbabu Tayade, Head of the Department of English at Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur, explains the topic

He explains

"Extempore" refers to a speech or presentation delivered without extensive preparation or pre-written scripts, typically to test the speaker's ability to think, organize thoughts quickly, and deliver them effectively in a clear and concise manner. Here are some key details about what extempore involves and how it is generally structured, particularly in academic or training settings:as **-Purpose, Assessment of Spontaneity and Knowledge ,Skill Development, Format, Time Limit, Preparation Time, Delivery ,Common Features, Topics, Audience, Judging Criteria, Challenges, Pressure**, **Content Organization , Audience Engagement Preparation Tips, Relaxation Techniques**

The event was well-attended, drawing an audience that included all students and faculty members of the institution. Dr. Tayade's presentation covered a range of topics pertinent to the field of English literature and language, providing valuable insights and stimulating intellectual curiosity among attendees. Principal Mallu Padaval provided an introductory speech, highlighting the importance of such events in enhancing the academic environment and fostering continuous learning and professional development among both students and faculty. Prof. G.H. Pande, as the coordinator, ensured that the session proceeded smoothly and that interaction between Dr. Tayade and the audience was maximized.

राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त 'नशा मुक्त तरुणाई' वर व्याख्यान

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर इंग्रजी विभाग व नेहरू युवा केंद्र अमरावती (युवा कार्यक्रम व खेळ मंत्रालाय भारात सरकार) द्वारे राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त नशा मुक्त तरुणाई वर एक दिवशीय कार्यशाळेचे व व्याख्यानाचे आयोजन दिनांक १९ जानेवारी २०२४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य यशवंत हरणे तर प्रमुख व्याखाते म्हणून अँड मुरज विधळे तर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. मारिका दांडगे

उपस्थित होत्या. आपल्या भाषणात अँड सुरज विधळे यांनी अंमली पदार्थाच्या सेवनाच्या धोक्यांबद्दल तसेच मादक पदार्थाच्या गैरवापराच्या शारीरिक, मानसिक आणि सामाजिक परिणामांबद्दल वास्तविक माहिती दिली व व्यक्ती, कुटुंब आणि समुदायांवर त्याचा कसा प्रभाव पडतो ते सपष्ट केले. त्यांनी सामाजिक जागरूकता पसरवून, स्वयंसेवा करून किंवा स्थानिक उपक्रमांना पाठिंबा देऊन तुमच्या 'ड्रग फ्री' मोहिमेत सक्रियपणे सहभागी होऊन देशाला कसे बळकट करता येईल यावर जोर दिला सदर कार्यशाळेसाठी डॉ. संदीप हाडोळे डॉ. कुंदन आलोने डॉ. अनिल भगत प्रा. खेमानंद फुललेले प्रा. प्रकाश म्हस्के डॉ. प्रशांत खेडकर, प्रा. गंगाधर पांडे, डॉ. संदीप खंडारे, प्रा. दिपाली कुर्मी, प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर, प्रा. कुमार भटकर, आदेश गावंडे, बाळासाहेब गुडधे, सतीश हरमकर हे उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमाचे आयोजन इंग्रजी विभाग प्रमुख डॉ. शीतल तायडे यांनी केले. कार्यशाळेच्या यशस्वीतेसाठी सर्व शिक्षक व शिकेत्तर कर्मचारी यांनी परिश्रम घेतले.

रामकृष्ण महाविद्यालयात 'वन विक स्टुडंट इन्डक्शन' कार्यक्रम

अमरावती/का.प्र.

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर, येथे आयक्यूएसी विभागाद्वारे वन विक स्टुडंट इन्डक्शन प्रोग्राम आयोजित करण्यात आला.हा कार्यक्रम प्रा. शीतलबाबू तायडे यांच्या मार्गदर्शना खाली पार पडला. कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून प्राचार्य, प्रा.वाय.व्ही. हरणे हे उपस्थित होते.कार्यक्रमाच्या माध्यमातून महाविद्यालयांमध्ये राबविण्यात येत असलेल्या विविध उपक्रमांची, विषय शिक्षकांची, तसेच कार्यालयाशी संबंधित आणि महाविद्यालयातील विविध कोर्सेस या विषयीची माहिती विद्यार्थ्यांना देण्यात आली.

या अंतर्गत 'कॉम्पिटिटिव्ह एक्झामिनेशन्स अँड एम्प्लॉयमेंट अवेन्यू' हा कार्यक्रम पार पडला.कार्यक्रमाकरिता प्रमुख अतिथी म्हणून स्पर्धात्मक परीक्षांचे संचालक प्रा. जामनिक उपस्थित होते या कार्यक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परीक्षांची तयारी कशी करावी व नोकरी करिता उपलब्ध असलेल्या विविध संधी याबाबत माहिती देण्यात आली. या कार्यक्रमाचे आयोजन प्रा. वाय वि.हरणे व प्रा. विवेक ढोके यांच्या मार्गदर्शनाखाली झाले. विद्यार्थ्यांना सांस्कृतिक कौशल्य विकसित करण्याकरिता मार्गदर्शन करण्यात आले.कार्यक्रमाचे आयोजन सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. प्रशांत खेडकर यांनी केले. 'ऑफिस ॲडमिनिस्ट्रेशन अँड लायब्ररी लर्निंग रिसोर्स 'हा कार्यक्रम घेण्यात आला.

ग्रंथालय प्रमुख प्रा. सुधीर सांगोले व कार्यालय प्रमुख आदेश गावंडे यांनी मार्गदर्शन केले.यामध्ये कार्यालयाशी संबंधित असलेल्या बाबी व ग्रंथालयाची संबंधित असलेल्या विविध उपक्रम योजना, पुस्तके व संगणक प्रणालीद्वारे उपलब्ध शैक्षणिक साहित्य याबाबत माहिती देण्यात आली.

कार्यक्रमांमध्ये प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून डॉ. रवींद्र रुईकर व डॉ. एस डी बाळापूर उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे आयोजन क्रीडा विभागाचे संचालक प्रा. चंद्रशेखर इंगोले व डॉ. सारिका दांडगे यांनी केले.

यामध्ये विद्यार्थ्यांना व्यक्तिमत्व विकासाचे धडे देण्यात आले. विद्यार्थ्यांशी हितगुज करून त्यांना सर्व विभागांची तपशीलवार वैयक्तिक भेटी देण्यात आल्या व विद्यार्थ्यांसोबत वार्तालाप करून याबद्दल त्यांचे फीडबॅक घेण्यात आले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रा.वाय. व्ही.हरने आयक्यूएसी कोऑर्डिनेटर डॉ. शितलबाबू तायडे तसेच महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारीवृंद यांनी अत्यंत मोलाचे प्रयत्न केले या कार्यक्रमांमध्ये नवप्रवेशित विद्यार्थी मोठ्या प्रमाणात उपस्थित होते.

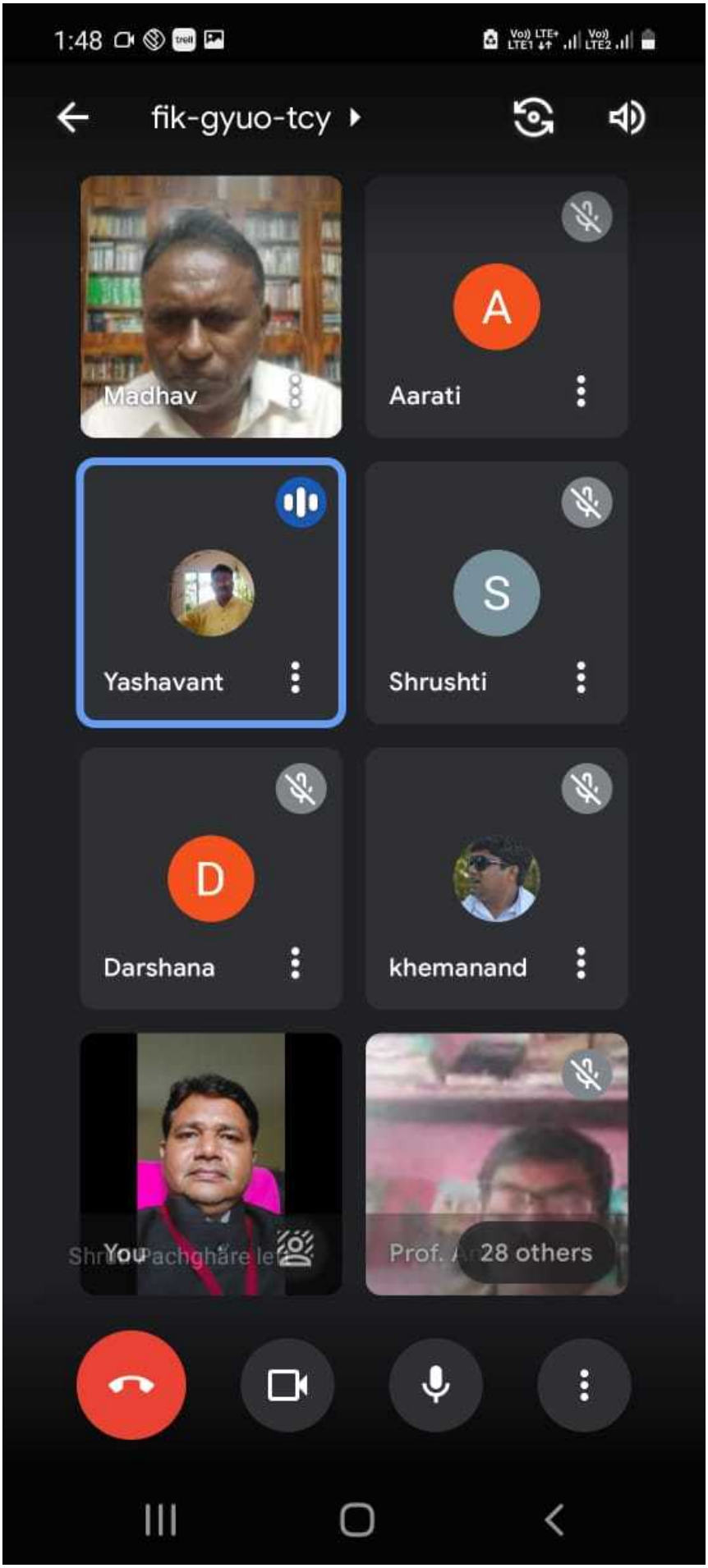
1:48
fik-gyuo-tcy
Madhav
A
Aarati
Yashavant
S
Shrushti
D
Darshana
khemanand
You
Prof.
28 others

इंग्रजी विभागातर्फे संभाषण कौशल्य विषयावर व्याख्यान

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे पदवी स्तरावरील विद्यार्थ्यांकरिता इंग्रजी विभागा तर्फे संभाषण कौशल्य या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आलेले होते.

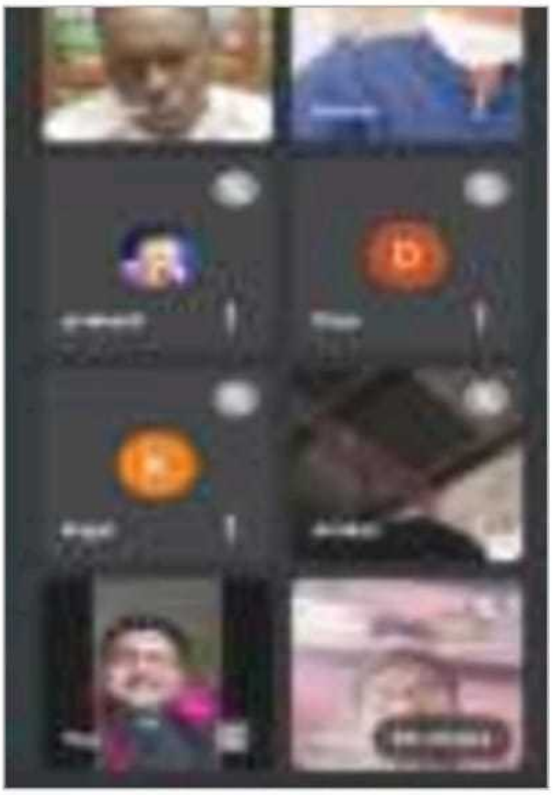

सदर कार्यक्रमात प्रमुख अतिथी महणून डॉ. माधव सारकुंडे बाबाजी दाते काला व वाणिज्य महाविद्यालय यवतमाळ हे उपस्थित होते . आपल्या भाषणात त्यांनी संगितले की आजच्या स्पर्धेच्या युगात स्वत:चे सादरीकरण हे अत्यंत महत्वाचे आहे. सकारात्मत्क दृष्टीकोण निर्माण केल्यास वैयक्तिक सुधारणा होऊन स्वतःची ओळख निर्माण होण्यास मदत होते तसेच आपल्या कला गुणांना वाव मिळतो असेही त्यांनी संगितले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्याल याचे प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे होते. कार्यक्रमाचे आयोजन इंग्रजी विभाग प्रमुख प्रा. शीतल तायडे यांनी केले. पाहुण्यांचा परिचय प्रा.प्रकाश म्हस्के यांनी तर आभार प्रदर्शन प्रा. खेमानद फुलझेले यांनी केले. सदर कार्यक्रमाकरिता महाविद्यालया तील विद्यार्थी, प्राध्यापक वंद उपस्थित होते.

नेहरू युवा केंद्र अमरावती

रसीद

में अँड. सुरज रमेश विधवे पावती लिखकर देता/ देती हु

की मुझे नेहरू युवा केंद्र अमरावती द्वारा दिनांक 12/01/2024 से 19/01/2024 तक

व्याख्यान नशा मुक्त तरुणाई कार्यक्रम रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर, ता- दर्यापुर

तालुका मे लिया गया है । इस कार्यक्रम का मानधन/खर्च राशी रू. 1000/- /

(एक हजार रुपये रूपये सिर्फ) मेरे खाते मे प्राप्त हुई।

स्थल : दारापुर

स्वाक्षरी :

दिनांक : 19/01/2024

पुरा नाम : अँड. सुरज रमेश विधवे

पत्ता : रा. राजराजेश्वर पो. चंडीकापुर ता- दर्यापुर जी- अमरावती

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

नेहरू युवा केंद्र , अमरावती

कार्यक्रमाचे नाव : – व्यासपान - जनजागृती रॅली

दिनांक : ७/०१/२०२५ स्थळ : दारापूर, रामकृष्ण महाविद्यालय

कार्यक्रमा मध्ये उपस्थित मार्गदर्शन करणारे पदाधिकारी / अधिकारी

अनु क्र.	नाव	पद	कार्यालयाचे नाव व पद	मोबाईल क्र.	स्वाक्षरी
१	अँड. सु. र. विधळे	अध्यक्ष	दर्यापूर तहसील	9960856759	
	डॉ. सरिका दांडगे	प्राध्यापक	रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर	9960866049	
	Dr. Yashwant Harne	Incharge	रामकृष्ण महाविद्यालय	9767990763	
	Dr. Shitalbabu A. Tayade	Prof. of English	Ramkrushna maha, Daryapur	9821527808	

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

नेहरू युवा केंद्र अमरावती

कार्यक्रम सहभागीता प्रपत्र

कार्यक्रमाचे नाव :

युवा मंडळाचे नाव : ..... दिनांक : ..... स्थळ : ..... तालुका : .....

अ. क	सहभागीचे नाव	~~मुलाचे नाव~~ वडीलांचे नाव	जन्मतारीख	लिंग		जातीय वर्गवारी sc/st/obc/ open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
				स्त्री	पु					
1	कु. साक्षी प्रमोद चौरकर	प्रमोद	10-10-2003	✓		obc			9322190334	
2	कु. वसुंधरा पुरुषोत्तम वरेकर	पुरुषोत्तम	22-08-2003	✓		obc			9322469722	
3	कु. आंचल भरतराव वरेकर	भरत	31-10-2003	✓		obc			8766693687	
4	कु. मृदुला गजानन पाटील	गजानन	31-03-2003	✓		obc			8010067283	
5	कु. सोनाली राजेंद्र बावनेर	राजेंद्र	06-07-2003	✓		obc			8788217659	
6	कु. कोमल संदीप चके	संदीप	31-10-2003	✓		sc			9834283155	
7	कु. पायल अशोक ओपाले	अशोक	22-03-2005	✓		obc			7447531594	
8	कु. सुहानी विजय खुरपाटे	विजय	21-06-2005	✓		obc			7821842907	
9	कु. साक्षी समाधान गायकवाड	समाधान	03-05-2005	✓		obc			7028111614	
10	कु. साक्षी राजेंद्र बावनेर	राजेंद्र	01-03-2005	✓		obc			8788217659	
11	कुलदीप वसंता खंडारे	वसंता	01-08-2004		✓	sc			9545597570	
12	कुलदीप साहेबराव अटकर	साहेबराव	25-08-2004		✓	sc			7620316171	
13	यश श्रीकृष्ण पवार	श्रीकृष्ण	09-01-2006		✓	obc			9307776948	
14	यश विजय धुर्वे	विजय	01-03-2005		✓	sc			7028982560	
15	कु. भाग्यश्री विजय वानखडे	विजय	13-07-2006	✓		sc			8010200434	
16	कु. श्वेता मनोहर मांगे	मनोहर	17-04-2006	✓		sc			9545666353	
17	कु. गोकुळा नंदु दहातोंडे	नंदु	26-08-2005	✓		stc			9511663965	
18	कु. अर्पिता संतोष कांडलकर	संतोष	19-10-2003	✓		obc			8010260525	
19	कु. अमिक्षा ईश्वरदास चके	ईश्वरदास	10-09-2004	✓		sc			7498995158	
20	कु. सम्रुद्धी देवेंद्र चावके	देवेंद्र	19-06-2003	✓		obc			7209370101	

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

अ. क्र.	सहभागीचे नाव	~~आलाचे~~ वडीलाचे नाव	जन्मतारीख	लिंग स्त्रि	लिंग पु	जातीय वर्गवारी sc/st/obc/open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
1	तौकीक शाह	कलाम शाह	01-09-2006		✓	obc	530315490394		8767358773	T Shaha
2	शमीउल्ला खाँ पठान	रौफुल्ला पठाण	06-03-2007		✓	open	7379 1827 4327		7038107051	[illegible]
3	कुणाल नि. येगळे	निवेरा येगळे	25-01-2007		✓	obc			7821075870	[illegible]
4	प्रथमेश चंद्रशेखर गोवरे	चंद्रशेखर गोवरे	30-11-2006		✓	obc	241132301686		9096604674	P.C. Gobare
5	भारत अ. दहातोंडे	अरविंद दहातोंडे	15-08-2006		✓	SBC	771004278130		8010948083	[illegible]
6	स्वप्निल ग. इंगळे	गणेश इंगळे	11/5/2007		✓	SC			9322676895	S.G. Indie
7	गौरव [illegible] भांडे	रविंद्र भांडे	10/11/2006		✓	SBC	~~7038~~		7038066905	[illegible]
8	भावेश दि. सुरकार	दिलीप सुरकार	24/11/2006		✓	SC			8983510820	B.D. Sukar
9	पवन सुधाकरराव मेहरे	सुधाकरराव मेहरे	25/3/2006		✓	obc			9970968211	P.S. Mehare
10	प्रसाद संजय गणोरकर	संजय गणोरकर	20/3/2007		✓	obc			8468841943	P.S. Ganorkar
11	ऋषिकेश रमेश राऊत	रमेश राऊत	8-8-2005		✓	obc			9307145036	R.R. Raut
12	मोहित देवेंद्र यावले	देवेंद्र यावले	26-4/2007		✓	obc			9923482972	M.D. Yawale
13	ओम संतोष शेवाळे	संतोष शेवाळे	24-10-2008		✓	obc			9172785[illegible]	O.S. Shewale
14	अखजीत साहेबराव गवई	साहेबराव गवई	15-12-2006		✓	SC			8856846311	A.S. Gawai
15	अलिम शाह सुलतान शाह	सुलतान शाह	26-12-2006		✓	obc			8456486096	Alim.S.Shah
16	तुषार जंडू रोजव	जंडू रोजव	24-10-2006		✓	SC			7757804950	[illegible]
17	आनंद बाबुराव नाईक	बाबुराव नाईक	4/1/2007		✓	SC			9529762406	Anand B Naik
18	यश अमोल महल्ले	अमोल महल्ले	2/4/2005		✓	obc			8010573479	Yash

मंडळाचे अध्यक्ष / सचिवाचे नाव व सही : _____

राष्ट्रीय युवा स्वयंसेवकाचे नाव व सही : _____

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

अ. क्र	सहभागीचे नाव	~~[illegible]~~ नाव वडीलाचे	जन्मतारीख	लिंग स्त्रि	लिंग पु	जातीय वर्गवारी sc/st/obc/ open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
1)	विजय प्रदिप राऊत	प्रदिप राऊत	16/11/2007		✓	OBC	876664183131		9579239128	[signature]
2)	प्रज्वल रंजित माइरे	रंजित माइरे	30/03/2008		✓	NT			7822089847	[signature]
3)	सानिका संजय खोलोकार	संजय खलोकार	23/07/2007	✓		OBC	314290593906		7498655821	S.S. Khalokar.
4)	सानिका सिद्धार्थ चौरपगार	सिद्धार्थ	17/10/2007	✓		SC	658430207962		9788089152	S.S. Chaurpagar.
5)	सेजल रामेश्वर आवारे	रामेश्वर	24/09/2007	✓		OBC	549299136589		9284895646	[signature]
6)	विशाखा शरद दवाळे	शरद	30/11/2007	✓		SC	491076095339		8999973156	V.S. Dawale
7)	ईश्वरी दादाराव पवार	दादाराव	20/04/2007	✓		OBC	499387276947		7420882470	[signature]
8)	समिना अब्दुल साबीर	अब्दुल	03/07/2008	✓		Open	942047480062		9309412179	[signature]
9)	धनश्री अरुण कळमकर	अरुण	20/10/2007	✓		OBC	872930888890		9665397180	D.A. Kalamkar
10)	वैदेही शिवदास लोथे	शिवदास	05/11/2007	✓		NT	833634894667		9579372776	V.S. Lothe
11	गायत्री उमेश लोथे	उमेश	29/04/2008	✓		NT	793324530487		7972557514	G.U. Lothe
12)	साक्षी सुरेश सोळंके	सुरेश	23/03/2008	✓		ST	719748534516		9359393415	[signature]
13)	आचल संजय कटाळे	संजय	11/07/2007	✓		SC	867341060490		9922423482	[signature]
14	तनिषा राजेंद्र अरुडकर	राजेंद्र	20/01/2008	✓		OBC	586663465604		7666306478	[signature]
15)	जानवी राजू यापले	राजू	05/07/2007	✓		OBC	894139480004		8262805348	[signature]
16)	अनविशा नरेश पडगामोल	नरेश	8/02/2007	✓		SC	233103082848		9112274631	[signature]
17)	वंशिका अमोल गोळे	अमोल	20/04/2007	✓		OBC	245296623756		9767057898	[signature]
18)	समिक्षा नितिन खिराळे	नितिन	19/09/2007	✓		SC	469992319448		8766020995	S.N. Khirale
19)	पायल हरीलाल इंगळे	हरीलाल	30/04/2007	✓		SC			9552987509	[signature]

मंडळाचे अध्यक्ष/सचिवाचे नाव व सही : _____

राष्ट्रीय युवा स्वयंसेवकाचे नाव व सही : _____

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

अ. क्र	सहभागीचे नाव	~~[illegible]~~ नाव वडीलाचे	जन्मतारीख	लिंग स्त्रि	लिंग पु	जातीय वर्गवारी sc/st/obc/ open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
1)	अमित सुरेश गवई	सुरेश	7/10/2006		✓	SC	921745097457		7620932529	Amit
2)	सार्थक राजेंद्र हरणे	राजेंद्र	15/3/2007		✓	OBC	7753 7999 4976		7498853405	S.R.Hatne
3)	मनिष नई मोंगळे	नई	29-3-2007		✓	SC			9561622217	MNBhonfle
4)	सोहेल शेरखा पठाण	शेरखा	26-10-2006		✓	open			9561356355	[illegible]
5)	शे. जावेद शे. हसन	शे. हसन	24-11-2006		✓	Open	39420682 4762		9322242756	[illegible]
6)	तुषार सुधीर नर्दे	सुधीर	1-4-2007		✓	SC	337402052600		8459191286	T.S.Wardhe
7)	अर्पित रामराव धंदर	रामराव	12-10-2006		✓	SC			9373910121	Arpit R. Mudar
8)	किरण संजीव धंदर	संजीव	3/5/2007		✓	SC	705323885235		8788720070	[illegible]
9)	ओम श्रीकृष्ण ठोंबरे	श्रीकृष्ण	19-10-2006		✓	SC			9529826812	[illegible]
10)	कुणाल किशोर उमाळे	किशोर	15.08.2006		✓	SC			9096019862	K.K.Umale
11)	अंगुल रविंद्र बुरघाटे	रविंद्र	25-3-2006		✓	O.B.C			9322204802	[illegible]
12)	प्रथमेश प्रदीप बुरघाटे	प्रदीप	19-5-2005		✓	O.B.C			8767591700	[illegible]
13	आजय विद्याधर खंडारे	विद्याधर	7-11-2006		✓	SC			7499412506	AJAY V. Khande
14	अमरदीप विजय वानखडे	विजय	23-4-2007		✓	SC	569563575925		9172319482	[illegible]
15)	हर्षवर्धन गुरुदास नाहक	गुरुदास	19-9-2006		✓	OBC	~~9960195565~~		9960195565	P.G. Nagir
16)	हरीओम सुनिल चावले	सुनिल	21-8-2005		✓	O.B.C			8767198684	H.S. Yawale
17	चंचल गजानन मालधुरे	गजानन	5-11-2006	✓		O.B.C	2100 8147 0372		9359875210	G.G. Maldhure
18)	श्रावणी नरेश निमकर	नरेश	26-06-2006	✓		O.B.C	4161 7821 9036		7499365641	[illegible]
19)	निशा राजू धंदर	राजू	5-11-2006	✓		S.C	2806 1782 3441		8010485691	N.R. Dhandar

मंडळाचे अध्यक्ष/सचिवाचे नाव व सही : _____

राष्ट्रीय युवा स्वयंसेवकाचे नाव व सही : _____

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

अ. क्र	सहभागीचे नाव	~~[illegible]~~ नाव वडीलाचे	जन्मतारीख	लिंग स्त्रि	लिंग पु	जातीय वर्गवारी sc/st/obc/ open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
1.	ऐश्वर्या गोपाल मळसने	गोपाल मळसने	3-10-2006	✓		OBC	571897190667		9561823788	A.G. malasahe
2.	शेजल धर्मा जामनिक	धर्मा जामनिक	1-11-2006	✓		S.C	747153041161		9727255624	S.D. Jamnik
3.	पुनम श्रीकृष्ण ओंबळे	श्रीकृष्ण ओंबळे	7-10-2006	✓		S.C	812682332359		9960367164	P.S. Olambe
4.	सलोनी सुनिल चौरपगार	सुनिल चौरपगार	24-3-2006	✓		S.C	273720168254		8600345092	[illegible]
5	आरती दादाराव निताळे	दादाराव निताळे	7-11-2007	✓		S.C	558113966635		9730348496	Nitale
6.	नंदिनी संजय नेहर	संजय नेहर	15-5-2007	✓		S.C	930435863702		7822872513	N.S. Nehar
7	तनुश्री अनिल नेहर	अनिल नेहर	29/4/206	✓		S.C	395630894602		7498668428	Aveha
8.	स्नेहा राजु अमझरे	राजु अमझरे	1/10/2006	✓		N.T	776621588629		7666196057	S Ramzare
9.	प्रतिभा श्रीकृष्ण भोंगळे	श्रीकृष्ण भोंगळे	4-10-2006	✓		S.C	868309854065		7972301792	Bhongle
10.	श्रुतिका सारंगधर चौरपगार	सारंगधर चौरपगार	16-02-2007	✓		S.C	89250729 5168 38		9552920238	Shrutika
11.	अंकिता सुधीर शेळके	सुधीर शेळके	22-9-2006	✓		S.C	461609834189		9579119147	Ashelake
12.	दिव्या अरुण भोंगळे	अरुण भोंगळे	21-10-2006	✓		S.C			8080003812	D.A. Bhongle
13	आचल चक्रधर भोंगळे	चक्रधर भोंगळे	06-12-2005	✓		S.C			9529261071	Bhongle
14.	अनुष्का संजय गुळधे	संजय गुळधे	8-11-2006	✓		S.C	567929193386		8830123885	A.S. Guladhe
15	प्रतिक्षा सुरेश गवई	सुरेश गवई	14-12-2005	✓		S.C	305880232926		8766657338	D S Gavai
16	सोनल जयंता चौरपगार	जयंता चौरपगार	30-8-2006	✓		S.C	774893961159		8766066853	S.J. Chaurpagar
17	कु. अश्विनी विजय कंटाळे	विजय कंटाळे	24-12-2006	✓		S.C	875134887658		9767764693	Akantale.
18	रितीका विजय कंटाळे	विजय कंटाळे	15-9-2007	✓		S.C	333629131254		9322633525	Ritika V. Kantale
19	कु. वैष्णवी राजु यावले	राजु यावले	25/8/2006	✓		O.B.C	315950778176		8262805348	Ryavale

मंडळाचे अध्यक्ष/सचिवाचे नाव व सही : _____

राष्ट्रीय युवा स्वयंसेवकाचे नाव व सही : _____

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur.

अ. क्र	सहभागीचे नाव	~~[illegible]~~ नाव वडीलाचे	जन्मतारीख	लिंग स्त्रि	लिंग पु	जातीय वर्गवारी sc/st/obc/ open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
1)	शुभांगी संजय भांडे	संजय भांडे	23-10-2006	–		SBC	691006622373		7822972694	Bhande
2)	प्राजक्ता गजानन चेचरे	गजानन चेचरे	20-2-2007	–		SBC	997539767542		8999926197	Pchechare
3)	शितल श्रीकृष्ण मांगुळकर	श्रीकृष्ण मांगुळकर	2-5-2007	–		obc			9322541663	Mangoulkar
4	सृष्टी भास्कर डांगे	भास्कर डांगे	9-6-2007	–		obc	501490952731		9322969369	Dange
5)	आचल संजय कवटकर	संजय कवटकर	16-12-2006	–		obc	916161063[illegible]		9209879220	Kavatkar
6)	नंदिनी विनोद खेतकडे	विनोद खेतकडे	01/10/2006			OBC	222419367332		9322506999	नंदिनी वि. खेतकडे
7)	आचल प्रफुल्ल जामोदकर	प्रफुल्ल जामोदकर	21-12-2006	–		NTB			9022985305	Achaly
8)	श्रुतिका बाळकृष्ण नांदेकर	बाळकृष्ण नांदेकर	9-3 2007	–		OBC			9359068229	[illegible]
9)	कोमल शंकर नेहर	शंकर नेहर	2-9-2006	–		SC	572286941475		8530009843	Nehar
10	सौंदर्या सुरेन्द्र वानखेडे	सुरेन्द्र वानखेडे	25-5-2007	–		SC	354493556505		8408075696	Swarkhade
11)	ईशा जितेंद्र कुर्मी	जितेंद्र कुर्मी	15/3/2007	–		OBC			8208925936	I.Jkurmi
12)	शाणे सना	शाहिद खाँ पठाण	10-04-2006	–		Open			7499945879	RSPathan
13)	शमीम शेख	महम्मद राशिक	12-11-2006	–		OPEN	~~7028132584~~		7028132584	Rashik
14)	दर्शना गोपाल रावले	गोपाल रावले	20-3-2007	–		OBC	921436293837		8408979190	[illegible]
15)	सानिया प्रेमसिंग धुर्वे	प्रेमसिंग धुर्वे	12-12-2005	–		Sc			7038190855	Dariya
16)	ईश्वरी प्रमोदराव चांदुरकर	प्रमोदराव चांदुरकर	14-2-2007	–		OBC	745413694847		9322190334	Chandrakar
17)	कु श्रद्धा संतोष वानखेडे	संतोष वानखेडे	18-4-2007	–		SC	971612391802		9021439020	S Swarkhade

मंडळाचे अध्यक्ष/सचिवाचे नाव व सही : _____

राष्ट्रीय युवा स्वयंसेवकाचे नाव व सही : _____

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya
Darapur, Tq. Daryapur

अ. क्र.	~~सहभागीचे नाव~~ ~~[illegible]~~ सहभागाचे नाव	~~[illegible]~~ नाव वडीलाचे	जन्मतारीख	लिंग स्त्रि	लिंग पु	जातीय वर्गवारी sc/st/obc/ open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
21	कु. उपेक्षा सुधाकर केवनकर	सुधाकर	11-09-2003	✓		obc			9699924323	[signature]
22	कु. तनुश्री विनोद बावनेर	विनोद	15-03-2004	✓		obc			8459801706	[signature]
23	कु. अंकीता संतोष कोल्हे	संतोष	02-11-2003	✓		nt			9561373660	[signature]
24	कु. रेशमा वासुदेव मेंढे	वासुदेव	19-09-2004	✓		sbc			8767797117	[signature]
25	कु. गायत्री शिवदास जवंजाळ	शिवदास	19-05-2005	✓		obc			8730074812	[signature]
26	कु. सुहानी दिनेश बेलोकार	दिनेश	10-06-2005	✓		obc			7809221616	[signature]
27	कु. प्रेया अजयराव गणोरकर	अजयराव	07-09-2006	✓		obc			8767918018	[signature]
28	कु. रेणुका संजय खलोकार	संजय	25-09-2005	✓		obc			7498655821	[signature]
29	कु. गायत्री नंदु वाढ	नंदु	18-04-2006	✓		obc			8856903091	[signature]
30	कु. सिद्धिका उमेश अंबाळकर	उमेश	03-05-2006	✓		obc			9975201563	[signature]
31	कु. झेजल अरविंद इंगळे	अरविंद	30-10-2004	✓		obc			9022459624	[signature]
32	आशिष शरदराव कविटकर	शरदराव	05-09-2004		✓	obc			9730671899	[signature]
33	शेशन नंदु जुंबळे	नंदु	15-08-2004		✓	sbc			9766150140	[signature]
34	कु. सलोनी राजकुमार शाहु	राजकुमार	13-09-2004	✓		obc			7507014914	S.R.Shahu
35										
36										
37										
38										
39										
40										
41										

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

अ. क्र	सहभागीचे नाव	~~[illegible]~~ वडीलाचे नाव	जन्मतारीख	लिंग		जातीय वर्गवारी sc/st/obc/ open/mint	आधार कार्ड नं.	बँक अकाउंट नं.	मोबाइल नं.	सही
				स्त्रि	पु					
20)	आचल नंदकिशोर ढवळे	नंदकिशोर	30/05/2007	✓		OBC	7077 3719 8835		9373782392	Adhawale
21)	ईश्वरी मदन आडगोकर	मदन	26/08/2007	✓		OBC			9322421984	I Adgakar
22)	पायल अनिल गवई	अनिल	30/10/2006	✓		SC	5581 4347 8126		7058094567	Gawai
23)	दिव्या दिपक सरदार	दिपक	28/10/2007	✓		SC	6300 1871 3282		9328261741	Sardar
24)	स्नेहा रविंद्र माहूलकर	रविंद्र	12/06/2008	✓		OBC	2127 6911 4513		9881427109	S.R. Mahulkar.
25)	आदित्य उमेश इंगळे	उमेश	3/12/2007		✓	SC			8459297572	Adkayar
26)	शितल राहुल खांडेकर	राहुल	21/06/2008	✓		SC			9309381578	Shital
27)	दिशा नितिन भोळे	नितिन	30/06/2008	✓		SC			8668527344	Dhshale

मंडळाचे अध्यक्ष/सचिवाचे नाव व सही : _____

राष्ट्रीय युवा स्वयंसेवकाचे नाव व सही : _____

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर, इंग्रजी विभाग व नेहरू युवा केंद्र अमरावती

(युवा कार्यक्रम व खेळ मंत्रालय भारत सरकार) द्वारे

राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त 'नशा मुक्त तरुणाई' वर व्याख्यान

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर इंग्रजी विभाग व नेहरू युवा केंद्र अमरावती (युवा कार्यक्रम व खेळ मंत्रालाय भारात सरकार)द्वारे राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त 'नशा मुक्त तरुणाई' वर एक दिवशीय कार्यशाळेचे व व्याख्यानाचे आयोजन दिनांक १९ जानेवारी २०२४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य यशवंत हरणे तर प्रमुख व्याखाते म्हणून ॲड सुरज विधळे तर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ.सारिका दांडगे उपस्थित होत्या. आपल्या भाषणात ॲड सुरज विधळे यांनी अंमली पदार्थांच्या सेवनाच्या धोक्यांबद्दल तसेच मादक पदार्थांच्या गैरवापराच्या परिणाम महत्त्व सांगितले त्यांनी मादक पदार्थांच्या गैरवापराच्या शारीरिक, मानसिक आणि सामाजिक परिणामांबद्दल वास्तविक माहिती दिली व व्यक्ती, कुटुंब आणि समुदायांवर त्याचा कसा प्रभाव पडतो ते सपष्ट केले. त्यांनी सामाजिक जागरूकता पसरवून, स्वयंसेवा करून किंवा स्थानिक उपक्रमांना पाठिंबा देऊन तुमच्या "ड्रग फ्री" मोहिमेत सक्रियपणे सहभागी होऊन देशाला कसे बळकट करता येईल यावर जोर दिला सदर कार्यशाळेसाठी डॉ. संदीप हाडोळे डॉ. कुंदन आलोने डॉ. अनिल भगत प्रा. खेमानंद फुललेले प्रा. प्रकाश म्हस्के डॉ.प्रशांत खेडकर , प्रा.गंगाधर पांडे , डॉ.संदीप खंडारे, प्रा.दिपाली कुर्मी,प्रा.तेजस्विनी अंबुलकर, प्रा. कुमार भटकर ,आदेश गावंडे, बाळासाहेब गुडधे , सतीश हरमकर हे उपस्थित होते.सदर कार्यक्रमाचे आयोजन इंग्रजी विभाग प्रमुख डॉ. शीतल तायडे यांनी केले. कार्यशाळेच्या यशस्वीतेसाठीसर्व शिक्षक व शिकेत्तर कर्मचारी यांनी परिश्रम घेतले.

PRINCIPAL
Ramkrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त 'नशा मुक्त तरुणाई' वर व्याख्यान

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर इंग्रजी विभाग व नेहरू युवा केंद्र अमरावती (युवा कार्यक्रम व खेळ मंत्रालय भारात सरकार) द्वारे राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त नशा मुक्त तरुणाई वर एक दिवशीय कार्यशाळेचे व व्याख्यानाचे आयोजन दिनांक १९ जानेवारी २०२४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य यशवंत हरणे तर प्रमुख व्याखाते म्हणून अँड मुरज विधळे तर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. मारिका दांडगे

उपस्थित होत्या. आपल्या भाषणात अॅड सुरज विधळे यांनी अंमली पदार्थाच्या सेवनाच्या धोक्यांबद्दल तसेच मादक पदार्थाच्या गैरवापराच्या शारीरिक, मानसिक आणि सामाजिक परिणामांबद्दल वास्तविक माहिती दिली व व्यक्ती, कुटुंब आणि समुदायांवर त्याचा कसा प्रभाव पडतो ते सपष्ट केले. त्यांनी सामाजिक जागरूकता पसरवून, स्वयंसेवा करून किंवा स्थानिक उपक्रमांना पाठिंबा देऊन तुमच्या 'ड्रग फ्री' मोहिमेत सक्रियपणे सहभागी होऊन देशाला कसे बळकट करता येईल यावर जोर दिला सदर कार्यशाळेसाठी डॉ. संदीप हाडोळे डॉ. कुंदन आलोने डॉ. अनिल भगत प्रा. खेमानंद फुललेले प्रा. प्रकाश म्हस्के डॉ. प्रशांत खेडकर, प्रा. गंगाधर पांडे, डॉ. संदीप खंडारे, प्रा. दिपाली कुर्मी, प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर, प्रा. कुमार भटकर, आदेश गावंडे, बाळासाहेब गुडधे, सतीश हरमकर हे उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमाचे आयोजन इंग्रजी विभाग प्रमुख डॉ. शीतल तायडे यांनी केले. कार्यशाळेच्या यशस्वीतेसाठी सर्व शिक्षक व शिकेत्तर कर्मचारी यांनी परिश्रम घेतले.

Shri Dadasaheb Gawai Charitable Trust (E-275) Amravati's

Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur.

Tq. Daryapur, Dist. Amravati

One Week **Students' Induction Programme**

Organized by

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

From - 18 /07/2022 to 23 /07/2022
Time :- 12.30 pm to 01.30 pm.

• Day- 1 Date 18/07/2022 **Topic: Introduction to the Departments** Convener: Dr. Shitalbabu A. Tayade	• Day - 4 Date 21/07/2022 Topic: **Office Administration & Library as a Learning Resource** Convener – Prof. Y.V. Harne , Prof. S. B. Sangole & Shri. A. D. Gawande
• Day -2 Date 19/07/2022 **Topic : Competitive Examinations and Employment avenues** Guest : Prof.Jamnik Sir Convener Prof. Y.V.Harne & Prof. Vivek Dhoke	• Day -5 Date 22/07/2022 **Topic: Personality Development through NSS & Sports** Guest: Prof. Dr.S.D.Balapure & Dr. Ravindra Ruikar Convener Dr. S.N. Dandage & Prof. C.S. Ingole
• Day -3 Date 20/07/2022 **Topic : Development of Cultural Skils** Gust : Prof. Pankaj Thakur – Natraj Sanstha Amravati Convener : Dr. Prashant W. Khedkar	• Day - 6 Date 23/07/2022 **Topic: Student Interactions and Feedback** Convener –Heads of all Departments of Ramkrushna Mahavidyalaya. Darapur

Principal
Prof. Y. V. Harne
Ramkrshna Mahavidyalaya, Darapur

Organizer
Dr. S. A. Tayade
IQAC Coordinator
Ramkrshna Mahavidyalaya, Darapur

Registration Link : https://forms.gle/5FowstaTBTMuHkLQ7
Program Link : https://meet.google.com/ppv-wskg-tub

Shri Dadasaheb Gawai Charitable Trust Amravati's

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA ,DARAPUR

Department of English

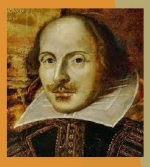

Guest Lecture on 'Communication Skills '

Speaker

Prof.Dr. Madhav Sarkunde

Department of English

Babaji Date Arts and Comm. College, Yavatmal

Convener

Dr. Shitalbabu A. Tayade
Department of English
Ramkrushna Mahavidya, Darapur

Date- 18 Oct- 2021

Programme Link
https://meet.google.com/fik-gyuo-tcy

Google Meet

Regestion Link
https://forms.gle/M5kH2BMeBNt13hhd7

Organizer

Prof. Y. V. Harne

Principal, Ramkrushna Mahavidyalaya ,Darapur

Shri Dadasaheb Gawai Charitable Trust (E-275) Amravati's

Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur.

Tq. Daryapur, Dist. Amravati

One Week **Students' Induction Programme**

Organized by

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

From - 11/07/2023 to 14 /08/2023
Time :- 12.30 pm to 01.30 pm.

• Day- 1 Date 11/07/2023 **Topic: Introduction to the Departments** Convener: Dr. Shitalbabu A. Tayade	• Day - 3 Date 13/07/2023 Topic: **Office Administration & Library as a Learning Resource** Convener – Prof. Y.V. Harne , Prof. S. B. Sangole & Shri. A. D. Gawande
• Day -2 Date 12/07/2023 **Topic : Competitive Examinations** Convener Prof. Y.V.Harne & Dr. Anil Bhagat	• Day -4 Date 14/07/2023 **Topic: Personality Development Through Sports** Convener Prof. C.S. Ingole
Organizer Dr. S.A.Tayade *IQAC Coordinator*	Principal Ramkrushna mahavidyalaya Darapur

राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त 'नशा मुक्त तरुणाई' वर व्याख्यान

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर इंग्रजी विभाग व नेहरू युवा केंद्र अमरावती (युवा कार्यक्रम व खेळ मंत्रालय भारात सरकार) द्वारे राष्ट्रीय युवा साप्ताह निम्मित्त नशा मुक्त तरुणाई वर एक दिवशीय कार्यशाळेचे व व्याख्यानाचे आयोजन दिनांक १९ जानेवारी २०२४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य यशवंत हरणे तर प्रमुख व्याखाते म्हणून अँड मुरज विधळे तर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. मारिका दांडगे

उपस्थित होत्या. आपल्या भाषणात अॅड सुरज विधळे यांनी अंमली पदार्थाच्या सेवनाच्या धोक्यांबद्दल तसेच मादक पदार्थाच्या गैरवापराच्या शारीरिक, मानसिक आणि सामाजिक परिणामांबद्दल वास्तविक माहिती दिली व व्यक्ती, कुटुंब आणि समुदायांवर त्याचा कसा प्रभाव पडतो ते सपष्ट केले. त्यांनी सामाजिक जागरूकता पसरवून, स्वयंसेवा करून किंवा स्थानिक उपक्रमांना पाठिंबा देऊन तुमच्या 'ड्रग फ्री' मोहिमेत सक्रियपणे सहभागी होऊन देशाला कसे बळकट करता येईल यावर जोर दिला सदर कार्यशाळेसाठी डॉ. संदीप हाडोळे डॉ. कुंदन आलोने डॉ. अनिल भगत प्रा. खेमानंद फुललेले प्रा. प्रकाश म्हस्के डॉ. प्रशांत खेडकर, प्रा. गंगाधर पांडे, डॉ. संदीप खंडारे, प्रा. दिपाली कुर्मी, प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर, प्रा. कुमार भटकर, आदेश गावंडे, बाळासाहेब गुडधे, सतीश हरमकर हे उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमाचे आयोजन इंग्रजी विभाग प्रमुख डॉ. शीतल तायडे यांनी केले. कार्यशाळेच्या यशस्वीतेसाठी सर्व शिक्षक व शिकेत्तर कर्मचारी यांनी परिश्रम घेतले.

अहवाल

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जयंतीदिनी 2 ऑक्टोबर 2020 रोजी कोरोनामुळे महाविद्यालय बंद होते आणि सार्वजनिक कार्यक्रम साजरा करण्यास मज्जाव करण्यात आला होता. याप्रसंगी तो कार्यक्रम संक्षिप्त रूपात साजरा करण्यात आला महाविद्यालयाचे प्रभारी प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे व मर्यादित काही कर्मचाऱ्यांसह महात्मा गांधी यांच्या फोटोस हार अर्पण करून साध्या स्वरूपात महात्मा गांधींची जयंती साजरी करण्यात आली.

2 ऑक्टोबर 2022 रोजी महात्मा गांधी यांची जयंती महाविद्यालयात साजरी करण्यात आली याप्रसंगी महात्मा गांधी यांच्या प्रतिमेला पूजन करून त्यानंतर महाविद्यालयामध्ये स्वच्छता व गरीब विद्यार्थ्यांना पुस्तकांचे वाटप करण्यात आले.

अहवाल 2023-24

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जयंतीनिमित्त विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. राष्ट्रीय सेवा योजना व सहकार विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयाचे माननीय प्राचार्य डॉक्टर मल्लू पडवाल यांच्या अध्यक्षतेखाली महात्मा गांधी जयंतीचा कार्यक्रम सेमिनार हॉलमध्ये करण्यात आला याप्रसंगी रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या प्राचार्य प्रा. वर्षाताई मोर्श या प्रमुख अतिथी

म्हणून उपस्थित होत्या याप्रसंगी कार्यक्रमाचे प्रास्तविक डॉ. यशवंत हरणे यांनी केले तर मुख्य बीजभाषण प्रा. मोर्स यांनी केले कार्यक्रमाचे आधार आभार प्रदर्शन प्राध्यापक गंगाधर पांडे यांनी केले.

अहवाल

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जयंतीदिनी 2 ऑक्टोबर 2020 रोजी कोरोनामुळे महाविद्यालय बंद होते आणि सार्वजनिक कार्यक्रम साजरा करण्यास मज्जाव करण्यात आला होता. याप्रसंगी तो कार्यक्रम संक्षिप्त रूपात साजरा करण्यात आला महाविद्यालयाचे प्रभारी प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे व मर्यादित काही कर्मचाऱ्यांसह महात्मा गांधी यांच्या फोटोस हार अर्पण करून साध्या स्वरूपात महात्मा गांधींची जयंती साजरी करण्यात आली.

2 ऑक्टोबर 2022 रोजी महात्मा गांधी यांची जयंती महाविद्यालयात साजरी करण्यात आली याप्रसंगी महात्मा गांधी यांच्या प्रतिमेला पूजन करून त्यानंतर महाविद्यालयामध्ये स्वच्छता व गरीब विद्यार्थ्यांना पुस्तकांचे वाटप करण्यात आले.

अहवाल 2023-24

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जयंतीनिमित्त विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. राष्ट्रीय सेवा योजना व सहकार विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयाचे माननीय प्राचार्य डॉक्टर मल्लू पडवाल यांच्या अध्यक्षतेखाली महात्मा गांधी जयंतीचा कार्यक्रम सेमिनार हॉलमध्ये करण्यात आला याप्रसंगी रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या प्राचार्य प्रा. वर्षाताई मोर्श या प्रमुख अतिथी

म्हणून उपस्थित होत्या याप्रसंगी कार्यक्रमाचे प्रास्तविक डॉ. यशवंत हरणे यांनी केले तर मुख्य बीजभाषण प्रा. मोर्स यांनी केले कार्यक्रमाचे आधार आभार प्रदर्शन प्राध्यापक गंगाधर पांडे यांनी केले.

संविधान दिन

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर

अमरावती/का.प्र.

श्री. दादासाठेब गवर्ड चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने संविधान दिन साजरा करण्यात आला. संविधान दिनाचे औचित्य साधून अँडो.राजेश तायडे, सहाय्यक प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरन, नागपूर यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन संविधानाच महत्व या विषयावर करण्यात आले.

याप्रसंगी अध्यक्ष प्राचार्य यशवंत ठरणे उपस्थित होते. सुरवातीला महामानवाच्या प्रतीमेचे पुजन व मानवताज्योत प्रज्वलीत करण्यात आली. त्यानंतर प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत करण्यात आले. राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. प्रशांत खेडकर यांनी प्रास्ताविक करून कार्यक्रम आयोजनाचा उद्देश सांगितला. प्रमुख वक्ते अँडो. राजेश अनुच्छेदाविषयी माहिती दिली. तायडे यांनी संविधान दिनाचा उद्देश, संविधानातील उद्देशिका व अनुत्याच बरोबर विद्यार्थ्यांनी संविधानाचे अनुच्छेद प्रसंगी कार्यकमाचे अध्यक्ष प्राचार्य यशवंत हरणे यांनी संविधान विषयी समाजामध्ये जागृती करण्याचे आव्हान विद्यार्थ्यांना केले. कार्यकमाचे संचालन विकास यांनी तर आभार प्ररदशन जया वर्षे यांनी केले. या कार्यक्रमाला डॉ. शितल तायडे, प्रा. गंगाधर पांडे, प्रा. तेज्वस्वीनी अंबूलकर,व सर्व प्राध्यापक गण व बहुसंख्य विद्यार्थ्यी उपस्थित होते.

- **,M~l tutkx`rh jWyh- ¼ fn- 1 fMlascj 2022 ½**

jk"Vhª; lsok ;kstuk iFkdk }kjs tkxfrd ,M~lfnuk fufeÙk HkO; tutkxj.k jWyh dk<wu ,M~l tutkx`rh dj.;kr vkyh- 01 fMlsacj tkxfrd

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

संविधान दिवस 26/11/2019 :–

अहवाल

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना व राजशास्त्र विभागाच्या तर्फे **संविधान दिन** साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाला संस्थेच्या संस्थापक अध्यक्षा डॉ. कमलताई गवई अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होत्या. तसेच प्रमुख अतिथी काळे सर , पैठणे सर, प्रा.यशवंत हिरणे आदी मान्यवर उपस्थित होते. सर्वप्रथम प्रा.यशवंत हरणे यांनी संविधानची उद्देश पत्रिकेचे वाचन करण्यात आले नंतर प्रमुख वक्ते डॉ. कमलताई गवई यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या जिवनाबद्दल माहिती विद्यार्थ्यांना सांगितली तसेच डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक व राजकीय कार्य या विषयावर वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. स्पर्धेचे परीक्षक म्हणून प्रा. राजेश्वर संत सर उपस्थित होते. या स्पर्धेमध्ये एकुण पंधरा स्पर्धकांनी भाग घेतला होता. स्पर्धेच्या शेवटी प्रथम येणाऱ्या स्पर्धकाला बक्षिसाचे वितरण काळे सर यांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. मोरशे मॅडम यांनी केले.

संविधान दिना निमित्य वकृत्व स्पर्धा

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

कार्यकमाचे नाव– संविधान दिवस 26/11/2020

सत्र– 2020–21

अहवाल

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने **संविधान दिन** साजरा करण्यात आला. कोविड 19 च्या परिस्थितीमुळे प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे यांच्या मार्गदर्शनातून झूम मीटिंगच्या माध्यमातून घेण्यात आला.

डॉ. प्रशांत खेडकर (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख) यांनी प्रास्ताविक करून कार्यक्रम आयोजनाचा उद्देश सांगितला. प्रमुख वक्ते डॉ. पी. एस. चव्हाण (कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, चिखलदरा) यांनी संविधान दिनाचा उद्देश, संविधानातील उद्देशिका व कलमांबाबत माहिती दिली. या कार्यक्रमाला बहुसंख्य स्वयंसेवकांनी उपस्थिती दर्शविली. शेवटी कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन डॉ. कुंदन अलोणे यांनी मानुन सांगता केल

जनमाध्यम

रामकृष्ण महाविद्यालयात संविधान दिन

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्टद्वारे संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे रासेयो व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने संविधान दिन साजरा करण्यात आला. हा कार्यक्रम प्राचार्य यशवंत हरणे यांच्या मार्गदर्शनात झूम मीटींगच्या माध्यामतून पार पडला.

कार्यक्रमात राज्यशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. प्रशांत खेडकर यांनी प्रास्ताविक मांडले. तर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय चिखलदऱ्याचे राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. चव्हाण यांनी संविधान दिनाचा उद्देश, संविधानातील उद्देशिका व कलमांबाबत माहिती दिली. कार्यक्रमाला बहुसंख्य विद्यार्थ्यांनी उपस्थिती दर्शविली. कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन डॉ. कुंदन अलोणे यांनी केले.

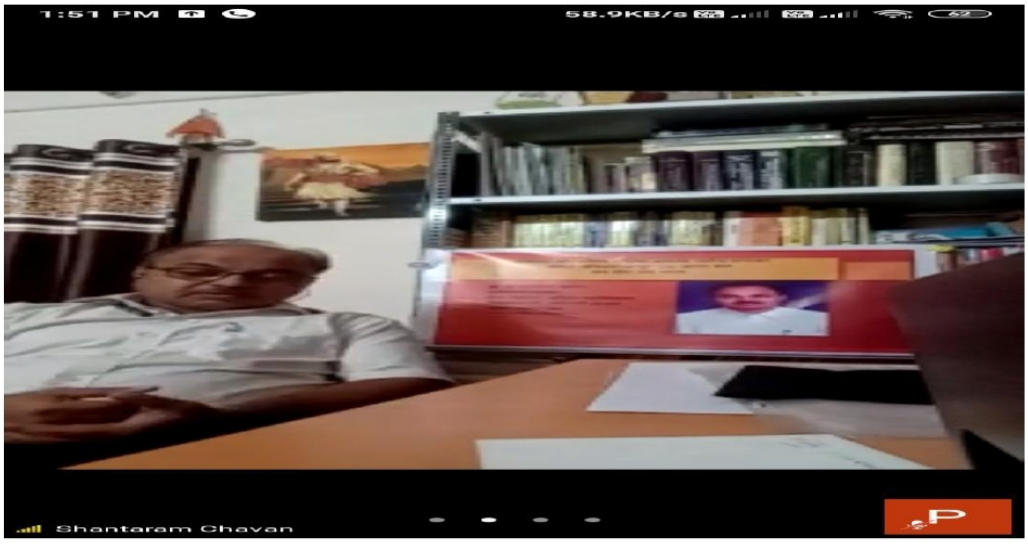
1:51 PM
58.9KB/s
Shantaram Chavan

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

कार्यकमाचे नाव– संविधान दिवस 26/11/2021

सत्र– 2021–22

अहवाल

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने **संविधान दिन** साजरा करण्यात आला. प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे यांच्या मार्गदर्शनातून घेण्यात आला.

डॉ. प्रशांत खेडकर (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख) यांनी प्रास्ताविक करून कार्यक्रम आयोजनाचा उद्देश सांगितला. प्रमुख वक्ते प्रा. यशवंतजी हरणे यांनी संविधान दिनाचा उद्देश, संविधानातील उद्देशिका व कलमांबाबत माहिती दिली. या कार्यक्रमाला बहुसंख्य स्वयंसेवकांनी उपस्थिती दर्शविली. शेवटी कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन डॉ. कुंदन अलोणे यांनी मानुन सांगता केल

डॉ.पी.ब्ल्यू.खेडकर
सहाय्यक प्राध्यापक
राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र व राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे संविधान दिना निमित्य "भारतीय संविधान व मतदानाचे महत्त्व" या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन दिनांक 26 नोव्हेंबर 2021 रोजी दुपारी 01 वाजता करण्यात आले आहे.

प्रमुख मार्गदर्शक
प्राचार्य प्रा. यशवंत वि. हरणे
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर.

आयोजक
डॉ. प्रशांत खेडकर (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख.)
डॉ. कुंदन अलोणे (रासेयो कार्यक्रम अधिकारी.)

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

कार्यकमाचे नाव– संविधान दिवस 26/11/2022

सत्र– 2022–23

अहवाल

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने **संविधान दिन** साजरा करण्यात आला. संविधान दिनाचे औचित्य साधून ॲडो.राजेश तायडे, सहाय्यक प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरन, नागपूर यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन संविधानाचे महत्व या विषयावर करण्यात आले. या प्रसंगी अध्यक्ष प्राचार्य यशवंत हरणे उपस्थित होते. सुरवातीला महामानवाच्या प्रतीमेचे पुजन व मानवताज्योत प्रज्वलीत करण्यात आली. त्यानंतर प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत करण्यात आले. त्यानंतर संविधानाच्या उद्येशपत्रिकेचे सामुहिक वाचन करण्यात आले. डॉ. प्रशांत खेडकर (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख) यांनी प्रास्ताविक करून कार्यक्रम आयोजनाचा उद्देश सांगितला. तसेच पाहुण्याचा परीचय करून दिला. प्रमुख वक्ते ॲडो. राजेश तायडे यांनी संविधान दिनाचा उद्देश, संविधानातील उद्देशिका व अनुच्छेदाविषयी माहिती दिली. त्याच बरोबर विद्यार्थ्यानी संविधानाचे अनुच्छेद लक्षात कसे ठेवावे याविषयी मार्गदर्शन केले.या प्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य यशवंत हरणे यांनी संविधान विषयी समाजामध्ये जागृती करण्याचे आव्हान विद्यार्थ्यांना केले. कार्यक्रमाचे संचालन विकास यांनी तर आभार प्रर्दशन जया वर्धे यांनी केले. या कार्यक्रमाला डॉ. शितल तायडे, प्रा. गंगाधर पांडे, प्रा. तेज्वस्वीनी अंबूलकर, व सर्व प्राध्यापक गण व बहुसंख्य विद्यार्थ्यी उपस्थित होते.

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
राज्यशास्त्र विभाग
संविधान दिन
Latitude: 20.95914
Longitude: 77.502797
Elevation: 376.28±18 m
Accuracy: 2.2 m
Time: 26-11-2022 11:05
Powered by NoteCam

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
राज्यशास्त्र विभाग
संविधान दिन
श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, दारापूर
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती
राष्ट्रीय सेवा योजना
Latitude: 20.959095
Longitude: 77.502778
Elevation: 367.69±22 m
Accuracy: 2.2 m
Time: 26-11-2022 11:14
Powered by NoteCam

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र व राष्ट्रिय सेवा योजना विभागातर्फे संविधान दिना निमित्य
भारतीय संविधानाचे महत्त्व या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन
दिनांक २६ नोंव्हेबर २०२२ ला सकाळी १० वाजता
करण्यात आले आहे.

प्रमुख मार्गदर्शक
ॲड. राजेश तायडे
. सहाय्यक प्रबंधक,
महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरन,नागपूर

आयोजक
डॉ.प्रशांत खेडकर (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख)
डॉ. सारीका दांडगे (रासेयो कार्यकम अधिकारी)

संविधान दिन

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर

अमरावती/का.प्र.

श्री. दादासाठेब गवर्ड चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने संविधान दिन साजरा करण्यात आला. संविधान दिनाचे औचित्य साधून अँडो.राजेश तायडे, सहाय्यक प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरन, नागपूर यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन संविधानाच महत्व या विषयावर करण्यात आले.

याप्रसंगी अध्यक्ष प्राचार्य यशवंत ठरणे उपस्थित होते. सुरवातीला महामानवाच्या प्रतीमेचे पुजन व मानवताज्योत प्रज्वलीत करण्यात आली. त्यानंतर प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत करण्यात आले. राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. प्रशांत खेडकर यांनी प्रास्ताविक करून कार्यक्रम आयोजनाचा उद्देश सांगितला. प्रमुख वक्ते अँडो. राजेश अनुच्छेदाविषयी माहिती दिली. तायडे यांनी संविधान दिनाचा उद्देश, संविधानातील उद्देशिका व अनुत्याच बरोबर विद्यार्थ्यांनी संविधानाचे अनुच्छेद प्रसंगी कार्यकमाचे अध्यक्ष प्राचार्य यशवंत हरणे यांनी संविधान विषयी समाजामध्ये जागृती करण्याचे आव्हान विद्यार्थ्यांना केले. कार्यकमाचे संचालन विकास यांनी तर आभार प्ररदशन जया वर्षे यांनी केले. या कार्यक्रमाला डॉ. शितल तायडे, प्रा. गंगाधर पांडे, प्रा. तेज्वस्वीनी अंबूलकर,व सर्व प्राध्यापक गण व बहुसंख्य विद्यार्थ्यी उपस्थित होते.

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

कार्यक्रमाचे नाव- संविधान दिन

दिनांक – 26/11/2023

सत्र- 2023-24

अहवाल

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे संविधान दिन व वर्गीस कुरियन यांच्या जयंतीचे आयोजन

श्री दादासाहेब गवई चारीटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर राज्यशास्त्र विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग व सहकार विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने संविधान दिन व वर्गीस कुरियन यांच्या जयंतीचे आयोजन करण्यात आले याप्रसंगी अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल तसेच प्रमुख अतिथी अण्णासाहेब काळे उपस्थित होते कार्यक्रमाची सुरुवात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व स्मृतीशेष दादासाहेब गवई यांच्या प्रतिमेचे पूजन करून करण्यात आली . त्यानंतर डॉ. प्रशांत खेडकर यांनी आपल्या प्रास्ताविकामध्ये संविधान दिवसाचे महत्त्व व मूलभूत कर्तव्य विषयी माहिती विद्यार्थ्यांना सांगितली त्यानंतर उद्देश पत्रिकेचे सामूहिक वाचन करण्यात आले. याप्रसंगी प्रा. डॉ . यशवंत हरणे यांनी वर्गीस कुरियन यांच्या कार्याविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती सांगितली तसेच संविधानाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना सांगितले त्यानंतर अण्णासाहेब काळे यांनी विद्यार्थ्यांना मानवी जीवनामध्ये संविधानाचे किती महत्त्व आहे याविषयी मार्गदर्शन केले व डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या कार्यापासून प्रेरणा घेण्याचे आवाहन विद्यार्थ्यांना केले. कार्यक्रमाचे संचालक व आभार प्रदर्शन प्राध्यापक यशवंत हरणे यांनी केले कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली याप्रसंगी महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंद व शिक्षकेतर कर्मचारी व सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते.

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
राज्यशास्त्र विभाग
संविधान दिन
रामकृष्ण महाविद्यालय
सहकार विभाग द्वारा आयोजित
डॉ. वर्गीस कुरीयन
जयंती सप्ताह

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे संविधान दिन व वर्गीस कुरियन यांच्या जयंतीचे आयोजन

अमरावती दि. २६ : श्री दादासाहेब गवई चारीटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर राज्यशास्त्र विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग व सहकार विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने संविधान दिन व वर्गीस कुरियन यांच्या जयंतीचे आयोजन करण्यात आले याप्रसंगी अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल तसेच प्रमुख अतिथी अण्णासाहेब काळे उपस्थित होते कार्यक्रमाची सुरुवात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व स्मृतीशेष दादासाहेब गवई यांच्या प्रतिमेचे पूजन करून करण्यात आली . त्यानंतर डॉ. प्रशांत खेडकर यांनी आपल्या प्रास्ताविकामध्ये संविधान दिवसाचे महत्त्व व मूलभूत कर्तव्य विषयी माहिती विद्यार्थ्यांना सांगितली त्यानंतर उद्देश पत्रिकेचे सामूहिक वाचन करण्यात आले. याप्रसंगी प्रा. डॉ . यशवंत हरणे यांनी वर्गीस कुरियन यांच्या कार्याविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती सांगितली तसेच संविधानाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना सांगितले त्यानंतर अण्णासाहेब काळे यांनी विद्यार्थ्यांना मानवी जीवनामध्ये संविधानाचे किती महत्त्व आहे याविषयी मार्गदर्शन केले व डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या कार्यापासून प्रेरणा घेण्याचे आवाहन विद्यार्थ्यांना केले. कार्यक्रमाचे संचालक व आभार प्रदर्शन प्राध्यापक यशवंत हरणे यांनी केले कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली याप्रसंगी महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंद व शिक्षकेतर कर्मचारी व सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते.

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, द्वारा संचालित
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
राज्यशास्त्र, समाजशास्त्र व भूगोल विभाग याच्या
संयुक्त विद्यमाने
एक दिवसीय कार्यशाळा
विषय : मानवाधिकार व प्रसार माध्यमाचे महत्व
दिनांक १०/१२/२०२१
उदघाटन व प्रथम सत्र
द्वितीय सत्र
GPS Map
Camera Lite
XG53+P4H, Darapur, Maharashtra 444802, India
Latitude
20.95910123°
Longitude
77.50279016°
Local 12:41:07 PM
GMT 07:11:07 AM
Altitude 246.12 meters
Friday, 10-12-2021
Note : Captured by GPS Map Camera Lite

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
एक दिवसीय कार्यशाळा
GPS Map
Camera Lite
XG53+P4H, Darapur, Maharashtra 444802, India
Latitude
20.95911539°
Longitude
77.50284131°
Local 12:04:51 PM
GMT 06:34:51 AM
Altitude 247.79 meters
Friday, 10-12-2021
Note : Captured by GPS Map Camera Lite

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, द्वारा संचालित
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
राज्यशास्त्र, समाजशास्त्र व भूगोल विभाग यांच्या
संयुक्त विद्यमाने
एक दिवसीय कार्यशाळा
विषय : मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्व
दिनांक १०/१२/२०२१
उद्घाटने व प्रथम सत्र
द्वितीय सत्र
GPS Map
Camera Lite
XG53+P4H, Darapur, Maharashtra 444802, India
Latitude
20.95907843°
Longitude
77.50277924°
Local 12:42:12 PM
GMT 07:12:12 AM
Altitude 248.29 meters
Friday, 10-12-2021
Note : Captured by GPS Map Camera Lite

XG53+P4H, Darapur, Maharashtra 444802, India

Latitude
20.95916015°

Longitude
77.50273535°

Local 12:46:03 PM
GMT 07:16:03 AM

Altitude 287.29 meters
Friday, 10-12-2021

Note : Captured by GPS Map Camera Lite

आपल्या शहरातील प्रत्येक बातमी

SOCIAL MEDIA EDITION

॥ श्रीकृष्णम् वंदे जगतगुरुम् ॥

आता रोज रहा अपडेट!

अध्ययन समाचार

संपादक : जितेंद्र रोडे

आज पुण्यतिथी !

संत रोहिदास महाराज

कार्यालय : ब्राम्हणसभा कॉलनी, डॉ. गजभे यांच्या दवाखान्या समोर, लाकुड बाजार, परतवाडा. जि. अमरावती 444 805

भ्रमणध्वनी : 9422158005 ( )

दुरध्वनी : 07223-222005

jitendrarode77@gmail.com

Adhayayn Samachar

शुक्रवार दि. १० डिसेंबर २०२१

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे कार्यशाळा संपन्न

अमरावती दि.१० प्रतिनिधी

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे राज्यशास्त्र विभाग समाजशास्त्र विभाग व भूगोल विभाग द्वारा एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते या एक दिवसीय कार्यशाळेचा विषय मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्त्व हा होता ही एक दिवसीय कार्यशाळा दोन सत्रांमध्ये आयोजित करण्यात आली होती पहिले सत्रांमध्ये अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे होते उद्घाटक म्हणून प्राध्यापक डॉक्टर देवलाल आठवले श्रीमती कोकीलाबाई गावंडे महाविद्यालय दर्यापूर आणि प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून प्राध्यापक एडवोकेट सुरज विधळे उपस्थित होते तसेच द्वितीय सत्र ला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे प्रमुख मार्गदर्शक श्री नागेश धोत्रे तसेच श्री सुशील सिंह रघुवंशी अध्यक्ष भारतीय बहुउद्देशीय पत्रकार संघ अमरावती ग्रामीण उपस्थित होते समारोपीय

कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे प्रमुख वक्ते महाविद्यालयातील मराठी विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर अनिल भगत उपस्थित होते पहिल्या सत्रामध्ये प्रास्ताविक प्राध्यापक संदीप हाडोळे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख यांनी केले उद्घाटक प्राध्यापक डॉक्टर देवलाल आठवले यांनी मानवाधिकार म्हणजे काय मानवाला मिळालेले अधिकार जनतेपर्यंत पोहोचवणे तळागाळातील घटकापर्यंत मानवाधिकार पोहोचवणे आम्ही सर्वांना आपापल्या अधिकाराची जाणीव करून देणे या उद्देशाने हा कार्यक्रम याठिकाणी साजरा होत आहे असे सांगितले प्रमुख वक्ते प्राध्यापक एडवोकेट सुरज विधळे यांनी मानवाधिकार महिलांचे अधिकार कौटुंबिक अधिकार शैक्षणिक अधिकार या संदर्भात विद्यार्थ्यांना माहिती दिली द्वितीय सत्र मध्ये नागेश धोत्रे यांनी विद्यार्थ्यांना प्रसार माध्यमांचे महत्त्व प्रसारमाध्यमे व्यक्तीच्या जीवनामध्ये खूप महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडत असते व सोबतच आंतरराष्ट्रीय राष्ट्रीय तळागाळातील सर्व वार्ता सामान्य माणसापर्यंत पोचविण्याचे कार्य करते असे सांगितले समारोपीय कार्यक्रमांमध्ये प्राध्यापक डॉक्टर अनिल भगत यांनी मानवाधिकार आणि प्रसार माध्यम एकमेकांना कसे पूरक आहेत व मानवाधिकार जुना ला कसे आकार देतात मानवाधिकार यामुळे मानवाचा कसा विकास होतो आणि प्रसार माध्यमातून त्याला कशी चालना मिळते हे समजावून सांगितले व शेवटी अध्यक्षीय भाषणामध्ये प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे यांनी मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्त्व यासंदर्भात मानवाधिकार व्यक्तीच्या जीवनामध्ये जेवढे महत्त्वपूर्ण आहेत तेवढेच प्रसारमाध्यमांचे महत्व सुद्धा उल्लेखनीय आहे हे सांगितले कार्यक्रमाचे संचालन बीए भाग 3 ची विद्यार्थिनी श्रेया भुसारी व लांडे यांनी केले आभार प्रदर्शन बीए भाग 1 ची विद्यार्थिनी ज्यांची जड यांनी केले या एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजक राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर प्रशांत खेडेकर समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक संदीप हाडोळे भूगोल विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर कुंदन अलोने हे होते

जैन ईलेक्ट्रिकल्स

सदर बाजार, परतवाडा | 07223 - 220134 | Mo. 9422158777

0% Bajaj Finance, TVS Credit, HDFC Finance Available

Whirlpool LG SAMSUNG Godrej BLUE STAR HYUNDAI

1:49 0.00 KB/S Vo LTE0 4G 78

श्री दादासाहेब गवई चेरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे कार्यशाळा संपन्न

दारापुर नागेश धोत्र

श्री दादासाहेब गवई चेरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे राज्यशास्त्र विभाग समाजशास्त्र विभाग व भूगोल विभाग द्वारा एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते या एक दिवसीय कार्यशाळेचा विषय मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्त्व हा होता ही एक दिवसीय कार्यशाळा दोन सत्रांमध्ये आयोजित करण्यात आली होती पहिले सत्रांमध्ये अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे होते उद्घाटक म्हणून प्राध्यापक डॉक्टर देवलाल आठवले श्रीमती कोकीलाबाई गावंडे महाविद्यालय दर्यापूर आणि

प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून प्राध्यापक एडवोकेट सुरज विधळे उपस्थित होते तसेच द्वितीय सत्र ला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे प्रमुख मार्गदर्शक श्री नागेश धोत्रे तसेच श्री सुशील सिंह रघुवंशी अध्यक्ष भारतीय बहुउद्देशीय पत्रकार संघ अमरावती ग्रामीण उपस्थित होते समारोपीय कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे प्रमुख वक्ते महाविद्यालयातीलमराठी विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर अनिल भगत उपस्थित होते पहिल्या सत्रामध्ये प्रास्ताविक प्राध्यापक संदीप हाडोळे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख यांनी केले उद्घाटक प्राध्यापक डॉक्टर देवलाल आठवले यांनी मानवाधिकार म्हणजे काय मानवाला मिळालेले अधिकार जनतेपर्यंत पोहोचवणे तळागाळातील घटकापर्यंत मानवाधिकार पोहोचवणे आम्ही सर्वांना आपापल्या अधिकाराची जाणीव करून देणे या उद्देशाने हा कार्यक्रम याठिकाणी साजरा होत आहे असे सांगितले प्रमुख वक्ते प्राध्यापक एडवोकेट सुरज विधळे यांनी मानवाधिकार महिलांचे अधिकार कौटुंबिक अधिकार शैक्षणिक अधिकार या संदर्भात विद्यार्थ्यांना माहिती दिली द्वितीय सत्र मध्ये नागेश धोत्रे यांनी विद्यार्थ्यांना प्रसार माध्यमांचे महत्त्व प्रसारमाध्यमे व्यक्तीच्या जीवनामध्ये खूप महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडत असते व सोबतच आंतरराष्ट्रीय राष्ट्रीय तळागाळातील सर्व वार्ता सामान्य माणसापर्यंत पोचविण्याचे कार्य करते असे सांगितले समारोपीय कार्यक्रमांमध्ये प्राध्यापक डॉक्टर अनिल भगत यांनी मानवाधिकार आणि प्रसार माध्यम एकमेकांना कसे पूरक आहेत व मानवाधिकार जुना ला कसे आकार देतात मानवाधिकार यामुळे मानवाचा कसा विकास होतो आणिप्रसार माध्यमातून त्याला कशी चालना मिळते हे समजावून सांगितले व शेवटी अध्यक्षीय भाषणामध्ये प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे यांनी मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्त्व यासंदर्भात मानवाधिकार व्यक्तीच्या जीवनामध्ये जेवढे महत्त्वपूर्ण आहेत तेवढेच प्रसारमाध्यमांचे महत्व सुद्धा उल्लेखनीय आहे हे सांगितले कार्यक्रमाचे संचालन बीए भाग ३ ची विद्यार्थिनी श्रेया भुसारी व लांडे यांनी केले आभार प्रदर्शन बीए भाग १ ची विद्यार्थिनी ज्यांची जड यांनी केले या एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजक राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर प्रशांत खेडेकर समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक संदीप हाडोळे भूगोल विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर सुदन अलोने हे होते

4 / 10

4

Ads by Google

Stop seeing this ad Why this ad? ⓘ

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र, समाजशास्त्र व भूगोल विभाग यांच्या

संयुक्त विद्यमाने दिनांक 10/12/2021 रोजी

एक दिवसीय कार्यशाळा

विषय : मानवाधिकार व प्रसार माध्यमाचे महत्त्व

उद्घाटन व प्रथम सत्र

वेळ – 12:00 ते 01:30

उद्घाटक : डॉ. प्रा. देवलाल आठवले

अध्यक्ष : प्राचार्य यशवंतजी हरणे

विषय : मानवाधिकार

प्रमुख वक्ते : ॲड. सुरजजी विधळे

समारोपीय कार्यक्रम

दुपारी 04:00 ते 05:00

अध्यक्ष : प्राचार्य यशवंतजी हरणे

प्रमुख वक्ते : डॉ. अनिलजी भगत (मराठी विभाग प्रमुख)

व्दितीय सत्र

वेळ – 02:30 ते 04:00

विषय : प्रसार माध्यमाचे महत्त्व

प्रमुख वक्ते : श्री. सुशिलसिंह रघुवंशी

(अध्यक्ष, भारतीय सरकारी बहुउद्देशिय पत्रकार संघ शहर व ग्रामीण)

आयोजक

डॉ. प्रशांत खेडकर (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख)

प्रा. संदीप हाडोळे (समाजशास्त्र विभाग प्रमुख)

डॉ. कुंदन अलोणे (भूगोल विभाग प्रमुख)

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

जागतीक मानवाधिकार दिन

अहवाल

2019–2020

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने दि. 10 डिसेंबर 2019 ला दुपारी 2.00 वाजता जागतीक मानवाधिकार दिनाचे औचित्य साधून जागतीक मावाधिकार या विषयावर ॲड. सुरज विधळे यांचे व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी अध्यक्ष प्रायार्च डॉ. एस.बी.भगत उपस्थित होते. तसेच प्रा. यशवंत हरणे, राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. प्रशात खेडकर उपस्थित होते.

कार्यकमाच्या सुरवातीला महामानवाच्या प्रतीमेचे पूजन पाहुण्याच्या हस्ते करण्यात आले. डॉ.प्रा प्रशांत खेडकर यांनी प्रास्तावीकामध्ये पाहुण्यांचा परीचय व जागतीक मानवाधिकाराचे महत्व सांगून कार्यकम घेण्यामागचे औचित्य सांगीतले. त्यानंतर प्रमुख अतिथी ॲड. सुरज विधळे यांनी मानवीअधिकाराची निर्मिती, जागतीक स्थरावर होत असलेले मानवीअधिकाराचे हनन यावर प्रकाश टाकून वर्तमान स्थितीमध्ये मानवीअधिकाराविषयी जनजागृतीची गरज व्यक्त केली आणि ही जनजागृतीचे कार्य महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांनी करावे असे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना केले. या प्रसंगी प्राचार्य डॉ.एस.बी. भगत यांनी मानवीअधिकाराची ऐतिहासीक पार्श्वभूमि विद्यार्थ्यांना सागून वर्तमान स्थिती मध्ये आंतरराष्टीय स्थरावर त्याचे काय महत्व आहे या विषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. कार्यकमाचे संचालन प्रा. संदिप होडोळे यांनी केले व आभार प्रर्दशन प्रा डॉ.कुंदन अलोने यांनी केले.

या प्रसंगो प्रा.पांडे, प्रा.फुलझेले,, प्रा.भटकर, प्रा.दिपाली कुर्मी, प्रा. तेजस्वीनी अंबुलकर तसेच महाविद्यालयातील विद्यार्थी उपस्थित होत.

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यषास्त्र विभाग–जागतीक मानवाधिकार दिना निमित्त ॲड.सुरज विधळे यांचे व्याख्यान

दि. 10/12/2019

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

कार्यकमाचे नाव– मानवाधिकार दिन 10/12/2020

सत्र– 2020–21

अहवाल

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर या ठिकाणी जागतीक राज्यशास्त्र विभाग मानवाधिकार दिनाचे औचित्य साधून प्रा. रोहिणी गायधने संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ अमरावती यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य वाय.व्ही. हरणे उपस्थित होते. कार्यकमाचे प्रास्तावीक प्रा.प्रशांत खेडकर यांनी केले. या प्रसंगी प्रमुख वक्त्या रोहिणी गायधने यांनी मानवीअधिकराची पार्श्वभूमी, मानवी अधिकाराचा अर्थ, मानवी अधिकाराची उपयोगीता स्पष्ट केली. कार्यकमाचे आयोजन ऑन लाईन पध्दतीने करण्यात आले होते. कार्यकमाचे संचालनप प्रा. संदिप होडोळे यांनी तर आभार प्रर्दशन प्रा. प्रशांत खेडकर यांनी केले.या कार्यकमाला सर्व प्राध्यापक वर्ग व शिक्षकेत्तर कर्मचार व विद्यार्थी उपस्थित होते.

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे मानवाधिकार दिनानिमित्त व्याख्यानाचे आयोजन

ता.प्रतिनिधी/१४ डिसेंबर

दारापूर–श्री दादासाहेब गवई चारीटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दर्यापूर याठिकाणी जागतिक मानवाधिकार दिनाचे औचित्य साधून व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते.

याप्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य यशवंती हरणे तसेच कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी प्राध्यापक रोहिणी गायधने संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ अमरावती राज्यशास्त्र विभाग उपस्थित होते कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर प्रशांत खेडकर यांनी केले याप्रसंगी प्रमुख वक्त्या प्राध्यापक रोहिणी

गायधने यांनी मानव अधिकार दिनाची ची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी मानवाधिकाराचा अर्थ मानवा धिकाराचा भारतीय संविधानामध्ये असलेला समावेश युनोच्या जाहीरनाम्याचा आढावा तसेच मानवाधिकाराचे होत असलेले उल्लंघन आंतरराष्ट्रीय स्थिती याविषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले याप्रसंगी महाविद्यालयाचे सर्व प्राध्यापक वृंद व शिक्षकेत्तर कर्मचारी व सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते.

12:38 PM | 129KB/s
Kundan Alone
Yashwant Harne
Rohini Gaidhane
Prashant Khedkar

Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur

2021-2022

Department of Political Science

One Day Human Rights Workshop

10-12-2021

अहवाल

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे समाजशास्त्र विभाग, राज्यशास्त्र विभाग, आणि भूगोल विभाग व्दारा दिनांक 10/12/2021 रोज शुक्रवारला जागतिक मानवाधिकार दिनाचे औचित्य साधून मानवाधिकार आणि प्रसार माध्यमांचे महत्व या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. ही एक दिवसीय कार्य शाळा दोन सत्रांमध्ये आयोजित करण्यात आली होती.

पहिल्या सत्रामध्ये अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे होते तसेच उद्घाटक म्हणुन डॉ. देवलाल आठवले (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख, श्रीमती कोकीळाबाई गावंडे महाविद्यालय, दर्यापूर) हे होते आणि प्रमुख मार्गदर्शक म्हणुन प्राध्यापक ॲड. सुरज विधळे उपस्थित उपस्थित होते.

व्दितिय सत्राला अध्यक्ष म्हणुन महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे होते व प्रमुख मार्गदर्शक म्हणुन श्री. नागेश धोत्रे आणि श्री. सुशिलसिंह रघुवंशी (भारतीय सरकारी बहुउद्देशिय पत्रकारिता संघ, अमरावती शहर व ग्रामीण) उपस्थित होते.

समारोपीय कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणुन महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे होते आणि प्रमुख वक्ते महाविद्यालयातील मराठी विभाग प्रमुख प्राध्यापक अनिल भगत उपस्थित होते.

पहिल्या सत्रामध्ये प्रास्ताविक प्राध्यापक संदीप हाडोळे, समाजशास्त्र विभागप्रमुख यांनी केले. उद्घाटक डॉ. देवलाल आठवले (राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख, श्रीमती कोकीळाबाई गावंडे महाविद्यालय, दर्यापूर) मानवधिकार म्हणजे काय, मानवाला मिळालेले अधिकार जनतेपर्यंत पोहोचवणे तळागाळातील घटकापर्यंत मानवाधिकार पोहोचवणे आणि सर्वांना आपआपल्या अधिकाराची जाणीव करून देणे या उद्देशाने हा कार्यक्रम या ठिकाणी साजरा होत आहे. असे सांगीतले. प्रमुख वक्ते प्राध्यापक ॲड. सुरज विधळे यांनी मानवाधिकार, महिलांचे अधिकार, शैक्षणिक अधिकार यासंदर्भात विद्यार्थ्यांना माहीती दिली.

व्दितीय सत्रामध्ये श्री. नागेश धोत्रे यांनी विद्यार्थ्यांना प्रसार माध्यमांचे महत्व प्रसार माध्यमे व्यक्तिच्या जीवनामध्ये खुप महत्वपूर्ण भुमिका पार पाडत असते व सोबतच आंतर्राष्ट्रीय आणि राष्ट्रीय पातळीवरील सर्व वार्ता अगदी तळागाळातील शेवटच्या माणसापर्यंत पोहोचवण्याचे महत्वपूर्ण कार्य प्रसारमाध्यमे करत असते. असे सांगीतले.

समारोपीय सत्रामध्ये प्राध्यापक डॉ. अनिल भगत यांनी मानवधिकार आणि प्रसार माध्यम एकमेकांना कसे पुरक आहेत व मानवधिकार जीवनाला कसे आकार देतात, मानवाधिकारामुळे मानवाचा कसा विकास होतो, आणि प्रसार माध्यमातून त्याला कशी चालना मिळते हे समजावून सांगीतले. व शेवटी अध्यक्षीय भाषणामधून प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे यांनी मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्व यासंदर्भात मानवाधिकार वक्तिच्या जीवनामध्ये जेवढे महत्वाचे आहेत तेवढेच प्रसार माध्यमांचे महत्व सुध्दा उल्लेखनिय आहे. हे सांगीतले.

कार्यक्रमाचे संचालन बि.ए. भाग तिन च्या विद्यार्थीनी कु. श्रेया भुसारी व कु. धनश्री लांडे यांनी तर आभारप्रदर्शन बि.ए. भाग एक ची विद्यार्थीनी कु. जानकी जड यांनी केले. या एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन राज्यशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. प्रशांत खेडकर, समाजशास्त्र विभागप्रमुख प्राध्यापक संदीप हाडोळे, आणि भूगोल विभागप्रमुख डॉ. कुंदन अलोणे यांनी केले होते.

डॉ.पी.ब्ल्यू.खेडकर

सहाय्यक प्राध्यापक

राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
एक दिवसीय कार्यशाळा
GPS Map
Camera Lite
XG53+P4H, Darapur, Maharashtra 444802, India
Latitude
20.95907517°
Longitude
77.50267564°
Local 12:13:40 PM
GMT 06:43:40 AM
Altitude 269.79 meters
Friday, 10-12-2021
Note : Captured by GPS Map Camera Lite

दारापूर
GPS Map
Camera Lite
XG53+P4H, Darapur, Maharashtra 444802, India
Latitude
20.95905572°
Longitude
77.50278172°
Local 12:20:57 PM
GMT 06:50:57 AM
Altitude 244.7 meters
Friday, 10-12-2021
Note : Captured by GPS Map Camera Lite

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
एक दिवसीय कार्यशाळा
Chandikapur, Maharashtra, India
Unnamed Road, Darapur, Maharashtra 444802, India
Lat 20.956044°
Long 77.505148°
10/12/21 12:51 PM

आपल्या शहरातील प्रत्येक बातमी

SOCIAL MEDIA EDITION

|| श्रीकृष्णम् वंदे जगतगुरुम् ||

अध्ययन समाचार

आता रोज रहा अपडेट!

संपादक : जितेंद्र रोडे

आज पुण्यतिथी !

संत रोहिदास महाराज

कार्यालय : ग्रामरणसभा कॉलनी, डॉ. गजभे यांच्या दवाखान्या समोर, लाकुड बाजार, परतवाडा. जि. अमरावती 444 805

भ्रमणध्वनी : 9422158005 ( )
दुरध्वनी : 07223-222005

jitendrarode77@gmail.com
Adhayayn Samachar

शुक्रवार दि. १० डिसेंबर २०२१

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे कार्यशाळा संपन्न

अमरावती दि.१० प्रतिनिधी

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे राज्यशास्त्र विभाग समाजशास्त्र विभाग व भूगोल विभाग द्वारा एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते या एक दिवसीय कार्यशाळेचा विषय मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्त्व हा होता ही एक दिवसीय कार्यशाळा दोन सत्रांमध्ये आयोजित करण्यात आली होती पहिले सत्रांमध्ये अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे होते उद्घाटक म्हणून प्राध्यापक डॉक्टर देवलाल आठवले श्रीमती कोकीलाबाई गावंडे महाविद्यालय दर्यापूर आणि प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून प्राध्यापक एडवोकेट सुरज विधळे उपस्थित होते तसेच द्वितीय सत्र ला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे प्रमुख मार्गदर्शक श्री नागेश धोत्रे तसेच श्री सुशील सिंह रघुवंशी अध्यक्ष भारतीय बहुउद्देशीय पत्रकार संघ अमरावती ग्रामीण उपस्थित होते समारोपीय कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे प्रमुख वक्ते महाविद्यालयातील मराठी विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर अनिल भगत उपस्थित होते पहिल्या सत्रामध्ये प्रास्ताविक प्राध्यापक संदीप हाडोळे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख यांनी केले उद्घाटक प्राध्यापक डॉक्टर देवलाल आठवले यांनी मानवाधिकार म्हणजे काय मानवाला मिळालेले अधिकार जनतेपर्यंत पोहोचवणे तळागाळातील घटकापर्यंत मानवाधिकार पोहोचवणे आम्ही सर्वांना आपापल्या अधिकाराची जाणीव करून देणे या उद्देशाने हा कार्यक्रम याठिकाणी साजरा होत आहे असे सांगितले प्रमुख वक्ते प्राध्यापक एडवोकेट सुरज विधळे यांनी मानवाधिकार महिलांचे अधिकार कौटुंबिक अधिकार शैक्षणिक अधिकार या संदर्भात विद्यार्थ्यांना माहिती दिली द्वितीय सत्र मध्ये नागेश धोत्रे यांनी विद्यार्थ्यांना प्रसार माध्यमांचे महत्त्व प्रसारमाध्यमे व्यक्तीच्या जीवनामध्ये खूप महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडत असते व सोबतच आंतरराष्ट्रीय राष्ट्रीय तळागाळातील सर्व वार्ता सामान्य माणसापर्यंत पोचविण्याचे कार्य करते असे सांगितले समारोपीय कार्यक्रमांमध्ये प्राध्यापक डॉक्टर अनिल भगत यांनी मानवाधिकार आणि प्रसार माध्यम एकमेकांना कसे पूरक आहेत व मानवाधिकार जुना ला कसे आकार देतात मानवाधिकार यामुळे मानवाचा कसा विकास होतो आणि प्रसार माध्यमातून त्याला कशी चालना मिळते हे समजावून सांगितले व शेवटी अध्यक्षीय भाषणामध्ये प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे यांनी मानवाधिकार व प्रसार माध्यमांचे महत्त्व यासंदर्भात मानवाधिकार व्यक्तीच्या जीवनामध्ये जेवढे महत्त्वपूर्ण आहेत तेवढेच प्रसारमाध्यमांचे महत्व सुद्धा उल्लेखनीय आहे हे सांगितले कार्यक्रमाचे संचालन बीए भाग 3 ची विद्यार्थिनी श्रेया भुसारी व लांडे यांनी केले आभार प्रदर्शन बीए भाग 1 ची विद्यार्थिनी ज्यांची जड यांनी केले या एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजक राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर प्रशांत खेडेकर समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्राध्यापक संदीप हाडोळे भूगोल विभाग प्रमुख प्राध्यापक डॉक्टर कुंदन अलोने हे होते

जैन ईलेक्ट्रिकल्स

सदर बाजार, परतवाडा | 07223 - 220134 | Mo. 9422158777

0% Bajaj Finance, TVS Credit, HDFC Finance Available

Whirlpool LG SAMSUNG Godrej BLUE STAR HYUNDAI

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट: ई-275 अमरावती द्वारा संचालित.

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर, ता. दर्यापूर, जि. अमरावती

राज्यशास्त्र, समाजशास्त्र व भूगोल विभाग यांच्या संयुक्त विधमाने

एक दिवशीय कार्यशाळा

विषय :- मानवाधिकार व प्रसार माध्यमाचे महत्व

प्रमाणपत्र

श्री . प्रा. डॉ. अनिल भीमराव भगत , मराठी, विभाग प्रमुख ,रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर ता. दर्यापूर जि. अमरावती येथे दिनाक १० /१२ /२०२१ मानवाधिकार दिवशी "मानवाधिकार व प्रसार माध्यमाचे महत्व" या एक दिवशीय कार्यशाळा आयोजीत करण्यात आली होती. आपण त्यामध्ये सहभागी झाल्याबद्दल सदर प्रमाणपत्र सन्मानपूर्वक प्रदान करण्यात येत आहे.

प्रा. डॉ. प्रशांत खेडकर	प्रा. डॉ. कुदण अलोने	प्रा. संदीप हाडोळे	प्रा.यशवंत हरणे
संयोजक राज्यशास्त्र.विभाग प्रमुख रामकृष्ण महाविद्यालय.दारापूर	संयोजक भूगोल.विभाग प्रमुख रामकृष्ण महाविद्यालय.दारापूर	संयोजक समाजशास्त्र.विभाग प्रमुख रामकृष्ण महाविद्यालय.दारापूर	प्राचार्य रामकृष्ण महाविद्यालय.दारापूर

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग

कार्यकमाचे नाव– मानवाधिकार दिना निमीत्त सामान्य ज्ञान स्पर्धा

10/12/2022

अहवाल

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राज्यशास्त्र व समाजशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने राष्ट्रीय मानवाधिकार दिनानिमीत्त सामान्य ज्ञान स्पर्धाचे आयोजन महाविद्यालयामध्ये दिनांक 10/12/2022 ला करण्यात आले होते. मानवाधिकाराचे महत्व समाजापर्यत पोहचविण्याच्या उद्येशाने या स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयातील एकुण 90 विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

राज्यशास्त्र विभाग व समाजशास्त्र विभाग

सत्र– 2022–23

मानवाधिकार दिनानिमित्य सामान्य ज्ञान स्पर्धा

दिनांक –10 डिसेंबर 2022

विद्यार्थ्यांचेनाव ———————————————— **वर्ग** ————————

वेळ 1 तास **गुण 40**

सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे, खालील योग्य पर्याया वर √ अशी खूण करावी. प्रत्तेक प्रश्नाला समान दोन गुण आहे.

खालील प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडा.

1. कोणता दिवस मानवाधिकार दिन म्हणून साजरा केला जातो.

अ. 26 नोव्हेंबर ब. 15 ऑगष्ट क. 26 जानेवारी ड. 10 डिसेंबर

2. भारतीय संविधानाचे उगमस्थान काय आहे ?

अ)सरकार ब)भारतीय जनता क)भारतीय नेते ड)यापैकी नाही

3. समतेचा अधिकार कोणत्या अनुच्छेदामध्ये नमूद केला आहे ?

अ)कलम १४-१८ ब) कलम १९-२२ क) कलम २३-२४ ड) कलम २५-३०

4. समाजवाद आणि धर्मनिरपेक्ष हे शब्द कोणत्या घटना दुरुस्तीनुसार उद्देशपत्रिकेमध्ये समाविष्ट केले ?

अ)४२ व्या ब)३१ व्या क)३५ व्या ड)५१ व्या

5. भारतीय संविधानामध्ये कोणत्या भागात मार्गदर्शक तत्वे आहेत ?

अ)पहिल्या ब)दुसऱ्या क)तिसऱ्या ड)चौथ्या

6.संविधानामध्ये कोणत्या अनुच्छेदामध्ये मुलभूत कर्तव्य दिलेली आहेत ?

अ) अनुच्छेद ५१ ब) अनुच्छेद ५० क) अनुच्छेद ५२ ड) अनुच्छेद ४१

7. मुलभूत अधिकार संविधानाच्या कोणत्या भागात आहेत ?

अ)पहिल्या ब)दुसऱ्या क)तिसऱ्या ड)चौथ्या

8. घटनेचा आत्मा कोणत्या अनुच्छेदाला म्हणतात ?

अ)१४ ब)२३ क)२५ ड)३२

9. राज्यसभेचा पदसिद्ध सभापती कोण असतो ?

अ)राष्ट्रपती ब)उपराष्ट्रपती क)लोकसभा सभापती ड)यापैकी नाही

10. लोकसभेमध्ये अँग्लो इंडियन जमातीचे किती प्रतिनिधी राष्ट्रपती निवडतो ?

अ)१२ ब) २ क)१६ ड)४

11 मानवाधिकार दिनाची पहिली घोषणा युनो मध्ये कधी करण्यात आली.

अ. 10 डिसेंबर 1950 ब.10 डिसेंबर 1948 क.10 डिसेंबर 1949 ड. यापैकी नाही

12. मानवी हक्काचा जाहीरनामा यूनो मध्ये कधी घोषीत करण्यात आला.

अ. 10 डिसेंबर 1950 ब.10 डिसेंबर 1948 क.10 डिसेंबर 1949 ड. यापैकी नाही

१३. मानवी हक्क या संकल्पनेचा उल्लेख सर्वप्रथम हेन्सी डेव्हीड थ्योरो हया अमेरीकन विचारवंताने १९४९ मध्ये आपल्याया ग्रंथात केला आहे.

अ. सिव्हील डिसओबीडीअन्स ब. दि लॉ क. कम्यूनीष्ट मेनीफेस्टो उ द प्रींन्स

१४. इगलंडमध्ये राजा जॉनच्या काळात रोजी मॅग्नाचार्टा करार कधी स्वीकृत झाला.

अ. १५ जून १६३० ब.१५ जून १२१५ क.१५ जून १२२५ ड.१५ जून १३१५

१५. अल्पसंख्याकांच्या हिताचे संरक्षण मानवीअधिकारामध्ये कोणत्या कलमामध्ये आहे.

अ. कलम २६(१) ब. कलम २७(१) क. कलम २१(१) ड. कलम २३(१)

१६. मुलांसाठी सक्तीचे शिक्षण भारतीय संविधानातील कोणत्या कलमामध्ये आहे.

अ. कलम २५ ब. कलम ४५ क. कलम ४६ ड. कलम ४७

१७. कायद्यासमोर समानता आणि समान संरक्षण मानवाधिकार सार्वत्रीक घोषणेच्या कोणत्या कलमामध्ये आहे.

अ. कलम १४ ब. कलम ४ क. कलम ७ ड. कलम ८

१८ इंग्लंडमध्ये मध्ये रक्तविहीन क्रांती झाली कोणत्या वर्षी झाली.

अ. १६८७ ब. १६८८ क. १७८८ ड. १८८८

19. भारतीय निर्वाचन आयोगाची तरतूद घटनेच्या कोणत्या भागात करण्यात आली आहे ?

अ)भाग -१२ ब)भाग -१३ क)भाग – १५ ड)यापैकी नाही

20- भारतीय निवडणूक आयोग त्रिसदस्यीय कधीपासून करण्यात आला ?

अ)१९९३ पासून ब)१९९४ पासून क)१९९५ पासून ड)यापैकी नाही

Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur

2021-2022

Department of Sociology

One Day Human Rights Workshop

10-12-2021

---

vgoky

Jh nknklkgsc xobZ pWfjVscy VªLV vejkorh Onkjk lapkfyr jked`'.k egkfo|ky; nkjkiwj ;sFks lekt"kkL= foHkkx] jkT;"kkL= foHkkx] vkf.k Hkwxksy foHkkx Onkjk fnukad 10@12@2021 jkst "kqØokjyk tkxfrd ekuokf/kdkj fnukps vkSfpR; lk/kwu ekuokf/kdkj vkf.k izlkj ek/;ekaps egRo ;k fo'k;koj ,d fnolh; dk;Z"kkGsps vk;kstu dj.;kr vkys gksrs- gh ,d fnolh; dk;Z "kkGk nksu l=kae/;s vk;ksftr dj.;kr vkyh gksrh-

ifgY;k l=ke/;s v/;{k egkfo|ky;kps izkpk;Z izk/;kid ;"koar gj.ks gksrs rlsp mn~?kkVd Eg.kqu MkW- nsoyky vkBoys ¼ jkT;"kkL= foHkkx izeq[k Jherh dksdhGkckbZ xkoaMs egkfo|ky;] n;kZiwj½ gs gksrs vkf.k izeq[k ekxZn"kZd Eg.kqu izk/;kid vWM- lqjt fo/kGs mifLFkr mifLFkr gksrs-

fOnfr; l=kyk v/;{k Eg.kqu egkfo|ky;kps izkpk;Z izk/;kid ;"koar gj.ks gksrs o izeq[k ekxZn"kZd Eg.kqu Jh- ukxs"k /kks=s vkf.k Jh- lqf"kyflag j?kqoa"kh ¼Hkkjrh; ljdkjh cgqmÌsf"k; i=dkfjrk la?k] vejkorh "kgj o xzkeh.k½ mifLFkr gksrs-

lekjksih; dk;ZØekyk v/;{k Eg.kqu egkfo|ky;kps izkpk;Z izk/;kid ;"koar gj.ks gksrs vkf.k izeq[k oDrs egkfo|ky;krhy ejkBh foHkkx izeq[k izk/;kid vfuy Hkxr mifLFkr gksrs-

ifgY;k l=ke/;s izkLrkfod izk/;kid lanhi gkMksGs] lekt”kkL= foHkkxizeq[k ;kauh dsys- mn~?kkVd MkW- nsoyky vkBoys ¼ jkT;”kkL= foHkkx izeq[k] Jherh dksdhGkckbZ xkoaMs egkfo|ky;] n;kZiwj½ ekuof/kdkj Eg.kts dk;] ekuokyk feGkysys vf/kdkj tursi;Zar iksgkspo.ks rGkxkGkrhy ?kVdki;Zar ekuokf/kdkj iksgkspo.ks vkf.k lokZauk vkivkiY;k vf/kdkjkph tk.kho d:u ns.ks ;k mÌs”kkus gk dk;ZØe ;k fBdk.kh lktjk gksr vkgs- vls lkaxhrys- izeq[k oDrs izk/;kid vWM- lqjt fo/kGs ;kauh ekuokf/kdkj] efgykaps vf/kdkj] “kS{kf.kd vf/kdkj ;klanHkkZr fo|kF;kZauk ekghrh fnyh-

fOnrh; l=ke/;s Jh- ukxs”k /kks=s ;kauh fo|kF;kZauk izlkj ek/;ekaps egRo izlkj ek/;es O;kfDrP;k thouke/;s [kqi egRoiw.kZ Hkqfedk ikj ikMr vlrs o lkscrp vkarjkZ’Vªh; vkf.k jk’Vªh; ikrGhojhy loZ okrkZ vxnh rGkxkGkrhy “ksoVP;k ek.klki;Zar iksgkspo.;kps egRoiw.kZ dk;Z izlkjek/;es djr vlrs- vls lkaxhrys-

lekjksih; l=ke/;s izk/;kid MkW- vfuy Hkxr ;kauh ekuof/kdkj vkf.k izlkj ek/;e ,desdkauk dls iqjd vkgsr o ekuof/kdkj thoukyk dls vkdkj nsrkr] ekuokf/kdkjkeqGs ekuokpk dlk fodkl gksrks] vkf.k izlkj ek/;ekrwu R;kyk d”kh pkyuk feGrs gs letkowu lkaxhrys- o “ksoVh v/;{kh; Hkk’k.kke/kwu izkpk;Z izk/;kid ;”koar gj.ks ;kauh ekuokf/kdkj o izlkj ek/;ekaps egRo ;klanHkkZr ekuokf/kdkj OfDrP;k thouke/;s tso<s egRokps vkgsr rso<sp izlkj ek/;ekaps egRo lq/nk mYys[kfu; vkgs- gs lkaxhrys-

dk;ZØekps lapkyu fc-,- Hkkx fru P;k fo|kFkhZuh dq- Js;k Hkqlkjh o dq- /kuJh ykaMs ;kauh rj vkHkkjizn”kZu fc-,- Hkkx ,d ph fo|kFkhZuh dq- tkudh tM ;kauh dsys- ;k ,d fnolh; dk;Z”kkGsps vk;kstu jkT;”kkL= foHkkxizeq[k MkW- iz”kkar [ksMdj] lekt”kkL= foHkkxizeq[k izk/;kid lanhi gkMksGs] vkf.k Hkwxksy foHkkxizeq[k MkW- dqanu vyks.ks ;kauh dsys gksrs-

lanhi e- gkMksGs

lgk¸;d izk/;kid

lekt”kkL= foHkkx izeq[k

रक्तदान शिबिर अहवाल 30 ऑक्टोबर 2022

संस्थेचे प्रेरणास्थान स्मृतीशेष दादासाहेब गवई माजी राज्यपाल विहार व केरळ यांच्या जयंतीदिनी रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते समाजाला रक्ताची आवश्यकता आहे हे विचारात घेऊन महाविद्यालयाच्या माध्यमातून यासाठी प्रयत्न करावेत या दृष्टीने राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग व सहकार विभागाच्या वतीने या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते याप्रसंगी सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश न्यायाधीश भूषण गवई व संस्थेच्या अध्यक्षा माननीय कीर्तीताई अर्जुन ह्या उपस्थित होत्या अनेक रक्तदात्यांनी यामध्ये रक्तदान केले आणि वैशिष्ट्यपूर्ण बाब म्हणजे संस्थेच्या अध्यक्षा कीर्तीताई अर्जुन यांनी स्वतः रक्तदान करून आदर्श घालून दिला. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी प्राध्यापक यशवंत हरणे डॉ. कुंदन अलोण व डॉक्टर सारिका दांडगे व अन्य कर्मचाऱ्यांनी सहकार्य केले.

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA DARAPUR

2021-2022

YOUTH FESTIVL

vgoky

Jh- nknklkgsc xobZ pWfjVscy VªLV vejkrh Onkjk lapfyr jked`'.k egkfo|ky; nkjkiwj P;k fo|kF;kZaph pew lar xkMxsckck vejkorh fo|kfiB vejkorh Onkjk vk;ksftr ;qok egksRlo e/;s lgHkkxh >kyh gksrh- l= 2021-2022 ps ;qokegksRlo fcztyky fc;k.kh egkfo|ky;] vejkorh ;sFks vk;ksftr dj.;kr vkys gksrs- egkfo|ky;kP;k ek/;ekrwu lar xkMxsckck vejkorh fo|kfiB vejkorh Onkjk vk;ksftr ;qok egksRlo e/;s yksdu`R;] oknfookn Li/kkZ] oDr`Ro Li/kkZ] esganh] jkaxksGh] iksLVj esdhax ;k dykizdkjkae/;s lgHkkx uksanfoyk gksrk- gs ;qok egksRlo fnukad 22@04@2022 rs 25@04@2022 vls pkj fnol fcztyky fc;k.kh egkfo|ky;] vejkorh ;sFks vk;ksftr dj.;kr vkys gksrs-

lgHkkxh fo|kF;kZaph ;knh

1½ Js;k ukjk;.k Hkqlkjh 2½fodkl "kkejko pkSjixkj

3½ n"kZuk xtkuu baxksys 4½papy ckckjko xobZ

5½ lfe{kk jfoanz cqj?kkVs 6½tkudh izeksn tM

7½ lk{kh izeksn pkanqjdj 8½+++_rqtk iq:'kksRre oÚgsdj

9½ fizrh ounso /kqja/kj 10½/kuJh jkenkl ykaMs

11½ fu"kk larks'k uoydkj 12½o`"kkyh izeksn ikrqMsZ

13½ oS'.koh foykl <ksds 13½dksey jktsanz usgj

Ekgkfo|ky; ;qokegksRlo izeq[k

izk- MkW- lanhi e- gkMksGs

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

सांस्कृतीक विभाग

कार्यकमाचे नाव– वृक्षरोपन

सत्र– 2019–20

अहवाल

संस्थेच्या संस्थापक अध्यक्षा डॉ. कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसाचे औचित्य सांधून दि. 13 जुलै 2019 ला महाविद्यालयीन परीसरामध्ये व्रक्षारोपनाचे आयोजन सांस्कृतीक विभागातर्फे करण्यात आले होते. या प्रसंगी प्राचार्य डॉ.एस.बी.भगत यांनी विद्यार्थ्यांना व्क्ष संर्वधनाचे महत्व सांगीतले. या वेळी सर्व प्राध्यापक, सर्व शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थ्यी यांनी मिळून महाविद्यालयीन परीसरात 50 वृक्षाची लागवड केली. या मध्ये निम, कडूबदाम, पिंपळ आदी मोठया वृक्षांचा समावेश होता.

या प्रसंगी सर्व सर्वांनी वृक्षसंर्वधनाची शपथ घेतली. शेवटी प्राध्यापक प्रशांत खेडकर यांनी सर्वाचे आभार मानले.

संस्थेच्या संस्थापक अध्यक्षा डॉ.कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसा निमित्य सांस्कृतीक विभागातर्फे वृक्षारोपन दि.१३ जुलै २०१९.

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे वषिकोत्सव संपन्न

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर येथे वार्षिकोत्सव २०२० चे आयोजन करण्यात आले यामध्ये विविध क्रिडा स्पर्धा व सांस्कृतीक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. वार्षिकोत्सवाचे आयोजन रामकृष्ण महाविद्यालय, रामकृष्ण कनीष्ठ विद्यालय, सौ.डॉ. कमलताई गवई अध्यापक महाविद्यालय दारापूर यांच्या सयुक्त विद्यमाने करण्यात आले. विद्यार्थ्यामधिल सुप्त गुणांना वाव मिळावा या उद्देशाने वापिकात्सव झेप चे आयोजन करण्यात आले होते.वार्षिकोत्सवाचे उद्घाटन दारापूर ग्रामपंचायत चे सरपंच मा. अजिजजी पटेल यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा. प्रा. श्री.पि.आर.एस.राव हे उपस्तित होते. स्वागताध्यक्ष मा.प्राचार्य डॉ.एस.बी.भगत तर प्रमुख अथिती मा.श्री.किशोर जुनगरे ठाणेदार,खोलापूर पोलीस स्टेशन व मा.प्राचार्य ए.आर.पैठणे तसेच प्रा.शुभांगी ढेपे,सुरज विधळे, अमोल देशमुख आदी मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सुरवात महामानव डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर,संत गाडगेबाबा व संस्थेचे प्रेरणास्तंभ दादासाहेब गवई यांच्या प्रतिमेचे पुजन करून दिपप्रज्योबन करून करण्यात आली. त्यानंतर राष्ट्रगीताचे व संस्थेच्या गीताचे समुहगान करण्यात आले. त्यानंतर प्रा.डॉ. प्रशांत खेडकर सांस्कृतिक प्रमुख यांनी आपल्या प्रास्ताविकामध्ये पाहुण्यांचा परीचय व वार्षिकोत्सामध्ये घेण्यात येणा–या कार्यक्रमाची माहिती सांगीतली. कार्यक्रमाचे उद्घाटक अजिजजी पटेल यांनी महाविद्यालयीन उनक्रमाचे कौतुक करून गावाकडून लागील ती मदत महाविद्यालयास देण्याचे आश्वासन दिले. स्वागताध्यक्ष प्राचार्य डॉ.एस.बी.भगत यांनी सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे विद्यार्थी जिवणामध्ये किती महत्व आहे या विषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. प्रमुख अतिथी जुनघरे यांनी वार्षिकोत्सवामध्ये प्रत्तेक विद्यार्थ्यांनी सहभागी झाले पाहिजे असे विद्यार्थ्यांना आव्हान केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष पि.आर.एस.राव यांनी विद्यार्थ्यांना सांस्कृतिक कार्यक्रमासोबतच सामाजिक बांधिलकी जपण्याचे आव्हान केले. त्यांनी आपल्या भाषणामध्ये समाजाला प्रत्तेकाने एक मुठ धान्य दान करावे की जेणेकरून उपासमारीने जगणारा समाज आपल्या पोटाची खडगी भागु शकेल असे आव्हान केले. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.डॉ.शितलबाबू तायडे यांनी केले व आभार प्रर्दशन प्रा.संदिप हाडोळे यांनी केले. सांस्कृतिक कार्यक्रम विद्यार्थ्यांव्दारे सादर करण्यात आले. त्या मध्ये एकांकिका, स्किट,माहिम, गायन, सोलो डांन्स, गृप डांन्स, फॅशन शो, आनंद मेला, मिस ॲंड मिसेस आर.एम.डी. इत्यादी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. वार्षिकात्सवामध्ये प्रत्तेक प्राध्यापका तर्फे विषयामध्ये प्रावीण्य प्राप्त विद्यार्थ्यांना शाल पारीतोषीक देवून त्यांचा सत्कार करण्यात आला. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयीन सर्व प्राध्यापक वृंद ,शिक्षकेत्तर कर्मचारी वृंद व सर्व विद्यार्थी व गावातील नागरीक सहभागी होते.

Annual Gathering 2020

* निमंत्रण पत्रिका *

बी.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट (ई२७५/अम.) अमरावती द्वारा संचालित.

रामकृष्ण महाविद्यालय,

रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालय,

डॉ.सौ.कमलताई गवई अध्यापक विद्यालय

दारापूर, ता. दर्यापूर जि.अमरावती यांच्या विद्यमाने

वार्षिकोत्सव- २०१९-२०

" वार्षिकोत्सव" म्हणजे महाविद्यालयीन युवकांच्या उत्साहाची पर्वणीच, विद्यार्थ्यांच्या कला-गुणांना अभिव्यक्त होण्याचे व्यासपीठ म्हणजे वार्षिकोत्सव-२०१९-२० या वार्षिकोत्सवा मधील विविध कार्यक्रमांमध्ये आपण सादर आमंत्रित आहात.

श्री./श्रीमती.

उद्घाटक समारंभ

शुक्रवार ३१ जानेवारी २०२० वेळ सकाळी १०.००

कार्यक्रमाध्यक्ष-: मा.प्रा.श्री.पि.आर.एस.राव
सचिव, श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती.

उद्घाटक -: मा.श्री. अजिजजी पटेल
सरपंच, ग्रामपंचायत, दारापूर

स्वागताध्यक्ष-: मा.प्रा.डॉ.एस.बी.भगत
प्राचार्य, रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

प्रमुख अथिती -: मा.श्री.किशोर जुनघरे (ठाणेदार, खोलापूर, पोलिस स्टेशन.)
मा.प्रा.श्री.ए.आर.पैठणे (प्राचार्य, रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालय दारापूर)
मा.प्रा.कु.शुभांगी ढेपे (डॉ.सौ.कमलताई गवई अध्यापक महाविद्यालय दारापूर)
मा.प्रा. डॉ.निलेश घोटकर (प्राचार्य KGIET दारापूर)

विनीत

प्रा.कु.वर्षा मोरशे	मा.डॉ.प्रशांत खेडकर	मा.प्रा.कु.शुभांगी ढेपे
मा.प्रा.आर.एच.संत	मा.प्रा.श्री.संदिप हाडोळे	मा.श्री.एस.डी.घोटे

- आयोजन समिती-

सर्व शिक्षक, शिक्षकेत्तर वृंद, छात्रसंघ सदस्य, विद्यार्थी व ग्रामस्थ, दारापूर

(टीप- प्रसंगानुसार कार्यक्रमांच्या वेळापत्रकामध्ये बदल करण्याचा आयोजकांना अधिकार राहील.)

* स्नेहसंमेलनाच्या कार्यक्रमांची रूपरेषा *

* क्रिडा व खेळ स्पर्धा२०१९-२० *

कबड्डी,क्रिकेट,मॅरॉथान इ. स्पर्धा

बुधवार, दि.२९/०१/२०२०

रांगोळी, पोस्टर मेकींग व हस्तकला प्रदर्शनी

व

डिश डेकोरेशन

गुरूवार, दि.३०/०१/२०२०

वार्षिकोत्सव "झेप" २०१९-२०

वार्षिकोत्सव "भरारी" २०१९-२०

वार्षिकोत्सव "इंद्रधनु" २०१९-२०

रामकृष्ण महाविद्यालय, रामकृष्ण कनिश्ठ महाविद्यालय व डॉ.सौ.कमलताई गवई अध्यापक विद्यालय, दारापूर

शुक्रवार दि.३१/०१/२०२० वेळ सकाळी १०.००

"आनंद मेळावा"

शनिवार, दि.०१/०२/२०२० वेळ सकाळी ८ ते १२.३०

सर्व कार्यकमांना आपली उपस्थिती प्रार्थनिय आहे.

स्थळ

श्री.दादासाहेब गवई

शैक्षणिक संकुल, दायपूर

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

ता. दर्यापूर, जि. अमरावती

❋ प्रमाणपत्र ❋

श्री/कु./कुमारी _____ याने /हिने

रामकृष्ण महाविद्यालयाच्या वार्षिकोत्सव " झेप " २०१९-२०२० या सत्रात स्नेह संमेलन/ क्रीडा व खेळ/सांस्कृतिक कार्यक्रमामध्ये ..... भाग घेऊन

_____ उल्लेखनिय कार्य /क्रमांक

प्राप्त केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

डॉ. प्रशांत वा. खेडकर
सांस्कृतिक विभाग प्रमुख
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

डॉ. एस. बी. भगत
प्राचार्य
रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालीत

रामकृष्ण महाविद्यालय

- अध्यक्षा -
मा. सौ. किर्तीताई आर. अर्जून

- प्राचार्य-
डॉ. एस. बी. भगत

सांस्कृतीक विभाग प्रमुख
प्रा.डॉ. पी.डब्ल्यु.खेडकर

Website:- www.rmvdar.co.in E - mail : rmvdar@gmail.com

(ZEP) - 2019 - 20

सुचना

महाविद्यालयातील बि.ए.भाग १,२,३,बि कॉम भाग १,२,३, बि.बि.ए आणि बि.लीब सायन्स मधील सर्व विद्यार्थ्यांना सूचीत करण्यात येते की, सांस्कृतीक विभागातर्फे दिनांक २९ जानेवारी २०२० ते १ फेब्रुवारी २०२० या कालावधीमध्ये **वार्षिक स्नेहसंमेलन (गॅदरीग)- झेप-२०१९ - २०** चे आयोजन करण्यात आले आहे.

तरी ज्या विद्यार्थ्यांना वार्षिक स्नेहसंमेलना मधील विविध सांस्कृतीक स्पर्धांमध्ये/कलाप्रकारांमध्ये सहभागी व्हावयाचे असेल त्यांनी आपली नावे खाली दर्शविलेल्याप्रमाणे समंधीत **प्राध्यापकांकडे** नोंदवावी. **वेळेवर** आलेल्या नावांचा वार्षिक स्नेहसंमेलनामध्ये सहभागी होण्याकरिता विचार करण्यात येणार नाही. याची सर्व विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी

Sports Competition (Date-29/01/2020)		
1.	**Slow Cycling (Boys & Girls)**	**Assit. Prof. Dr. K. A. Alone**
		Assit. Prof. Dr. A.B.Bhagat
		Assit. Prof. Dr. S. N. Dandge
		Assit. Prof. Ku. D.S. Kurmi
		Mr. Sharad Isal
		Mr. P.R.Sharma
		Mr. R. L.Lanjewar
2.	**Cricket Match(Boys & Girls)**	**Assit. Prof. Mr. K. S. Fulzele**,
		Assit. Prof. Mr.Y.V.Harane
		Assit. Prof. Mr. P.W.Mhaskey
		Assit. Prof. Ku. D.S.Kurmi
		Assit. Prof. Ku. T.D.Ambulkar
		Mr. A. D. Gawande
		Mr. P. R. Kirtakar
3.	**Running(Boys & Girls)**	**Assit. Prof. Dr S.A. Tayade**
		Assit. Prof. G. H. Pande
		Assit. Prof. Ku. D. S. Kurmi

		Assit. Prof.M.H.Bhatkar
		Mr. Satish Haramkar
		Mr. P. D. Guladhe

Rangoli, Dish Decoration, Poster making and Hastakala Competition

(Date- 30/01/2020)

4.	**Rangoli** **(Boys & Girls)**	**Assit. Prof. Dr. S. N. Dandge**
		Assit. Prof. Ku. D. S. Kurmi
		Assit. Prof. Ku. Sujata Gawai
		Mr. P. D. Guladhe
5.	**Dish Decoration** **(Boys & Girls)**	**Assit. Prof. Dr.S.N.Dandge**
		Assit. Prof. Ku. T.D.Ambulkar
		Assit. Prof. Ku. D.S.Kurmi
		Mr. Satish Harmkar

6.	**Poster making** **(Boys & Girls)**	**Assit. Prof. Dr. A.B.Bhagat**
		Assit. Prof. Mr. G. H. Pande
		Assit. Prof. Dr. P. W. Mhaskey
		Pankaj Kirtkar
7.	**Hastakala Competition** **(Boys & Girls)**	**Assit. Prof. Mr. Y. V .Harane**
		Dr. K. A. Alone
		Assit. Prof. Mr. S. B. Sangole
		Assit. Prof. Dr. S. N. Dandge
		Mr. R. L.Lanjewar
		Assit. Prof.M.H.Bhatkar

Annual Function Cultural Programmee (ZEP) - 2019 - 20 **(Date-31/01/2020)**		
8.	**Drama & one Act play**	**Assit. Prof. Mr. K. S. Fulzele**
		Assit. Prof. Mr. S. M. Hadole
		Dr. K. A. Alone
		Assit. Prof. Ku. T.D.Ambulkar

9.	**Skit & Mime**	**Assit. Prof. Mr. G. H. Pande**
		Assit. Prof. Mr. Y. V. Harne
		Assit. Prof. Mr. S. B. Sangole
		Assit. Prof. Ku.Sujata Gawai
10.	**Solo Dance**	**Assit. Prof. P. W.Mhaskey**
		Dr. K. A. Alone
		Assit. Prof. Mr. S. M. Hadole
		Assit. Prof. Ku. D. S. Kurmi
11.	**Group Dance**	**Assit. Prof. Dr. S. A. Tayade**
		Assit. Prof. Dr. A. B. Bhagat
		Assit. Prof. Dr. S. N. Dandge
		Assit. Prof. Ku. T.D.Ambulkar
		Mr. R. L.Lanjewar
12.	**Sing Song**	**Assit. Prof. Mr. K.S.Fulzele**
		Assit. Prof. Mr.C.S.Ingole
		Assit. Prof. Mr. P.W.Mhaskey
13.	**Fashion Show**	**Assit. Prof. Dr. S.N.Dandge**
		Assit. Prof. Mr. S. A. Tayade
		Assit. Prof. Miss. Sujata Gawai
		Assit. Prof. Ku. D.S. Kurmi
14.	**Hauji Game**	**Assit. Prof. Mr.S.A. Tayade**
		Assit. Prof. Mr. S. B. Sangole
		Assit. Prof. Mr.C.S.Ingole

Anand Melava

(Date- 01/02/2020)

15.	**Fun Fair (Anand Melava)**	**Assit. Prof. Mr.Y.V.Harane**
		Assit. Prof. Dr. S. A. Tayade
		Assit. Prof. Mr.C.S.Ingole
		Assit. Prof. Mr. K. S. Fulzele
		Assit. Prof. Dr. S. N. Dandge
		Assit. Prof. Mr. G. H. Pande
		Assit. Prof. Ku. D.S. Kurmi
		Assit. Prof.M.H.Bhatkar
		Mr. P. D. Guladhe
16.	**Music Chair**	**Assit. Prof. P.W. Mhaskey**
		Mr. R. L.Lanjewar
	Lemon & Spun Competition	**Assit. Prof. Dr.K.A.Alone**
		Assit. Prof. M.H.Bhatkar
	Three Leg Competition	**Assit. Prof. Mr. G. H. Pande**
	Mr. & Miss RMD	**Assit. Prof. Dr. S.A.Tayade**
		Assit. Prof. Dr. A. B. Bhagat
		Assit. Prof. Dr. S.N.Dandge

Dr.P.W.Khedkar **Mr.S.M.Hadole** **Dr.S.B.Bhagat**

2020 . 2021

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

सांस्कृतीक विभाग

कार्यक्रमाचे नाव– संकल्प दिनानिमित्त विविध स्पर्धा

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथे संकल्प दिनानिमित्त विविध स्पर्धांचे आयोजन

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथे संकल्प दिनानिमित्त सांस्कृतिक विभागांतर्गत विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. नव वर्षाच्या संकल्प दिनानिमित्त आयोजित विविध स्पर्धांचे बक्षिस वितरन समारंभ पार पडला या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व मार्गदर्शक प्रा पी.आर.एस राव, सचिव श्री. दादासाहेब चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती, प्राचार्य यशवंत हरणे, डॉ. कुंदन अलोने डॉ.शितल तायडे, डॉ.अनील भगत, डॉ.प्रशात खेडकर आदी मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्राचार्य यशवंत हरणे यांनी केले. या प्रसंगी प्रा. पी.आर.एस राव यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. यामध्ये सहकार व समाजशास्त्र विभागा तर्फे माझा नववर्षाचा संकल्प व कोरोना काळात मी केलेली समाजसेवा या विषयावर आधारीत आत्मकथन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्या मध्ये प्रथम क्रमांक ऋत्वीक गवई बी. कॉम.भाग३ व्दितीय क्रमांक करण राणे बी.ए.भाग १, तृतिय क्रमांक प्रतिक लव्हाळे व वैष्णवी गव्हाने यांना संयुक्त पारीतोषीक देण्यात आला. भूगोल व राज्यशास्त्र विभागातर्फे पर्यावरण समस्या व राजकीय स्थिती या विषयावर आधारित रांगोळी स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या मध्ये प्रथम क्रमांक नेहा शाह बी.ए.भाग ३, व्दितीय क्रमांक करण शहा बी.ए.भाग.१, तृतिय क्रमांक अनुश्री कविटकर बी.ए.भाग.३ यांना प्राप्त झाला. राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे कोरोनाबाबत जनजागृती अभियान या विषयावर पोष्टर स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. त्या मध्ये प्रथम क्रमाक श्रेया भुसारी बी.ए.भाग.१ व व्दितीय क्रमांक शुभंम शेवने बी.ए. भाग.३ यांना प्राप्त झाला.वाणिज्य विभागातर्फे वेशभुषा स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या मध्ये प्रथम क्रमांक प्रिती वाघमारे, व्दितीय क्रमांक साक्षी पोहेकर, तृतिय क्रमांक प्रियंका भोळे यांना प्राप्त झाला. तसेच गृहअर्थशास्त्र विभागातर्फे डिशडेकोरेशन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.या मध्ये प्रथम क्रमांक भाग्यश्री इंगळे, व्दितीय क्रमांक मोनाली मावळे, तृतिय क्रमांक कोमल चिमणकर यांना प्राप्त झाला. सर्व विजेता स्पर्धकांना मान्यवरांच्या हस्ते पारीतोषीक व प्रमाणपत्र वितरीत करण्यात आले. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.संदिप

हाडोळे यांनी तर आभार प्रर्दशन डॉ. कुंदन अलोने यांनी केले. या कार्यक्रमाला प्रा.चद्रशेखर इंगोले,प्रा.प्रकाश म्हस्के, प्रा.सुधिर सांगोले, प्रा. गंगाधर पांडे, प्रा. खेमानंद फुलझेले, प्रा.सारीका बोदडे, प्रा.भटकर, प्रा.दिपाली कुर्मी, प्रा.तेजस्वीनी अंबुलकर,प्रा.पोलादे आदि मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे आयोजन ऑनलाईन करण्यात आले होते.

संकल्प दिनानिमित्त विविध स्पर्धा

रामकृष्ण महाविद्यालयाचे आयोजन

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथे संकल्प दिनानिमित्त सांस्कृतिक विभागांतर्गत विविध स्पर्धाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व मार्गदर्शक प्रा. पी. आर. एस. राव,प्राचार्य यशवंत हरणे, डॉ. वुंदन अलोणे, डॉ. शितल तायडे, डॉ. अनिल भगत, डॉ. प्रशांत खेडकर आदि मान्यवर उपस्थित होते.

याप्रसंगी प्रा. पी. आर एस राव यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. यामध्ये सहकार व समजाशास्त्र विभागातर्फे 'माझा नववर्षाचा संकल्प' व 'कोरोना काळात मी केलेली समाजसेवा' या विषयावर आधारीत आत्मकथन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यामध्ये प्रथम क्रमांक ऋत्वीक गवई बी कॉम भाग-३, द्वितीय क्रमांक करण राणे बी ए भाग-१, तृतीय क्रमांक प्रतिक लव्हाळे व वैष्णवी गव्हाने यांना संयुक्त पारितोषिक देण्यात आला. भूगोल व राज्यशास्त्र विभागातर्फे पर्यावरण समस्या व राजकिय स्थिती या विषयावर आधारीत रांगोळी स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये प्रथम क्रमांक नेहा शाह, बी ए भाग३, द्वितीय क्रमांक करण शाह बी ए भाग१, तृतीय क्रमांक अनुश्री कविटकर बी ए भाग-३ यांना प्राप्त झाला. राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे 'कोरोनाबाबत जनजागृती' अभियान या विषयावर पोस्टर स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. त्यामध्ये प्रथम क्रमांक श्रेया भुयारी बी ए भाग-१, द्वितीय क्रमांक शुभम शेवणे बी ए भाग-३ यांना प्राप्त झाला.

वाणिज्य विभागातर्फे वेशभूषा स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.

यामध्ये प्रथम क्रमांक प्रिती वाघमारे, द्वितीय क्रमांक साक्षी पोहेकर, तृतीय क्रमांक प्रियंका भोळे यांना प्राप्त झाला. तसेच गृहअर्थशास्त्र विभागातर्फे डिश डेकोरेशन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते यामध्ये प्रथम क्रमांक भाग्यश्री इंगळे, द्वितीय मोनाली मावळे, तृतीय कोमल चिमणकर यांना प्राप्त झाला. सर्व विजेता स्पर्धकांना मान्यवरांच्या हस्ते पारितोषिक व प्रमाणपत्र वितरीत करण्यात आले. संचालन प्रा संदिप हाडोळे तर आभार प्रदर्शन डॉ. कुंदन अलोणे यांनी केले.

कार्यक्रमाला प्रा चंद्रशेखर इंगोले, प्रा. प्रकाश म्हस्के, प्रा. सुधिर सांगोले, प्रा. गंगाधर पांडे, खेमानंद फुलझेले, प्रा. सारीका बोदडे, प्रा. भटकर , प्रा. दिपाली कुर्मी, प्रा. तेजस्वीनी अंबुलकर, प्रा. पोलादे आदि मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे आयोजन ऑनलाईन करण्यात आले होते.

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

सांस्कृतीक विभाग

कार्यकमाचे नाव– शालेय साहित्य वाटप

सत्र– 2021–22

अहवाल

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर सांस्कृतीक विभागा तर्फे ग्रामीण भागातील गरजु विद्यार्थ्यांना मदत व्हावी या उद्‌देशाने गरजु विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य वाटपाचा कार्यकम आयोजित करण्यात आला होता. या प्रसंगी कार्यकमाचे अध्यक्ष प्राचार्य यशवंतजी हरणे तसेच प्रमुख अतिथी मा. विजुभाउ भूतडा,मा. भानुसादराव काळे, माझी विद्यार्थी शेवतकर आदी मान्यवर उपस्थित होते. कार्यकमाचे प्रास्तावीक सांस्कृतीक विभाग प्रमुख प्रा.डॉ.प्रशांत खेडकर यांनी केले. याप्रसंगी मान्यवराच्या हस्ते गरजु विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य वाटप करण्यात आले. याबद्‌दल सर्व विद्यार्थ्यांनी आभार मानले. कार्यकमाचे संचालन प्रा.संदिप हाडोळे व आभार प्रदर्शन प्रा.डॉ.कुंदन अलोने यांनी कले.

गरजु विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य वाटप करतांना मान्यवर

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर वार्षिकोत्सव झेप

सत्र २०२१-२०२२

अहवाल

विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण झालेले नैराश्याचे वातावरण दुर होउन उत्साह निर्माण व्हावा आणि त्यांच्या सुप्त गुणांचा विकास करण्याच्या उद्येशाने, श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल स्ट्रट व्दारा संचालित, रामकृण महाविद्यालय दारापूर या ठिकाणी सांस्कृतिक विभागाच्या वतीने वार्षीकोत्सव झेप चे आयोजन दि.१९ मार्च ते २० मार्च २०२२ या दरम्यान करण्यात आले होते. या वार्षीकोत्सवाचे उद्घाटन, आशाताई गवई, सरपंच, ग्रामपंचायत दारापूर, यांच्या हस्ते करण्यात आले या प्रसंगी कार्यक्रमाध्यक्ष म्हणून मा.श्री.पी.आर.एस.राव,सचिव, श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल स्ट्रट अमरावती तसेच प्रमुख अतिथी, अ. जमीलजी पटेल, उपसरपंच, ग्रामपंचायत दारापूर, श्री.भा.बा.काळे, राजुभाउ गवई,सुरज विधळे तसेच स्वागताध्यक्ष म्हणून प्राचार्य यशवंतजी हरणे उपस्थित होते. सुरवातीला महामानवांच्या प्रतिमेचे पुजन करून मानवता ज्योत प्रज्वलित करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकामध्ये डॉ.प्रशांत खेडकर सांस्कृतीक विभाग प्रमुख यांनी करोना काळात विद्यार्थ्यामध्ये जे नैराश्य निर्माण झालेले आहे ते दुर करून विद्यार्थ्यामध्ये नवीन उत्साह निर्माण करून त्यांच्या मधिल सुप्त गुणांना वाव मिळावा या करीता वार्षिकोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले आहे असे मत मांडले. या प्रसंगी मान्यवरांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. व अशा कार्यक्रमाचे महत्व जिवनामध्ये किती मोलाचे आहे हे सांगीतले. प्रायार्च हरणे यांनी विद्यार्थ्यांनी या वार्षीकोत्सवात सहभागी व्हावे असे आव्हान केले. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ.शितल तायडे यांनी तर आभार प्रर्दशन प्रा.संदिप हाडोळे यांनी केले. या वार्षीकोत्सवामध्ये विविध सांस्कृतीक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यामध्ये रांगोळी स्पर्धा समन्वयक प्रा.दिपाली कुर्मी हया होत्या यामध्ये प्रथम पारीतोषीक श्रेया नारायण भुसारी, व्दितीय धनश्री रामदास लांडे, तृतिय समिक्षा गजानन केवटे यांना प्राप्त झाले. पोस्टर मेंकीग स्पर्धे चे समन्वयक प्रा. प्रकाश म्हस्के हे होते. या मध्ये प्रथम पारीतोषीक साक्षी चौरपगार,व्दितीय समृध्दी यावले, तृतीय मोनाली मावळे यांना प्राप्त झाले. हस्तकला स्पर्ध्येमध्ये प्रथम पारीतोषीक सारीका बुरघाटे, व्दितीय भाग्यश्री इंगळे यांना प्राप्त झाले. डिशडेकोरेशन स्पर्धेचे समन्वयक प्रा.डॉ.सारीका दांडगे हया होत्या यामध्ये प्रथम पारीतोषीक रूपेश कडू, व्दितीय खूशी कवीटकर, तृतीय पद्मा गायकवाड यांना प्राप्त झाले.प्रश्न मंजुषा स्पर्धेचे समन्वयक प्रा.डॉ.कुंदन अलोने,संदिप हाडोळे हे होते यामध्ये प्रथम पारीतोषीक निखील गवई व व्दिततीय जानकी जड यांना प्राप्त झाले. गृप डान्स स्पर्धेचे समन्वयक प्रा. सदिप हाडोळे हे होते या मध्ये प्रथम पारीतोषीक करण राने गृप गणेश वंदना, व्दितीय करण राने गृप,गोंधळ याला प्राप्त झाले. एकल नृत्य स्पर्धेचे समन्वयक प्रा.शितल तायडे हे होते. या मध्ये प्रथम पारीतोषीक खूशी कविटकर, व्दितीय आचल गोपनारायण यांना प्राप्त झाले. वेशभुषा स्पर्धेचे समन्वयक प्रा.डॉ.अनिल भगत हे होते या मध्ये प्रथम पारीतोषीक राम आरोळे व व्दितीय आचल अग्रवाल यांना प्राप्त झाले. आनंद मेळा स्पर्धे चे समन्वयक प्रा.यशवंत हरणे, प्रा.के.एस. फुलझेले हे होते या मध्ये प्रथम पारीतोषीक रूपेश कडू व व्दितीय स्वप्नील व्यवहारे यांना प्राप्त झाले. या वेळी महाविद्यालयातीय विषय प्राध्यापकाने आपल्या विषयामध्ये प्रावीण्य प्राप्त विद्यार्थ्याना पुरस्कार वितरीत केले. अशाप्रकारे वार्षिकोत्सव संपन्न झाला. यामध्ये महाविघालयातील प्राध्यापक वृंद व शिकेतर कर्मचारी वृंद व सर्व विद्यार्थी मोठया संखेने उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वीते करीता प्रा. सुधिर सांगोले, प्रा.गंगाधर पांडे, प्रा.तेजस्वीनी अंबुलकर, प्रा,पोलादे, प्रा,मंगेश भटकर, श्री.आदेश गांवडे,श्री.पवन शर्मा, श्री.प्रभाकर गुडधे, श्री.पंकज किर्तकार,सतिश हरमकर, श्री. शरद इसळ, आशिष कोल्हे यांनी सहकार्य केले.

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर वार्षिकोत्सव झेप

सत्र २०२१-२०२२

वार्षिकोत्सव झेप उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख पाहुणे

समुह नृत्य सादर करतांना विद्यार्थी

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर वार्षिकोत्सव झेप

सत्र २०२१-२०२२

रांगोळी स्पर्धा

प्रश्न मंजुषा

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर वार्षिकोत्सव झेप

सत्र २०२१-२०२२

पोस्टर मेंकीग व हस्तकला स्पर्धा

आनंद मेळावा स्पर्धा

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

सांस्कृतीक विभाग

सत्र 2022 – 2023

अमृत महोत्सवानिमित्त विविध कार्यक्रमाचे आयोजन

आपणास कळविण्यात येते की शासनाच्या आदेशानुसार 75 व्या स्वातंत्र्य दिनाच्या उत्सवासाठी हर घर तिरंगा व स्वराज्य महोत्सव मध्ये विविध उपक्रमाचे आयोजन दि .8 ऑगष्ट 2022 ते 15 ऑगष्ट 2022 या दरम्यान महाविद्यालयात करण्यात येत आहे याचे नियोजन खालील प्रमाणे

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नाव	दिनांक	समन्वयक
1	निबंध स्पर्धा	8 ऑगष्ट 2022	प्राचार्य वाय.व्ही.हरणे, डॉ. के. ए. अलोणे, डॉ. ए. बी. भगत
2	रांगोळी स्पर्धा	10 ऑगष्ट 2022	प्रा.दिपाली कुर्मी, तेजस्वीनी अंबुलकर
3	पोष्टर स्पर्धा	12 ऑगष्ट 2022	प्रा.पी. डब्ल्यू. म्हस्के, प्रा.के.एस.फुलझेले
4	पथनाटय	13 ऑगष्ट 2022	डॉ.शितल तायडे, डॉ.प्रशांत खेडकर
5	मिरवणूक रॅली	13 ऑगष्ट 2022	डॉ.एस. एन. दांडगे ,प्रा.जी.एस. पांडे

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

सांस्कृतीक विभाग

सत्र 2022 – 2023

अमृत महोत्सवानिमित्त विविध कार्यक्रमाचे आयोजन

श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

सांस्कृतीक विभाग

सत्र 2022 – 2023

अमृत महोत्सवानिमित्त विविध कार्यक्रमाचे आयोजन

भिंतीपत्रक स्पर्धा दि.**12 ऑगष्ट 2022**

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव उत्साहात

अमरावती/ प्रतिनिधी: -

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव उ दि. १२ ते १७ ऑगस्ट २०२२ या दरम्यान साजरा करण्यात आला. यामध्ये महाविद्यालयातर्फे विद्यार्थ्यांसाठी रांगोळी, निबंध लेखन, पोस्टर, चित्रकला अशा विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. दिनांक १३ ऑगस्टला ग्रामस्थांमध्ये तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये देशभक्ती जागृत होण्याच्या दृष्टीने भव्य रॅलीचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये रामकृष्ण महाविद्यालयातील तसेच कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थी विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने सहभागी झाले होते.

हातात तिरंगा घेऊन तसेच देशभक्तीपर गीत म्हणत रॅली महाविद्यालयाच्या प्रांगणातून निघाली यामध्ये विद्यार्थ्यांनी देशभक्तीपर गीत तसेच स्लोगन दिले तसेच ग्रामस्थांना तिरंग्याचे वितरण आणि तो फडकवत असताना घ्यावयाची काळजी हे समजावून सांगितले. दिनांक १४ ऑगस्ट ला राष्ट्रीय सेवा योजना विभागांतर्गत वृक्षारोपण तसेच स्वच्छता मोहीम राबवण्यात आली यामध्ये महाविद्यालयाच्या आजूबाजूच्या परिसराची स्वच्छता विद्यार्थ्यांनी केली तसेच महाविद्यालयाच्या परिसरात वृक्षारोपण करण्यात आले. १५ ऑगस्ट १९२२ रोजी ध्वजारोहण झाल्यानंतर विविध स्पर्धांमध्ये सहभागी झालेल्या तसेच विजेता विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्राचे वाटप करण्यात आले. यानंतर विद्यार्थ्यांनी देशभक्तीपर गीत म्हटले दिनांक १७ ऑगस्ट २०२२ रोजी सामूहिक राष्ट्रगान करण्यात आले स्वातंत्र्याच्या या अमृत महोत्सव महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे यांच्या पार पडले. तसेच राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. सारिका दांडगे सहकार्यक्रम अधिकारी प्रा. जी एच पांडे यांचे, शारीरिक शिक्षण व खेळ विभाग प्रमुख प्रा. चंद्रशेखर इंगोले यांच्या मार्गदर्शनाखाली या कार्यक्रमाचे संपूर्ण नियोजन करण्यात आले होते. तसेच डॉ. अनिल भगत, प्रा. प्रकाश मस्के, डॉ. शितल तायडे, प्रा. सुधीर सांगोले, डॉ. प्रशांत खेडकर, डॉ. कुंदन अलोणे, प्रा. खेमानंद फुलझेले, प्रा. संदीप हाडोळे, प्रा. राहुल पोलादे, प्रा. दिपाली कुर्मी, प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर, प्रा.मंगेश घटकर, श्री.आदेश गावंडे, पवन शर्मा, पंकज कितकेकार, सतीश हरमकर, शरद ईसळ, बाळुभाऊ गुडधे या सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी सक्रिय सहभाग घेत ला. तसेच राष्ट्रीय सेवा योजनेचे , आशिष कोल्हे, ऋत्विक कावरे, भाग्यश्री इंगळे सारिका बुरघाटे, निकिता पवार इत्यादी स्वयंसेवक स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्स वात सक्रिय सहभागी झाले.

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

वार्षिकोत्सव झेप

सत्र २०२२-२०२३

अहवाल

विद्यार्थ्यांमध्यांच्या सुप्त गुणांचा विकास करण्याच्या उद्येशाने, श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल स्ट्रट व्दारा संचालित, रामकृण महाविद्यालय दारापूर व के जी आय टी. अभीयांत्रीकी महाविद्यालय दारापूर यांच्या सयुक्त विद्यमाने दारापूर या ठिकाणी सांस्कृतिक विभागाच्या वतीने वार्षीकोत्सव झेप चे आयोजन दि.२१ जानेवारी २०२३ ला करण्यात आले होते. या वार्षीकोत्सवाचे उद्घाटन, संस्थेच्या अध्यक्षा किर्तीताई राजेश अर्जुन यांच्या हस्ते करण्यात आले या प्रसंगी कार्यक्रमाध्यक्ष म्हणून मा.श्री.पी.आर.एस.राव,सचिव, श्री.दादासाहेब गवई चॅरीटेबल स्ट्रट अमरावती, मा.सचीन पंडित संस्थेच प्रशासकीय अधिकारी तसेच प्रमुख अतिथी, अ. जमीलजी पटेल, उपसरपंच, ग्रामपंचायत दारापूर, श्री.भा.ज्ञा. काळे,प्रा.घोटकर,सुरज विधळे तसेच स्वागताध्यक्ष म्हणून प्राचार्य यशवंतजी हरणे उपस्थित होते. सुरवातीला महामानवांच्या प्रतिमेचे पुजन करून मानवता ज्योत प्रज्वलित करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकामध्ये डॉ.प्रशांत खेडकर सांस्कृतीक विभाग प्रमुख यांनी विद्यार्थ्यामधील सुप्त गुणांना वाव मिळावा या करीता वार्षिकोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले आहे असे मत मांडले. या प्रसंगी मान्यवरांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. व अशा कार्यक्रमाचे महत्व जिवनामध्ये किती मोलाचे आहे हे सांगीतले. प्रायार्च हरणे यांनी विद्यार्थ्यांनी या वार्षीकोत्सवात सहभागी व्हावे असे आव्हान केले. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ.शितल तायडे यांनी तर आभार प्रर्दशन प्रा.संदिप हाडोळे यांनी केले. या वार्षीकोत्सवामध्ये विविध सांस्कृतीक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी महाविद्यालयातल्या विद्यार्थ्यांनी एकल नृत्य, समूह नृत्य, एंकाकींका, फॅशन शो इत्यादी सांस्कृतीक कार्यक्रमाचे आयोजन केले. या प्रसंगी स्पर्धेमध्ये विजयी विद्यार्थ्यांना पारीतोषीक देण्यात आले. या वेळी महाविद्यालयातीय विषय प्राध्यापकाने आपल्या विषयामध्ये प्रावीण्य प्राप्त विद्यार्थ्याना पुरस्कार वितरीत केले. अशाप्रकारे वार्षिकोत्सव संपन्न झाला. यामध्ये महाविघालयातील प्राध्यापक वृंद व शिकेतर कर्मचारी वृंद व सर्व विद्यार्थी मोठ्या संखेने उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वीते करीता सर्व प्राध्यापक गण व शिक्षकेतर कर्मचारी वृंद व सर्व विद्यार्थी व गावातील नागरीक यांनी सहकार्य केले.

Annual
cial Cultural Fest
ION-2023

Social Cu

वर्धापन दिन

विद्यार्थ्याच्या सुप्त गुणांचा विकास करण्याच्या उद्देशाने श्री दादा-साहेब गवई चरीटेबल स्टूट व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर या ठिकाणी सांस्कृतिक विभागाच्या वतीने वार्षीकोत्सव 'झेप'चे आयोजन करण्यात आले होते. या वार्षिकोत्सवाचे उद्घाटन संस्थेच्या अध्यक्षा किती राजेश अर्जुन यांच्या हस्ते करण्यात आले. या प्रसंगी कार्यक्रमाध्यक्ष म्हणून मा.श्री.पी. आर. एस. राव, सचिव दादासाहेब गवई चॅरीटेबल टूट अमरावती, मासचीन पंडित संस्थेच प्रशासकीय अधिकारी तसेच प्रमुख अतिथी जमील पटेल, उपसरपंच, ग्रामपंचायत दारापूर भा.बा.काळे प्रा. घोटकर, सुरज विधळे तसेच स्वागताध्यक्ष म्हणून प्राचार्य यशवंतणी हरणे उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकामध्ये डॉ. प्रशांत खेडकर सांस्कृतीक विभाग प्रमुख यांनी विद्यार्थ्यामधील सुप्त गुणांना वाव मिळावा या क-रीता वार्षिकोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले आहे असे मत मांडते. याप्रसंगी मान्यवरांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले व अशा कार्यक्रमाचे महत्व जिवनामध्ये किती मोलाचे आहे हे सांगीतले.संचालन डॉ. शितल तायडे यानी तर आभार प्रदेशन प्रा.संदिप हाडोळे यांनी केले.

निमंत्रण पत्रिका

श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट,(ई२७५/अम.)अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

वार्षिकोत्सव.२०२२-२३ झेप

श्री/श्रीमती ----------

उद्घाटक समारंभ

२१ जानेवारी २०२३ वेळ सकाळी ८.०० वा.

कार्यक्रमाध्यक्ष- मा.पा.श्री.पि.आर.एस.राव सचिव
श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल.

उद्घाटक-सौ. किर्तीताई राजेश अर्जुन, अध्यक्ष
श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट,अमरावती

अ.जमीलज पटेल,उपसरपंच,ग्रामपंचायत दारापूर

स्वागताध्यक्ष - मा.श्री.प्रा.यशवंतजी हरणे
प्राचार्य रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

प्रमुख अतिथी -श्री.भा.बा.काळे, राजुभाउ गवई

स्नेहसंमेलनाच्या कार्यक्रमाची रूपरेषा

सांस्कृतिक कार्यक्रम दि.२१ जानेवारी २०२३ वेळ सकाळी.८.०० ते १२.००

एकल नृत्य समुह नृत्य स्पर्धा
वेश-भुषा स्पर्धा बक्षिस वितरण

आयोजक - सांस्कृतीक विभाग, रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर
सास्कृतीक विभाग, के.जी.आय.टी. दारापूर

श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट,(ई२७५/अम.)अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

वार्षिकोत्सव.२०२२-२३ झेप

श्दनांक २१ जानेवारी २०२३ वेळ सकाळी ८.०० वा.		
१	उद्घाटन कार्यक्रम	**प्रा.डॉ.शितल तायडे**, प्रा.डॉ.अनील भगत,सतीश हरमकर

२	एकल नुत्य स्पर्धा	**प्रा.डॉ.शितल तायडे**,प्रा.दिपाली कुर्मी, प्रा.मंगेश भटकर,पंकज किर्तकार
३	आनंद मेळावा	**प्रा.हरणे,**प्रा.के.एस.फुलझेले,प्रा.डॉ.शितल तायडे,प्रा. दिपाली कुर्मी, प्रा.मंगेश भटकर,पंकज किर्तकार
४	समुह नुत्य स्पर्धा	**प्रा. संदिप होडोळे,** प्रा.प्रकाश म्हस्के,बाळुभाउ गुडधे
५	वेश-भुषा स्पर्धा	**प्रा.डॉ.अनिल भगत,** प्रा.डॉ.सारीका बोदडे, प्रा. तेजस्वीनी अंबुलकर,श्री.आदेश गावंडे
६	बक्षिस वितरण	**प्रा.डॉ.कुदन अलोने**,जी.एच.पांडे, प्रा.सी.एस. इंगोले,शरद इसळ

श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट,(ई२७५/अम.)अमरावती
रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर
वार्षिकोत्सव.२०२३-२४ झेप

अहवाल

वार्षिकोत्सव म्हणजे महाविद्यालयीन युवकाच्या उत्साहाची परवणीच, विद्यार्थ्याच्या कलागुणांना अभिव्यक्त होण्याचे व्यासपीठ म्हणजे वार्षिकोत्सव. श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर व रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालय दारापूर व दादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कूल दारापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने वार्षिक उत्सव 2024 चे आयोजन करण्यात आले यामध्ये विद्यार्थ्याच्या सुप्त गुणांचा विकास करण्याच्या उद्देशाने विविध सांस्कृतिक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते त्यामध्ये दिनांक 25/01/2024 ला रांगोळी स्पर्धा, डिश डेकोरेशन स्पर्धा, स्लो सायकलींग स्पर्धा, पोस्टर मेकिंग स्पर्धा, हस्तकला स्पर्धा, प्रश्नमंजुषा इत्यादी स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. यासोबत विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले वार्षिकोत्सवाचे उद्घाटन दिनांक 27/01/2024 ला आदरणीय सौ. कीर्तीताई रा. अर्जुन अध्यक्ष श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती, यांच्या हस्ते करण्यात आले याप्रसंगी आदरणीय ताईंनी विद्यार्थ्यांना मोठ्या संख्येने स्पर्धेमध्ये सहभागी होण्याचे आवाहन केले. या प्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष आदरणीय प्रा. पी.आर. एस. राव संस्थेचे सचिव यांनी विद्यार्थ्यांना ग्रामीण भागामध्ये हा सर्वात मोठा रंगमंच असल्याचे सांगून या संधीचा सर्वांनी फायदा घ्यावा असे उद्बोधन विद्यार्थ्यांना केले. तसेच प्रमुख पाहुणे आदरणीय श्री ज्ञानेश्वर गायकवाड बी. ई. ओ. दर्यापूर पंचायत समिती , आदरणीय प्रा. सचिन पंडित संस्थेचे प्रशासकीय अधिकारी, आदरणीय श्री. निलेश देशमुख संस्थेचे शाळा निरीक्षक तसेच प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल व प्राचार्य सौ. वर्षाताई मोरशे तसेच सौ. आशाताई गवई सरपंच ग्रामपंचायत दारापूर, आदरणीय जमीलजी पटेल उपसरपंच ग्रामपंचायत दारापूर , सतीश वानखडे, आदरणीय फादर जोस, तसेच श्री अण्णासाहेब काळे अध्यक्ष गजानन महाराज संस्थान दारापूर, प्रा. डॉ. यशवंत हरणे प्रा सुरज विधळे डॉ. प्रशांत खेडकर, प्रा. अनिल भुरके इत्यादी मान्यवर उपस्थित होते कार्यक्रमाची सुरुवात महामानवाच्या फोटोचे पूजन करून करण्यात आली. त्यानंतर सामूहिक संस्था गीत सादर आले, त्यानंतर दिनांक 29/01/2024 ला विद्यार्थ्यांद्वारे विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे प्रदर्शन करण्यात आले. त्यामध्ये एकल नृत्य समूह नृत्य, नाटिका, फॅशन शो, स्कीट, माहीम इत्यादीचा समावेश होता. सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. डॉ. शितल तायडे, प्रा. झोटिंग, प्रा. रघुवंशी मॅडम प्रा प्रकाश मस्के, प्रा संदीप हाडोळे यांनी केले. दिनांक 30/01/2024 ला आनंद मेळावा व बक्षीस वितरण करण्यात आले. या वार्षिकोत्सवा मध्ये सर्व प्राध्यापक , शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी तसेच गावातील नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

PRINCIPAL
Rankrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट,(ई२७५/अम.)अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

वार्षिकोत्सव.२०२३-२४ झेप

25 जानेवारी 2024 वेळ सकाळी 11.00 वा.		
१	रांगोळी स्पर्धा	**प्रा.दिपाली कुर्मी,** प्रा.तेजस्वीनी अंबुलकर, श्री.बाळुभाउ गुडधे
२	पोस्टर मेंकीग व हस्तकला स्पर्धा	**प्रा.प्रकाश म्हस्के,** प्रा.जी.एच.पांडे,
३	डिश डेकोरेशन स्पर्धा	**प्रा.डॉ.सारीका बोडदे**, रवीना बेलसरे
४	प्रश्न मंजुशा	**प्रा.संदिप हाडोळे,**प्रा.डॉ.कुंदन अलोने,प्रा.संदिप खंडारे
५	संगीत खुर्ची स्पर्धा	**प्रा.डॉ.शितल तायडे,** श्री.सतीश हरमकर
६	निंबू चम्चा स्पर्धा	**प्रा.खेमानंद फुलझेले,** श्री.पंकज किर्तकार
७	स्लो सायकलिंग स्पर्धा	**प्रा.डॉ.अनील भगत,** श्री.पवन शर्मा
२७ जानेवारी २०२४ वेळ सकाळी ११.०० सांस्कृतीक कार्यक्रमाचा उद्घाटन सोहळा		
29 जानेवारी2024 वेळ सकाळी 10.00 वा.		
१	उद्घाटन कार्यक्रम	**प्रा.डॉ.शितल तायडे**, प्रा.डॉ.अनील भगत,प्रा. चंद्रशेखर इंगोले, श्री. सतीश हरमकर
२	एकलनुत्य स्पर्धा	**प्रा.प्रकाश म्हस्के** , प्रा.डॉ.शितल तायडे, प्रा.रवीना बेलसरे
३	समुह नुत्य स्पर्धा	**प्रा.डॉ. संदिप होडोळे,** प्रा.प्रकाश म्हस्के,श्री.बाळुभाउ गुडधे
४	एकआंकीका,स्कीट स्पर्धा	**प्रा.डॉ.अनिल भगत,प्रा.डॉ.संदिप खंडारे,** प्रा. दिपाली कुर्मी
५	वेश-भुषा स्पर्धा	**प्रा.खेमानंद फुलझेले,** प्रा.डॉ.सारीका बोदडे, प्रा.तेजस्वीनी अंबुलकर,श्री.आदेश गावंडे
६	हौजी स्पर्धा	**प्रा.डॉ.शितल तायडे**
30 जानेवारी2024 वेळ सकाळी 8.00 वा.		
१	आनंद मेळावा	**प्रा.डॉ.सारीका बोदडे,प्रा.डॉ.वाय.व्ही. हरणे,** प्रा.के.एस.फुलझेले,प्रा.डॉ.शितल तायडे,प्रा.दिपाली कुर्मी, प्रा.मंगेश भटकर,श्री.पंकज किर्तकार
२	बक्षिस वितरण	**प्रा.डॉ.कुदन अलोने**, प्रा.प्रकाश म्हस्के, जी.एच.पांडे, प्रा.सी.एस.इंगोले,शरद इसळ

श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट,(ई२७५/अम.)अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

वार्षिकोत्सव.२०२३-२४ झेप

कार्यकारी समीती

१.	स्टेज, बॅनर, मंडम समीती	**प्रा.डॉ.कुदन अलोने,** प्रा.डॉ.संदिप होडोळे, प्रा.डॉ.सारीका बोडदे, पंकज किर्तीकार
२.	पत्रिका,प्रमाणपत्र समीती	**प्रा.संदिप खंडारे**, श्री.आदेश गावंडे, ,शरद इसळ
३.	गेस्ट समीती	**प्रा.डॉ.शितल तायडे, प्रा.डॉ.वाय.व्ही.हरणे**
४.	परीसर स्वच्छता समीती	**प्रा.जी.एच.पांडे,** श्री.बाळुभाउ गुडधे
५.	मेडल, मोमेंटो समीती	**प्रा.डॉ.अनिल भगत,** श्री.पवन शर्मा
६.	शिस्तपालन समीती	**प्रा.सी.एस.इंगोले** , प्रा.मंगेश भटकर, प्रा.रवीना बेलसरे
८.	फोटो,व्हीडीओ शुटींग समीती	**प्रा. डॉ.संदिप होडोळे,** प्रा.डॉ.प्रशांत खेडकर
९.	अल्पोहार चहा समीती	**प्रा.के.एस.फुलझेले**, प्रा.तेजस्वीनी अंबुलकर,सतीश हरमकर,
१०	सॉग रेकॉर्डींग समीती	**प्रा.प्रकाश म्हस्के,** प्रा.दिपाली कुर्मी
११	संचालन समीती	**प्रा.डॉ.शितल तायडे, प्रा.डॉ. संदिप होडोळे, प्रा.प्रकाश म्हस्के**
१२	उत्कुष्ठ व प्रावीन्यप्राप्त विद्यार्थी, समीती	**प्राचार्य डॉ.मल्लू पडवाल, प्रा.जी.एच.पांडे ,प्रा.मंगेश भटकर प्रा.डॉ.संदिप खंडारे**

सांस्कृतीक विभाग

PRINCIPAL
Rankrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

डॉ.प्रा.प्रशांत खेडकर

श्री.दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट,(ई२७५/अम.)अमरावती

रामकृष्ण महाविद्यालय,दारापूर

माजीविद्यार्थी व पालक मेळावा

२०२३-२४

कार्यकारी समीती

दिनांक ०७/०२/२०२४

१.	स्टेज, बॅनर,सजावट समीती	**प्रा.डॉ.कुदन अलोने,** प्रा.डॉ.सारीका बोडदे, पंकज किर्तकार
२.	पत्रिका,प्रमाणपत्र समीती	**प्रा.डॉ.संदिप खंडारे**, प्रा.प्रकाश म्हस्के, प्रा.दिपाली कुर्मी
३.	गेस्ट समीती	**प्रा.डॉ.शितल तायडे**, प्रा.डॉ.वाय.व्ही.हरणे
४.	अल्पोहार चहा समीती	**प्रा.सी.एस.इंगोले,** प्रा.के.एस.फुलझेले,सतीश हरमकर
५.	मेडल, मोमेंटो समीती	**प्रा.डॉ.अनिल भगत,** पवन शर्मा
६.	फोटो,व्हीडीओ शुटींग समीती	**प्रा.जी.एच.पांडे,** प्रा.मंगेश भटकर
७	माजी विद्यार्थी सपंर्क समीती	**प्रा.डॉ.प्रशांत खेडकर व सर्व**
८	पालक सपंर्क समीती	**प्रा.डॉ. संदिप होडोळे व सर्व**
९	सांस्कृतीक स्पर्धा समीती	**प्रा.डॉ.शितल तायडे**, **प्रा. डॉ.संदिप होडोळे**

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, (ई २७५/अम.) अमरावती द्वारा संचालित

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर

ता.- दर्यापूर, जि. अमरावती.

वार्षिकोत्सव – २०२३-२४

**** निमंत्रण पत्रिका ****

वार्षिकोत्सव म्हणजे महाविद्यालयीन युवकांच्या उत्साहाची पर्वणीच, विद्यार्थ्यांच्या कला गुणांना अभिव्यक्त होण्याचे व्यासपीठ म्हणजे वर्शिकोप्त्सव. सत्र २०२३-२४ या वार्षिकोत्सवा मधील विविध कार्यक्रमांमध्ये आपण सादर आमंत्रित आहात.

श्री./श्रीमती _____

उद्घाटक समारंभ

शनिवार, २७ जानेवारी २०२४ वेळ सकाळी १०.३० वाजता

कार्यक्रमाध्यक्ष: मा. प्रा. श्री. पि.आर.एस. राव
सचिव, श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती.

उद्घाटक: आदरणीय, सौ. किर्तीताई रा. अर्जुन
अध्यक्षा, श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती.

प्रमुख पाहुणे: आदरणीय, श्री. ज्ञानेश्वर गायकवाड
BEO, दर्यापूर पंचायत समिती
आदरणीय, प्रा. सचिन पंडित
प्रशासकीय अधिकारी, श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती.
आदरणीय, निलेश देशमुख
शाळा निरीक्षक, श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती.
आदरणीय, श्री. ईश्वर वर्गे
API खोलापूर पोलीस स्टेशन
आदरणीय, डॉ. मल्लू पडवाल
(प्राचार्य, रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर)
आदरणीय, सौ. वर्षाताई मोर्शे
(प्राचार्य, रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालय, दारापूर)
आदरणीय, सौ. आशाताई गवई
(सरपंच, ग्रामपंचायत कार्यालय, दारापूर)
आदरणीय, श्री. जमील पटेल
(उपसरपंच, ग्रामपंचायत कार्यालय, दारापूर)
आदरणीय, श्री. सतिश वानखडे (केंद्र प्रमुख)
आदरणीय, श्री. फादर जॉस (खोलापूर चर्च)
आदरणीय, श्री. भानुदासजी काळे
(योगा शिक्षक, अध्यक्ष- गजानन महाराज संस्थान, दारापूर)

GPS Map Camera
Darapur, Maharashtra, India
K G I T Engineering Collage Infront Shop No. 1 Darapur, Darapur, Chandikapur,
Maharashtra 444802, India
Lat 20.95937°
Long 77.501905°
27/01/24 12:29 PM GMT +05:30
Google

रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालय, दारापूर
Latitude: 20.959193
Longitude: 77.502886
Elevation: 312.48±2 m
Accuracy: 14.7 m
Time: 25-01-2024 16:24
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Feb 2024
Powered by NoteCam

Latitude: 20.955073
Longitude: 77.501922
Accuracy: 2600.0 m
Time: 25-01-2024 15:34
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Sep 2024
Powered by NoteCam

Latitude: 20.958261
Longitude: 77.500488
Accuracy: 2700.0 m
Time: 30-01-2024 09:39
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Sep 2024
Powered by NoteCam

Latitude: 20.959191
Longitude: 77.502879
Accuracy: 35.6 m
Time: 25-01-2024 15:11
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Zep 2024
Powered by NoteCam

ोळी स्पर्धा
Latitude: 20.95919
Longitude: 77.502875
Elevation: 312.49±2 m
Accuracy: 95.5 m
Time: 25-01-2024 15:19
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Zep 2024
Powered by NoteCam

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
Latitude: 20.968072
Longitude: 77.504431
Accuracy: 2100.0 m
Time: 29-01-2024 14:25
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Zep 2024
Powered by NoteCam

महाविद्यालय, दारापूर
२०२४
Latitude: 20.955073
Longitude: 77.501922
Accuracy: 2600.0 m
Time: 29-01-2024 13:37
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Zep 2024
Powered by NoteCam

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालय, दारापूर
वार्षिकोत्सव
Latitude: 20.968072
Longitude: 77.504431
Accuracy: 2100.0 m
Time: 29-01-2024 13:54
Note: Ramkrushna Mahavidyalaya Darapur Zep 2024
Powered by NoteCam

दादासाहेब गवई शैक्षणिक संकुलात झाला वार्षिकोत्सव

अमरावती/का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर व रामकृष्ण कनिष्ठ महाविद्यालय दारापूर व दादासाहेब गायकवाड इंग्लिश स्कूल दारापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने वार्षिक उत्सवाचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये विद्यार्थ्याच्या सुप्त गुणांचा विकास करण्याच्या उद्देशाने विविध सांस्कृतिक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते त्यामध्ये रांगोळी स्पर्धा, डिश डेकोरेशन स्पर्धा, स्लो सायकलींग स्पर्धा, पोस्टर मेकिंग स्पर्धा, हस्तकला स्पर्धा, प्रश्नमंजुषा इत्यादी स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.

वार्षिकोत्सवाचे उद्घाटन कीर्ती रा. अर्जुन यांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी प्रा. पी.आर. एस. राव यांनी विद्यार्थ्यांना ग्रामीण भागामध्ये हा सर्वात मोठा रंगमंच असल्याचे सांगून या संधीचा सर्वांनी फायदा घ्यावा असे उद्बोधन विद्यार्थ्यांना केले. प्रमुख पाहुणे ज्ञानेश्वर गायकवाड, प्रा. सचिन पंडित, निलेश देशमुख तसेच प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल व प्राचार्य वर्षा मोरशे, सरपंच आशा गवई, उपसरपंच जमील पटेल, सतीश वानखडे, फादर जोस, अण्णासाहेब काळे, प्रा. डॉ. यशवंत हरणे, प्रा सुरज विधळे डॉ. प्रशांत खेडकर, प्रा. अनिल भुरके इत्यादी मान्यवर उपस्थित होते. विद्यार्थ्यांद्वारे विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे प्रदर्शन करण्यात आले. एकल नृत्य समूह नृत्य, नाटिका, फॅशन शो, स्कीट, माहीम इत्यादीचा समावेश होता. सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. डॉ. शितल तायडे, प्रा. झोटिंग, प्रा. रघुवंशी, प्रा प्रकाश मस्के, प्राहाडोळे यांनी केले. या वार्षिकोत्सवा मध्ये सर्व प्राध्यापक , शिक्षके तर कर्मचारी, विद्यार्थी तसेच गावातील नागरिक संख्येने उपस्थित होते.

PRINCIPAL
Rankrushna Mahavidyalaya,
Darapur, Tq. Daryapur

श्री. व्रजलाल बियाणी शिक्षा समिती आणि व्रजलाल बियाणी विज्ञान महाविद्यालय, अमरावती
सुवर्ण महोत्सवी वर्ष २०२२
संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
युवा महोत्सव २०२१
REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

श्री. व्रजलाल बियाणी शिक्षा समिती आणि व्रजलाल बियाणी विज्ञान महाविद्यालय, अमरावती
सुवर्ण महोत्सवी वर्ष २०२२
संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
REDMI NOTE 8

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA DARAPUR

2022-2023

YOUTH FESTIVL

---

vgoky

Jh- nknklkgsc xobZ pWfjVscy V$LV vejkrh Onkjk lapfyr jked`'.k egkfo|ky; nkjkiwj P;k fo|kF;kZaph pew lar xkMxsckck vejkorh fo|kfiB vejkorh Onkjk vk;ksftr ;qok egksRlo e/;s lgHkkxh >kyh gksrh- l= 2021-2022 ps ;qokegksRlo Jh- f"kokth dyk o okf.kT; egkfo|ky;] vejkorh ;sFks vk;ksftr dj.;kr vkys gksrs- egkfo|ky;kP;k ek/;ekrwu lar xkMxsckck vejkorh fo|kfiB vejkorh Onkjk vk;ksftr ;qok egksRlo e/;s yksdu`R;] oknfookn Li/kkZ] oDr`Ro Li/kkZ] esganh] jkaxksGh] iksLVj esdhax ;k dykizdkjkae/;s lgHkkx uksanfoyk gksrk- gs ;qok egksRlo fnukad 12@10@2022 rs 15@10@2022 vls pkj fnol Jh- f"kokth dyk o okf.kT; egkfo|ky;] vejkorh ;sFks vk;ksftr dj.;kr vkys gksrs-

lgHkkxh fo|kF;kZaph ;knh

1½ euJh jktsanz oku[kMs 2½vkjrh fouksn HkqLdV

3½ r`lrh jfoanz ckousj 4½vkdka{kk jktsanz culksM

5½ e`nqyk xtkuu ikVhy 6½tkudh izeksn tM

7½ lk{kh izeksn pkanqjdj 8½+++_rqtk iq:'kksRre oÚgsdj

9½ oS'.koh vfouk"k oku[kMs 10½ f"kok.kh jktsanz ckukbZr

11½ fodkl "kkejko pkSjixkj 12½ Lusgk xtkuu dsoVs

13½ lsty vjfoan baxGs 14½dksey jktsanz usgj

Ekgkfo|ky; ;qokegksRlo izeq[k

izk- MkW- lanhi e- gkMksGs

संत गाडगे बाबा अमराव
विद्यापीठ, अमरावती
युवा महोत्सव
लोकनृत्य / शास्
REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

RAMKRUSHNA MAHAVIDYALAYA DARAPUR

2023-2024

YOUTH FESTIVL

vgoky

Jh- nknklkgsc xobZ pWfjVscy VªLV vejkrh Onkjk lapfyr jked`'.k egkfo|ky; nkjkiwj P;k fo|kF;kZaph pew lar xkMxsckck vejkorh fo|kfiB vejkorh Onkjk vk;ksftr ;qok egksRlo e/;s lgHkkxh >kyh gksrh- l= 2021-2022 ps ;qokegksRlo jke es?ks vfHk;kaf=dh egkfo|ky;] vejkorh ;sFks vk;ksftr dj.;kr vkys gksrs- egkfo|ky;kP;k ek/;ekrwu lar xkMxsckck vejkorh fo|kfiB vejkorh Onkjk vk;ksftr ;qok egksRlo e/;s yksdu`R;] oknfookn Li/kkZ] oDr`Ro Li/kkZ] esganh] jkaxksGh] iksLVj esdhax ;k dykizdkjkae/;s lgHkkx uksanfoyk gksrk- gs ;qok egksRlo fnukad 10@10@2023 rs 13@10@2023 vls pkj fnol jke es?ks vfHk;kaf=dh egkfo|ky;] vejkorh ;sFks vk;ksftr dj.;kr vkys gksrs-

lgHkkxh fo|kF;kZaph ;knh

1½ lqgkuh fnus"k csyksdkj 2½Js;k vt; x.kksjdj

3½ r`lrh jfoanz ckousj 4½vkdka{kk jktsanz culksM

5½ lfe{kk b"ojnkl pØs 6½tkudh izeksn tM

7½ lk{kh izeksn pkanqjdj 8½+++_rqtk iq:'kksRre oÚgsdj

9½ vfiZrk larks'k dkaMydj 10½ ruqJh fouksn ckousj

11½ dqynhi olar HkVdj 12½ le`/nh nsosanz ;koys

13½ lsty vjfoan baxGs 14½dksey jktsanz usgj

15½ f"kry jes"k ve>js 16½ ;"k Jhd`'.k iokj

Ekgkfo|ky; ;qokegksRlo izeq[k

izk- MkW- lanhi e- gkMksGs

युवा
महोत्सव
२०२३
दि.१०-१३ ऑक्टोबर २०२३
मा. प्रा. डॉ. प्रमोद येवले
कुलगुरु, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
:: प्रमुख उपस्थिती ::
डॉ. नितीन धांडे
डॉ. प्रसाद वाडेगांवकर
अॅड. उदय देशमुख
प्रा. डॉ. हेमंत देशमुख
श्री. युवराजसिंह चौधरी
श्री. शंकरराव काळे
श्री. नितीन हिवसे
प्रा. सौ. रागिनी देशमुख
डॉ.सौ. वैशाली धांडे
प्रा.डॉ.सौ. पुनम चौधरी

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
युवा
महोत्सव
२०२३
दि.१०-१३ ऑक्टोबर २०२३
विदर्भ युथ वेलफेअर सोसायटी द्वारा संचालित
प्रो. राम मेघे इंस्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी ॲन्ड रिसर्च
(स्वायत्त संस्था)
मा. प्रा. डॉ. प्रमोद येवले
कुलगुरु, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
:: प्रमुख उपस्थिती ::
डॉ. नितीन धांडे
डॉ. प्रसाद वाडेगांवकर
अॅड. उदय देशमुख
प्रा. डॉ. हेमंत देशमुख
श्री. युवराजसिंह चौधरी
श्री. शंकरराव काळे
श्री. नितीन हिवसे
प्रा. सौ. रागिनी देशमुख
डॉ.सौ. वैशाली धांडे
प्रा.डॉ.सौ. पुनम चौधरी

पुण्य नगरी

सोमवार, १५ जुले २०१९

तंबाखूविरोधीदिन व
लोकसंख्यादिनानिमित्त कार्यक्रम

अमरावती : श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावतीद्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे प्राचार्य डॉ.एस.बी.भगत यांच्या मार्गदर्शनाखाली ११ जुलै रोजी तंबाखूविरोधीदिन पार पडला. त्यात सर्व विद्यार्थ्यांना व्यसनमुक्तीसाठी सामूहिक शपथ कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. तसेच भूगोल विभागतर्फे लोकसंख्यादिन साजरा करण्यात आला. डॉ.कुंदन अलोणे यांनी प्रास्ताविक केले. मार्गदर्शक प्रा.खेमानंद फुलझेले यांनी लोकसंख्या वाढीचे कारणे व त्याचे परिणाम यावर सविस्तर विवेचन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा डॉ.दांडगे यांनी लोकसंख्या वाढीचा आपल्या राहणीमानावर होणारा परिणाम याबाबत माहिती दिली. प्रा.यशवंत हरणे यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी प्रा.संदीप हाडोळे, प्रा.प्रशांत खेडकर व सर्व कर्मचारी वृंदांचे सहकार्य लाभले.

- **<u>o`{kkjksiu 13@07@2019 %&</u>**

laLFksP;k laLFkkid v/;{kk ;kaP;k ok<fnolkPks vkSfpR; lk/kwu jkls;ks foHkkx rQsZ fnukad 13@07@2019 jksth nard xzke tlkiwj rk- n;kZiwj- ft- vejkorh- ;sFks **o`{kkjksiupk** dk;ZØe vk;ksftr dj.;kr vkyk- izFke tlkiwjps ljiap Jh- izQqyth HkaMkxs ;kaP;k ekxZn'kZuk[kkyh xkokyxr eksdM;k tkxsr [kìs dj.;kr vkyss uarj R;kr 59 o`{k yko.;kr vkyh- o`{kkjksiukekxhy mís'k lkaxwu MkW- dqanu vyks.ks ;kauh izkLrkfod dsys- uarj loZ xkodjh eaMGhuk o`{kkjksi.k lao/kZukps egÙo izk- ;'koar gj.ks ;kauh lkafxrys- ;kosGh Jh- jkes'oj HkMkaxs] MkW- lkfjdk nkaMxs] jkls;ks Lo;alsod] xkodjh o deZpkjh o`an mifLFkr gksrs-

देशोन्नती
अमरावती
बुधवार, दि.१७ जुलै २०१९

रामकृष्ण विद्यालय येथे
'वृक्षारोपण'

दर्यापूर : श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावतीद्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्यातर्फे डॉ कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसानिमित्त १३ जुलै रोजी विशेष शिबिर दत्तकग्राम जसापूर येथे वृक्षारोपण करण्यात आले.

सर्वात प्रथम जसापूरचे सरपंच प्रफुल्ल भडांगे यांच्या मार्गदर्शनाखाली गावालगत मोकळ्या जागेत खड्डे करण्यात आले. नंतर त्यात वृक्षारोपण करण्यात आले. या कार्यक्रम आयोजनामागील उद्देश सांगून डॉ. कुंदन अलोणे यांनी प्रास्ताविक केले, नंतर सर्व गावकरी मंडळींना वृक्षारोपण संवर्धनाचे महत्व प्रा. यशवंत हरणे यांनी सांगितले. यावेळी रामेश्वर भडांगे, डॉ. सारिका दांडगे, रासेयो स्वयंसेवक, गावकरी व कर्मचारीवृंद उपस्थित होते. या सर्व कार्यक्रमाचे मार्गदर्शन प्राचार्य डॉ. एस.बी. भगत यांनी केले.

- **<u>nar fpfdRlk f'kfcj 25@07@2019 %&</u>**

laLFksps laLFkkid Le`fr'ks"k nknklkgsc xobZ ;kaP;k iq.;frFkh fufeR; jkls;ks foHkkx rQsZ fnukad 25@07@2019 jksth **nar fpfdRlk f'kfcjkp**s vk;kstu izkpk;Z MkW- ,l- ch Hkxr ;kaP;k ekxZn'kZuk[kkyh dj.;kr vkys- izFke nar egkfo|ky;] vejkorh ;kaph osG fuf'pr dj.;kr vkyh- R;kuqlkj MkW- jRuekyk xkMxs ¼ykaMxs½ ;kaP;k usr`Rok[kkyh R;kaph laiw.kZ fVe mifLFkr gksrh- nknklkgsckP;k QksVksps iqtu d:u f'kfcjkph lqjokr MkW- deyrkbZ xobZ ;kauh dsyh- MkW- dqanu vyks.ks ;kauh izkLrkfod dsys- ykaMxs eWMe ;kauh nkrkaph dkGth d'kkizdkjs ?;koh ;kcíy ekfgrh lkafxryh- ;k f'kfcjkpk ykHk 267 fo|kFkhZ o deZpkjh o`nkauh ?ksryk- ;k f'kfcjkyk fdrhZrkbZ vtZqu] jkts'k vtqZu] MkW- jktsnz xobZ] jkolkgsc 'ks[kkor] izk- jko] Jh- cGoar oku[kMs] vtht iVsy gs mifLFkr gksrs- dk;ZØekP;k ;'kfLors

izFke jkls;ks P;k Lo;aelsodkauk o`{kkps egÙo lkax.;kr vkys- rlsp ekuokP;k vfLrRokIkBh o`{kkph xjt y{kkr ?ksrk vki.k R;kaps lao/kZu dsys ikfgts- o`{klao/kZuk ckcr tutkx`rh dj.;kP;k mís'kkus gk dk;ZØe vk;ksftr dsysys vkgs vls fo|kF;kZauk lkax.;kr vkys- uarj loZ fo|kF;kZauh o`{kkauk jk[;k cka/k.;kr vkY;k- ;k dk;ZØekP;k ;'kfLors lkBh jkls;ks vf/kdkjh MkW- dqanu vyks.ks o izk- ;'koar gj.ks o egkfo|ky;krhy deZpkjho`an o Lo;alsodkaps lgdk;Z ykHkyss-

हिंदुस्थान
संपादकीय
मंगळवार, दि. २७ ऑगस्ट २०१९

वृक्ष रक्षा बंधन कार्यक्रम संपन्न

अमरावती (प्रतिनिधी):
श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावतीव्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या तर्फे वृक्ष रक्षाबंधन कार्यक्रम नुकताच संपन्न झाला.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. बी. भगत यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्यक्रमाचे नियोजन करण्यात आले. सर्वात प्रथम रासेयोच्या स्वयंसेवकांना वृक्षाचे महत्व सांगण्यात आले.

तसेच मानवाच्या अस्तित्वासाठी वृक्षाची गरज लक्षात घेता आपण त्यांचे संवर्धन केले पाहिजे. वृक्षसंवर्धनाबाबत जनजागृती करण्याच्या उद्देशाने हा कार्यक्रम आयोजित केला होता. याप्रसंगी सर्व विद्यार्थ्यांनी वृक्षांना राख्या बांधल्या.

या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी रासेयो अधिकारी डॉ. कुंदन अलोणे, प्रा. यशवंत हरणे व महाविद्यालयातील कर्मचारीवृंद व स्वयंसेवकांचे सहकार्य लाभले.

- **O;fDreRo fodkl f'kfcj 25@08@2019 %&**

देशोन्नती

अमरावती / सोमवार, दि. २१ ऑक्टोबर २०१९

रामकृष्ण महाविद्यालय येथे जनजागृती अभियान

अमरावती : श्री दादासाहेब गवई ट्रस्ट, अमरावतीद्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्याय दारापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या तर्फे मतदान जनजागृती अभियान राबविण्यात आले.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस.बी. भगत यांच्या मार्गदर्शनाखाली विधानसभा मतदानाचे औचित्य साधून मतदान जनजागृती अभियान राबविण्यात आले. यात महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांनी मतदानाचे महत्व विषद केले. यानंतर अभियानांतर्गत रॅली काढण्यात आली. त्यात मतदान करा लोकशाही जागवा, वृद्ध असो की जवान, सर्वांनी करा मतदान, अशा प्रकारचे नारे देण्यात आले. प्रा. संदीप हाडोळे यांच्या नेतृत्वाखाली संपूर्ण गावातून रॅली काढण्यात आली. या रॅलीत ९४ रासेयो स्वयंसेवक उपस्थित होते. अभियानाच्या यशस्वीतेसाठी डॉ.कुंदन अलोणे, डॉ. सारिका दांडगे, प्रा. यशवंत हरणे, प्रा. गंगाधर पांडे, प्रा. खेमानंद फुलझेले व समस्त कर्मचाऱ्यांचे सहकार्य लाभले.

अहवाल :–

- **योग दिवस 21/06/2020 :–**

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या तर्फे दिनांक 21/06/2020 रोजी आंतराष्ट्रीय योग दिनाचे औचित्य साधून **योग दिवस** साजरा करण्यात आला. कोविड 19 च्या प्रादुभावामुळे सर्व कर्मचारीवृंद व स्वयंसेवकाना प्राचार्य डॉ. एस. बी भगत यांच्या मार्गदर्शनानुसार स्वतःच्या घरीच राहून योगासने करण्याचे सांगण्यात आले व योगासनाचा फोटो किंवा व्हिडोओ पाठविण्यास सागण्यात आले. त्यानुसार सर्व स्वयंसेवक व कर्मचारीवृंदानी घरीच योगासने केली. कार्यक्रमाच्या यशस्विते साठी डॉ. कुंदन अलोणे, प्रा. यशवंत हरणे, डॉ. सारीका दांडगे व सर्व कर्मचारी वृदांचे सहकार्य लाभले.

- **वृक्षारोपन 13/07/2020 :–**

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्टच्या संस्थापक अध्यक्षा मा. डॉ. कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसाचे औचित्य साधून रासेयो विभाग तर्फे दिनांक 13/07/2020 रोजी प्राचार्य यशवंत हरणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली **वृक्षारोपनचा** कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.कोविड 19 मुळे व लॉकडाउनची परिस्थितीपाहता सर्व कर्मचारी वृंद व स्वयंसेवकांना महाविद्यालयात न येता स्वतःच्या घरीच कुंटूबासोबत वृक्षारोपन करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या. त्यानुसार सर्व कर्मचारी व स्वयंसेवकांनी आपल्या घराच्या परिसरात व गावात एकूण 62 वृक्ष लावले. प्राचार्य यशवंत हरणे, डॉ. शितल तायडे, प्रा. प्रकाश मस्के व श्री. पवन शर्मा यांनी महाविद्यालयाच्या परीसरात वृक्षारोपन केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी डॉ. कुंदन अलोणे, डॉ. सारीका दांडगे, समस्त कर्मचारी वृंद व स्वयंसेवकांचे सहकार्य लाभले.

श्री. दादासाहेबगवईचॅरीटेबल ट्रस्ट (ई – 275) अमरावती.

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

जनमाध्यम
दि.15 / 07 / 2020

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 13 / 07 / 2020 रोजी मा. डॉ. कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसानिमित्य वृक्षारोपण संपन्न

जनमाध्यम

अमरावती, बुधवार १५ जुलै २०२०

रामकृष्ण महाविद्यालयात वृक्षारोपण

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्टद्वारे संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारपूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने वृक्षारोपण करण्यात आले.हा उपक्रम श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्टच्या संस्थापक अध्यक्षा डॉ. कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसाचे औचित्य साधून प्राचार्य यशवंत हरणे यांच्या मार्गदर्शनात राबविण्यात आला.

या उपक्रमांतर्गत लॉकडाऊन परिस्थिती पाहता महाविद्यालयातील कर्मचारी वृंद व स्वयंसेवकांनी घरीच कुटुंबासोबत वृक्षारोपण करण्याचे आवाहन

करण्यात आले होते. त्यानुसार कर्मचारी व स्वयंसेवकांनी घराच्या परिसरात ६२ वृक्षांची लागवड केली. तर महाविद्यालयाच्या परिसरात प्राचार्य यशवंत हरणे, डॉ. शितल तायडे, प्रा. प्रकाश म्हस्के, पवन शर्मा आदिंनी वृक्षारोपण केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता डॉ. वृंदन अलोणे, डॉ. सारिका दाढगे तसेच कर्मचारी वृंद व स्वयंसेवकांनी परिश्रम घेतले.

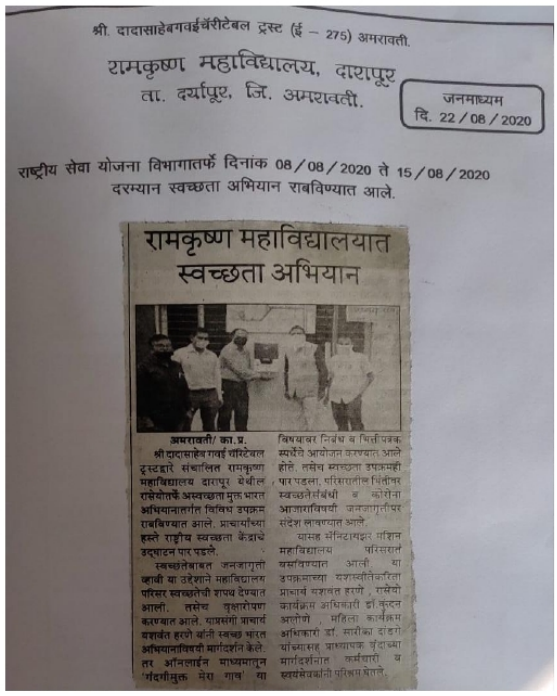

श्री. दादासाहेबगवईचॅरीटेबल ट्रस्ट (ई – 275) अमरावती.

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

जनमाध्यम
दि. 22 / 08 / 2020

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 08 / 08 / 2020 ते 15 / 08 / 2020 दरम्यान स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले.

रामकृष्ण महाविद्यालयात स्वच्छता अभियान

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्टद्वारे संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथील राष्ट्रीयतर्फे अस्वच्छता मुक्त भारत अभियानातर्गत विविध उपक्रम राबविण्यात आले. प्राचार्यांच्या हस्ते राष्ट्रीय स्वच्छता केंद्राचे उद्घाटन पार पडले.

स्वच्छतेबाबत जनजागृती व्हावी या उद्देशाने महाविद्यालय परिसर स्वच्छतेची शपथ देण्यात आली. तसेच वृक्षारोपण करण्यात आले. याप्रसंगी प्राचार्य यशवंत हरणे यांनी स्वच्छ भारत अभियानाविषयी मार्गदर्शन केले. तर ऑनलाईन माध्यमातून 'गंदगीमुक्त मेरा गाव' या विषयावर निबंध व चित्तीपत्रक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. तसेच स्वच्छता उपक्रमही पार पडला. परिसरातील चिंतीवर स्वच्छतेसंबंधी व कोरोना आजाराविषयी जनजागृतीपर संदेश लावण्यात आले.

यासह सॅनिटायझर मशिन महाविद्यालय परिसरात बसविण्यात आली. या उपक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता प्राचार्य यशवंत हरणे, राष्ट्रीय कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुंदन अलोणे, महिला कार्यक्रम अधिकारी डॉ. सारीका दांडगे यांच्यासह प्राध्यापक वृंदाच्या मार्गदर्शनात कर्मचारी व स्वयंसेवकांनी परिश्रम घेतले.

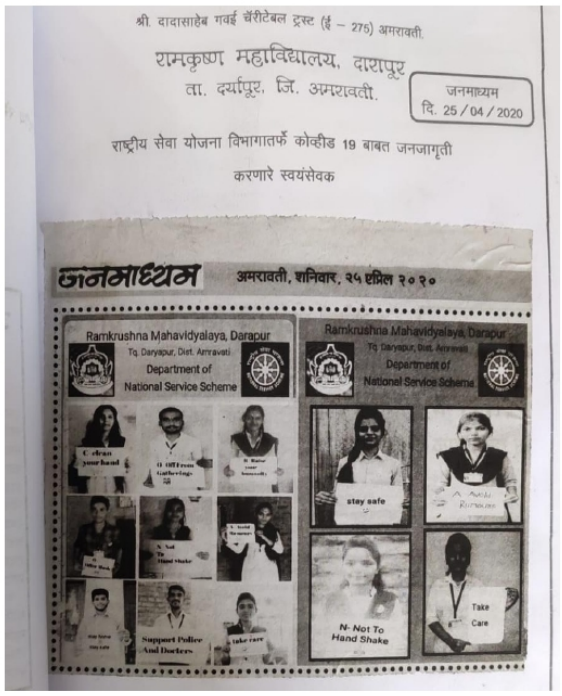

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट (ई – 275) अमरावती.

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर
ता. दर्यापूर, जि. अमरावती.

जनमाध्यम
दि. 25 / 04 / 2020

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे कोव्हीड 19 बाबत जनजागृती करणारे स्वयंसेवक

जनमाध्यम अमरावती, शनिवार, २५ एप्रिल २०२०

Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur
Tq. Daryapur, Dist. Amravati
Department of National Service Scheme

Ramkrushna Mahavidyalaya, Darapur
Tq. Daryapur, Dist. Amravati
Department of National Service Scheme

C-clean your hand
O-Off From Gatherings
N-Not To Hand Shake
Support Police And Doctors
take care
stay safe
N- Not To Hand Shake
Take Care

1- ;ksx fnol 21 twu 2021 %&

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ fnukad 21@06@2021

jksth vkarjk"Vªh; ;ksx fnukps vkSfpR; lk/kwu **;ksx fnol** lktjk dj.;kr vkyk- dksfoM 19 P;k izknqHkkokeqGs loZ deZpkjho`an o Lo;alsodkuk izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks ;kaP;k ekxZn'kZukuqlkj Lor%P;k ?kjhp jkgwu ;ksxklus dj.;kps lkax.;kr vkys o ;ksxklukpk QksVks fdaok fOgMksvks ikBfo.;kl lkx.;kr vkys- R;kuqlkj loZ

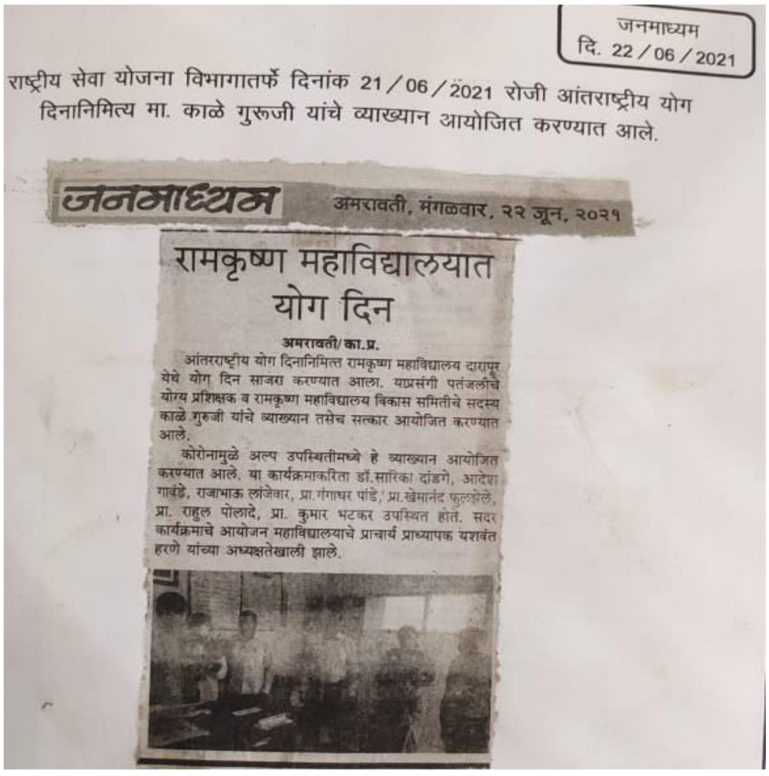

जनमाध्यम
दि. 22/06/2021

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 21/06/2021 रोजी आंतराष्ट्रीय योग दिनानिमित्य मा. काळे गुरूजी यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.

जनमाध्यम अमरावती, मंगळवार, २२ जून, २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालयात योग दिन

अमरावती/का.प्र.

आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे योग दिन साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी पतंजलीचे योग्य प्रशिक्षक व रामकृष्ण महाविद्यालय विकास समितीचे सदस्य काळे गुरुजी यांचे व्याख्यान तसेच सत्कार आयोजित करण्यात आले.

कोरोनामुळे अल्प उपस्थितीमध्ये हे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाकरिता डॉ.सारिका दांडगे, आदेश गावंडे, राजाभाऊ लांजेवार, प्रा.गंगाधर पांडे, प्रा.खेमानंद फुलझेले, प्रा. राहुल पोलादे, प्रा. कुमार भटकर उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे यांच्या अध्यक्षतेखाली झाले.

Lo;alsod o deZpkjho`ankuh ?kjhp ;ksxklus dsyh- dk;ZØekP;k ;'kfLors lkBh MkW- dqanu vyks.ks] MkW- lkjhdk nkaMxs o loZ deZpkjh o`nkaps lgdk;Z ykHkys-

2- o`{kkjksiu o vYiksigkjkps okVi 13 TkqyS 2021 %&

laLFksP;k laLFkkid v/;{kk ek- MkW- deyrkbZ xobZ ;kaP;k ok<fnolk fufeR; fnukad 13 tqyS 2021 jksth jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxk

rQsZ o`{kkjksiu o o`/nkJekr vYiksigkjps okVikP;k dk;ZØekps vk;kstu dj.;kr vkys- lnj dk;ZØekr dMwfuac] fiaiG o dkgh laqx/kh Qqykph >kMs yko.;kr vkyh- ;k izlaxh nkjkiwj xzkeiapk;rps ljiap Jherh vk'kk ok- xobZ o miljiap tehy iVsy] egkfo|ky;kps izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks]

पुण्यनगरी
दि. 04/08/2021

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 13/07/2021 रोजी मा. डॉ. कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसानिमित्य वृक्षारोपण संपन्न

पुण्य नगरी
SMART
बुधवार, ४ ऑगस्ट २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालयात विविध कार्यक्रम

पुण्य नगरी / प्रतिनिधी

चंडिकापूर : दारापूर येथील श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावतीद्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालयाच्या वतीने वलगाव येथील वृद्धाश्रमातील वृद्धांना अल्पोपहार वाटपासह वृक्षारोपण तसेच गरजू विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य वितरीत करण्यात आले.

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागद्वारा महाविद्यालय परिसरात वृक्षारोपण करण्यात आले. याप्रसंगी दारापूर ग्रामपंचायतीच्या सरपंच गवळी, उपसरपंच जमील पटेल व सदस्य राजू गवई आणि महाविद्यालयातील प्राचार्य यशवंत हरणे व प्राध्यापक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते. महाविद्यालयातील इंग्रजी, राज्यशास्त्र, ग्रंथालय आणि समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने गरजू विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य वाटप करण्यात आले. याप्रसंगी दारापूरच्या सरपंचा गवई, उपसरपंच जमील पटेल आणि सदस्य राजू गवई महाविद्यालयातील प्राध्यापक, कर्मचारी व पत्रकार रवी कावरे यांची उपस्थिती होती.

izk/;kid o f'k{kdsŸkj deZpkjh mifLFkr gksrs- ;kp fno'kh oyxko ;sfFky o`/nkJekr o`/nkuk vYiksigkjps okVi dj.;kr vkys rlsp xjtw fo|kF;kZauk 'kkys; lkfgR;kps okVi dj.;kr vkys ;k izlaxh] izk/;kid] f'k{kdsŸkj deZpkjh mifLFkr gksrs-

3- ek>h olq/kjk fe=k 17 vkWxLV 2021 %&

olw/kjk fe= ;k fufeR; egkjk"Vª 'kkluk Onkjk lapkfyr fyad oj Lo;alsodkauh ekfgrh Hk:u izek.ki= izkIr dsys-

4- LRkuiku fnu 07 vkWxLV 2021 %&

tkxfrd Lruiku lIrkg fufeR; jkVªh; lsok ;kstuk o x`g vFkZ'kkL= foHkkx ;kaP;k l;qDr fo|ekus fnukad 07@08@2021 jksth vkWuykbZu O;k[;kukps vk;kstu dj.;kr vkys- ;k izlaxh v/;{k Eg.kwu egkfo|ky;kps izkpk;Z izk-;'koar gj.ks rj izeq[k vfrFkh Eg.kwu MkW-lqfurk ckGkiwjs ¼nÙkk=; iqIndj

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 07/08/2021 रोजी जागतिक स्तनपान सप्ताह निमित्य ऑनलाईन व्याख्यानाचे आयोजन

जनमाध्यम अमरावती, रविवार, ८ ऑगस्ट, २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालय जागतिक स्तनपान दिन

अमरावती/का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चारीटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दापुर येथील गृह अर्थशास्त्र विभागाच्या वतीनेऑनलाइन पद्धतीने जागतिक स्तनपान सप्ताह अंतर्गत व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य यशवंतजी हरणे, प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. सुनिता बाळापुरे, दत्तात्रय पुसदकर महाविद्यालय नांदगाव पेठ. हे ऑनलाईन कार्यक्रमास उपस्थित होते. याप्रसंगी प्राचार्य हरणे यांनी कार्यक्रमाला शुभेच्छा दिल्या तसेच विद्यार्थिनींनी करीता अशा कार्यक्रमाचे आयोजनआवश्यक आहे हे सांगितले.

डॉ. सुनिता बाळापुरे यांनी स्तनपान करणा-या मातेचा आहार सकस व चौकस असायला हवा तसेच स्तनपानाचे महत्त्व केवळ बालका करीत नसुन ते स्तनपान करणा-या स्त्री करिताही तितकेच महत्त्वाचे आहे याबद्दल अभ्यासपूर्ण अशी माहिती दिली. स्तनपान विषयी आज असलेल्या गैरसमजुती बाबत देखील त्यांनी वक्तव्य केले. स्तनपान हे बाळा करिता एक नैसर्गिक अन्न आहे व तो त्याचा हक्क आहे व तो त्याला मिळालाच पाहिजे अशा प्रकारचा आग्रह त्यांनी धरला.

आरोग्याच्या दृष्टीने माता आणि बालकाच्या दृष्टीने तो महत्त्वाचा आहे हे विद्यार्थिनींना त्यांनी आपल्या मार्गदर्शनातून पटवुन सांगितले. आभार प्रदर्शन प्रा. तेजस्विनी अंबुलकर यांनी केले. ऑनलाइन कार्यक्रमाचे नियोजन व पाहुण्यांचा परिचय गृह अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ.सारिका दांडगे यांनी केले या कार्यक्रमास प्राध्यापक दिपाली कुरमी तसेच इतर प्राध्यापक वृंद तसेच इतर प्राध्यापक वृंद आणि बहुसंख्येने विद्यार्थिनी उपस्थित होत्या.

egkfo|y;] ukanxko isB½ g;k gksR;k- ;kauh vkiY;k O;k[;kukr Lruiku dj.kkÚ;k ekrspk vkgkj ldl o pkSdl vlk;yk gok rlsp Lruiku egÙo dsoG ckydk djhrk ulwu rs Lruiku dj.kkÚ;k L=h djhrkgh frrdsp egÙokps vkgs ;kcÌy vH;kliw.kZ v'kh ekfgrh fnyh- rlsp Lruikuk cÌy vlysY;k xSjletwrh nqj dsY;k ckGklkBh gs ,d uSlfxZd vUu vkgs o rks R;kpk gDd vkgs o rs R;kyk feGkysp ikfgts vlk vkxzg /kjyk- ;k dk;ZØekps lapkyu MkW- lkjhdk nkaMx ;kauh rj vkHkkjizn'kZu izk- rstfLouh vacwydj ;kauh dsys- ;k osGh eksB;k la[;sus Lo;alsfodk mifLFkr gksR;k-

5- dksfoM 19 ylhdj.kkr lgHkkx 01 lIVsacj 2021 %&

Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy V$aLV] vejkorh Onkjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sfFky jkV$ah; lsok ;kstuk foHkkxkPkk xzkeiapk;r nkjkiwj ;sFks lw: vlysY;k dksfoM 19 ylhdj.k dk;ZØekr lfØ; lgHkkx- dksfOkM ;k fo"kk.kwP;k izknqHkkZokus laiw.kZ txkr FkSeku ?kkrys vkgs- ;k dfjrk 'kklukus fnysY;k funsZ'kkps ikyu dj.ks rlsp

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागतर्फे दिनांक 01/09/2021 रोजी ग्रामपंचाय दारापूर व्दारा आयोजित कोविड 19 लसीकरणात सहभाग.

जनमाध्यम अमरावती, गुरूवार, ९ सप्टेंबर, २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालयाचा
कोविड १९ लसीकरणात सहभाग

अमरावती/ का.प्र.
श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचा ग्रामपंचायत दारापूर येथे नुकत्याच असलेल्या कोविड १९ लसीकरण कार्यक्रमात सहभाग.
कोविड या विषाणूच्या प्रादुर्भावाने संपूर्ण जगात थैमान घातले आहे. या करिता शासनाने दिलेल्या निर्देशाचे पालन करणे तसेच वेळोवेळी लसीकरण मोहिम राबविणे गरजेचे आहे. लसीकरणाचे महत्व पटवून देण्याचा एक प्रयत्न महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाकडून करण्यात आला. या प्रसंगी महाविद्यालयातील विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी तसेच दारापूर मधील नागरिकांनी या लसीकरणास मोठ्या प्रमाणात प्रतिसाद दिला. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी डॉ. सुदन अलोणे, प्रा. संदीप हाडोळे, प्रा. गंगाधार पांडे, प्रा. खेमानंद फुलझेले, डॉ. शितल तायडे, डॉ. प्रशांत खोडकर, पवन शर्मा, बाळू गुडधे, दिपक पवार, अनिकेत घंदर व संदीप आठवले यांनी परिश्रम घेतले.

osGksosGh ylhdj.k eksfge jkcfo.ks xjtsps vkgs- ylhdj.kkps egŸo iVowu ns.;kpk ,d iz;Ru egkfo|ky;kP;k jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkdMwu dj.;kr vkyk- ;k izlaxh egkfo|ky;krhy fo|kFkhZa] f'k{kd o f'k{kdsŸkj deZpkjh rlsp nkjkiwj ef/ky ukxfjdkauh ;k ylhdj.kkl eksB;k izek.kkr izfrlkn fnyk-dk;ZØekP;k lfØ; lgHkkxkdjhrk MkW- dqanu vyks.ks] izk- lafni gkMksGs] izk- xaxk/kj ikaMs] izk- [ksekuan Qqy>sys] MkW- f'kry rk;Ms] MkW- iz'kkar [ksMdj] Jh- iou 'kekZ] Jh- ckGw xqM/ks] fnid iokj] vfudsr /kanj o lafni vkBoys] ;kauh ifjJe ?ksrys-

6- f'k{kd fnu 05 LkIVsacj 2021 %&

f'k{kd fnukps vkSfpR; lk/kwu jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sFky jkVªh; lsok ;kstuk] lekt'kkL= o n ;qfud

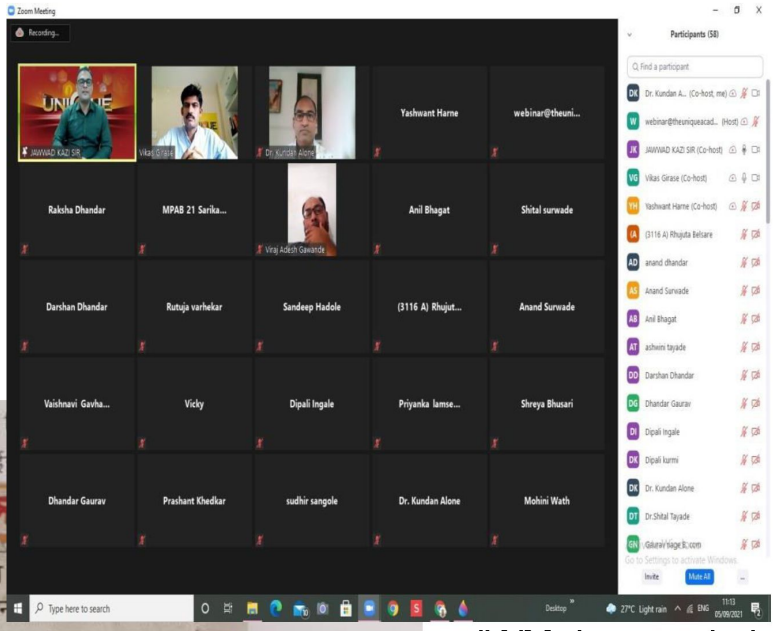

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागतर्फे
औचित्य साधून ऑनलाई
जनमाध्यम
रामकृष्ण
शिक्षक दि
अमरावती/ का.प्र.
श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दर्यापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना सामाजिक शास्त्र व ग्रंथालय विभाग व दि युनिक अॅकॅडमी पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने ऑनलाईन वेबीनारचे आयोजन करण्यात आले.
शिक्षक दिनाचे औचित्य साधून रामकृष्ण विद्यालय दर्यापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना, सामाजिक शास्त्र व ग्रंथालय विभाग द युनिक अॅकॅडमी पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने पदवी काळात एमपीएससी/युपीएससी स्पर्धा परीक्षांची तयारी कशी करावी या विषयावर ऑनलाईन वेबीनारचे आयोजन करण्यात आले. सर्वप्रथम डॉ. कुंदन अलोणे यांनी वेबीनारचे प्रमुख व्याख्याते प्रा. जल्वाद काझी यांचा परिचय करून दिला. कार्यक्रम आयोजना मागील उद्देश सांगून प्राचार्य यशवंत हरणे यांनी प्रास्ताविक केले. विकास गिरासे (ब्रँच मॅनेजर दि युनिक अॅकेडमी, अकोला) यांनी स्पर्धा परीक्षेबाबत काही मार्गदर्शक सूचना केल्यात प्रा. जल्वाद काझी (मार्गदर्शक द युनिक अॅकेडमी पुणे) यांनी आपल्या मार्गदर्शनात स्पर्धा परीक्षेची तयारी कशाप्रकारे करावी व कोणत्या घटकांवर अधिक लक्ष दिले जावे याबाबत सविस्तर माहिती दिली. झूम मिटींगद्वारे आयोजित या कार्यक्रमाला बहुसंख्येने कर्मचारी वृंद व विद्यार्थी उपस्थित होते. शेवटी डॉ. अनिल भगत यांनी सर्वांचे आभार मानले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी प्राचार्य यशवंत हरणे, डॉ. कुंदन अलोणे, डॉ. सारिका दांडगे, डॉ. शितल लाखडे, डॉ. अनिल भगत, प्रा. सुधिर सांगोले व समस्त कर्मचारी वृंदाचे सहकार्य लाभले.

vdWMeh iq.ks ;kaP;k l;qaDRk fo|ekus inoh dkGkr ,eih,llh@;qih,llh LIk/kkZ ijh{kkaph r;kjh d'kh djkoh ;k fo"k;koj

vkWUkykbZUk O;k[;kukps vk;kstu dj.;kr vkys- loZizFke MkW- daqnu vyks.ks ;kauh izeq[k O;k[;krs izk- tOokn dk>h ¼ekxZn'kZd n ;qfud vdWMeh] iq.ks½ ;kapk ijhp; d:u fnyk izkpk;Z ;'koar gj.ks ;kauh dk;ZØe vk;kstuk ekxhy mÌs'k lkaxwu izkLrkfod dsys- dk>h ljkauh vkiY;k O;k[;kukr Li/kkZ ijh{kkaph r;kjh d'kkizdkjs djkoh o dks.kR;k ?kVdkaoj vf/kd y{k fnys tkos ;kckcr lfoLrj ekfgrh fnyh- >we feVhaxOnkjs vk;ksftr ;k dk;ZØeyk cgqla[;sus deZpkjh o`an o fo|kFkhZ mifLFkr gksrs- 'ksoVh MkW- vfuy Hkxr ;kauh vkHkkj ekuwu lkaxrk dsyh-

7- HkO; vkjksX; rikl.kh f'kchj 30 vkWDVkscj 2021 %&

Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh Onkjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sfFky jkVªh; lsok ;kstuk foHkkxkus Le`rh'ks"k ek- Jh- jk- lq- mik[; nknklkgsc xobZ ;kaP;k t;arh fufeŸk HkO;

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 30/10/2021 रोजी दादासाहेब गवई यांच्या जयंती निमित्य भव्य आरोग्य तपासणी शिबीराचे आयोजन करण्यात आले.

जनमाध्यम अमरावती, रविवार, ३१ ऑक्टोबर, २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालयात भव्य आरोग्य तपासणी शिबीर

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाने स्मृतीशेष मा. श्री. रा. सु. उपाख्य दादासाहेब गवई यांच्या जयंती निमित्त भव्य आरोग्य तपासणी शिबीराचे आयोजन केले. दादासाहेबाच्या जयंतीचे औचित्य साधून दारापूर, शिंगणापूर, चंडिकापूर व खोलापूर गावासाठी आरोग्य तपासणी शिबीराचे आयोजन प्राचार्य यशवंत हरणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले.

या शिबीराला मा. भूषण गवई (न्यायाधीश, सर्वोच्च न्यायालय), मा. यशोमती ठाकर (राज्यमंत्री, पालकमंत्री अमरावती जिल्हा), मा. बळवंत वानखडे (आमदार दर्यापूर मतदारसंघ), मा. डॉ. राजेंद्र गवई (ट्रस्टी, श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती), मा. पी. आर. एस. राव (सचिव, श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती), मा. सचिन पंडीत (अध्यक्षांचे प्रतिनिधी, श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती) मा. जमीलजी पटेल, मा. भा. बा. काळे यांनी भेटे देवून तपासणी करून घेतली. तसेच वरील मान्यवराच्या हस्ते महाविद्यालय परिसरात वृक्षारोपण करण्यात आले. या शिबीरात (CBC, KFT, LEFT,BP, Sugar) वरील तपासण्या करण्यात आल्या. तपासण्या करण्यासाठी उपजिल्हा रूग्णालय दर्यापूर येथिल डॉ. प्रशिल पावडे यांची टिम बोलविण्यात आली होती. या शिबीराचा लाभ १२३ लोकांनी लाभ घेण्यात आला. शिबिराच्या यशस्वितेसाठी डॉ. कुंदन अलोणे (कार्यक्रम अधिकारी, राष्ट्रीय सेवा योजना), डॉ. मारीका दांडगे (महिला कार्यक्रम अधिकारी, राष्ट्रीय सेवा योजना), प्रा. संदिप हाडोळे, डॉ. प्रशांत खेडकर, डॉ. शिलल तायडे, प्राध्यापक वृंद व शिक्षकेत्तर कर्मचारी, आशिष कोल्हे व स्वयंसेवकांचे मोलाचे योगदान आहे.

vkjksX; rikl.kh f'kchjkps vk;kstu dsys- nknklkgsckP;k t;arhps vkSfpR; lk/kwu nkjkiwj] f'kax.kkiwj] pafMdkiwj o [kksykiwj xkoklkBh vkjksX; rikl.kh f'kchjkps vk;kstu izkpk;Z ;'koar gj.ks ;kaP;k ekxZn'kZuk[kkyh dj.;kr vkys- ;k f'kchjkyk ek- Hkq"k.k xobZ ¼U;k;k/kh'k] lokZPp U;k;ky;½] ek- ;'kkserh Bkdwj ¼jkT;ea=h] ikydea=h vejkorh ftYgk½] ek- cGoar oku[kMs ¼vkenkj n;kZiwj ernkjla?k½] ek- MkW- jktsanz xobZ ¼VªLVh] Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh½] ek- ih- vkj- ,l-jko ¼lfpo] Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh½] ek- lfpu iaMhr ¼v/;{kkaps izfrfu/kh] Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh½ ek- tehyth iVsy] ek- Hkk- ck- dkGs ;kauh HksVs nsowu rikl.kh d:u ?ksryh- rlsp ojhy ekU;ojkP;k gLrs egkfo|ky; ifjljkr o`{kkjksiu dj.;kr vkys- ;k f'kchjkr CBC, KFT, LFT, BP & Sugar ojhy

rikl.;k dj.;kr vkY;k- rikl.;k dj.;klkBh miftYgk :X.kky; n;kZiwj ;sfFky MkW- izf.ky ikoMs ;kaph fVe cksyfo.;kr vkyh gksrh- ;k f'kchjkpk ykHk 123 yksdkauh ykHk ?ksryk- f'kfcjkP;k ;'kfLorslkBh MkW- dqanu vyks.ks ¼dk;ZØe vf/kdkjh] jk"Vªh; lsok ;kstuk½] MkW- lkjhdk nkaMxs ¼efgyk dk;ZØe vf/kdkjh] jk"Vªh; lsok ;kstuk½] izk- lafni gkMksGs] MkW- iz'kkar [ksMdj] MkW- f'kry rk;Ms] izk/;kid o`an o f'k{kdsŸkj deZpkjh] vkf'k"k dksYgs o Lo;alsodkaps eksykps ;ksxnku vkgs-

8- ,M~l fnukps vk;kstu 01 fMlsacj 2021 %&

Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh Onkjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sfFky jkVªh; lsok ;kstuk foHkkx ;kaP;k rQsZ ,M~l fnukps vkSfpR; lknwu ,M~l ckcr tutkx`rh dj.;klkBh ,M~l gks.;kph dkj.ks] mik; o tkx`rh ;k fo"k;koj O;k[;kukps vk;kstu dj.;kr vkys- loZizFke lar xkMxs ckck ;kaP;k izfresps iqtu dj.;kr vkys- mifLFkr ekU;ojkP;k Lokxrkuarj MkW- dqanu vyks.ks ;kauh dk;ZØe vk;kstukpk mís'k lkaxwu izkLrkfod dsys- ;k fnolkps izeq[k ekxZn'kZd lekt'kkL= foHkkx izeq[k izk- lafni gksMksGs ;kauh vkiY;k O;[;kukrwu ,M~l ckcr Hkzkei dYiuk] gks.;kph dkj.ks] mik;

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागतर्फे दिनांक 03/12/2021 रोजी जागतिक एड्स दिनानिमित्य व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

जनमाध्यम अमरावती, रविवार ५ डिसेंबर, २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालयात एड्स दिन संपन्न

अमरावती/का.प्र.

श्री. दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या तर्फे एड्स दिनाचे औचित्य साधून एड्स बाबत जनजागृती करण्यासाठी एड्स होण्याची कारणे, उपाय व जागृती या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

सर्वप्रथम संत गाडगे बाबा यांच्या प्रतिमेचे पुजन करण्यात आले. उपस्थित मान्यवराच्या स्वागतानंतर डॉ. कुंदन अलोणे यांनी कार्यक्रम आयोजनाचा उद्देश सांगून प्रास्ताविक केले. या दिवसाचे प्रमुख मार्गदर्शक समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. संदिप होडोळे यांनी आपल्या व्यख्यानातून एड्स बाबत प्रामप कल्पना, होण्याची कारणे, उपाय व जागृती या बाबत विस्तृत मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. सारोका दांडगे यांनी आपल्या मार्गदर्शनात एड्स बाबत काळजी घेणे हाच उपाय आहे.

याबाबत माहिती दिली. या वेळी संचालन इंगळे व जड या स्वयंसेवकानी व आभार प्रदर्शन श्रेया भुसारी यांनी मानुन सांगता केली.

o tkx`rh ;k ckcr foLr`r ekxZn'kZu dsys- dk;ZØekps v/;{k MkW- lkjhdk nkaMxs ;kauh vkiY;k ekxZn'kZukr ,M~l ckcr dkGth ?ks.ks gkp mik; vkgs ;kckcr ekfgrh fnyh- ;k osGh lapkyu baxGss o tM ;k Lo;alsodkuh o vkHkkj izn'kZu Js;k Hkqlkjh ;kauh ekuqu lkaxrk dsyh-

9- ernkj trtkx`rh vfHk;ku o lafo/kku fnu 11 rs 30 uksOgsacj 2021 %&

Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh Onkjk lapkfyr jke—".k

egkfo|ky;] nkjkiwj ;sfFky jkT;'kkL= o jkVªh; lsok ;kstuk foHkkx ;kaP;k la;qDr fo|ekus lafo/kku fnukps vkSfpR; lk/kwu Hkkjrh; lafo/kku o ernkukps egRo ;kfo"k;koj O;k[;kukps vk;kstu dj.;kr vkys- loZizFke MkW- ckclkgsc vkacsMdj o lar xkMxs ckck ;kaP;k izfresps iqtu dj.;kr vkys- mifLFkr ekU;ojkP;k Lokxrkuarj lafo/kku mís'k izfrdsps lkewfgd okpu dj.;kr vkys- MkW- iz"kkar [ksMdj ;kauh dk;ZØe vk;kstuk ekxhy mís'k lkaxwu izkLrkfod dsys- ;k fnolkps izeq[k ekxZn'kZd izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks ;kauh vkiY;k O;[;kukrwu Hkkjrh; lafo/kkuk e/khy eqyHkwr vf/kdkj] eqyHkwr drZO; ;k fo"k;h fo|kF;kZauk

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 26/11/2021 रोजी संविधान दिन व नवीन मतदार नोंदणी जागृती फलकाचे उद्घाटन करण्यात आले.

रामकृष्ण महाविद्यालयात संविधान दिन संपन्न

अमरावती/प्रतिनिधी- श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथील राज्यशास्त्र व राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने संविधान दिनाचे औचित्य साधून भारतीय संविधान व मतदानाचे महत्व या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. सर्वप्रथम डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व संत गाडगेबाबा यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. उपस्थित मान्यवरांना स्वागतानंतर संविधान उद्देश प्रतिज्ञेचे सामूहिक वाचन करण्यात आले. डॉ.प्रशांत खेडकर यांनी कार्यक्रम आयोजना मागिल उद्देश सांगून प्रास्तविक केले. या दिवसाचे प्रमुख मार्गदर्शक प्राचार्य प्रा.यशवंत हरणे यांनी आपल्या (पान २ वर)

रामकृष्ण महाविद्यालयात संविधान

व्याख्यानातून भारतीय संविधान मधील मूलभूत अधिकार, मूलभूत कर्तव्य या विषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. त्याचबरोबर भारतीय लोकशाही मध्ये मतदानाची किती महत्व आहे हे सांगतांना नविन मतदारांनी आपली मतदान नोंदणी करून घ्यावी या विषयी विद्यार्थ्यांना आव्हान केले. डॉ. कुंदन अलोणे यांनी मतदान यादीत नावनोंदणी बाबत मार्गदर्शन केले.

ekxZn'kZu dsys R;kp cjkscj Hkkjrh; yksd'kkgh e/;s ernkukph fdrh egÙo vkgs gs lkaxrkauk ufou ernkjkuh vkiyh ernku uksanuh d:u ?;koh ;k fo"k;h fo|kF;kZauk vkOgku dsys- MkW- dqanu vyks.ks ;kauh ernkj ;knhr ukouksanuh ckcr ekxZn'kZu dsys- ernkj uksanuh tutkx`rh djhrk egkfo|ky;kP;k n'kZuh Hkkxkr Qydkps mn~?kkVu izkpk;Z ;'koar gj.ks] nkjkiwj xzkeLFk] izk/;kid o Lo;alsodkP;k mifLFkr dj.;kr vkys- ;k osGh lapkyu izk- lafni gkMksGs ;kauh o vkHkkj izn'kZu izk izdk'k EgLds ;kauh dsys- ;k izlaxh MkW- lkjhdk nkaMxs] izk- [ksekuan Qqy>sys] izk- dqekj HkVdj] izk- xaxk/kj ikaMs] izk- fnikyh dqehZ o izk- rstLohuh vacqydj mifLFkr gksrs-

10- ekuokf/kdkj fnu 10 fMlsacj 2021 %&

ekuokf/kdkj fnukfufeR; ekuokf/kdkj o izlkj ek/;ekps egÙo ;k fo"k;koj ,d fnolh; dk;Z'kkGk vk;ksftr dj.;kr vkyh- ;k dk;Z'kkGsps mn~?kkVd MkW- nsoyky vkBoys ¼dksdhGkckbZ xkoaMs efgyk egkfo|ky;] n;kZiwj½ ;kauh vkiY;k ekxZn'kZukr ekuokf/kdkj Eg.kts dk; ekuokyk feGkysys vf/kdkj tursi;Zar iksgkspo.ks rGkxGkrhy ?kVdki;Zar ekuokf/kdkj iksgkspo.ks o R;kaph tkf.ko d:u ns.ks- gk ekuokf/kdkjkpk fnukpk izeq[k mís'k vkgs- ;k dk;Z'kkGsps izeq[k oDrs Jh ukxs'k /kks=s rlsp Jh lqf'ky flag j?kqoa'kh ¼v/;{k Hkkjrh; cgqmís'kh; i=dkj la?k vejkorh xzkeh.k½ gs gksrs- lnj dk;Z'kkGspsa lapkyu Js;k Hkqlkjh rj vkHkkj izn'kZu tkudh tM bus dsys ;kyk cgqla[;sus izk/;kid] f'k{kdsÙkj deZpkjh o

Lo;alsod mifLFkr gksrs-

11- xkMxsckck iq.;frFkh 20 fMlsacj 2021 %&

lar xkMxsckck iq.;frFkh fufeR; jke—".k egkfo|ky;kr jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k orhus LoPNrk vfHk;kukps vk;kstu dj.;kr vkys- loZ izFke egkfo|ky;kps izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks ;kauh xkMxs ckck ;kaP;k izfresps iqtu dys- uarj LoPNrspk lans'k ns.;kP;k mís'kkus jWyhps vk;kstu dj.;kr vkys- jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k orhus vk;ksftr LoPNrk vfHk;kukr e/;s loZ fo|kFkhZ] o f'k{kd o f'k{kdsŸkj deZpkÚ;kauh Hkkx ?ksowu egkfo|ky;krh loZ ifjlj o lHkksorkypk ifjlj >kMwu LoPN dsyk- lkscrp oxZ ltkoVhpk miØe vk;ksftr dj.;kr vkyk gksrk- ;k izlaxh izkpk;Z ;'koar gj.ks ;kauh ekxZn'kZu dsys- jkls;ks dk;ZØe vf/kdkjh MkW- dqanu vyks.ks] efgyk dk;ZØe vf/kdkjh MkW- lkjhdk nkaMxs] MkW- vfuy Hkxr] izk- izdk'k EgLds] izk- lafni gkMksGs] MkW- iz'kkar [ksMdj] izk- [ksekuan Qqy>sys]

izk- HkVdj] izk- fnikyh dqehZ] izk- vf'ouh vacqydj o Jh- vkns'kHkkÅ xkaoMs lfgr loZ izk/;kid o fo|kFkhZ eksB;k la[;sus mifLFkr gksrs-

12- ;qod fnu 12 tkusokjh 2022 %&

Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh Onkjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sfFky jkVªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ tkxfrd ;qodfnukfufeR; rlsp jktekrk fttkÅ vkf.k Lokeh foosdkuan ;kaP;k t;arh fufeR; vkWuykbZu O;k[;kukps vk;kstu dj.;kr vkys- lnj dk;ZØekps v/;{k MkW- vfuy Hkxr gs gksrs rj izeq[k oDrs izk- MkW- Jhgjh jaxukFkjko firGs ¼bfrgkl foHkkx izeq[k] LOk- iq"iknsoh ikVhy dyk o foKku egkfo|ky;] fjlksM ft- okf'ke½ ;kauh vkiY;k ekxZ'kZukr jktekrk fttkckbZus [kMrj ifjfLFkrhe/;s eq?kykaP;k vkf.k ijfd; lÙkkaP;k xqykefxjh e/;s txr vlysY;k ejkBh ek.klkyk R;kpk LokfHkeku tkx`r d:u LojkT; fufeZrhPkh izsj.k fnyh- R;kauh ejkBk usR;kae/;s LokfHkeku] jk"Vªizse fuekZ.k dsyk- Lokeh foosdkaun ;kauh Hkkjr Hkze.k dsY;kuarj R;kauk tks Hkkjr fnlyk R;k Hkkjrkyk egk'kDrh cufo.;kdjhrk ;qodkauh dk; dsys ikfgts ;k fo"k;hps ekxZn'kZu dsys- lnj dk;ZØekps lapkyu izk- izdk'k EgLds ;kauh rj vkHkkj izn'kZu MkW- dqanu vyks.ks ;kauh dsys- ;k osGh loZ deZpkjh oa`n o Lo;alsod mifLFkr gksrs-

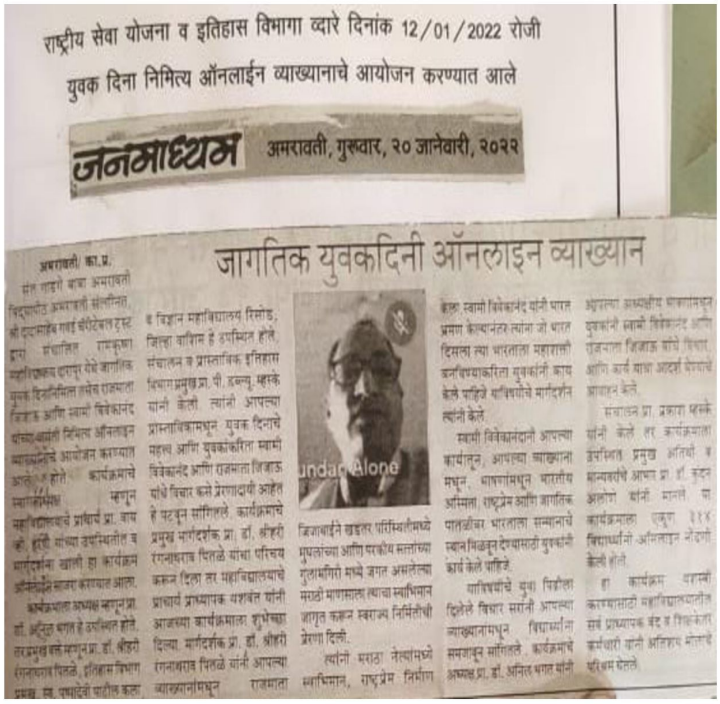
राष्ट्रीय सेवा योजना व इतिहास विभागा व्दारे दिनांक 12/01/2022 रोजी
युवक दिना निमित्य ऑनलाईन व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले

जनमाध्यम अमरावती, गुरूवार, २० जानेवारी, २०२२

जागतिक युवकदिनी ऑनलाइन व्याख्यान

13- us= rikl.kh f'kfcj %&

nÙkd xzke lksukj[ksMk rk- Hkkrdqyh ft- vejkorh ;k fBdk.kh lkr fnolh; fuolh f'kfcjkps vk;kstu dj.;kr vkys R;kph dYiuk vkjksX; vlY;keqGs fnukad 07@03@2022 jksth **us=kaph fuxk** ;k fo"k;koj ckSf/nd l=kps vk;kstu dj.;kr vkys- rlsp egkRes us= :Xuky;k varxZr us=kaph rikl.kh f'kfcjkps vk;kstu dj.;kr vkys R;kr 105 yksdkauh ;kpk ykHk ?ksryk o 15 yksdkauh p"es lq/nk fodr ?ksrys-

us=kph rikl.;klkBh izeq[k oDrs ek- Jh- larks"k egkRes] ek- Jh- fnyhi lk;adkj o ek- Jh- izdk'kth egkRes mifLFkr gksRks- ;k dk;ZØekps la;kstd- MkW- f'kryckcw rk;Ms] izk- izdk'k EgLds] izk- lafni gkMksGs o vWM- lqjtth fo/kGs gksrs-

14- nar rikl.kh f'kfcj %&

nÙkd xzke lksukj[ksMk rk- Hkkrdqyh ft- vejkorh ;k fBdk.kh

lkr fnolh; fuolh f'kfcjkps vk;kstu dj.;kr vkys R;kph dYiuk vkjksX; vlY;keqGs fnukad 08@03@2022 jksth MsaVy dkWyst vejkorh ;kaP;k lkStU;kus eksQr nar rikl.kh f'kfcjkps vk;kstu dj.;kr vkys o 59 yksdkauh ;kpk ykHk ?ksryk-

15- efgyk fnu 8 ekpZ 2022 %&

fnukad 8 ekpZ 2022 jksth jkls;ks ;qfuVps fo'ks"k f'kfcj

nÙkdxzke lksukj[ksMk rk-Hkkrdqyh] ft-vejkorh-;sFks vk;ksftr dj.;kr vkys R;kr efgyk fnuk fufeR; ckS/nhd l=kr vk/kqfud thou'kSyh

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागा अंतर्गत दिनांक 03 मार्च ते 10 मार्च 2022 दरम्यान दत्तकग्राम सोनारखेडा येथे श्रमसंस्कार शिबिराचे आयोजन.

जनमाध्यम — सोमवार १४ मार्च २०२२

रामकृष्ण महाविद्यालयचे विशेष श्रमसंस्कार शिबिर

अमरावती/ का.प्र.

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागा अंतर्गत ३ मार्च ते १० मार्च २०२२ या कालावधीत विशेष श्रमसंस्कार शिबिर दत्तक ग्राम सोनारखेडा ता. भातकुली जि. अमरावती येथे उत्साहात झाले.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे यांनी शिबिर आयोजना या मागील उद्देश सांगून प्रास्ताविक केले. शिबिराचे उद्घाटक प्रभाकर धंदर (सरपंच सोनारखेडा) यांनी आपल्या उद्घाटनपर मार्गदर्शनात विद्यार्थी घडविण्यात शिक्षकांचे व समाजाचे मोलाचे योगदान आहे असे मत मांडले या उद्घाटन समारंभाचे अध्यक्ष प्रा. पी आर एस राव (सचिव, श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती) यांनी आपल्या अध्यक्षीय मार्गदर्शनात राष्ट्रीय सेवा योजनेचा अर्थ सांगून तुमच्या वर्तणुकीतून या गावात कशाप्रकारे परिवर्तन घडवून आणता येते याबाबत आपले मत मांडले. या शिबिरा दरम्यान दत्तक ग्राम सोनारखेडा येथिल कुसारीच्या नाल्यावर बंधारा बांधण्यात आला.

तसेच आरोग्य ही या शिबिराची प्रमुख संकल्पना असल्यामुळे मोफत नेत्र व दंत तपासणी शिबिर आयोजित करण्यात आले. याला ग्रामस्थांनी व शेजारील गावतील लोकांनी चांगलेच प्रतिसाद दिला.

श्रमदानासाठी निवडलेल्या बंधारा निर्मिती शिबाय विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्वाच्या सर्वांगिण विकास व्हावा या उद्देशाने रोज सकाळी एक तास योगासने शिकवीली जात होती तसेच आपली दिनचर्या कशाप्रकारे असायला पाहिजे, जेणेकरून आरोग्यम निरोगी राहिल या बाबत मार्गदर्शन केल्या जात होते.

राष्ट्रीय सेवा योजना व राष्ट्र निर्माण, निसर्ग संरक्षणात युवा पिढीचा सहभाग, नेत्रांची निगा, आधुनिक जीवन शैली व महिलांचे आरोग्य व जलव्यवस्थापन व सामाजिक आरोग्य या विषयावर तज्ञ व्यक्तिंची बौध्दिक सत्रात व्याख्याने आयोजित करण्यात आली.

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागा अंतर्गत दिनांक 03 मार्च ते 10 मार्च 2022 दरम्यान दत्तकग्राम सोनारखेडा येथे श्रमसंस्कार शिबिराचे आयोजन.

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागा अंतर्गत दिनांक 03 मार्च ते 10 मार्च 2022 दरम्यान दत्तकग्राम सोनारखेडा येथे श्रमसंस्कार शिबिराचे आयोजन.

o efgykaps vkjksX; ;k fo"k;koj lue tehy iVsy ;kaP;k O;k[;ku vk;ksftr dj.;kr vkys gksrs- rlsp narrikl.kh f'kfcjkps lq/nk vk;kstu dj.;kr vkys gksrs- lnj f'kfcjkpk 65 yksdkauh ykHk ?ksryk-

16- Iks"k.k lIrkg fufeR; O;k[;ku 01 ,fizy 2022 %&

Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh Onkjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sfFky jkVªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ iks"k.k lIrkg fufeR; O;k[;kukps vk;kstu dj.;kr vkys- loZ izFke oSjkX;eqrhZ lar xkMxs ckck] MkW- ckcklkgsc vkacsMdj o Le`rh'ks"k nknklkgsc xobZ ;kaP;k izfresps iqtu dj.;kr vkys- R;kuarj MkW- dqanu vyks.ks ;kauh dk;ZØe vk;kstuk ekxhy mís'k lkaxwu izkLrkfod dsys rlsp izeq[k oDrs MkW- lkjhd nkaMxs o izk- lafni gkMksGs ;kapk ifjp; d:u fnyk- MkW- nkaMxs ;kauh

जनमाध्यम

शनिवार, २ एप्रिल, २०२२

रामकृष्ण महाविद्यालयात पोषण सप्ताह निमित्य व्याख्यानाचे आयोजन

अमरावती/का.प्र.

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट, अमरावती व्दारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथिल राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या तर्फे पोषण सप्ताह निमित्य व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

सर्व प्रथम वैराग्यमती संत गाडगेबाबा, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व स्मृतीशेष दादासाहेब गवई यांच्या प्रतिमेचे पुजण करण्यात आले त्यानंतर डॉ. कुंदन अलोणे यांनी कार्यक्रम आयोजना मागिल उद्देश सांगून प्रास्ताविक केल तसेच प्रमुख वक्ते डॉ. सारीका दांडगे व प्रा. संदिप हाडोळे यांचा परिचय करून दिला. डॉ. दांडगे मॅडम यांनी आपल्या मार्गदर्शनातून आपल्या आहारात प्रामुख्याने कोणकोणत्या घटकांचा समावेश असावा या बाबत विस्तृत माहिती दिली. प्रमुख अतिथी प्रा. होडोळे यांनी आपल्या मार्गदर्शनातून आहारा सोबत दिनचर्या कशा प्रकारची असावी या बाबत माहिती दिली. तसेच या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रा. यशवंत हरणे यांनी आपल्या अध्यक्षीय मार्गदर्शनात आहार व दिनचर्या यामुळे व्यक्तिमत्व कशा प्रकारे विकसित होते या बाबत माहिती दिली. शेवटी स्वयंसेविका खुशी कविटकर यांनी आभार मानून सांगता केली. संचालन डॉ. कुंदन अलोणे यांनी केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी समस्त कर्मचारी वृंद व स्वयंसेवकांचे सहकार्य लाभले.

vkiY;k ekxZn'kZukrwu vkiY;k vkgkjkr izkeq[;kus dks.kdks.kR;k ?kVdkapk lekos'k vlkok ;k ckcr foLr`r ekfgrh fnyh- izeq[k vfrFkh izk- lafni gkMksGs ;kauh vkiY;k ekxZn'kZukrwu vkgkjk lkscr fnup;kZ d'kk izdkjph vlkoh ;k ckcr ekfgrh fnyh- rlsp dk;ZØekps v/;{k egkfo|ky;kps izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks ;kauh vkiY;k v/;{kh; ekxZn'kZukr vkgkj o fnup;kZe/kwu O;fDreRo d'kk izdkjs fodflr gksrs ;k ckcr ekfgrh fnyh- 'ksoVh Lo;alsfodk [kq'kh dfoVdj ;kauh vkHkkj ekuwu lkaxrk dsyh-

17- MkW- ckcklkgsc vkacsMdj t;arh 14 ,fizy 2022 %&

MkW- ckcklkgsc vkacsMdj ;kaP;k 131 O;k t;arh fufeR; fnukad 09 rs 14 ,fizy 2022 njE;ku **egkekuo O;k[;kuekyk** vk;ksftr dj.;kr vkyh- ;kr fnukad 09 ,fizy 2022 jksth ;k O;k[;kueky sps mn~?kkVu **MkW- fnyhi ,u-eky[ksMs**

विदर्भ मतदार अमरावती अंतरंग

सामाजिक समतेसोबतच आर्थिक व राजकीय समता प्रस्थापित व्हावी– कुलगुरू डॉ. दिलीप मालखेडे

तक्षशिला महाविद्यालयात १४ एप्रिलपर्यंत व्याख्यानमाला

अमरावती (प्रतिनिधी) : शिक्षणाच्या माध्यमातून विचार करणारी पिढी घडवायची आहे. सामाजिक समतेसोबतच आर्थिक आणि राजकीय समता सुद्धा निर्माण करायी लागेल. समाजातील विषमता दूर करण्यासाठी शिक्षणाच्या माध्यमातून प्रयत्न करायचे आहे. सामाजिक विषमता हटवून समताधिष्ठित समाजाची निर्मिती करण्याचे उद्दिष्ट असावे असे प्रतिपादन संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. दिलीप मालखेडे यांनी केले.

तक्षशिला महाविद्यालय, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, रामकृष्ण महाविद्यालय अंतर्गत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अध्यासन केंद्र,बुद्धिस्ट स्टडी सेंटर, पाली विभाग, राष्ट्रीय सेवा योजना, आय.क्यू.ए.सी. च्या संयुक्त विद्यमाने ९ एप्रिल ते १४ एप्रिल डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले आहे. व्याख्यानमालेचे उद्घाटन शनिवार ता. ९ रोजी कुलगुरू डॉ. दिलीप मालखेडे यांच्याहस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्टचे सचिव प्रा. पी.आर.एस.राव होते. तर प्रमुख अतिथी म्हणून ट्रस्टच्या अध्यक्षा कीर्ती अर्जून, व्याख्यानमालेचे मुख्य संयोजक डॉ. कमलाकर पायस, प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल, प्राचार्य डॉ. अंजनकुमार सहाय, डॉ. यशवंत हरणे, डॉ. वर्षा गावंडे आदींची उपस्थिती होती. यावेळी ट्रस्टच्या अध्यक्षा कीर्ती अर्जून यांच्याहस्ते कुलगुरू मालखेडे यांचा शाल, सन्मानचिन्ह व पुस्तक देऊन सत्कार करण्यात आला.

व्याख्यानमालेच्या पहिल्या सत्रात सम्राट अशोकांचे लोककल्याणकारी राज्य आणि आजची लोकशाही या विषयावर डॉ. चंद्रकांत सरदार यांनी उपस्थितांना सविस्तर मार्गदर्शन केले. सम्राट अशोकांचे लोककल्याणकारी राज्य व त्यांचा खरा इतिहास देशापुढे यावा असे आवाहन यावेळी त्यांनी केले.

ट्रस्टच्या अध्यक्षा कीर्ती अर्जून यांनी आपल्या भाषणातून महामानवांच्या विचारांचे अनुसरण केल्यानेच मनुष्य व मानवतेचा विकास होतो असे प्रतिपादन केले. तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रा.पी.आर.एस.राव यांनी आपल्या भाषणातून सांगितले की, सम्यक आणि समताधिष्ठित समाजाच्या निर्मितीसाठी वैचारिक प्रबोधन करण्यासाठी संस्था नेहमी पुढाकार घेत आहे. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. कमलाकर पायस यांनी केले. संचालन डॉ. शितल तायडे यांनी तर आभार प्रा. प्रवीण वानखडे यांनी मानले. कार्यक्रमाला यशस्वी करण्याकरिता तक्षशिला पाली विभागप्रमुख डॉ. रेखा पर्वतकर, डॉ. गेडाम, प्रा. गंगाधर पांडे, शुद्धोधन कांबळे, प्रा. प्रितेश पाटील, प्रा. अंजली वाट, प्रा. प्रणाली पेठे, प्रा. सुनीता शीखंडे, नवल पाटील, प्रा. बबन इंगोले, प्रा. आशिष कांबळे, प्रा.नंदू अढाऊ, प्रा.अश्विनी वऱ्हेकर, प्रा. जय वर्धे, प्रा. पूजा सदाशिव, प्रा. अनिकेत दिवाण यांनी अथक परिश्रम घेतले.

¼dqyxq:] lar xkMxs ckck vejkorh fo|kihB vejkorh½ ;kaP;k gLrs dj.;kr vkys- izk- panzdkar ljnkj ¼bfrgkl foHkkx izeq[k] f'ko'kDrh egkfo|ky;] ckHkqGxko½ ;kaps

lezkV v'kksdkps yksddY;k.kdkjh jkT; vkf.k vktph yksd'kkgh ;k fo"k;koj O;k[;ku vk;ksftr dj.;kr vkys- fnukad 10 ,fizy 2022 jksth izk- MkW- egsanz esVs ¼xazFkiky] Jh f'kokth dyk vkf.k okf.kT; egkfo|ky;] vejkorh½ ;kaps **lekt lq/kkjd MkW- HkkÅlkgsc mik[; iatkcjko ns'keq[k** ;k fo"k;koj O;k[;ku vk;ksftr dj.;kr vkys- fnukad 11 ,fizy 2022 jksth MkW- v'kksd iGosdj ¼lqizfLk/n vkacsMdjh rRofpard½ ;kaps **egkRek Qqys ;kaph thoun`"Vh** ;k fo"k;koj O;k[;ku vk;ksftr dj.;kr vkys- fnukad 12 ,fizy 2022 jksth **loZLi'khZ MkW- ckcklkgsc** ;k fo"k;koj O;k[;ku Li/kkZ vk;ksftr dj.;kr vkyh- rlsp fnukad 13 ,fizy 2022 jksth MkW- ckcklkgsc vkacsMdj t;arhfuferh **nqfeZG Nk;kfp=kaps izn'kZuh** vk;ksftr dj.;kr vkyh- o fnukad 14 ,fizy 2022 jksth **xjhc gksrd: vkf.k xjtw fo|kF;kZauk 'kkys; lkfgR;kps okVi** ek- fdrhZrkbZ jkts'kth vtqZUk ¼v/;{kk] Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh½ ;kaP;k gLrs dj.;kr vkys-

- **o`{kkjksiu ¼ fn- 13 TkqyS 2022½**

laLFksP;k laLFkkid v/;{kk ek- MkW- deyrkbZ xobZ ;kaP;k ok<fnolk fufeR; fnukad 13 tqyS 2022 jksth jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxk rQsZ o`{kkjksiukpk dk;ZØekps vk;ksthr dj.;kr vkyk lnj dk;ZØekr dMwfuac] fiaiG o dkgh laqx/kh Qqykph >kMs yko.;kr vkyh- ;k izlaxh nkjkiwj xzkeiapk;rps ljiap Jherh vk'kk ok- xobZ o miljiap tehy iVsy] egkfo|ky;kps izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks] izk/;kid o f'k{kdsŸkj deZpkjh mifLFkr gksrs-

- **Li/kkZ ifj{kk ekxZn'kZu dk;Z'kkGk ¼ fn- 14 tqyS 2022 ½**

Jh- nknklkgsc xobZ pWfjVscy VªLV }kjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sFks jk"Vªh; lsok ;kstus varxZr ngkoh o ckjkohP;k fo|kF;kZadfjrk Li/kkZ ijh{kk ekxZn'kZu dk;Z'kkGk fnukad 14 tqYkS 2022 cq/kokj jksth vk;ksftr dj.;kr vkyh- ;k çlaxh dk;ZØekps v/;{k LFkku egkfo|ky;kps çkpk;Z ok;- Ogh- gj.kslj ;kauh Hkw"koys- rj dk;ZØekps çeq[k oäs Eg.kwu izfo.k esJke mifLFkr gksrs- gj.kslj ;kauh ngkoh ckjkoh iklwup Li/kkZ ijh{ksph

- **Lakr xkMxs egkjkt iq.;frFkh ¼ fn- 20 fMlascj 2022 ½**

Jh nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV vejkorh }kjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky; nkjkiqj ;sFkhy jk"Vªh; lsok ;kstuk iFkd }kjs lar xkMxsckck ;kaP;k iq.;frFkh fufeÙk fouezvfHkoknu dj.;kr vkys ;k dk;ZØekyk v/;{k Eg.kwu egkfo|ky;kps çkpk;Z ;'koar gj.ks mifLFkr gksrs- R;kauh lar xkMxsckck] M,- ckcklkgsc vkacsMdj rlsp Le`fr"ks'k nknklkgsc xobZ ;kaP;k çfresps iwtu o gkjviZ.k dsys rlsp ;k dk;ZØekyk jk"Vªh; lsok ;kstuk dk;ZØe vf/kdkjh M,- lkfjdk nkaMxs mifLFkr gksrs R;kp çek.ks lg dk;ZØe vf/kdkjh th-,p ikaMs egkfo|ky;kps vk;D;w,lh leUo;d M,- 'khry rk;Ms mifLFkr gksrs- M,- ç'kkar [ksMdj] çk- lanhi gkMksGs] izk- çdk'k EgLds] xzaFkiky [kaMkjs lj] çk- dqekj HkVdj] çk- fnikyh dqehZ] vkns'k xkoaMs miLFkhr gksrs- ;k fufeR;kus ifjljkph LoPNrk dj.;kr vkyh- dk;ZØekP;k ;'kLohrs dfjrk jk"Vªh; lsok ;kstuk Lo;alsod ;kauh ifjJe ?ksrys-

- **;qodfnu ¼ fn- 12 tkusokjh 2023 ½**

laLFksP;k laLFkkid v/;{kk ;kaP;k ok<fnolkPks vkSfpR; lk/kwu jkls;ks foHkkx rQsZ fnukad 13@07@2023 jksth egkfo|ky;kP;k ifjljkr o`{kkjksi.kkpk dk;ZØe vk;ksftr dj.;kr v

e

egkfo|ky;kps izkpk;Z MkW eYyw iMoky ;kaP;k ekxZn'Zkuk[kkyh egkfo|ky;kP;k ifjljkr [kìs dj.;kr vkyss uarj R;kr 35 o`{k yko.;kr vkyh- o`{kkjksi.kkekxhy mís'k lkaxwu MkW- dqanu vyks.ks ;kauh izkLrkfod dsys- uarjLo;alsod] Lo;alsfodk rlsp loZ xkodjh eaMGhuk o`{kkjksi.k lao/kZukps egÙo izk- ;'koar gj.ks ;kauh lkafxrys- ;kosGh MkW- lkfjdk nkaMxs] jkls;ks Lo;aLo;aelsod] xkodjh o deZpkjh o`an mifLFkr gksrs-

- **HkO; jksx funku f'kfcj <u>25@07@2023</u>**

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkx nkjkiwjP;k orhus Le`fr'ks"k nknklkgsc xobZ ;kaP;k iq.;frFkh fuehÙk jke—".k egkfo|ky;] nkjiwj ;sFks jksx funku f'kfcjkps HkO; vk;kstu dj.;kr vkys- ;kçlaxh xkokrhy ukxfjdkauh o fo|kFkZ~;kauh fofo/k oS|dh; pkp.;kaP;k ek/;ekrwu vkjksX; ykHk ?ksr f'kchjke/;s lgHkkx ?ksryk- lnj f'kchjklkBh paæiwj vkjksX; dsaækP;k orhus M,- fuys'k ngkrksaMs o R;kaP;k lgdk;kaZuh vkiyh lsok fnyh- lnj f'kfcjkyk loksZPp U;k;ky;kps U;k;kf/k'k ek- Hkwq"k.klkgsc xobZ rlsp laLFksP;k v/;{kk lkS- fdrhZrkbZ vtwZu] laLFksps lfpo] çk- jks'k.k çdk'kjko] M,- jktsaæ xobZ o lfpu iaMhr ;kaph mifLFkrh o ekxZn'kZu ykHkys-

- **jksx funku f'kfcj 20-10-2023**

jksx funku f'kfcj çkFkfed vkjksX; dsaæ [kksYkkiwj ;kaP;k lkStU;kus jksxfunku 'khfcjkps vk;kstu dj.;kr vkys ;kçlaxh xkokrhy efgykaP;k 'kqxj rlsp chih ;kph fpfdRlk dj.;kr vkyh rlsp xkokrhy fd'kksjo;hu eqyhaP;k fgeksXyksfcu rlsp jäxV rikl.kh ?ks.;kr vkyh M,- M,DVj lksukyh ;kauh fo|kF~;kZauk vkgkj o vkjksX; fo"k;h ekxZn'kZu dsys या कार्यक्रमाला महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहून कार्यक्रमाचा लाभ घेतला. हा कार्यक्रम यशस्वी करण्याकरिता महाविद्यालयातील सर्वशिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांनी मोलाचे योगदान दिले.

- **"मेरीमाटी मेरादेश" उपक्रमा अंतर्गत रोपवाटीकेची निर्मिती**

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवी वर्षानिमित्त 'मेरीमाटी मेरादेश' या

उपक्रमा अंतर्गत ७५ रोपांची अमृतवाटिका तयार करण्यात आली.

या उपक्रमासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल यांनी ७५ रोपांची व कुंड्यांची उपलब्धता करून दिली. त्या कुंड्यामध्ये महाविद्यालयातील शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी व रासेयो स्वयंसेवकांनी आपापल्या परिसरातून संकलित केलेली माती कुंड्यामध्ये टाकून ७५ रोपांची अमृत वाटिका तयार करण्यात आली. स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवी वर्षा निमित्त ज्याक्रांतिकारकांनी आपल्या प्राणाची आहुती देऊन आणि देशाला स्वातंत्र्य प्राप्त करून दिलेत्या शूरवीरांना आदरांजली अर्पण करण्यात आली व मातीला नमनकरण्यात आले.

या उपक्रमाच्यावेळी रासेयो कार्यक्रम अधिकारी डॉ. यशवंत हरणे, सहकार्यक्रम अधिकारी प्रा. गंगाधर पांडे, महिला कार्यक्रम अधिकारी डॉ. सारिका दांडगे, तसेच सर्व प्राध्यापक वृंद आणि

सुविचार
खूप माणसांची स्वप्ने या एका विचारामुळे अपूर्ण राहतात तो म्हणजे "लोक काय म्हणतील"

|| श्रीकृष्णम् वंदे जगतगुरुम् ||

अध्ययन समाचार

आता रोज रहा अपडेट!

आपल्या शहरातील प्रत्येक बातमी

SOCIAL MEDIA EDITION

संपादक : जितेंद्र रोडे

कार्यालय : ब्राम्हणसभा कॉलनी, डॉ. गजभे यांच्या दवाखान्या समोर, लाकुड बाजार, परतवाडा. जि. अमरावती 444 805 | भ्रमणध्वनी : 9422158005 (०) दुरध्वनी : 07223-222005 | adhyayansamachar30@gmail.com Adhayayn Samachar | गुरूवार दि. १९ ऑक्टोबर २०२३

रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापुर येथे "मेरी माटी मेरा देश" उपक्रमाअंतर्गत रोपवाटीकेची निर्मिती

दर्यापूर दि.१९ प्रतिनिधी

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापुर येथे राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवी वर्षानिमित्त 'मेरी माटी मेरा देश' या उपक्रमाअंतर्गत ७५ रोपांची अमृत वाटिका तयार करण्यात आली

या उपक्रमासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल यांनी ७५ रोपांची व कुंड्यांची उपलब्धता करून दिली. त्या कुंड्यामध्ये महाविद्यालयातील शिक्षक-शिक्षकेत्तर कर्मचारी व रासेयो स्वयंसेवकांनी आपापल्या परिसरातून संकलित केलेली माती कुंड्या मध्ये टाकून ७५ रोपांची अमृत वाटिका तयार करण्यात आली.स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवी वर्षा निमित्त ज्या क्रांतिकारकांनी आपल्या प्राणाची आहुती देऊन आणि देशाला स्वातंत्र्य प्राप्त करून दिले त्या शूरवीरांना आदरांजली अर्पण करण्यात आली व मातीला नमन करण्यात आले.

या उपक्रमाच्या वेळी रासेयो कार्यक्रम अधिकारी डॉ. यशवंत हरणे, सहकार्यक्रम अधिकारी प्रा. गंगाधर पांडे, महिला कार्यक्रम अधिकारी डॉ. सारिका दांडगे, तसेच सर्व प्राध्यापक वृंद आणि शिक्षकेतर कर्मचारी वर्ग व रासेयो स्वयंसेवक मोठया संख्येने उपस्थित होते.

शिक्षकेतर कर्मचारी वर्ग व रासेयोस्वयंसेवक मोठया संख्येने उपस्थित होते.

- **राष्ट्रीय एकता दिवस 31/10/2023**

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या तर्फे राष्ट्रीय एकता दिवसाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी सुरुवातीला विद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मल्लू पडवाल यांच्या हस्ते प्रतिमा पूजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. यशवंत हरणे यांनी केले त्यांनी आपल्या प्रास्ताविका मध्ये राष्ट्रीय एकता दिवसाचे महत्त्व सांगितले राष्ट्रीय एकता दिवसाची शपथ

2019 - 2020

- **;ksx fnol 21@06@2019 %&**

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ fnukad 21@06@2019 jksth vkarjk"Vªh; ;ksx fnukps vkSfpR; lk/kwu **;ksx fnol** lktjk dj.;kr vkyk- izk- lafni gkMksGs] o Jh- lqHkk"k Yk<~<k ;kauh jkls;ksps Lo;alsod] Lo;alsfodk] egkfo|ky;krhy deZpkjh o`an o xkokrhy yksdkauk ;ksxkps izkR;kf{kd d:u nk[kfoys rlsp ;ksxkps thoukr vl.kkjs egÙo fo'kn d:u lkafxrys o lokZtoGwu ;ksxk djowu ?ksryk- ;k dk;ZØeke/;s 69 yksd lgHkkxh >kysys gksrs- ;k dk;ZØekps v/;{k izkpk;Z MkW- lqnke Hkxr o ekxZn'kZd Eg.kwu Jh- dkGs lj mifLFkr gksrs- dk;ZØekP;k ;'kfLors lkBh MkW- dqanu vyks.ks] izk- ;'koar gj.ks] MkW- lkjhdk nkaMxs o loZ deZpkjh o`nkaps lgdk;Z ykHkys-

हिंदुस्थान अमरावती

शुक्रवार, दि. २८ जून २०१९

रामकृष्ण महाविद्यालय येथे योग दिवस साजरा

अमरावती (प्रतिनिधी): राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या तर्फे दि. २१ जून रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिनाचे औचित्य साधून योग दिवस साजरा करण्यात आला. सुभाष लड्ढा यांनी रासेयोचे महाविद्यालयातील कर्मचारी योगाचे प्रात्यक्षिक करून जीवनात असणारे महत्त्व सर्व सहभागी कडून योगा कार्यक्रमाला ६९ लोक कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मार्गदर्शक म्हणून श्री काळे उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी डॉ. कुंदन अलोणे, प्रा. यशवंत हरणे व सर्व कर्मचारी वृदांचे सहकार्य लाभले.

प्रा. संदीप हाडोळे व श्री. स्वयंसेवक व स्वयंसेविका, वृंद व गावातील लोकांना दाखविले तसेच योगाचे विशद करून सांगितले व करवून घेतला. या सहभागी झालेले होते. या डॉ. सुदाम भगत व

- **<u>rack[kw fojks/kh fnu 11@07@2019 %&</u>**

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxrQsZ fnukad 11@07@2019 jksth **rack[kw fojks/kh fnukpk** dk;ZØe vk;ksftr dj.;kr vkyk R;kr rack[kw [kk.;kps rksVs lkax.;kr vkys rlsp loZ fo|kF;kZauk rack[kwps lsou d/khp dj.kkj ukgh v'kh O;lueqDrhlkBh lkewfgd 'kiFk ns.;kr vkyh-

1- ;ksx fnol 21 twu 2021 %&

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ fnukad 21@06@2021

jksth vkarjk"Vªh; ;ksx fnukps vkSfpR; lk/kwu **;ksx fnol** lktjk dj.;kr vkyk- dksfoM 19 P;k izknqHkkokeqGs loZ deZpkjho`an o Lo;alsodkuk izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks ;kaP;k ekxZn'kZukuqlkj Lor%P;k ?kjhp jkgwu ;ksxklus dj.;kps lkax.;kr vkys o ;ksxklukpk QksVks fdaok fOgMksvks ikBfo.;kl lkx.;kr vkys- R;kuqlkj loZ

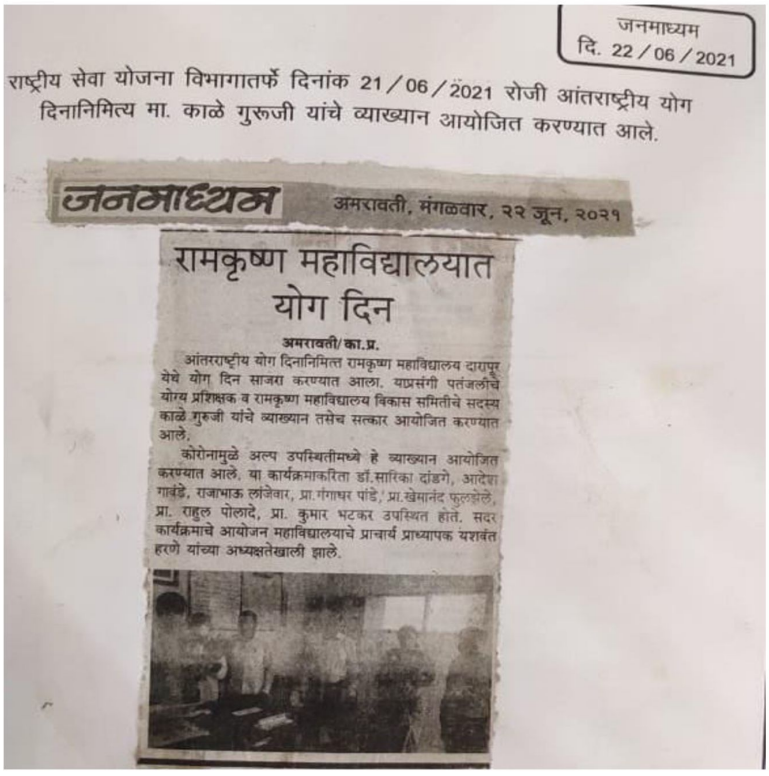

जनमाध्यम
दि. 22/06/2021

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 21/06/2021 रोजी आंतराष्ट्रीय योग दिनानिमित्य मा. काळे गुरूजी यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.

जनमाध्यम अमरावती, मंगळवार, २२ जून, २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालयात योग दिन

अमरावती/का.प्र.

आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे योग दिन साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी पतंजलीचे योग्य प्रशिक्षक व रामकृष्ण महाविद्यालय विकास समितीचे सदस्य काळे गुरुजी यांचे व्याख्यान तसेच सत्कार आयोजित करण्यात आले.

कोरोनामुळे अल्प उपस्थितीमध्ये हे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाकरिता डॉ.सारिका दांडगे, आदेश गावंडे, राजाभाऊ लांजेवार, प्रा.गंगाधर पांडे, प्रा.खेमानंद फुलझेले, प्रा. राहुल पोलादे, प्रा. कुमार भटकर उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे यांच्या अध्यक्षतेखाली झाले.

- **;ksx fnol 21@06@2023**

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ fnukad 21@06@2023 jksth vkarjk"Vªh; ;ksx fnukps vkSfpR; lk/kwu **;ksx fnol** lktjk dj.;kr vkyk- izk- panz'ks[kj baxksys ;kauh jkls;ksps Lo;alsod] Lo;alsfodk] egkfo|ky;krhy deZpkjh o`an o xkokrhy yksdkauk ;ksxkps izkR;kf{kd d:u nk[kfoys rlsp ;ksxkps thoukr vl.kkjs egÙo fo'kn d:u lkafxrys o lokZdMwu ;ksxk djowu ?ksryk- ;k dk;ZØeke/;s 69 yksd lgHkkxh >kysys gksrs- ;k dk;ZØekps v/;{k izkpk;Z MkW- eYyw iMoky o ekxZn'kZd Eg.kwu izk-panz'ks[kj baxksys mifLFkr gksrs-

रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे योग दिन

दारापूर / वार्ताहर

श्री दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्ट द्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे जागतिक योग दिन साजरा करण्यात आला. योगाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांमध्ये, समाजामध्ये रुजविण्यासाठी जागतिक योग दिन साजरा करण्यात येत असतो. या दृष्टीने क्रीडा व शारीरिक शिक्षण विभाग, मराठी विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना यांच्या द्वारा जागतिक योग दिनाचे आयोजन करण्यात आलेले होते. यावेळी योगशिक्षक प्रा. चंद्रशेखर इंगोले यांनी प्रथमतः योगाचे महत्त्व अधोरेखित केले. त्यानंतर वेगवेगळ्या योगाचे आसनं करून दाखवून कुठल्या योगाचा फायदा कुठल्या आजारासाठी होऊ शकतो व आपले आरोग्य कसे सुदृढ होऊ शकते याचे मार्गदर्शन प्रात्यक्षिकाच्या आधारे त्यांनी समजावून सांगितले. तसेच ते योगाचे आसनं त्यांनी सर्वांकडून करूनही घेतले. योगाचे महत्त्व शारीरिक तंदुरुस्तीच्या दृष्टीने किती महत्त्वाचे आहे. हे समजावून सांगितले.

प्राचार्य डॉ.मल्लू पडवाळ यांनी मॉर्निंग वॉक बद्दल माहिती देऊन नंतर योगा केला पाहिजे या संदर्भात मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे आभार प्रा. डॉ.अनिल भगत यांनी मानले. यावेळी डॉ. सारिका बोदडे, प्रा. वर्षा मोरशे , डॉ. शितल तायडे, डॉ. कुंदन, डॉ. पांडे डॉ. खंडारे, डॉ.फुलझेले, प्रशिक गवई अक्षद गवई, नितीन शिंदे, जय यादव, रोहीत इंगळे, योगेश खिरळकर, ऋत्विक गवई, सुरज धुर्वे, कृष्णा यावले, वेदांत यावले, अभय कावरे, ऋषिकेश इंगळे, इंदुरकर, अनिकेत इंदुरकर याशिवाय असंख्य विद्यार्थी या योग दिनाच्या कार्यक्रमाला हजर होते .

dk;ZØekP;k ;'kfLors lkBh jkls;ks dk;Zdze vf/kdkjh MkW- ;'koar gj.ks] izk- th- ,p- ikaMs vkf.k MkW- lkjhdk nkaMxs o loZ deZpkjh o`nkaps lgdk;Z ykHkys-

- **o`{kkjksiu 13@07@2023**

2019 - 2020

- **;ksx fnol 21@06@2019 %&**

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ fnukad 21@06@2019 jksth vkarjk"Vªh; ;ksx fnukps vkSfpR; lk/kwu **;ksx fnol** lktjk dj.;kr vkyk- izk- lafni gkMksGs] o Jh- lqHkk"k Yk<~<k ;kauh jkls;ksps Lo;alsod] Lo;alsfodk] egkfo|ky;krhy deZpkjh o`an o xkokrhy yksdkauk ;ksxkps izkR;kf{kd d:u nk[kfoys rlsp ;ksxkps thoukr vl.kkjs egÙo fo'kn d:u lkafxrys o lokZtoGwu ;ksxk djowu ?ksryk- ;k dk;ZØeke/;s 69 yksd lgHkkxh >kysys gksrs- ;k dk;ZØekps v/;{k izkpk;Z MkW- lqnke Hkxr o ekxZn'kZd Eg.kwu Jh- dkGs lj mifLFkr gksrs- dk;ZØekP;k ;'kfLors lkBh MkW- dqanu vyks.ks] izk- ;'koar gj.ks] MkW- lkjhdk nkaMxs o loZ deZpkjh o`nkaps lgdk;Z ykHkys-

हिंदुस्थान अमरावती

शुक्रवार, दि. २८ जून २०१९

रामकृष्ण महाविद्यालय येथे योग दिवस साजरा

अमरावती (प्रतिनिधी): राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या तर्फे दि. २१ जून रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिनाचे औचित्य साधून योग दिवस साजरा करण्यात आला. सुभाष लड्ढा यांनी रासेयोचे महाविद्यालयातील कर्मचारी योगाचे प्रात्यक्षिक करून जीवनात असणारे महत्त्व सर्व सहभागी कडून योगा कार्यक्रमाला ६९ लोक कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मार्गदर्शक म्हणून श्री काळे उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी डॉ. कुंदन अलोणे, प्रा. यशवंत हरणे व सर्व कर्मचारी वृदांचे सहकार्य लाभले.

प्रा. संदीप हाडोळे व श्री. स्वयंसेवक व स्वयंसेविका, वृंद व गावातील लोकांना दाखविले तसेच योगाचे विशद करून सांगितले व करवून घेतला. या सहभागी झालेले होते. या डॉ. सुदाम भगत व

- **<u>rack[kw fojks/kh fnu 11@07@2019 %&</u>**

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxrQsZ fnukad 11@07@2019 jksth **rack[kw fojks/kh fnukpk** dk;ZØe vk;ksftr dj.;kr vkyk R;kr rack[kw [kk.;kps rksVs lkax.;kr vkys rlsp loZ fo|kF;kZauk rack[kwps lsou d/khp dj.kkj ukgh v'kh O;lueqDrhlkBh lkewfgd 'kiFk ns.;kr vkyh-

Jh- nknklkgsc xobZ pWjhVscy VªLV] vejkorh Onkjk lapkfyr jke—".k egkfo|ky;] nkjkiwj ;sfFky jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ usjfiaxGkbZ ;sFks **O;fDreRo fodkl f'kfcj** laIkUu dj.;kr vkys- vkfnoklh fo|kF;kZaPkk O;fDreRo fodkl gks.;kP;k mís'kkus —".kdey vuqnkfur vkJe 'kkGk] usjfiaxGkbZ rk- eks'khZ] ft- vejkorh ;sFks O;fDreRo fodkl f'kfcjkps vk;kstu egkfo|ky;kps izkpk;Z MkW- ,l- ch- Hkxr ;kaP;k ekxZn'kZuk[kkyh dj.;kr vkys- fo|kF;kZaPkk O;fDreRo fodkl ;k fo"k;koj izk- ;'koar gj.ks ;kauh ekxZn'kZukr tks iq<kkdkj ?ksrks rksp usrk curks gk lans'k fnyk- rlsp u`R;] lkekU;Kku] ,d feuhV xse] [ksG] ;kps vk;kstu dj.;kr vkys gksrs- ;k f'kfcjkP;k ;'kfLors lkBh jkls;ks vf/kdkjh MkW- dqanu vyks.ks] MkW- lkjhdk nkaMxs] izk- [ksekuan Qqy>sys] izk- xaxk/kj ikaMs o 'kkGsps eq[;/;kid Jh- xk;dokM o deZpkjho`an ;kaps lgdk;Z ykHkyss-

देशोन्नती

अमरावती

गुरूवार, दि. ५ सप्टेंबर २०१९

नेरपिंगळाई येथे 'व्यक्तिमत्त्व विकास' शिबिर

नेरपिंगळाई : श्री दादासाहेब खवले एजुकेशन ट्रस्ट, अमरावतीद्वारा संचालित रामकृष्ण महाविद्यालय, दारापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे नेरपिंगळाई येथे व्यक्तिमत्व विकास शिबिर आयोजित करण्यात आले होते.आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्व विकास होण्याच्या उद्देशाने कृष्णकमल अनुदानित आश्रमशाळा, नेरपिंगळाई येथे प्रशिक्षण विकास शिबिराचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस.बी. भगत यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले.

विद्यार्थ्यांचा व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर प्रा. यशवंत हरणे यांनी मार्गदर्शन केले. यात त्यांनी जो घुडाकार घेतला तोच नेता बनतो हा संदेश दिला. तसेच नृत्य, सामान्यज्ञान, एक मिनिट गेम, खेळ यांचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिराच्या यशस्वितेसाठी रासेयो अधिकारी डॉ. कुंदन अलोणे, डॉ. सारिका दांडगे, प्रा. खेमानंद कुलअेले, प्रा. गंगाधर पांडे व शाळेचे मुख्याध्यापक गायकवाड व कर्मचारीवृंद यांचे सहकार्य लाभले.

अहवाल :–

- **योग दिवस 21/06/2020 :–**

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या तर्फे दिनांक 21/06/2020 रोजी आंतराष्ट्रीय योग दिनाचे औचित्य साधून **योग दिवस** साजरा करण्यात आला. कोविड 19 च्या प्रादुभावामुळे सर्व कर्मचारीवृंद व स्वयंसेवकाना प्राचार्य डॉ. एस. बी भगत यांच्या मार्गदर्शनानुसार स्वतःच्या घरीच राहून योगासने करण्याचे सांगण्यात आले व योगासनाचा फोटो किंवा व्हिडोओ पाठविण्यास सागण्यात आले. त्यानुसार सर्व स्वयंसेवक व कर्मचारीवृंदानी घरीच योगासने केली. कार्यक्रमाच्या यशस्विते साठी डॉ. कुंदन अलोणे, प्रा. यशवंत हरणे, डॉ. सारीका दांडगे व सर्व कर्मचारी वृदांचे सहकार्य लाभले.

- **वृक्षारोपन 13/07/2020 :–**

श्री. दादासाहेब गवई चॅरिटेबल ट्रस्टच्या संस्थापक अध्यक्षा मा. डॉ. कमलताई गवई यांच्या वाढदिवसाचे औचित्य साधून रासेयो विभाग तर्फे दिनांक 13/07/2020 रोजी प्राचार्य यशवंत हरणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली **वृक्षारोपनचा** कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.कोविड 19 मुळे व लॉकडाउनची परिस्थितीपाहता सर्व कर्मचारी वृंद व स्वयंसेवकांना महाविद्यालयात न येता स्वतःच्या घरीच कुंटूबासोबत वृक्षारोपन करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या. त्यानुसार सर्व कर्मचारी व स्वयंसेवकांनी आपल्या घराच्या परिसरात व गावात एकूण 62 वृक्ष लावले. प्राचार्य यशवंत हरणे, डॉ. शितल तायडे, प्रा. प्रकाश मस्के व श्री. पवन शर्मा यांनी महाविद्यालयाच्या परीसरात वृक्षारोपन केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी डॉ. कुंदन अलोणे, डॉ. सारीका दांडगे, समस्त कर्मचारी वृंद व स्वयंसेवकांचे सहकार्य लाभले.

1- ;ksx fnol 21 twu 2021 %&

jk"Vªh; lsok ;kstuk foHkkxkP;k rQsZ fnukad 21@06@2021

jksth vkarjk"Vªh; ;ksx fnukps vkSfpR; lk/kwu **;ksx fnol** lktjk dj.;kr vkyk- dksfoM 19 P;k izknqHkkokeqGs loZ deZpkjho`an o Lo;alsodkuk izkpk;Z izk- ;'koar gj.ks ;kaP;k ekxZn'kZukuqlkj Lor%P;k ?kjhp jkgwu ;ksxklus dj.;kps lkax.;kr vkys o ;ksxklukpk QksVks fdaok fOgMksvks ikBfo.;kl lkx.;kr vkys- R;kuqlkj loZ

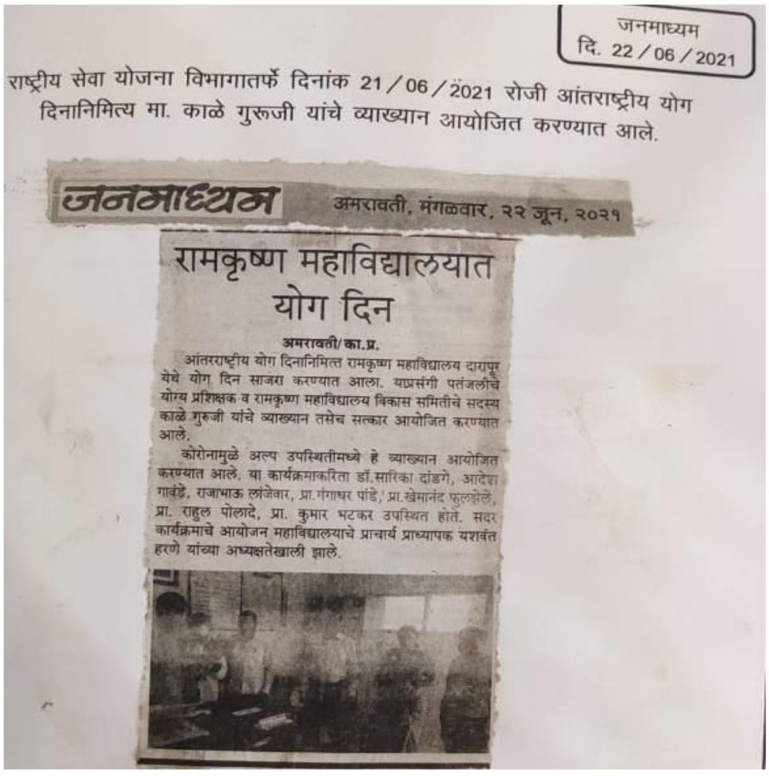

जनमाध्यम
दि. 22/06/2021

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे दिनांक 21/06/2021 रोजी आंतराष्ट्रीय योग दिनानिमित्य मा. काळे गुरूजी यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.

जनमाध्यम अमरावती, मंगळवार, २२ जून, २०२१

रामकृष्ण महाविद्यालयात योग दिन

अमरावती/का.प्र.

आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर येथे योग दिन साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी पतंजलीचे योग्य प्रशिक्षक व रामकृष्ण महाविद्यालय विकास समितीचे सदस्य काळे गुरुजी यांचे व्याख्यान तसेच सत्कार आयोजित करण्यात आले.

कोरोनामुळे अल्प उपस्थितीमध्ये हे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाकरिता डॉ.सारिका दांडगे, आदेश गावंडे, राजाभाऊ लांजेवार, प्रा.गंगाधर पांडे, प्रा.खेमानंद फुलझेले, प्रा. राहुल पोलादे, प्रा. कुमार भटकर उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्राध्यापक यशवंत हरणे यांच्या अध्यक्षतेखाली झाले.

Shri. Dadasaheb Gawai Charitebal Trust's Amravati
Takshashila Mahavidyalaya, Darapur
International Day of Yoga
21 June

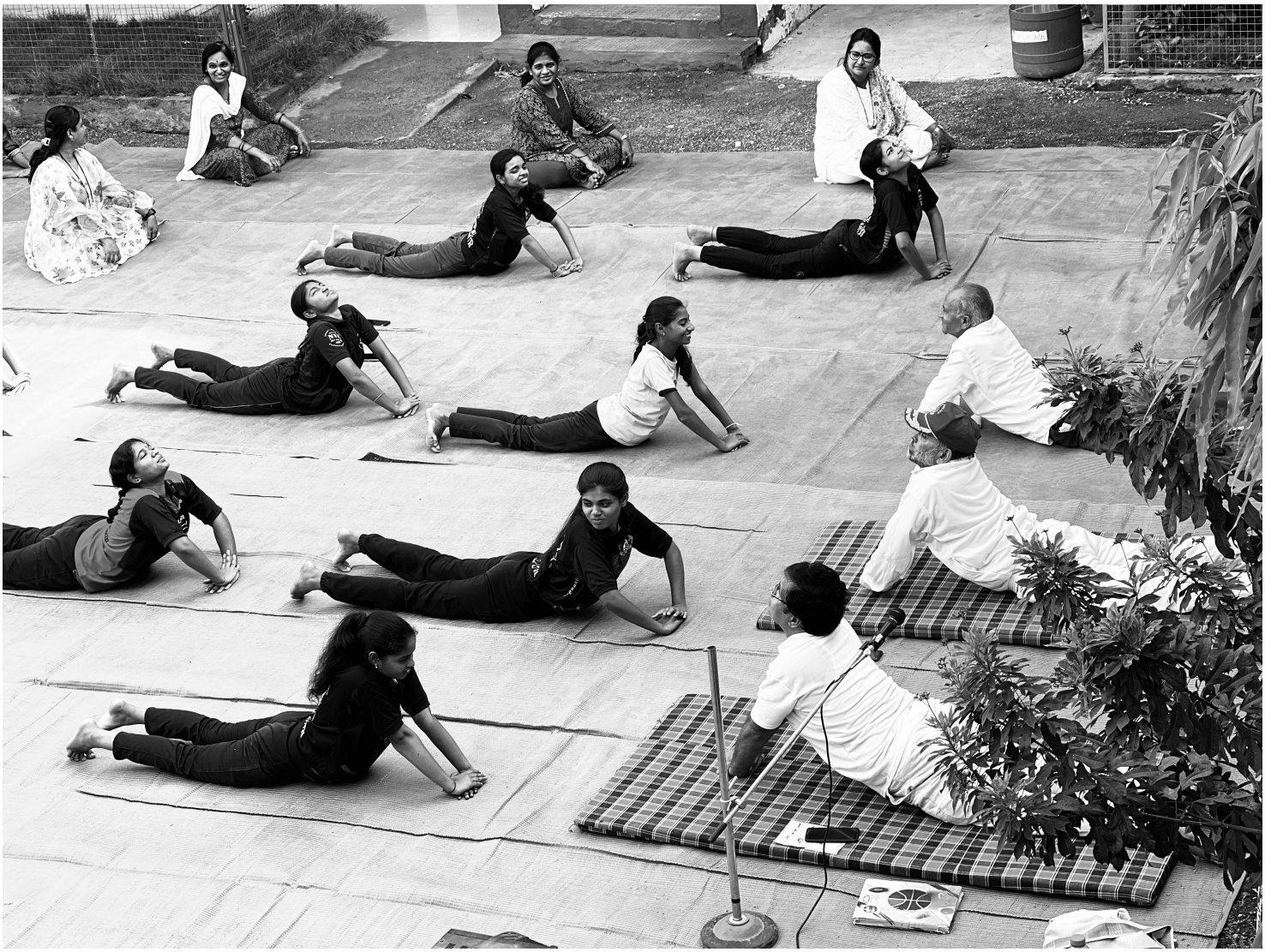

Takshashila Mahavid
(Formerly Known as Ramkrushna
Ramkrushna Junior C
21ST
INTERNA
2024.06.21 09:11